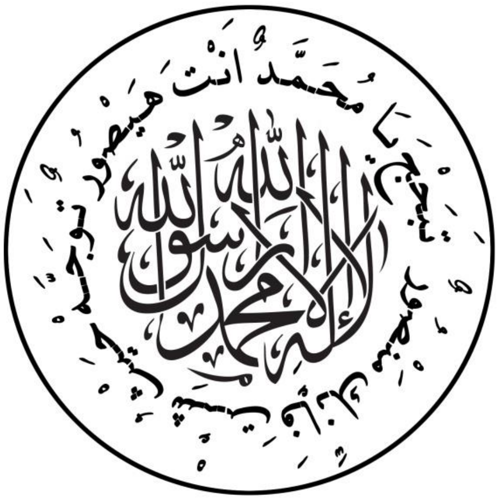
YAZILAR
34

2015

İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN:
ismailhakkialtuntas@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : **H. İsmail Hakkı Altuntaş**
Kapak :
Baskı- Cilt :

2015

بِسْـــمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

İnternetteki sitemiz **http://ismailhakkialtuntas.com/** da 2015 yılarında okuyucularımızla paylaştığım yazılardan bir kısmıdır.

Yazılarda sıra gözetilmedi. Değişik konular peş peşe yazıldı. Bu şekilde okuyan açısından fazla sıkıntı oluşturmayacağı düşünüldü.

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır.

İhramcızâde
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ
Esenler /İstanbul

Başlangıç: 24. 03. 2015

Bitiş : 10. 04. 2015

4 Yazılar

İÇİNDEKİLER

MEHMEDİN DÜNYASI

Hz. Davud aleyhisselâm, (Süleyman) Mabed'i kendi yapmak istemiş[1] ve bu idealini gerçekleştirebilmek için bütün gücüyle çalışarak hazırlık yapmıştır.[2] Ancak, Tevrat'ta yer alan ***"Ama RAB bana (Davud), 'Sen çok kan döktün, büyük savaşlara katıldın' dedi, 'Benim adıma tapınak kurmayacaksın. Çünkü yeryüzünde gözümün önünde çok kan döktün."***[3] ifadelerinden de anlaşılacağı gibi, Davud'un Mabed'i yapma düşüncesi, Allah Teâlâ tarafından takdirle karşılanmasına[4] rağmen katıldığı savaşlardaki kan dökücü rolü nedeniyle, Mabed'in onun tarafından yapılmasına izin verilmemiştir.[5]

Gerek Tevrat'taki bu cümlelerden gerekse Peygamber Natan'ın Davud'a ilettiği "*Mabed'i yapacak olan kişinin onun kendi soyundan gelen başka bir kişi olacaktır*"[6] şeklindeki ifadesinden Mabed'in daha sonra Davud'un oğlu Süleyman zamanında yapılacağı anlaşılmaktadır. [7]

Çürük Tahta Çivi (Mıh) Tutmaz;

Temeli çürük, malzemesi kötü bir binaya sonradan ne kadar özen gösterirseniz gösterin, bir gün yıkılmaya mahkumdur. Toplum düzeni yasalara saygı gösterilmeyen bir memlekette iyi yönetim ve huzur sağlanamaz.

Dolayısıyla, tutarlı ve kalıcı bir iş yapılmak isteniyorsa, o işin temelinin esas gereklerinin baştan mutlaka çok iyi hazırlanması gerekir. Yoksa, sonradan ne yapılsa fayda etmez.

Hak dava uğruna dökülen kan için bu tavır ilen hareket eden Allah Teâlâ'nın teröre razı olmayacağını bu kıssa ile tefekkür edip yazıyı okumaya devam edelim

İhramcızâde İsmail Hakkı

---

[1] I. Krallar 8: 17-18; I Tarihler 22: 7

[2] I. Tarihler 29: 2.

[3] I. Tarihler 22: 8.

[4] Bkz. I. Krallar 8: 18.

[5] I. Krallar 5: 3; I. Tarihler 28: 2-3; II. Samuel 7: 4; Tanrı'nın, Mabed'in yapımını Davud'a vermemesinin gerekçelerden birisi olarak Davud'un Tanrı'yla olan yakın ilişkisini gösterenler de bulunmaktadır. Buna göre, Tanrı, Yahudilerin zaman içinde günah işleyeceklerini biliyordu. Eğer Mabed'i Davud yapsaydı, böyle bir durumda Tanrı, Mabed'i yıkamayacak ve Yahudileri cezalandırmak için bir çok insanı öldürmesi gerekecekti. Bu nedenle Tanrı, Mabed'in yapımını Süleyman'a vermiştir ki, ilahi öfkenin dinmesi için Tanrı, Yahudilere yönelmesin, öfkesini Mabedi yıkarak alabilsin (http://www.jewishamerica.com/ja/timeline/temple1.cfm "S. G. 13 Mayıs 2004").

[6] II. Samuel 7: 13.

[7] I. Taihler 28: 6; I Krallar 5: 5; 8: 19; II. Samuel 7: 13.

Yayına Hazırlayan: Tuncer SEVİNÇ

Konaksız, saraysız.

Evsiz, yuvasız, köysüz

Kalabilirim...

Sevdiklerim gidebilir.

Sevenlerim ihanet edebilir...

Herşeysiz kalabilirim, herşeysiz olabilirim;

Bayraksız olamam!

Bayraksa olamam..'

Arif Nihat Asya

Murat ve Bülent: Askerliklerini Güneydoğu Anadolu'da komando olarak yaptılar. Lise mezunları, bir özel şirkette çalışıyorlar.

Söyleşi yapan: İstemihan Varışlı

Murat: Askerlik çağrısını ilk aldığımda, içimde farklı bir heyecan vardı. Fakat, askerlik şubesine gidip, sülüsümü aldığımda bambaşka şeyler hissetmeye başladım. Çünkü, yer, umduğum gibi çıktı!

İsparta Dağ Komando Okulu çıktı. İlk oraya gittik. Askere giderken tabiî ki otogardan yollandık; arkadaşlar, aile bireyleri, bayağı bir kalabalık. Tabiî ki havaya attılar. Az daha kolum kırılacaktı! Ayrıca, dümbelek, davul, zurna, hepsi mevcuttu.

Arabaya o kadar çok insan binmişti ki, yani neredeyse otobüsün amortisörleri patlayacaktı, o duruma gelmişti! Zaten otogardan çıktıktan sonra Harem'e kadar üç tane araba konvoy yaptı, otobüsün önünü kestiler. Kardeşim de içindeydi. O an kardeşimin gözyaşlarını görürken içim parçalanıyordu. Tarih: 21.05.1996.

Tabiî, dayımın oğlu askerlik yaptı Güneydoğu'da, Hakkari Şemdinli'de. Özel timdeydi. Askerden geldikten sonra, yani şu anki tarihi zaten söyledik, ***iki sene öncesine kadar kâbuslarla uyanıp çığlık atıyordu.*** Yani çok aşırı derecede göreve gittiği için o da.

Kışla kapısına gittikten sonra bambaşka bir yere girdim. Çünkü geride anamı, babamı, ailemi, her şeyimi bırakmıştım...Orası bambaşka bir yerdi. Zaten ilk girdiğimiz gibi, kendimizi koyun gibi hissetmeye başladık. Kapıdan girdik, belki yirmi(!) defa sayıldık. Ondan sonra birliğe doğru hareket ettik.

İki üç gün boyunca sivil elbiselerimizle gezdik, kıyafette bir organizasyon bozukluğu oldu herhalde. Saç tıraşını kışlaya girmeden önce olmuştum.

Eğitim merkezinde yaşantımız? Ya!.. Kötü de sayılmazdı, iyi de sayılmazdı. Sonuçta yatacak bir yerimiz vardı. Usta birliğiyle kıyaslamaya kalkarsak, yatacak bir yerimiz vardı.

Odalarımız sıcaktı. Televizyon vs. bunun gibi şeyler acemi birliğinde pek fazla olmadığı gibi, bizim birliğimizde de yoktu. Telefon imkânı derseniz, telefon imkânı zaten çok kısıtlı. İki tane kulübe var, beşyüze, bine yakın asker var. İki tane kulübe bunun ne kadarını karşılayabilir, belli!

"Silâh arkadaşlığı", "Asker arkadaşlığı", "Aynı karavanadan yemek yemek", ne bileyim, insana farklı geliyor. Gerçi, her şey yerinde güzel galiba.

Tabiî ki usta birliğindeki arkadaşlık bambaşka! Çünkü, acemi birliğindeki arkadaşlık üç ay, zaten birbirinizi yavaş yavaş tanıyorsunuz. Tam tanıdım derken, birliğinizden ayrılıyorsunuz ve bir daha da belki çok zor görüşmek.

İsparta'da yemekler? Ben yemek seçtiğim için bu konuya pek fazla girmek istemiyorum, aşırı derecede seçiciydim. Fakat, yani orada çok şey gördüm. Ne bileyim, parasız insanlar gördüm. Yemekten şikâyet pek fazla yoktu asker arasında, ama gene de iyi sayılmazdı yani.

İsparta'da makineli tüfek bölüğünde başladık. Astsubayımız "Bolu Komando Tugayı" dedi. Ondan sonra farklı bir şey daha söyledi ama, bu bizim içimizde kalsın. Bolu Komando Tugayı'na gittik. Askerliğin burada başladığını anladık sonuçta, nihayetinde.

Acemilik bitmek üzereydi, dağıtım iznine çıkmamıza bir iki gün kala falan, evdekilere Bolu'yu söylediğimde bayağı sevinmişlerdi ama, "Gezici" olduğumu bilmiyorlardı.

Eğitimlerimizde neler öğrendik? Bence, arkadaşlık kavramı biraz daha ileriye gitti, paylaşmayı öğrendik. Kötü şartlarda yaşamayı öğrendik diyebilirim. Yani her şeyin güzel olması gerekmiyordu sonuçta.

Bizim birliğimiz batıda olmasına rağmen, doğuda görev yapıyordu. Bolu Komando Tugayı'ndaydık. Burada imkânlarımız çok kısıtlıydı, çadırda yaşıyorduk. Kısıtlı derken, gene de acemi birliğine nazaran iyiydi, en azından televizyonumuz vardı, bir çadırımız vardı, yemek yiyebiliyorduk.

Normal askerler gibi koğuşta kalmıyorduk. Gazete, işte arada sırada, dışarı çıkanlardan alabiliyorduk. Gerçi ben de bayağı fazla dışarı çıkabiliyordum ama, sonuçta bunları okuyabiliyorduk.

Doğu'da? Seçme imkânı sonuçta vardı. Hamburgerimiz, tostumuz falan mevcuttu askeri birlikte. Tabiî üst devreden tanıdığınız varsa dışarıdan da getirtebiliyordunuz, ama yani kantinde tost, ne bileyim bisküvi çeşitleri hepsi mevcuttu, hamburger falan.

Bolu'ya gittik, Bolu'da harikalar harikası (!) bir 21 gün eğitim aldık. Yani askerliğimizin başladığını o eğitimden sonra anladık. Çünkü, bizden önce giden devreler ortalığı batırdıkları, tahmin edersiniz, için bize bayağı yüklendiler. Batırma; operasyonda kaldıkları için, operasyonda yürüyemedikleri için! Yani, operasyona çıkan insan yürümek zorundadır. Bir kişi yürüyemedigi zaman bütün bölük, bütün tabur durmak zorunda kalıyor. Bundan dolayı bizim eğitimimiz bayağı bir ağır geçti. Km. olarak bir şey diyemem, ama üç saat, onar dakika aralıklarla üç saat, dört saat yürüdüğümüz oluyordu. Arazi şartları tabiî ki engebe, yani kayalıklar falan mevcut. Taşınan yük, silâh, mühimmat, çanta falan, 20-25 kilo civarı, o civarda.

Ben, Bolu'dan Doğu'ya sevk edildiğimde, kol liflerimi koparmıştım. Biz, Doğu'ya gittiğimizde, burada bir İç Güvenlik Harekâtı Eğitimi aldık. İki haftaya yakın burada bir eğitim aldık, daha ağır şartlarda, dağı tepeyi orada gördük.

Hiç unutmam, bu kollarımdan dolayı revire çıktım. Revirde, bana inanmadı herhalde, doktordan dayak yedim. Her şeye rağmen operasyona çıktım. Kollarımı kaldıramıyordum, fakat operasyona çıktım, aslanlar gibi yürüdüm. Ağrı yoktu ama, kollarım kalkmıyordu

sonuçta. Yani kollarımı hareket ettiremiyordum. Arkadaşlarım sırt çantamı çıkarıyordu, suyumu arkadaşlarım veriyordu. Nişan almama engel değildi; yani yerden destek aldığım zaman oynatabiliyordum.

PKK hakkında ne düşünüyorum? Hiç de iyi şeyler düşünmüyorum! Sonuçta oradaki olaylardan bir tanesinde en yakın arkadaşımdan birini kaybettim. Gerçi bunu çok geç öğrenmeme rağmen... Arkadaşımız gitmişti. Bu insanda büyük bir acı bırakıyor.

Aynı birlikteydik biz, Bolu Komando Tugayı'nda. Fakat arkadaşım başka bir taburdaydı. İstanbul'a telefon etmeme rağmen, arkadaşımın şehit olduğunu söylemediler bana. Ben bir televizyon programında öğrendim ve... TGRT'nin "Mehmetçik" programında öğrendim arkadaşımın şehit olduğunu. O da, annesini gördüm televizyonda. Zaten ondan sonrası film gibi geçti, yığılıp kalmışım, arkadaşlar falan ayılttılar işte.

Ben, ilk üç operasyondan sonra bölük yazıcısı olarak üs bölgesinde kaldım. ***Bu olaydan sonra bölük astsubayıma çok tekmil vermeme (müracaatta bulunmama) rağmen, beni operasyona çıkarmadılar. Yani bir hırs vardı içimde, bir intikam ateşi vardı. Ama olmadı.***

Çıkarmama nedeni bu da olabilir. Arkadaşımın şehit olduğunu öğrenmişlerdi. Bölük Astsubayımız A. S., yani Karargâh Bölüğüyle bayağı ilgilenirdi, bütün sorunlarını dinlerdi, öğrenmiş diğer arkadaşlarımdan. Çok tekmil vermeme rağmen, Bölük Komutanıma kadar çıkmama rağmen, izin vermediler.

Bunun yanısıra PKK'yı, "maşa olarak kullanılan insanlar" diye nitelendiriyorum ben kendi kafamda. Çünkü bir ***amaçları var, fakat ulaşılamayacak bir amaç. Yani Türkiye sonuçta bir bütün, hiç kimse tarafından kolay kolay bölünecek bir şey değil. Hatta "bölünebilecek" bir şey değil.***

Bülent: İlk operasyonumuzdu. O kadar eğitimin arkasından ilk defa gerçek bir operasyona çıkıyorduk. Gece! Her zaman olduğu gibi gece. Sızma harekâtına başlandı. Araçlarla biz herhangi bir yere kadar, en yakın bulunan, sınıra en yakın karakola kadar araçlarla intikal ettik. Daha sonra, akşam iyice havanın kararmasını bekleyip, işte akşam saatlerinde başladık intikale. Sabah hava aydınlanana kadar yürüdük.

Mevsim Eylül'dü. Tabiî Eylül'dü, Eylül ayıydı. Yani hava o kadar da fena değildi. Çünkü, doğuda, özellikle Kuzey Irak'ta, gündüzleri aşırı bir sıcak, akşamları da, gece yansı özellikle de, onun aksine inanılmaz bir soğuk vardı.

Sabaha kadar yürüdükten sonra bir mezra gibi bir yere geldik. Samanlıkların, ufak tepeciklerin bulunduğu bir yer ve tam karşıda da, "hâkim tepe" dediğimiz bizim, yani her tarafı her yönden gören bir tepe vardı.

Gideceğimiz yeri tabiî ki bilirdik. Mesela, Ortaklar Karakoluna gidilecektir, onun istihbaratı bize verilir. İşte şu bölgeye gideceğiz, ki biz operasyona çıkmadan, tabiî bu "usta" olduktan sonra artık ikinci üçüncü operasyonlardan sonra, o bölgede bize nelerin lâzım olacağını, bölgenin susuz, ya da sulu olduğunu, ona göre malzememizi alırdık.

Tabiî ilk operasyonda da dediler "Şuraya gideceğiz" de, biz genelde bizim üst devrelerimizden, işte bu bölge nasıldır? suyu var mıdır? susuz kalır mıyız? Hep bir endişe var... Onların tüyolarını, işte gece üşür müyüz? neler alırsak daha iyi?

Sabaha karşı işte o tepeye doğru yaklaştık. Tepeyi ufaktan ufaktan çıkıyoruz. Bir tepeyi

çıkıyorsunuz, o tepeyi çıktığınız gibi dümdüz bir boşluk alabildiğince ve karşısında onun hâkim bir tepe daha var.

Tabur olarak, yani üç koldan manevra şeklinde ilerliyorduk biz. Bizim sağımızda diğer bölük sağ tarafımızdaki tepelik alana çıkıyordu, sol tarafımızdaki birlik, bölüğümüz de sol taraftaki tepeden çıkıyordu ki... Hah! Aynı anda hem emniyetimiz alınıyor, biz de ortada arama-tarama yaparak gidiyorduk.

İşte ilk operasyonumuz olduğu için, bakınarak böyle şaşkın bir hâlde gidiyoruz. Bir anda tepeye ilk takım komutanımız vardı, Ünal Teğmen, zaten en önde giden oydu, hemen arkasında biz yer alıyorduk; tepeye varmasıyla birlikte bir ateş koptu! Çatır, çatır, çatır...Daha biz tepeye çıkıyoruz. Sadece en tepede Takım Komutanımız var. Normalde sabah hava aydınlandıktan sonra teröristlerin çatışmaya girmeyeceği, kulaktan gelen bilgiler arasında. Beklemiyorduk açıkçası!

Silâh sesini duyduğumuzda bizim ilk tepkimiz, "Ah işte tatbikat yapıyorlar herhâlde, yukarıdan bakalım." "Tepkimizi ölçmeye çalışıyorlar!" "Bizi alıştırmaya çalışıyorlar!" şeklinde oldu. Çünkü Doğu'da her gelen birliğe vardır, yani yeni gelen acemiye, ilk defa operasyona çıkan acemiye bir "deneme operasyonu" yaptırırlar, iki günlük, üç günlük.

Tabii biz, yukarıdan Teğmenin bağırması, Gelin buraya! Beni öldürtmeye mi çalışıyorsunuz!" demesiyle bunun bir tatbikat olmadığım, harbi harbi bir çatışmaya girdigimizi anladık!

İlk tepki, yani eğitimde aldığımız şey, "Silâh sesini duyduğumuz gibi kaybolmak!" Anında kendini bir yerlere atıyorsun. ***Zaten "Doğu'daki ilk mermi" her zaman çok önemlidir. İlk mermide vurulmazsanız, kolay kolay da vurulmazsınız.*** Ta ki keskin nişancı güzel(!) bir "Kanasçı"ya rastlayıncaya kadar.

Şimdi, çatışmada ilk kurşun, "hedef" alınarak atılan ilk kurşundur. Yani karşıdaki teröristin nişanlayıp hedefe attığı ilk kurşundur. Ondan sonra teröristin yaptığı, kafayı sokup veya rasgele, hiç nişan bile almadan rasgele ateş etmesidir. Çünkü, bizim askerî birliğimizin ilk kurşundan sonra, o ilk kurşun sersemliğini atıp, ateş yoğunluğunu kazanması amacıyla yüklenmesiyle karşıdaki ister istemez susar. O saatten sonra zaten "karambole"... Yani sadece elini çıkartır, işte tüfeğini çıkarır mevzisinden, o şekilde ateş eder. O da karamboldür, işte bir tanesi şanssız birisine denk gelmediği sürece...

İşte onun için zaten nişan alıp attığı ilk kurşundan vurulduysanız gitmişsinizdir. Ama vurulmadıysanız da artık biraz da zordur. Şansa...

Hah! Şimdi meselâ, o kadar artık refleks hâline gelmiş ki davranışlarımız... Birisini anlatayım:

Bu, yani Kuzey Irak'tan bizi helikopterlerle Hakkari'ye, Hakkari'den otobüsle Bolu'ya gelmemize dayanıyor, artık tezkeremizi verecekler. Bolu'ya geldik, işte terhis olmamıza on gün var, artık her şey çok huzurlu, kimsenin bize dokunduğu yok, adam vururuz diye nöbet bile tutturmuyorlar. Silâhımız yoktu zaten, toplanmıştı.

Bizi "Paket" olarak nitelendirir rütbeliler. Çünkü onların gözünde "Doğu'dan gelen terhise gidecek" pakettir. Ve biz de bir pakettik. Bir paket grubu vardı, bir de kışla personeli vardı.

"Paket" olarak hitap etmezlerdi genelde de, işte onlar kendi aralarında konuşurken: "Gene bir paket geldi. Bunları da gönderirsek rahatlarız." derlerdi. Çünkü Doğu'dan gelen er her zaman problemdir; işte Doğu'nun vermiş olduğu rahatlığı Batı'da da uygulamaya kalkar, ne bileyim,

bir komutanı geldiğinde kalkıp selâm vermekten ziyade oturup sigarasını içer. Batıda bu böyledir, Bolu Komando da, Bolu'da olduğu zamanlar gerçekten dört dörtlük askerdir; selâmından, topuk selâmına kadar her şey en nizamî şekilde yapılır.

Kışla personelini, her zaman olduğu gibi, gerekli eğitimlerini aldıktan sonra yemekhaneye almışlardı. İşte biz de, malûm eğitim megitim yaptırmıyorlar, sadece mıntıka... Yaprak topla, ot temizle, işte nerede yapılacak angarya iş varsa oralara gönderirler. Maksat, biz boş durmayalım.

Yemek vakti yemekhaneye girdik. Herkes, karavanadan gidecek tabldotuyla (servis tabağıyla) yemeğini alacak. Biz de yığıldık. Ha, bu arada, meselâ, üst rütbeliler de orada yemek yediği için, Bolu'da çıkan yemek fevkalâdedir; bir lokantada o tarzda bir yemek bulamazsınız yani, çok kalitedir. ***O arada, işte orada halan kışla personelinden birisi, birisi koluna mı çarptı, nasıl olduysa elindeki tabldotu düşürdü. Tabldotun yere düşmesiyle birlikte çıkan o tiz ses bir anda bizdeki refleksi hareket hâline soktu ve ne kadar Doğu dan gelme asker varsa, bir anda herkes yattı yere!*** Yemeğini fırlatan, işte oraya buraya atlayan, masa altlarına giren...

Kışla personelinin hepsi ayaktaydı zaten. Olanlar onlar için çok ilginçti. Çünkü, hayatlarında hiç öyle bir şey görmemişlerdi veya en azından eğitimlerde görmüşler. Ama eğitimlerde gösterilen, işte "Ateş yediniz!", "Yat"; komuttan beş dakika sonra yatılan bir eğitimdir. ***Doğu'da bunu kritik olarak yaşadığımız için, merminin namludan çıkmasıyla yatmamız bir oldu desek yeri vardır yani.***

Kışla personeli; onlar devamlı kalanlar, Bolu'da kadro olarak kalan askerler. Ya! Herkes, işte kışla personeli bize baktı, herkes birbirine baktı, bir aptallaştılar, gülüştüler... Biz tabiî, o refleksin de vermiş olduğu, bir de kin var, biraz artık Doğu'dan kalma bir kin de var, kalkıp "N'apıyorsun kardeşim! Manyakmısın! Eceline mi susadın! Birisi geçirse kafana?" Çünkü, o anda, ses yakından, gelen birisi meselâ, maazallah silâh olsa demek ki, bilâhare dönüp vurabilirdi de...

İşte zaten Bolu'da bize silâh vermemelerinin yegâne temeli odur. Meselâ, bir asker firar etti. Kışla personelinden bir tanesi de nöbet tutuyor, firar eden askeri tel örgünün oradan geçerken görüyor, "Dur, mur" diyor ama, asker durmuyor, tabiî kaçıyor. Çocuk da ateş etmiyor.

Çocuğu yakaladılar, firari kışla personelinden, sıkılmış askerlikten yani, normaldir, her zaman eğitim... Bir gün sonra içtimada, işte oranın Bölük Komutanı bize açıklıyor: "İşte" dedi, "Bakın arkadaşlar, dün akşam bir arkadaşınız kaçtı. Bu gördüğünüz arkadaşınız da onu seyrederek göndermiş" dedi.

Normalde yapılması gereken, "Dur!" ihtarı çekilir. Bir el ateş edilir yanına. Ona da uymazsa indirilir, o da belden aşağısına, yaralamak amacıyla. Karşı ateş gelirse mecburen cevap verilir.

Bölük Komutanı devamla, "Bu arkadaşımız hiç silâhının tetiğine dahi dokunmamış" dedi. Doğu'dan gelen bizleri işaret ederek, "Şayet orada sizlerden biri olsaydı?.." O arada işte en ön sırada Doğu'dan gelen askerlerden birini çıkardı, "Meselâ, sen asker!" dedi. "Sen" dedi, "N'apardın?" dedi.

Açık bir sesle:

- "Vururdum Komutanım!"

- "Peki, nasıl vururdun?"
- "Öldürmesine!"

"İşte" dedi, "Siz geldiğinizden beri soruyorsunuz!" Çünkü, biz geldiğimizden beri, "Angarya işten ziyade, işte biz de nöbet tutalım! Biz niye nöbet tutmuyoruz? Bize niye silâh vermiyorsunuz?" gibi lâflar ediyorduk. "İşte" dedi, "Cevap bu..." dedi. "Yani o akşam şayet sizden biri olsaydı, bu arkadaşınız şu anda burada yaşamıyordu. Sırf bunun için, bunun amacına size silâh verilmiyor:" dedi.

Gelelim yine tepeye ve benim ilk çatışmama. Olayın tatbikat olmadığını anlayınca biz hemen toparlandık. Hemen herkes tepeye tırmanmaya başladı. Ve sırt çantalarımız da var, sırt çantasını atan doğru koşturuyor tepeye.

Tepeye çıktık. Hemen herkes yayıldı tabi. Bizim komando birliklerinde öğretilenler: Bir arada kesinlikle durulmaz. Mesela, intikallerde aralar açık olur, tabiî bu görüş mesafesine göre değişir. Herkes bir anda yayıldı, herkes kendisine bir mevzi seçti ve karşılıklı yoğun ateşe başladı. Ateş yoğunluğu bize geçtikten sonra bir duraklandı. O arada, işte bir beş dakikalık müddet, beş dakika sonra ses kesildi, beklenildi, daha sonra dürbünle bakıldı, bir iki topçu ateşi yapıldı oraya. Havan toplarıyla dövüldü tepe. Herhangi bir ses, seda çıkmayınca, orada bir "Tepeci" olduğu, bir grup olduğu, işte grubun bizi fark edip kaçtığı, kaçarken de arkalarında bir tane tepeci bıraktığı, tepecinin de bizi oyaladığı anlaşıldı.

Daha sonra mezraya girdik. Orada bir güzel arama tarama yaptık. Hatta ilk mezra yakışımızdı, mezralarını yaktık oraların; işte kuleler yapmışlar, böyle kışlık odunlar falan, onlan yakıyoruz, barakalar var.

Mezra: daha genelde geçici olarak saklanmak amaçlı kurdukları... Yani ulaşımı biraz daha zor. bulunması biraz daha zor yerler.

Murat: ***Temizlendikleri yer: meselâ o bulduğumuz yerde su vardı, belli ki iki üç saat önce banyo yapmışlar, iç çamaşırlarını falan bırakmışlar. Kadın iç çamaşırları falan vardı, erkek iç çamaşırları. Orası zaten komple yakıldı.***

Bülent: ***Mezralar genelde duraklama yerleri, yani sabit kalmazlar. Yaralıları olur, o anda o mezra onlara yakın olur, orada soluklarını alırlar, tedavilerini.***

tedariklerini yapıp kaçıp giderler. Onun için zaten her zaman leş gibidir. Bir ahırdan farkı yoktur mezranın, ama mezraların tek özelliği de, işte kaçmaları kolaydır. Yani bir mezranın, bir binanın-artık ahır diyeyim- bir başka ahıra bağlantısı vardır veya başka bir çıkışı vardır.

Altlarında tüneller vardır, gizli yollar vardır. Ha! ***Meselâ, mezrada sıkıştıkları zaman, kaçamayacaklarını anladıkları zaman, mutlaka mezraya da tuzaklama yaparlar*** veya silâhlar ağır gelirse, silâhları saklarlar askerin bulamayacağı şekilde ve kaçarlar.

0 ilk mezrada biz barınağı yaktık tabiî. Tabiî yaktıktan sonra uzaklaşıyoruz ister istemez, mühimmatların patlayacağını bildiğimiz için. Bunda da uzaklaştık; beklerken bir anda cayır cayır yanarken bir patlama sesi, RPG-7 roketatar mühimmatı varmış. Ele alamadık (Ele geçiremedik) ama, patlattık en azından, onların da işine yaramadı.

Ondan sonra iki gün kaldık orada. O iki gün çok güzeldi.

İlk operasyon, ilk çatışmamız böyle. Hatta bizim "Dedelerimiz(!)" Beşe İkiler bize şaka yollu

bağırdılar bile: **"Ulan geldiniz, çatışma getirdiniz! Biz bugüne kadar çatışma hiç görmedik, son operasyonumuzda çatışmaya çıktık, sizin yüzünüzden!"**

Gerçekten de adamlar doğru söylemiş. Askerliğe başladık ilk operasyon çatışma, askerliği bitirdik son operasyon çatışma! Bütün operasyonlarımızda çatışma vardı. Nereden baksanız 35-40'ın üzerinde çatışmaya girmişizdir yani.

Murat: Meselâ arazideyiz, zaten üçer gün arayla oluyor, "döneceğiz" diye hesap ederken kumanya geliyordu, bir sonraki operasyona gidiliyordu. O zaman da köye, Uzundere Birliğine indik. Orada yarım saat masaların üzerinde, tezgâhların üzerinde uzandık; kumanyalarımız dağıtıldı, tekrar çıktık.

Zaten ikinci operasyonun başında Bölük Komutanı vardı, ön tarafta gidiyordu. Ben Bölük Komutanının habercisi olarak çıkmıştım. Bölük Komutanının önüne kurşun çakıldı, hepimiz aptallaştık! Hiç beklemediğimiz bir yer! Diğer takımlar sağdan soldan giderken, biz hâlâ orada bekliyorduk. Yani, şok yaşamıştık resmen! Gündüz, sabah altı civarları falan.

O operasyon da bittikten sonra artık tepeye çıktık. Bir sonraki tepeye, Nahal Tepe, çıktık, biz baskındaydık, yani karşı taraftaki tepeden ateş geldi, kafamın yaklaşık bir karış sağına bir kurşun çakıldı, kanas mermisi. Karşı tarafta bir tane de kanasçı kız vardı. Bizden üç tane MG3 kurdular tepeye, fakat indiremedik.

Kanas olduğunu sesinden anladık. Kız olduğunu da, görünüyordu zaten.

Bülent: **İyi atıcıysa kızdır, bu bir gerçektir PKK'da...**

Murat: Nikon dürbünüyle bakılıp, yani görebileceğimiz bir yerdeydi. Çok iyi bir şekilde görebildiğimiz bir yerdeydi. Görüyoruz, fakat habire yer değiştirdiği için ateş etkili olmadı.Ya, 300 m. falandı, fazla uzak değildi.

Bülent: Genelde kanasçıların mesafesi, işte 1,5 Km.den mermi çok rahat ulaştığı için, yani 1200'den usta bir kanasçı bir insanı iki kaşının ortasından hiç affetmeden vurur.

PKK'da zaten kanas kullananların % 75-80'i bayandır. Sebebine gelince: Erkekle bayan arasında nefes alış farkı vardır. Biz nefes aldığımızda göğsümüz hareket eder, göğsümüz hareket edince ister istemez namlu aşağı yukarı kayar. Bayanlarda ise göbektendir o nefes alma olayı, göğüs sabit durduğu için daha rahat nişanlayabilir tüfegi. Onun için iyi bir atıcıysa "Aaa!" deriz, "Bir kanasçı, hem de güzel bir kadın" Tabiî bulunca, güzel olup olmadığı da ayrı bir konu.

Murat: Yakından gördüğümüz teröristler? Bayan terörist, zaten üçüncü operasyonda gördük. Yani getirmişlerdi, yakalanıp birliğe getirilmişti.

Bülent: Yakalandı, itirafçıydı.

Murat: Hoş bir bayandı. Temizlenip, yeni elbiseler giydikten sonra bayağı hoştu. Yakalanan teröristlerin genelde yüzleri gizleniyor.

Bülent: Gerek yakalanan teröristlerden dinlediklerimiz, gerekse onların dokümanlarından okuduklarımız; ***propagandalarında söylenenler de, "Şayet askeri birlikler sizi yakalarsa, cinsel uzvunuza silâh namlusundan olmayacak şeylere kadar her şeyi sokar, size işkence yapar, işte şu şekilde tecavüz eder" gibi caydıracak şeyler. Bunlara inanmayan, akıllı olanlara da işte "kalmakla ölmek" arasında bir seçim yapması sunuluyormuş. O şekilde bir tehdit altında***

orada kalıyorlarmış. İşte yakaladıklarımız onlar.

Mesela bu bayan teröristlerden biri, yakalandığında askerin ona sözde yapacak olduğu eziyeti o kadar dallandırıp budaklandırarak anlatıyorlardı ki... O kadın teröristler yakalandıktan sonra, *"Şayet biz bu şekilde bir uygulama ile karşılaşacağımızı bilseydik çoktan gelirdik, zaten zoraki duruyoruz."* gibi. Meselâ o iki bayan teröristten o şekilde bir itiraf var, duyduk.

Mesela, Kuzey Irak'ta, Zap Kampında yakalanan bir doktor vardı, doktor bayan. Hem de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan, bir Almandı kendisi. İşte büyük bir mağara, mağarada özel ayrılmış sağlık ocağı gibi bir klinik, orada teröristlerin yaralarım sarıyordu, onları tedavi ediyordu.

Onu yakaladığımızda, **"Senin, Almanya'dan gelip burada ne işin var? buraya ne yapmaya geliyorsun? başka işin gücün kalmadı mı?"** gibi bir soru sorduk, Bize cevabı çok ilginçti; çat pat bir Türkçe-Kürtçe karışımı bir şey, o da tam bildiği söylenemez: "İşte ben yılın üç ayı buraya geliyorum. Bu üç ay da burada kalıp bunlara hizmet verip işte tedavi etmek benim için büyük bir onur, ben burada çok mutluyum, ben burada kendimi buluyorum." demişti. Biz de tabiî ki gülmüştük: "Tabiî yani, böyle bir mağarada, böceklerin arasında, yılanların arasında bir hayat eminim ki güzeldir" deyip.

Bu Alman bayan doktor; ***ya, şimdi dokümanlardan artık o kadar etkileniyorlar ki, o kadar ayrı bir şey gösteriliyor ki, sanki Türkiye Cumhuriyeti bunlara bir zulüm, bir eziyet yapıyor düşüncesi içerisindeler.*** Eh, bunlar da bir şekilde bu eziyetlere "Dur" deyip, insan haklarını savunan, savunma düşüncesiyle bir şeyler yaptığını zanneden insanlar. ***Hep zaten merak etmişimdir, yani bir bayrak, bir halk, bir cumhuriyet kurmak isteyen bu insanlar Kurtuluş Savaşı zamanı neredeydi? niye ortalık rahatladıktan sonra böyle bir girişime kalkıştılar?*** Bu hep bir merak konusudur zaten. Ama işte benim tahminimce, siyasetle bitirilmeden de bu iş de biteceğe benzemiyordu. Bir şekilde artık noktalandı herhâlde. Ama ne oldu şu önümüzdeki günlerde meselâ? Apo'nun yakalanmasıyla şey olarak bitti gözüküyor; gözükürde o var, pratik olarak bitti. Mesela dağlarda o kadar fazla çatışma olmuyor, işte ufak bir grup kalmış. ***O da bittikten sonra, zannediyorum, herhâlde yerine başka bir şey çıkar.***

Ama bundan sonra, söylenenlere göre, adamlar siyasete atılacaklarmış. Siyaset içerisinde... Demek ki bu iş siyasetle bitiyor. Siyasetle bitirildiğinde de bu işten herhangi bir eser kalacağını tahmin etmiyorum.

Murat: Sivil halkın yaklaşımı? Ben meselâ orada bir arkadaş edindim, ne bileyim bir fotoğrafçı, Metin diye. Geldi, İstanbul'da da görüştük kendisiyle. Bayağı dost canlısı bir arkadaş. ***Yani olmasını istemiyorlar. Bir takım zorlamalar var, bir takım yardımlar da var, fakat olmasını istemiyorlar.*** Sonuçta gelişim olmuyor. Gelişimi engelliyorlar.

Yani sonuçta askere karşı pek sıcaklık yok. Fakat, yani para kazandıkları için, bir şekilde onların gözünde Dolar işareti veya TL işareti olarak görünüyorsunuz.

İsparta'da acemi eğitimindeyken çarşıya çıkardık. Oradaki insanlar belli ki askerden bayağı fazla bir çile çekmiş. Cumartesi ve Pazar günleri insanları pek dışarıda bulmak nadirdir yani. Ama ne bileyim, Yüksekova'da çarşıya çıktım, Şemdinli'de de çarşıya çıktım, Hakkari'nin merkezinde çıktım, böyle bir şey yok. Sonuçta Hakkari'de veya Yüksekova'da silâhla çarşıya çıksan da insanlar o kadar yadırgamıyorlar. Çünkü alışmışlar o şekilde.

Bülent: Kuzey İrak; vallahi aslında gezmek amaçlı çok iyi yerler, yani manzara açısından. Çok güzel yerler var. Kuzey Irak'ta gün görmemiş ve insan elinin değmediği nadide yerler var. O kadar güzel yerler ki, yani oturup insanın orada bir ömür geçiresi geliyor. Ama, işte terör denen illet insanları bir daha gitmemek amacıyla tırstırıyor oradan. Belki terörün bir anlamda amacı bu da olabilir. Çünkü orada kendi özgürlüklerini sağlamak istedikleri için, oradaki halkı caydırıp, oraları boşaltmak ve oraların kendisine kalmasını sağlamak.

Değişmemesi tamam, yani tabiat, doğa olayı olarak değişmemesi güzel bir şey de, yaşanan diğer taraftan çok acı bir olay; ulaşım yok, elektrik yok, yok, yok...

Murat: ***Aaa! Elektrik yok deme şimdi! Ben, yani operasyona çıktığım sınıra. Irak'a kadar her yerde elektrik var ve uydu anteni de.*** Yani Kuzey Irak'da, tabiî Ki Türkiye sınırları içinde olmadığından yok.

Bülent: Şimdi oralara bir şekilde medeniyetin gelmesi lazım. Öyle ya da böyle bir şekilde bu engellenmeye çalışılıyor. Halkın bilinçlenmesi lazım. Çünkü oralarda kurulan düzen, işte "ağa düzeni" şeklinde. Başlarında, bizim "muhtar" dediğimiz adam var, halkı yöneten insanlar, ne isterlerse o oluyor. Halk, ya geçimini beslediği büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarla, ya da kaçakçılıkla sağlıyor.

Doğu'da, Hakkari'de en çok rastlanan olay, silah kaçakçılığı. Eve baktığınızda, meselâ Hakkari'de bazı evlere bakın, ev bizim Batı'da hayvanları barındırdığımız yerler gibi bir yer, orada kalıyorlar. Ama, garaj gibi bir yer yapmışlar, o kapı açıldığında içeride son model bir tane Mercedes duruyor. Ve Doğudaki en kötü araba Toros'tur. Toros da sıfır yani, askerliği 96-97'de yaptık biz, 96, bilemediniz en az 95 modeldir; o da arazi koşullarına çok iyi giden bir araba olduğu için. Onun haricinde hepsi Toyota, Mercedes, Opel türünde araçlardır.

Murat: Yani Yüksekova, resmen doğuda bir cennet.

Ya peki televizyonlardaki sefalet görüntüleri ne diyeceksiniz. Sonuçta insanlar görmek istedikleri yeri görürler!

Bülent: Kuzey Irak'ta sınıra yakın köylerde halk askeri çok iyi karşılar. İşte operasyona çıkarsınız, operasyondan döndüğünüzde ellerinde ne varsa size ikram ederler. Ne bileyim ayran...Lavaş getirirler, peynir getirirler.

Ama o köylerin dışında, meselâ karakola uzak bir köye giderseniz, ulaşımı zor olan bir köye, oradaki halk sizin oraya gelmenizi istemez. Çünkü oraya geldiğinizde, siz bir taraftan asker olarak baskıda bulunuyorsunuz, "İşte PKK geliyor mu? yataklık yapıyor musun? bir şekilde siz şey yapıyorsunuz!" Siz orada kalıyorsunuz en fazla bir ay, iki ay. İki ay sonra siz gittiğiniz gibi terör örgütü geliyor, aynı yoklamayı onlar yapıyorlar, bir şekilde çocuklarını kaçırıyorlar; işte "Bize yataklık yapmak zorundasın! Bize bakmak zorundasın!"

Bu sefer oradaki halk ikilemde kalıyor. Yani "Askerin gelmesi bir bakıma iyi" diyor, ama asker burada sürekli durmayacak. "Asker, gün gelecek gidecek, ben o zaman ne yapacağım?" O tedirginlik var, o panik var. onun korkusuyla işte...

İşte ilginç bir örnek: Tunceli'de meselâ bir köy basma olayı vardı, bizden önceki devrelerin bize bildirdiği. Bolu Komando giriyor Tunceli'ye, daha doğrusu Tunceli'de bir çatışma çıkıyor, dağda, ilçe olarak bilmiyorum neresi. Hemen teröristler, üç tane terörist köye kaçıyor. Asker hemen peşlerinden köyü çeviriyor. İşte üç tane teröristin köyde olduğu kesin. Oranın

muhtarını çağırıyorlar, diyorlar, **"Böyle böyle, üç tane terörist var, onları çıkartın verin!"** Tabiî köylü de ister istemez korkuyor, bunları çıkartmıyor. Bir şekilde köy boşaltılıyor; aranıyor taranıyor, bulunamıyor evlerde. En son çıkarken iki tanesini buluyorlar.

İki tanesini alıp götürüyorlar, köy halkı serbest. Bir tanesinin kaçtığını düşünüyorlar.

Hatta o zaman Bolu Komandonun başında   Paşa vardı, çok otoriter bir insanmış.

Birlik köyden ayrılırken, köyün içerisindeki halktan, aşağı yukarı hemen hemen her evden keleşlerle ateşler başlıyor askerin üzerine, askerin arkasından. Asker, bir şekilde tekrar, emniyette zaten, köyün etrafına tekrar dağılıyor, bu sefer ateşe mecburen karşılık veriyor. Belli bir ateş çerçevesi geçiyor, ondan sonra sivil halkı dışarı çıkartıyorlar. ***Ve üç kişini girdiği o köyden, yaklaşık 11 kişilik bir terörist grubu çıkartıyorlar.***

Murat: Bizim uyumamız genelde gündüz oluyordu.

Bülent: Harekâtlar hep gece olur, gece sızma operasyonuyla başlar, sabahın ilk ışıklarına kadar, işte gerek duraklamalarla, çök-kalklarla intikal edilir. Bölgeye varılmasına daha çok varsa, belli bir yerde mevzilenilir, emniyeti alınır. Orada biraz dinlenme, yemek molası verilir. ***Biraz, işte atıyorum, iki saat, üç saat orada kalınırsa, herkes mevzisinde, bir mevzide dört kişi varsa o dört kişi değişmeli, iki saat kalınacaksa bir saat ikisi uyur, bir saat diğer ikisi.***

Yani yeri gelir, günde iki saat uyuduğumuz oluyordu, yeri gelir beş saat uyuduğumuz oluyordu. Yeri gelir, 24 saat hiç uyumadan, sadece dinlenerek, yolda uyuklayarak gittiğimiz oluyordu. Fırsat bulunduğunda uyunuyordu tabiî de...

Doğudaki askerin meselâ şehit olmasında en büyük paylardan biri de, bu yorgunluk ve uykudur. ***Mevzide uyumadığı sürece, hiçbir terörist kolay kolay askeri yakalayamaz. Şehit olaylarının çoğu uykudan kaynaklanır.*** Her ne kadar askerin üzerine gidilse de, işte "Uyuma! Bak uyursan...", hatta bir laf vardı: ***"Oturma, uzanırsın! Uzanma, yatarsın! Yatma, uyursun! Uyuma, ölürsün!"*** diye askerde, özellikle bizim söylediğimiz klâsik bir lâf vardır. Sebep budur.

Ama asker o kadar çok intikalde ki! Yani hiç taşımayanın sırtında 20-25 Kg. bir yük var. Bunun MG3'cüsü var, roketatarcısı var, bunların sırtında 30-35 Kg. yük var. Sonuçta bir insan günlerce, iki gün, işte 24 ***saat, 12 saat intikalde gidiyor, gece başlıyor sabaha kadar gidiyor, uykusuz, yarım yamalak, yorgun... Vücut bir şekilde tekrar kendini tedarik etmek istiyor, dinlenmek istiyor.***

Murat: Ben Bülent'i burada keseyim birazcık. Operasyonda gidiyoruz. Önde Kazım diye bir arkadaş var, bayağı yol yürüdük. Beş dakikaya yakın bir "Çök" verildi. İstirahatın sonunda ön taraf hareket etti, pardon, ön tarafta ben varım, arkamda Kazım var, ön taraf hareket edecek, "Hazırlanın!" diye bir uyarı geldi. "Kazım!" dedim, "Iıhh!" Tekrar "Kazım!" dedim, gene "Iıhh!" "Kazım, kalk! ûidiyoruz!"dedim. Kazım arkadaşımız kalktı, bir anda kaptırdı aşağıya doğru koşmaya başladı. Böyle bir olay geçirdik yani.

Bülent: Çöklerde bazen, uyunmaması gereken hâlde bile insan bazen uyurdu, kendine hâkim olamıyorsun. Vücut sinyal vermeye başlıyordu. Yakın oturduğunuz için, gece görme mesafesinde oturuyorsunuz, işte bir önünüzdeki, bir arkanızdaki insanın biraz hareketli olması lazım. Eger uyuyacaksanız, en azından onlara haber vermeniz lazım, çökün süresi belli değil, "İşte ben çöküyorum ama uyuyorum" deyip. Çöklerde, bir taraf üstlere bakar, saga

bakar, çökerek bakar. Meselâ siz arada uyuyor olursanız, sizin baktığınız gözetleme istikameti boş kalır. Ama yanınızdaki her iki insan eger uykuya müsait değillerse, onlara söyleyip, çök sırasında kestirirseniz, herhangi bir problem çıkmadan dinlenmiş de olursunuz. Bu şekilde vardiya değişikliği yaparak da uyunur, dinlenilebilir.

Ama ben her zaman şunu savunuyorum: Askerin en verimli olduğu dönemde, meselâ ben 17. ayımı bitirdiğimde, nerede uyunması gerekir, nerede hareket edilmesi gerekir, nerede nasıl hayatta kalınır, nerede ne yenir, nerede nasıl konuşulur, nerede nasıl davranılır, nerede mayın vardır, nerede tuzaklama olabilir, işte nereden gidersek daha iyi olur, bunların hepsini öğreniyorsun. Tam pişiyorsun, tam piştiğiniz anda terhisiniz oluyor. Ve bir sonra gelen eleman, ister istemez acemi eleman, onları öğrenene kadar tabii ki bir vakit kaybı ve yeni zayiatlar demek.

Askerden sonra da ben en küçük sesten uyanırdım, özellikle ilk altı ay falan. En ufak bir seste gözümü açardım, artık bir refleks olmuş o da. En ufak bir çıtırtı...

Ben MQ3'cüydüm. MG3, tamam iyi bir silâh, çok kaliteli bir silâh, ama en ufak bir şeyde, en ufak bir tozda veya yağmur damlasında tutukluk yapan bir silâh. Ama, MG3'ü çalıştırdığınızda sesi zaten karşıdakini ürkütmeye yetiyor. ***Ama, MG3'ü kullanan insan MG3'e bakmazsa, çök kalklarda, konaklamalarda temizliğini yapmazsa, yağlamazsa, en ufak bir yağmurda pançosunu çıkartıp, ki ben bunu açıkça söyleyeyim, yağmur yağarken ben kendi pançomu çıkartıp MG3'üme sarıp öyle giderdim, silâh seni bırakır. Çünkü, herhangi bir çatışmada o MG3 benim ve arkadaşlarımın hayatını kurtaracak.*** Ama ben ıslanırsam bir şey olmayacak, sonuçta ben ıslanacaktım, ki Allah yardımcı oluyor, herhâlde Doğu'da o kadar soğuk suyun, karın üzerine yatılmasına rağmen, herhangi bir hastalık, herhangi bir şey bilmiyorum.

Bülent: Yıkanma? 2,5 ay ben yıkanmadığımı biliyorum. Bu sürenin sonunda da, en son dönerken, bir dereyi geçtik, o derede yıkandım. Hoş yalan söylemiş olmayayım da arada, meselâ bir ay bir tepede kaldık, oradan dönerken o dereyi geçtik, ama bu da yıkandık (!) sayılır, çünkü elbiselerle geçtik. Çıktık, işte operasyon bitimi 2,5 ay sonunda bir-daha o dereye geldik. Bu sefer vaktimiz müsaitti ve gündüzdü. Gerekli emniyeti alıp herkes yıkandı, rahat rahat yüzdü. Oradan tekrar birliğimize dönmüştük.

Bitlenen bizim birlikte yoktu. O kadar yerde kaldık, pirelenen de yoktu. Fakat, akrep sokması oldu. Hatta beni de soktu akrep sağ bacağımdan. Yani haşarattan çok çekerdik, böceklerden falan.

Sabaha Karşı, saat 05.00 gibi. Gibi de değil, tam beşe beş vardı, sabaha karşı.

Hava yeni aydınlanmıştı ve dışarıda felâket bir yağmur vardı. Taşlardan bir mevzi yaptık, taşın üzerine oturdum, pançoyu da üzerime aldım. Yan taraftaki mevzide de üç arkadaş. Aslında ikişer tutuyorduk da, sabaha karşı arkadaş iyice yorulmuştu. Zaten alt devrelerdi, en üst devre ben vardım, kıyamadım. Ben de o kadar yorgun da değildim. Dedim, "Siz yatın! Ben tutarım!" İşte üstlerini güzelce pançoyla örttüm falan, yağmur girmeyecek şekilde. Nasıl da yağmur yağıyor, şakır şakır...

Bir de sabahları sigara içmek, böyle o manzaraya, güneşin doğuşuna karşı, manyak güzel bir duygu! İşte bakıyorsunuz dağın tepesinden her tarafa böyle. Tabiî sigarayı gizli içiyorsunuz ayrı mevzu da, kimseye göstermeden.

Benim nöbet saatim bitti, hava aydınlandı, işte yarım saat falan oldu, yağmur sürekli yağıyor. Benim oturduğum taşın altı komple kuru, pançodan geçmiyor aşağı. Akrep de demek ki yağmurdan kaçmış, pançonun altına girmiş. Benim oturduğum kayayla ayağım arasında taş var, orada duruyor. Bir ara botlarım pançodan dışarı çıktı, uç kısmı brandalı botlar, "Islanmasın!" dedim, ayaklarımı toplamamla, taşa ayağım sıkışınca akrep de lak diye çaktı.

Ben birden bir hışımla fırladım, pançoyu çıkardım attım, botların bağları zaten açıktı, paçamı sıyırdım. Benim gürültüme mevzideki arkadaşlar kalktı, zaten en ufak bir gürültüde uyanıyordu herkes. Yan tarafımızdaki arada astsubay yatıyordu, gerçi yeniydi o da, daha yeni göreve gelmişti, ilk operasyonuydu.

Benim ilk yaptığım, bacağımı kesip kanı akıtmaktı. İşte zehirlenmelerde gördüğümüz şeyler: hemen turnike yapılır, zehirlenen bölge kesilir ve orası emilir ki şişmesin. Meselâ akrebin soktuğu yerdeki zehri çıkartabilirseniz acı çekmezsiniz, çok hafif bir acı duyarsınız. Her ne kadar zehirli olmasa da akrep, o zehri içerde bırakırsanız 24 saat fiks gider.

İşte bu arada Astsubay geldi, "N'apıyorsun? Manyak mısın?" falan filan, bıçağı aldı benim elimden; kasaturalar vardı, keleş kasaturaları, çok güzel bıçaklardı onlar. Doktorun yanına götürdüler beni.

Dedim "Akrep soktu!" Akrep, öldürmüşlerdi, siyahlaşmak üzere, daha sarı, daha tam zehirli olmamış. Ama bayağı büyük bir akrepti, altı boğumu vardı. Doktor, "Yapacağımız bir şey yok, bekleyeceğiz" dedi. Malûm, bekledik biz de.

Aklıma gelen başıma da geldi zaten. Sabah beşe beş varken soktu akrep beni, ertesi gün beşe beş vara kadar ben o akrebin acısını, zehirin acısını, sabit, bacağımda hissettim. Acı ne azalıyordu, ne çoğalıyordu, hep sabit bir acı, bacakta.

Bülent: PKK'mn elinde Stinger türevi bir silâh vardı meselâ, Suriye yapımı bir silâhtı. İsrail yapımı malzemeler vardı. Bir de, bizim gördüğümüz, genelde kullandıkları Rus yapımı silâhlardı. Bunları İsrail'den temin ediyorlardı, bir de Suriye'den işte.

normalde mühimmat, gıda, silâh, bunların hepsini bir yere kesinlikle zaten gömmüyorlar, hepsini ayrı ayrı yerlere koyuyorlar. Her grupta sadece iki kişi o cephaneliğin, işte silâhın veya gıdanın yerini biliyor. Bu iki kişinin haricinde başka kimse bilmiyor. Herhangi bir şekilde malzeme gereksinimi duyulduğunda, bu iki kişiye bir şekilde haber veriliyor ve onlar da kimseye görünmeden gidiyor. "Kobralarıyla", yani eşekleriyle, kobra derler eşeklerine, gidip malzemeyi yükleyip getiriyor birliğine.

Orada, ele geçen beygirdir, kobradır, imha edilir. Ya alıp götürmek, ya da imha etmek lâzım, iki seçenekten biri. Operasyona devam ettiğiniz sürece alıp götüremeyeceğiniz için, hem gürültü açısından bize zararı olur, hem taşıma açısından bize zararı olur, genelde imha ediyorduk.

Gene Kuzey Irak'ta, Keriya Deresi'nin orada, en son operasyonda artık, tepelerden karşılıklı çatışmaya girdik. Ortalardaki birlikler çekildi. Derenin, iki hâkim yamacın tam ortasında bir çukur vadi vardı, orada dört tane beygir gördüler, "Bir şekilde bunlar alınacak veya vurulacak" dendi. Hayvanlar da öyle bir yere girmiş ki, böyle mağara, kuytu bir yer, ulaşılmıyor, düşen havanlar da etkisiz kalıyor. Komutan da, havan yerine, gidip askerin almasını istedi.

Tabiî "Emir demiri keser" hesabı, emniyetimiz de alınarak, beş kişi, Astsubayımız da dâhil,

biz aşağıya indik. Bu beş kişiden bir ben vardım biksi silâhı olan. Diğer dört arkadaş avcı eriydi, hepsinde G3 vardı. İşte belli bir mesafeden aşağıya kadar indik.

Aşağıya kadar indik, bir şey yoktu. Hayvanlara ulaştık, tam alacağız, yukarıdaki hâkim tepeden üzerimize başladı ateş.

Emniyetimizi alan arkadaşlar çok uzak mesafedeydi, yani bırakın bize ulaştırmayı, attığı merminin teröristlere hayatta ulaşmayacağı mesafe zaten, yaklaşacak imkânları da yoktu. Biz beş kişi kaldık. Hasıl yoğun bir ateş, nasıl yoğun bir ateş! Çatır çatır dibimize geliyor. Gideceğiz, indiğimiz yeri tekrar koşturarak çıkmak, rampa...

O arada, o karambolde hayvanlar kaçtı zaten. Herkes kendi canının derdinde! İşte orada bir şekilde, Q3'le durup ateş etmektense, biksiyle mevzilenip ateş etmek daha iyiydi, benim yanımda da Mustafa diye bir arkadaş vardı, ikimiz, küçük bir taş dahi olsa, ki orada mevzilendik. Amaç, bir nebze olsun karşıdakileri susturmak, arkadaşlarımızın oradan çıkmasını sağlamak, onlar biraz uzaklaştıktan sonra da ateş desteğiyle bizim çekilmemizdi.

İşte biz kaldık zaten otomatikman orada, başladık yoğun ateş etmeye. Bu arada üç arkadaşımız çıktı, biz kaldık orada. Arkadaşlarımız atıyor ama, teröristler öyle bir yere gizlenmişler ki, kayalıkların arasından sadece namluları böyle çatır çatır saydırıyor ve çok da iyi nişanlıyorlar attıklarını.

Eh! Biz kalktık, yaratana sığınıp "Allah! Allah!" diye ters geri. O indiğimiz yeri, ki hayatta ben o kadar mesafeyi, öyle bir rampayı koşarak hayatta çıkacağıma

inanmıyordum, ama öyle bir çıkıyorsunuz ki! İşte o çapraz koşularla, işte mermiler ayağınızın dibine geliyor, sekiyor falan...

Allaha çok şükür hiçbirimize bir şey olmadı, ama beygirleri alamamıştık! Ondan sonra beygirlerden vazgeçip yolumuza devam etmiştik.

Bülent: Yozgatlı bir arkadaşımız vardı, Hasan diye. Yozgatlıydı ama, çok iyi Kürtçe konuşurdu. Alt devremiz olmasına rağmen, öğretmenimiz sayılırdı, ondan birkaç Kürtçe kelime de öğrenmeye başlamıştık. Askerliğimiz biraz daha devam etseydi, herhalde Kürtçeyi tam sökecektik.

Neleri öğrendik? Bize en çok yarayanlar: "Adın ne? nereden geliyorsun? nereye gidiyorsun? ne yapıyorsun?" Sonuçta yakaladığımız insanlara sorulan klâsik sorulardır bunlar. Onları öğrenmemiz yeterliydi.

Ama çok farklılıklar vardı; Ağrı'da konuşulan, Hakkari'nin Şemdinli'sinde konuşulan, Kuzey Irak'ta konuşulan Kürtçe birbirinden çok farklı. Onların dokümanlarını alacaktık da, askerliğimiz bittiği için tam öğrenemedik.

Hasan, yine bir sınır dışı operasyonda, işte karşı tepede terörist grup vardı, biz bir şekilde yaklaştık, onları imha edeceğiz. Emniyeti alındı, tek bir tepe var bizim birliğin ortasında, o tepe bir şekilde iptal olacak. Onun için uğraşıyoruz, işte ilerlemeler, taktikler, falan filan...

O arada Hasan da teröristlerin telsiz frekansına girdi, anons etti. Zaten itirafçılar vardı yanımızda, onun telsizini aldı, biraz da fırlama (!) bir çocuk...

Karşıdan bir tanesi cevap verdi, "Dinliyorum!"diye. Hasan Kürtçe konuşup sonradan bize tercümesini yaptı.

Terörist: "Şu anda ben tepedeyim. Nereden çıktıklarını bilmiyorum."

Çünkü biz gece yarısı gitmiştik. Gece yarısı, tam böyle hava ağarmaya yakınken tepeye yaklaşıp sardık. Bizim nereden, nasıl geldiğimizi anlamadılar.

Terörist devam etti: "Nereden çıktıklarını bilmiyorum, ortalık asker dolu. O tepeyi sakın vermeyin! Bütün arkadaşlarım şehit oldu, sizin orada kaç tane şehit var?"

Biz nasıl kendi askerimiz şehit olduğunda "Şehit" diyorsak, onlar da kendi çapında kendilerini şehit mertebesine yükselmiş sayıyorlardı.

Hasan: "Biz dokuz kişiydik, şu anda üç kişi kaldık."

Ki biz nikonla, dürbünle de bir şekilde gözlüyoruz olayı.

O anda bu frekanstan başka biri girdi, aksanlı bir Türkçe ile, "Gardaş, sen bizden değilsen, nerelisen? Yabancıya benziysen" dedi,

O zaman Hasan da, "Ben Türkiye Cumhuriyeti'nin askeriyim" dedi.

"Sen vatan hainisin!" dedi Hasan'a. O arada bir telsiz muhabbeti geçti, ufak bir konuşma, "Hayırdır" falan dedi Hasan.

"Bak sen bizden birisen, ama bize silâh atiysen. Gel buraya ben sana cigara tutam, kahve içirem..." gibi konuşmalar oldu.

Bizim Hasan da fırlamalığından, "Kusura bakma birader, ben Marlboro'dan başka sigara içmiyorum" dedi.

Ondan sonra telsiz sesi kesilmesiyle birlikte kafalarının üzerine bir havan mermisi indi zaten. Havan topu diyorum, 101'lik, "cehennem topu" dediğimiz bir silâh vardı. İşte düzeltme tanzimi vermişler atış idareye, tam kafalarına indi, ondan sonra ses mes gelmedi. Tepeyi aldığımızda üç tane de ceset aldık zaten, öyle kaldı.

Doğuda teröristler birbirleriyle çeşitli ıslık işaretleriyle haberleşirler. Bu, askerin en sinir olduğu şey, özellikle benin en uyuz (!) olduğum şey! Hâlen bile vardır, o baykuş sesine deli olurum! Çıkardıkları ses, baykuş sesine çok yakın bir sestir. İşte karşıdan ormanlık araziden olsun, dağdan dağa olsun, bakarsınız baykuşun yaşayacağı bir yer değil ama, her taraftan baykuş sesi geliyor. Baykuş sesi de değil de, ona yakın bir ses çıkartıyorlar. Böylece baykuş en nefret ettiğiniz hayvan oluveriyor.

Murat: Teröristin yaşadığı şartların pek iyi olmadığı kesin. Yatacak yerleri doğru dürüst yok. Sonuçta sığınacak bir yer bulamazlarsa, dağda, tepede yatıyorlar. Yıkanma ve temizlenme olanakları pek yok.

Bülent: Bir insanın yaşayamayacağı koşullarda yaşıyorlar, gerek beslenme, gerekse kendilerine bakım açısından. Her türlü rezilliğin, pisliğin olduğu yerde duruyorlar.

Murat: Yiyecek olarak, aramalarda kumanya çıkıyor genelde.

Bülent: ***Askerin Doğu'da kullanmadığı gıdalar var, attığı. Çoğu usta asker bunu bilir ve söyler.*** Bir ton kumanya verilir lüzumsuz, askerin yemediği bilindiği hâlde, ordu tarafından. Bazı komutanlar da, üs bölgesinden daha çıkmadan "Bunları almak zorundasınız!" derler. Asker de mecburen alır.

Genelde konserve yemekler klâsiktir; fasulye pilaki, fasulye, barbunya, patlıcan kebabı, orman kebabı, İzmir köfte, balık, bir de şey... et yemeğinin adı neydi? Bir de kavurmamız vardı işte.

Operasyon sonrası asker aldığını alır, daha doğrusu taşıyabileceği kadarını alır, taşıyamayacağını bırakır. Usta bir asker yiyemediğini, kapağını açar, öyle atar bozulsun diye. Ama acemi bir asker kimse görmeden attığı için, öyle dolu olarak atar. Terörist de bunu bulur, alır veya bir köyden gider malzeme alır. Bir kişiyi kendine yatakçı seçmiştir, ona şey ayarlattırır, işte ekmek, süt, peynir... Bulunan şeyler de, mağaradan

çıkan erzak da, un. Bol bol yaptıkları şey ekmektir. Un, en gerekli ihtiyaçları. Un, şeker, çay...

Murat: **Mekap ayakkabı?**

Bülent: Ufak kutulu reçeller, Irak'tan gelen, üzerinde Irak veya İran yazıları olan. Kullanabilecekleri atlet, külot, mekap ayakkabı, hepsi vardı.

Biz bile, meselâ dağda kaldığımız ve üs bölgesine dönmediğimiz zaman, çok "ağır" oluyoruz. Üç ay dağda kalmamız demek, mahvolmamız demek, gerek moral, gerek teçhizat olarak. Botumuz, üst başımız yırtılır, bunları tedarik etmek zorundayız. 81_

Teröristler de bir süre dağda kalıp, sonra bunları tedarik edecek yerlere gidiyorlar zaten. Ya da bu malzemeler bunlara ulaştırılıyor.

Ama her şey malzeme değil, biraz da yaşam koşulları olması lâzım. Mesela Zaho Kampı, Zap Kampı teröristlerin en büyük kampı. "Berivan" kod adlı bir kadın vardı bizim zamanımızda orada, bayanları yetiştiren teröristlerin başıydı. Hatta 96'daki operasyonda mı ne, bizim askerimiz Zap Kampı sınırına gelmiş, oradan geri dönmüş.

Daha sonra Med TV'nin haberlerinde falan şey diyordu, "İşte asker sınırımıza kadar geldi, biz onları püskürttük, girmeye korktular" falan filan... İşte biz o sene, bulunduğumuz 96-97 senesinde Zap Kampına girdik.

Bazı yerlere "Komando Ölüm Geçidi" yazmışlardı. Çünkü teröristler en çok komandodan tırsarlar Doğu'da, ***komando birliğiyle genelde kolay kolay pek çatışmak istemezler,*** piyade genelde daha rahat gelir işlerine. Kayalıklı bir geçit vardı, oraya yazmışlardı, biz de düzelttik: **"Komando Öldürür Geçer"** diye, kayalarla, beyaz beyaz. Hatta mühimmattan biraz barutla "Şafak Atıp" öyle geçmiştik; kayaların üzerine isim yazıp hemen onu ateşleriz, o, barutun yaktığı yerde çıkar.

Oralara girdik. Ortam çok farklı. Kampın bulunduğu yer çok güzel. Bir tane mağara var, içerisinde 400 kişilik toplantı salonu çıktı, masa ve ahşap sandalyesiyle. Çanak anten vardı. Adamlar içeride kendilerine voleybol sahası yapmışlar, mağara içerisine! Mağaranın girişini de "L" şeklinde yapmışlar, ki uçaklar istediği kadar girişi dövse de içeriye pek zarar gelmez.

İlginçtir, askerin bir türlü anlayamadığı şeydir, malzeme mağaranın içinde imha edilmez, mağaradan, oyuktan çıkartılır, dökülür ortaya, ondan sonra orada imha edilir.

Komutanlar bir şekilde kendileri için tutanak hazırlıyorlar. İşte şu operasyonda şu kadar teçhizat, bu kadar mühimmat ele geçmiştir diye belge hazırlayıp yukarıya sunuyorlar.

Mühimmat ve silâh genelde helikopterlerle üs bölgesine dönüyordu. Erzak, kullanılabilecek erzak genelde yakın köylere dağıtılabilirdi, ama çoğunlukla imha ederdik. Un ve şekeri, Zap

Kampı operasyonunda peşmergelere vermiştik, onlar da

katılmışlardı harekâta. Onlar da, ilginçtir, 2 km. ileriye götürüp yığma yapmışlar. Ama, tekrar PKK'nın eline geçme ihtimali yüksek. Asker çekildikten sonra, peşmerge ister istemez... O kadar az bir grup ki...

Peşmerge, ortada gibi bir şey. Şimdi oranın arazisini bir şekilde peşmerge de kullanmak istiyor, terörist de kullanmak istiyor; çakışıyorlar. Çakıştıkları yerde asker ortaya giriyor.

Korucular... Bu, o adamların meslekleri sonuçta. Doğu'da yapacakları başka bir şeyleri olmadığı için, hazırda yapacakları tek iş, elleri silâh tutuyor. Hem ailesini savunuyor, hem de para kazanıyor, bu da işine geliyor.

Ayrı bir bayrak, ayrı bir cumhuriyet, ayrı bir toprak istiyorlardı da... *Zaten şu anda Türkiye'de konuşma özgürlüğü var, kendi dillerini konuşuyorlar, Kürtçe konuşuyorlar. Yaşamlarına kısıtlama getiren bir şey yok Türkiye Cumhuriyeti tarafından. Gayet de huzurlular, herhangi bir zorlama da yok.* Gayet de rahatlar, uygarlık dışında. Bir elin de uzanıp oraya da biraz uygarlık götürmesi lazım. Ama böyle bir diretmeye gitmeleri bence anlamsız geliyor.

Murat: Türkiye'de yaşayan zenginlerin her onundan altısı bence Kürt. *Ezildiklerine kesinlikle katılmıyorum. Orada gördüğüm şeyler, yani teknolojinin oraya sunabileceği her şey sunulmuş. Yolları var, Türkiye sınırları içindeki bütün köylerin yolu var. Elektrikleri var, suları geliyor. Kapılarda çanak anten, son model araba. Ezilmek buysa, büzülmek (!) nasıldır? çok merak ediyorum!*

Bülent: Terhisten sonra mutlaka soruluyor, "İşte nasıldınız? ne ettiniz?" falan da, fakat tek tek anlatmaya kalkışsak başa çıkılmaz. Bazı konular da, askeri bilgiye girdiği için, anlatılmıyor. Bu, bir şekilde de'iyi. Neden iyi: teröristlerin bir şekilde lehine kullanmak isteyeceği şeyler olabilir. Yani biraz üstünkörü geçiyoruz.

Oraya yine gitmek gerekirse, giderim.

Murat: Beni bulamazlar. Aman ha, şaka, şaka...

Bülent: Şimdi o günkü zindeliğimizle bugünkü arasında dünya kadar fark var. Günde iki paket sigara içip, rampa yukarı da ağzımda sigarayla oraya çıkan bir insandım. Şimdi, bırakın rampayı, düz yolda yürürken zor nefes alıyorum! O zindeliği yakalayıp, zaten orada tekrar eskisi gibi olmak imkânsız.

Gerekirse giderim. En azından ne olur; bir arka görevde bizim de yapabileceğimiz şeyler olur, bir şekilde de yardımımız dokunur. Ama bedensel durum da önemli, o olmadan...

Bülent: *Paralı askerlik. O gene zenginin işine yaradı. Çünkü, imkânı olan torpilini yapıp zaten askerliğini Doğu'da yapmıyordu. Orada askerliğini yapanlar, gidin bakın, zaten maddî imkânı olan insanlar değildir.*

Önde gelenlerinin çocuklarından birkaç tane numunelik vardı. Meselâ bir milletvekilinin oğlu vardı. İlk operasyon çıktı, bizle. "Sen ne arıyorsun? Hadi biz geldik, günahımız çoktu, vebalimiz vardı verecek. Bir telefon aç, istediğin yerde askerliğini yap!" derdik, "Ben macera olsun diye geldim" derdi. İşte bir operasyona çıktı, macerayı gördü, ondan sonra yok...

Murat: Benim zamanımda olsaydı, ben de bedelli yapardım o parayı bulup. Elinde imkân var, sonuçta yapıyor.

26 Yazılar

Murat: Yeni askerlere diyeceğim o ki: "En kötü yönüyle, nöbetinde uyumasın, üstlerine saygılı olsun. Zaten askerlik o zaman çabuk biter, biter en azından yani."

Bülent: Yapacağı tek şeyin, nöbette uyumamak olduğunu anlayacaktır. İnşallah önemli olan vakit kaybetmeden anlaması.

Murat: Ordu, insanları disiplin ortamına alan bir yer. Her yerde bir pürüz çıkabilir, askerde de böyle şeyler oldu, sonuçta beş parmağın beşi de bir değil.

Bülent: ***Askerliği Güneydoğu'da yaptıktan sonra. Silâhlı Kuvvetlerin bizim için, milletimiz için ne kadar önemli olduğunu, vatanımızın bölünmez bütünlüğünü koruduğunu bir kez daha görmüş ve bu ülkede Türk Silâhlı Kuvvetleri olduğu sürece vatanımıza herhangi bir saldırı olmayacağını kesin bir biçimde görüyoruz.***

Bülent: ***Doğu'da askerin çektiği her eziyeti rütbeliler de çeker. Biraz daha hafif çeker belki, ama o soğukta, o karda kışta, o açlıkta o da aynısını yaşar. Eh! Bu imkânlara, bu şartlara katlanmak da herkesin harcı değildir.***

Bülent: Rütbelilerle iletişimimiz yerine göreydi. Meselâ, bizim uzman çavuşumuz vardı; rütbelilerin yanından ziyade bizlerle sohbet etmeyi daha hoş bulurdu; bizle beraber yatardı, bizle beraber kalkardı; biz kumanyamızı pişirirdik, tavamız vardı, gelip kendi kumanyasını ilâve eder, beraber aynı tavadan yemek yerdi; şakalaşırdı, derdimize ortak olurdu, ama aslında bir rütbeliydi.

Daha büyük rütbelileri o şekilde bir ortamda değil, o şekilde konuşacak bir ortamda hayatta bulunamazsınız. En fazla konuşacak olduğunuz, eğer operasyonda tabur komutanı yanınızdan geçecek olursa tabur komutanıyla konuşursunuz, o da bir soru sorarsa konuşursunuz. Onun haricinde kalkıp bir şey diyemezsiniz, malum askeri prensipler, ast üst ilişkileri. En fazla bölük ve takım komutanınızla muhatap olursunuz.

Bülent: ***Doğu'daki en büyük kural, yani yaşamayı öğrenmek zorundasınız. Vurulanın arkasından üzülmeye devam ederseniz, siz de gidersiniz.*** İlk etapta vurulan vuruldu, meselâ o bilgiyi aldınız veya yanınızda vuruldu, ilk etapta bir üzülme vardır...Ve çok aşırı bir kin vardır, o anda işte o karşınızdaki 16-17 yaşındaki bir çocuk dahi olsa, bir şarjörü üzerine çok rahat boşaltır, bir şeridi komple tararsınız! Yani duygularınız böyle oluyor. ***Ama her şey, helikoptere bindirip onu gönderene kadardır. Helikoptere binip gittikten sonra her şey eski hâline döner.***

Murat: Yani iş hayatında olduğu gibi, profesyonellik.

Bülent: Böyle de olmak zorundadır zaten. ***Çünkü yapmanız gereken bazı görevler var orada; kafanız bir yerlerdeyken onları yapamazsınız. Meselâ derler: "Ailenizi unutun! Sevgilinizi unutun! Burada askeriyedesiniz!" diye.***

Bir anlamda çok iyi, bir anlamda çok kötü. ***Aileniz, size en büyük destek veren kaynaktır içinizdeki. Zaten onların sevgisiyle, onlar için varolma içgüdüsüyle doğuda hareket edersiniz.*** Dezavantajı da, onları fazla düşünürseniz, onlarla fazla hayal kurarsanız, gerçekleri göremezsiniz, nereden pusu yiyeceğinizi göremezsiniz. Hayallerde gezinirsiniz, o da bir dezavantajdır.

Ortasını bulup, görevinizi yapmak en güzelidir.

Bülent: Mayın deyince aklıma gelenler kötü şeyler... Mayın, kahpelik, hiç başka bir şey değil!

Mayına basan çok oldu. Araç bastı, korucular bastı, bizim arkadaşlarımız bastı. "Topuk kopartan" meselâ, en çok denk gelendi. Bir de anti-tank mayınlarının içine yerleştirirler, bunların içinde topuk kopartan sığacak kadar bir boşluk vardır. Normalde anti-tank mayını patlatmak için belli bir ağırlık gerekir, askerî araçlara yönelik olduğu için. Ama topuk kopartan en ufak bir basınçta zaten patlar, fünye ateşlenir, üzerindekileri ve çevresindekileri imha eder.

Yeri geliyor, en önde mayın detektörlü bir arkadaş gider, yüzeyi tarar. Her metalin öttüğü yer işaretlenir kireçle, herkes bir arkasındakine söyler. ***Bazen de öyle bir dönem geliyor ki insan artık, "Şuna basayım, topuk kopartan varsa bacağımı alıp topuğumu kopartsın, ben orada kalayım da helikopter beni alsın götürsün, daha fazla yürümeyeyim!.."*** *diye düşünmeye başlıyor.*

Kireçlerin üzerinde hoplayan vardır! Ee tabiî, her kireç dökülen yer mayınlı değildir; bir sürü mermi parçası, çekirdeği, şarapnel vs. vardır, iğneye bile detektör öttüğü için...

Bülent: Güneydoğu'dan dönenlerin rehabilitasyonu isteyeceklerini zannetmiyorum. Çünkü, bu tarz bir şeyi, tedaviyi, "delilik" olarak göreceklerdir.

Murat: ***Ama şöyle bir şey olabilir, sivile dönüş gibi. Evet, çok basit olarak insanların okey oynadığı, belki yine tek tip, ama sivil bir kıyafet giydiği, uyku düzeni için sporla desteklendiği, kitap okuyup, belirli konular üzerinde fikir sohbetlerinin yapıldığı, denize girilen, küçük bir tekne turu olan, hayatın o operasyonlar ve çatışmalardan sonra yeniden güzel yönlerini görecekleri bir 15 gün gibi. Sonrasında insanlar, biraz daha dinlenmiş olarak ailesine, eşine, işine, sosyal çevresine dönsünler diye.***

Bülent: Mutlaka olması gerekiyor. Çünkü insan o ortamda, yani İç Güvenlik Harekât **Bölgesinde** askerlerin yaşadığı başka bir hayat. Biz burada ne kadar anlatsak da gidip görmeden, yaşanmadan bilinemiyor. ***Sivil hayata alışmak için böyle bir süreç gerekli. Çünkü askerden ilk dönüp geldiğimizde bu yeni yaşama giriyorsunuz ki, her şey çok farklı. Bocalıyor insan.***

Bülent: ***Şayet şimdiki sistem devam etmez ve herkes eşit bir şekilde askerliğini yapmaya giderse, ayrım gözetmeden. en önce onu ben gönderirim Doğu'ya. Ama*** şu ***anki ikilem, yani "şunun oğlu şuraya gitsin, şunun oğlu da şuraya gitsin" gibi bir ayırım söz konusu olursa, ben de elimden geldiğince*** §5 ***oğlumu bu taraflarda bir yerlere göndermeye çalışırım. Yoksa sonuçta orada bir kaza kurşununa da gidebilir Allah göstermesin, "kısmet" deriz, bakarız.***

Bir de şey olayı var, doğudaki asker gereken malzemeyi tedarik edemiyor. Bugün bazı özel birliklerimiz gereken her türlü malzemeye sahip; işte pançodan ziyade ince yağmurluğu var, bir yağmurda onu üzerine çekip rahatça gidebiliyor; yağış dindiğinde çıkartıyor, elbiseleri kupkuru. Bizim zamanımızda sırılsıklam, külotumuza kadar ıslanıp tekrar yolda yürürken, elbiseler kurur, terden yeniden ıslanırdı; ama yine de hasta olmazdık, Allah'ın bir hikmeti. Bunlar düzeltilebilir. Doğudaki askerin imkânları arttırılabilir, kumanya biraz daha kaliteli olabilir. Biz operasyondan gelirdik, terlikten beter olurdu botlarımız. Üs bölgesine döndüğümüzde, kulakları çınlasın Ali Başçavuş vardı, inşallah çınlamıştır kulakları, terlik gibi botlarla gelirdik, tabanları yoktu artık,

"Bu botlar seni bir ay daha idare eder" deyip gönderirdi. Artık sağdan soldan çıkma bot bulup

giyerdik. Halbuki orada görev yapan askerler her şeyin en iyisine lâyık.

Bülent: Orada her şey İllâki terör, İllâki zor şartlar değil. O zor şartlardan güzel şeyler de çıkartabilmek keyif veriyor. Artık, kumanya vardır, güzel bir yerde bir dere kıyısındasınızdır. Değişik bir şeyler yemek ister canınız, ne bileyim, derede balık vardır, balık avlarsınız.

Disiplinsizlik de olsa, gülelim diye böyle bir anımı anlatayım:

Birliğimizin kamp kurduğu yerin yakınındaki derede çok ve iri balıklar vardı. Avcı erleri el bombası taşırdı, yardımcımda vardı, bir tane ondan aldık, bir tane de öteki çömezden (!) oldu iki tane. Çömezleri aşağıya diktik, perde gibi bir şey de ayarlattık, dedik: "El bombalarını atacağız; balıklar şoktan çıkar yüzeye, kaçırmadan toplayın gelin" dedik.

El bombasını attık, balıkları alıp paylaştık güzelce. Çıktık yukarıya, ziyafet yapacağız, Teğmen kokuyu aldı geldi.

" Ooo! Bülent, ne iş?"

"Komutanım, aşağıda derede güzel balık var, rahat da tutuluyor."

"Nasıl tutuyorsunuz peki?"

"Valla suyun üzerinde geziyorlar, atletle çekilebiliyor!"

"Eh madem siz bu kadar iyi biliyorsunuz, gidelim de bize yardım edin!"

Dereye doğru yolda mecburen gerçeği söyledik:

"Valla Komutanım ben itirafçı olacağım!"

"Hayırdır Bülent?"

"Atletle falan bu dereden balık yakalayan olmadı."

"Ee! Ya nasıl yakaladınız?"

"Arkadaşlardan el bombası aldık"

"Ne yani! El bombasıyla mı yakaladınız?"

"Komutanın, vallahi el bombasıyla yakaladık."

"Peki mühimmat sarfı ne olacak?"

"Çatışmada gitmiş olur Komutanım"

Meyse, iki tane daha el bombası alıp, görevi tamamladık(!)

Bülent: ***Şanslıyım, şu bakımdan: Ben çok sabırsız, anî parlayan bir insandım. Askerde sabrın ne kadar büyük bir erdem olduğunu öğrendim. Askerden sonraki yaşantımda da bu böyle gidiyor. En büyük şansım odur.***

Murat: ***Orada öğrendiğimiz şeyler, arkadaşlık gibi, bunlar yararlı oluyor. Orada yapmışım, burada yapmışım, herhangi bir şey değiştirmez. Sonuçta askerlik yaptık 18 ay, orada da askerlik, burada da askerlik.***

Son söz: ***Ama, en güzel şey de, insanın istediğinde neleri başarabileceğini görmesi.***

****

Ve isyan, ne ihanet düne bugüne...

Kubbelerden huzur, minarelerden sabır

Duyarak yaşadılar böyle kaç asır.

Onların alnı açık, yüzleri aktır...

Onlar bize bazan ruhumuz kadar yakın

Bazan da Kaf Dağı kadar uzaktır.'

Yavuz Bülent Bakiler

Mahmut Koçer: Malûl gazi Jandarma Astsubay Başçavuş. 1963 Yerköy/YOZGAT doğumlu. Çiftçi, orta hâili bir ailenin çocuğu, dört kardeşten İkincisi. Evli, iki çocuklu. 1996 yılında emekli oldu, herhangi bir işte çalışmıyor.

Komando kursu gördü. İlk görevi eğitim birliğinde. Karakol komutan yardımcılıkları, karakol komutanlıkları, cezaevi koruma takım astsubaylığı, BTR tim komutanlıkları yaptı ve BTR tim komutanlığı yaparken yapılan bir baskındaki çatışmada yaralandı.

Söyleşi tarihi ve yeri: 16 Şubat 2001, Ankara

Söyleşi yapan: Tuncer Sevinç

Ben doğrudan sınıf okuluna girdim. 1975'te, o zaman meslekte olan bir subay akrabamız astsubay olmam için beni zorlamıştı. Nedense o zaman işime gelmemişti. Askere kadar ticaretle uğraştım. Ama içine girince ticaretten soğudum; vatandaş borçlarını ödemiyordu. 1983'de asker oldum; İzmir-Seferihisar'dayken astsubay sınavı açıldı. Annem, astsubay olmam için ısrarlıydı. Ailemin ısrarı üzerine sınavlara girdim, kazandım.

Girdiğim, başladığım işin hakkını vermek isterim. Mesleğe ilk başladığımda, ileriye dönük bakıyordum. Jandarma Meslek Dersinde Erdoğan Kırakkanat Binbaşı vardı, öğretmendi, çok güzel ders anlatırdı, mesleği iyi bilirdi, tatbikatlar yapardı, ben ondan çok şey öğrendim. Dürüst olmak, vatandaşa askerliği sevdirmek, vatandaşı insan gibi karşılamak ve öyle muamele etmek, vatandaşı yaşadığı yerlerde ziyaret etmek ve onunla olmak gibi ideallerim vardı. Bu ideallerimi tüm meslek süresince uyguladım, hiçbir zaman zararını görmedim, hatta faydasını gördüm; bir sıkıntım hissedildiğinde tüm vatandaş gelir, yardımcı olmak isterdi.

Askeri hakir görmemek lazım, küçük düşürecek, aşağılayacak davranışlardan kaçınmak lazım. Ona böyle davranmak ve iyi yönde liderlik yapmak gerek. Görevlerde liderine sadakatle bağlanır, hep önde gider, yani korumak ister. Her tehlikeye çekinmeden girer. Anlayışlıdır, öğretirsen, yapma dediğini yapmaz, çok itaatkârdır. Çatışma içinde dahi merhametlidir. Mutlaka hasret çektiği bir tutkusu vardır, eş, sevgili, anne baba, memleket, arkadaş gibi. Boş kaldığında bunları düşünür. Mehmetçiği boş kalma gevşetir, mutlaka faydalı bir şey bulmak lazım. Hiçbir şey bulamazsan yemek yapmasını öğret, ilgiyle öğrenmeye çalışır.

Bu arada şunu belirteyim. Timdeki askerim benim 17 kişiydi, acemi eğitimini beraber yapmışlar. Ben, 15 ay onlara komutanlık yaptım. Ayrı yörelerden çocuklardı. Onların devamlı beraber olmasının çok yararı oldu, birbirlerini daha iyi tanıyorlar, seviyorlardı. Kader birliği yapmışlardı. Ben onları tüm özellikleriyle bilirdim. En tehlikeli görevlere gözlerini kırpmadan gittiler, kötü hâlleriyle hiç karşılaşmadım.

Yöre halkını kendi memleketimle kıyasladığımda, ki buralar da mahrumiyet bölgesidir, kırsal, verimli toprağı olmayan yerler, Güneydoğu'dan tek farkı terör olmamasıdır. Sosyal ve kültürel yaşantıda, di! hariç, önemli farklılıklar yok. Yalnız bizim yöremize göre daha kapalı bir toplum; masum eğlence ve günahlarını, içki içmek gibi, büyüklerinden titizlikle gizlerler. ***Düşünmemiz, yememiz, içmemiz, eğlenmemiz aynı. Onlara Kürt deniyor, bana göre fark sadece bu isim. Ayrı bir millet olduklarına inanmıyorum.*** Cahilleri çok, bu nedenle de kandırılmaları kolay. Onun için bu bölge kullanılıyor. ***Amcazadelerimin ikisi Kürt, öz dayımın kızı Kürt çocukla evli. Bunlar nasıl ayrı bir millet olur, aklım almıyor!***

84 yılından bugüne kadar üç beş çapulcu dendi. PKK, tüm komşular, Avrupa ülkeleri dâhil, hepsinin bir arada, Türkiye'nin ekonomisini, sosyal yapısını, kültürel yapısını bozmak için kullandığı bir maşadır. İdeolojisi yoktur. Olmuş olsaydı... Sonuçta öldürülenler yine "Kürt" denenler oldu.

PKK yöre halkına da çok zarar verdi. Örneğin, Cizre'de köylünün kullandığı yola mayın döşemişler. Traktörle giden dört vatandaş parçalandı. İkiye, üçe bölünenler... **Anti-tank mayını bu; üç kadın, bir çocuk... Maksatları asker için olsa dahi, neticede köylünün kullandığı yol, ölenler onlar...**

Birinde de yine Cizre'de ***köylüler köylerini boşaltmak istediler, kendi istekleri buydu, terörden kaçmak istiyorlardı. Her gün teröristler baskı yapıyor, ekmek aş istiyor, orda yatıyor, yataklık yapmalarını istiyor, küçük çocuklarını alıp gidiyor, köylü bıkmış...*** Boşaltma esnasında traktörlerle eşyalarını taşırken, yola mayın döşemişler, bir traktör bastı; bir ölü, bir yaralı... Allah'tan traktör bastığı için römork kısmına fazla zarar vermemiş.

Avrupa'nın genç nüfusu yok. Bugün dinledim: Almanya'nın bir yıl içinde dışarıdan genç nesil mülteciye ihtiyaç duyduğunu söyledi. Bence, Türkiye'nin genç nüfusu onları korkutuyor. Bu eşkıyaları yöreyi kırdırmak için görevlendirdiler herhâlde.

Sınır ötesi harekâtlara katılan arkadaşlardan duymuştum, ***gerçekten Türkiye'nin dostu yok, Amerika'nın çevik kuvveti, birliklerimizin indirildiği yerden helikopterlerle adam taşımışlar. "Peşmerge taşınıyor" dendi ama, belki de oradaki teröristleri de taşıdılar diye düşünüyorum. Şimdi Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti var, Amerika bunu kurdu; şüphelerimi kuvvetlendiriyor.***

Koruculuk, kullanmasını bilen, iyi yönlendiren olduktan sonra çok faydalı. ***Çoğu kez teröristlerle çatışmaya girdiler, şehit verdiler; çok iyi çarpışıyorlardı.*** Yöre halkı olmaları, mıntıkasını çok iyi bilmesi çok avantaj. Toprak yok, iş yok, yöre halkına bir iş gibi geldi, bu onları heveslendirdi. Orada ağalar etkindir. Genelde cahilliklerinden devlet veya PKK lehine bilerek hareket ettiklerini sanmıyorum. Aşiret reislerinin yönlendirmesine göre hareket ederler. Ama bunun yanında gönüllü olanlar da vardı. Bunlar para alınıyorlardı, genelde kendi köylerinin güvenliğini sağlamak istiyorlardı. **Baskı ile korucu kaydedildiğini hiç duymadım.** Hatta silâh tesliminde bulundum, gönülsüz adama rastlamadım. Amaç dışı olaylarına hiç rastlamadım. Biz onlarla müşterek çok operasyonlarda bulunduk, çok yararlı hizmetleri oldu.

O yöredeki insan zaten bilgili görgülü olsaydı PKK kendine destek verecek elemanı bulamazdı. ***Bir köyde okul varsa bilgi olacak, insanları yetişecekti. Bu örgütün zararınaydı. Öğretmenleri bunun için öldürdüler.*** Benden önce olmuş, (Cizre'nin) Hisar köyünde okulu yakmışlar. Gene Yamaç köyünde de okul için yığılan tüm malzemeleri yakmışlar, kullanılmaz hâle getirdiler.

O yöredeki ilk izlenimlerim şöyle: Hâliyle yollarda alınan güvenlik önlemlerinin çokluğu. Cizre'ye ben normal otobüsle gittim, 92 yılının Nevruz olayları sonrasıydı. *Cizre halkını tedirgin gördüm. Cizre, hududa sıfır. Halk, PKK eylemleri için Cizre'nin üs olarak seçilmesinden rahatsızdı zannediyorum, nevruz olaylarında, PKK köyleri zorla Cizre'ye taşımış, askerin karşısına çıkarmış. Asker silâh kullanınca paniklemişler. Daha doğrusu yem durumuna düşürüldüklerini anlamışlar.* Bize yardımcı olan, dostça davranan yöre halkı çoktu. Uzak duranlar da zannediyorum PKK korkusu vardı. Şehrin harap hâli vardı, dükkanların çoğu kapalıydı. Hava kararmadan herkes evine girerdi, açık yer bulamazsın, gece hayatı yoktu. Bunlar beni ister istemez çok üzdü. Çünkü bizim görevimiz halka yardımdır.

Terörle kırsalda mücadele, Türkiye'nin daha önceden karşılaştığı şey değil. Örneğin ben emniyet ve asayiş konularında yetiştim. Yani kırsalda normal suçlularla mücadele edecektim, bunun için eğitildim. 84'te Eruh baskınından sonra silâhlı ve eğitimli, hatta askeri teşkilâtlanması olan bölücülerle karşılaştık. İlk anlarda belki devletin de hesaplayamadığı eksikliklerimiz oldu. Ancak ***olaylar yaşandıkça ihtiyaç duyulan her şey temin edildi. Örneğin: gece görüşe ihtiyaç oldu, geldi; hedef noktalayıcı, termal kameralar, mayın detektörleri, havan, roketatar, kanas, daha çoğaltılabilir. Sonuçta terörle mücadele neyi gerektiriyorsa, ihtiyaç tespit edildiğinde, süratle karşılandı. Hâliyle terörist, yöreyi tanıdığından, araziyi ve geceyi iyi kullanıyordu. Korkudan olacak, yöre halkından iyi istihbarat topluyorlardı, özellikle ufak mezralardan yararlanıyorlardı: boşaltılmaları iyi oldu, PKK'yı desteksiz ve istihbaratsız bıraktı.***

86'da Pazarcık kırsalında iki teröristle çatışmaya girdik, benim ilk çatışmamdı. Teröristler köylerden yiyecek istemiş, köylüler bildirdi, hatta bekçiyi göndermişler. Kırsalda kayalık bir kesim, çevresini kuşattık, kaçış yerlerinin güvenliğini aldık. Alanı tarayarak ilerledik. Daha önceden ateş yakmışlar, kalıntıları gördük. Bir kayanın krater gibi çukuruna saklanmışlar, başlangıçta göremedik. Bulamayınca dönmeye karar verildi, vukuat tekmili alındı, tek sıra hâlinde araziyi terk etmeye başladık. Arazide bulunan başka bir timle buluşmak üzere telsizle randevulaştık, tesadüf ya, teröristlerin saklandığı kayalığın yanını seçmişiz. Askerin birisi kayalığın üzerine çıkınca bunları görmüş, "Komutanım buradalar!" diye bağırarak bize doğru koşmaya başladı. Aynı anda cayırtı koptu. İlk anda bir askerim kasığından yaralandı. Bende ilk anda korku oldu, kendimi bir kayanın arkasına attım; bu eğitimde kazandığım refleksle oldu. İki üç dakika içinde şoku atlattım. Biraz da, yaralı asker kan kaybediyordu, o da beni etkiledi. Görerek ateş etmek için hedefi aradım, boş atış yapmak istemedim. Askerimin de ilk çatışmasıydı, biraz rastgele ateş oldu. Bize atılan mermi 15-20'yi geçmedi; bilinçliydim, saydım. Hava kararmıştı; 10 km. kadar takip ettik, ama yakalayamadık; biri yaralanmış, kan izlerinden anladık.

Cizre'de Radyolink İstasyonunun korumasındaydık, 17 Eylül 93. Havanın kararmasından bir, bir buçuk saat sonra bizim mevzilerden ilerdeki sırtlara baskın hazırlığı için mevzilenirken fark edilmişler. Biz her gün o tepeye bir komando timi, bir BTR unsuru, bir tank mevzilendiriyoruz. Komando timi de mevzisine giriyor, ki bu tim acemi birliğinden yeni gelmişti. O timin astsubayı bana telsizle yerleştiğini bildirince, ben de bir BTR ve bir tankla oraya gidecektim. Komando timi son unsurunu yerleştirmek için ilk grubun yanından ayrıldığında, askerler mevzilerinin altından ayak sesi duymuş, tim komutanına haber veriyor. Astsubay termal kameradan teröristi görüyor, bana telsiz anonsuyla bildirdi, aynı anda çatışma başladı.

Biz araçla zaten hazırdık, hareket ettik. Araç, roket ve mermilerle taranmaya başlandı, sonra saydık, altı roket mevzisi varmış eşkıyanın. 10-15 roket atıldı, bize isabet etmedi. Biz komando timinin bulunduğu yere girdik. Komando timi teröristlerle iç içeydi; rahat 80-90 kişi vardılar. Timin acemi olması onların paniklemesine neden oldu. Benim de askerlerimin ilk çatışmasıydı. Çatışma bir saat falan sürdü. Teröristler üç ölü, dört yaralı vererek çekildiler. Bizden de bir uzman, bir er hafif yaralandı. BTR'nin sağ arka lâstiği patladı. Ölü terörist elbette sevindirdi. Ama daha çok sevincim zayiat vermememizdi. ***Onlar o silâhı kullanmıyorlar mı? O masum askere silâh atan, öldürmek isteyene nasıl acırsın? O anda görevimizi yapmak amacının dışında bir şey düşünmedim.***

İlk Pazarcık'taki olayda ***yanımdaki er kasığından yaralanmıştı. Çok kan kaybediyordu. İlk etapta teröristi dahi unuttum, ölmesin, onun hayatını kurtarayım diye düşündüm. Bir yerde takım komutanı olarak onun hayatından***

sorumluydum. Benim de annem babam var, "Onlar ne düşünürler? Nasıl hareket ederler?" Hep aklıma onlar gelir, askerimin başına bir şey gelmemesini isterdim. Hatta çatışmadan çekerek iki askerin sırtına verdim, yol yakındı, hemen oraya gönderdim. Askerler, yoldan geçen bir arabayı durdurup Pazarcık'a götürmüşler. Orada ilk müdahale yapılıyor, askerî bir jiple (Kahraman) Maraş Devlet Hastanesine götürülüyor. Belki kan kaybından ölürdü, hayatını kurtardık. Aslında üç mermi almış; biri şarjörden dönüyor, biri matarayı deliyor; Allah korumuş.

Yaralanmam, 17 Kasım 93, Cizre Radyolink istasyonunda oldu. Biz her gün baskın 120 ihbarı alırdık. Onlar için radyolink önemliydi. Çünkü, aynı zamanda geçişlerini kontrol eden yerdi. Olay, gece sekiz, sekiz buçuk civarıydı. Bunlar yine bir önceki olayın olduğu tepeden unsurlarını yerleştiriyorlar. Ben o gün izinden döndüm. Kendi kendime dedim, "Bugün bir şey olacak" gibi tedirginlik duydum. Bütün mevzileri telsizle kontrol ettim, hepsi yerini almıştı; dikkatli olmaları için ikaz ettim. Gece görüş dürbünleri ile gözetlemelerini istedim. Tanktaki termal kamera görüntü almış, bana bildirdi. Başkalarının da olup olmadığını araştırmasını istedim, Cizre İlçe Jandarmaya da bilgi verdim. Ben etrafımızda tertiplendiklerini anladım, bir tank topu gönderilmesini istedim. Topla beraber çatışma başladı. Ben de BTR uçaksavarıyla araziyi taradım, anında karşılık verildi. Aramızdaki mesafe 700-850 metre.

Bu arada, sızmaya uygun bir yerden geldiklerini bana söylediler, termal kamerayla görüntü almışlar. Ateşimizi oraya yoğunlaştırdık. Ama arazinin sarplığı nedeniyle her tarafı ateşle kapatamıyorduk. Ben, mevzilerin birine indim; askerleri hem kontrol edip, hem de gayretlendiriyordum. Hatta askerin biri roketini atamıyordu, heyecanlandı herhâlde. Benim astsubaylarımdan biri erin elinden roketi alıp ateş etti; yan yana olduğumuz için kulaklarım sağır oldu âdeta. Oradan aracın yanma vardım, BTR'nin uçaksavarı arıza yapmış; Gündüz bakım yaptırmıştım, cıvatanın biri iyi sıkılmamış, kurma halatı çalışmadı. Aracın üzerine çıktım, şoför kapağından arızanın giderilip giderilmediğini sordum. Birkaç dakika bu vaziyette bekledim. ***Bu esnada teröristlerden atılan roket ve mermi yerlerini tespite çalışıyordum. Tespitlerimi diğer silâhlara bildiriyordum. Ben G-3 taşıyordum, tüfeği omzuma alıp telsizle konuşmak istedim, birden arabanın üzerinden düştüm, nasıl düştüm, niye düştüm anlamadım. Çenem yere çarpmış, ağzımı açamıyordum. Elimi yüzüme götürdüm, ellerim, üstüm, başım komple kan. O zaman vurulduğumu anladım. Ellerimle yüzümde delik aradım.*** Araçtan seken bir mermi olduğunu daha sonra anladım. Bilincim yerindeydi, koltuklarıma girerek binaya götürdüklerini hatırlıyorum. Yanımdaki bir uzman ve bir

astsubaya "Mevzilere askerlerin yanma gidin, onları bırakmayın!" dedim. Ben tek başıma orada sekiz saat kalmışım. Saat 12.00 civarında bayılmışım. Odayı tüm kan doldurmuş, öldü zannetmişler. Bu arada Cizre'den iki komando timiyle yardıma gelinmiş, bir sağlık eri gece saat 03.00 civarında bana serum takmış. Sabah 06.00'da helikopter gelmiş, Şırnak Sahra Hastanesine götürmüşler. O anlarda ölüm aklıma gelmedi zannediyorum. Bu çatışmada bir ben yaralanmışım. Yine 50-60 terörist vardı galiba; epey ölü ve yaralı vermişler.

Şırnak Sahra Hastanesinde bir iki saatlik müdahaleden sonra helikopterle Diyarbakır Asker Hastanesine götürüldüm. Diyarbakır'da görünür yaralarla uğraşıldı. Dördüncü gün görmediğimi hissettim, doktoruma söyledim. ***Göz doktoru göz damarlarımın parçalandığını söyledi. O anda tamamen yıkıldım. Sağ göz altından yaralanmışım, göz damarlarım parçalanmış; sol yüzümde hiç his yoktu. Hâlen de yok.*** Yani devamlı karıncalanma var, ayağı kolu uyuşan insan gibi. Kafatasında sol temporal bölgede dikkat çekici bir boşluk oluşmuş; bunu daha sonra öğrendim. Dokuzuncu gün kendi isteğimle, imza vererek, hastaneden çıktım. Uçakla kendi imkânlarımla Ankara'ya geldim. Çünkü gözümle ilgilenmediler; daha doğrusu göze yapılacak bir şey yok dediler. ***GATA'ya gittim, direkt almadılar. Merkez Komutanlığından sevk istediler. Bunlara üzülmek kelimesi bile az. Çatışmada yaralandım, sanki ben zevkte yaralanmışım gibi muamele gördüm.***

Bir astsubay arkadaşın yardımıyla Merkez Komutanlığından sevk aldım, tekrar GATA'ya gittim. Gözde iç kanama olduğunu söylediler, lazerle kuruttular, üç seans girdim. On gün yatırdılar, tekrar 30 gün istirahat verdiler. İstirahat sonunda tekrar lazer tedavisi gördüm. Benim anladığıma göre gözümde 9/10 görme kaybı var. Sınıfı görevi yapamaz raporu verdiler. Ben, sınıf değiştirerek personel oldum. 96 Ekim 15'te kendi isteğimle emekli oldum.

Ben tedavi sonucundan memnun değilim. En azından bana tatmin edici izahatlar yapılabilirdi, onu da yapmadılar. Yüzümün karıncalanması dişlerime vuruyor, diş etlerime dokunamıyorum. Tıraşa bile tahammül edemiyorum. Bana: "Yapılacak bir şey yok. Yanağına elinle masaj yapacaksın" dediler.

Güneydoğu'da gece uyumayı düşünmedim, düşünemedim, uyuyamadım. Her gün, baskın mı olacak? çatışma mı olacak? acaba mayın var mı? bunların tedirginliği var. Her an tedbirli olmak zorundasın. Bunlar yorucu şeyler, ki mayına basan çok araç oldu. Bize su taşıyan traktörün şoförü Abdullah Amca mayından öldü.

Ruh hâlim, olduğu gibi, yaralanmadan sonra aşın bozuldu. Acıma hissim kayboldu, eşim hile hastalanıyor, canı gönülden ilgilenemiyorum. Hâlbuki ilgilenmek de istiyorum. Sonuçta benim eşim, öyle sevgisizlik falan yok, aile problemimiz de olmadı bu güne kadar. Eşim aşırı da düşkün bana. Yaralanmamdan sonra, eşim hamileydi, düşük yaptı. Ben âdeta yalnızlığa ittim kendimi. Ben girişken, çevreyle ilgili biriydim. Şimdi sıkılıyorum. Şimdi neşelenemiyorum. Hayattan genelde zevk almıyorum. Hayatla bağımı kaybetmemek için aşırı zorlanıyorum; yani aklımla “Bunu yapmalısın!" diyorum; içten gelen bir şey yok. İlk etapta uykumdan çok sıçrayıp kalkıyordum, olaydan sonra bir yıl kadar. ***Hafıza kaybım var. Geçmişimin tümünü hatırlayamıyorum, kopukluklar, siliklikler var.*** Yaralandıktan sonra, dünya menfaat dünyası olmuş, en yakın meslektaşlarım dahi aramadı. Bu durum eşimin de psikolojik yapısını etkiledi, hatta çocukları bile. Çabuk sinirleniyorum, kırıcı, vurucu oldum.

Bana göre şehitlik, canını hiçe sayaraktan, gönülden isteyerek vatanı için, toprağı için, böyle olmasa bile görevi için çalışırken hayatını kaybeden, takdir Allah'ın, şehittir. Gaziliğin bundan

ayırt edilen tarafı, yaşıyor olmasıdır. Tabi yaşatılırsa...

Gazilere karşı insanları aşırı derecede kayıtsız buluyorum. Örneğin, Gaziler Vakfı'nın önünde bugün park edemedim. Benim gibi insanlar kabuğuna çekilmek zorunda. ***Yasaların verdiği hakkı dahi mahkemeyle alabiliyoruz. Örneğin, Emekli Sandığı; Terörle Mücadele Kanunu: "Aylıklar, görevdeki emsalinden az olamaz" demesine rağmen, hâlen benim meslekteki arkadaşım 560 milyon alırken, ben*** 210 ***milyon alıyorum. Devlet gazisine sahip çıkmıyor. Zaman zaman, "Ben acaba ne için bu haldeyim?" diye soruyorum. Cevabını kafamda bulamıyorum, küsüyorum...*** **Emekli ikramiyem, kanuna göre 30 yıl üzerinden ödenmesi gerekirken, hizmet süremden ödendi. 60 gün içinde dava açmadığım için davam reddedildi.** Ben adi malûller gibi işleme tâbi oldum. Haklarımızı koruyan, takip eden, bize rehberlik edecek kimseyi bulamıyorum. Kendi gayretim olmasa hiçbir gelişmeden haberim olmuyor. Gazisine karşı duyarsızlık var. ***Daha bu zamana kadar kapımı çalan bir kimse olmadı, adresim biliniyor; hâlbuki bunlar çoluğuma çocuğuma da moral olur.***

Terörle mücadele niye uzun sürdü? Bunun nedeni, Avrupa ülkelerinin silâh satmak için organize ettiği olaydı. Terörü devamlı destekledi. Avrupa'ya neden bu kadar boyun büküyoruz? Gereken tepki verilemiyor.

Terörle mücadele elbette dersler verdi. Orada yaşanılan gerçekler barış koşullarında yaşayan kışlalara unutturulmamalı, eğitime, alışkanlıklara ve liderliğe yansıtılmalı. Eğitim konuları, savaşa katkıları yönünden ağırlık kazanmalı.

Kopenhag Kriterlerini içerik olarak bilemiyorum. AB ilişkilerini basından duyduğum kadar biliyorum. Yani Kıbrıs, Ege konusundaki tepkileri biliyorum.

Zaten sun'i olarak üretilmek istenen Kürt sorunu ile bunlar başımıza geldi. Herkesin kendi dilinde eğitim yapması gibi, böyle bir karar sonunda kimler ortaya çıkmaz ki? Türkiye'yi bölme çabası olarak görüyorum.

Apo'yu bu gidişatta herhâlde asmayacaklar.(2002 Yılında) *Gazetelerden okumuştum, günlük masrafı altı milyarmış. Yazık değil mi? Ben yaralanmış, kabiliyetini kaybetmiş bir malûl olarak devletten hakkımı mahkemeyle alırken, bu nasıl izah edilir?*

Ben asılmasını istiyorum, devletten bunu bekliyorum.

**

"Türklerin yurdu efendiler, kahramanlar, şehitler diyarıdır.
Böyle bir milletin düşmanı olmak,
bence insanlığın düşmanı olmaktan farksızdır

Lamartine

Emekli Korgeneral Hasan Kundakçı:

1937 Yılında Afyon'un Sandıklı ilçesinde doğdu. 1957 yılında Piyade Asteğmen olarak ordu saflarına katıldı. 1961-1962'de 12'nci Kore Bölüğünde Takım Komutanlığı, 1965-1967'de Ağrı'da hudut Bölük Komutanlığı yaptı. 1971 yılında Kara harp Akademisi'ni, 1977 yılında Silâhlı Kuvvetler Akademisi'ni bitirdi. 1973-1976 yıllarında, Kıbrıs Barış harekâtı sırasında Atina'da Askeri Ataşe görevinde idi. 1979-1980 yıllarında da Kıbrıs'ta 230'ncu Alay Komutanlığı görevinde bulundu. 1980 yılında Tuğgeneral rütbesine terfi etti, iki yıl 70'nci Tugay Komutanlığı ve Siirt Sıkıyönetim Komutan Yardımcılığı görevini yürüttü. 1986-1988

yıllarında Özel harp Daire Başkanlığını yürüttükten sonra Kırklareli 33'cü Tümen Komutanlığına atandı ve 1988 Ağustos'unda Tümgeneral rütbesine terfi etti.1990-1992 yıllarında Adapazarı 2'nci Piyade Tümen Komutanlığı görevini müteakip, 1992 yılında Korgeneral rütbesine terfi etti ve Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığına atandı. 1993 yılında Diyarbakır Jandarma Asayiş Komutanlığı görevine atandı, Kuzey Irak Operasyonları dâhil, komutanlığı döneminde PKK terör örgütüne ağır darbeler vuruldu. 1995 yılında ikinci kez Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığına atandı ve 1997 yılında kadrosuzluk nedeniyle emekli oldu. Üstün Cesaret ve Feragat Madalyasına sahiptir. Çeşitli konularda yayınlanmış kitap ve makaleleri mevcuttur.

Söyleşi tarihi ve yeri: Eylül 2001, Ankara.

GÜNEYDOĞU ANADOLU'DA SAVAŞAN KAHRAMANLARIN ANISINA SAYGI İLE...

-Vicdan ERSOY-Leman ALP-Mevhibe SOLAK-Tuncer SEVİNÇ:

Muhterem Korgeneralimiz, sizi Kore'de, Kıbrıs'ta barış ve güvenliği koruma için önemli görevlerde bulunmuş, yurdun ve yurttaşın huzuruna kasteden terörist eşkıyaya karşı başarılı mücadele vermiş seçkin bir komutan olarak tanıyoruz.

Hayatınızın önemli bir bölümünü ordu saflarında geçirdiniz. Bize ordu, askerlik, Mehmetçik, ülkemizin güvenlik sorunları ve milletimizi uzun süre rahatsız eden terörün kaynakları, terör örgütleri hakkında görüşlerinizi lütfeder misiniz?

-E.Korg. Hasan KUNDAKÇI: Değerli Hanımefendiler ilkokulun ilk sınıfında tümünü ezberlediğim İstiklâl Marşımızın hayatım boyunca hafızamdan silinmeyen gönlümü heyecanla dolduran, dünya görüşümü vazife anlayışımı yönlendiren bir kıtası vardır:

Kim bu cennet vatanın uğruna olmak ki feda

Şüheda fışkıracak toprağı sıksan şüheda

Canı cananı bütün varımı alsan da Hüda

Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda

Yurt kurduğumuz, yerleştiğimiz coğrafya dünyanın merkezi konumundadır. Bu durum milletimizi hür ve onurlu yaşamak için daima uyanık seferber bir ordu konumunda bulunmaya zorluyor. Askerlik özel bir meslek değil, yurttaşlık görevidir.

Kışla bir hürriyet, istiklâl mabedi; askerlik milletimizin tümü için millî bir ibadettir.

Aziz Milletimizin huzurunu bozan, halkımızın büyük bölümüne acılar çektiren terör olayları tarihimizin ve coğrafyamızın bütünlüğünden dünya dengelerindeki değişimlerden hırslı, problemli komşularımızın emel ve tertiplerinden soyutlanarak değerlendirilemez.

Bu olayların münhasıran milletin bütünlüğünden kopmuş, satın alınmış, kiralanmış, beyinleri silinmiş, yeniden programlanmış bir avuç şaşkın ile insanlık duygusunu yitirmiş bir grup kanlı eşkiya ile hudutlu görmek hatalı bir değerlendirme olur.

Olay devletimizin, toplumumuzun yapısından kaynaklanan bir rahatsızlık değildir. Milletimize karşı uluslararası boyutta bir siyasî tertip ve suikasttir.

Vurgulamak istediğim esas gerçek; Doğu'da, Güneydoğu'da milletimizin büyük varlık ve cesametine [Büyüklük.] nispetle mikro ebattaki kiralık eşkiya ve katil çetelerinin yarattığı

huzursuzluğun bir Türk-Kürt çatışması olmadığıdır.

Kürtler, büyük çoğunluğuyla binlerce yıldan beri büyük Türklük ailesine mensup aynı kültür değerlerine ve seciyeye sahip soydaşlarımız, kardeşlerimiz, yurttaşlarımızdır.

Türk boylarının yaşadığı geniş Avrasya coğrafyasının hemen her yerinde Kürtleri Sa- ka-Hun Göktürk ve Oğuz camiası içinde görürüz, menşedeki ana dilleri öztürkçedir. Güneydoğudaki bir kısım yurttaşımızın Arapça ve Farsçanın ağırlık kazandığı, Güneydoğu Osmanlıcası diyebileceğimiz sun'î bir dille konuşmaları, Arap-Fars-Türk kültür dairelerinin kesiştiği bir yörede bulunmalarından ve Selçuklu, Osmanlı İmparatorluklarının hatalı eğitim ve kültür potitikalarından kaynaklanmaktadır. Bugün Arap devletlerinin yayıldığı coğrafyada çağlar, yüzyıllar boyu idare ve iktidar mevkiinde bulunan Türk toplumları ana dilleri olan Türkçeyi unutmuşlar, büyük ölçüde Araplaşmalardır.

Cumhuriyetimizin kurucusu Aziz Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nda bütün dünyaya ilân ettiği gibi, **"Bu ülke tarihte Türktü. Bugün Türktür ve ebediyete kadar Türk olarak yaşayacakdır."**

"Diyarbakırlı, Vanlı, Erzurumlu, İstanbullu, TrakyalI, Makedonyalı hep bir ırkın evlâtları, hep aynı cevherin damarlarıdır."

Büyük devlet adamı Garp Cephesi komutanı, Lozan kahramanı merhum İsmet İnönü'nün dediği gibi **"Milliyet asrında milliyetin de bir takım sahtekârlara ve dolandırıcılara taklit malı yapmak fırsatı verdiğini görüyoruz. Kendi geçimlerini temin etmek için diğer memleketlere sahte milliyet, sahte siyasî maksat satmak isteyen teşkilât vardır ve daima olacaktır."**

Güneydoğudaki terör olayları yurttaşlarımızın, soydaşlarımızın, öz kardeşlerimizin bir bölümünü Türk millet varlığından ve ortak kimliğinden kopararak sahte bir siyasî maksatlı sahte bir milliyet imal etme; emperyalist güçlerce maşa ve uydu olarak kullanılacak sun'î bir devlet kurma niyet ve tertibinin yeni bir girişimidir.

Doğu ve güneydoğu Anadolu'da cereyan eden silâhlı, kanlı terör olayları 15 sene sürmüştür. Olaylar, Türkiye Cumhuriyeti'ni derinden sarsmış, bölgedeki her türlü gelişmeyi durdurmuş ve geriletmiştir. Bölgedeki yurttaşlarımız ve bütün milletimiz büyük acılar çekmiş, pek çok masum insanını kaybetmiştir. Ayrıca büyük bir maddî varlığımız da yok olup gitmiştir.

Ben de bu mücadelenin içinde iki kere görev aldım. İlki olayların başlamasından 4 ay sonra Aralık 1984'ten Ağustos 1986'ya kadar Siirt'te, Sıkıyönetim Komutan Yardımcısı olarak; İkincisi de olayların en çok tırmandığı Ağustos 1993-1995 yıllarında Diyarbakır'da Jandarma Asayiş Komutanlığı görevlerini üstlendim. Bunun yanında, 1986-1988 yıllarında Özel Harp Daire Başkanlığı yaptığım dönemde de bölgeyle ilişkim sürdü. Böylece olaylar içinde uzun süre kaldım. Terörün içinde yaşadım. Teröristlerin ve bunlara karşı önlem alan Türk Silâhlı Kuvvetlerinin ve güvenlik güçlerinin içindeki kahramanları tanıdım.

Bu dönemde, teröristlere karşı savaşan Mehmetçiğin ve güvenlik güçlerinin kahramanlıklarını, anılarını anlatmak ciltler dolusu kitaba sığmaz. Olaylar henüz tazedir. Pek unutulmamıştır. Ama, yarın unutulacaktır. Olaylar iyi yazılmaz ve doğru anlatılmazsa, gelecek kuşaklar iyi öğrenemeyecektir; hatta korkarım ki yanlış bile öğrenebilirler. Sıradan bir olay gibi kalabilir. Bu yüzden olayların unutulmadan iyi ve doğru yazılmasında büyük yararlar vardır, olayların değerlendirmesini gelecek kuşaklar elbette yazılanlara göre değerlendirecektir, Olayları değişik düşünen, saptıranlar olacaktır. Pek çok kimse kendi düşüncesine göre yazabilecektir. Bu nedenle olayları doğru anlatan gerçekçi yazılara gerek

vardır. Çalışmanızı gönülden kutluyorum.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki terör olayları izlenen emeller ve güdümleyen dış güçlerin çeşitliliği sebebiyle hayli karışıktır.

Bölgede birçok soyguncu, talancı, katil terörist eşkiya grubu olmakla beraber en önemlileri PKK ve Hizbullahtır. Bu örgütlerin taşıdıkları isimlerin içeriği ile hiçbir ilgileri bulunmamaktadır.

Her iki örgüt de güdümleyen güçlerin yönlendirdiği doğrultuda hareket ederek millet varlığımızdan ve vatan bütünlüğümüzden sun'i şekilde ayrı bir milliyet ve devlet koparma için terörü kullanmaktadırlar.

PKK Marksist Leninist ideolojiyi, işçi sınıfını siyasi emelleri için kullanarak sömürme çabası sürdürmüştür.

Hizbullah ayrılık emel ve eylemini, dini sömürüye dayanarak yapmaktadır. Hizbullah başlangıçta silâhlı eyleme geçmemiş, çalışmalarını sessizce sürdürmüştür. Böylece uzun süre gözden ırak kalmayı başarmıştır.

Gerçekte her iki örgütün de insanlığa, Türk milletinin tümüne, rehberi olma iddiasını taşıdıkları bölge halkına hiçbir saygıları, sevgileri, bağlantıları yoktur. İslâm ülküsüne, Allaha, Peygambere, sosyal adalete ve emeğe de saygıları yoktur.

Eşkiyanın kendilerine yatak ve üs olmayı, evlatlârını çeteci olarak vermeyi, haraç vermeyi kabul etmeyen yurttaşlara çevre halkına karşı vahşi uygulamaları çocuk, kadın, ihtiyar ayrımı gözetmeden kurşuna dizmesi, evleri, ağılları ateşe vermesi siyasi emellerinin ve kimliklerinin sahteliğine en canlı delildir. Çevre halkı bu gerçeği bir takım şuursuz entellerimizden ilkesiz, ufuksuz siyasîlerimizden daha erken ve daha net görmüş; bölücü teröre karşı devletin yanında güvenlik güçlerinin safında yer almıştır.

Mehmetçik, ordumuz, güvenlik güçlerimiz Ege'de, Trakya'da, Karadeniz yöresinde, İç Anadolu'da güvenlik operasyonlarında, millî bayramlarda halkımızdan, köylümüzden ne ölçüde sevgi ve destek görüyorlarsa teröristlerin huzurunu ihlâl ettikleri bölgelerde de halktan, köylüden, sokaktaki yurttaştan aynı sevgi ve saygıyı görmüşlerdir.

Bölücü terör örgütleri bölgeyle ilgilenen emperyalist güçlerden büyük destek görmelerine, yaygın yoğun bir propaganda ile haklı bir davanın mazlum savunmacıları gibi gösterilmelerine rağmen hiçbir zaman ruhen ve fikren yabancılaştıkları çevre halkından gönüllü destek görmemişler, kitle tabanı edinmemişlerdir. Bölücü terör ve şekavete [Eşkıyalık, haydutluk.] karşı yurt bütünlüğünü, millet birliğini, yurttaşın huzur ve onurunu savunan güvenlik güçlerinin yanında silâhlı olarak saf tutan korucuların sayısı daima teröristlerin eriştiği sayının on katından fazla olmuştur.

PKK terör örgütü, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Türkiye Cumhuriyetini uzun yıllar ugraştırmıştır. Silâhlı mücadele inişli çıkışlı bir yol çizmiştir. PKK terör örgütü, silâhlı eylemlere başladığı 15 Ağustos 1984 yılından 1990 yılına kadar önemli bir gelişme sağlamamıştır. Bu arada birkaç kere yok olmakla da karşı karşıya kalmıştır. Devlet yönetimindeki siyasî ekiplerin bariz hata ve ihmalleri, beklenmedik büyük olayların bölgede ortaya çıkmasıyla yok olmaktan kurtulmuştur.

PKK'lı teröristler 1985-1986 yıllarında büyük ölçüde baskı altına alınmışken; Temmuz

1987'de Sıkıyönetimden (OHAL) Olağanüstü Hâl Uygulamasına geçiş teröristlere nefes aldırmış, 1990 yılında ortaya çıkan Körfez Krizi ve arkasından gelen Körfez Savaşı PKK terör örgütünün dış destekle gelişmesinde ve güçlenmesinde çok önemli etken olmuştur. PKK terör örgütü, Körfez Savaşı'ndan sonra bölgede görevli Irak tümenlerinin silâhlarını, malzemelerini bırakıp kaçmalarıyla çok sayıda ağır silâh ve malzemeye sahip olmuştur.

Körfez Savaşı'ndan hemen sonra Nisan 1991'de Kuzey Irak'ta meydana gelen başkaldırmaları bastırmak isteyen Irak askerlerinin önünden kaçan yarım milyondan fazla Kürt ve Türkmen halkı, Türkiye ve İran sınırlarına dayanmıştır. Soğuk hava koşullarında yapılan büyük göç, bölgede menfaat beklentisi olan güçleri, Birleşmiş Milletler teşkilâtını paravan gibi kullanarak harekete geçirmiş ve bu insanların evlerine geri dönmeleri için 36. enlemin kuzeyine Irak'ın geçişi, Birleşmiş Milletler kararı ile yasaklanmıştır. Bölgeye Çekiç Gücü yerleştirme çabası yetersiz kalmış ve Kuzey Irak otoriteden yoksun bir bölge hâline gelmiştir. Bu durumdan en çok yararlanan PKK terör örgütü olmuştur. Terörist örgüt, Kuzey Irak'ta Türkiye Cumhuriyeti sınırlarının hemen güneyinde kamplarını kurmuş ve yerleşmiştir. Böylece yıllardır düşlediği ve bir türlü gerçekleştiremediği (Devlet denetiminden yoksun, şekavete açık bölge) kendi terminolojilerine göre "kurtarılmış bölgeye" Kuzey Irak'ta kavuşmuştur. Terör örgütü, silâhlarını toparlamış, kamplarını ve depolarını kurmuş, teröristlerin sayısını artırmış, rahat bir eğitim dönemine girmiştir. Hiç ummadığı bir zamanda silâh sayısı, terörist sayısı çok artmış, serbest şekavet bölgesi oluşturmuş ve eğitime başlamıştır. Ayrıca, Sovyetler Birligi'nin çöküşü ve dağılması sırasında pek çok modern Rus silâh ve malzemesi Kuzey Irak pazarlarına düşmüş, ucuz fiyatlarla bu silahlardan ve malzemeden alan PKK terör örgütü, Irak askerlerinin silâhlarıyla birlikte modernleşmiştir. Gelişmiş silâh ve malzemeler sayesinde etkinliği büyük ölçüde artmış, oluşturduğu güçle Kuzey Irak'ta bölgenin en büyük gelir kaynağı uyuşturucu veya beyaz zehir ile silâh kaçakçılığını denetimi altına alınarak zengin olmuştur. Uyuşturucu ticareti sayesinde Avrupa-pazarlarına girmiş, oralarda yandaşlar edinmiş, bürolar açmış, örgütün tanıtım çalışmalarını yapmıştır. Türkiye'nin güvenliğinden sorumlu iktidarın bu gelişmeye seyirci tavrı, ağır bir hata idi.

PKK terör örgütü, bu süreçte çok güçlendiğini ve ordulaştığını sandı. 21 Mart 1992'de, Cizre ve Şırnak'ta "halk hareketine geçiş" denemişinde bulundu. Bölgedeki Silâhlı Kuvvetler ve güvenlik güçlerinin aldığı etkin önlemler ve halkın şuurlu yurtseverliği yüzünden başarılı olamadı. Ekim 1992 sonunda TSK'leri Kuzey Irak'a girdi. Teröristler oldukça fazla kayıp verdiler. Kamplarının bir kısmı yıkıldı. Terör örgütü Kasım 1992'de tek taraflı olarak "ateş kes!" ilân etti. Türkiye'de siyasî iktidar bu dönemde, güvenlik tedbir ve çabalarını azalttı. Bu tutum ağır bir tarihî hata idi. Terör örgütü bundan yararlanarak; eksiklerini giderdi. Hızla gelişti ve büyüdü. Türkiye içindeki pek çok bölgeye yerleşti. Gücünün çok üstüne çıktı. Bu gelişmeler teröristlere fazla güven verdi. Bölgede ordumuzla açıktan savaşabileceğine inandı veya inandırıldı.

25 Mayıs 1993 günü, Elazıg-Bingöl yolunda sivil otobüslerden indirdiği 33 silâhsız eri şehit ederek tekrar saldırıya geçti. Her gece üç-beş karakola baskın yaptı. Halka büyük baskı uyguladı. Yeni bir dönem başladı. PKK'nın ve bu cinayet örgütünü güdümleyen odakların samimiyetsizliğini insanlık duygusundan, halk sevgisinden yoksun olduklarını belirleyen bu tutum geniş yankılar yarattı.

Kıbrıs Barış Harekâtı'nda görev almış değerli bir asker, değerli bir şair ve yazar olan merhum Hüseyin ÇELİKCAN 33 silâhsız Mehmetçiğin bu şekilde katledilmesinden duyulan büyük

elemi şehit ailelerinin ve aziz halkımızın duygularına tercüman olarak ***GİTTİLER*** şiiriyle anıtlaştırdı.

1993 Ağustosu'ndan itibaren Türkiye Cumhuriyetinin aldığı önlemlerle TSK ve güvenlik güçlerinin gücü artırıldı. Bölge her yönden güçlendirildi. Her tarafta yoğun uygulamalar (operasyon) başlatıldı. Uygulamalar aralıksız ve etkinlikle sürdürüldü. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da ve Kuzey Irak'ta pek çok terörist etkisiz kılındı. Terörist örgütün bütün çabaları boşa çıktı. Nereye gittiyse, ne yaptıysa karşısında Türk Silâhlı Kuvvetlerini ve güvenlik güçlerini, halkın şuurlu yurtsever korucularını buldu. Büyük heveslerinin yerini durgunluk ve korku aldı.

Türk Silâhlı Kuvvetleri, genel klâsik eğitimi aşan, özel eğitim gerektiren çok çetin arazi ve hava koşullarında uzun yıllar PKK terör örgütüyle uğraştı. Başarılı oldu. Terör örgütüne ülke içinde serbest şekavet alanı, kanunsuz bölge veya bölgeler yaratma fırsatı vermedi. Nereye yerleşmeye niyet ettilerse, kısa süre sonra oralarda Mehmetçiğin süngüsüyle karşılaştı. Yaptıkları boşa gitti. Rahat oturamadılar. Mehmetçik Türkiye Cumhuriyeti'nin onuruna yakışır biçimde kışın soğukta, yazın sıcakta; gece, gündüz, yağmur, kar demeden mücadele etti. Çok zor sınavlardan geçti. Teröristleri etkisiz kılmada zor yolu seçti. Çatışmaya girenleri kanı ve canı pahasına etkisizleştirdi. Suçsuzlara asla zarar vermedi. Bölge halkına sevgiyle yaklaştı. Onlara iyi davrandı. Onları teröristlerden korumak için her zaman canını ortaya koydu. Terörle mücadelede zorlu ve doğru yolu seçti. Tereyağından kıl çeker gibi suçluları kovaladı ve buldu. Halkın yanında oldu. Onların sevgi, güven ve desteğini kaybetmedi.

Olayların azalması PKK terör örgütünün gücünün azalması ve umutlarının kırılmasıyla orantılıdır. Terörist örgütün gücünü kaybetmesinde Türk askerinin becerisi ve özverisi büyüktür. [Yasa dışı bir örgütün Kiralık bir cinayet çetesinin silâhlarını bırakarak teslim olmaları hâli dışında "ateş kes" işlem ve eylemleri hukuken yok hükmündedir. Batıldır.]

Aziz milletimiz bu uzun süreçte büyük acılar yaşadı. Dostunu ve düşmanını bir daha tanıma fırsatı buldu. En yakınındaki kapı komşuları teröristlere kucak açtılar. Terörist başı A. Öcalan'ı ülkesinde barındıranlar olduğu gibi, teröristleri kamplarında eğitenler, her türlü silâh desteğini sağlayarak, moral verenler oldu. **"Teröre hayır! Ama Türkiye'deki teröre evet!"** diyerek ikiyüzlü davrandılar. **"Uyuşturucuya hayır!" dediler. Teröristlerin uyuşturucu ticaretine engel olmadılar. Terörün bulaşıcı bir hastalık** olduğunu unuttular. Geri tepebileceğini hiç düşünmediler. Bir gün terörün onları da vurabileceğini, canlarını yakabileceğini bilemediler.

Türkiye, bütün bu zorluklara karşı tek başına savaştı. Zor dönemler yaşadı. Bunları birlik ve beraberlik içinde atlatmasını bildi. Öyle ki yakalanıp yargıya verilen teröristleri, "insan hakları" şöyledir. "insan hakları" böyledir deyip, kışkırttılar. Cezaevlerinin teröristler için okul olmasını sağlamaya çalıştılar. Bunda da oldukça başarılı oldular. Önemli günlerde, hassas günlerde bölge halkının arasına girerek, onları kışkırttılar. Bölge belediyelerinin olanaklarından yararlanmada yardımcı oldular. Uluslararası yardım kuruluşlarıyla bölgeye gelip, onları ayağa kaldırdılar. Tam anlamıyla çifte standart uyguladılar. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti ve Türk askeri bıkmadan mücadele etti. Kararlı davrandı. Kimseye de ödün vermedi. Bu olaylarda Türk askerinin üstün disiplin anlayışı, inanılmaz derecedeki dayanıklılığı ve sabrının büyük payı vardır. Dünyada çok az asker, 18 aylık askerlik süresinin 14-15 ayını sürekli yağmurda, karda, çamurda ve soğukta, karakolların dışındaki mevzilerde kalarak geçirebilir. Dünyadaki çok az asker, 3.500-4.000 m. yükseklikteki sarp kayalıklarda,

derin karda mücadele edebilir. Türk askeri bütün bu zorlukları yenmesini bilmiş, zoru başarmıştır. Türk askerinin böylesine dayanıklılık gösterebileceğine, karlı dağların doruklarında yaz-kış gezebileceğine teröristler inanmamış, böyle hareketleri yapamayacağını sanmışlardı. Mehmetçiği, en olumsuz hava koşullarında dağların doruklarında, başlarında komutanları olduğu hâlde karşılarında görünce şaşırıp kalmışlardır. Çatışmalarda, Türk askerinin başında komutanlarının olmayacağını, askerlerin yalnız kalacaklarını zannetmişlerdi, bu konuda propaganda yapmışlardı, karşılarında her seviyedeki komutanlarını görünce ne yapacaklarını bilememişlerdir. Bu durumları hiç akıllarına getirmemişlerdi. 19 Temmuz 1994 gecesi Cudi Dağı'na sızan kahraman Mehmetçik sabaha karşı teröristleri önüne katıp kovalamaya başlayınca; teröristler, Cudi Dağı'ndan çekilmek zorunda kaldıklarını üst seviyedeki terörist başlarına bildirdiler. Bölge dışındaki terörist başları, kendilerine, oradan çekilmemelerini, askerlerin üzerlerine gelemeyeceklerini, kendilerine hiçbir şey yapamayacaklarını söylemeleri üzerine, Cudi'deki teröristler; **"Askerlerin çok cesur ve atılgan olduklarını, her türlü araziyi geçip, üzerlerine futursuzca geldiklerini, yakaladıklarını öldürdüklerini, onların gücü karşısında dayanamadıklarını, kaçmak zorunda olduklarını"** belirtmişlerdir. Tekrar, dayanmalarını söylediklerinde: **"askerler, hiç de sizlerin anlattığınız gibi korkak değiller, aksine çok cesur hareket ediyorlar, yok olmak istemiyoruz."** demişler ve biraz sonra da telsizi kapatmışlardır. 1986 yılı Temmuz ayında Fındık (Şırnak) bölgesinde yapılan bir uygulama sırasında, bölgeye civardan gelen askerlerin arasına girdiğimde; hayretle askerlerin elbiselerinin üzerlerinin terden sırılsıklam olduğunu, elbiselerinin üzerinde 1 cm^2'lik dahi kuru bir kesim olmadığını hayretle gördüm. Hastalanacaklarını, hiç olmazsa iç çamaşırlarını değiştirmelerini söyledim. Yan tarafa geçip, iç fanilalarını değiştirirlerken, birkaç askere: "Nasılsın? Buralarda olmaktan pişman mısın?" diye sorduğumda, "Anam beni bugün için doğurdu. Neden pişman olayım? Aksine, böyle bir çatışmada yer alacağım için mutluyum" dediler.

Yine, bölgede olayların en yoğun olduğu 1993 yılı sonunda, Şırnak'ta bir gece çatışma da iki kolunu ve bacağını kaybederek yaralanan gaziyi (S.C.) Diyarbakır Askeri Hastanesinde ziyaret eden devrin Başbakanı Tansu Çiller yaralı eri görünce dayanamadı. Ağlamaya başladı. Başbakanın önünde ağladığını gören kahraman Gazi; "Ağlamayın Sayın Başbakanım! Lütfen ağlamayın! Ben ve arkadaşlarım, siz büyüklerimizin ve milletimizin üzülmemesi, ağlamaması için çarpıştık. Ben, iki kolumu ve iki bacağımı bu vatan ve millet için verdim. Çok mudur? Pek çok arkadaşım canlarını verdiler. İki kol ve iki bacağım milletime helâl olsun! Gerekirse, seve seve canımı da verebilirim. Yeter ki vatan sag olsun! Sizler sag olun ve ağlamayın Sayın Başbakanım!" dedi.

Bu kahraman Gazi, orada bulunanların hepsine, sözleri ve davranışlarıyla hem ders verdi, hem de ağlattı.

Olaylar sırasında, komutanı için kendilerini ölüme atan askerlerin yanında, erleri için kendilerini hiç çekinmeden tehlikeye atan subay, astsubaylar pek çok defa görülmüştür. Bunlardan biri de 3 Mart 1995 günü cereyan eden Teğmen E.K.'nın şehit olduğu olaydır: Teğmen E.K. timleriyle teröristleri izlerken, önlerine Ohi Deresi çıkmıştır. Ohi Deresi çok azgın akıyordu. Etrafta ne var, ne yok, alıp götürüyordu. Etrafındaki yüksek dağlarda karların erimesiyle dere iyice kabarmıştı. Teğmen (E.K.) dereyi nereden geçeceğini düşünürken, birdenbire arkasındaki askerlerin çığlıklarını duydu. Dönüp baktığında, erlerin birinin dereye düştüğünü ve sürüklendiğini gördü. Teğmen (E.K.) tereddüt etmeden dereye atladı. İyi

yüzüyordu. Dere çok hızlı akıyor ve soğuktu. Buna rağmen; erini kurtardı. Ancak, çok yorgun düştüğünden kendini kurtaramadı. Erini kıyıya son defa itişiyle, arkadaşları onu çekerken; o sırada gelen azgın bir dalga çok yorgun düşen Teğmeni sürükleyip götürdü. Teğmen erinin hayatını kurtarmak için canını feda etmişti.

8 Mart 1985 günü, Sason'da 3-4 m. yükseklikte karda, güvenlik kuvvetleri PKK'lı teröristleri Helohim mezrasında, Siverek Komando Alayından gelen Komando Takımı erlerinden İ.P. büyük kahramanlık göstermiştir. Derin karda cereyan çatışmada, komando eri İ.P., iki-üç teröristin etkisiz kılınmasında büyük pay sahibi olmuştur. Sağ kalan son terörist, hâkim bir arazide bulunması nedeniyle, bütün arkadaşları için tehlikeli olmaya, onlara ateş yağdırmaya başlamıştı. Bu duruma dayanamayan kahraman komando eri, hızla derin karda bata çıka teröristin bulunduğu yere doğru ilerlemeye başladı. Bütün komutanları bulunduğu yerde karın içine gömülmesini, aksi hâlde vurulabileceğini söylemelerine karşın, o hızla ilerledi. Son teröristi de vurdu. Ama, kendisi de o anda vuruldu. Tanrının rahmetine kavuştu. Şehit oldu. Bu kahramanı oradaki komutanları ve arkadaşları durduramamıştı.

1985-1986 yıllarında alınan başarılarda büyük payı olan P. Yarbay (K.E.) böbreklerinden hasta olmasına rağmen; her zaman timleriyle birlikte dağ başlarında; karda, soğukta, sıcakta, aç, susuz, kalmayı yeğlemiş ve büyük başarılara imzasını atmıştır. Geri dönmesi ve tedavisinin yapılması gerektiği söylendiğinde; "İzin verirseniz, birliğim döndüğünde ben de döneyim. Onları yalnız bırakmak istemiyorum." demiştir. Birliğiyle birlikte her gittiği yerden ses getiren bu kahramanın, her emrini birlikleri de canla başla yerine getirmekte hiç tereddüt etmemişler, birbirleriyle yarışmışlardır.

-Mayıs 1985 başında Fındık (Siirt) bölgesinde görev alan Siirt Komando Bölük Komutanı Üsteğmen (C.Ü.) Fındık bölgesini kasıp kavuran, masum insanları acımasızca öldüren teröristlerin peşlerine düşmüş, izlerini bulmuştu. Ancak çok hastaydı. Boğazının altında simsiyah hörgüç gibi bir şişlik oluşmuştu ve üsteğmen ateşler içindeydi. Kendisinin bu durumda görev yapamayacağını, derhal hastaneye götürülmesi gerektiğini söylediğimde, ellerime sarılarak adeta yalvardı:

"Komutanım, "Y"nin izini buldum. Bütün subay, astsubay ve erlerimle anlaştık, "Y" ve grubunu yakalamaya yemin ettik. Onları yakalayıp, bölge halkını onların elinden kurtaracağım. Beni alırsanız, bu birliğe bir daha dönmek için yüzüm olmaz. Kaçtı derler. De olur Komutanım! Bana üç-dört gün daha izin verin. Ben iyiyim. Bu süre içinde sonuç alamazsam beni alın" dedi.

Bu kahraman sözünü tuttu. Dört gün sonra "Y" ve grubunu Fındık civarında yok ettiler. Bölge halkını onun zulmünden kurtardılar. Üsteğmen C.Ü.'de hastaneye yattı. Dört ay hastahanede kaldıktan sonra doktorların çabalarıyla iyileşti. Görevinin başına tekrar döndü.

-Mart 1995'te, Bitlis bölgesinde yapılan bir operasyon sırasında bölgenin komutanı Tugg. F.B. aniden PKK'li teröristlerin direk ateşiyle karşılaşır. Yere yatar, subaylarına emirler verir ve bir taraftan da ateş gelen yeri gördüğünden ateş etmek ister. Ancak, Jandarma Yüzbaşı R.'ı önünde, kendisini ateşten koruyacak biçimde çömelmiş ateş ederken görür. Komutan J. Yüzbaşı R'ye;

-R. vurulacaksın. "Çabuk yat" diye emir verir. Yüzbaşı R. duymazlıktan gelir ve ateş etmeye devam eder. Komutan tekrar aynı emri sertçe tekrarlayınca, Yüzbaşı R. bir taraftan ateş eder,

bir taraftan da şunları söyler:

"Komutanım bu çok ciddî bir çatışma. Kötü yerde yakalandık. Vurulabilirsiniz. Sizin sağ kalmanız ve çatışmayı yönetmeniz çok önemli. Siz vurulursanız burası dağılır. Teröristler sevinir. Onları sevindirmeyelim. Siz emin bir yere geçinceye kadar sizi vücudumla koruyacağım. Ben vurulsam da fazla birşey olmaz. Çatışma sağlıkla sürer. Ayrıca ben gencim. Yaralansam bile çok çabuk iyileşirim." demiş. Komutanını vücuduyla korumaya devam etmiştir.

1992-1993 yıllarında Hakkari'nin Çukurca İlçesine bağlı Üzümlü Jandarma Karakolu, PKK'li teröristlerin öncelikli hedefi olmuş ve arka arkaya birçok kere basılmıştır. Teröristler karakola âdeta nefes aldırmamıştır. Karakol, her baskını teröristlere ağır kayıplar verdirerek geri püskürtmüş, Üzümlü'nün askerlerinin yarattığı kahramanlık yurt çapında yankı bulmuştur. Karakolun gösterdiği kahramanlık yanında, terhis olan askerlerin ortaya koydukları özveri dolu asil davranışlar bölgedeki tüm askerler arasında hayranlıkla karşılanmış ve herkese örnek olmuştur.

O dönemde askerlik 19 aydan 15 aya indirilmiş, terhis işlemleri yüzünden asker sayısı bölgede çok azalmış, karakollardaki askerler yarı yarıya düşmüştü. Yeni gelecek erler de en az bir bir ay sonra gelebileceklerinden alınan bütün önlemler yetersiz kalıyordu ve karakol bir ay kadar yarım mevcutla görev yapacaktı. Teröristler de bu fırsatı yakaladığından erlerin eksik olduğu günlerde daha çok saldırıyorlar ve daha çok şehit ve yaralı verilmesine neden oluyorlardı. Üzümlü Karakolu'nun terhise hak kazanan askerleri kendi aralarında yaptıkları bir toplantıdan sonar karakol komutanına çıkarak, arkadaşlarını bırakıp gitmeyeceklerini, yeni askerler gelinceye kadar onlarla birlikte kalacaklarını söyleyerek büyük bir özveri örneği göstermişlerdir.

Mart 1995'de Türk Silâhlı Kuvvetleri baskın tarzında ve gece sızmasıyla Kuzey Irak'a girdi. Kuzey Irak'taki operasyonlar üç ay kadar sürdü. Bu arada, Mayıs başında Mezi Kerya'da çatışmaya giren B. Komando Birlikleri askerleri teröristlere karşı hızlı ve atılgan hareketler sergiliyordu. Konuşmalar telsizle dinleniyordu. Mezi Kerya'daki terörist başı da durumu kendi üstüne bildiriyor, umutsuz olduklarını sık sık tekrarlıyordu. Onları dinleyen terörist başı, "Sizler mevzidesiniz. Kayaların içindesiniz. Onlar açıkta. Çabuk onları yokedin, işlerini bitirin, onlar kaçıp giderler" demiştir Oradaki teröristin cevabı ise;

"Bunlar çok değişik savaşıyorlar. Acayip tarzları var, çok gözü pek ve fütursuzca saldırıyorlar. Attıklarını da vuruyorlar. Baş edemiyoruz. Burada biraz daha kalırsak, hepimiz yok olacağız" demiştir.

Komandolar kısa sürede bölgeyi denetimleri altına aldılar.

Mücadele böylesine karşılıklı özveriler ve dayanışma olaylarıyla doludur. Yukarıdaki örnekler hemen akla gelenlerdir. Binlerce benzer örnek vardır. Bu nedenle başarıya ulaşılmıştır.

Bu kahraman askerler, bölge halkına karşı sıcak ve hoşgörülü davrandıkları gibi, teröristlerle girdikleri çok şiddetli çatışmalardan sonra teslim olan teröristlerden üşüyenlere ceketini, parkasını; aç olanlara çantasındaki yiyeceğini, matarasındaki suyunu verenler her yerde görüldü. Bu tablolar komutanlar tarafından sıkça izlendi. Çatışmalarda düşmanına karşı amansız mücadele veren Mehmetçik, teslim olan teröristlere karşı hoşgörülü davranmasını ve teröristin katı yüreğini yumuşatmasını, bilmiştir. Mehmetçik Kürdü ayrı görmemiş, her zaman

kendinden biri olarak bilmiştir. Düşmanca davranmamıştır. Bölge halkı da Mehmetçiğe yabancı gibi bakmamıştır. Bölge halkıyla Mehmetçik kaynaşmıştır.

Bu yiğit, kahraman askerleri sevgiyle ve saygıyla anıyorum. Hiçbirini unutmadım. Ömrüm boyunca da unutmayacağım. Böylesine dayanıklı, hoşgörülü, bilinçli, disiplinli ve güçlü askeri olan Türk ulusunun sonsuza dek bağımsız yaşayacağına yürekten inanıyorum.

Bu açıklamaları yapmaktaki amacım; Büyük Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni bölmeye, yıkmaya çalışan teröristlere karşı uzun yıllar büyük bir özveriyle mücadele eden, bu uğurda terlerini, kanlarını bolca döken, gerektiğinde en değerli varlıkları, canlarım çekinmeden veren kahraman Mehmetçiğin, subayların, astsubayların, erlerin, uzmanların, polislerin, korucuların ve öğretmenlerin kahramanlıklarını büyük Türk ulusu adına kısmen de olsa ödemektir. Bu kahramanlar, hayatlarının baharında Türkiye Cumhuriyeti'nin birlik ve beraberliği, ülkenin bölünmez bütünlüğü için savaştılar. Kimileri şehit, kimileri gazi oldular. Ama Türkiye Cumhuriyeti'nin onurunu ve bütünlüğünü korudular. Ülkeyi böldürmediler. Göklerde dalgalanan şanlı bayrağı indirtmediler. Türkiye Cumhuriyeti'ne leke sürdürmediler. Onlar, dedelerinin Çanakkale'de, Sakarya'da ve Dumlupınar'da savaştığı gibi kahramanca savaştılar. Dedelerinden hiç farkları yoktu. Bu kahraman şehitleri rahmetle anıyor, gazilerimize acil şifalar diliyorum. Büyük Türk ulusu bu kahramanlıkları asla unutmayacaktır.

(ŞEHİT BABASINDAN)

GİTTİLER

Nurdandır toprağı taşı dediler.

Cennetin otuz üç yaşı dediler.

Eğilmez şüheda başı dediler.

Çiçek çiçek açılarak gittiler.

Ufuklara saçılarak gittiler.

Bin yıllık çınarın dalları gibi,

Soylu arıların ballan gibi,

Sancağın solmayan allan gibi,

Kanlarıyla karılarak gittiler.

Bayraklara sarılarak gittiler.

Yerde güneş gökte dolunaydılar,

Dünyamızdan yıldız yıldız kaydılar.

Yurt için ölmeyi şeref saydılar.

Hudutlara çizilerek gittiler.

Kartal kartal süzülerek gitttiler.

Rahmet iner akan sular durulur.

Bingöl yaylasında otağ kurulur.

Hainlerden birgün hesap sorulur.

Bu gerçeği bile bile gittiler.

Şehit olup güle güle gittiler.

Hüseyin ÇELİKCAN

(Silâhsız, izinli yolcu konumunda şehit edilen 33 yiğidin anısına)

**

"Türklerin Avrupa dengesi için gerekli bir eleman oldukları kesindir. Türklerin sonsuz nitelikleri, tarihî erdemleri ve yüksek kabiliyetleri unutulmamalıdır."

Beaconsfield

Emekli Tuğgeneral Rıza Bekin: 1925 yılında Doğu Türkistan'ın Hoten kentinde doğdu. Doğu Türkistan Millî Mücahitlerinden Mehmet Emin Buğra'nın yeğeni ve kaynıdır. İlköğretimini Afganistan'da tamamladı, 1938 yılında Atatürk'ün buyruğuyla asker olarak yetiştirilmek üzere Türkiye'ye getirtildi.

1946'da Kara Harp Okulu'nu, 1948'de Topçu Okulu'nu bitirerek Topçu Subayı olarak Türkiye'de göreve başladı. Üsteğmen rütbesindeyken 1950'de I'nci Türk Tugayı Topçu Taburu ile Kore'de savaştı, gazidir.

Almanya'da ve ABD'de çeşitli meslekî kurslarda bulundu, Topçu ve İstihbarat Okullarında öğretmenlik yaptı. 1958-1961 yıllarında Tahran'da Ataşe Yardımcılığında bulundu. 1965'te Kara Harp Akademisi'ni, 1966'da Silâhlı Kuvvetler Akademisi'ni bitirdi. 1973'te Tuğgeneral olarak CEÎ1T0 Kurmay Başkan Yardımcılığı'na atandı. Çeşitli birliklerde Tugay Komutanlığı yaptıktan sonra 1977'de emekliye ayrıldı.

1986 yılında Doğu Türkistan Vakfı Başkanı oldu. 1989-90 yıllarında Birleşmiş Milletler görevlisi olarak Afganistan'da İnsanî Yardım Programı'nda çalıştı. Farsça ve İngilizce bilir, hâlen Doğu Türkistan Vakfı Başkanı ve merkezi Münih'te olan Doğu Türkistan Millî Kurultayı Onur Başkamdir.

Söyleşi tarihi ve yeri: Ağustos 2001, Ankara

Söyleşi yapan: Tuncer Sevinç

Editörün notu: Rıza Bekin Paşa, Atatürk'ün bizzat himayesine alarak yetiştirdiği ve Türk Silâhlı Kuvvetleri saflarına kattığı değerli bir Dış Türk'tür ve dünyaya gözünü açtığı, çocukluğunun geçtiği âna yurdu Doğu Türkistan hâlen Çin'in esareti altındadır. Atatürk'ün Türklük Davası'na nasıl baktığının ve Dünya Türklüğü'ne nasıl yaklaştığının canlı tanığıdır. Bu söyleşi, Atatürk'ü tüm yönleriyle tanımak gayretinde olanlar için önemli ipuçları verecektir kanısındayım.

Çok geç olmadan ne olur Allahım!

Onca ulu ulusumun evlâdı içinden

Bir Ata nasip et yüreği volkan gibi sıcak.

Sözleri gök gürültüsü gibi, gür ve vakur.

Bakışları şimşekler gibi keskin.

Yazılar 45

Adımlan öylesine kararlı olmalı.

Bir Ata ki doğmalı, zalimleri yok etmeli.

Bir Ata doğmalı MUSTAFA KEMAL gibi.

Her yiğit bir önder, her önder bir Mehmetçik.

Kanı vatan toprağı için yağmur.

Teni bayrak için dikilmiş filiz.

Yüreklerinde ateş, beyninde fikir yoğurulmalı

Bir Ata doğmalı benim TÜRKİSTAN'IMDA.

Ben, 1931-1937 yılları arasındaki Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti'nin kurulmasında büyük rol oynayan millî mücahit Mehmet Emin Bugra'nın yeğeniyim.

1934 yılına kadar Doğu Türkistan'da kaldım, o zamanlar dokuz yaşındaydım. O yıllarda Doğu Türkistan'ın her tarafında ayaklanma vardı: kuzeyde niyaz Hacı, Aksu tarafında Mahmut Muhittin, Hoten bölgesinde Mehmet Emin Buğra ve kardeşleri büyük mücadeleler verdiler ve İslâm Cumhuriyeti'ni kurdular. Devlet kuruldu ama, Sovyetlerin ve Çinlilerin fitnesiyle, özellikle Çinli Müslümanların etkisiyle büyük bir iç kaynaşma başladı. Sonuç olarak Hoten bölgesinde kuvvetlerimiz mağlûbiyete uğradı.

O kargaşada biz Hindistan'a hicret ettik. Ortalık iyice karışınca, Mehmet Emin Buğra da bizden hemen sonra Doğu Türkistan'ı terk etmek zorunda kaldı. Çünkü Doğu Türkistan Çinliler tarafından fiilen işgal edilmişti. Mehmet Emin Buğra derhal Hindistan'dan Afganistan'a geçti, 1935-36 yılları.

O zaman Afganistan'da Türkiye'nin Büyükelçisi büyük milliyetçi, büyük devlet adamı Memduh Şevket Esendal'dır. Bu insandan da kısaca bahsetmek istiyorum:

Atatürk bu büyük insanı özellikle büyük bir görev için Afganistan'a büyükelçi olarak göndermiştir. Çünkü Doğu Türkistan kaynıyor, yeni bir Türk devletinin kuruluş sancıları var... ***Hatta kısa süreli de olsa kurulan bu devletin Dışişleri Bakanı olan Kasım Can Hacim Kaşgar'dan kalkıyor Bombay'a geliyor. Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya bir telgraf çekiyor. Telgraf şöyle: "Gökbayrak'tan Albayrağa selâm." Telgraf böyle. Hatta Doğu Türkistan bayrağı olarak Gökbayrağın kabul edilişinin Atatürk'ün telkiniyle olduğu söylenir.***

Elbette Atatürk Doğu Türkistan'ın özgürlüğü ile yakından ilgileniyordu. Memlekette başkaldırılar başlayınca iki kişiyi gönderiyor; birisi Dr. Mustafa Kentli, diğeri de Dr. Mecdettin Ahmet. Mecdettin Ahmet Özbek ve Taşkent kökenlidir, O da Doğu Türkistan'a gitmiş. ***Atatürk'ün görevlendirdiği bu insanlar: "Aman devrim önderi komutanlar arasında ihtilâf çıkmasın, birlik ve beraberlik olsun!" diyorlardı Atatürk'ün isteği buydu. Biz bunları sonra öğrendik.***

Evet, biz de Kabil'e geldik. Dediğim gibi Buğra derhal Türkiye Büyükelçisi Memduh Şevket Esendal ile irtibat kuruyor. Esendal her hafta Mehmet Emin Buğra ile fikir teatisinde bulunuyor, durum değerlendirmesi yapıyor, çıkardığı sonuçlan da Ankara'ya gönderiyor.

O sıralarda Kabil'de sıkıyönetime benzer bir yönetim vardı; akşam bir yere çıkan kişinin elinde gemici feneri olacak ve tek kişi çıkmayacak gibi. Bunun için her hafta akşam elçiliğe beraber giderdik. Kabil'de Doğu Türkistanlı çok talebe vardı. Meselâ Buğra Hindistan'da okuyan dokuz öğrenciyi Kabil'e getirtmişti. Doğu Türkistanlı çoktu ama ben ona yakındım:

kayınbiraderiydim ve aynı zamanda kendisi de halamın oğluydu. Mahmut Şevket Esendal beni kendi oğlu gibi çok severdi.

Esendal Buğra ile daha çok Kabil'de bulunan öğrencilerin geleceğini tartışırdı. Kabil'de ilkokulda, askerî okulda çeşitli Türk boylarından öğrenciler vardı. Burada tarihe hizmet için şunu da anlatmalıyım:

O sıralarda Sovyetler Birliği Hükümeti Afgan Hükümeti'ne bir protesto çekiyor; Sovyetler diyor ki: "Afgan askerî okullarında okuyan Türk kökenli bütün öğrencileri çıkartacaksın!" Afgan Hükümeti de çarnaçar hepsini okuldan çıkarıyor. Bu durum, Esendal tarafından büyük önder Atatürk'e intikal ettiriliyor. Büyük Atatürk Esendal'a: "Derhal oradaki bütün öğrencileri, yol parası verilerek Türkiye'ye gönderiniz! Burada askerî okullara yerleşecekler." diye emir veriyor.

Bu şekilde yirmiye yakın Özbek öğrenci Türkiye'ye gitmeye hazırlanıyor. İşte tam bu sırada bir ilginç gelişme yaşandı. ***Japon Hükümeti Mehmet Emin Buğra'yı kendi elçiliklerine davet etti.*** Ben, yine elimde fener, yanında gittim. Hiç unutmadım, o zamanki Japon Büyükelçisi Varavorya idi; yemekler yendi, ben de köşede bir yerde oturuyorum; konu şu: ***Japonlar, Mehmet Emin Buğra'nın getirdiği dokuz öğrenciyi*** okutmak için Japonya'ya götürmek istiyorlar. Buğra, Büyükelçi'ye teşekkür ettikten sonra: "Bu öğrenciler için başka bir plânımız var. Bu plân tahakkuk etmezse ancak o zaman bu isteğiniz mümkün olur" dedi.

Plan, öncelikle Türkiye'nin bu çocukları eğitmesidir. Zaten ertesi gün Esendal'ı aradı, mülâkat istedi, gittik, Japonların bu isteğini anlattı. Bunun üzerine Esendal Buğra'ya: "Siz ne dediniz?" dedi. Buğra: "Kesin bir şey söylemedim" dedi. Esendal: "Pekiyi, siz ne düşünüyorsunuz?" dedi. Buğra: "Efendim, ***Türk Dünyasına hizmet edecek kişilerin ancak Türkiye'de yetişeceğine inanıyorum. Millî terbiye ancak Türkiye'de alınır.*** Doğu Türkistan'a da ancak Türkiye'de yetişmiş insanlar faydalı olur, eğer lütfederseniz, bu çocukları hemen Türkiye'ye gönderelim, çünkü Japonlar tekrar isteyebilir" dedi. Memduh Şevket hemen Ankara'ya durumu bildirmiş. 10-15 gün geçmedi bizi çağırdı, "Hemen hazırlanın!" dedi. O sırada gidebilecek dört öğrencinin yol parası verilerek Türkiye'ye gönderdi. Niyazi Mehmet diye birisi var, Ömer diye bir çocuk, Sıracettin diye de birisi, bir de ben. Niyazi Mehmet ile ikimiz askerî mektepte okuduk. Sıracettin pek okuyamadı, temelleri yoktu. Onlar sivil okullarda okudu.

Türkiye'ye girişimizde elimizde Afganistan Büyükelçisi Memduh Şevket Esendal'ın bir yazısı vardı. Yazıda: "Hoten Emiri Mehmet Emin Buğra'nın yeğeni Atatürk'ün emriyle Türkiye'de askerî okula kabul edilmiştir. Bu yazıyı gören her Türk, devlet memuru olsun olmasın, yardımcı olacaktır!" diye bilgiler vardı.

Memduh Şevket Esendal bizi yolcu etti, yol paramızı verdi. Önce Basra'ya geldik. Basra'da Türk Konsolosu karşıladı, hepsi haberliymiş. İslahiye'den Adana'ya geldik. Adana'da vilâyette bir gece misafir olacağımızı söylediler, ***Adana Lisesi'ne gittik. Öğrenciler büyük bir kalabalıkla bizi karşıladı, "Yaşasın Türklük!" diye bağırıyorlardı.*** Bu öğrencilerin başında Zeki Sofuoğlu vardı, ki hayattadır, Allah uzun ömür versin. Sonra Ankara'ya geldik. Ankara'da elimizdeki kağıdı gösterdik, bizi Genelkurmay'a gönderdiler. Biz, Genelkurmay'a nereden girilir? bilmiyoruz, 13 yaşında çocuklarız. Biz Arslanlı Kapı'dan girdik, nöbetçi amiri olduğunu sonradan öğrendiğimiz birisi karşıladı. Çocukların içinde Anadolu Türkçesi iyi olan bir bendim, nöbetçi amirine "Mareşal Fevzi Çakmak'ı görmeye geldik" dedim. Bizi bir yere oturttular, bir binbaşı yukarı çıktı. Sonra bizi yukarı çıkarttılar, bir odaya girdik; sonradan

biliyorum ki Genelkurmay 2'nci Başkanı Asım Gündüz'ün odası imiş. Asım Paşa bizi öptü, "Hoşgeldiniz" dedi, biz de elimizdeki kağıdı verdik. Çay ikram etti. Her şey plânlanmıştı. Çok iyi hatırlıyorum, merhum Lütfi Güvenç Paşa, o zaman kurmay albaydı, Bozkurt Güvenç'in babasıdır, Bozkurt Güvenç'i çocukluğundan tanırım, babası son derece milliyetçi, çalışkan bir kurmay albaydı, o bizi aldı askerî ortaokula gönderdi.

Burada bir konuyu anlatmak istiyorum. Son zamanlarda kasıtlı olarak Atatürk'ün dine karşı olduğu arada bir söyleniyor. Bu bir iftiradır. Bunu tamamen reddediyorum. Onun için anlatmak istiyorum:

Biz geldik. Konya'da Askerî Ortaokula girmek için yola çıktık. Konya istasyonunda bir çavuş bizi aldı, okula teslim etti. 15-20 gün sonra Ramazan Ayı geldi. Atatürk hayatta. Okul Komutanı Kurmay Yarbay Adil Peköz derhal bütün okulu topladı, ramazanı, orucu anlattı, "Farzdır, ama yaşınız küçük" dedi, "Yine de tutmak isteyenler varsa, ayrı yatakhane, ayrı yemekhane hazırladık. Teravih namazına gitmek isteyenler bir çavuş nezaretinde gidecekler. Oruç tutmak isteyenler bu tarafa geçsinler" dedi. Okulun yarısından fazlası oruç tutanlar tarafına geçti. Oruca başladık. Bizi sahura özel olarak kaldırırlardı. Dersimizi hiç aksatmadan ibadetimizi yapıyorduk. Atatürk dine karşı değildi; ben Harp Okulu'nu bitirene kadar hep böyleydi. "Türk Ordusu dine karşıdır" falan diyenler tamamen kasıtlıdır. Bunun iyi bilinmesi gerekir. Ben bunu yaşadım. Eksiği var, fazlası yoktur.

Bir defa, Atatürk Doğu Türkistan'da olanı biteni her an öğreniyordu. Esendal da gerçekten çok iyi bir aydın ve vatanseverdi; bizleri zaman zaman elçiliğe çağırırdı; bir keresinde bizi çağırdığında, elçilikte bayrak çektirdi, sesi de güzeldi, İstiklâl Marşı'nı bizzat söyledi; bize İstiklâl Marşı'nı öğretti, nasıl yazıldığını anlattı. Esendal Uygur lehçesini de bilirdi. Biz, Türkiye'ye geldiğimizde İstiklâl Marşı'nın iki kıtasını biliyorduk, nitekim Adana'ya geldiğimizde öğrencilerle beraber İstiklâl Marşı'nı söylememiz öğrencileri ve dinleyenleri coşturdu. Zaten biz Doğu Türkistan'da da Türklük aşkını yüreğimize diri tutuyorduk. Okulda, Doğu Türkistan'a vaktiyle Türkiye'den gelmiş

Türklerin öğrettiği *"Yaşa Mustafa Kemal Paşa, yaşa... Ordumuz etti yemin, titredi haki zemin..."* diye marşlar söylerdik. *Sadece Atatürk'ümüzün zamanında değil, Türkiye, ta 1913'ten beri Ziya Gökalp, Enver Paşa, Talat Paşa oralara öğretmenler göndermiş, Kaşgar'da Öğretmen Okulu açmışlar, sonra Çinliler kapatmış... Doğu Türkistan fizik bakımdan çok uzak, ama gönüllerde çok yakın...*

Sovyet Rusya'dan kaçarak Kaşgar'a gelip yerleşmiş aydın bir kişi, Doğu Türkistan'daki bağımsızlık hareketini Ruslar ve Çinliler ortaklaşa bastırınca, üç çocuğunu Hindistan yoluyla Türkiye'ye gönderiyor. ***Atatürk'e, "Çocuklarım esirlikte büyümesinler, size emanettir"diye bir mektup yazıyor,*** bu mektubu en büyük çocuğuna veriyor. Çocuklar Türkiye'ye geldiğinde, Atatürk'ün bizzat Türkistan'dan getirttiği ve çok sevdiği Prof. Dr. Abdülkadir İnan'dan da Türkistan hakkında bilgi alırmış, böyle bir günde bu çocukların geldiğini söylüyor ve mektubu takdim ediyor. Atatürk mektubu görünce, "Derhal çocukları getir!" diyor. Bu çocuklar şunlar: İbrahim Altay, Enver Altay, Nefise Altay. Şimdi bu Enver Altay İstanbul Teknik Üniversitesi'ni bitirmiş, mimar mühendis ve emeklidir. İbrahim Altay da Türk Hava Kurumu'na verilmiş, pilot olmuş, kendisini tanırdım. Kızı tanıyamadım, Nefise ile görüşemedim.

Çocukların Atatürk ile görüşmeleri de ilginçtir. Atatürk o gün Ruşen Eşref gibi Türk kültür ve edebiyatıyla ilgili insanları da davet etmiş. ***Çocuklar girince Atatürk ayağa kalkıyor,***

çocukların yanaklarından öpüyor, teker teker bağrına basıyor: o anda Atatürk heyecanlanıyor ve gözleri doluyor. Rahmetli Abdülkadir İnan bunları bana I972'de Erdek'te anlattı. Atatürk çocuklara: "Niçin Doğu Türkistan'da bu mücadele başarılı olmuyor?" diye soruyor. Çocuklardan birisi Uygur lehçesiyle uzun uzun konuşarak anlatıyor. Atatürk'ün dışında herkesin birbirine baktığım anlayan Abdülkadir Hoca Atatürk'e: "Paşa Hazretleri, müsaade ederseniz ben bu konuşmayı tercüme edeyim"diyor. Atatürk, çok sert bir bakışla: "Hoca, bunlar Türkçe konuşmuyor mu? Türkçe'den Türkçe'ye tercüme olmaz!" diyor.

Benim Türkistan kökenli olmam, Türk Ordusu'nda büyük avantajlar elde etmemi sağladı. Talebeyken, öğretmenlerim ve ordudaki üstlerim beni hep sevgiyle karşıladılar. Onların bu duygusu karşısında, her işimi mükemmel yapmanın gayretinde olurdum. Öğrenci arkadaşlarım her tatilde beni evlerine götürürlerdi; bana çok ilgi ve sevgi gösterirlerdi, beni çok severlerdi. Ben Kore Savaşı'na katıldım. Kore'de arkadaşlarım bana şaka yapardı; Çinliler hücum ettiğinde: **"Çinliler senin burada olduğunu biliyor, onun için hücum ediyor. Seni teslim edersek, bu hücum durur" diye takılırlardı.**

Bakınız Kore bana bir olayı daha hatırlattı. Yıl 1950, ben artık bir subayım. Memduh Şevket Esendal elçilikten ayrılmış, CHP Genel Sekreteri. O benim manevî babam olmuştu. Kore'ye Çin desteğinde hücum edilmiş, Amerikalılar kaçıyor; ilk günlerde Birleşmiş Milletler'in desteği yok. Birleşmiş Milletler destek verince, Türkiye de bir tugay gönderecek. Ben de o Tugay'da görevliyim. Esendal, benim için: "Biz bunu büyük bir hizmet için getirdik. Kore'ye gider de bir şey olur mu?" diye bir hayli düşünmüş; İsmet Paşa ile görüşüyor, Paşa o zaman muhalefet lideri. İsmet Paşa: "Askerdir. Bir maksat için getirmişsiniz; ***savaş bir asker için laboratuvardır, laboratuvarsız kimyager olmaz.*** O muhakkak oraya gitmeli. Sağ kalırsa kalır ve çok faydalı olur. Giderse, o da kendi kaderidir."diyor. Esendal bunu bana daha sonra böylece aktarmıştı.

Kore'de, Kunuri dâhil, savaşın her safhasında ateş ve barut içinde bulundum. Topçu atışlarını ve uçakların yönelişini idare ettim. Taburun tercümanlığım da 198 yapardım. Amerikalılar, Amerikan Başkam'nın "Mümtaz Birlik" nişanını verdi. Ben, Kore'ye giderken yolda üsteğmen oldum.

Yine burada ilk defa, hiçbir yerde kaydı olmayan, bizim ceridelerimizde yer almayan, Kore'yle ilgili bir anımı nakletmek istiyorum:

1951 yılında Kore'de, üsteğmen olarak, 25'nci Amerikan Tümeni emrinde Türk Tugayı'nın Topçu Taburu Muhabere Takım Komutanıydım. Türk Tugayı Tümen ihtiyatına alındığı için, Taburumuz da 64'ncü Amerikan Topçu Taburu'nun takviyesine memur edilmişti. Bu sırada Amerikan Tümeni Topçu Komutanı Tuğgeneral Bigman Barth, 64'üncü Topçu Taburu Muhabere Takım Komutanının bölgeden geçici olarak ayrılmak zorunda kalması üzerine, benim, Amerikan Üsteğmeninin görevini beş gün için devralmamı istedi. O gece hazırlandım. Ben, Türk Ordusu'nu temsil ettiğimin bilincinde olarak her şeyi düşündüm, titiz bir hazırlık yaptım. Ertesi gün Jeep'imle görevi devralacağım birliğe gittim. Önce Amerikalı Tabur Komutanı Yarbayı gördüm. Sonra Birlik Astsubayı beni karşıladı, birlikle tanıştım ve bana hazırlanan çadıra yerleştim. Beş gün zevkli bir görev yaptım. Gözlemlerim sonucunda, Amerikalının tasavvur edilemeyecek boyutta disiplin ve morale sahip olduğunu gördüm. Örneğin, hat arızasına giderken dahi ayakkabılarını boyuyorlardı. Bunu şöyle de değerlendirebiliriz: belki de, ben nasıl Türk Ordusu'nu temsil ettiğim bilinciyle hareket ettiysem, onlar da benim şahsımda kendilerini iyi yönde tanıtma gayretinde oldular

sanıyorum. Amaçlarına da ulaştılar. Ama Türk Ordusu'nu çok önemsediklerini biliyorum. Ben, bir Amerikan birliğine komuta eden ilk yabancı subayım, başka örneği var mı, bilmiyorum.

Yıllar sonra ben Tuğgenerallikten emekli oldum. 1990 yılında Birleşmiş Milletler Afganistan'a İnsanî yardım programı çerçevesinde bir mayın temizleme ekibi oluşturmuştu. Çünkü yıllar süren iç savaş ve Rus işgali Afganistan'ı mayın tarlasına dönüştürmüş, masum insanların ölümüne sebep oluyordu. Yalnız, BM yetkilileri, bu büyük İnsanî hizmetin başında bir Türk generalinin bulunmasını zamanın başbakanı Turgut Özal'dan istemiş, O da Genelkurmay Başkam'na iletmiş. Orası, benim geçmişim nedeniyle, İngilizce bilmem, mahallî dillere vakıf olmam ve zamanında BM müşterek harekâtlarında, CENTO'da görev yapmam nedenleriyle beni önermiş. Ben, bu ekibin çalışmalarına "baş koordinatör" sıfatıyla komuta ettim. Bu arada Amerikalı Tuğgeneral Jamese Amerikan grubuna beni tanıştırırken **"Bu Türk Generali Üsteğmen iken bir Amerikan birliğine, kısa süreli de olsa, başarı ile komuta etmiş tek yabancı subaydır"** dedi. Şaşırdım: beraber çalıştıkları kişileri unutmamaları, kayıtlara geçirmeleri, hafızalarını daima canlı tutmaları beni şaşırttı.

Gene Kore'yle ilgili ibret olabilecek bir anımı ve tespitimi nakletmek istiyorum:

Propagandanın kendisi başlı başına bir silâhtır; Kore Savaşları'nda taraflarca bolca ve özenle kullanılmıştır. Bu propaganda harbi, radyo ve telsizlerle yapıldığı gibi, top ve havanlarla atılan propaganda mermileri ile de karşılıklı olarak sürerdi. Ben, bir istihbaratçı olarak, bu savaş türü ile çok ilgilendim. Radyo ve telsizlerden, bazen, güzel bir Türkçe ile yapılan konuşmaları dinlerdik. ***Bu konuşmalar, "Savaşı bırakın, bize teslim olun! Köyünüze, sevdiklerinize, Ayşe'ye, Fatma'ya kavuşmak isterseniz, teslim olun! Sizi Anadolu'ya kavuşturacak en kısa yol Pekin'den geçer!" gibi konuşmalardı, nazım Hikmet'e ait olduğu bilinen şu şiiri de hatırlıyorum:***

Ankara Şehrinde kurdular pazar,

Ankara Şehrinde sattılar bizi.

Türk Dünyası'nın geniş bir bölümü Çin'in ve bir bölümü de Rusların işgal ve esaretinde iken, ideolojik propaganda sonucu robot ajan hâline getirilen bu bahtsız, yani Nazım Hikmet, Mehmetlerimizi Çinlilere teslim olmaya davet ediyordu. Bunu yazan, kaybedilmiş bir Türk idi. Hatırlıyorum, bir şiirinin sonu da şöyle bitiyordu:

Bilmeyen var mı?

Yaktınız ekinleri, şehirleri uçurdunuz.

Ve onların en ucuz ölüm aleti şendin,

Ahmet, vebalı farelerinden de ucuz.

Kore'de yağmur mu yağıyor?

Dinecek.

Ya defolup gideceksiniz, ya denize dökecekler sizi.

"he halt edeyim?" deme sakın

Ahmet, teslim ol. haneni, köyünü,

memleketini seviyorsan şu kadarcık, teslim ol.

Haneni,

köyünü,

memleketini,

seni celebe satanlara

söylenecek bir çift sözün varsa Ahmet,

teslim ol.

Yitirmedinse insanlığını,

Çoluk, çocuk naşıyla dolu bir çukurda,

teslim ol.

Biz Türkler yiğidizdir.

Yiğitliğin zerresi kaldıysa sende

teslim ol.

Teslim ol ananın başı için.

Teslim ol Türk halkı adına.

Ahmet kardeşim, kardeşlerine teslim ol.

Genelkurmayın hizmete özel bir yayınında bu şiire atıfta bulunarak düşman güçler güdümündeki yıkıcı propagandaya ve bu virüsü kapan hasta yurttaşlara örnek göstermişti.

Bu elem verici ibret alınması gerekli olayı şunun için hatırlatıyorum. Ordumuzu milletimizi ideolojik, psikolojik propaganda ve baskı ile yanıltma çözme, dünya kamuoyunda devletimizi milletimizi kusurlu gösterme, karalama yeni bir hadise değildir.

Günümüzde bu bedbahtı haksız yere cezalandırılmış, eşsiz bir yurtsever gösterme gayreti içinde bulunanlar sadece cehalet ve gafletle tavsif edilemeyecek ağır bir vebal altındadırlar.

Şanlı ordumuzdan emekli olunca Başbakanlıkta dokuz sene uzman olarak çalıştım. **Bizim Doğu Türkistan Derneği'nin başında İsa Yusuf Alptekin vardı, bir hayli yaşlanmıştı.** Hemşehriler, özellikle Suudi Arabistan'daki hemşehriler, bana bir görev vermek istediler. Oradaki kardeşlerimizden Mehmet Emin İslami adlı kardeşimiz, oradaki Doğu Türkistanlılar adına, "Vatan hizmetiniz bitmiştir. Artık ana vatan (Doğu Türkistan) hizmetine dönmenizi istiyoruz. Çünkü büyük Mustafa Kemal sizi Türkiye'ye 'Doğu Türkistan'a hizmet' etsin diye getirmiş; şimdi sırasıdır. Doğu Türkistan Vakfı'nı kurup, Doğu Türkistanlıları bir araya getiriniz" diye bir mektup gönderdi. Bunun üzerine 1986'da Doğu Türkistan Vakfı'nı kurduk. Aslında bu Vakıf, büyük mücahit İsa Yusuf Alptekin zamanında, 1978'de kurulmuş, fakat faaliyet gösterememiş.

Dünya'da, Türk tarihini, Türk psikolojisini Çinlilerden daha iyi bilen yoktur. Çin'de uzun süre iktidar mevkisinde bulunan Türk hanedanları ve toplumları var. Yönetim dönemlerinde Çinlilerin bugün sergiledikleri gibi assimilasyoncu olmadıkları sabit. Çok iyi tanıyorlar bizi. Bizim kendileri için ileride "baş ağrısı" olabileceğimizi düşünüyorlar. Türk Dünyası'nı takip ediyorlar; evet, Çin'de 30 milyon Uygur Türkü var ama, Türkler sadece o kadar değil, 250 milyonluk bir kitle söz konusu. Diğer taraftan, bir milyarı aşan nüfusuyla Çin homojen de

değildir. Kendi durumlarını da biliyorlar, Türkün büyük güç olarak neler yapabileceğini de biliyorlar. Çin'in gelişmesi için, güçlenmesi için tek engel olarak Türk'ü görüyorlar. Dikkat bu yüzden. *Türk Dünyası yanına Rusya ve Amerika'yı da alırsa, nüfusuna rağmen Çin'in güç falan olamayacağını çok iyi biliyorlar.*

Diğer taraftan Doğu Türkistan, Çin için hayat memat meselesidir. Doğu Türkistan'daki yeraltı, yerüstü zenginlikleri bol. Çin, kaynaklarının yüzde ellisini Doğu Türkistan'dan elde ediyor. Doğu Türkistan Çin'in altıda biri, fakat zenginlik bakımından Çin'in yarısından fazla kaynağa sahip; Arabistan petrollerinden fazlasının Doğu Türkistan'da olduğu Hollandalı araştırmacıların ifadesidir.

1759'da Çin, Doğu Türkistan'ı ele geçirmiş; o tarihten beri oradaki Türkleri assimile etmeye, yok etmeye çalışmaktadırlar. Ama başaramadılar, aksine nefret doğmuş. Meselâ ben, yedi yaşındayken yaşananlardan, gördüklerinden duyduklarından doğan acı ile annem bana şunu söylerdi: **"Bir Çinli görürsen, tükür ve arkanı dön!"** Çinliler buna alınmasın, ama, takdir edilir ki, istilâya uğramış bir milletin tepkisidir bu.

Çinliler eski bir millettir, eski bir medeniyetin sahibidirler; bir milyarı aşkın nüfusları var. Bin yıla yakın süre, Türkler ile Çinliler barış içinde komşuluğu sürdürmüşlerdir. Ortak kültür, ortak medeniyet değerlerimiz var. Budizm, Doğu Türkistan üzerinden Çin'e gitmiş. Ama, şimdiki durum çok farklı. Çin, bir istilâcı gibi davranıyor. Oysa 1982 Çin Anayasası Doğu Türkistan'a özerklik hakkı vermiş. Fakat tatbikatta bu yok. Anayasa hükümleri tam olarak uygulanırsa, oradaki hiçbir Türk hiçbir Çinliye kötü gözle bakmaz, kardeşçe yaşanır gider. Böyle olması lâzım, ama olmuyor. *Bana birkaç ay evvel Fransız gazeteci geldi. Konuşurken, "Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlâlleri neler?" dedi. Ben o bayan gazeteciye: "DOĞU TÜRKİSTAN'DA İNSAN HAKKI YOK Kİ, İHLÂLLERİ OLSUN." dedim. Doğru olan bu. Tayvanlıların gazetesi. Doğu Türkistan'ı, "ATOM BOMBASIYLA KÜRTAJ BIÇAĞI ARASINDA KALAN ÜLKE" diye tarif ediyor. Bu, gerçeği anlatıyor. Hem de acı gerçeği...*

Geçen gün Kaşgar'dan birisi geldi. Doğu Türkistan'ın çoğunu Çinli kaplamış; zulüm had safhada. Ben sordum: "Urumçi ile Kaşgar arasında tren yolu yapılmış, nasıl rahat gidip gelebiliyor musunuz?" diye. Bana, "Ne rahatı!" dedi, "Bir hafta evvelden bilet alıyoruz, yer numaramıza oturuyoruz; biraz sonra bir Çinli geliyor, bizi kaldırıyor kendisi oturuyor. Biz de üç gün ayakta gidiyoruz." Yani geçenlerde gelen bir haber bu...

Bu hâlde de yine Türklerden çekiniyorlar. *Çinliler, dört yıl çalışarak bir kitap yayınladılar: "Pantürkizm'in ve Panislâmizm'in Zehirinden Ülkeyi Nasıl Kurtarırız?" adında. İçinde neler yok ki: Türk tarihi tamamen tahrif edilmiş. Türk diye bir milletin olmadığından söz ediliyor. "Türkler uydurma bir millettir" deniliyor. "Katliam yapmışlardır" deniliyor. "Anadolu'ya gitmişler, Kürtleri, Ermenileri, Rumları öldürerek soylarını yok etmişler" deniliyor. Millet denilmiyor, âdeta bir güruhtan bahsediliyor. Bu kitabı kendi yöneticileri için, gizli olarak hazırlamışlar, fakat bizim elimizdedir.*

Çinin bu yollara hiç tevessül etmemesi lazım, koca bir ülke... Burada, Doğu Türkistan'da bir millet vardır; Uygur, Kazak, Kırgız'dan müteşekkil. Buranın adı "Sincian" değil, "Doğu Türkistan'dır dese, bizzat Çin, uluslar arasında saygı kazanır, biz de hürmetle karşılarız.

Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu şöyle değerlendirebilirim: Türkiye'nin jeopolitik durumu, bu arada bizim **"Adriyatik'ten Çin Şeddine kadar bir Türk Dünyasından"**

bahsetmemiz, ki bu tamamen gerçeğin ifadesidir, büyük devletleri ürküttü. Çünkü buralar, dünyanın en zengin stratejik ham maddelerinin bulunduğu bölgeydi. Siyasî birlik olmasa dahi, kültürel, sosyal, ekonomik boyutta beş yeni Türk Cumhuriyetinin oluşması ve buna bağlı olarak Doğu Türkistan'ın da gündeme gelebilme ihtimali tüm çıkarı olan devletleri rahatsız etti. Türkiye bu oluşumun, nüfus bakımından ve bin yıllık devlet tecrübesi bakımından, lideri olarak görünüyordu. **Ben, PKK terör örgütünün bu lideri hastalandırmak için icat edildiği kanısındayım.** Ben Dış Türklerle her coğrafyada beraber oldum; hiç kimse PKK'yı haklı görmedi ve lanetledi. Şimdi sindirilmiş gibi görünen terör örgütü hiçbir zaman söndürülmeyecek, Türkiye'nin güçlü olmasını istemeyen devletler bunun üzerinden desteğini çekmeyecek; siyaseten hedeflerine ulaşamadıkları takdirde tekrar ortaya sürecekler kanaatindeyim.

Türkiye'nin geleceğini iyi görüyorum. Olanlar gelip geçici. Siyasîlerimiz de yavaş yavaş olanların farkına varıyor, daha bilinçleniyor. Biz, Sovyetlerin çöküşüne hazır değildik. Atatürk, 1933'te hazır olmamızı istedi. Ama biz unuttuk veya unutturulduk veya Atatürk'ü anlamaktan uzaktık...

Avrasya Türk Dünyasının büyük bölümü, sadece 70 yıl değil, 200 yıldır esaret altında. Bugün o coğrafyanın insanı hâlâ kültürünün, kimliğinin farkındaysa bu büyük bir olay. Sovyet çöktü, sözde çekildi, fakat sosyal, kültürel, ekonomik hayatın hiçbir alanında Türklerin tecrübesi yoktu ve idare yine Ruslarda oldu. Ama şimdi yavaş yavaş öğreniyorlar. Türkiye'nin eğitim olarak büyük katkısı var. Örneğin: Ben oralara gittiğimde, Anadolu Türk Lehçesini tercümansız anlamayanlar şimdi benimle vasıtasız anlaşıyorlar. Bizim şunu kabullendirmemiz lazım: *müşterek Alfabe bu açığı süratle kapatacaktır.*

Şunu da söyleyeyim: *"Türkiye'nin her sorunu tüm Türk Dünyası'nın sorunu olarak görüldüğü takdirde, beraber çözüm arandığı takdirde sonumuz güzel olacaktır."*

**

"İnsanları yükselten iki büyük üstünlük vardır:

Erkeğin cesur, kadının iffetli olması.

Bu iki üstünlüğün yanında bir üstünlük daha vardır,

vatana her şeyi feda edecek kadar bağlı olmak.

Bunlar büyük kahramanlığı, elem ve kedere karşı koymayı doğurur.

İşte, Türkler bu çeşit kahramanlardır.

Türkler öldürülebilirler, fakat yenilgiye uğratılamazlar."

Napoleon

**

"Kendi milletine karşı bu kadar dürüst ve *cömert olan Müslüman Türkler, hangi din ve mezhebe bağlı olursa olsun aynı dürüstlüğü yabancılara karşı da yapar ve yerine getirirler. Bu noktada Müslümanla Müslüman olmayan arasında hiçbir fark gözetmezler."*

Monradgea d'Ohsson

Hazım Dündar Sayılan:

1920 Bursa doğumlu. 1941 Hara Harp Okulu mezunu. Yüzbaşı rütbesinde Kore Harbine gönüllü olarak gitti, orada 1951 yılında yaralandı, Japonya'da tedavi gördü. 1960'da Çalışma Bakanlığında İş Müfettişi oldu, Araştırma Kurulunda çalıştı, Eğitim Dairesi Başkanlığı yaptı ve müteakiben Bakanlık temsilcisi olarak DPT de görev aldı, burası 1964 yılında "insan Gücü ve Eğitimi" konusunda Amerika'ya gönderdi.

1969 yılında kendi isteği ile emekli oldu. Sonra beş yıl süreyle sırasıyla TES-İŞ Federasyonu Eğitim Müdürlüğü, bir şirketin Ankara temsilciliği, bir AŞ. *'nin genel müdürlüğü görevlerini yürüttü ve bir müddet Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı'nda çalıştı.*

Genelkurmay Başkanlığı ve Kültür Bakanlığınca yayınlanan kitapları, çeşitli gazete ve dergilerde yazıları, film senaryoları ve tiyatro eserleri bulunmaktadır.

Söyleşi tarihi ve yeri: Ekim 2001, Ankara

Söyleşi yapan: Tuncer Sevinç, Leman Alp, Vicdan Ersoy, Mevhibe Solak

Bir onlar var; göz veriyor,

El, kol, bacak, diz veriyor,

"Vatan" diyor aslanlarım.

Fidan ömrü özveriyor.

Vicdan Ersoy

Ben Kore Savaşları'nda bulundum. Özgeçmişimde de görüleceği gibi Türk Silâhlı Kuvvetleri'nde uzun süreli şerefle yad edeceğim birçok görevde bulundum. Görevimiz harp etmek olduğu için, sevk ve idare edeceğimiz, gerektiğinde tereddütsüz ölüme

Vicdan Ersoy süreceğimiz Mehmetçiği bütün yönleriyle tanımak gayretinde oldum, iyi tanıyanlardan biri olduğumu da söyleyebilirim.

Mehmetçiğin özellikleri sonradan kazanılan şeylerden değildir. Çanakkale'de, İstiklâl Savaşı'nda ne ise Kore'de de oydu, terörle mücadelede de öyleydi. Mehmetçiği ve komutanlarını milletin gözünden düşürecek maksatlı yayınların arttığı bu günlerde Mehmetçikle ilgili tespit ve anılarımı anlatmam benim için bir görevdir.

2. Dünya Harbi'nin galipleri, büyük harbin yorgunluğu üzerlerinden henüz geçmeden kendilerini tekrar Kore'de savaş alanında bulmuşlardı. Herhâlde bu sebeple olacak ki, Türk Tugayı Kore'de ilgiyle karşılanmadı. Öyle ya, savaş deneyimi olmayan, yeni silâhları tanımayan Türkler, en deneyimli ve güçlü askerlerin yanında savaşacaklardı. Taegu'daki Türk Tugayı ile ilgilenen görevli Amerikalı subaylar: "Düşmanla uğraşmamız yetmiyormuş gibi, bir de sizlerle mi uğraşacağız?" der gibiydiler. Haklıydılar: Elimizdeki silâhlar 1. Dünya Harbi'nden kalmaydı. Türk subayı oradaki silâh ve harp gereçlerinin çoğunu ilk kez görüyordu.

Okuma yazma oranının % 45 olması da endişe yaratıyordu. Türk askerinin eğitilmesi ve kısa zamanda harbe hazırlanması önemli bir sorun gibiydi.

Gelince, Taegu'da askerimizin elindeki tüfekler alınmış, yerine filinta verilmişti. Filintaların kendileri gibi süngüleri de kısaydı. Tugay, yeni silâh ve malzemelerle intibak eğitimi yapıyordu. Böyle bir eğitimde, Amerikalı üst subaylardan biri askerimize şöyle bir soru sordu:

"Bu tüfek kısa, süngüsü de kısa; düşmana nasıl ulaşacaksın?" Mehmetçiğin yanıtı kısa oldu: *"Ben de bir adım fazla atarım."*

Bu, sorunlara çözümde Mehmetçiğin üstün üreticiliğinin en çarpıcı örneğiydi ve ancak komutanlara has bir düşünce kabiliyetiydi. *Aynen de öyle oldu ve harbin sonuna kadar Mehmetçik hep bir adım fazla attı.*

Türk Tugayı, Kore'ye ayak bastığından ateşkes anlaşmasına kadar, muharebenin hep can alıcı bölgelerinde görevlendirilmiştir. Mehmetçiğin üç yıl içinde kazandığı 14 savaştan dördü Kore Harbi'nin kaderini ve seyrini değiştirmiş, Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin de onurunu korumuştur.

Kunuri'de dört tarafı on misli kuvvetle (8'nci Ordu Komutanı'nın deyimiyle, altı tümenle) çevrilen Tugayımız, çemberi yardığı gibi, Birleşmiş Milletler Ordusunu da imha olmaktan kurtarmıştır; tarih bunun bir örneğini daha yazmamıştır.

Kunuri Savaşı'ndan sonra gemilere binerek Kore'yi terk etme çabasına giren Birleşmiş Milletler kuvvetleri, Kumyongjong-ni'ye yaptığımız taarruzlarımızla yenilmez olarak tanımlanan düşmanı mağlûp edip, savaşın seyrini ikinci kez değiştirdiğimiz zaman, gemiler sevinçle boşaltılmış ve hayretler içinde onlar da harekâtımıza katılmışlardır. Bu zaferin sonucunda Amerikan Kongresi'nin kararıyla Tugayımıza "Mümtaz Birlik" nişanı verildi. Tegyevon-ni savunmasıyla başkent Seul'ü kurtardık.

Ateşkes anlaşmasını sağlayan Wegas Muharebelerimizle de hiçbir yabancı birliğe verilmemiş olan Mümtaz Birlik Mişam'nı ikinci kez kazanmış olduk.

Kumyongjong-ni Zaferi'nden sonra Türk askerini kutlamak için 13 Şubat 1951 günü uçağıyla Japonya'dan gelen Başkomutan General Mac Arthur, Tugayımızı ziyaretinde şöyle demiştir: *"Sizleri görmekten memnunum. Japonya'da siz Türklere, herkes. Kahramanlar Kahramanı diyor. Kunuri'de 8'nci Orduyu kurtaran, Kumyongjong- ni'de düşmanı mağlûp ve perişan eden Türkler, kahramanlar kahramanıdır. Türk Tugayı için yok yoktur."*

Mart 1951 sonlarında taarruz ve hücum günlük olaylardandı, taarruzlarımızı aralıksız sürdürüyoruz, verilen taarruz hedeflerine günü gününe ulaşılıyor. Düşman kuvvetli artçı desteğiyle geri çekiliyordu.

24 Mart günü 5'nci Bölük Komutanı Üsteğmen Hasan Basri Günalp gönüllü olarak takımıyla 540 rakımlı Tepeden hareket edip, bazı tepeleri aştıktan sonra 639 rakımlı Tepeyi kısa sürede tırmanıp, düşmanla hücum mesafesine kadar ilerlemişti. 2'nci Tabur Karargâhında bulunanlarla birlikte ben de Günalp Takımının taarruzunu heyecanla izlemeye başladık; Takım düşmana çok yaklaştığı için ateş desteği yapılamıyordu.

Birden "Allah! Allah!" sesleri duyuldu. "Allah" sesleriyle birlikte takımın hücuma kalkması gerekli iken, takım erlerinden hiçbir kımıldama olmamıştı. Hemen arkasından düşmanın attığı el bombaları ortalığı duman içinde bırakmıştı.

Bombaların etkisi geçtikten sonra Takım biraz ilerdeki sütreye sıçradı ve tam siper yaptı. Tekrar: "Allah! Allah!" sesleri bütün tepeyi sarmıştı. Fakat, Takım olduğu yerde duruyordu. Üsteğmen Günalp yeni bir taktik uyguluyordu. Bir anda yine düşmanın el bombalarının gürültüsü duyuldu.

Bombaların etkisi geçtikten sonra, Takım Komutanının bize kadar ulaşan gür sesi duyuldu:

"Hiç kimse benden geri kalmayacak!" Sonra yine: "Allah! Allah!" sesleriyle Takım hücuma kalktı. Güçlü, aman vermeyen bir boğuşma seyrediyorduk. Sonunda, kaçamayanlar süngüden geçiriliyor; kollarını kaldıranlara dokunulmadan geriye toplu hâlde gönderiliyordu.

Başlangıçtaki küçük duraklamalar düşmanı yanıltmış, el bombaları etkisiz kılınarak, kayıp vermeden düşman mevzilerinin içine atlanmıştı. Bir bölüğün ancak yapabileceği işi, Üsteğmen Günalp, takımıyla kısa sürede, kayıp vermeden yapmıştı.

Türk askerinin İnsanî özellikleri burada da ortaya çıkmıştı. Geri çekilmek bir birliğin en zayıf anı idi. Çünkü, savunmasız kalıyordu. Ayrıca karşı atışlar birliği kırıp, geçiriyordu, nitekim, Türk süngüsünden kurtulanlar, eger teslim olmamış, kaçıyorlarsa, piyade, sonra da topçu atışlarıyla çok kayıp veriyorlardı.

Mehmetçik, kollarını havaya kaldıranlara dokunmuyor, ayrıca sigara, şeker veya çikolata ikram ediyordu. Tutsakları sorgulamadan önce karınlarını doyurmadan geriye göndermiyordu. Bir iki dakika önce ölüm kalım savaşı veren Mehmetçik, teslim olanların sırtını sıvazlıyor, hemen dost olabiliyordu. Bu dostluğa, bu yakınlığa bir anlam veren ve anlayan bir tek tutsağa dahi rastlamadım. Düşmanın dostluktan anlaması veya anlamaması Mehmetçiğin umurunda bile değildi. O, silâhsız bir insanın kendisiyle dost ve arkadaş olabileceğine inanıyor ve bu inancı hiçbir şekilde eksilmiyordu.

Türklerin süngü savaşı oldukça meşhur olmuştu. Bir İngiliz gazetesi şöyle yazıyordu. ***"Kore'de Türkler süngünün konserve açacağı olmadığını gösterdiler."***

Türk Tugayı Kore'de bir kahramanlık yarışı da başlattı. ABD gazeteleri "Kore'de en iyi savaşanlar Türkler ve Amerikalılar" derken, İngiliz gazeteleri de "Kore'de en iyi savaşanlar Türkler ve İngilizler" diye yazıyordu. Türk askerinin yeni adı "Bir Numara- Number One" idi, öyle diyorlardı.

Bunlar bizim yaşadıklarımız. Bir de yabancı ağzından duyalım isterseniz; Koreli bir asker anlatmıştı tanık olduğu bir süngü muharebesini. Şöyle diyordu:

"Yakınımdaki askerler bir komutla süngü taktılar. Türk askerine, kahraman anlamında Mehmetçik dendiğini öğrenmiştim. Mehmetçikler, boyunlarından, koyunlarından küçük bir paketi, sanki sözleşmişler gibi, çıkarıp öpüyorlar, sonra da başlarına götürüyorlardı. Bu hareketi birkaç kez tekrarlıyorlar, tekrar koyunlarına koyuyorlardı. Sonradan öğrendim ki: öptükleri o küçük paket, İslâmın büyük kitabı Kuran'mış.

Çinliler 20-25 metreye kadar yaklaşmışlardı; Türk Komutanın sesi yükseldi, bütün askerler aynı anda bombalarını attılar. Ortalık karıştı, Çinliler durakladı. Bombanın etkisi geçer geçmez Türkler "Allah! Allah!" sesleriyle öyle bir hücuma geçti ki, bu hücumdan ancak kaçanlar kurtuldu.

Bu başarının sırrı neydi? Bu yumuşak başlı insanlar, nasıl oluyor da kükreyen aslanlar gibi savaşıyorlardı? Bunu anlamak için epeyi gözlem yaptım.

Bir kere Türk Subayının hücumda geri kaldığını hiç görmedim. Hatta, ileriye fırlayıp tek başına düşmana saldıran subayları da gördüm. İşte o zaman askerler komutanlarını korumak için onun daha ilerisine atılıyorlardı.

Bir diğer husus da, "Allah! Allah!" naralarıyla derhal savaş alanlarını tesirleri altına alıyorlardı. Geri çekilmeyi, "Allah!" deyip, ileri atılamayacağından, sevmiyorlardı. İşte sır burada

çözülüyordu."

Şahsen beni çok duygulandıran iki anımı da anlatmadan geçemeyeceğim.

6 Kasım 1951, Amerikanın Sesi Radyosu'ndan bir ekip Tugayımıza gelip, bizlerle mülâkat yapacaktı. Bu maksatla, seçkin askerlerden bir manga, daha doğrusu bir Kahramanlar Mangası teşkil edilmesi isteniyordu. Manganın teşkili, zamanında mülâkat yerine götürülmesi ve mülakatın herhangi bir aksaklığa mahal verilmeden sağlanması görevi Generalimiz tarafından bana verilmişti. Fakat, istenen mangayı toparlayamıyorduk, "Kahraman" lâfı işi karıştırıyordu. Herhangi bir on kişi denseydi, iş kolaydı. Ama, 4500 kahraman arasından bu seçimi yapmak imkânsız gibiydi. Bazı bölükler, ayırım yapamadıkları için, istenen kahramanı gönderemediler. **Gecikme olunca, komutanımız General Tahsin Yazıcı beni telefonla aradı: "Evlâtlarım hazır mı Yüzbaşım!" diyordu.**

Sonunda onları toparladım: bir çavuş, iki onbaşı, yedi er. Banyo yaptılar, tıraş oldular, temiz elbiselerini giydiler... Görevlerini anlattım: aynı sözler, aynı konu tekrarlanmayacak, hepsinin konuşması anlamlı bir metin ortaya çıkaracaktı; provasını yaptık.

Mülâkat yerinde gerekli merasimler yapıldıktan sonra, ben, mikrofonu ilk olarak çavuşa verdim. O çavuş, erler tarafından ittifakla en kahramanları olarak seçilmişti.

Ses mandalı açılmış, hepimiz konuşmasını bekliyorduk. Fakat, Çavuşun ağzından tek bir kelime çıkmıyordu; sapsarı olmuş, titriyor, parmaklarını yumruk yapmış sıkıp duruyordu. Çaresiz mikrofonu ondan sonraki onbaşıya verdim, diğerleri aksaksız konuştular. Onu da sıhhiye çadırına gönderdim, durumuna bir anlam verememiştik.

Konuşmalar bitti, konuklar ağırlanmak üzere büfeye hareketlendi, ben de sıhhiye çadırına koştum, Çavuşu merak ediyordum.

Çavuşumun başı eğik, yüzüme bakamıyordu. Ufak tefek, masum, anlamlı ve temiz bir yüzü vardı. Böyle birisinin Kahramanlar Kahramanı olacağı kimsenin hatırından dahi geçmezdi.

"Geçmiş olsun Çavuşum. Senin hiçbir şeyden korkmadığını bütün Tugay biliyor.

Fakat, neden mikrofonun karşısında yıldın?" dedim.

Önce sessizce beni dinledi, yavaş yavaş başını kaldırdı, bakışları hâlâ ürkek. Belli belirsiz silkindi, uzakta birilerine muhabbetle bakıyor gibiydi. Sonra tekrar bizi fark etti ve yutkunarak konuşmaya başladı: **"Komutanım; beni buraya kahraman olarak gönderdiler. Ben kahraman değilim, gördüğünüz gibi korkağın birisiyim."**

Başını yere eğmişti. İçini çekerek devam etti: **"İlk mangam ilk hücumda yarı yarıya eridi, hemen takviye ettiler. İkinci mangamla yaptığım hücumda dört şehit, üç yaralı verdik; ben yine sağ kalmıştım. Komutan olduğum için en önde hücuma kalkarım, bana kurşun işlemedi. Asıl kahramanlar şehitlik katına erişenlerdir, onlar hep beni korudular. İşte o kahramanların huzurunda kahraman tanınıp, konuşamadım; onların mertebesine erişemedim."**

Durdu, derin bir nefes aldı. Göz pınarlarından taşan yaşlara engel olamadı, yüzünden aşağı kayıp durdu. Konuşmasını şöyle tamamladı: "Şimdi, üçüncü olarak yenilenen mangaya komuta ediyorum. Gözlerim hepsinin üstünde, hepsini canımdan çok seviyorum. Onlara bir şey olursa, bu sefer kahrımdan ölürüm... Sizleri utandırdım, hem de yabancıların yanında. Kendimi affedemiyorum."

Artık kendini tutamıyordu, hıçkırarak ağlıyordu. Kahramanlar Mangası'nın komutanı ağlıyordu. Eğilip alnından, o ıslak yanaklarından öptüm, kucaklayıp bağrıma bastım. Neden sonra, çok sonra ancak teskin edebildim. İsimlerini kaydettiğim notları bulamadım, kaybolmuş. Şimdi tek tesellim, elimde, Tugay Karargâhına giderken çekilen fotoğrafın bulunmasıydı...

22/23 Nisan 1951 gecesi düşman genel taarruza geçti; 9'ncu Bölüğün savunma bölgesinde ileri gözetleme subayı olan Üsteğmen Mehmet Gönenç'ten şu telsiz haberi alınmıştı; ***"Düşman bulunduğumuz tepeyi işgal etti. Çok şehit verdik, telsizcimiz de şehit oldu. Koordinatları veriyorum, bataryalar ateş etsin!"***

Alay topçu irtibat subayı Yüzbaşı Refik Soykut cevap verdi: ***"Verdiğin koordinatlar bulunduğun*** yer..." Topçu Üsteğmen Mehmet Gönenç şu karşılığı verdi: ***"Evet öyle. Biz düşmana esir olmak istemiyoruz; bizi onlara teslim etmeyin, vasiyetimiz bu!.. Bizleri, kendi ateşlerimizle şehit ediniz! Tekrar koordinatları veriyorum. Bütün bataryalar buraya ateş etsin!"***

Üsteğmen Gönenç'in son sözleri buydu. Yüzbaşı Soykut, yüreğinden vurulmuş bir hâlde topçu taburunu güçlükle bulabilmişti. Topçu tabur karargâhında bu ölüm dileğini dinleyen subaylar şunlardı: Tabur Komutanı Yarbay Tahsin Kurtay, yardımcısı Binbaşı Ahsen Saya, S-3 Subayı Binbaşı Lemi Eralp ve 25'nci Tümen Topçu Taburu'nda irtibat subayı görevlisi Üsteğmen Aiaettin Haydaroğlu. Bütün subaylar şaşkın birbirinin yüzüne bakıyor, hiçbirisi konuşmaya cesaret edemiyordu. ***İleri gözcü subayı, bulunduğu yere bütün toplarıyla ateş açılmasını istiyordu. Bu olay, harp tarihinde ne görülmüş, ne de duyulmuş bir istekti.***

Aralarında güçlükle yapılan durum muhakemesinden sonra. Topçu Üsteğmen Kahraman Mehmet Gönenç'in vasiyetini yerine getirme karan alındı. Gözyaşları içinde bütün toplar ateşe başlatıldı. Yalnız Tugayımızın topçu taburu değil, Tümenin bütün topçu taburları bildirilen koordinata ateş etmeye başladı. Toplar gürlemiyor, hıçkırıyordu sanki...

Anayurt'ta adı okullara verildi. Bandırma Şehit Mehmet Gönenç Lisesi resim öğretmeni Ali Dülger şiirinde ona şöyle sesleniyor:

Sen *aziz şehidim, Kore'de ölümsüzleşen yiğit Mehmet!*

Ölümsüz kalan adınla sonsuz uykunda daima rahat et.

Senin gibi yiğitlerle duyuldu dünyada Türkün sesi.

Adını gururla taşıyor Şehit Mehmet Gönenç Lisesi.

****

Kahramanları Tanrı,

Fakat destanları

Kahramanlar yaratmaktadır.

Arif Nihat Asya

E.Alb. Süha Baykara'dan bir savaş anısı:

Derleyen: Tuncer Sevinç

Emekli Piyade Albay Süha Baykara: 1961 Kara Harp Okulu mezunu. Çeşitli yerlerde ve birliklerde bölük komutanlığı yaptı, 1974 I. ve II. Kıbrıs Barış Harekâtı'na Bölük Komutanı olarak katıldı; Magosa'ya birliği ile giren ilk Piyade Birlik Komutanıdır. Tabur Komutanı olarak İstanbul'a atandı, 1980 Müdahalesinde Asayiş Birlik Komutanlığı yaptı. Yarbay rütbesine mümtaz terfi etti, Çıldır Hudut Tabur Komutanlığına atandı. Kara Harp Okulu'nda Alay Komutan Yardımcılığı ve öğretmenlik yaptı. 229'ncu Motorlu Piyade Alay Komutanlığı ve Ankara Fakülte ve Yüksek Okullar Komutanlığı görevlerinde bulundu ve buradan kadrosuzluk nedeniyle emekli oldu. Takdirname ve ödüllerle dolu çok başarılı bir meslek geçmişi bulunmaktadır.

“MEHMETÇİĞİ TANIMAK İÇİN OKUMAK DEĞİL, YAŞAMAK GEREK"

"İçinde bulunduğum şartlar ne olursa olsun, mutluyum. Çünkü, Mehmetçiğin komutanıyım."

Hayatı sevmek, herkesin en doğal hakkıdır. Fakat, yaşama sevgisi bir askerin yüreğini ve bütün benliğini, yurdunu korumak ve kollamak, milletini yaşatmak hâlinde sarıyorsa, o asker ateş yağmuru altında olsa bile ölesiye savaşır.

Milletçe böyle bir meziyet taşıdığımız içindir ki, bağımsızlığımızı asırlardır koruyoruz. Cesaret, insanda sadece manevî bir kuvvettir. Kahramanlık ise fazilettir. Kahramanlık ruhu insana atalarından irsî olarak intikal eder. Bir millet nesil olarak kahraman değilse, içinden çıkacak birkaç yiğit dünya üzerinde hür yaşayamaz, her savaşı zafere döndüremez. Milletimizin kahramanlığı Tevrat'tan Herodot'a, en ünlü yazar ve şairlere konu olmuştur. Kaşgarlı Mahmut'un dediği gibi: ***"Tanrı Türkü, insanlığı şerirlerin (kötülerin/hayırsızların) şerrinden korusun diye, kendisine has numune asker olarak yarattı."*** İşte, tarihindeki kahramanları tek bir isimle bağrına basmak için, Türk Milleti, bu adları ayırt edilemeyen evlâtlarının hepsine birden bir sevgi, Kendisini savaş alanlarında tanıyan düşmanları ise bir saygı nişanesi olarak, ona "Mehmetçik" demiştir. Bu hikaye de, Kıbrıs'ta savaşan binlerce Mehmetçikten birisinin hikayesidir.

20 Temmuz 1974 sabahı; şafakla birlikte ilk toplar parlarken, Türk Silâhlı Kuvvetleri, atalarına ve tarihe yakışan bir azimle dalga dalga, yüreğinde kırk milyon Türk'ün sevgi ve duası ile ana vatandan yavru vatana ulaştı. Hepimiz tek bir vücut, tek bir yürektik. Tek düşüncemiz: ya başarı, ya da ölümdü. Harp tarihinde eşine ender rastlanan Kara, Deniz, Hava Kuvvetlerimizin işbirliği, yüksek bir sevk-idare ve disiplin anlayışı içinde cesaretle ileri atıldık. Ada'daki kiliselerde, Rum zulmünün son tehlike çanları gökyüzünü yırtarcasına çalıyordu. Her taraf alev alev yanıyordu. Bir taraftan donanmamızın kıvrak salvoları yeşil tepecikler üzerinde kırmızı-mavi şimşekler hâlinde çakarken, korkusuz paraşütçülerimiz gökyüzüne saçılmış buketler gibiydi. Her tepeyi alırken kahraman Mehmetçiklerimizin çıkardığı "Allah Allah" sesleri, sanki savaşın ara nağmesiydi. Alman tepelere şanlı bayrağımız, gelincikler gibi, sıra sıra dikiliyordu. Kartallar gibi gökyüzünde süzülen jetlerimiz, o tüyler ürperten dehşeti ve isabetiyle, hedefleri nokta nokta buluyordu. Düşmanın senelerdir tahkim edilmiş mevzileri, kükreyen tanklarımızın paletleri altında eziliyor, yok ediliyordu. Ne tepemizi delen korkunç sıcak, ne mataralarımızda kaynayan su, ne ayaklarımızın altında yanan toprak bizleri yolumuzdan alıkoymuyordu, bir çıg gibiydik.

20 Temmuz öğleden sonraydı; Kırnı denilen bölgede gece taarruzu için hazırlanıyorduk. Fakat, Beşparmak Dağları'nın yerini kestiremediğimiz bir yönünden devamlı havan ateşi yiyorduk, düşman yukarıdan tertibimizi rahatlıkla görebiliyordu. Bir ateş grubu önce 2.

Bölüğün üzerine düştü; şiddetli bir infilâk duyuldu ve simsiyah bir duman çıktı. Bir an sessizlik kapladı etrafı, fakat, ne acı bir feryat, ne de çığlık geliyordu. Tam bu sırada ikinci grup bir mermi ıslık çalarak hemen arkamıza düştü, hepimiz tam siper yapmıştık. Başımı kaldırdığım zaman, etrafa dağılan toz, duman ve kıpkırmızı alevler içerisinde koşuşan erlerimi gördüm. Birisi sıhhiye erini çağırıyor, sıhhiye eri de durumu görmüş, teskeresi ile oraya koşuyor... Erlerimin olduğu yere fırladım, koştum.

Dört erim yaralanmış, darmadağınık yere serilmişti. İçlerinden Salih Kabul, Siirt'in Şırnak İlçesinden (ki şimdi ildir), merminin savurduğu toz yığınları arasında âdeta toprağa gömülmüş, kızgın güneş karası hafif sakallı yüzü yeşilimsi olmuş, tebessüm eder gibi bakıyor; gözlerinin canlılığı henüz kaybolmamış. Salih'in sağ bacağı hemen diz kapağının altından kopmuş, bir karış kadar kemik parçası, bıçak gibi, bacaktan dışarı fırlamış. Potini içinde kanlı et yığını gibi duran kopuk ayağını sağ eliyle gayri ihtiyari sımsıkı tutmuş. Kızgın toprağa fışkıran kutsal temiz kanı toprakta köpürüp, fokurduyor... Gördüklerim karşısında bir an duraklamıştım. Barışta birçok yaralı görmüştüm, ama bu bambaşkaydı. Kendimi toparladım ve doktoru çağırdım. Doktor süratle yanımıza geldi, Salih'in bacağını sardı ve kanı durdurdu. Bu arada ben, onu kurtarabilmenin telaşıyla sağa, sola emirler verirken, Salih başını kaldırdı ve haykırırcasına:

– "Ne ***telâş ediyon Komutanım? Biz buraya niçin geldik? Vatan sağolsun. Hele bana bir cigara verin!"*** dedi.

Onun bu soğukkanlılığı, atalarından aldığı asil duygu ve yüreğindeki vatan aşkı karşısında hepimiz donakaldık. O anda nasıl duygulandığımı anlatamam, gözlerimden akan yaşı gizleyemiyordum. Ona sigarasını yakıp, verirken, şanlı koca bir tarihi kucaklar gibiydim; eğilip alnından öptüm sadece... "Gömelim gel seni tarihe desem, sığmazsın" diyordum. "Mehmetçiği tanımak için okumak değil, yaşamak gerek" diyordum. Atatürk'ün "Muhtaç olduğunuz kudret, damarlarınızdaki asil kanda mevcuttur" sözlerini daha iyi anlıyordum. ***Büyük Ata'nın: "Dünyanın hiçbir ordusunda yüreği seninkinden daha temiz, daha sağlam bir askere rast gelinmemiştir. Kanaatinle, imanınla, itaatinle, hiçbir korkunun yıldırmadığı demir gibi pak kalbinle düşmanı nihayet alt eden büyük gayretin için minnet ve şükranlarımı söylemeyi nefsime en aziz bir borç bilirim." deyişindeki kutsiyeti daha iyi kavrıyordum.***

Diğer erlerin yaraları hafifti. Savaş bütün hızıyla devam ediyordu, civarda henüz ne hastahane, ne de bir askerî araç vardı. Fakat, o sırada, su taşıyan bir mücahidin pikabı geçiyordu, durdurup Salih'i arkasına koydum ve Lefkoşe'ye götürmesini söyledim.

Araç süratle uzaklaştı, fakat biraz ileride düşmanın makineli tüfek ateşine tutuldu; yolda birkaç zikzak çizdikten sonra yoluna devam etti. Biz, Salih'ten umudu kesmiş, duasını bile yapmıştık...

Aradan sekiz ay geçtikten sonra Salih'ten bir mektup aldım; sanki dünyalar benim olmuştu, o ölmemişti. Mektubu bütün bölüğe okudum: "Komutamım" diyordu, ***"Sizlerden ayrıldığım için çok üzgünüm. Lefkoşe Hastahanesinden beni helikopterle Ankara Gülhane Hastahanesine naklettiler. Orada bana çok iyi baktılar. Yurt dışından gelirse, bir takma bacak takacaklar. Şimdi memleketteyim. Bana 1500 lira maaş bağlandı. Beş çocuğum, anam ve babamla birlikte oturuyorum. Bir bacağımı verdim, öbür bacağım da vatanıma feda olsun. Tek üzüntüm, sizlerle sonuna kadar savaşamadım. İşte buna yanıyorum, Komutanım."*** diyordu.

Kahraman Salih; bugün seni tarihî engin sayfalarına kaydederken, milletime ve orduma karşı vicdanî bir borcu yerine getirmenin huzuru içindeyim. Sizler var oldukça, büyük milletimiz daima hür, şanlı ordumuz daima muzaffer olacaktır. Sen ve senin gibi ismini bilmediğimiz nice Mehmetçikler, sizler gökyüzümüzü kaplayan ve her zerresi içimize sinmiş birer ruhsunuz. Elinizde bayrak, tarihimizde destan, bugün ve yarınlarımızın güven kaynağı, şeref ve gururumuzsunuz. Sizlerle övünüyoruz. Size dil uzatanlar, sizi tanımayanlar, sizi yaşamayanlardır. Sizlere komuta ettiğimiz için kıvanç doluyuz.

Şehit Mehmetçikler, ruhunuz şad olsun.

Gazi Mehmetçikler, ömrünüz uzun ve mutlu olsun.

Kaynak: MEHMEDİN DÜNYASI, Yayına Hazırlayan Tuncer SEVİNÇ, AVRASYA-BİR VAKFI YAYINLARI ,2002Ankara,

KADINLAR NEDEN DEKOLTE GİYER

> **Dekolte, kadın kıyafetlerinde boyun ve göğüsleri kısmen açıkta bırakan kesim. Sözcük, aynı zamanda, bu şekilde hazırlanmış kıyafetleri tanımlamak için sıfat olarak da kullanılır. Türkçeye 19. yüzyılda Fransızca décolleté (yakasız) sözcüğünden geçmiştir.**

ABD'li klinik psikolog Dr. Jennifer Baumgartner kadınların içlerinde gizlenen arzu ve ihtirasların giydikleri kıyafetlerle ortaya çıktığını yeni kitabında okuyucularıyla paylaştı. Dr. Baumgartner'a göre günlük kıyafetlerinde göğüs dekoltesini tercih eden kadınlar hayatlarında onları kontrol edecek bir güç arayışı içinde oluyor. Dr. Baumgartner kıyafetlerini gereğinden fazla takıyla süsleyen kadınların özgüven eksikliği olduğunu söylerken taktıkları mücevherlerle etrafı büyülemeye çalışanların genellikle maddi sıkıntısı olduğunun altını çizdi.

"GİYDİKLERİMİZ İÇİN DIŞA YANSIMASI"

Dr. Baumgartner kıyafetlerle duygular arasındaki ilişkiyi şu sözlerle anlattı: ***"Giydiklerimiz iç dünyamızda olan her şeyi dış dünyaya yansıtan bir ayna gibidir. Duygularınız ve düşünceleriniz yatak odanızdaki dolabınızda üst üste sıralanmış olarak sizi bekler. Tek yapmanız gereken hissettiklerinizi seçtiğiniz kıyafetle üzerinize giymektir."***

Dr. Baumgartner'a göre ofiste gömlek düğmelerini boynuna kadar ilikleyen kadınlar patronlarına **"Dişiliğin ön plana alınması zayıflığın göstergesidir"** mesajını veriyor. Kitapta yer alan bir diğer örnekte de genç ve yaşlı kadınlar karşılaştırılıyor. **Çok kısa bir etekle dışarı çıkan bir genç kız insanların dikkatini çekme isteği içindeyken benzer bir kıyafetle sokağa çıkan yaşlıca bir kadın yaşını inkar etme eğilimi içinde.**

> ### DR. BAUMGARTNER KİMDİR?
>
> Klinik psikolog Dr. Jennifer Baumgartner, 34 yaşında. Potomac, Maryland'de yaşıyor. Modaya ilgisini, psikoloji kariyeriyle birleştirmiş ve ortaya 'kıyafetin ruhu'nu analiz ettiği yeni bir alan çıkmış. İnsanlara gardıropları konusunda danışmanlık hizmeti veriyor, bir yandan da anksiyete, madde bağımlılığı ve yeme bozukluğu alanında uzman psikolog olarak çalışıyor. Klinik araştırmalarında ise, spor bağımlılığı, beslenme, çocukların ruh sağlığı ve yetişkin obezitesi üzerine yoğunlaşıyor. Moda dışında, tüm bu uzmanlık alanıyla da radyo, yazılı basın ve televizyonlarda boy gösteriyor. Nisan 2012'de yayımlanan stil rehberi 'You Are What You Wear' ile hem dış, hem iç görünümümüzün röntgenini çekiyor.

Ek: Cazibe olmanın merkezinde olan kadın, erkeği Âdem aleyhisselâmdan beri peşinde sürüklemekten duyduğu hazzın iştiyakıyla, giyiminde/hayatında, tahrik/tahripkar olmasını çokta terk edemez. Bu onun yaratılışındaki zayıflığın, bir güç göstergesi olarak evrilmiş kuvvetin bir göstergesi olmaktadır.

Öyle ise kadın zayıf mı kuvvetli mi sorusunun cevabı nedir?

Cevap farklı yorumlarla ortay dökülsede, önemli olan Allah Teâlâ ve Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin tavsiyelerine uymanın tek çare olacağı unutulmamalıdır. Dengelerin bozulduğu yerde huzur ve refah kalmayacağına göre, hakkı tutup kaldırmalıyız.

KADIN NEDEN MUTLU OLAMAZ?

İNSAN - KALKINMA - İDARECİ

hzl: Avni AKSOY

Yeryüzünde bugünkü şekli ile insan (Homosapien ve evveli) muhtemelen yarım milyon sene evvel görünmüştü.

Bu mahlûk meyva toplar, av yapar ve ot yerdi.

Zamanla av hünerini, aletlerini geliştirmiş ve takriben 10.000 yıl önce ziraatı öğrenmiştir.

Böylece toplum haline geçen insan harpten sakınamadığı için ihtiyaçlarını gördürmek üzere esaret (kölelik) müessesesini kurmuştur.

Esaret (kölelik), din müessesesi lehinde bulunmadığı devrelerde, her nevi güç kaynağı olmuş bugün hayretle müşahede ettiğimiz kalıntıların yapılmasını sağlamıştır.

Toplumlar kaynak ve iklimi yetersiz buldukça göç, etmişler yeni yaşama sahalarına taşınmışlardır.

Ziraat devresi öncesinde dünyada insan sayısı 2—10' milyon tahmin edilirken ziraat devresinde bu sayı 650. 850 milyona yükselmiştir.

18 inci asrı takip eden endüstri devresinin getirdiği sıhhî imkânlarla nüfus patlaması olmuş, çoğalan insan müvacehesinde dünya küçülmüştür.

Artık insan topluluklarının yeryüzünde göç edecek yerleri kalmamıştır. Artan ihtiyaçlarını teknolojisinin gelişmesi nisbetinde karşılayabilecektir.

Bugün bir kısım insan müreffeh bir hayat yaşarken diğerleri tahsil yetersizliği, iptidaî barınak, kötü gıda, tıbbî bakım yoksunluğu gibi problemlerle karşı karşıyadır.

Geri kalmış, gelişmemiş, kalkınan denen bu memleketlerin nüfusu dünya nüfusunun takriben üçte ikisini teşkil etmektedir.

Bilhassa İkinci Dünya Harbinden sonra millî kalkınma geniş bir etüd mevzuu olmuştur. Birçok milletler halen bu çalışmaların ışığı altında kal. lunma plânlarını kısmen veya tama, men tahakkuk ettirme çabasındadır.

Ancak milletler medeniyet seyrinde geri kalmışlıklarını giderebilmeleri mümkün müdür? sorunu da ortadadır.

Filhakika [Gerçekten, doğrusu, hakikaten]:

a — Birçok milletler vatan edindiği arz parçasında imkânlarının hepsini kullanmamıştır, ekonomisini bir seviyeye getirmiş ve onunla yetinmiştir.

b — Milletlerin gelirleri yalnız oturdukları vatan parçasının potansiyeline bağlı değildir. 18 inci asır sonunda sanayi devresine giren İngiltere ham pamuğunu deniz aşırından getirmiştir.

c — Teknik bilgi, maharet ve sermaye yurda tabiî kaynaklar dışında gelir getiren nesnelerdir.

d — İlmin getirdiği yeni teknik vatan parçasındaki her potansiyelin faydalı istismarını mümkün kılar.

Bu itibarla kalkınmışlık veya gerilik milletlerin beşerî yönü ile sıkı sıkıya ilgili görünmektedir.

Gelişmemişlik yönünden insan kaynağındaki yoksunlukları dört grupta toplamak mümkündür :

1) Teşebbüs kabiliyeti,

2) Ehil insan gücü,

3) İdarî durum,

4) Millî karakter.

İlk üç maddede idareci, dördüncü maddede ise cemiyet halinde insan mevzubahistir.

Fertlerden terekküp eden cemiyet, düzen ve karakterini fertlerin birbirile olan münasebetlerinden alır.

Fertlerin birbirile münasebetlerini yöneten temel etkenler şekil (1) de özetlenmiştir. En şiddetli etkenler merkezdedir.

Dr. Sigmund Freud tarafından tarif edilen Libido ve Mortido ile onu kaplayan ihtiyaçlar, ilkel insanın bariz vasıflarım aksettirir, Tablo: 1.

Libido (Irkın Muhafazası)	Mortido (Şahsın Muhafazası)
Sevgi	Nefret
Yaklaşma	Uzaklaşma
Anlaşma	Zıdlaşma
Teşvik etmek	Cesaret kırmak
Hoş görmek	Tenkid etmek
Gurur	Yeis
Yaratıcılık	Tahrip etmek
Veludiyet	Katil
Sempati	Nefret
Yeme ,Emme	Isırma, Yamyamlık
Verme	Alma

Tablo : 1

Şekil : 1

Şekilde görülen dış taraftaki beş istek ise medeniyetin getirdiği bir vasıf olup modern insanın zarfını teşkil eder.

Bu zarf maalesef pek zayıftır. Basit tesirlerle yırtılır ayrılır.

Toplumun meselesi de bu yapıda olan fertleri; ekonomik psikolojik ve sosyal hoşnutluk içinde verimli ve kooperatif bir ortamda iş yapacak şekil, de beraber çalışmaya yönetmektir. . Keith Davis -

Bu ameliye ise idareciye terettüp eden «Integration» bütünleme görevidir.

İdareci (Manager) kapsamile her nevi organizasyonun lideri kastedilmiştir.

«İdareci: Diğer şahıslar vasıtasıyla netice elde eden, kendisinin, kendisi namına başkaları tarafından yerine getirilmeyecek belli fonksiyonları olan kimsedir.» Plânlar, organize eder yürütür, koordine eder ve kontrol eder .

Zayıf idareci, seçtiğimiz tarifin ilk kapsamından dışarı çıkmak dirâyetinden mahrumdur. Serbest teşekkül bünyesinde bulunan zayıf idareci ise, teşkilâtında tek otorite merkezidir, teşkilâtını daha fazla fonksiyonel tipe irca eder, en karakteristik vasfı; yönettiği kişilerin yapabilecekleri işlerin bir kısmını kendisi yaparak teşekkülün lideri olmak vasfından ileri gidememesidir.

Yukardan beri beyan edilen İnsan Cemiyet — ve Cemiyet faaliyetlerini etkileyen faktörler kâle (değer) alınırsa :

İnsan topluluklarının, kalkınma oranı, yetiştirdikleri İdarecilerin kapasitesine bağlı kalmaktadır.

Kaynakça :

The Economics of Underdeveloped Countries . Jagdish Bhagwati,

The Economic History of World Population

— Carlo Ciqolla, Practical Business Psychology

— Lairad and Laird Principales of Personnel Mamu. gement - Flippo, Management and Organization . Louis A. Allen.

Kaynak: Avni AKSOY, İnsan - Kalkınma – İdareci, İncelemeler, 1 Haziran 1969 — Türkiye Mühendislik Haberleri, sh: 12-14

NORTE, HANGGANAN NG KASAYSAYAN / Norte, the End of History / Tarihin Sonu (2013) Film

Yönetmen: Lav Diaz

Senaryo: Rody Vera, Lav Diaz, Michiko Yamamoto

Ülke: Filipinler

Tür: Dram

Vizyon Tarihi: 23 Mayıs 2013

Süre: 250 dakika

Dil: Filipince, İngilizce

Müzik: Perry Dizon

Nam-ı Diğer: Norte, the End of History

İzleyecek / İzleyen:

58 Kişi / 10 Kişi / 3 Kişinin Favorisi

Oyuncular: Sid Lucero, Archie Alemania, Angeli Bayani , Mailes Kanapi, Mae Paner

Özet

Bir adam suçsuz olduğu halde bir cinayetten dolayı tutuklanır. Gerçek katil elini kolunu sallayarak ortalıkta dolaşmaktadır. Katil, ülkesinde dönen dolapların yarattığı kısır döngüyle çıkmaza düşmüş bir entellektüeldir. Hapisteki adam ise oldukça basit bir insandır ve günler geçtikçe hapisteki yaşantıyı daha kabul edilebilir bulmaya başlayacaktır, özellikle başına gelen gizemli ve garip olayların sonrasında..

Filmden

Bu yeni bir politika. Yeni bir vizyon, yeni bir ideoloji. 21. yüzyılın politikası. Bu hala postmodernizim. Bu sadece başlangıç, postmodernizimden daha fazlası da var.

Bunu nasıl uygulayacaksın, Fabian?

Anarşiyi?

Hükümet yok.

Bireyin salt özgürlüğü.

Bu modası geçmiş bir şey.

İdeal olan bu.

Bundan daha fazlası var.

Gerçek ölüyor. Böylelikle mana da. Gerçeğin ölmesi, mananın ölmesi. Artık sorumluluk da yok?

Sorumluluğun farklı bir seviyesi var. Uygulamanın farklı bir seviyesi. Anlamın farklı bir seviyesi. Bu seviye ne?

Her şeyin ötesinde. "Her şey" kelimesini tanımla. Menşe efsanesinin yok edilişi. Kökenlerin.

Her şey bozuk!

Anti anarşizm. Anti varoluşçuluk. Anti Tanrı. Anti her şey! Tanrım,

Fabian, sen tam bir gericisin. Ya da belki de sadece bir suçlu.

- Ya da bir fitneci?

- Hayır.

Ve şaka da yapmıyorum. Anarşikler gönüllülüğe ve işbirlikçiliğe inanıyor. Zorlama yok, mecburiyet yok.

Varoluşçular özgür ve dehası kendi yeteneklerinden gelen bireylerden sorumlular.

- **Dindarlar.**

- Hayır, dur, bu şey gibi...

Tamam. Basit olarak içgüdüler, zihin gücünün üstünde. Böyle olmanın tek sebebi, ahlakla avutan tüm elementlerin kökünün kurutulması. Ya da ahlaka düşman her hangi bir şeyin yok edilmesi. Doğru ve yanlış arasındaki ayırım gayet net. Ama yanlış yıkılmalı. Bu salt bir şey. Bu bakış açısı ahlaksızca. Çok soyut. Salt olan her şey ahlaksızcadır. Salt olan, yanlış olanı yıkmanın ihtiyacı.

"Yanlış" dediğin ne?

Ahlakın seviyeleri vardır, Fabian.

Ve ahlak meselesi hakkında bir çok argüman. O zaman ilkel olalım. Bu basit bir içgüdü. Bir sağduyu. Bir yanlışta neyin doğru olduğunu biliyorsun.

Ne gerekli. Ne temel. **O aptal filozofların dediklerine bel bağlamayalım.** Sebepler ve mantık hep önemlidir, Fabian.

Ahlak kuralları. Gerçek, ya da bunun peşinde olma, önemliliğini koruyor. Senin sözde gerçek sonracılığın tehlikeli.

Bu karanlık çağlara geri dönüş.

- Korkunç.

- Vahşice.

Hayır, değil. Sizin kafanız karıştı.

Gerçekten kafamı karıştırıyorsun.

**

- Uykuya ihtiyacım var.

- Daha erken. O hiç uyumadı. Bütün o bir sürü dokümantasyon dün geceydi. Problem nedir, Fabian Viduya?

- Para ödünç almaya ihtiyacım var beyefendi.

- Al sana! - "Beyefendi"?

- Hanımefendi, hanımefendi!

- Ben beşparasızım.

- Kitap için. Ve kiram. Sana geri ödeyeceğim.

- Ne kadar?

- Üçbin. **Şuan sert bir kapitalistsin.**

- Ne olmuş?

Kapitalizm iyidir.

- **Kapitalizm bir musibet. Adam Smith kazandı. Karl Marx dönecektir. Mücadele daha bitmedi.**

- Hala umut mu ediyorsun?

S.ktir et hepsini.

**

- Özgürlük!

- Neden öyle dedin?

Ulusun umudunun gençlik olduğunu söylediğinde. Yaşlandığı zaman iş bitiyor. Fikri değişiyor. Bu biziz, Filipinos. Gençliğimizde, çok şey yapmak istiyoruz. Bir çok şeyi yapabiliyoruz. Ama 30,40 yaşlarına geldiğinde, olay bitiyor.

- Her şey tepetaklak oluyor.

- Genç ölmesinin sebebi bu. Hayır. O harika biri oldu çünkü gençken öldü. Bonifacio'ya, Jacinto'ya bak.

- EdJop!

- EdJpop, evet!

Ne yapmaları gerekiyorsa onu yaptılar ve sonra öldüler. Daha fazla yaşarsan, sıçtın. Perişanlığın seni yakalar.

Aguinaldo'ya bak. Marcos. Başka kim var?

Joseph Estrada. Gloria Macapagal-Arroyo. Uzun yaşam tarafından körleştirildiler. Bu Filipin Tarihi'nin laneti. Ve eskilerin başka bir kaygısı yok. Yaptıkları pislikleri temizlemek dışında. Siktiğimin revizyonistleri. Aguinaldo'nun bir kahraman olduğu konusunda direniyorlar.

Ad infinitum. Ad nauseum. Bonifacio ve Luna'nın hain olduğunu iddia ediyorlar.

Tarihi böylesine değiştirmeleri mide bulandırıcı. İğrenç olan milletin bunun karşısında nasıl sessiz olduğu. Ve sözde tarihçilerin sessizliği. Entellektüellerin, akademisyenlerin, sanatçıların. Kahretsin, hepiniz bunların bir parçasısınız.

Peki ya sen, Fabian?

Onların revizyonist saçmalıklarına karşı bir mücadele verdin mi?

Sadece telefonunu fırlattın. Neden şuan ayaklandığımızı merak etmiyorsundur. Ama şuan 21. yüzyıl, adamım. Aguinaldo hala Bonifacio ve Luna'yı öldürmekten cezalandırılmadı, değil mi?

Hukuk derslerinde, yaptığımız tek şey yasaları ezberlemek adalet hakkında söylevler. Ama tarihimizin en büyük cinayeti ve gerçeğiyle yüzleşemiyoruz. Bu doğru. Ne de olsa ülkemizin tarihimizin içine etmiş olmasının düzeltilmesi gerekiyor. Belli bir noktada, bu zor bir şey. Ne için?

Bulunduğumuz noktada artık kimse tarihini sahiplenmiyor. Kendi tarihimizi kendimiz oluşturduk.

- Peki şimdi?

- Doğru. Hukuk bilimini ne yapayım .

Hukuk bilimini ne yapayım !

Hala hukuk mu okuyoruz?

Sadece onu öylece bırakamaz mıyız?

Mesele ne?

Gerçeğin ve adaletin peşinde olmak nerede?

Ne?

Gerçeğin ve adaletin peşinde olmak mı?

Profesör Moira ve Perry'ye göre gerçeğin ve adaletin öldüğünü söyledin. Şimdi ne söylüyorsun?

Hiçbir şey.

Hayır. Sadece onlarla oynuyordum. Profesörümüz halinden baya memnun.

Deus ex machina. Aguinaldo'nun Bonifacio ve Luna'yı öldürmesindeki tema için bu gerekli.

- Neden, efendim, sorabilir miyim?

- Dinle. Bu ticari bir film gibi. İlahi müdahele. Mutlu son. Bonifacio, Luna ve Aguinaldo bir annenin evladı. Sonunda, uzun saçlı, uzun elbiseli ve belki uzun dişli yaşlı bir kadın bulutların arasından iner. Bembeyaz giyinmiştir. Ve der ki: "Bonifacio ve Luna, evlatlarım" "Kardeşiniz, Aguinaldo'yu bağışlayın." "O fazlasıyla kıskanç ve aptal." "Daha İspanyolca bile okuyamıyor." "Ama yakışıklı, değil mi?

" Kendinizi yormayın, sevgili arkaşlarım. Neden kendinize eziyet ediyorsunuz?

Neredeyse ağlayacağım, Ferdie, seni p.ç. Sen bir film yönetmeni olmalıydın. Şaka yapmıyorum. İşte bu kültürümüzün nasıl olduğu, değil mi?

Gerisini Allah'a bırakalım. İlahi adalete.

- Pekala, hadi buna içelim!

- Amin!

Hukuk Bilimi, Edgar. Deus ex mod.

- Devam et.

**

Kitleler asla gerçekten tarihi yaratmamıştır. Her zaman karar veren birileri vardır. Sana ne istiyorsa ve nasıl olması gerekiyorsa yaptırır. Ve kitleler dinler. Burada, Filipinde hiçbir Filipinli gerçekten kazanmış değildir. Her zaman çok bilmiş, kaybeden ihanete uğrayan ve sonrada idam edilendirler. İhtiyacımız olan, temiz biri. İşini temiz yapacak biri. Mücadele yok. Senin tarif ettiğin bu devrim, cinayet gibi bir şey. Birini soymak veya öldürmek gibi. Pekala, eğer devrim yapıyorsan birini öldürecek yürek olmalı sende. Devrim onu silip süpürür. Bu devrim trajedesidir.

Aguinaldo, Bonifacio, Luna. Trotsky, Stalin, Lenin. Burada solcuların yaptığı devrimlere ne oldu?

Küba Devriminin başarılı olduğunu söyleyebilirler mi?

- Evet ve hayır.

- Böyle düşünmüyorum. O zaman şöyle bir sonuca varabiliriz: **Tek geçerli devrim Beatles Devrimidir!**

Al işte. Durun, durun, durun.

Durun, durun.

Dinleyin. **"Surigao tarikatı gecikme için yozlaşmayı suçluyor."**

Surigao Şehri, bunu kıyametten sonra karşılıklı suçlama olarak adlandırıyor.

"Surigao del Norte'den Cuma günleri yetkili olan tarikat lideri yozlaşma için hükümet liderlerini suçluyor."

"İlahi Yönetim"in gelmesinin gecikmesinden dolayı Filipin Yardımsever Misyonerler Topluluğu'nu kontrol eden Dinagat adasının Ecleo ailesinin üyeleri bile kıyamete ilişkin bir günde kısasa kısas birbirlerine geçmişler."

"Geçici hükümet henüz vazgeçmedi."

"Hala Hala insanoğluna yalanlar sürüyor. demiş Berano Tamayo,60."

"Sözde yarı askeri ve dini organizyonlar."

"Üstün Dünya, Ü-Dünya."

"Tamayo grubu, inandıkları şeyin geçici dünyanın sonu olmasının ve tanrılarının dünyasındaki ruhsal saltanatın başlangıcının hazırlığında tüm dikkatini Lipata Port'a nazır olan tepeye topladı."

Ruhi Devrim.

"Yeri göğü inletmiyor."

"O, her nasılsa, 21 Aralık kehanetinin Maya Takviminin sonuna rastgelmesinin gruptan kaynaklanmadığına açıklık kazandırdı."

"Ve onların, o tarihin kıyametin kesin tarihi olduğuna yorumlamadıklarını tanrılarının geleceğine bir çeşit işaret olarak yorumladıklarını açığa kavuşturdu."

Kahrolası aptallar.

"Ben bunun Ben bunun yeri göğü inletecek bir olay olacağını söylemedim."

"Ben o gün karanlığın insanların kalplerinde hüküm süreceği bir gün olduğunu söyledim."
"Amaçsız saptırmalar ve ahlaksızlardan dolayı."

"Inquirer Cuma günü ona tekrar sorduğunda, Tamayo dedi Bahsettiğimiz şey yozlaşmış bir dünya değil mi? "

"Net bir açıklama getirdi."

"Her nasılsa Grup, İlahi Yönetimin geleceğini önceden haber vermişti."

**

Kudret narı hakkında bir sürü efsane var. Kırmızı biber, beyin için bir numaralı besinlerden, değil mi?

Hayır, hayır, hayır. O kudret narı dostum. Fabian, kudret narı hayatımı kurtardı. Ve Fabian gibi modern zaman yasadışı kanun infazcıları ülkeyi kurtaracak. Dünyayı, yani. Eğer gerçekten toplumu temizlemek istesek çözüm basit. Kötü olan bütün unsurları öldür. Eğer taciz eden bir rahip varsa, hemen öldür.

Rüşvetçi bir polis?

Öldür.

**

Hiçbir şey olmadı henüz. Hiçbir şey işe yaramıyor. Ama diktatörlüğün geri gelmesi de bir işe yaramadı. O Marcos'un yumuşaklığından. Martial Yasasının çok sürmeyeceğini söyledi. Ve demokrasimizi geri getirecek. Yaptığı şey rüşvetçiliği demokratikleştirmekti. Sadece o değil, onlardan bir sürü vardı.

- Sevgiyi paylaş!

- Vicdanı onu yakaladı. Bu onun düşüşüne sebep oldu.

Peki o ne yaptı?

Ani seçim istedi. Ve bu da onun düşüşünü başlattı. Ama başlangıçta, herkesi öldürttü. Baş belası olan herkesi. Bunu iyi yaptı da. Machiavelli'nin modası geçti. O kahrolası alışveriş merkezleri ve cep telefonu moğollarının Machiavelli'yi putlaştırdığını düşünmüyor musun?

Eğer Machiavelli'yi kahrolası tefecilerimle tanıştırsam kesin kanka olurlardı. O zaman hadi hepsini öldürelim! Tamam, diyelim ki öldüler.

Biz konuşmayacak mıyız?

Çünkü biliyoruz ki, bu yasalara karşı.

Bizi çılgın filozoflarımızın peşinden koşmamızı durduran şey bu. Kendi adına konuş. Öyle de böyle de, bunun için bir şeyler yapana kadar hepimiz iki yüzlüyüz. İşte mesele bu. Okumuş insanlar bile iki yüzlü. Kendilerini kandırıyorlar.

Korkaklar. İşte.

İşte peşinde olduğum şey bu. Bunu değiştirelim. Hiç kafemizdeki daimi müşterimize yumruk atmayı düşünmedin mi?

Bir zamanlar korkaktım, ama şimdi gerçekle yüzleşiyorum. Çünkü bütün yalanlar elbet bir gün ortaya çıkar.

Değil mi,

**

Sorun nedir?

Sorun ne evladım?

Neden konuşmuyorsun?

Ne oldu?

Sınıf arkadaşlarım babamın bir katil olduğunu söyledi. Bunun olacağını biliyordum Sarah. Bu sürekli olacak. Babana ne olduysa bu büyüyecek. Bundan kaçamayız. Gerçeği kabul etmek zorundasın. Babanın hapiste olduğu doğru. O Ulusal Cezaevinde. Katilleri koydukları yer orası. Bunu hiç unutma. Baban bir katil değil. Baban iyi bir adam. İyi bir insan. **Seni çok seviyor. Sen küçükken sana göz kulak olurdu. Ondan utanma. İnsanlar baban hapiste diye sana sataştığında sinirlenme.** Kimsenin canını yapma. Çünkü bu doğru. Ama doğru olmayan

şey o ki, baban bir katil değil. **Yanlışlıkla suçlandı. Baban iyi biri. Bunu hiç unutma.** Tamam anne. Şimdi uyumaya git. Sarah lütfen bunu aklından çıkarma. Tamam anne. Belki de yanıldık. Joaquin ve ben karar verdik buna. Taşrada yaşamayacağımızın bir önemi yoktu. Gitmek için çok şansımız vardı. Onları kullanmadık. Buradaki çoğu insan gibi bırakmak istemedik. Onların çok parası var. Büyük evleri, güzel arabaları. Ama çocukları ya annesiz ya da babasız bir şekilde büyüyor. Onları yargılamıyorum. Sadece farklı bir bakış açımız var. Sık sık merak ediyorum. Belki, belki sadece Joaquin'in yurtdışında çalışmasına izin verseydim belki de bunların hiçbiri olmayacaktı.

**

FAULTS (2014) Hatalar

Yönetmen: Riley Stearns

Senaryo: Riley Stearns

Ülke: ABD

Tür: Dram, Gerilim

Süre: 89 dakika

Dil: İngilizce

Müzik: Heather McIntosh

Oyuncular: Leland Orser , Mary Elizabeth Winstead, Chris Ellis, Lance Reddick

Özet

"İnançlar, Tarikatlar Ve Zihin Kontrolü"

Claire, Faults isimli gizemli bir tarikata üye olur. Kızlarını geri kazanmak isteyen aile, akıl kontrolünde dünyanın en saygın insanlarından biri olan Ansel Roth'u kendilerine yardım etmesi için tutarlar. Fakat bütün olaylar bir kurgu üzerinedir. İnsanlar özgürleşme ve ulaşma uğruna nelere bulaşabileceğini ve yapabileceğinin durumu ve farkına varılıp varılmayacağının sorunu üzerine şaşkınlıkta kalabilirsiniz.

Filmden

Bu özgürlüğün en basit tarifi.

Özgür iradeden bahsediyorum.

Tercihler. Kendiniz için yaptığınız tercihler, hayatın size verdiklerine bağlıdır. İşte bu özgür iradedir. Fakat, ya başka biri bunu kontrol altına alırsa?

Ya onlar sizin fiziksel bedeninizi kontrol ederse?

Zihninizde ki her düşünceyi.

Ruh sağlığınızı.

Evet bayanlar ve baylar, tarikatlar bunu yapar. **Her birimizin içinde bulunduğu durumu sömürürler. Bu bizi esir alan bir güç. Manipüle eden. Kontrol eden. Zayıflığınızı sömürüyorlar ve tüm bunları düşünmekten alıkoyuyorlar. Duygusal ve fiziksel sınırlar yaratıp sizi bildiğiniz herkesten ve her şeyden hatta kendinizden bile uzaklaştırıyorlar. Siz şekillendiriyorlar. Uyumlu bir hale sokuyorlar. Kafanızın arkasında ki ses bile çığlık atıyor. "Kurtul!" Çoğu yenilgiyi kabul ediyor. Başka insanlar sizin adınıza karar vermeye başlarsa özgür iradeniz sona erecek. Siz bir takipçisiniz. Bu noktada artık siz de takipçi olacaksınız. Fakat, böyle olmanız gerekmiyor. Benim bu hapishaneden nasıl kurtulduğu mu, belki sormak istersiniz. Şimdi sizinle bu konu üzerine konuşacağım. Bu noktadan itibaren beni, kitabımdan takip etmenizi tavsiye ediyorum.**

Kitabı olmayanlar, 15$ vererek hemen satın alabilirler.

Özür dilerim, bir sorunuz mu var?

– Hayır, yok.

– Tamam, güzel. Kimsenin kitaba ihtiyacı yok mu?

Çoğunuzda kitap olmadığını görüyorum.

– Hadi be.

– Ben mi?

Sen. Seninle konuşuyorum. Ne söylemeye çalıştığını anlamadım. Kimsin sen?

Asıl sen kimsin?

Sen kimsin?

Ben Ansel Roth. **Zihin kontrolü ve Tarikatlar alanında dünyanın önde gelen otoritelerinden biriyim.**

Sen bir katilsin.

Sen kimsin?

Ailemin aklını yıkadın ve onlara yaptıklarının doğru olduğu fikrini aşıladın. Doğruydu. Sen ve onu önemsediğini söyleyen insanlar, onun beynine toplu tecavüz ettiniz. Ölmüş olurdu. Gerçi şimdi de hayatta değil ama eğer grupla beraber kalsaydı, zaten ölmüş olacaktı. Bu şekilde yalnız ölmezdi. Ona yardım etmeye çalıştık. Bunu anlamalısın. Lütfen anlamaya çalış. Tıpkı diğer mahvettiğin hayatlar gibi kendi hayatını da mahvettiğini görmek güzel. Evet, haklısın. Kız kardeşin ümitsiz bir vakaydı ama benim bununla hiçbir ilgim yok. Onu önemsemeyen, kontrol eden ve kullanan insanlarla yaşamayı kendisi tercih etti aksi takdirde intihar tarikatı ile birlikte yalnız ölmeyecekti. O kendi seçimini yapmış, öyle değil mi?

Seni aşağılık herif. Umarım ölürsün! Ve umarım kaburgalarından birini kırmışımdır.

**

Günaydın Bay Roth

Kızımızın durumu hiç iyi değil. Sanki başka biri. Ayrıca sözümüzü de dinlemiyor. Ortalıkta yok ki sözümüzü dinlesin. Onu aylardır görmüyoruz ve asi tavırlarıyla ilgili konuşamıyoruz. O yetişkin biri ama...

Sanki dünya ile bağlantısını tamamen kesti.

– Topluluğun ismi ne?

– Kendilerine **"Hatalar"** diyorlar. Bunu daha önce duymamıştım.

– Kurucusu kim?

– Bilmiyoruz. Onlar hakkında kimse bir şey bilmiyor. Claire'in onları nasıl bulduğunu bilmiyoruz.

– Peki, onunla en son ne zaman konuştunuz?

– Bir hafta önce, telefonda konuştuk. Ne söyledi?

Onun hakkında endişelendiğimizi ve onu özlediğimizi söyledim.

Buna nasıl tepki verdi?

Tanrı'yı bulduğunu söyledi. Bir gece önce, diğerlerinin gözü önünde onunla seviştiğini söyledi. Evet, ortada bir sorun var gibi görünüyor. Her yolu denedik. Maddi olarak onu desteklemeye devam ediyor musunuz?

Hayır, geçen yıl kestik.

**

. Arabası var mı?

Evet, satmaya çalışmışlar ama benim üzerime kayıtlı. **Şanslısın, genelde topluluğu finanse etmek için değerli olan her şeyi satarlar.** Çalıntı ihbarını Claire yapmış. Ertesi gün arabayı caddemizin üzerinde bulduk. Bu iyi haber. Alevler içindeydi.

Aile olarak onunla konuşmayı denediniz mi?

Ya da birinden yardım almayı. Yaptık. Şükran gününde. Bu topluluk, aile ve arkadaşlarla iletişim kurmalarını istemiyor. Özellikle **"Hata Günleri"** dedikleri zamanlarda. Tatiller de onu gelmeye ikna etmiştik. Her şeyin yoluna gireceğini düşünüyorduk. Ne olduğunu anlayınca birden çılgına döndü. Gözlerinde büyük bir öfke vardı. Bilmiyorum bu sizin için bir şey ifade edecek mi ama fiziksel ve duygusal anlamda o kadar zayıftı ki. Sanki daha önce hiç görmediğim bir güç onu ele geçirmişti. Kızımı kaybetmek istemiyorum Bay Roth.

Aslında başka bir seçeneğiniz daha var. "Süreci tersine çevirme" diye bir şey duydunuz mu?

O adama yaptığın da bu muydu?

Geçen akşamki adama?

Onun kız kardeşine yaptım, evet. Kızınızı o topluluktan zor kullanarak ayırmamız gerekiyor.

- Claire'i kaçırmaktan mı bahsediyorsun?

- Legal anlamda, evet. Ama bu onun iyiliği için. Onu uzak bir yere götürmemiz gerek. Nerede olduğunu bilmediği bir yer olmalı ama daha önemlisi kimsenin onu bulamayacağı bir yer olmalı. Onun direncini kıracak süreci başlatabilirim. Topluluğun inançlarını ve doğuştan gelen itirazlarını sorgulamasını sağlayabilirim. Bunun işe yarama olasılığı nedir?

Sürecin sonunda kızınızı geri alma olasılığınız %50. Ve %50 ihtimalle de onu sonsuza dek kaybedeceğiz.

- Evelyn.

- Hayır, hayır. Kesinlikle haklı. Size karşı dürüst olmam gerek. Bunun işe yarama olasılığı aslında bundan bile daha az. Bu durum, dahil olan herkes için çok tehlikeli. Özellikle de Claire için. Ama eğer kalbinizin derinliklerinde onu kurtarmak için her şeyi yaptığınızı ve buna rağmen hala sizden uzaklaşmaya devam ettiğine inanıyorsanız şu soruyu kendinize sormalısınız;

"Ne kadar ileri gitmeye razıyım?"

**

– Benim ismim Ansel Roth. Kaybolmuş ve başkalarının kontrolü altında olan insanlara yardım eden bir uzmanım. Ben kaybolmadım. Kendimi buldum ve hayatımı bildiğim şekilde yaşamayı seçtim. Çünkü Tanrı böyle istiyor. Ben de bunu öğrenmek için buradayım. Bana kendinden bahsetmeni istiyorum. Ailem nerede?

Bunun bir önemi yok. Sadece sen ve ben varız. Şu an ne düşünüyorsun?

Gırtlağının içinden o dilini söküp çıkarmayı ne kadar istediğimi düşünüyorum. Bu sayede sesin kesilir. Çıplak ellerimle, boğazını sıkabilecek kadar yakın duruyorsun ve bunu yapmak isterim. Sadece Tanrı'dan işaret bekliyorum.

–Bu anlaşılabilir bir tepki. Sadece bilmen için söylüyorum, şimdi biraz arkaya çekiliyorum. Pek esprili biri sayılmama ama öğrenmek için buradayım derken biliyorum şu an öyle gözükmüyor ama bu olumlu bir tecrübe olacak. En azından beni sonuna kadar dinlemeden öldürmeye çalışma. Tanrı'dan gelecek işaretin canı cehenneme.

Yanıyorsun.

Tuvalete gitmem gerek. Kendini içeri kitleme. Hatta istersen kapı biraz aralık kalsın. O zaman beni izleyebilirsin. Bunu isterdin, öyle değil mi?

Eğer istersen patlamış mısır var. Ayrıca çikolata da o kadar pahalı değilmiş. Oradan çıkman gerek. Ne yapıyorsun?

Hadi. Arkamıza yaslanıp konuşalım.

Durman gerekiyor. Dur, dur, dur. Sakinleş. Sakinleş.

Şimdi beni dinle, sadece dinle. 5 gün, hepsi bu kadar. 5 gün. 5 gün sonra, ne istiyorsan onu yapabilirsin. İstediğin yere gitmekte özgürsün. Yapman gereken tek şey benimle konuşmak. Ellerimi ağzından çekmemi istiyor musun?

– 5 gün mü?

– O kadar, söz veriyorum. Ardından eve gidebilir miyim?

Ardından nereyi evin olarak görüyorsan oraya gidebilirsin, evet. Dinleyeceğine söz ver. Sadece beni değil kendini de. Tamam. Yine burnun kanıyor.

– Sana vurdum mu?

– Hayır, sanmıyorum. Neden sürekli kanıyor bilmiyorum. Bana bırak. Kafanı arkaya yasla. Kaç yaşında olduğunu sormamın sakıncası var mı?

Yaşın bir önemi yok. Topluluk için mi?

Zaman kavramı, dünyamızın güneşin etrafında dönmesinden ibaret. Neden?

Bu neden önemli ki?

Sadece soyut bir kavram. Dünya neden bu kadar özel?

– Sonsuzluk içinde zamanın bir anlamı yok.

– Ailen bana 28 yaşında olduğunu söyledi. Cevabını bildiğin soruları sormamalısın. Haklısın. Özür dilerim. Bana kusurlardan bahseder misin?

"Hatalar." Kusurlar değil. "Hatalar." Hatalar değişimi getirir.

Değişebileceğine inanıyor musun?

Bunun hakkında konuşmak istemiyorum. Tamam. Pekala, evde seni bekleyen bir hayvan var mı?

Bir köpeğim var.

– İsmi ne?

– Ne yapmaya çalıştığını biliyorum.

– Tamam.

– Seni nasıl buldular?

Ben onları buldum.

Birisi sana broşür mü verdi ya da topluluk içinde bir arkadaşın mı vardı?

Hayır, anlamıyorsun. Onları gerçek anlamda buldum. Bulmak zorundaydım. Bir gün dışarı çıktım ve yürümeye başladım. Eve ulaşana kadar yürüdüm. Daha önce orada hiç bulunmamıştım ama biliyordum. Görmüştüm. Bir şey bana girmemi söyledi ve ben de girdim.

Ve seni içlerine mi aldılar?

Tüm hayatım boyunca onlarla birlikteydim ama o an fiziksel benliğim de o eve girdi.

– Topluluğu tarif edebilir misin?

– Hangi açıdan?

Cinsiyet, ırk, yaş. Biliyorum, bunların senin için hiçbir anlamı yok ama benim anlamama yardımcı olacak. Erkek ve kadınlar var. Çoğunluğu erkek.

– Çocuklar yok demek.

– Parazitler. Onların büyümesini bekleyecek kadar zamanımız yok. Neden?

Yakında bir şey mi olacak?

Sana bu konuda konuşmak istemediğimi söylemiştim. Haklısın. Bana topluluk içinde ki rolünü söyle Claire?

Özür dilerim. İstemeden oldu.

"Hatalar" içinde kimsin?

Hepimiz öğrenciyiz, her birimiz. Bir öğretmen var demek. Birbirimize öğretiyoruz. Ama başınızda sorumlu birisi olması gerek. Oraya ilk gelen kişi. Tanrı.

Kim o tanrı?

Bunu kendin bulmalısın.

Sanırım çok yoruldun, öyle değil mi?

Yorulduğumuz zaman daha az düşünür daha fazla hissederiz. Bugün, hissetmeni istiyorum. Anlıyor musun?

Burada durmalıyız. Şu ana kadar çok iyi gittin. Bunu bu kadar çabuk yapacağımı düşünmemiştim ama sana bir şey göstermek istiyorum. Biliyorum, bu senin için zor olacak

ama hazır olduğunu hissediyorum. Onları görmeni istedim. Burada olduklarını bil. Senden hiçbir sır saklamak istemiyorum. Tamam. Paul, Evelyn, sanırım bu akşamlık bu kadar yeter. Ona, süreci tamamlaması için bir şans verelim.

Anneciğim?

Babacığım?

Bebeğimiz. Claire. Ne oldu?

Bekle. Hayır, her şey yolunda. Şu an ki kimliğini tam anlamıyla benimseyemedi ama her şey yolunda. Bunun ne anlamamız gerekiyor?

Bu durumda onun 2 kimliği var. Önceki kimliği, tarikata katılmadan önce. Ve bir de tarikat kimliği. Peki ona nasıl sesleneceğiz. Sevgi sözcükleri olabilir.

Bebeğim, tatlım, şekerim, bundan önce nasıl sesleniyorsanız öyle. Ona hiç şekerim dememiştim. Söyleme o zaman. Uyumaya ihtiyacı var. Bugün güzel geçti. Bence bu akşam kapılarımızı kapalı tutmalıyız.

- Onunla biraz daha konuşamaz mıyız?

- Sabahı bekleyin. Yarın sabah onunla bir seans yapmak istiyorum. Sonrasında sizi içeri alacağım. Teşekkürler.

**

Bu sabah benimle konuşmak ister misin?

Onları bulduğumdan beri, kendimle ilgili birçok şey öğrendim.

Meditasyon ile ilgileniyor musun?

Evet, kendim yapmıyorum ama sürecin nasıl işlediğini biliyorum. Daha önce bana meditasyon yapılmamıştı. Şimdi ise hayatımı onsuz hayal edemiyorum.

- Hedeflerim var.

- Ne tür hedefler?

Seviyeler var. Her seviye ulaşabileceğin bir hedef eğer buna inanırsan. Herkes bunu yapabilir. Sadece nasıl yapılacağını henüz bilmiyorlar

Sen hangi seviyedesin?

Seni seviyeden seviyeye götüren şey isteklerin. Fazlasıyla olgunlaştım ama yeterince güçlü olup olmadığımı bilmiyorum. En azından vakti gelince.

Vakti gelince mi?

Ne için?

Bir şey mi olacak?

- Bunu söyleyemem.

- Niçin?

Çünkü bilmiyorum. Ira'nın söylediğine göre... Ne oldu?

Ira kim?

– Bunu söylememem gerekirdi.

– Lideriniz mi?

Ira, bizim ile bir sonraki olacaklar arasında ki bağlantı.

Sizi bir araya toplayan adam o mu?

Ira erkek değil.

O zaman Ira bir kadın?

Hayır, Ira insan formunun ötesine geçmiş biri.

Beni bağışla ama ne söylemeye çalıştığını anlamıyorum. Hepimiz bedensel şekillerimiz arasına sıkışıp kaldık. Bu ne demek?

Her seviye bir parça kontrol anlamına gelir.

Ama bu gerçekte bir şey ifade etmiyor, değil mi?

Sana belirsiz terimler ve kanıtlanmayan fikirler aşıladıklarını görmen gerek. Hayır, hayır. Kontrol, diğer her şeyin anlamını yitirmesi demek. Kendini kontrol etmek, diğerlerini kontrol etmek anlamına gelir. Onlar, görüntümüzün ve ışığımızın algısını bile değiştirebilir.

Işığımız mı?

Ya da bunu görmezsin?

Görünmezlikten mi söz ediyorsun?

Buna şahit oldun mu?

Evet. Son seviyeye ulaşınca ne olduğunu anlatabilir misin?

Özgür olduğunda yani?

Giderler. Peki bu insanlar nereye doğru giderler?

**

Onlarla olmayı seçti. Kendi seçimini yaptı.

– Özgür iradesi vardı.

– Gerçekten var mıydı?

Gözlerimin içine bak ve Jennifer'ın ölümüyle ilgili kendini suçlamadığını söyle. Herkes ölür.

Hayır! Bana bak! Sözlerimi dinle. Onları hisset. Jennifer'ın ölümünde kendini suçluyor musun?

Kontrol altındaydım. Onu kullandım. Ona yardım edebilirdim ama etmemeyi seçtim.

– Ve bu seçim her şeye mal oldu.

– Her şeye, evet. Bana kaybettiklerini anlat. Duymak istiyorum. Programım, para, evim, karım... Hayır. Bunlar meta. Ne kaybettin?

Her türlü saygıyı.

Olduğun kişiden mutlu musun?

– Mutluluğunu Terry'e mi borçlusun?

– Hayır.

– Ona ne borçlusun?

– Hiçbir şey.

– Paranı ona mı borçlusun?

– Hayır. Borçlu olduğun tek kişi kendinsin. Anlıyor musun?

Anlıyorum. Söylediklerim sana anlamlı geliyor mu?

Hayatımda duyduğum her şeyden daha anlamlı geliyor.

Nasıl hissediyorsun?

Arınmış. Özgür. Gözlerini kapat. Aklından her şeyi çıkar. Tam şu an kendini hayal et. 2 bileşikten oluştuğunu hayal et. 2 tane sen. Biri, diğerinin içinde yaşıyor. Bu sensin, içte yaşayan, diğeri ise zaten hep oradaydı.

Çünkü başka bir şansı yoktu.

– Diğer seni görüyor musun?

– Onu görüyorum. Diğer seni çıkarmanı istiyorum. İçinden söküp at. Ve dışarıdaki kendine bak. Görüyor musun?

Görüyorum.

Şimdi kendine hiç olmadığı kadar güzel bir yerden bakıyorsun. Diğer sen nasıl görünüyor?

Ne görüyorsun?

Yalnızlık. Keder. Zayıflık. Kapıya doğru yürümeni istiyorum Ansel.

Kapıya doğru yürüdüğünü hayal etmeni istiyorum. Sanki kapı orada değilmiş gibi.

Gidiyor musun?

Diğer taraftayım. Kapının kilidini açmanı istiyorum. Diğer seni geri çağır Ansel. Şimdi 2 seni yeniden birleştir. Gözlerini aç. Kapıyı aç. Şimdi bana güveniyor musun?

Şüphesiz.

**

Mutlu hissediyorum. Evet, bu çok özel. Daha önce hiç böyle hissetmemiştim. Her zaman bizimleydin ve her zaman bizimle olacaksın. Diğer tarafta görüşürüz. Onun bilgisi ile birlikte senin öğretin hayal edemediğimiz yerlere kadar yayılacak.

Ira, seni seviyoruz.

Kusura bakma, bozuldu.

Artık özür dilemek yok.

Geçmişte olanlar için bir şey yapamayız. Yalnızca şu an olanlara odaklanmalıyız. Kendimiz için üzgün hissetmemeliyiz. Birbirimize sahibiz ve güçlüyüz.

Nereye gidiyorum?

PLANLI/KASITLI ESKİTME [Ampul Komplosu]

Planlı /Kasıtlı Eskitme; endüstriyel tasarımda kullanılan bir strateji ve yöntem olup ürünün belirli bir kullanım ömrünün ardından işlevini yitirmesi olarak tanımlanabilir. [1] Bu durumun üretici açısından çok açık faydaları vardır. Öncelikli olarak tüketiciler bir ürünü hissettikleri bir ihtiyacı gidermek adına satın almaktadırlar. Eğer bu ihtiyaç zamana yaygın bir ihtiyaçsa ürün planlanan zamanda ömrünü doldurduğunda tüketici tekrar bu ihtiyaçla karşı karşıya kalacaktır. Dolayısı ile yeniden satın alma davranışı göstermesi gerekecektir.

Diğer taraftan gelişen teknoloji ile birlikte kavram daha farklı boyutlar da kazanmıştır. Özellikle teknoloji geliştiren firmalar uzun dönemde piyasaya sürecekleri ürünleri önceden tasarlamakta ve en düşük özellikliden başlayarak belirli periyotlarla piyasaya sürmektedirler. **Böylece piyasaya sürülen her yeni üründe bir önceki ürün daha vasıfsız, yeni ihtiyaçları karşılamaktan daha yoksun ve daha demode olmaktadır.** Dolayısı ile kavram sadece belirli bir dönemde kullanılamaz hale gelen üründen, uzun süre kullanılabilmekle beraber gelişen ihtiyaçları karşılamaktan bilinçli olarak yoksun kalacak şekilde tasarlanmış ürünleri de kapsayacak şekilde genişlemiştir.

Kavramın uygulamada ortaya çıkışının 1920-30 yılları arasında yaşanan kitlesel üretim mantalitesi ile aynı döneme denk geldiği düşünülmektedir. **Kavram olarak ortaya çıkışı ise 1932 yılında Bernard London'un "Ending the Depression Through Planned Obsolescence" isimli eleştirel yazısıdır.** [2]

1960 yılında **Vance Packard**'ın kaleme aldığı "**The Waste Makers**"da ise yazar kavramı iki şekilde ele almıştır; fonksiyonların eskitilmesi ve arzuların eskitilmesi. Arzuların eskitilmesi, psikolojik eskitme olarak da anılmaktadır. Bu kavram daha çok moda ve trend yönünden ürünlerin müşterilerin zihinlerinde eskitilmesi ile eş tutulmaktadır. Bu yaklaşım **George Nelson**'un söylediği **"üründe bir değişiklik yapılamıyorsa -muhtemelen fayda yönünden demek istiyor- stilinde bir değişiklik yapılarak bir yanılsama oluşturulur"** ile örtüşmektedir.

> **Thomas Edison tarafından ampulün 1500 saat ömürlü olarak piyasaya sürülmesinden sonra 2500 saate kadar çıkması ve daha sonra yaratma yerine, eskitmeyle görevlendirilen mühendisler tarafından zamanla 1000 saate düşmesi, endüstri tarihinde planned obsolescence konusunda açılan ilk dava olarak görülüyor. Internet çağının en tanınmış örneği de Neistat Brothers tarafından başlatılan, sonra dava konusu olan bir iPod kampanyasıymış.[3]**

Firmalar açısından bakıldığında konunun genel olarak iki boyutu öne çıkmaktadır. Birincisi, müşterilerin tekrar satın almalarına sebebiyet verdiğinden satışların ve buna bağlı olarak karın artacağı inancıdır. Diğeri ise planlı eskitmeye tabi tutulan ürünün Ar-Ge maliyetinin, yeni ürünler için gereken Ar-Ge maliyetlerinden daha düşük olmasıdır. Diğer taraftan bu tip stratejiyi uygulayacak firmaların başarılı olabilmeleri için oligopol tarzı piyasalarda faaliyet göstermeleri kendi menfaatlerinedir. Böylece ürün ikame edileceği zaman yine kendilerinden bir alım yapılacağı ihtimali yüksek olacaktır.

Tüketiciler yönünden bakıldığında ise ortada oldukça etik dışı bir uygulama olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Planlı Eskitme genellikle iki şekilde gerçekleşir:

a) Kasıtlı: Verimliliğin planlı olarak önlenmesi yoluyla ürünün kullanılmaz hale getirilmesi.

b) Dolaylı: Üretimde maliyetten kaçınmak ve müşterilerin sürekliliğini sağlamak için çoğunlukla kalitesiz malzeme/ucuz tasarım yoluyla kâr amaçlı kestirmelere gidilir. Bu doğrudan adi mal olarak nitelendirilebilir.

Örneğin, Elektronik muhafaza için plastiğin kullanılması hem firma, hem de tüketici için ucuzluk demektir fakat bu malzemenin dayanıklılığı, örnek vermek gerekirse çok pahalı olan titanyum metaline kıyasla azdır.

Üretimin önceki sürümlerinin artan verimliliğini dengede tutmak için yeni ürünlerin ve hizmetlerin sunulması işlevsel yararlarına ve sonsuz israfa bakılmaksızın daimi olmalıdır.[4]

Planlı Eskitme Türleri:

Teknik yada fonksiyonel eskitme: Ürünün ömrünü tamamlamasının ardından tamir-bakım yolu ile tekrar kullanıma hazır hale gelmesinin maliyetlerinin yenisini almaya denk düşürülmesi ile yapılır. Genel olarak yedek parça, tamir ve bakım hizmetlerinin ücretlerinin yüksek tutulması ile gerçekleştirilir.

Sistematik eskitme: Periyodik olarak ürünlerin daha üst versiyonlarının üretilmesi ve yeni ürünün eskisine olan üstünlüklerinin vurgulanması ile yapılır. Yazılım piyasasında sık görülmektedir.

Stil eskitmesi: Ürün tasarımının sürekli olarak yenilenmesi ile uygulanır. Örnek olarak araba kasalarını her yıl yenileyen otomotiv üreticileri ve tekstil sektörü verilebilir.

Bildirimle eskitme: Bu nadiren kullanılmakla beraber firmaların ürünlerine genelde dijital yöntemlerle ekledikleri ve belirli bir kullanım sonunda uyarı vererek ürünün değiştirilmesi gerektiğini söyleyen sistemler ile yapılmaktadır. **Her ne kadar ürün kullanım ömrünü tamamlamadıysa da tüketici yaşadığı panik ile satın almaya yönelmektedir.**

Tüketerek eskitme: Bu tip eskitme, ürünün çalışması için ekstra bir başka ürüne ihtiyaç duyduğu durumlarda gerçekleşir. Örnek olarak bilgisayar yazıcılarının kartuşları verilebilir.

Tabi nihayetinde bunlar bizim iktisat adına bildiğimiz **"ihtiyaçların kıt kaynaklarla karşılanması"** kavramına oldukça ters düşüyor. Ya da başka bir değişle iktisadın rasyonel düşünce yapısı ile çelişiyor. Öncelikle kıt kaynakların daha seri tüketilmesi sorunu baş gösteriyor. Diğer taraftan gerçekten ihtiyaç olup olmadığı tartışmalı bir takım ürünün insanların hayatında ihtiyaç haline getirilmesi gibi bir durum ortaya çıkıyor.

Bütün bunların ötesinde eskitilen ürünlerin ne olacağı ise çevrecilerin temas ettiği bir diğer sorun. Bu kadar kullanım dışı kalmış ürünün yaratacağı kirlilik üzerine ciddi tartışmalar yaşanmakta. Geri dönüşüm ise her zamanki gibi konuya yönelik olarak oldukça gündemde.

---

[1] http://www.computerinfoweb.com/computer_electronics/Blu_Ray.php

[2] http://en.wikipedia.org/wiki/Planned_obsolescence

[3] http://www.haber7.com/haber/20110811/Planlamis-eskitme-ve-A-vatandaslik.php

[4] http://disturblog.com/genel/dongusel-tuketim-ihtiyaci.html

http://www.thedailygreen.com/environmental-news/latest/planned-obsolescence-460210

Kaynak:

http://www.tanilsarikaya.com/

110 Yıldır Sönmeyen Ampulün Sırrı ya da Planlı Eskitme

milliyet.com'da bir haber vardı: California'daki bir itfaiye istasyonunda 110 yıldır yanan bir ampulün fotoğrafı ve onun sırrı.. Yorumlarda ampulün içindeki ışığı **Allah** yazısına benzetenler olduğunu okudum. Belki haberi hazırlayanlar da bunu düşünerek böyle bir başlık kullanmışlardır.. Ampulün içindeki ışıkta gerçekten bir şey yazıp yazmadığı ayrı konu ama o ampulün nasıl 110 yıldır yandığını merak ediyorsanız işte gerçek "sırrı":

Birkaç ay önce bir belgesel izledim. **"Çöp/İsraf Dağları"** ya da diğer adıyla **"Ampül Komplosu"**

Belgesel kısaca "**Planlı Eskitme**" olarak adlandırılan olguyu yani **"kullan at"** kültürünün ve tüketim toplumunun nasıl planlı olarak yaratıldığını, günümüz ekonomik sisteminin planlı eskitme olmadan yürümesinin nasıl mümkün olmadığını anlatıyor. Ampul komplosu denmesinin sebebi bu olguyu, **yüzbinlerce saat yanacak biçimde tasarlanmış ve üretilmiş olan ilk ampullerin ömrünün nasıl adım adım kısaltıldığı üzerinden anlatması.**

Türkçe altyazısı şu an için yoktur. Gayretli kardeşlerimizi bekliyoruz. İngilizce olanına **buradan** ulaşabilirsiniz:

Mutlaka izlemenizi tavsiye ederim.

Hikaye özetle şöyle:

İlk olarak 1924 yılında ABD'de kurulan bir elektrik karteli, ampullerin saat ömrünün sınırlanmasına, daha sık değiştirilecek biçimde yeniden tasarlanmasına karar veriyor. **Çünkü uzun ömürlü ampuller firmalar açısından ekonomik olarak avantajlı değil.**

Böylece üretici firmalar gittikçe daha hassas ve ömrü 1000 saati aşmayan ampuller tasarlamak ve üretmek üzere bu kartel tarafından baskı altına alınıyor.

1929 yılında yaşanan **"Büyük Buhran"**dan yani büyük ekonomik bunalımın ardından işsiz kalan insanların istihdam edilebilmesi ve ekonominin canlanması için en iyi çözüm talebi arttırmak. Ekonominin çarklarının dönmesi için tüketimin artması gerek, buna bağlı olarak üretimin artması ile birlikte istihdamın artması amaçlanıyor. Bunun için de çözüm yasal düzenlemeler ile planlı eskitmeyi zorunlu hale getirmek. Ancak bu fikir 1950'lere kadar rafta kalıyor. 1950'lerde ise bu fikir tekrar su yüzüne çıkıyor ancak önemli bir değişiklik ile. **"Planlı eskitmeyi zorunlu hale getirmek"** yerine insanlar için bu çekici hale getiriliyor. Daha yeni, daha iyisine sahip olmayı çekici hale getirerek..

Şu cümleler çok ilginç:

> **"Avrupa'nın sonsuza kadar dayanacak ve en iyi ürünü üretme yaklaşımına karşı, Amerika'nın yaklaşımı Amerikan tüketicisinin bir ürünü belli bir süre kullandıktan sonra mutsuz olmasını, ondan kurtulmasını ve mümkün olan en yeni modeli almak istemesini sağlamaktır."**

Ampulden sonraki kurban külotlu çorap dediğimiz ilk naylon çoraplar. Piyasaya ilk çıktıklarında kadınlar arasında bomba etkisi yaratıyor. **Naylon çorapların bu kadar sevilmesinin bir başka sebebi inanılmaz sağlam olması.** Sağlamlığını göstermek için üreticileri reklamlarda araba çekici olarak kullanıyorlar. Ama yine aynı sorun baş gösteriyor. Çorap o kadar sağlam ki bir kadın bir çorabı ömür boyu giyebilir! Ve yine aynı şekilde, firma mühendislerine çorabı daha hassas şekilde yeniden tasarlamalarını salık veriyor. (Bunu o zaman firmada çalışan mühendisin kızı anlatıyor)

Peki günümüzde kullandığımız teknolojik aletler?

> **Printerlar, iPodlar. Belgesel'de anlattığına göre onlar da kısa sürede bozulmak üzere tasarlanıyor. Ve öyle ki çoğunun tamir ya da yedek parça masrafı, ya yenisinin fiyatına yakın, ya da daha fazla.**

Gana'daki atık bilgisayar kasası dağları, bir adamın 1985'te Doğu Berlin'de aldığı buzdolabının içindeki hiç değiştirilmemiş ve hala yanan ampul, "**sonsuza kadar dayanan ipliği üreten mühendis filmi**" de diğer ilginç hikayeler..

> **Bugün kullandığımız anlamda "tüketim toplumu" olgusunun bundan sadece 60 yıl önce 1950'lerin Amerika'sında ortaya çıkmış olması ilginç değil mi?**

Sizce reklamlar özendirici rol oynayıp insanların ihtiyacı olmayan şeylere sahip olmak için borç altına girmelerine mi sebep oluyor?

> **Ya kredi kartı kullanımı ve tüketici kredilerindeki patlama?**
>
> **Peki ya o "tüketici dostu", "çevreci" bildiğimiz büyük firmalar da bunu yapıyor mu?**
>
> **"Ekonomiyi" canlandırmanın yolu tüketimi arttırmak mı?**
>
> **Belki de planlı eskitme bundan 80 yıl önce radikal bir şeydi ama çağımız için o kadar olağan bir şey haline geldi ki, kimse sorgulamıyor bile..**
>
> **Siz ne dersiniz?**

Not: Belgeselin başlarında, elektronik aletler satan bir mağazada satış temsilcisi, bozulan printerını getiren müşteriye printerların tamir masrafının neredeyse yenisine yakın olduğunu söyleyerek kendisine broşürden modeller gösteriyordu. Birkaç gün önce benzer sahneyi kendim yaşadım. Satış temsilcisi aldığım cep telefonunun kırılma, hasar görme..vs durumlarında tamir masrafının €150 olduğunu (neredeyse cep telefonunun fiyatına yakın) ama 40 TL'lık bir sigorta yaptırırsam bu tamiri 1 sene boyunca ücretsiz yaptırabileceğimi söyledi. Ben de sigortayı yaptırdım. Benzer sahne dünyanın her yerinde tekrar tekrar yaşanıyor..

Kaynak:

http://limonyesili.blogspot.com/2011/06/110-yldr-yanan-ampulun-srr.html

THE LİGHT BULB CONSPİRACY /Ampul Komplosu (2010) Film

Yönetmen: Cosima Dannoritzer

Senaryo: Cosima Dannoritzer

86 Yazılar

Ülke: İspanya, Fransa

Tür: Belgesel

Rating: 8.1

Vizyon Tarihi: 30 Kasım 2010 (Norveç)

Süre: 75 dakika

Dil: İngilizce, Fransızca, Katalanca, Almanca, İspanyolca

Müzik: Marta Andrés, Joan Gil Bardagi

Çekim Yeri: France

Özet:

Hiç ortada bir şey yokken bilgisayarınız bozuldu mu?

Ya da durduk yere ayakkabınız açıldı mı?

Peki cep telefonunuzun pili kullanılmaz hale geldi mi?

Lambanız patladı mı?

Dedelerimizin ninelerimizin evladiyelik ürünleri hala çalışırken neden bizimkiler bozuluyor?

Bunun nedeni genelde **"Kullanıcı Hatası"** olarak lanse edilir. Oysa durum farklı mı acaba?

Buyrun bir bakalım aslında öyle mi?

Film Alt Yazısı

Bu Barselona'dan Marcos. Ama herhangi bir yerde herhangi birisi de olabilirdi. Birazdan başına gelecek olan şey, dünyanın her köşesinde, ofislerde, evlerde hergün tekrarlanıyor. Yazıcısındaki bir parça bozulmuş ve üretici Marcos'u teknik desteğe yönlendiriyor. Teknisyen bir teşhis koyabilir, ama bunun maliyeti bile 15 Euro + KDV Bunun parçalarını bulmak iyice zorlaştı. Tamir etmeye değmez Tamir ettirmek sana 110-120 Euro'ya patlar **Yenisini 39 Euro'ya bile bulabilirsin. Sana yeni bir yazıcı almanı öneririm. En iyisi yenisini al.** Üç satıcının da yeni bir yazıcı almayı önermesi tabii ki tesadüf değil ***Eğer kabul ederse, Marcos 'kasıtlı eskitme'nin kurbanları arasına katılacak; yani tüketim toplumumuzun kalbindeki gizli mekanizma.*** Hayatlarımız kredi çekerek ya da borç alarak aslında ihtiyacımız olmayan şeyleri tüketmekle geçiyor gibi. Büyüme ekonomisinin gölgesi altında yaşadığımız toplum ihtiyacı olduğu için değil, sadece yaratmak için yaratıyor. Tüketici satın almazsa, ekonomimiz büyümeyecek. **'Kasıtlı/Planlı eskitme'**: Tüketiciyi biraz daha yeniyi, gerekenden biraz daha önce almak üzere şekillendirmek. **Bu film; üreticilerin talebi arttırmak adına ürünlerin ömürlerini kasıtlı olarak kısaltmaya başladıkları 1920'lerden beri 'kasıtlı eskitmenin' hayatımızı nasıl etkilediğini anlatıyor.**

Ampulün kullanım ömrünü 1.000 saate düşürmeye karar verdiler. Tasarımcıların ve mühendislerin yeni değer ve gayeleri nasıl belirlediklerini ortaya koyacağız. çizim tahtasına geri dönmek ve daha az dayanıklı bir şeyle ortaya çıkmak o şeyleri kuruyorlar, zaman

belirliyorlar, sonunda siz onları satın aldığınızda, onlar çoktan tüketilmiş oluyorlar. Yeni nesil tüketiciler üreticileri sorgulamaya başladı!

Çevreye etkisi olmaksızın 'kasıtlı eskitme' olmayan bir ekonomi mümkün mü?

Gelecek nesiller bizi asla affetmeyecekler, gelişmiş ülkelerdeki insanların kullanıp atmaya odaklanmış yaşam biçimlerini öğrenecekler. Ampul komplosu Livermore, California'ya hoş geldiniz; dünyanın en uzun süre yanan lambasının yuvasına. Benim adım Lynn Owens ve ampül komitesinin başkanıyım. İtfaiyede asılı duran ampulün kayda değer şekilde anlamlı bir ampul olduğunu keşfettiğimizde 1972 yılıydı. Livermore İtfaiyesi' ndeki ampul 1901 yılından beri sürekli yanmakta. İronik ama bu ampul çoktan 2 webcam eskitti. 2001'de, ampul 100 yaşını geldiğinde, Livermore halkı büyük bir yaş günü partisi düzenledi. Amerikan sitili. Sanırım biz 200 kişi getirebilirsek mutlu olurduk ve sonunda 900 kişi katıldı. Bir ampule "İyi ki doğdun" şarkısı söyleyebilecek birini hayal edebiliyor musunuz?

Aslında, biz kimsenin söyleyeceğine inanmamıştık ama oldu; söylediler. Ampulün hayatına başladığı yer; 1895 yılında üretildiği Shelby adındaki Ohio kasabası. Oldukça ilginç kadınlar tarafından bir araya getirilmiş. Kadınlardan birkaçının ve firmayı kuran bazı adamların fotoğrafları da var. Filaman (ampulün içinde yer alan ve ışık veren iletken tel), Adolphe Chaillet tarafından icat edildi. İcat ettiği filamanı uzun süre dayanacak şekilde tasarladı. Neden onun filamanı bu kadar dayanıklı?

Bilmiyorum. Bu onun yarattığı bir gizemdi ve onunla beraber öldü. Chaillet'in uzun ömürlü filamanının formülü ampul tarihindeki tek gizem değil. Daha büyük bir gizem mütevazi ampulün 'kasıtlı eskitme'nin nasıl ilk kurbanı olduğudur. 1924 yılbaşı arifesi özel bir gündü. Cenova'da bir arka odada takım elbise giyen adamlar gizli bir plan kurmak için buluştular. Onlar dünyanın ilk küresel kartelini kurdular. Amaçları ampul üretimini idare altına almak ve dünya pazarını aralarında bölüşmek. Kartele Phoebus ismi verildi. **Phoebus, America ve Avrupa'daki ana ampul üreticilerini ve hatta Asya ve Afrika'daki uzak kolonileri içeriyordu. Patentleri değiştirip, üretimi kontrol edebilir ve üstelik tüm tüketimi kontrol edebilirlerdi. Ampullerin daha sık değiştirilmesi şirketlerin yararınadır. Uzun süre dayanan ampuller iktisadi bir sakıncadır.** Önceleri, üreticiler ampullerin uzun ömürlü olmasına uğraştılar. 21 Ekim 1871'de, deneyler sonuç verdi; nispeten muazzam dirençli küçük ölçek ampul üretildi. **Bu sonuçtan sonra yüksek istikrara sahip filaman, Thomas Edison'un ilk ticari ampulü, 1881'de 1.500 saat doldurdu.**

1924 de Pheobus karteli kurulduğunda, üreticiler ömrü 2.500 saate varan ampullerinin reklamını yaptılar ve ne kadar uzun ömürlü olduğunu vurguladılar.

Phoebus'un üyeleri şöyle düşündüler: "Ampullerin ömürlerini 1.000 saat ile sınırlandıralım." 1925 yılında, teknik olarak akkor halindeki bir lambanın yanacağı süreyi düşürecek, '1.000 saatlik ömür komitesini' tayin ettiler.

80 yıldan fazla bir süre sonra, Berlin'li tarihçi Helmut Hoge, karteli kuran üyelerin kurum içi belgelerinde gizlenmiş komitenin çalışmalarını ortaya çıkardı. Hollanda'daki Philips gibi. Almaya'dan Osram, ve Fransa'dan Compagnie şirketi. Burada elimizde bir kartel belgesi var: "Genel Aydınlatma Hizmetinin ortalama ampul ömrü...", "teminat altına alınmamalı, yayınlanmamalı ya da 1.000 saatten..." "başka bir teklif verilmemelidir." Kartelin baskısı altındaki üye şirketler 1.000 saat kuralını karşılayacak daha çürük ampuller yaratmak için

deneyler gerçekleştirdiler. **Kartel üyelerinin kurala uymaları için ampul üretimi titizlikle izlendi. Bir ölçüt, birçok farklı ampulün bağlandığı birçok rafı olan bir deney düzeneği kurmaktı. Böylece Osram şirketi ampullerin ne kadar uzun süre dayandıklarını kayıt altına alabiliyordu.** Pheobus, kurallarını detaylı bir bürokrasi üzerinden dayatıyordu. Üyeler, aylık tüketim raporu hedeflerini gerçekleştiremediklerinde ağır şekilde cezalandırılıyordu. Burada 1929 yılındaki cezaların bir listesi var; örneğin; burada bir ampulün ömrü 1.500 saat olduğunda şirketlerin ne kadar İsviçre Frank'ı ceza ödemeleri gerektiğini gösteriliyor. 'Kasıtlı eskitme' uygulandığı müddetçe kullanım ömrü düzenli şekilde düştü. Sadece 2 yıl içinde kullanım ömrü 2.500 saatten 1.500 saatin altına kadar düştü.

1940'larda kartel amacına ulaştı: 1.000 saat ampuller için standart kullanım ömrü haline geldi. 1932 yılında bunun ne kadar cazip olduğunu anlayabiliyorum. O zamanlarda sürekliliğin kayda değer bir konu olmadığını zannediyorum çünkü; onların içinde bulunduğumuz gezegene sonu olan bir ham madde kaynağı olarak baktıklarını sanmıyorum. Gezegene bolluk içindeki bir kaynak gözüyle bakıyorlardı.

Şu işe bakın ki, ampul her zaman fikirlerin ve yeniliklerin simgesi olmuştur oysa aynı zamanda 'kasıtlı eskitme' nin de ilk ve en iyi örneklerinden biridir. Bunu izleyen yıllar boyunca mucitler yeni ampuller için düzinelerce patent doldurdular; 100.000 saat dayanacak bir tanesi de bunlara dahildi. Hiçbiri genel pazara ulaşamadı. Resmi olarak Phoebus asla var olmadı, ancak izleri her zaman oradaydı. Stratejileri düzenli olarak isim değiştirmek oldu. "Uluslararası Enerji Karteli" ismini ve başka bazı isimleri kullandılar. Esas nokta şu ki; fikir hala uygulamada kalmaya devam ediyor.

Barcelona'da Marcos, tezgahtarların yazıcıyı değiştirme tavsiyelerini dinlemedi. Tamir etmeye karar verdi. Ve internet üzerinde, yazıcısına aslında ne olduğunu keşfeden birini buldu. "Bu yazıcıların küçük kirli sırrı" Çıktıyı almaya çalışırken "yazıcı parçalarından birinin değişimi gerekiyor" uyarısını aldım. Bunun üzerine kendi kendime tamir etmeye karar verdim. Merhaba Marcos. Mesajını aldım. Marcos videoyu yapan kişiyle iletişime geçti. Yazıcının alt tarafında kullanılmış mürekkebi emen bir depo var. Bir yazıcının düzenli olarak yazıcı başlıklarını temizlemesi gerek. Bunun için en altta yer alan bir süngere mürekkep damlacıklarını atmalı. Ama yazıcı belli miktarda mürekkep damlası salmaya programlanmış. Önceden belirlenmiş olan damla sayısına ulaşınca, yazıcı süngerin mürekkep dolu olduğunu sanıyor ve çalışmayı kesiyor. Açıklamaları da sözde bunun masanızın mürekkeple kirlenmesine engel olmak istemeleri. Ama bence esas problem daha büyük. Teknolojinin çalışma mantığında. Bozulmak için tasarlanmış. 'Kasıtlı eskitme'; seri üretimin başlaması ve tüketim toplumu ile aynı zamanda ortaya çıktı. Sorun şu ki; ürünlerin daha kısa süre dayanacak şekilde tasarlanması sanayi devrimi döneminin bir sembolüdür. Yeni makineler çok daha ucuza mâl ediyorlardı. Bu tüketiciler için harika bir şeydi Ama tüketiciler makinelere yetişemiyorlardı. Çok fazla üretim vardı. 1928'in başlarında etkili bir reklam dergisi eskimeyi reddeden bir ürünün 'sanayinin trajedisi' olduğunu haber veriyordu. Aslında seri üretim bir çok ürünü kolayca ulaşılabilir kıldı. Fiyatlar düştü ve birçok insan ihtiyaçtan ziyade zevk için alışveriş yapmaya başladı. Ekonomi hızla büyüyordu.

BORSA DÜŞTÜ! PANİK BAŞLIYOR!

1929'da yeni gelişmekte olan tüketim toplumu durma noktasına geldi. Wall Street çöktügünde ABD derin bir ekonomik bunalıma girdi. Işsizlik korkutucu boyutlara ulaştı.

1933'te isgücümüzün 1/4'ü issizdi. Insanlar artik alisveris yapmak için değil, is ve yiyecek bulmak için kuyruklar olusturuyordu. Ekonomiyi yeniden ayağa kaldirmak için yapilmasi gerekene iliskin radikal teklif New York'tan geldi. Parlak bir emlakçı olan Bernard London 'kasıtlı eskitme'nin kanuni olarak zorunlu hale getirilmesiyle krizden kurtulmayi öneriyordu. İlk defa 'kasitli eskitme' kavrami yazili hale geliyordu Bernard Londan'in teklifi; her ürüne belirli bir ömür verilmesini ve bu süre sonunda ürünlerin kanunen çalışamaz kabul edilmesini öneriyordu. Tüketicilerin çalışamaz hale gelen ürünleri devlet kurumlarına iade etmeleri ve orada ürünlerin yok edilmeleri öngörülüyordu. Sermaye ile iş gücü arasında bir denge kurmaya çalışıyordu. Böylece; yeni ürünler için her zaman bir pazar bulunacak, her zaman isgücüne ihtiyaç olacak ve sermaye ödüllendirilecekti.

Bernard London; kanunla düzenlenmis 'kasitli eskitme' sistemiyle sanayinin carklarinin dönmeye devam edecegine, insanlarin tüketmeye devam edecegine ve herkesin bir isi olacagina inaniyordu. Giles Slade fikrin arkasindaki kisiyi arastirmak için New York'a geldi. Bernard London'in 'kasitli eskitme'yi sirf kâr amaçli olarak mi yoksa issizlere yardim etmek için mi önerdigini anlamak istiyordu.

Dorothea Weitzner; 1930'larda ailesiyle birlikte olduğu bir zaman Bernard London ile tanışmasını hatırlıyor.

-Bana hangisinin o olduğunu söyleme

-Tamam. Tamam.

-İlginç değil mi?

Evet. Gerçekten entellektüel görünüyor.

-Ve Bernard London ile 1933'te tanıştınız...

-Ben 16 - 17 yaşlarındayken. Annem ve babamın neredeyse bir zeplin boyutunda bir Cadillac'ları vardı. Arabayı, bir şoför gibi, annem sürüyordu ve babam önde oturuyordu. Bay ve Bayan London büyük limuzinin arkasındalardı. Babam Bay London'ın felsefesini bana anlatması gerektiğini söyledi. Çok ilginç bir adamdı. Ve bana birkaç kelimeyle depresyonu azaltacak fikrini anlattı. Ekonomik olarak çok karışık bir durumdaydık, bugünden bile kötüydü. Bu fikirde takıntılıydı, resimlerine takıntılı bir ressam gibi, anladınız mı?

Gerçekten arabada bana teorisinin çok radikal olmasından korktuğunu fısıldadı. Ancak; Bernard London'ın teklifi yok sayıldı ve kanuni zorunlulukla 'eskitme' hiçbir zaman uygulanmadı. 20 yıl sonra, 1950'lerde, fikir tekrar ortaya çıktı, ama bir önemli değişiklikle: Tüketicileri 'kasıtlı eskitmeye' zorlamak yerine, tüketicileri onunla kandıracaklardı. Kasıtlı eskitme: tüketicinin, gerektiğinden biraz daha yeni gerektiğinden biraz daha iyi bir şeye, gerektiğinden daha kısa zamanda sahip olma isteğini kullanmak. Bu Brooks Stevens'ın sesidir. Savaştan sonraki Amerika'da 'kasıtlı eskitme'nin müridi. Bu göze çarpan tasarımcı; ev gereçlerinden, arabalara ve trenlere kadar herşeyi yarattı, zihninde her zaman 'kasıtlı eskitme' vardı. O zamanların ruhuna, Brook Steven'ın tasarımları hız ve çağdaşlık taşıdı. Yaşadığı ev bile ilginçti. Bu babamın tasarladığı ve benim de içinde büyüdüğüm ev. Banliyöde inşa edilmeye başladığında, herkes yeni bir otobüs durağı olacağını düşünmüştü, çünkü geleneksel evler gibi görünmüyordu. Yeni bir ürün tasarlarken babam için en önemli şeylerden biri, her zaman bir fikir ortaya koymasıydı. Her zaman tüketiciye satın alma ilhamı verme isteğiyle yaratılmamış ürünlerden rahatsız oldu. Avrupalıların geçmişteki

yaklaşımlarından farklı olarak; -ki onlar en iyi ürünü yapıp, sonsuza kadar kullanılabilmesi için uğraşmışlardı öyle ki gerçekten iyi bir kıyafet aldığınızda onunla neredeyse evlenmiş olur ve gömülebilirdiniz ve asla yenisini almanız gerekmezdi

- Amerika'daki yaklaşım Amerikan tüketicisini mutsuz etmekti; bir süre keyifle kullandığı ürünleri sonunda ikinci ele gönderip, olabilecek en yeni görüntüye sahip olan, en yeni ürünü alırdı.

Brooks Stevens bütün Amerika'yı dolaştı ve 'kasıtlı eskitme'yi konuşmalarıyla destekledi. Yaklaşımı o zamanların İncil'i haline geldi. Amerika'nın Stilistlerine Teşekkürlerle

Hem kadınlar, hem erkekler eşyaların görüntülerine artan bir ilgi göstermeye başladılar. Tüm İlgilerini yeni, güzel ve gelişmiş ne varsa hevesle ona verdiler. Tasarım ve pazarlama tüketicileri etkileyerek her zaman en son modeli alma tutkusuna sürükledi. Babam hiçbir zaman, bilerek bozulacak ya da eskiyecek ya da zamanla bir sebepten fonksiyonunu kaybedecek bir ürün tasarlamadı. 'Kasıtlı eskitme' tamamen tüketicilerin takdiridir. Kimse tüketicileri dükkana gidip bir ürünü almak için zorlamıyor. Biliyorsunuz, bunu özgür iradeleriyle yapıyorlar. Bu onların seçimi. Sınırsız tüketimle gelen Özgürlük ve Mutluluk. 1950'lerdeki Amerikan yaşamı bugün bildiğimiz tüketici toplumunun tabanını oluşturdu. Görüyorsunuz, 'kasıtlı eskitme' olmadan bu yerler var olamazdı. Hiçbir ürün olmazdı, sanayi olmazdı, tasarımcılar, mimarlar olmazdı. satış görevlileri, temizlikçiler olmazdı. güvenlik görevlileri olmazdı. Hiçbir iş olmazdı! Peki, mobil telefonlarınızı hangi aralıklarla değiştiriyorsunuz?

18 ayda bir

- Yılda bir. -

Yılda bir.

-Yılda bir?

Bugünlerde, kasıtlı eskitme tasarım ve mühendis okulları müfredatının ayrılmaz bir parçasıdır. Boris Knuf 'ürün yaşam döngüsü' kavramı hakkında ders veriyor. 'Kasıtlı eskitme' için modern bir yorum. Sizin için alışverişe gittim, birkaç şey aldım; bir tava tuz, gömlek, bir gömlek daha Öğrenciler tek bir amaçla yönetilen bir işletme dünyası için nasıl tasarım yapacaklarını öğreniyorlar; sıklıkla ve sürekli tekrarlanan satın alma. Yapacağım şu; bunları size vereceğim ve siz de bu ürünlerin kullanım sürelerinin ne zaman dolacağını düşündüğünüzü, ne kadar uzun ömürlü olduklarını düşündüğünüzü söyleyeceksiniz. Tasarımcılar hangi şirket için çalıştıklarını anlamak zorundalar. İşletme modeline şirket karar verir.

Hangi sıklıkla ürünümüzü yenilemek istiyoruz?

Tasarımcılara bir talimat veriliyor ve onlar da ürünü kendilerine verilen model çerçevesinde anlamak ve çalıştıkları müşterinin işletme stratejisine göre tasarlamak zorundalar. Büyüme; ekonomimizin kutsal kasesi olduğundan beri, 'kasıtlı eskitme'; batı dünyasının 1950'lerden itibaren yaşadığı sağlam ekonomik büyümenin kökenini oluşturdu. Büyüme toplumunun mantığı sadece taleple buluşmayı büyütmek olamaz; büyümek için büyümek, üretimde kontrolsüz büyümek bu bakış açısı tüketimde sınırsız büyümeyle makul hale getirildi. Serge Latauche tanınmış bir büyüme toplumu eleştirmenidir ve büyüme toplumunun

mekanizmaları konusunda oldukça çok yazı kaleme almıştır. Üç önemli öğe; reklam, kasıtlı eskitme ve kredidir. Son kuşaklarda görülüyor ki; bizlerin hayattaki görevimiz, sadece bir şeyleri kredi alarak tüketmek, borç para alarak aslında ihtiyacımız olmayan şeyleri satın almaktır. Bu bana hiç mantıklı gelmiyor. Yapılan eleştiriler gösterdi ki büyüme toplumu uzun vadede sürdürülemez; çünkü, (büyüme toplumu) çelişki üstüne kurulu. Sonlu gezegende sonsuz büyümenin olası olduğunu düşünen kimse ya çılgındır ya da bir ekonomisttir. Sorun da şu ki; hepimiz birer ekonomist olmuş durumdayız. Neden dünyanın herhangi bir yerinde her 3 dakikada bir, yeni bir ürün yaratılıyor?

Bu gerçekten gerekli mi?

Politikacılar ekonomiyi baştan başlatmak için en iyi yolun alışveriş yapmak veya tüketmek olduğunu söylediklerinde birçok insanın artık bir şeylerin değişmesi gerektiğini fark ettiğini anladığını düşünüyorum. Büyüyen Toplum ile birlikte artık hepimiz sürücüsü olmayan, alabildiğine hızla ilerleyen ve en sonunda bir duvara çarpacak ya da uçurumdan aşağı yuvarlanacak bir yarış arabasının içindeyiz. Değişik yazıcıların servis kılavuzlarını incelerken, Marcos birçok yazıcının ömrünün mühendisler tarafından daha başlangıçta – Ürün ömrü: 18,000 sayfa. -5 yıllık kullanım yazıcının içine yerleştirilen bir çip sayesinde belirlendiğini fark etti. Çok sayıda çıktı depolayabilen EEPROM adında bir çip buldum. Önceden tanımlanmış çıktı adedine ulaştığınızda yazıcı kitleniyor. Beyaz Takım Elbiseli Adam Mühendisler kullanılamaz hale gelecek ürünler tasarlamak hakkında nasıl hisseder?

Bu ikilem 1951de çekilen bir filmde ortaya çıktı. Genç bir kimyacı çok dayanıklı bir iplik icat ettiğinde, büyük bir gelişme kaydedildiğine inanır.

DAYANIKLI İPLİK FABRİKALARI KORKUTUYOR

Ama herkes onunla aynı fikirde değildir ve mutsuzdurlar ve kısa zamanda kendini, yalnızca fabrika sahiplerinden değil, aynı zamanda işçilerden de kaçarken bulur; hepsi işlerini kaybetmekten korkmaktadır. Bu gerçekten çok ilginç ve bana tekstil sanayinde gerçekten olmuş bir şeyi hatırlatıyor.

1940'ta kimya devi Dupont devrim niteliğindeki sentetik kumaşı duyurdu; naylon. Kadınlar uzun süre kullanılabilen çorapları sevinçle karşıladılar. Ama bu sevinç kısa sürdü. Babam savaştan önce ve sonra DuPont'ta Naylon Bölümünde çalıştı. ve bana naylonun çıkış hikayesini, çorapları nasıl sürekli denediklerini, eşleri ve sevgililerine denetmeleri için bölüm çalışanlarından çorapları evlerine götürmelerinin istendiğini anlattı. Babam bu çoraplardan anneme getirdi ve annem de ilk ürünler çok dayanıklı olduğu için çok mutlu oldu.

DuPont kimyagerlerinin bu başarılarından gurur duymaları için haklı nedenleri vardı. Erkekler bile naylon çorapların dayanıklılığını deniyorlardı. Ama bir sorun vardı; çoraplar çok uzun ömürlüydü. Kadınlar çorapları kaçmayacağı ve sürekli yeni çorap almaları gerekmeyeceği için çok mutluydular. Ne yazık ki, bu aynı zamanda üretici firmaların çok fazla çorap satamayacağı anlamına geliyordu.

DuPont; Nicole Fox'un babasına ve iş arkadaşlarına yeni talimatlar verdi. Bölümdeki adamlar için, bu; yazı tahtasının başına geri dönmek, iplikleri daha az dayanıklı hale getirip, daha narin bir ürünle; kaçabilecek çorapla ortaya çıkmaktı. Böylece, çoraplar bu kadar dayanıklı olmayacaklardı. Dayanıklı naylonları yapan kimyacı, zamanın gereklerine uydu ve bu sefer yeteneğini, naylonu daha az dayanıklı hale getirmek için kullandı. Uzun ömürlü iplik

fabrikadan kayboldu, aynen sinemadaki gibi... Bu buluş kontrol altında olmalı. Tamamen kontrol altında! Eğer kontratın iki katını istiyorsanız, ödeyeceğiz. Çeyrek milyon?

Sadece geri çekmek için mi?

-Evet DuPont'taki kimyager bir ürünün ömrünü bilerek azaltma konusunda nasıl hissetmiştir?

Büyük ihtimalle, mühendisler için, iyi bir ürün yapmak için o kadar çalıştıktan sonra yeteneklerini kalitesiz ürünler yapmak için kullanmak zorunda kalmak rahatsız edici olmuştur. Ancak bi yandan; bu dışarıdan bir bakış açısı; muhtemelen onların sadece yapılması gereken bir işleri vardı; ürünü daha dayanıklı ya da daha az dayanıklı hale getirmek; işleri buydu. Mühendisler için ahlak ilkelerinin karmaşık olduğu bir zamandı. 'Kasıtlı eskitme'yle birlikte gelen bu çelişkiler onları, en temel etik anlayışlarını gözden geçirmeye sevk etti. Bir yanda hiç bozulmayacak, kalıcı, uzun süre kullanılabilir ürünler yapmaları gerektiğine inanan eski moda mühendisler vardı ve diğer tarafta da pazar tarafından yönlendirilen, elden en kolay çıkarılabilecek ürünleri yapmakla ilgilenen, yeni moda mühendisler vardı. Ve bu tartışma yeni moda mühendislerin galibiyeti ile sonuçlandı. **'Satıcının Ölümü' 'Kasıtlı eskitme' yalnızca mühendisleri etkilemedi; sıradan tüketiciler de etkilendiler ve yaşamakta oldukları hüsran Arthur Miller'ın klasik haline gelmiş 'Satıcının Ölümü' eserinde ses buldu.**

Satıcının Ölümü Willy Lomax gibi, tüm tüketiciler, hiç faydası olmasa da, şikayetlerini sıralayabilirler. Kırılıp, bozulmadan önce bir eşyam olsun isterdim. Her zaman bir sorun çıkıyor. Arabanın parasını henüz ancak ödeyebildim ve neredeyse kullanılamaz durumda. Bu buzdolabı delice elektrik tüketiyor! Bu aletlere zaman koyuyorlar, bozulma zamanını planlıyorlar. Sonunda kredilerini ödeyebildiğinde de bozulmuş oluyorlar!

Tüketicilerin çok az bir kısmı, demir perdenin ardında, Doğu Bloku ülkelerinde 'kasıtlı eskitme' olmayan bir ekonominin varlığından haberdardı. Komünist ekonomi; serbest pazar kuralları tarafından değil, merkezi olarak devlet tarafından yönetiliyordu.. Verimsizdi ve sürekli yetersiz kaynak sıkıntısı ile mücadele ediyordu. Böyle bir sistem içerisinde 'kasıtlı eskitme' anlamsızdı. En verimli komünist ekonomi olan eski Doğu Almanya'da kanuni düzenlemeler soğutucuların ve çamaşır makinelerinin 25 yıl boyunca çalışabilmelerini şart koşuyordu.

1985'te bu DDR-dolabı satın aldım. Şimdi 24 yaşında. Ampulü de aynı yaşta, hiç değiştirmedim. 25 yaşında. 1981'de Doğu Almanya bir lamba fabrikası uzun ömürlü lamba üretimine başladı. Batılı müşteriler bulmak üzere; ürettikleri uzun ömürlü ampulü Uluslararası Aydınlatma Fuarı'na götürdüler.

1981 Hanover'de Doğu Almanyalılar bir fuarda ampulu tanıttıklarında, batılı araştırmacılar "Kendinizi işsiz bırakacaksınız" demişlerdi. Doğu Almanların cevabı; "Tam tersine... ...kaynaklarımızı idareli kullanarak ve tungsten'i boşa harcamadan işlerimizi koruyacağız." oldu. Sonu batı bu lambayı reddetti.

1989'da Berlin Duvarı yıkıldı. Fabrika kapandı. ve Doğu Almanya'nın uzun ömürlü lambası üretimden kalktı. Şimdi sadece sergilerde ve müzelerde görülebiliyor. Berlin Duvarının yıkılmasından 20 yıl sonra, bugün, Doğu'daki tüketiciler de en az Batı'dakiler kadar sınır tanımaz hale geldiler. Ama günümüzün internet çağında bir fark var; tüketiciler 'kasıtlı

eskitme' ile mücadele ediyorlar. Ses getiren ilk filmimiz; 400-500 dolara mal olan ve tamamen kullanılamaz hale gelen iPod hakkındaydı. 8 ya da en çok 12 ay kullandım ve pili kullanılamaz hale geldi. Apple'ı arayıp, pili değiştirmelerini istedim. O sırada şirket politikaları müşteriyi yeni bir iPod almaya yönlendirmekti. Apple bu servisi vermiyor mu?

-Hayır Apple iPod için yni bir pil öneremiyor mu?

-Hayır Rahatsız edici olan pilin ömrünün bitmiş olması değildi. çünkü örneğin; kullandığım Nokia cep telefonunun da pil ömrü tükeniyor ve yeni bir tane alıyorum. Hatta Apple dizüstü bilgisayarımın da pil ömrü bitebilir ve yenisi ile değiştirebilirim. Ama iPod pahalı bir donanım ve pil ömrü tükendiğinde komple cihazı değiştirmeniz gerekiyor.

Kardeşimin aklına tam da bu konuda bir film yapmak geldi. Şehirde gördüğümüz her iPod reklamına üzerinde **'iPod'un değiştirilemeyen pili yalnızca 18 ay dayanıyor'** yazan panolar çiviledik ve video'yu kendi küçük sitemiz ipodsdirtysecret.com da paylaştık. Site ilk 4 - 6 hafta sonunda 5-6 millyon hit aldı ve duyuldu. San Francisco'da avukatlık yapan Elizabeth Pritzker bu videoyu duydu ve ortaklarıyla birlikte iPod'un pil ömrü konusunda Apple'ı dava etmeye karar verdi. Uzun ömürlü ampul konusunda yaşananlardan yarım yüzyıl sonra 'kasıtlı eskitme' yeniden mahkemedeydi. **Davayı açtığımızda iPod 2 yıldır piyasadaydı ve Apple tüm Amerika'da 3 milyon iPod satmıştı 3 milyon iPod sahibi pil problemi yaşıyordu ve Apple'ı dava etmeye hazırlardı.** Bunlardan biri de Andrew Westley'di. Bizi arayanlar arasından, grup adına açılan davada temsilci gibi davranacak kişileri seçtik. Grup adına açılan dava; Birleşik Devletlere özgü ve küçük grupların taleplerini, daha büyük güçlere karşı, mahkemeye getirmelerini sağlayan bir araç. Davadaki görevim binlerce, belki on binlerce kişinin temsilcisi olmaktı. Dava 'Westley Apple'a karşı' olarak tanındı. Andrew E. Westley kendi adına ve kendisi gibi olanlar adına davada temsil Arkadaşlarım ve ailem bu kadar büyük bir dava olduğunu öğrendiklerinde biraz radikal olduğumu düşündüler; bilirsiniz neredeyse bir sonraki Erin Bronkovich. **2003 Aralığında, Apple merkezinden birkaç blok ötede, Elizabeth Pritzker davayı mahkemeye taşıdı. Apple'dan iPod'un pil ömrü konusunda teknik birkaç doküman paylaşmasını istedik. Karşılığında pilin tasarımı, testleri konusunda çok sayıda teknik doküman aldık ve bunlara bakarak iPod için tasarlanan ve içinde yer alan lithium pilin gerçekten kısa ömürlü olmak üzere tasarlandığını ortaya çıkardık. Apple'ın iPod üretimini 'kasıtlı eskitme' güdümüyle yaptığına inanıyorum. Birkaç ay sonra iki taraf bir anlaşma imzaladı ve Apple piller için değişim servisi başlatıp, garanti süresini 2 yıla çıkardı. Davacılara da tazminat ödendi. Beni kişisel olarak çok rahatsız eden şey; Apple gibi kendini bu kadar genç, yenilikçi olarak konumlayan bir şirket var ve bu şirketin ürünlerin iadesine izin veren, ve ürünlerin uygun şekilde geri dönüşümüne, atılmasına olanak sağlayan iyi bir çevre politikası yok.**

Bu gerçekten rahatsız edici. 'Kasıtlı eskitme', Gana gibi 3. dünya ülkelerine elektronik çöp yağmasına neden oluyor. Son 8-9 yıldır bu ülkeye (Gana) tonlarca konteynır dolusu elektronik atık geliyor. Burada bahsettiğimiz gelişmiş ülkelerde artık kimsenin kullanmadığı, ömrünü doldurmuş bilgisayarlar ve televizyon setleri. 3. Dünya ülkelerine elektronik atıkların gönderimi uluslararası hukuk gereği yasak. Ama tüccarlar küçük bir hile yapıyor; Bu atıkları 2. el ürün olarak gösteriyorlar. Gana'ya gelen elektronik atıkların % 80' den fazlası kullanılamayacak, tamir edilemez durumdaki çöplerden oluşuyor ve ülkenin dört bir yanına boşaltılıyor. Daha önceleri Odaw adındaki güzel bir nehrin bulunduğu yerde, Agbogloshie'de, bu çöplerin atıldığı yerdeyiz.

Burada eskiden hayat vardı ve nehir balık doluydu. Okulum buradan çok uzak değildi ve buraya nehre girmek ve futbol oynamak için gelirdik. Çok iyi hatırlıyorum burada balıkçılar olurdu. Ama şimdi bunların hepsi yok oldu. Bu beni gerçekten üzüyor ve kızdırıyor. Bugünlerde burada okuldan sonra oyun oynayan çocuklar yok.

Onun yerine var buraya hurda metal toplamaya gelen fakir ailelerin çocukları İçindeki metali çıkartmak için plastik kaplı kabloları yakıyorlar. Büyüklerin gözünden kaçan en ufak parçaları daha küçük çocuklar topluyorlar.

Bu gönderimlerin arkasındakiler diyor ki: Biz Avrupa, Amerika olarak geri kalanlarla (Afrika Gana gibi) aramızdaki bilgi teknolojilerine erişimdeki eşitsizliği kaldırmak istiyoruz. Ama gerçek şu ki, buraya gönderilen bilgisayarlar çalışmıyor bile! İşe yaramayan bu kadar elektroniğin gönderilmesinin bir anlamı yok üstelik bunları siz üretmemişseniz ve ülkeniz dünyanın çöp kutusu olarak görülüyorsa. Endüstri çağında gözlerden uzak tutulan atıklar artık hayatımızın içine giriyor; bundan daha fazla kaçabilmemiz mümkün değil. Tüketim ekonomisi aslında sona doğru yaklaşıyor çünkü; fiziksel olarak tüketilenleri koyacak yerimiz kalmıyor.

Öyle sanıyorum ki; içinde yaşadığımız dünyanın bunu daha fazla sürdüremeyeceğini zaman içinde anladık. Sahip olduğumuz doğal kaynakların ve enerji kaynaklarının bir sonu var. Gelecek nesiller bizi affetmeyecekler. Gelecek nesiller; gelişmiş ülkelerde yaşayanların 'kullan-at' hayat stillerini öğrenecekler. Dünyanın pek çok yerinde insanlar 'kasıtlı eskitme'ye karşı harekete geçmeye başladılar.

Mika Anane; bu ürünleri almayarak savaşıyor. İşe bilgi toplayarak başladı. Burası atıkları tuttuğum yer; üstlerinde nereye ve hangi şirkete ait olduklarını gösteren etiketleri var. Bu; AMU-Center, Northwest Sjaelland. Danimarka'dan. Bu Almanya'dan West-Minister Koleji Apple. Daha iyisini yapabilirdi. Buraya pek çok Apple ürünü atılıyor. Gana'ya atılan elektronik çöplerin üreticileri için etiketleri, adresleri, telefon numaralarını, şirket isimlerini kaydettiğim bir veritabanı oluşturdum. Mike Anane bunları bir davada kanıt olarak kullanmayı planlıyor. Bir yerden başlamamız, harekete geçmemiz ve bu insanları dava etmemiz gerekiyor; ancak bu şekilde Gana'ya çöp atılmasını engelleyebiliriz. Marcos yazıcısının ömrünü uzatmak için internet araştırmasına devam ediyor. Sayaç konulmuş yazıcılar için ücretsiz yazılım sağlayan Rus bir internet sayfası buluyor. Programcı bunu yapmaktaki kişisel amacını bile anlatıyor. Bu tamamen kötü üretimden ve ve işletmeler bunu istiyor ama bu ne bizler, ne de çevremiz için iyi değil. Böylece ben de araştırdım ve kullananların bu sayacı etkisiz hale getirebilecekleri kullanıcı dostu bir yazılım geliştirdim. Marcos ne beklemesi gerektiğini bile bilmiyor ama gene de yazılımı indiriyor. Fransa'nın küçük bir köyünden John Thackara, insanlara dünyanın her yerinden gelen tasarım fikirlerini paylaşmaları için yardım ederek, 'kasıtlı eskitme' ile savaşıyor. Tüm fakir ülkelerde bozulan eşyalar tamir edilir. Bir ürünü yalnızca kırıldığı için ya da başka herhangi bir nedenle öylesine atamazsınız. Somebody in the South Hindistan'da kullanılan ve ne kadar komplike olursa olsun, eşyaları onarma geleneğini anlatan bir sözcük var; ''jugaad'; Yalnızca işlerin ne kadar kötüye gittiğini, nasıl değişmesi gerektiğini anlatan insanlar yerine, gerçekten bu konuda proje üreten insanları bulmaya çalışıyoruz. Bu insanlardan biri Warner Philips; ampul üreticilerinin soyundan geliyor. Büyükbabamın, nasıl ampul üretildiğini göstermek için, beni Eindhoven'daki **Philips fabrikalarından birine götürdüğünü hatırlıyorum. Üretim gerçekten çok etkileyiciydi.** Ampul kartelinin

kuruluşundan yaklaşık 100 yıl sonra, Warner Philips aile geleneğini izledi; ama farklı bir bakış açısıyla. 25 yıl dayanan LED ampul üretti. Bu bir tarafta iş dünyası, bir tarafta da çevre duyarlı işler var gibi bir durum değil. İş ve sürdürülebilirliğin elele gitmesi gerektiğini düşünüyorum; aslında bu sağlam bir iş kurabilmenin temeli. Bunu yapabilmenin tek gerçek yolunun da kullandığınız kaynakların; üretim için kullanılan enerjiden, nakliye için kullanılan benzine kadar, tüm gerçek maliyetlerini belirlemek olduğuna inanıyorum. Petrolün yenilenemez bir enerji kaynağı olduğunu düşünecek olursanız; taşımacılık sektörü anca şu anki benzin fiyatları 20-30 katına çıktığında nakliye masraflarını ödeyebilirdi.

Kullandığınız tüm kaynakları bu hesabın içine katarsanız sonsuza dek kullanılabilecek ürünler için, tüm dünyada tüm üreticiler ve girişimcilere büyük fırsatlar çıkar. 'Kasıtlı eskitme' ile mücadele; tüketicilere sunulan malların yapım ve üretimlerinin yeniden gözden geçirilmesiyle de kazanılabilir. Yeni bir kavram olan 'beşikten beşiğe' fabrikalar doğa gibi çalışabilseler 'kasıtlı eskitme' nin terk edileceğini iddia ediyorlar. 'Çevre' genellikle tasarruf etme, azaltma, sıfır atık gibi kavramlarla bağdaştırılıyor. Ama aslında doğa hiçbir şeyi biriktirmez; mesela kiraz çiçekleri Doğa bol bol üretir ama ölen yapraklar ya da çiçekler heba olmaz, yerlerini başka organizmalara bırakırlar, bu bir döngüdür. Doğa yalnızca besin üretir, atık üretmez. Braungart; endüstrinin de doğanın hünerine benzer bir hüneri taklit edebileceğine inanıyor. Bunun mümkün olabileceğini; İsviçreli bir tekstil şirketinin üretim süreçlerini yeniden tasarladığında ispatladı. Böyle bir iplikten üretilmiş bir koltuk ya da sandalye düşünün; dekorasyonu o kadar toksik ki; tehlikeli atık olmalı. Braungart fabrikadaki iplik üretiminde yüksek derecede toksik maddelerin rutin olarak kullanıldığını fark etti. Yeni ipliklerin üretimi için Braungart ve ekibi malzeme listesini tamamı biyolojik olarak parçalanabilen 36 maddeye indirgediler. Şimdi yenilebilir materyalleri seçiyoruz. Müslinize bile koyabilir olmalısınız. Tüketim odaklı bir toplumda ürünler problemlere yol açacaktır. Ama eğer üreticiler besinleri kullanırlarsa, ürünler yeni birleye dönüşebilirler. 'Kasıtlı eskitme'nin radikal eleştirmenleri üretimde reformu yeterli bulmuyorlar. Bütün ekonomik sistemi ve değerlerimizi gözden geçirmemizi istiyorlar. Gerçek bir devrim, kültürel değişim, ve zihinlerde bir değişikliği gerektirir. **Bu devrimin adı 'anti-büyüme'** Serge Latouche, hep birlikte, büyüme toplumundan nasıl çıkabileceğimizi anlatmak için konferanslar veriyor. Anti-büyüme sonsuz büyümenin mümkün ve sürdürülebilir olduğunu destekleyen düşünce tarzını alt edecek provokatif bir slogandır. Mantığımızı değiştirmemiz gerektiğini vurguluyor. Anti-büyümenin temel mesajı çevresel izdüşüm alanımızı, israfı, aşırı üretimi ve aşırı tüketimi azaltmaktır. üretim ve tüketimi azaltarak, arkadaşlık ve öğrenme gibi, hiç bitmeyecek zenginliğin başka çeşitlerini geliştirmek için daha çok boş zaman kazanabiliriz. Muhtemelen, toprakla kurulan bağ, bir topluluğa ait olma ve tüketicilerce yerlerine başka şeyler koymaya çalıştığımız sosyal hassasiyetlerdeki kırılmalar sebebiyle kimlik ve öz güven konularına bel bağlıyoruz.

Mutluluk tüketim seviyemize bağlı olsaydı, %100 mutlu olurduk. Marx'ın zamanından 26 kat daha fazla tüketiyoruz. Fakat araştırmalar da 20 kat daha mutlu olduğumuzu göstermiyor. Mutluluk her zaman öznel olmuştur. Anti-büyüme eleştirmenleri bunun modern ekonomiyi altüst etmesinden ve bizi ilkel çağlara götürmesinden endişe ediyorlar. Sürdürülebilir gelişme toplumuna dönüşmek, belki Taş Devrine dönmek değil ancak 1960'lara geri dönmektir; ve bu Taş Devrinden daha uzaktır. Anti-büyüme toplumu Ghandi'nin bakış açısıyla tanışır.

96 Yazılar

"Dünya herkesin ihtiyacını gidermek için yeterince büyük, ancak bireysel açlığı gidermek için daima küçüktür."

Marcos Rus internet sitesinde bulduğu yazılımı bilgisayarına indiriyor. İndirdiği yazılım yazıcısının içindeki sayacı sıfırlamasını sağlıyor. Yazıcı o anda yeniden çalışmaya başlıyor.

THE CONSPİRACY (Komplo) 2012 Film

Yönetmen : Christopher MacBride

Yazar : Christopher MacBride

Yapımcı : Lee Kim

Vizyon Tarihi: 20 Eylül 2012

Süre: (1s 23dk)

Oyuncular: Aaron Poole, James Gilbert, Alan C. Peterson, Bruce Clayton

Tür: Gerilim , Korku

Ülke: Kanada

Özet :

İki yakın arkadaş olan genç sinemacılar Aaron ve Jim yeni belgesellerinin konusunu belirlemişlerdir. Çılgın bir komplo teorisyenini Terrance G. konu edecekleri bu proje için basit bir iş ilerleyişi düşünmektedirler. Teoriler üzerine konuşacakları birini olup konu üzerine konuşturacaklardır ve bu iş basit bir iş gibi görünür. Fakat işler daha karışık olacak gibidir. Teorisyen konuştukça iki gencin başta saçmalık olarak düşündükleri konular zamanla onlar için mantıklı hale gelmeye başlar. Proje askıya alınır. Taraflardan biri araştırmaları durdurmayı istese de diğeri bu projeyle ilgili saplantılıdır ve araştırmalara devam eder ve şok edici bir neticeyle karşılaşır.

Filmden Kesitler

" Dünya, gördüğünüz kişilerden farklı olarak hayalî örgütler tarafından yönetilmektedir."

Benjamin Disraeli,
İngiltere Başbakanı1874 – 1880

Terrance G., genç sinemacı olan Aaron ve Jim diyor ki:

Biz insanız! Biz sizinle uğraşacak kadar kalabalık değiliz!

Biz savaşlar için yem olacak piyade değiliz!

Biz özgürlüğü hissediyoruz ama bu özgürlük değil. İnsanları özgür düşünüyorum, ama değiller . Özgürlük için mücadele edecek kadar güçlü de değiliz.

Bizim özgürlüğümüz, seçim yapma şansımız bir yanılsama. Seçtiklerimizin kendilerini benim kadar komplo teorileri içinde göremiyorum. Onlar komplonun kendisi. Bu gerçekten büyüleyici bir toplumsal olgudur, biliyorum ve biz bunu gidermek için anlamak için denemek zorundayız.

Bizler bir hata yaptık.

Bizler büyük bir hata yaptık . İşte onlar zenginler. Bu toplumu biz yarattık. Biz köle olduğumuzu biliyoruz. Onlar daha iyi biliyorlar.

Köleler ! Köleler ! Köleler !

Onlar bizi izliyorlar. George Orwell-1984 teki Big Brother bir gün bizleri her şeyimizle izliyor olacaklar. Big Brother (Büyük Birader) ona kendimizi teslim etmemizi istemektedir. Onların hakkında anahtar kelimeler ile internette arama yapıyorsanız sizi muhakkak takip edeceklerdir.

"Onlar " kim?

Benim düşünceme göre, Bilderberg Grubu, Illuminati , Bohemian Grove, Dış İlişkiler Konseyi, Halliburton, Kailow Group, Askeri - endüstriyel kompleks , Rothschild , Rockefeller , DTÖ , CIA , NSA , MI6 , MFI , Dünya Bankası.

İzlenmek istemiyorsanız, dünyadan çıkın, denilse de; çıkacak bir yerimiz yok

Onları biliyorum. Bunu bilmek gerekir.

Yalnız, bir adam olarak, ben onlar için herhangi bir tehdit değilim, ama bu bir fikirdir. Benim yapabileceğim bu bilgileri megafon ile sokakta dahi bildirmek. Her zaman bir iki olur.

İki yakın arkadaş olan genç sinemacılar Aaron ve Jim, yukarıdaki sözleri ve komplo bilgisini paylaşan Terrance G.yi tekrar geldiklerinde bir daha izini hiçbir yer de bulamayacak şekilde kaybettiler. Sadece döküntü belgelerini toparlayabildiler.

İki genç bu kaybolma olayı üzerine ve son zamandaki olaylar hakkında yorum yapmaya başladılar. Bazen Terrance G. nin şizofren olabileceği yargısına dahi düştüler.

Dünya olayları üzerinde fikir yürütmenin nasıl yapılacağını öğrendiler. Mesela bir kanun çıkınca arkasında veya önünde hangi olay olduğunu araştırmak ve üzerien mavi raptiye yapıştırmanın ne olduğunu öğrendiler.

Fed , I. Dünya Savaşı , 9/11 oluşumu vb. olayları ayrı olarak değil ilgili olarak düşünmeyi denediler.

Sonra buldukları tarihleri bir dizi üzerinde odaklamaya karar verdiler. Öyleki Google'da tarihler araştırılınca, bahsedilen büyük dünya olaylarından önce bir toplantının gerçekleşmesi onları kaosa ve korkuya düşürdü. Tarsus Kulübü toplantıları. ***"Tarsus PR."***

Bu kulüp hakkında 2003 yılında Time dergisinde bir yazı yayınlanır..

Tarsus Kulübünde, kurumsal liderler, zengin insanlar, büyük dünya oyuncuları, siyasetçiler vardır.. Tarsus kulübü, Dünya Ticaret Merkezi Binasındaki ofislerinde Nisan 1946 , Mayıs 1962 , Mayıs 2001 yılında özel toplantılar yapmıştır. . Yani , Nisan '46 Mayıs '62 , Mayıs 2001.

Tarsus Kulübü ve benzerlerinin tek bir hedefi vardır. O da **"Yeni Dünya Düzeni"** .

Bir tek - dünya hükümeti bir planı, bu gezegendeki her ulus ve her kişiyi kontrol edebilmek. Onların hedefini, herkes dolaylı şekilde istemeye başladı. Alice Bailey , H. G. Wells , Adolf Hitler , Gorbaçov , George Soros , Herbert Walker Bush. Bu insanlar bir noktada yeni bir dünya düzeni için çağrıda bulundular. Hepsi aslında tek bir ortak eleman ve gizli bir bağla birbirlerine bağlıydılar.

Tarsus Kulübü ve diğer gizli örütlerin ritüelleri vardır. Ritüellerini ve inançlarının uygulamasını kadim adetler ve son derece gizli olarak yaparlar. Filmde varsayılan Mitraizm üzerinde durulmaktadır.

Mithras 4.000 yıl önce ilk defa İran'da çıktı ve bir tanrı oldu. Şimdi, Efsaneye göre, Aralık 25 tarihinde doğdu . O öldü ve üç gün sonra dirildi. Unutmayın, bu İsa'nın doğumundan 2.000 yıl önce oldu. Birçok bilim adamı bu Hıristiyanlığın temeline de bu olay işlendi.

Onlar dünyanın ilk gerçek gizli bir toplumu oldular. El sıkışmaları bile bir işarettir. Birçok dünya lideri bu gizli topluluğun üyesidir. Dünya liderleri elleri ile tokalaşırken bu farklılığı görebilirsiniz. (Belgeselde gösteriliyor.)

Tarsus Kulübü üyesi Yeni Dünya Düzeni mensuplarından **“Murray Chance”** diyor ki;

Komplo çığırtkanlığı yapan insanlara küçük bir sır vermek gerekirse; Küresel liderler bir araya gelip işbirliği yapmalılar . Bu şekilde bütün uluslar ve insanları tek bir genel toplum içinde bir araya getirip yeni bir dünya yaratalım. Her şeyi düzeltelim.

John Fitzgerald Kennedy’in ifadesi ile özgürlük istiyoruz.

> **" Gizlilik " özgür ve açık bir toplumda iğrenç bir şeydir. İnsanların doğal ve tarihsel olaylarını etkileyenlerin, gizli yeminleri etmesi, gizli cemiyetlere bağlı olması ve onlara karşı çıkan insanlara gizli işkenceler yapmaları ne korkunçtur. . Biz gece gerillaları yerine, gözdağı vermek için, özgür seçim ile seçimlerde bu gizli örgütleri devirmek istiyoruz. Onların gizli işgal ile sızmalarını engellemek ve kendi nüfuz alanımızı genişletmek için gizli yollara başvurmamalıyız. Öncelikle ben halka güveniyorum. Ancak monolitik ve acımasız komployla karşı karşıyayız.”**

[Allah Teâlâ buyurdu ki;

> **"Rabb'in isteseydi insanları bir tek ümmet yapardı ama ihtilaf edip durmaktadırlar."**(Hûd, 11:118).
>
> **"Rabb'in isteseydi yeryüzündekilerin hepsi inanırdı. O halde sen mi insanların inanmaları için zorlayacaksın"** (Yûnus, 10:99).
>
> **"Sen sevdiğini doğru yola iletemezsin, fakat Allah sevdiğini doğru yola iletir. O, yola gelecek olanları daha iyi bilir."** (Kasas. 28:56).]
>
> Hz. Musa aleyhisselâmın ve kavminin baş belası olan **“Buzağı Taparları”**, o zamandan beri insanların hayatını mahvetmeye devam etmektedirler. İhramcızâde]

Ek bilgi için:

http://culturecrypt.com/movie-reviews/the-conspiracy-2012

Film Alt Yazısı

İnsanız biz!

Aşırı nüfus artışının ortadan kaldırılması gereken bir belirtisi değiliz sadece!

Savaşlarınızda kullanabileceğiniz piyonlardan ibaret değiliz!

100 Yazılar

Bizler, özgürlüğümüz için savaşırız. Özgürlüğün tadını biliriz çünkü, ama bu özgürlük değil! Hem de hiç değil! İnsanlar özgür olmadıkları hâlde kendilerini özgür sanıyorlar. Bize bu özgürlük illüzyonunu yutturdular. Sözde kendi kararımızı kendimiz veriyoruz. Komplo teorilerinin kendilerinden öte ilgimi çeken, bu teorilere inananlar oldu. Bu, gerçekten de ilgi çekici bir toplumsal olgu ve bu olguyu ortadan kaldırmak için önce anlamaya çalışmamız gerek. Hata yaptık. Hem de kocaman bir hata. Bizi yönetenlerin dehası da burada ortaya çıkıyor bu adamların inşa ettikleri toplum gözünün önündekini inkâr etmeye şartlanmış bir hâlde. Gözümüzün önündeki şey ne?

Hepimizin köle olduğu

2011 yılının Haziran ayında, iki yönetmen yaşadıkları civardaki "Terrance G." adlı komplo teorisyeniyle ilgili bir belgesel çekmeye başladı.

Biziz, Terrance .

- Nasıl gidiyor?

- Dostum. Nasılsınız?

- İyiyiz .

- İçeri buyurun. Haydi. Temizlik yapmayalı bayağı oluyor. Hiç önemli değil. Evi şöyle etraflıca bir çeksek Tabii, olur .

- Her yeri çekin, bana uyar .

- Tamam. Her şeyim ortada gibi hissediyorum. Hiç önemli değil. Biz sadece Ortalığın kusuruna bakmayın!

KOMPLO KAFE

- Sanal Sohbet Odası 600,714 ÜYE N'aber Ateşböceği?

Ben T-Rex. Nasılsın bakalım. Burası da Ben buraya Savaş Odası diyorum. Okuduğum her şeyi, bulduğum her malumatı yaşanan her olayı, onay alan her yasayı getirip buraya asıyorum. Dikkate değer bulduğum ne varsa. Dostumuz, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'yle ilgili yakın zamanlardaki birkaç dikkat çekici olaya bakalım. 2006'da Sıkıyönetim Mahkemeleri Yasası onaylanıyor. Bu yasa, ABD vatandaşlarının belirtilmeyen bir bölgede süresiz bir biçimde alıkonmasına izin veriyor. İşte bu! İnsanların hep sorduğu şu böylesine büyük bir komplo döndüğünü ben nereden biliyorum?

Gücü her şeye yeten bu liderlerin, gerçekten gücü her şeye yetiyorsa nasıl oluyor da benim böyle bilgilere rastlamamı neden önlemiyorlar?

Federal Acil Durum Yönetim Kurulu, din adamlarına, bir sıkıyönetim hâlinde devletin isyanları bastırmasına nasıl yardımcı olabileceklerini öğretmek üzere eğitim çalışmalarına başladı. İşte bu! Cevabı basit. Benim yaptığım araştırmayı yapıp da benim bulduğum şeyleri bulmak kolay. Sizin bana dönüşmeniz kolay ama bana benzemeyi istemezsiniz. 2009 yılında, HR 645 no'lu yasa İç Güvenlik Teşkilâtı'nın ulusal bir acil durum sırasında ABD vatandaşlarını eğitmek üzere FADYK kampları kurmasına izin veriyor.

Tamam mı?

Hepsini ayrı ayrı sebeplerle aklayabilirsiniz ama birleştirdiğinizde bir örüntü görülmeye başlıyor. İşin sonunun nereye varacağı belli oluyor. Terrance'yi ilk bulan bu yanımdaki arkadaştı. Bir video gönderdiler rastgele saçma bir şey olur ya.

KOMPLO MANYAĞI

Lütfen yavaşlamayın bile. İş yerlerinize doğru koşuşturmaya devam edin. Tüketmeye devam edin. İnsan değilsiniz siz, koyun sürüsüsünüz. Mee! Meee! Hepinizi izliyorlar. Herkesi gözetliyorlar. Beni mi dinliyorsunuz?

Demek ki, psikopatsınız. Köleler! Köleler! Köleler! İşlerin boka saracağı zamanlar için kamplar yapıyorlar bu arada. Meee! Videodan öte, asıl ilgimi çeken altına yazılan yorumlar oldu. İnsanlar onunla dalga geçmiyordu, onunla hemfikir oluyorlardı. Hem de bayağı bir insan.

SAKLI EFENDİLERİNİZİ TANIYIN

İnternette koca bir grup bir tür yeraltı grubu, dünyanın gizli güçlerce yönetildiğine inanıyor. Nesiller boyu, gizliden gizliye işleri yürüten kişiler bütün geleneksel medya araçlarına sahip oldukları için gizlenebiliyorlardı. İnternet bütün bunları değiştirdi.

GİZLİ TOPLULUKLAR FARMASONLAR ORTAYA ÇIKTI 90,115 İZLENME

Her türden insan kapımıza geliyor. Müşterilerimizi bir noktada birleştiren en önemli şey hepsinin gerçeğe olan bağlılıkları. Herkesin cevabına ulaşamadığı birkaç sorusu var. Kilit nokta Federal Rezerv. ABD Hükümeti sözde mali istikrar sözü veriyor sebebi de Rezerv'in hiçbir şey olmasa bile para basabilmesi ama ne olursa olsun, hükümet sürekli Rezerv'e borçlu kalacak. Hem de sürekli. Bilgilerinizin asıl kaynağı internetteyse niye buraya gelesiniz ki?

İnternet, bir yandan baştakiler için tehlike olsa da aynı zamanda onların en önemli silahı. İnternette yaptığınız her şey izleniyor. Gönderdiğiniz her e-posta, girdiğiniz her site eşinizin Facebook'undan baktığınız her resim, hem de hepsi. George Orwell, Büyük Birader'in bir gün bizi izleyeceğini tahmin etti tahmin edemediği şey, Büyük Birader'i kendimiz yaratıp ona gönüllüce teslim olacağımızdı. Belli anahtar kelimeleri arıyorsanız, sakıncalı şeyleri araştırıyorsanız internetteki komplo sitelerinde geziniyorsanız kesinlikle aranan bir kişi olursunuz.

OHIO MİLİSLERİ: SİLAHLANMA ÇAĞRISI

Bir şeyler yaklaşıyor. Hak ve özgürlüklerimizi öylece söküp alamazlar. Bu ülke milisler tarafından kuruldu. İngilizleri alt ettiğimizde Amerika ordusu diye bir şey yoktu. Şimdi aradan iki yüz yıl geçti ve yine despotlar ülkeyi ele geçirmiş durumda. Bir sürü kişinin "onlardan" bahsettiğini duyduk. Peki kim bu "onlar"?

- Bence, Bilderberg Grubu .

- Illuminati .

- Bohemian Grove .

- Yabancı İlişkiler Konseyi .

- Halliburton .

- Carlyle Grubu. Askeri-endüstriyel tesisler .

- Rothschild .

- Rockefeller .

- Dünya Ticaret Örgütü .

- CIA .

- NSA .

- MI6 .

- IMF .

- Dünya Bankası. NE SPREYLİYORLAR?

POLİS DEVLETİ KÜRESEL NÜFUS AZALTIMI NEYDEN KORUYOR?

Bütün bu bilgilerle nasıl başa çıkabiliyorsun?

Bir insan, bütün bunlarla ne yapabilir ki?

İnternetteki arkadaşlarıma hep şunu derim sadece kendi grubumuzda kalmamız bu meseleleri, sadece bu çemberde tartışmamız yetmez. Dünyaya açılmamız gerek. Diğer insanların çemberlerine girmemiz ne gerekiyorsa yapıp diğerlerine de gerçeği ulaştırmamız gerek. Tam olarak neyi başarmayı umuyorsun?

Benim bildiklerimi öğrenmeleri gerek. Bir başıma, tek başıma hiçbir tehlike arz etmiyorum ama aslında bir fikrim ben. Bir fikrin vücut bulmuş hâliyim ben çözdüysem er geç başkaları da çözecek sonra elinde megafonla sokağa çıkan iki kişi olacağız. Sonra elinde megafonla sokağa çıkan on kişi olacağız. Sonra yüz kişi olacağız. Ya dinlemiyorlarsa bile?

Sen dinliyor musun?

Nasıl yani, bizzat ben mi?

Evet! Önemli olan da bu, senin dinlemen. Onların dinlemesi. Siz dinliyor musunuz?

Şöyle bir dönüp bakıyorum da keşke ağzından çıkan hiçbir sözü dinlememiş olsaydık. Selam Terrance, bir kontrol edeyim dedim. Bir süredir haber alamadık da senden. Selam T, sadece iyi olduğunu bir duyalım diyoruz. Ara da iyi olduğunu görelim. Selam Terrance. Selam Terrance 20 Temmuz 2011'deki röportajlarının ardından Jim ve Aaron, Terrance'a dört hafta boyunca ulaşamadı. Terrance, Jim ben. Ne yapsak bilemedik. Senin için endişeleniyoruz. Ara da iyi olduğunu öğrenelim. Terrance! Burada değil.

24 AĞUSTOS 2011

Terrance'a ulaşmak için aklımıza gelen her yolu denedik. Gidip birine sorayım mı yani?

- Sor işte .

- Tamam be tamam .

- Polislere sorduk .

- Polislere bulaşmadık. Hastaneye baktık diyecektim. Hastaneye baktık. Hastane kaydı yok yok olduğunda gidebileceği bilinen bir akrabası yok .

- Birine git sor işte .

- İşte böyle, tamam. Merhaba, ben T-Rex'in bir arkadaşıyım. T- Rex, bu sohbet odasının müdavimi değil mi?

Ne oluyoruz amına koyayım?

Vay be, harika oldu. Boş ver madem. Evini aradık, kapısını çaldık. Ses seda yok. Ne yapıyorsunuz şimdi?

Bütün eşyalarını öylece çöpe mi atacaksınız yani?

Bunu görüyor musun?

Aaron. Ne yapıyorsun?

- Bir ömür sürecek bunu toparlamak .

- Peki, tamam. Tam olarak ne arıyoruz burada?

Haydi. Aç şunu. İki dakika daha. Sadece iki dakika verin, tamam mı?

Utanmasalar eve bırakmamızı da isteyecekler! Bu adamı bulmak için gerçek dünyada başka ne yapabiliriz, hiç bilmiyorum. Şey ihtimalini de göz önünde bulunduralım belki uzay gemisi geri gelip almıştır onu. Komik olduğunu biliyorsun. Gülebilirsin. Şimdi ne yapacaksın dostum?

Pes mi edeceksin, yoksa Doğrusu hiç bilmiyorum. Az önce dediğimi duydun mu dostum?

Bizzat gözlerimle gördüğüm şeyi sorgulama şimdi, tamam mı?

20 TEMMUZ 2011

- Terrance'la Son Röportaj - Bir de şu piç ar. Şu herifi de çek. Şu köşedeki herifi çek. Nereye gitsem gölgem gibi peşimde .

- Casus kesin .

- Bence sadece bisiklete binmeye çıkmış. Ben bu adamı her gittiğim yerde gördüm. Siktir git lan! Seni be belanı! İnsanlar öylece ortadan kaybolmaz.

30 AĞUSTOS 2011 JIM'İN DOĞUM GÜNÜ

- Çok mu Asyalı geldi?

- Hayır, çekme bunu. Bu muhabbetimizi çekme. Bak, merhaba de. Babişkonun filmine merhaba de. Merhaba. Delta Phi işte bebeğim! Tut beni. Düşecek gibi Pentagon, şu uçak kazası. Pentagon'daki şu sözde uçak kazasında yüz farklı kameranın çektiği görüntülere el konuldu elimizdeki tek görüntüde de patlama var ama uçak yok. Pakistan'ın istihbarat başı 11 Eylül saldırılarından hemen önce Muhammed Atta'ya yüz bin dolar aktarıyor. Saldırının olduğu günün sabahı da Ahmed, Washington'da kahvaltı ediyor .

- Kapa lan çeneni! Evet. ISI'nın istihbarat müdürünün 11 Eylül'de Washington'da olduğuna ve 10 Eylül'de, Pakistan'dan bu bölgedeki gruplara yüz bin dolar aktarıldığını söyleyen raporları gördünüz mü?

O raporu görmedim ve müdürün benimle görüşmeye gelmediği belli. 11 Eylül saldırılarına kaynak sağlayan adam neden saldırı öncesi CIA ile görüşüyor?

11 Eylül'e kaynak sağladı değil mi o piç?

United'ın 93 no'lu uçuşuna. O gün çekilmiş, kaza yapan bir uçak resmi göster bana O gün üç bin kişi katledildi, tamam mı?

Üç bin kişi. Kimse böyle bir şerefsizliği planlamış olamaz! Birinci Dünya Savaşı'nda kaç kişi öldü?

Ne, ne söylüyorsun sen amına koyayım?

Birinci Dünya Savaşı, 1913. Woodrow Wilson'un kıdemli danışmanı Edward House'un bir deniz altı tarafından vurulması amacıyla yolcu gemisi RMS Lusitania'yı kasten Alman kontrolündeki sulara gönderdiği bilinen bir şey. Vuruldu da. Amerika'nın Birinci Dünya Savaşı'na girmesine de bu sebep oldu. Tonkin Körfezi Olayı! Tonkin Körfezi! İki ABD gemisi, üç Vietnam gemisi tarafından saldırıya uğruyor ABD'nin Vietnam'daki çatışmaya dahil olmasını da bu sağlıyor. 2005 yılında, NSA gizli bir belgeyi halka sundu. Belgeye göre, Tonkin Körfezi Olayı hiçbir zaman gerçekleşmedi! Hiçbir zaman! Salt olarak 11 Eylül'e bakarsanız bizlere böylesine büyük bir yalan söylenmesi imkânsız geliyor ama tarihteki her şeyi göz önünde bulundurursanız hükümetin kendi ülkesine sahte saldırılar düzenlemesinin savaş çıkartmak için kullanılan en eski ve en sık kullanılan taktiklerden biri olduğunu göreceksiniz .

- Çok boktan bir durum .

- Neymiş boktan olan?

Sadece Terrance ve onun gibiler yanılıyorsa eğer böylesi hayallere kapılmaları çok boktan bir durum. Yanılmıyorlarsa da Bunu yapmak istiyorsun. Bunu yapmayı istiyorsun. Yapmak istediğini sen de biliyorsun. Sikerler. Tamam, şununla başlayalım.

2 EYLÜL 2011

- Bana göre şöyle, tamam mı?

Şimdi bakıyorum da mesela üstü çizilmiş yerleri birbiriyle eşleştirmeye çalışacak kadar çaresiz durumdayım. Raptiyelerin nereye konduğu da önemli. Bugün kaydetmeye çalışacağımız projem de raptiyeleri deliklerin oldukları yerlere yerleştirerek çözmeye bakacağız. Çünkü adam, bir dizi tarihi yerleştirmiş buraya ve belli ki, bir şekilde önem arz eden olaylarla eşleştirmiş .

- Baksana bir .

- Evet. Adamın araştırdığı şeyler bunlardı sonuçta bu yüzden de - Biliyorum da, Aaron. Aaron! Ne oldu?

Maksadını anlamıyorum be dostum .

- Gidip de bu adamın - Tamam. bu akli dengesi bozuk adamın saçmalıklarının peşine düşmenin. Tam olarak hangi noktada bu kanıya vardın, akli dengesinin bozuk olduğuna yani?

Ne yani?

Aradığın şey ne?

– Bir araya getirip ortaya ne çıkaracaksın?

– Henüz bilmiyorum! Ne olduğunu bilmiyorum! Ne olduğunu bilmiyoruz! Sadece Terrance, o mavi raptiyelerinden birini şemaya her yerleştirişinde belli bir olayı daha büyük bir örüntüyle birleştiriyordu .

– Bunu yapabilir miyiz lütfen?

– Tamam, devam et. Onun gördüğü örüntüye inanıp inanmamanız hiç önemli değil. Olay, adamın sürekli bir örüntü görmesi. Adam oraya bütün büyük komplo teorilerini yerleştirmiş! Şöyle bir baksan Uzun süre bu şemaya baksan ne görmek istiyorsan onu görmeye başlarsın! Bilmiyorum .

– Mutlu bayramlar .

– Mutlu bayramlar mı?

– Mutlu bayramlar .

– İyi, tamam. Biraz ara vermem gerek be. Komplo teorilerine olan inançla ilgili olay tersini kanıtlayamıyor olmanızdır. Bizi kontrol etmeye ve yönlendirmeye çalışan gizli efendilerimizin olmadığını ispat edemezsiniz. Paranoid şizofreni hastaları genellikle bilinçaltlarında, tersi kanıtlanamayacak hayaller yaratırlar. Bu sayede, hayallerini istedikleri gibi sürdürebiliyorlar. Komplo teorilerine inanan herkes şizofrendir demeye çalışmıyorum. Ama bu sanrılar kontrol altına alınmazsa bazı durumlarda nihayetinde çok tehlikeli sonuçlara varılabilir. Bu olayda olduğu gibi.

11 NİSAN 1946

21 MAYIS 1977

KOPYALA YAPIŞTIR

6 EYLÜL 2011

– Nasıl gidiyor?

– N'aber?

Bunu kameraya alacağımızı bilmiyordum. Çekmeye değeceğine söz verdi. Tamam, başta olayların kendilerine fazla odaklanmıştım. Federal Rezerv'in kuruluşu, Birinci Dünya Savaşı, 11 Eylül. Sonra tekrar şu tarih dizisine odaklanmaya karar verdim, tamam mı?

Tarihlerin hepsi de dünyada olan çok önemli olaylardan hemen önceydi o yüzden de Google'a yazayım dedim. Dostum, o tarihleri Google'a yazarsan her türlü saçmalığı bulacaktır. Yazınca şu makaleyi buldum. 2003 yılında yazılmış, Time Dergisi'nde yayınlanmış. Makale, Tarsus Kulübü denen bir şeyle ilgili. Siyaset adamları, şirket liderleri için dinlenme yeri gibi. Mesela şey gibi insanlar. Harbi dünya liderleri yani. Chance Yatırım'ın kurucusu Murray Chance denen bir herif var. Şirketin Dünya Ticaret Merkezi'nin Yedinci Binası'nda ofisi varmış. Tamam, yani?

Yanisi şu, makalede Tarsus'un belirli toplantılarından bahsediliyor. Nisan 1946'daki, Mayıs 1962'deki ve Mayıs 2001'deki. Yani, Nisan 46, Mayıs 62, Mayıs 2001. Bunu görünce çarklar dönmeye başladı. Terrance'ın yazdığı tarihlerin hepsi Tarsus Kulübü'nün dünyadaki önemli olaylardan hemen önce gerçekleşen toplantılarını işaret ediyor. Tarihlerin anlamı bu.

Terrance'ın araştırdığı da buydu. Üstünkörü bir fikirdi. Varsayımlar üstüne varsayımlardan oluşuyordu ama hakkını vermem lazım gerçekten bir örüntü buldu. Parçaları birleştirdi. Terrance onunla gurur duyardı. TARSUS KULÜBÜ "Tarsus Kulübü, dünya çapındaki üye yenilikçilere hizmet veren " " küresel ağı güçlendirme, önderlik yetenekleri " " ve ilişki kurmayı amaçlayan senelik düzenlenen bir toplantıdır." - Bu ne demek oluyor şimdi?

- Anladıysam ne olayım. Sitede gerçek bir bilgi yok. Telefon numaraları var ama .

- Peki .

- Tamam. Ne oldu?

1-9-8-9. 647-285-1989. 647-285-1989 .

- Bu senin numaran değil mi?

- Evet. 647-285-1989. Makaleyi yazan Mark Tucker denen herifi bulmak için elimizden ne geliyorsa yaptık. Time'la irtibata geçtim. Dergiyi bırakalı yıllar oldu dediler. Yazar menajerleri, yayınevleri. Bu adamın var olduğuna dair T- u-c-k-e-r?

tek kanıt elimizdeki makale gibiydi. Sizce Mark Tucker takma isim mi?

Sonra da Tarsus Kulübü'yle ilgili bulduğumuz her şeyi internete koyup ne çıkacağına bakmak gibi çılgınca bir fikir geldi aklımıza.

SEÇKİNLERİN GÖRÜŞÜP TANIŞMA YERİ BU ADAMLARLA İLGİLİ BİLGİNİZ VARSA BENİ ARAYIN! 647-285-1989

Gelsene bi'. Çıktı mı bir şey?

Bu da ne böyle?

- Siktirin gidin .

- Nerelerde takılıyoruz?

Hiçbir şey. Bu benim kaçamağım gibi. Sürekli girdiğin çiftçi sitesi muhabbetiymiş, tamam. Buna şebeke dışı topluluk diyorlar. Kuzey Alberta'da kuruluyor. Yapma be dostum! Hay seni be! Şerefsizler sizi! Bırak lan beni! Haydi ama! Her konuda kendilerine yetiyorlar. Kendi gıdamızı kendimiz üreteceğiz. Su için kuyuyu kendimiz kazacağız. Elli kişilik bir topluluk bu şeyi inşa etmeyi planlıyor. Sanki bazen canım her şeye baştan başlamak istiyor. Çivisi çıkmış bu dünyadan çekip gideyim diyorum.

ÖZGÜR ALAN

Sürdürülebilir Şebeke Dışı Toplum

KENDİNİZİ ÖZGÜR KILIN Hazır Şebeke Dışı Toplum

GELEN KUTUSU (1) 17 EYLÜL 2011

- Dün gece, Aaron komplo teorisi sohbet odasında görüşmek istediğini söyleyen birinden bir e-posta aldı. Murray Chance ve Tarsus Kulübü ile ilgili konuşabileceğimizi söylemiş. Olay şu ki, Aaron internete yüklediği yazılarda hiçbir şekilde Murray Chance'den bahsetmedi. Göreceğiz bakalım. Pekâlâ. Tarsus Kulübü ile neden ilgileniyorsunuz?

Bir belgesel çekiyoruz da. Tarsus'la ilgili internete koyduğunuz her şeyi silmeniz gerek. Neden?

Kimsin ki sen?

Tarsus Kulübü ile ilgili daha çok bilgi verebilirim ama o şeyleri silmeniz gerek .

- Makaleyi Google'da aratıp öğrenmediğini nereden bileceğiz?

- Tamam. Time Dergisi'ndeki makaleyi Google'da aratıp bilgiyi öyle öğrenmediğini nereden bileceğiz?

Makaleyi Google'da aratmadım. Onu ben yazdım. Bütün bilgileri silin. Hem de hemen. Ben sizinle irtibata geçeceğim. Tebrikler, Bernstein. Bernstein kim be?

Woodward'la Bernstein var ya?

İnternetteki bir dizi görüşmenin ardından "Mark Tucker" takma isimli adam görüntülenmemesi kaydıyla ropörtaj yapmak için buluşmayı kabul etti.

12 EKİM 2011

Şurada bir ses denemesi yapsana .

- Kevin?

- Böyle iyi, tamam. Murray Chance ve ailesiyle ilgili biyografi tarzında bir yazı yazıyordum şans eseri de, Chance ailesinin nesiller boyu Tarsus Kulübü denen bir organizasyon tarafından düzenlenen her sene yapılan bir toplantıya gittiklerini öğrendim. Bana bu toplantıların amacının kural belirlemek ya da bir yol haritası çizmek olmadığı söylendi. Ama daha derinlerine indikçe bu sözün, gerçekle alakasının bile olmadığını anladım. Dünyanın mali piyasalarında, dış ülkelerle ilişkilerde görülen ciddi miktardaki bariz değişmeler hatta sözde tesadüfi olaylar bile bu toplantıların tarihleriyle kesişiyordu. Ama makalenizde bir avuç zengin beyaz erkeğin bir araya toplanıp eğlenmeye gittiği bir yermiş gibi göstermişsiniz. O kadar da alçak bir şey gibi değil. Time Dergisi'ndeki editörüm neyle ilgili bir haber yaptığımı öğrendiği ve makalenin içine ettiği için öyle oldu. Madem öyle, neden makaleyi komple çöpe atmadılar?

Kendileriyle ilgili bir nebze de olsa bilgi sızması grubun işine geliyor. Medyanın hiçbir şekilde bilgilendirilmemesi geniş hayalgücüyle doldurulması beklenen bir boşluk yaratmak olur resmen. Çok yakın bir gelecekte Tarsus bile bile bilgi sızdırırsa hiç şaşırmam. Haber olsun, basın toplantısı olsun dışarıdan tamamen tarafsızmış gibi görünen ama onlar tarafından yaratılmış bir şey. Mesajları kontrol edebiliyorlar mı yani?

Aynı zamanda bir nevi uyarı niteliği de taşıyorlar. Ne kadar güçlü olduklarına dair ufak bir kanıt görmenize izin veriyorlar. Bu uyarı kimler için?

Sizin gibiler için. Gerçeği öğrenen insanlar için. Bu adam sizinle Tarsus Kulübü'yle ilgili irtibata geçti mi hiç?

Bilemiyorum doğrusu. Arkadaşınız bana ulaşmaya çalışmış olabilir ama yazdığım makalenin insanların Tarsus'la ilgili gerçek bilgiye ulaşabileceği tek yaygın belge olduğunu anlamanız gerek. Gelen heriflerin çoğu lakap kullanıyor, görüşülmeyecek kadar şüpheli kişiler. Peki bu toplantılar nerede gerçekleşiyor?

108 Yazılar

Tarsus organizasyonu tam olarak neyin peşinde?

Üç kelime: Yeni Dünya Düzeni.

Kendimiz ve gelecek nesiller için ulusların davranışlarını yönlendirecek vahşi hayatın kurallarının değil de kanunların hüküm süreceği yeni bir dünya düzeni yaratma fırsatı elimize geçmiş bulunuyor. Başarılı olduğumuzda, ki olacağımız kesin bu yeni dünya düzeniyle gerçekten bir fırsat doğacak. Tek dünya hükümetinin taslağı. Gezegendeki tüm ulusları ve her bir insanı kontrol edecek tek bir organizasyon. **Alice Bailey, H.G. Wells, Adolf Hitler, Gorbaçov George Soros, Herbert Walker Bush.** Bütün bu insanlar bir noktada yeni bir dünya düzenini istediklerini belirttiler. Şu anki mali krizden yeni bir dünya düzeni doğması olası. Mesele tüm bölgenin geleceğiyle ilgili. Avrupa'nın geleceği ve yeni bir dünya düzeniyle ilgili. Yeni bir dünya düzeninin kendini göstermeye başladığını ve bu düzenle birlikte yeni ve ilerici uluslararası işbirliğinin temellerinin atıldığını düşünüyorum. Savaşları haklı kılan gizemli saldırılar sınırları ortadan kaldıran takas anlaşmaları milyarlarca servetin el değiştirmesini sağlayan borsa çöküşleri. Bütün bu olaylar, adım adım daha çok gücün daha az kişide toplanmasını sağladı. Bu kişiler de görünüşte birbirinden bağımsız olsa da gerçekte tek bir ortak noktada kesişmekte: Tarsus. Siz de Mark'tan eski CIA ajanı falan havası aldınız mı?

Aynen kanka. Sanki Sanki emekli casus gibi falan, aynen .

- Ne oldu?

- Bence şey Bence şey çok önemli Yok, dinleyin. Ciddiyim bu konuda. Bu herifi abartmamamız çok önemli. Bu adamın söylediği her bir şeyin aksini söyleyip kanıtlayabilecek on farklı kişi bulabilirim. Daha iyi giyinen bir Terrance'la konuşuyor olabiliriz. Dostum, gerçek bunlar! Uydurma hikâyeler değil! Adam gerçek bilgilerden bahsediyor, tamam mı?

Hey, hey, hey. Nereye bakıyorsun?

Şu, Terrance'ın evinin oradaki herif mi?

Çek şu adamı. Bilemiyorum .

- Ona benziyor ama .

- O değil mi?

Bilemiyorum dostum. Bunu da çek. Hepsinin görüntülenmesini istiyorum. Tamam, tamam .

- Çekmecelerin içine de bak .

- Dur biraz .

- Masayı falan da al .

- Bekle biraz. 21 Ekim 2011'de, Aaron dairesine izinsiz girildiğini ve ortalığın karıştırıldığını gördü. Kırk dolar kadar parayla bir çift spor ayakkabı çalmışlar anlaşılan. İlk defa, Aaron'ın beş parasız olması bir işine yaradı. Aaron'ın dairesine izinsiz girildiğinde çizginin ötesine geçildi bence. En azından Aaron, zihnindeki çizginin ötesine geçti. Polis, bu işin sıradan hırsızlar dışında birinin yapmış olabileceğine dair bir kanıt bile bulamadı. Olayı, çektikleri filmle ilişkilendiren herhangi bir şey bulmadıkları da kesin. Ama bence, o noktada kimin yaptığı pek de önemli değildi .

- Merhaba .

- Merhaba .

- Selam .

- Selam .

- Evinize davet ettiğiniz için sağ olun .

- Eşyalarını kanepeye koysan olur herhalde .

- İçeri buyur .

- Bu taraftan dostum. ÖZGÜR ALAN Sürdürülebilir Şebeke Dışı Toplum - Yok be, iyiyim .

- Gerçekten mi?

Aynen, iyiyim. Terrance'ı çekerken olay farklıydı. O olay garipti ve dışarıdaydı ama olduğu yerde bırakabiliyordum onu. Bu sefer işler peşimi evime kadar takip etti. Geçenki görüşmemizde konuştuğumuz bir-iki konuyu gözden geçirmek isterim.

29 EKİM 2011

- Bu kararı nasıl somut olarak Neden kimse bu adamlarla ilgili bir şey yapmaya kalkmıyor?

Neden ifşa falan etmiyorlar?

Bu toplantılarda tam olarak neler dönüyor?

Şöyle yazmışsınız, "İçme ve anlaşma olayı " " gece yarısı, tüm katılımcıların boğayı avlama " " ve katletme ayinine başlamasıyla sona eriyor." - Bunun olayı nedir?

- Ayin. Ayinin temeli kadim ve son derece gizli bir dizi inanışa dayanır. Bu inanış ne oluyor?

Mitras'a tapınmak. Mitras Tarikatı hem bir dernek hem de Mitras tanrısına tapma üstüne yoğunlaşmış dini bir tarikattı. Mitras, ilk defa dört bin yıl kadar önce İran'da ortaya çıkmış bir ilahtı. Anlatılan efsanelere göre Mitras, 25 Kasım'da doğmuştu. Öldükten üç gün sonra da yeniden dirilmişti. Şunu göz önünde bulundurun, bu, İsa doğmadan iki bin yıl öncesinde oluyor. Akademisyenlerin çoğu Hıristiyanlığın temelinin buraya dayandığını düşünüyor. Gizli ibadetlerini gerçekleştirdikleri Mitraik mağaralar eski Roma İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü toprakların her yanında bulundu. İskoçya'dan Rusya'ya Sahra Çölü'nden Hindistan'ın tam göbeğine kadar. Bu temelde, dünyanın ilk gerçek gizli topluluğuydu. Bu yüzden evet, muhtemelen çok güçlü insanlara sözünü geçirebilen bir sürü Mitraist'in olması mümkündü. Ama büyük bir amacı olan günümüz gizli örgütlerini bilemeyeceğim tabii. Gerçi tekrarlayayım, bilseydim de söylemezdim zaten. Mitras'ın bir boğayı avlayıp öldürmesinin tasvirinin Mitraikler için önemi Hıristiyanlar için çarmıha germenin önemiyle aynıdır. İnanç sistemlerinin temelinde bu tasvir yatmaktadır. Mitraiklerin gizli tokalaşmasını görmek ister miydiniz?

Benim yaptıklarımı yap yeter. Yaptıkları harfiyen tekrarla, tamam mı?

Tamam. Bu bildiğimiz tokalaşma. Arkadaşlarımızla sokakta karşılaştığımızda ya da bir iş anlaşmasını tamamlarken yaptığımız tokalaşma geleneği, doğrudan Mitraiklerin gizli tokalaşmasından gelir. İnsan tarihindeki ilk tokalaşma tasviri dört bin senelik bir oymada, Mitras'ın Suriye Kralı Antiochus'un elini sıkmasıyla görülür .

110 Yazılar

– Yaşadığımız dünya

– Boğayı salacağız. ön saflarda gördüklerimizin ardına sığınan kültürel güçler tarafından inşa edildi ve yine onlar tarafından yürütülmekte. Bunlar, Tarsus toplantılarına gelen ya da toplantıdan ayrılan siyasetçilerin resimleri, bu 2006'dan

SARAH LALONDE – SERBEST HABERCİ –

2004'ten 2002'den. Bu gördüğünüz Kendisi, Kanada'yı Kuzey Amerikan Birliği'ne zorlayanların sağlam bir savunucusu. Aynı zamanda da Tarsus görüşmelerine sıklıkla katılan insanlardan biri. Kesin tesadüftür.

DÜZENİ BOZ KUZEY AMERİKAN BİRLİĞİ

– YENİ DÜNYA DÜZENİ

– Vay anasını! Bunları sen mi çektin?

– Evet. Haber ajanslarıyla irtibata geçmeye çalıştım ama kimse bu işe bulaşmak istemiyor. Şu ne?

O, boğa avı. Prag'ın dışında bir yerde, 2002 yılında çekildi. Tarsus ayinlerini, ayin esnasında görüntülediği bilinen birkaç resimden biri. Evet, kamera kapalı. Bu görüşmelere izinsiz girmeye kalkışan birileri oldu mu?

Girmek mümkün. Bu toplantılara nasıl sızabilir ki insan?

Kaynaklar, bazen Tarsus toplantılarının nerede gerçekleştirileceğini gerçekleşmeden önce öğrenir, sonra değil. Böyle olursa da ondan sonrası bence şeye kalıyor inceliğe paraya galiba bir de ne kadar ileri gitmeyi göze alabileceğine kalıyor.

2 KASIM 2011

– Lens mi şu?

– Evet, şöyle kravatınıza takıveriyorsunuz .

– Tamam .

– Kravat iğnesi gibi, işte böyle. Vay be, şuna bak. Bu da diğeri gibi, aynı tarz küçük bir sürücüye mi kayıt yapıyor?

– Evet .

– Fenaymış bu. Sormamın sakıncası yoksa bunu ne için kullanacaksınız?

Yok canım, gizli bir topluluğa sızacağız da .

– Oldu o zaman .

– Sağ olun. Bilemiyorum, biraz yavaşla da bakalım.

KAMERA DÜKKANINDAN ÇIKTIKTAN BEŞ DAKİKA SONRA

– Hay seni be .

– Ne oldu?

– Orada .

– Hâlâ orada mı?

– Hâlâ peşimizde .

– Emin misin?

Tamam, şuradan sağa dön, şuradan sağa doğru dön. Herifi denemeye devam edelim, tamam mı?

– Pekâlâ .

– Sürekli dönüş yapıp dur. Tanrım. Siktir ya. Siktir .

– Hızlanabilir misin?

– Trafikte hızlanamam be dostum! – Şu otoparka çek .

– Neden?

– Sen çek işte. Bir sürü insan var .

– Neden çekiyorum Orada bir sürü insan var! Güvende oluruz. Çek şuraya işte. Tamam. Tamam, böyle iyi .

– Tamam .

– Hâlâ orada mı?

Tanrı aşkına. Hâlâ orada. Sadece Ne yapıyor bu?

– Gidiyor .

– Şükürler olsun. Klipsi var, takılıyor. Hay seni be. Parmak izi oldu üstü. Tamam, böyle nasıl?

Görebiliyor musun?

Evet, onun ne olduğunu biliyorum. Görebiliyorum. Tabii öyle, ama haberin olmasa fark eder miydin?

Bu şeylere o kamerayı nasıl koyuyorlar amına koyayım?

O kameraları ne için kullanacaksınız?

Ne için kullanacaksınız, Jim?

Hiçbir şey. Hiçbir şey için kullanmayacağız .

– Artık film sikimde bile değil .

– Film sikinde değil mi?

– Bu olay Olay çok uzadı .

– Olay o amına koyduğumun Olay o amına koyduğumun filmi değil artık, tamam mı?

– Yakalanırsam

– Dostum, dostum. bana ve aileme

– Tamam, biraz dinler misin beni?

– Çok mu korkuyorsun

– Bana ve aileme ne olur, düşündün mü?

– Anlıyorum .

– Anlıyor musun?

Anlıyorum. Çok korktuğun için mi yoksa Çok korktuğun için bırakmıyorsan bunu bilmek istiyorum. Yoksa gözünün önündeki şeylere inanmıyor musun?

Jim'in aklının, dünyanın ona anlatıldığı gibi yürümediğini kabul edebileceğini hiç sanmıyorum. Tamam, bir dakikalığına Aaron haklı diyelim, tamam mı?

Hepsi haklı diyelim. Söyledikleri her şey gerçekmiş. Gerçekten işleri gizlice yürüten insanlar var diyelim. İşleri hep onlar yürüttü o zaman, tamam mı?

Her zaman da onlar yürütecek!

– Hâlâ orada mı?

– Evet, hâlâ orada! – Haydi be haydi .

– Hâlâ fişe takılı, bekle biraz. Sessiz olun!

– Hallettin mi?

– Geliyorum. Tamam, hay seni be. Aynı araba mı?

Evet, kesinlikle. Siktir. Parlak siyah krom, film çekilmiş camlar .

– Ne oluyor?

– Bir şey yok tatlım .

– Sen yatağına dön tamam mı?

– Ne yapıyorsunuz?

– Kim var dışarıda?

– Yok, kimse yok dışarıda. Jim, neye bakıyordunuz?

– Her şey yolunda .

– Tanrı aşkına be Jim. Kırk beş dakika oldu. Belki de havaalanına gitmek için biri araba tutmuştur, bu odur. Bütün gece oturup izleyecek miyiz yani?

– Bir şey yapmamaktan iyidir .

– Bıktım artık be dostum, korkmaktan bıktım. Sikerler. Sikerler var ya. Onlar da bunu istiyor! Onların istediği de bu, o yüzden sikerler. Aaron, sakin ol. Aaron, sessiz ol .

– Bekle biraz! – Aaron, ne yapıyorsun?

Aaron! Lan götoş! Sizden korkmuyoruz! Aynı araba mıydı, onu bile bilmiyoruz. Aynı sikik arabaydı. Şey sizi ümitlendirmek istemem ama işler, istediğimiz gibi gidiyor olabilir .

– Gerçekten mi?

– Evet. Yok, o sıkıntı çıkarmaz. Sınırdan geçer geçmez icabına bakacağız. Şimdi bu herif bahçıvan falan mı, yoksa – Bu o .

– Öyle bir şey işte. Para üstünde mi?

Sanırım konuşmanın kesinlikle emin olup olmadığınızı sormam gereken kısmına geldik. Evet. Biz Eminiz biz. Tamam, gel şöyle. Tamamdır. Bu da iyi. Gelmek istemediğinize emin misiniz?

– Tamamdır dostum .

– Bobby. Görüşürüz dostum. Yaklaştık mı?

Tamam. Olur da bir sebepten ötürü ayrı düşersek, burada buluşalım. Burası mı?

Evet, burası. Tamam, haydi keyfimize bakalım. Gelmek zorunda değilsin. Ciddiyim. İstersen gidebilirsin. Haydi siktirip gidelim buradan. "Gizlilik" sözü, özgür ve açık bir toplumda oldukça gereksizdir. Bizler de insanlık olarak gizli topluluklara, gizli yeminlere ve gizli yürütülen işlere karşı olmak doğamızda ve tarihimizde var. Etki alanını genişletmek için gizli oyunlara sırt dayayan dünya çapında yekpare ve acımasız bir komplo bize karşı gelmektedir. İşgal yerine sızmayı seçimler yerine yıkmayı özgür irade yerine korkutmayı gündüz orduyla çarpışmak yerine geceleri gerillaları kullanmayı seçiyorlar. Geniş insan gücü ve maddi kaynaklarını sık dokunmuş, son derece verimli bir makine kurmaya adamış bir sistemdir bu. Hazırlıkları duyurulmaz, gizli tutulur. Hataları manşet olmaz, gömülür. Muhalifleri övülmez, susturulur. Hiçbir harcaması sorgulanmaz, haklarındaki hiçbir dedikodu basılmaz sırlarının hiçbiri ortaya konmaz .

– Yardım edebilecek misin?

– Hallediyorum, hallediyorum. Pekâlâ, tamam. Tamam, gel şöyle. Bunca zamandır buradaydık, tamam mı?

– Tamam, hazır mıyız?

– Hazırız. Tamam o zaman. Tamam .

– Kanıt topla yeter .

– Tamam .

– Bara uğrayalım mı?

– Olur. İyi akşamlar beyler .

– İyi akşamlar .

– İyi akşamlar. İki cin tonik alalım, lütfen .

– Sağ olun .

– Evet. Bizim gençler ne içiyorlarmış acaba?

Ne aldınız, zencefilli gazoz mu?

O kadar da genç değilsiniz, değil mi?

– Bu – C ve T .

– Cin tonik .

– Cin ve tonik yani. Ben de cin tonik alayım. Gençlerin arasına karışmak isterim. Sizinle tanıştığımıza sevindim kardeşlerim .

114 Yazılar

– Tanıştığımıza sevindim, kardeşim .

– Ben de kardeşim .

– İlk avınız mı?

– Evet .

– Evet. Aynen öyle, evet .

– Bana da öyle geldi zaten .

– Kuzgunsunuz .

– Evet, aynen öyle .

– Kesinlikle .

– Bendeniz aslanım. Dökülen saçlarımdan anlaşılıyordur .

– Hâlâ çözemedikleri sorunlar var, değil mi?

– Elden ne gelir, değil mi?

– Bazı sorunlar hâlâ çözülemiyor .

– Aynen öyle. Ufacık bir Kanada aksanı mı duydum orada sanki?

Kulağın iyiymiş. Siz şeyle mi geldiniz?

– Evet .

– Evet, aynen öyle. İyi muhabbet ettik. Kardeşlerim, iyi avlanmalar. Evet. Tanıştığımıza sevindim kardeşim. Tanıştığımıza memnun oldum kardeşim. Şuna bak. İyi akşamlar kardeşlerim .

– İyi akşamlar kardeşim .

– İyi akşamlar kardeşim. Toplantıda eğleniyor musunuz?

– Kesinlikle .

– Evet, bittabi. Eğlence ilk adımdır, son durak değil. Şu parçalar harika, değil mi?

Muhteşem .

– Tanıştığımıza sevindik kardeşim .

– Evet, sağ olun. Gecenin kalanında iyi eğlenceler kardeşlerim. Çok garipti amına koyayım. Bir yıldız topluluğu bir takımyıldızı oluşturur! Kardeşlerden oluşan bir grup bir aileyi oluşturur! Çok yaşa Mitras! Çok yaşasın yeni ışıklar! Çok yaşa Mitras! Çok yaşasın yeni ışıklar! Kuzgunlar öne çıksın. Korkma .

– Ne yapayım?

– Git işte, git. Devam et kardeşim. Benim adım Gregory. Babamın adı Randall. Bana gereken tek taç Mitras'tır. Mark Tucker, seni görmek ne güzel kardeşim .

– Ne oluyoruz amına koyayım?

– Seni görmek de güzel. Bu ne amına koyayım?

Ne oluyoruz lan?

Hay seni be .

– Tamam, pekâlâ .

– Ne yapıyorsun dostum?

Sorun yok kardeşlerim. Arkadaşımla konuşmak gerekiyor. Geri çekil .

– Onunla konuşmam çok önemli .

– Hemen sıranın arkasına geç! Benim adım Jim. Babamın adı David. Lütfen önümden çekil! Sorun çıkarıyorsun. Haddini aşma kardeşim. Sorun çıkarmak istemem zaten. Kardeşinle tören bittikten sonra konuşabilirsin. Biliyorum da acilen görüşmem gerek! İşte orada. Sıkıntı yok, orada. Sıranın arkasına geçip yerinde kalmazsan güvenliği çağıracağım. Üzgünüm kardeşlerim. Özür dilerim. İyi akşamlar .

– Tebrikler kardeşim .

– Teşekkür ederim. Hayatın şu andan itibaren çok değişecek. Evet, teşekkür ederim. Kulübe giriş törenini nasıl buldun?

Bayağı eşsizdi. Hayatım boyunca hiç böyle bir deneyim yaşamamıştım. İnsanı biraz gerebiliyor. Evet. Biraz gergindi ortam, evet. Asla kırılmaması gereken bir çembere adım attın. Bir kardeşliğe. Bir aileye, bir nevi. Hatta şeyden aşağı kalır yanı yok diyebiliriz bir eşten ya da küçük bir çocuktan. Benim adım Aaron. Babamın adı John'du .

– Sana bir şey göstermek isterim .

– Yok, ben – Biraz vaktin varsa. Fazla sürmez .

– Ben Biraz beklerseniz. Lavaboya gitmem gerekiyor da. Hemen dönerim. Ha siktir, siktir, siktir. Haydi Trace. Ne oluyor amına koyayım?

Tracy! Bana gereken tek taç Mitras'tır. Kimse yok mu?

Kimse yok mu?

Merhaba?

Millet?

Ne oluyoruz amına koyayım?

Yok, yok, hayır! Durun biraz! Bekleyin! Özür dilerim! Ben bu olaya dahil değilim! Ben bunun bir parçası değilim! Özür dilerim! İmdat! Hayır! Bırakın gideyim! Kardeşim! Bu taraftan! Tanrım. Aman Tanrım. Şükürler olsun .

– Jim! – Aaron. Hayır! Olamaz, hayır! Uzak durun lan benden! Tarsus Kulübü'nün temelinde iletişim yatar devletler arası, şirketler, hatta bireyler arası iletişim. Tabii, küreselleşme sayesinde iletişimin altın çağını yaşıyoruz.

30 Kasım 2011'de, filmin yönetmenlerine Uluslararası Tarsus Kulübü'nün COO'su William Jensen'la röportaj yapma imkânı tanındı. Ne yazık ki, internetin yükselişiyle küreselleşmenin karanlık yanı ortaya çıktı. Artık çılgınca bir fikri olan herkes milyonlarla iletişime geçip fikirlerini virüs gibi yayabiliyor. Tarsus Kulübü'de bu virüslerin hedefi oldu bu çılgın komplo

teorileri de buna dahil. Tarsus toplantılarına sızmak, komplo teorisyenlerinin camiasında olmazsa olmazlardan biri oldu sanki. Hatta, yıllar boyunca bu duruma o kadar alıştık ki sızmaya çalışanları korkutup kaçırmak artık ritüelin bir parçası oldu adeta. Beni arkada bir odaya götürdüler. Aaron'la nerede buluşacağımızı söylememi istediler. Uzunca bir süre boyunca sorgulandık ama nihayetinde güvenlik bizi serbest bıraktı. Amaçlarının sadece onu korkutmak olduğunu anladıktan sonra bile Aaron hâlâ kendine gelememişti. Bence olanlar Aaron'ın travma geçirmesine sebep verdi. Onu en son o zaman gördüm. Komplo da komplo diye bağıranlara ufak bir sır vereceğim. Dediğiniz doğru. Dünyanın dört bir yanından liderler bir araya gelip işbirliği yapıyorlar. Patronum Murray Chance de dahil olmak üzere birçoğu tüm ulusların ve bütün insanların tek bir küresel toplum içinde bir arada yaşayabilecekleri yeni bir dünya yaratmak için dişini tırnağına takarak çalışıyor. Olay bundan ibaret tek bir küresel toplum yaratmak. Bu da komploysa Bu dediğim komploysa, o zaman evet, suçluyuz. N'aber ufaklık?

Sırf kayıtlara geçsin diye soruyorum sizce Aaron nereye gitti?

Sanırım sonu Terrance ile aynı oldu, değil mi?

Her neredelerse, umarım kendilerini özgür hissediyorlardır.

HZ. MUSA Aleyhisselâmdan YAHUDİLERE KORKU FENOMENİ

Hz. Musa aleyhisselâm kıssasının anlatıldığı Kur'ân–ı Kerim pasajlarında en çok dikkat çeken konu, korku fenomenidir. Hz. Musa yaşamış olduğu bütün korku tecrübelerini Allah'a güvenerek aşmıştır. Musa kıssasında, korkuyla başa çıkmada kullanılabilecek birçok yöntem uygulamalı olarak gösterilmiştir. Yine bu kıssada korkaklığın bir toplumun belirgin özelliği haline gelebileceği vurgulanmıştır. Kur'an, baskıcı yönetimlerin, varlıklarını sürdürmek için toplumda güvensizlik ve korku yarattıklarını belirtmiştir. **İlâhî korumaya karşı çıkanların, sadece maddi güce güvenenlerin sonsuza kadar emniyet içerisinde kalamayacaklarını açıklamıştır.** Bu nedenle Yahudilerinde diğer ümmetler gibi peygamberlerinin durumundan paydâr oldukları ve izinden gittikleri nedeniyle "korku fenomeni" hayatlarının temelini oluşturan faktörlerdendir.

Yahudi kavmi her zaman/her yerde korkuyu yüreklerinin ta derinlerinde hissettikleri ve inançlarından uzaklaştıkça da huzur bulmadıkları için, milletlerini/ırklarını din üzere tutmakta ısrar etmeleri ve dinlerine/ilkelerini bağnaz denilecek bir halde bağımlı kalmaları, hep bu korku fenomeni nedeniyledir. Aşağıda Yrd. Doç. Dr.Abdurrahman KASAPOĞLU'nun hazırladığı [Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, VIII (2008), sayı:l] makaleden bu konuyu derinlemesine inceleyebilirsiniz.

Korku Yahudinin damarlarında kan gibi akarken, seni yok edeceğim tahriki ile üzerine gitmek fıtratı tağyir etmek gibidir. Korkan ile alaşma masasına oturmak, hileye maruz kalınılacak demektir. Bu nedenle Müslümanlar yeni bir siyaset takip etmeleri gerekiyor. Hristiyanların bu iki din mensuplarının zaafiyeti kullanarak yıllardır [Yahudiler ve Araplar] ihtilafı körüklemişlerdir. İki kardeşten türeyen bu insanlar aynı kutuplar gibi birbirlerini itip duruyorlar. Öyleki bir noktada birleşmeleri mümkün olmayacak zıt yollara girmiş gibiler. Onları aynı istikamete çevirecek tarihi çare/gerçek olarak yalnızca Türk Milleti vardır. Çünkü Yahudi ve Arabın geçmişinde Türkün eli kanlarına bulaşmamıştır. Ancak Fırat'ın Altın Dağını paylaşmak istemeyenler Türkün başına birçok gaileler açmıştır. Osmanlı bir onbaşısıyla sükûnetle yönettiği bu toprakları huzur yerine kaosa doğru itmeye çalışıyorlar. Unutmayalım ki Türk rahat, Ortadoğu rahattır.

Korkuyu güven ile yenip dost olmaya bakmalıyız. Bu dünyada ölümsüz kalma ihtimali hiçbir şekilde yoktur.

İhramcızâde İsmail Hakkı

HZ. MÛSÂ KISSASINDA KORKU FENOMENİ

Abdurrahman KASAPOĞLU[8]

Giriş

Kur'an'da yer alan kıssaların önemli amaçlarından birisi, insanları inanç, tutum ve davranış yönünden eğitmektir. Kıssalar aracılığıyla insanın eğitilen yönlerinden birisi güven ihtiyacı ve korku heyecanıdır. Korku durumunun ve güven ihtiyacının en çok vurgulandığı kıssaların başında Hz. Mûsâ'nın hayatının anlatıldığı kesitler gelir. Bu kıssanın ağırlıklı ve yoğun bir şekilde işlediği konuların başında korku heyecanı ve güven duygusu yer alır. Bunun en önemli kanıtlarından birisi Mûsâ kıssasında korkuya ve güvene ve bunlarla ilişkili diğer duygulara ilişkin kavramlara oldukça fazla yer verilmiş olmasıdır.

Hz. Mûsâ'nın kıssasının anlatıldığı âyetlerde korku olgusunu ifade etmek için en çok kullanılan kelime "havf'tır.[9] Yine bu kıssada "haşyet"[10], "rahb"[11], "hazr"[12] kelimeleriyle de korku fenomeni dile getirilmiştir. Ayrıca kıssada, korku duygusuyla birlikte ortaya çıkan diğer bazı duyguları anlatmak için "hüzn"[13] ve "ğamm"[14] kelimelerine de yer verilmiştir. Kıssada, korkunun karşıtı olan güven duygusunu anlatmak için de "emn",[15] "avz",[16] ve "tevekkül"[17] kelimelerinin kullanıldığı dikkat çeker.

Havf, kelimesi korku anlamındadır. Rahb kelimesi de havf yani korku anlamını içerir. Bu tür korkuda insan, sakınma tepkisi gösterirken ayrıca acı hisseder. Rahb kelimesinden türetilerek aslana "merhûb" denir. Arapça'da haşyet kelimesi de havf kelimesiyle açıklanır yani korku durumunu belirtir. Bu kelimenin, korkunun ileri derecesini belirttiği de söylenir.[18]

---

8 Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, e-mail: Tefsir Anabilim Dalı, akasapoglu@inonu.edu.tr

9 Mâide, 5/23; Tâhâ, 20/21, 45, 46, 65, 66, 77; Şuarâ, 26/12, 14, 21; Neml, 27/10; Kasas, 28/7, 18, 21, 25, 31, 33; Mü'min, 40/26.

10 Tâhâ, 20/77.

11 A'râf, 7/116; Kasas, 28/32.

12 Kasas, 28/6.

13 Kasas, 28/7, 8, 13.

14 Tâhâ, 20/40.

15 Kasas, 28/31.

16 Mü'min, 40/27.

17 Mâide, 5/23.

18 Ebu'l-Fadl Cemâluddîn Muhammed İbn Mükrem İbn Manzûr, *Lîsânu'l-Arab,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1997, IX/99; Ahmed İbn Yusuf es-Semîn el-Halebî, *Umdetü'l-HuffâzfîTefsîri Eşrefi'l-Elfâz,* Âlemü'l-Kütüb, Beyrut, 1993, I/583, II/130; Muhammed İbn Yakub el-Fîrûzâbâdî, *el-Kâmûsu'l-Muhît,* Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1994, s. 118, 1045, 1651.

Hazr kelimesi ise, dikkatli ve uyanık olmak, korkutucu olan şeyden sakınmak manasına gelir.[19]

Hüzn kelimesi, kaygı edişe, tasa, üzüntü anlamındadır, sevinmenin zıddı olan durumu ifade eder. Ğamm, ise, sıkıntı hüzün manasına gelir.[20] Arapça'da korkunun zıddı olan durum "emn" kelimesiyle dile getirilir. Avz kelimesi ise iltica, sığınma anlamındadır. Tevekkül kelimesi, genel anlamda acizliğin / güçsüzlüğün ortaya konmasını ve birisine güvenmeyi dile getirir. Özel olarak ise, her konuda Allah'a güvenmeyi ifade eder.[21]

Araştırmamızda Mûsâ kıssasında korkuyu ve güven ihtiyacını konu alan kesitleri tarihsel bir süreç izleyerek ele alacağız. **Hz. Mûsâ'nın doğumundan başlayarak, Peygamberlik mücadelesinin en ileri safhalarına kadar kıssada yaşanan korku ve güven ihtiyacını ortaya koymaya çalışacağız.** Bu bağlamda sırasıyla, Firavun'un kendi geleceği hakkında duyduğu korkudan, Mûsâ'nın doğumuyla birlikte annesinin yaşadığı korkudan, bebekliğinde Mûsâ'ya sağlanan güvenden, Firavun'un kendi düşmanını eliyle yetiştirmesinden, Mûsâ'nın bir kişinin ölümüne sebebiyet vermesi yüzünden yaşamış olduğu korkudan, güven sembolü olarak Mûsâ'ya verilen asâdan, Allah'ın Mûsâ'ya her fırsatta güven aşılamasından, korkuya karşı ona maddî ve manevî destek sağlamasından, Firavun'un başa çıkma yöntemi olarak korkutmaya başvurmasından, büyü-korku ilişkisinden, Firavun'un iman eden büyücülere yaptığı tehditten, İsrâil oğullarının Mısır'dan kaçarken yaşadıkları korkudan, yine İsrâil oğullarının kendilerine vaat edilen topraklar için savaşmaktan korkmasından bahsedeceğiz.

Araştırmamızda, Mûsâ kıssasında korku ve güven duygusunu tasvir eden kesitleri incelemeye geçmeden önce, psikolojideki temel güven ihtiyacı ve korkuya dair öğretilere, korkunun psikolojik boyutuna, korkuyla başa çıkma yollarına değineceğiz.

A. Psikolojide Korku ve Güven

I. Temel Güvenlik İhtiyacı ve Korkuya Dair Öğretiler

Psikologlar, insanda güven ihtiyacını ortaya çıkaran temel sebeplere ve kaygı durumlarının iç ve dış kaynaklarına dair araştırmalar yapmış, fikir yürütmüşlerdir. Korkuya ve güvene dair özgün fikirleriyle ön plana çıkan düşünürlerden Maslow, Freud, E.H. Erikson ve Horney'in bakış açılarına burada yer vermek istiyoruz.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramında güvenlik ihtiyacı: Güvenlik ihtiyacı, fiziksel ve duygusal tehlikelerden korunmayı, korkudan kurtulma ve kaygıdan uzak olmayı içerir. Fizyolojik ve psikolojik açıdan insanın dengesini, normal halini muhafaza edebilmek için

---

[19] Ebu'l-Kâsım el-Hüseyn İbn Muhammed er-Râgıb el-İsfehânî, *el-Müfredât fî Garîbi'l-Kur'ân,* Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, tsz., s. 111; el-Fîrûzâbâdî, *el- Kâmûsu'l-Muhît,* s. 477.

[20] el-isfehânî, *a.g.e,* s. 115; İbn Manzûr, *a.g.e,* XII/441; el-Fîrûzâbâdî, *el- Kâmûsu'l-Muhît,* s. 1476, 1535.

[21] el-Fîrûzâbâdî, *el-Kâmûsu'l-Muhît,* s. 428, Mecdüddîn Muhammed İbn Yakûb el-Fîrûzâbâdî, Besâiru Zevi't-Temyîz, el-Mektebetü'l-ilmî, Beyrut, tsz. IV/111; 1518; İbn Manzûr, *a.g.e,* XIII/21; Muhammed Ali İbn Ali İbn Muhammed et-Tahânevî, *Keşşafa Istılâhâti'l-Fünûn,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1998, IV/366.

karşılanması gereken ihtiyaçları kapsar.[22]

Fizyolojik ihtiyaçları karşılanan birey, kendini güvende ve tehlikeden uzak hissetmek ister. Oysa korku ve kaygı insanın güvensizlik duymasına yol açar.[23]

Freud, korku genelde dış dünyada var olan herhangi bir şeye karşı duyulan bir his olduğu için, anksiete kelimesini korkuya tercih etmiştir. İnsanın sadece dış tehlikelerden değil, iç tehlikelerden de korkabileceğini ileri sürmüştür. Buna bağlı olarak anksieteyi kaynakları bakımından objektif, nörotik ve ahlâkî olmak üzere üçe ayırmıştır.[24]

Objektif anksietede, tehlikenin kaynağı dış dünyadadır. İnsan zehirli bir yılandan, kontrolden çıkan bir arabadan, yaşam için zorunlu olan bir nesnenin çevrede bulunmamasından korkar. Nörotik anksietede, tehdit id'in içgüdüsel nesne seçimi içerisinde yer alır. Böyle bir durumda kişi, kendisine zararlı olabilecek bir davranışta bulunmasına ya da düşünmesine sebep olabilecek kontrol edilemez bir isteğe yenilmekten korkar. Bir başka deyişle nörotik anksiete, fevri, dürtüsel isteklerin açığa vurulması sebebiyle cezalandırılma korusudur.[25]

Ahlâkî anksietede ise, korkunun kaynağı süperego sisteminin vicdanıdır. İnsan, benlik ülküsünün standartlarına aykırı bir eylemde bulunmak ya da düşünmekten dolayı vicdan tarafından cezalandırılmaktan korkar.[26]

Erikson'un gelişim kuramında temel güven ya da güvensizlik: Erikson'a göre, güven duygusu sağlıklı bir kişilik örüntüsü geliştirebilmek açısından hayatî öneme sahiptir. Sağlıklı kişiliğin önemli unsurlarından birisi hem başkalarına hem de kendine güven geliştirmektir.[27]

Bebeğin anne-baba ya da onların yerine geçen kimseler ile ilişkileri, onun güven ya da güvensizlik duygusu geliştirmesinde belirleyici etkendir. Özellikle annelerin bebeklerin ihtiyaç ve beklentilerini düzenli bir şekilde karşılamaları halinde güven duygusu oluşur.

---

[22] Duane P. Schultz, Sydney Ellen Schultz, *Modern Psikoloji Tarihi,* Çev. Yasemin Aslay, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2001, s. 524; Serpil Aytaç, *İnsanı Anlama Çabası,* Ezgi Kitabevi, Bursa, 2004, s. 93; Ayhan Aydın, *Düşünce Tarihi ve İnsan Doğası,* Gendaş, İstanbul, 2004, s. 314-315.

[23] Rita L. Atkinson ve diğerleri, *Psikolojiye Giriş,* Çev. Kemal Atakay ve diğerleri, Sosyal Yayınlar, İstanbul, 1995, I/440; Münire Erden, Yasemin Akman, *Eğitim Psikolojisi,* Arkadaş Yayınları, Ankara, 1995, s. 235; Gülten Ülgen, *Eğitim Psikolojisi,* Bilim Yayınları, Ankara, 1995, s. 57; Ayten Ulusoy, *Güdülenme,* (Gelişim ve Öğrenme) Anı Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 315.

[24] Sigmund Freud, *Psikanalize Yeni Giriş Dersleri,* Çev. Selçuk Budak, Öteki Yayınevi, Ankara, 1997, s. 114; Calvin S. Hall, *Freudyen Psikolojiye Giriş,* Çev. Ersan Devrim, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 1999, s. 74-75.

[25] Engin Gençtan, *Psikanaliz ve Sonrası,* Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990, s. 41; Freud, *Psikanalize Yeni Giriş Dersleri,* s 90-91; Hall, *a.g.e,* s. 75; Duane P. Schultz, Sydney Ellen Schultz, *a..g.e,* s. 459.

[26] Hall, *a.g.e,* s. 75; Gençtan, *a.g.e,* s. 41; Duane P. Schultz, Sydney Ellen Schultz, *a.g.e,* s. 459-460.

[27] Mary J. Gander, Harry W. Gardiner, *Çocuk ve Ergen Gelişimi,* Çev. Ali Dönmez ve diğerleri, İmge Kitabevi, Ankara, 1998, s. 219; Ayhan Aydın, *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi,* Anı Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 81; Ramazan Arı ve diğerleri, *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi,* Mikro Yayınları, Konya, tsz., s. 35.

Anne, çocuğuna dünyanın güvenilir bir yer olduğunu, en azından kendisine güvenebileceğini hissettirebilmelidir. Bebek ile anne ilişkisinin tutarlı, rahat, sevecen ve sıcak bir iletişim örüntüsü içerinde gerçekleşmesi bebeğin kişisel güven duygusunu pekiştirir. Annesinin kendisini sevdiğinden ve bırakmayacağından emin olan çocuk, hem annesine hem çevresindeki dünyaya güvenir. Bu durum çocukta iyimserlik ve mutluluk gibi duyguları ortaya çıkarır.[28]

Horney'in temel kaygı öğretisi: Horney, çaresiz bir bebeğin düşmanca ve tehdit edici bir dünyada güvenlik arayışını ele almıştır. Çocuğun doğduğu andan itibaren yabancı, düşman bir dünya karşısında yalnız, yardımcısız, çaresiz durumda olduğunu ve bundan dolayı kaygı ve güvensizlik duyduğunu ileri sürmüştür. O, insan davranışının kararlı güdüleyici gücünün güvenlik ihtiyacı, emniyet ve korkudan emin olma olduğunu belirtmiştir. Ona göre, potansiyel açıdan tehlikeli olarak algılanan bir dünyaya yönelik temel çaresizlik duygusunu yaratan şey yabancılaşma, düşmanlık, korku ve azalan özgüven duygularının birleşimidir. Temel kaygı ve güvensizlik, bireyde güvenliğe yönelik bazı katkı arayışlarını zorunlu kılar. Bu temel kaygı, kişiliğin bütünlüğü üzerinde çocukluk döneminden itibaren etkili bir güç oluşturur.[29]

Horney, insanın ölüm veya doğa kuvvetleri karşısında duyduğu anksiyeteyi normal aksiyete olarak tanımlar. O, güven duygusunu zedeleyerek tehlikeye düşüren bir psişik impulsun anksiyete yarattığını kabul eder.[30]

Güvensizlik yaratan faktörler bağlamında ilk anılması gereken, ekonomik ve toplumsal alanda varolan güvensizliktir. Potansiyel düşmanca gerilimlerin yarattığı korkular, başkalarını ezme, aşağılama ve sömürme eğilimleri nedeniyle misilleme korkuları, bireyler arası ilişkilerden kaynaklanan duygusal yalıtım ve buna eşlik eden dayanışma yokluğu güvensizlik yaratan faktörler arasında sayılır.[31]

II. Korkunun Psikolojik Boyutları

İlk gelişim dönemlerinde korkunun kaynağı fiziksel desteğin kaybolması, beklenmedik şekilde ortaya çıkan ve bireyin önceden karşılaşmadığı durumlardır. Daha sonraları, itibarını

---

[28] Erik H. Erikson, *İnsanın Sekiz Çağı,* Çev. T. Bedirhan Üstün, Vedat Şar, Birey ve Toplum Yayıncılık, Ankara, 1984, s. 6; Charles Rycroft, *Psikanaliz Sözlüğü,* Çev. M. Sağman Kayatekin, Ara Yayıncılık, İstanbul, 1989, s. 65; Hasan Bacanlı, *Eğitim Psikolojisi,* Alkım Yayınevi, İstanbul, tsz., s. 71; Nuray Senemoğlu, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim,* Gazi Kitabevi, Ankara, 2001, s. 81; Gürhan Can, *Kişilik Gelişimi,* (Binnur Yeşilyaprak editörlüğünde Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi), PeGemA Yayıncılık, Ankara, 2002, s. 122; Aydın, *a.g.e,* s. 81.

[29] Karen Horney, *Ruhsal Çatışmalarımız,* Çev. Selçuk Budak, Öteki Yayınevi, Ankara, 1995, s. 33; Horney, *Psikanalizde Yeni Yollar,* Çev. Selçuk Budak, Öteki Yayınevi, Ankara, 1994, s. 127; Nusret Kaya, *Sezgilerimiz ve Takıntılarımız,* Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 269; Özcan Köknel, *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik,* Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1982, s. 148; Duane P. Schultz, Sydney Ellen Schultz, *a..g.e,* s. 501.

[30] Gülsen Kozacıoğlu, Hülya Ekberzade Gördürür, *Bireyden Topluma Ruh Sağlığı,* Alfa Basım Yayım, İstanbul, 1995, s. 139.

[31] Horney, *Psikanalizde Yeni Yollar,* s. 128.

kaybetme, aşağılanma ve alaya maruz kalma gibi sosyal tehditler, bedensel hastalıklar, ekonomik sıkıntılar korkutucu olmaya başlar.[32]

Korku, zayıflık, düşkünlük ve beceriksizlik duygularının bir sonucu olarak da ortaya çıkabilir. Uzun süre kişiye başarısızlığının ve zayıflığının gösterilmesi, öne sürülmesi korku uyandırır ve durumun daha da kötüleşmesine yol açar. [33]

Bazı nesne ve olaylar korku duygusunu o derece tahrik eder ki, yaşanan bu durum karşısında birey işe yarayacağını düşündüğü bazı tepkiler geliştir. Çekinme, sinme, kaçma gibi davranışlar, tipik korku tepkileridir. Paniğe kapılmış kimseler düzensiz el kol hareketi yaparlar, nereye gittiklerini bilmeden kaçmaya çalışırlar. Tehlikeli bir durumda kaçma davranışı hayvanların da gösterdikleri tipik tepkilerden birisidir.[34]

Korku sırasında örgensel fonksiyonlarda bozulma olur, örneğin, nefes tıkanır, ağız kurur, insan soğuk soğuk terler, sık sık yutkunur, konuşurken kekeler. Yine korku, kan dolaşımını etkiler, kalp şiddetle çarpar, kan damarları şiddetli basıncın etkisiyle daralır. [35]

Psikologlar, nedeni belli olan durumlar ya da olaylar hakkında korku terimini kullanmayı uygun görürken, sorunun ne olduğu bilinmeksizin duyulan korkulara kaygı nitelemesinde bulunurlar. Bu sınıflamaya göre korku kaygıdan daha şiddetledir. Yine korku kaygıya göre daha kısa sürelidir. [36]

Her insanın kaygıları ve korkularının olması doğal bir durumdur. Eğer korkunun derecesi bireyin günlük yaşamını aksatacak bir düzeye erişirse, onun normal görevlerini yapmasını engellemeye başlarsa bu durum doğal olmaktan çıkar. Korkunun aldığı bu duruma fobi denir. Oldukça iyi belirlenmiş bir nesne ya da durumdan kaynaklanan korkuya basit fobi adı verilir. Bunlar en sık görülen ve her zaman tedaviye gerek duyulmayan fobilerdir. Örneği, ofidofobi yani yılandan korkmak basit fobidir.[37]

---

[32] Clifford T. Morgan, *Psikolojiye Giriş,* Çev. Hüsnü Arıcı ve diğerleri, H.Ü.P.B. Yayınları, Ankara, 1995, s. 227; Lütfi Öztabağ, *Psikolojide İlk Adım,* İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1983, s. 165-166.

[33] Luella Cole, John J. B. Morgan, *Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi,* Çev. Belkıs Halim Vassaf, M.E.B., İstanbul, 2001, s. 95.

[34] Arthur I. Gates ve diğerleri, *Eğitim Psikolojisi,* Çev. Necmi Z. Sarı, M.E.B., İstanbul, 1968, I/198; Pierre Mannoni, *Korku,* Çev. Işın Gürbüz, İletişim Yayınları, İstanbul, tsz., s. 67; Hans Zulliger, *Çocuklarımızın Korkuları,* Çev. Kamuran Şipal, Bozak Yayınları, İstanbul, 1975, s. 15; A. E. Mander, *Kendini Tanı,* Çev. Suat Taşer, M.E.B., İstanbul, 1950, s. 20; Vedide Baha Pars ve diğerleri, *Eğitim Psikolojisi,* M.E.B. İstanbul, 1970, s. 68; Öztabağ, *a.g.e,* s. 166.

[35] Nurettin Topçu, *Ruhbilim,* Üçler Basımevi, İstanbul, 1949, s. 74; Hasip A. Aytuna, *Normal Çocuklarda Anormallikler,* M.E.B., İstanbul, 1976, s. 91-92.

[36] Doğan Cüceloğlu, *İnsan ve Davranışı,* Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 277; Rengin Akboy, *Eğitim Psikolojisi,* Mikro Yayınları, İzmir, 2000, s. 65; Morgan, *a.g.e,* s. 228.

[37] Özcan Köknel, *Günlük Hayatta Ruh Sağlığı,* Alfa Basım Yayım, İstanbul, 1999, s. 345; Sefa Saygılı, *Ruh Hastalıkları ve Korunma* Yolları, TÜRDAV, İstanbul, 2001, s. 22; Cüceloğlu, *a.g.e,* s. 441-442.

III. Korkuyla Başa Çıkmanın Yolları

Korkuyu gidermenin çeşitli yolları vardır. Bunlardan birisi, korkan bireye, korkulan durumu etkili bir şekilde karşılama imkanı sağlayan yetenekleri öğretmektir. Örneğin, bir kimse zorba birisinin saldırısından korku duyuyorsa, saldırıya uğradığında kendisini koruyabilecek savunma tekniklerini öğrenmesi korku karşısında etkili olur. İnsan ne yapacağını bilir ve bildiklerini yapmak için sahip olduğu yeteneklere güvenirse korkuya kapılma olasılığı azalır. Korkuya karşı en etkili çözüm bilgidir. Evreni ve evrende geçerli olan yasaları bilmek korkuyu yenmede önemli bir güçtür. [38]

Korkuları aşmanın ikinci yolu, korkulan nesne ya da duruma alışma imkanı sağlamaktır. Korkulan durumlara alışmanın, korkuyu azaltmakta etkili olacağına dair günlük yaşantıda çok sayıda örnekler görülebilir. Mesela, tavşandan korkan bir çocuk bir süre tavşanların yanında bulunduktan ve tavşanın kendisine bir zarar vermeyeceğini gördükten sonra, artık bu durumdan korkmaz. Karanlık bir odada yalnız başına yatmaya alıştırılmış bir çocuk karanlıkta kalmaktan ve yalnızlıktan korku duymaz.[39]

Korku tedavisinin en etkili yolu korkuya maruz kalmaktır. İnsan, korkunun nesnelerinden ve durumundan ne kadar kaçınırsa o kadar kaygı geliştirir. Aldığı riskleri azalttıkça dünyası daha çok sınırlanmaya başlar.

Korkuyla yüzleşme cesareti gösterip karşısına dikilmek, onunla başa çıkmanın yollarından biridir. Korkuyu saklamanın neredeyse hiçbir yararı olmaz. Onu dile getirmek, üstesinden gelmeyi kolaylaştırır.[40]

Üçüncü yol, korkan kimseye, korkulan durumdan korkmayan kimseleri örnek göstermektir. Böyle bir örnek verilirse, birey korkusuzluk duygusu geliştirebilir, korkusunun temelsiz olduğu sonucunu çıkarabilir. Başka çocukların köpekten korkmadığını gören çocuk da köpekten korkmaz. Başarısızlıktan korkan kimseleri eğitmek için, onlara diğer kimselerden daha iyi yaptıkları şeyleri ortaya koymalarını önermek yararlı olur. Böylece kendi gücüne ve üstünlüğüne inandırılan bireyin korkuları azalır. [41]

Korkuyu önlemenin dördüncü yolu, ikaz ve uyarılarda bulunmaktır. Uyarılar bazen, yeni bir durum karşısında duyulan korkuyu önlemeye yardım eder. Bireyin yeni duruma birden bire değil, aşamalı bir şekilde alıştırılması bu uygulamada önemli bir yer tutar. Korkuyu yenmesi için, bireye süre tanımak ve sorunun çözümünü yavaştan almak yararlı olur. Örneğin sudan korkan bir çocuğu, zorla suya sokmak yerine, kumsalda oynamaya bırakarak suyla barışmasını sağlamak daha uygundur. Köpekten korkan bir çocuğu kocaman bir çoban köpeğini okşamaya alıştırmak yerine, işe yavru bir köpekle başlamak daha verimli

---

[38] Norman L. Munn, *Psikoloji,* Çev. Nahit Tendar, Maarif Basımevi, İstanbul, 1958, II/150; İbrahim Alaettin Gövsa, *Çocukta Duygusal Gelişim,* Hayat Yayınları, İstanbul, 1998, s. 44.

[39] Komisyon, *Ruhiyat,* Devlet Matbaası, İstanbul, 1929, s. 79; Munn, *a.g.e,* II/150; Gövsa, *a.g.e,* s. 44.

[40] Wendy Grant, *Cesaret,* Çev. Hande Barlas, HYB Yayıncılık, Arkara, 1998, s. 85-87.

[41] Arthur T. Jersild, *Çocuk Psikolojisi,* Çev. Gülseren Günçe, A.Ü.E.F. Yayınları, Ankara, 1979, s. 394; Munn, *a.g.e,* II/150-151; Luella Cole, John J. B. Morgan, *a.g.e,* s. 102.

olur.[42]

Korkuyla başa çıkarken, soruna yol açan nesne ya da durumla hemen karşılaşmak yerine, sistematik duyarsızlaşma yöntemi kullanılmalı yani adım adım uygulanan, tedrici yöntemlere başvurulmalıdır. Korkunun giderilmesi, yavaş yavaş ve zaman içerisinde gerçekleştirilmelidir.[43]

Korkuların başlıca sebeplerinden birisi, beklenmedik durumlardır. Bu gibi durumlarla başa çıkabilmenin en iyi yolu, önceden düşünmek ve korku doğurabilecek olaylara karşı kendini hazırlamaktır. [44]

Eğer korkan birisine destek olacaksak, ona güvende olduğu duygusu verilmeli ve korkusunun üstesinden gelebileceğine ikna edilmelidir. Böylece kendini koruma altında ve güven içinde hisseden birey sorunlarına yaratıcı bir bakış açısıyla yaklaşır.[45]

Bireye, korku veren uyaranla birlikte, hoşa giden ve istenen uyaranı birlikte vermek, onun yeniden şartlandırılmasını kolaylaştırabilir. Kişi korktuğu şeylerle hoşa gitmeyen ilişki ve tecrübeler yaşar. Bu durumda onun dikkatini, aynı konuda hoşa giden ilişkilere çekmek uygun olur. Örneğin sudan korkan bir çocuğun su ile değişik oyunlar oynaması ya da küçük bir kayığa bindirilmesi sağlanabilir.[46]

Korkuyla mücadele ederken bu heyecanı uyandıran durum hakkında yeterli bilgiye sahip olmak gerekir. Eğer birey korkuya yol açan durum hakkında bilgi sahibi olursa, bu duruma uyum sağlaması ve dolayısıyla korkusunun azalması mümkün olur. [47]

B. Hz. Mûsâ Kıssasında Korku ve Güven Olgusunu Konu Alan Kesitler

Bu bölümde mümkün olduğunca tarihsel süreci takip ederek, Hz. Musâ'nın yaşadığı korku deneyimlerini, korkuya yol açan ortam ve koşulları, korkuyla başa çıkmada işaret edilen yöntemleri, korkuya ve güvene dair sunulan sembol ve tasvirleri değerlendireceğiz.

I. Firavun Yönetiminin Kendi Geleceği Hakkında Korku Duyması

Özgürlükçü olmayan yönetimlerde kamu düzeni belli kişi ya da gurupların etkinliğine ve üstünlüğüne göre kurulur. Bu tür toplumlarda yetkiyi elinde bulunduran birey ya da gurup etkinliğini sürdürmek amacıyla gücünü saldırganlıktan, şiddetten, öldürmekten, yıkıp yok etmekten alır. Bunun için toplumu susturmaya, duyarsız ve tepkisiz hale getirmeye çalışır.

---

[42] Atalay Yörükoğlu, *Çocuk Ruh Sağlığı,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1986, s. 224-225; Gates ve diğerleri, *a.g.e,* I/104-105.

[43] Elaine Sheehan, *Kaygı Bozuklukları,* Çev. Murat Sağlam, Alfa/Aktüel Kitabevleri, İstanbul, 1996, s. 82; Cavit Binbaşıoğlu, *Ailede ve Okulda Eğitim Sorunları,* M.E.B., İstanbul, 2000, s. 92.

[44] Rene Descartes, *Ruhun İhtirasları,* Çev. Mehmet Karasan, M.E.B., İstanbul, 1997, s. 139-140.

[45] Jan-Uwe Rogge, *Çocukların Korkuları Vardır,* Çev. Şenay Çağlıdil, Rota Yayınları, İstanbul, 2001, s. 24.

[46] İbrahim N. Özgür, *Çocuk ve Gencin Ruh Sağlığı,* Metinler Matbaacılık, İstanbul, 1982, s. 176-177; Jersild, *a.g.e,* s. 395.

[47] Özgür, *a.g.e,* s. 183.

Otoriter eğilimli kişiler, özgürlüğü ve çoğulculuğu tehdit olarak algılarlar. Bu algılamanın etkisiyle devamlı korku içinde yaşar ve kimseye güvenmemeye başlar. Korkan kişi, suçluları şiddetle cezalandırır, denetimleri aşırı biçimde artırır ve özgürlükleri olabildiğince kısıtlar. Böylesi kimseler çocuklarını, "düşmanını tanı" öğretisiyle büyütürler. Egemen konumlarını korumak için oluşturdukları kuşkuculuk paranoyasının etkisi altında kaldıkları için sağlıklı düşünemezler.[48]

Başkaları için tehdit teşkil eden, başkalarına korku salan kimse, kendisini güvenli bir konumda sayar. Kendisini emniyette hissettiği yerde diğerleri için tehdit unsuru olmayı başarır. Üzerinde yer aldığı zeminin güven içinde olmadığını gördüğü anda, tehdit odağı olmayı göze alamaz. Bu durum genellikle kendini emniyet içinde gören ve inisiyatifi elinde bulunduran herkes için geçerlidir. Elinde güç ve inisiyatif bulunduranlar, sahip oldukları imkanların başkaları tarafından tehdit edildiği zannına kapılabilirler. Sahip oldukları gücün ellerinden çıkacağı korkusunu yaşayabilirler. Bu yüzden, sahip oldukları imkanı ellerinden kaçırmamak için başkalarını korku altında bulundurmanın yollarını ararlar. Aslında onların korkuları, korku altında tutmaya çalıştıkları insanlardan daha baskındır.

Firavun, yönetimi altındaki bazı insanların kendi egemenliğini yıkmak ve üstünlüğüne son vermek amacıyla bir araya gelip örgütleşmesinden korku duymuştur. O, her zaman sert bir karaktere sahip, insanlara ürperti veren, kalplere korku salan, tehditler savurup kan döken bir şahsiyet olmuştur:

"Ve onları o yerde (Mısır'da ve Şam'da) hâkim kılalım, Firavun'a, Hâmân'a ve askerlerine, onlardan (yani İsrâil oğulları yüzünden başlarına gelmesinden) korktukları şeyi gösterelim " *[49]*

Mısır'ın yerlileri, Mısır'ı istila eden, sonra da İbranilerle ittifak kuran önceki Hiksos hanedanını unutmamışlardır. İbraniler'in kendilerinden daha güçlü ve sayıca fazla olduklarından endişe duymuşlardır. İbraniler'in gelecekte de yabancı istilacılarla işbirliği içerisine girmelerinden ya da mevcut yönetime karşı ayaklanıp devrim yapmalarından korkmuşlardır. İşte böyle bir tehlikeye karşı kendilerini korumak için zekice bir hileye başvurmuşlar ve onların çoğalmalarını önlemeye çalışmışlardır. Bu amaçla İbranileri zorla köleleştirmişler ve kız çocuklarını bırakıp erkek çocuklarını öldürmeye karar vermişlerdir. Kız çocuklarından korkmamışlardır. [50]

Yüce Allah, firavun ve çevresindeki güç odaklarının korkmakta olduğu şeyi onların başına getireceğini ve bunu bizzat kendilerine göstereceğini açıklamıştır. Korku duyup çare aradıkları yenilgiye maruz kalacaklarını, hakimiyetlerinin kendi içlerinden -İsrâil oğulları arasından- çıkacak bir çocuk vasıtasıyla son bulacağını açıklamıştır. [51]

---

48 Navzat Tarhan, *Psikolojik Savaş,* Timaş Yayınları, İstanbul, 2002, s. 200201.

49 Kasas, 28/6.

50 Ebu'l-A'lâ el-Mevdûdî, *Tefhîmu'l-Kur'ân,* Çev. Muhammed Han Kayani ve Diğerleri, İnsan Yayınları, İstanbul, 1989, IV/139; Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı,* Çev. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul, 1997, s. 783; Ömer Nasuhi Bilmen, *Kur'anı Kerim'in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri,* Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1985, V/2576.

51 ez-Zemahşerî, *a.g.e,* III/380; el-Kurtubî, *a.g.e,* XIII/166; ez-Zuhaylî, *a.g.e,* XX/58; Bilmen, *a.g.e,* V/2578.

Firavun ve çevresi İsrâil oğullarını kendi saltanatlarının geleceği konusunda tehdit olarak algılamışlardır. Egemen konumlarını muhafaza etmek konusunda ileri derecede kuşku duymuşlardır. Sahip oldukları güç ve inisiyatifin İsrâil oğulları tarafından tehdit edildiği zannına kapılmışlardır. Saltanatlarının ellerinden gideceği korkusunu yaşamışlardır. Allah, Firavun ve hanedanının korktukları şeyin başlarına geleceğini ve hakimiyetlerinin son bulacağını, onların hüküm sürdüğü yerlere İsrâil oğullarının egemen olacağını açıklamıştır.

Firavun ve çevresi, İsrâil oğullarına karşı sömürme ve aşağılama politikası gütmekteydi. Doğal olarak onlardan bir misillemenin geleceği endişesi taşıyorlardı.

Kendi geleceğini güvende hissetmeyen ve tehditlerin odağı haline geldiğini düşünen Firavun ve hanedanı, gücünü, etkinliğini sürdürmek amacıyla İsrâil oğullarını zayıflatma ve sindirme politikası izlemiştir. Kendi korkularından kurtulmak için İsrâil oğullarını korku altında yaşamaya mahkum etmişlerdir.

II. Hz. Mûsâ'nın Doğumunda Annesinin Yaşadığı Korku

Firavun, İsrâil oğullarının erkek çocuklarının öldürülmesini kendi geleceği için zorunlu görmüştür. İsrâil oğullarının erkek çocuklarının öldürüldüğü ortamda Hz. Mûsâ dünyaya gelmiştir. Hz. Mûsâ'nın geleceği konusunda en çok kaygılanan kişi annesi olmuştur. Oğlunu uzun süre saklayamayacağının farkındadır. İşte bu koşullarda ilâhî yönlendirmeler doğrultusunda oğlunu bir sandık içerisinde Nil nehrinin sularına bırakmıştır. Yüce Allah, yaptığı telkin ve verdiği güvencelerle Mûsâ'nın annesinin duyduğu korku ve kaygıları gidermeye çalışmıştır:

"Mûsâ'nın annesine, "O (çocuğunu) emzir, başına bir şey gelmesinden korkuyorsan (bir sandık içinde) onu nehre (Nil'e) bırak, korkma, üzülme biz onu tekrar sana geri vereceğiz ve onu elçilerden yapacağız. " diye vahyettik."[52]

Hz. Mûsâ'nın annesine verilen emir, doğar doğmaz değil, gerçek bir tehlike sezince çocuğu bir sandığın içine koyup nehre (Nil'e) bırakmasıdır. Yüce Allah, anneden, çocuğunun aç kalmasından, kaybolmasından, öldürülmesinden -o günlerde Firavun, İsrâil oğullarının erkek çocuklarını öldürtüyordu-, boğulmasından ya da benzer sebeplerden dolayı endişe etmemesini, ondan ayrı kalacağı için üzüntü duymamasını istemiştir. Allah, annenin kalbine öylesine bir güven vermiştir ki, çocuğu bir kutunun içine koyup nehre bıraktığında, çocuk kurtulacak ve tekrar annesine geri dönecektir. Böylece Allah, anneyi teselli etmiş, kalbini yatıştırmış, içini sevinç ve mutlulukla doldurmuştur.[53]

Âyette hem "havf" hem de "hüzn" kelimesine yer verilmiştir. Havf, insanın muhtemel bir durumdan dolayı duyduğu kaygı, hüzn ise, gerçekleşen bir durumun yol açtığı kaygıdır.

---

52 Kasas, 28/T.

53 Ebu'l-Kâsım Cârullah Muhammed İbn Ömer ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf an Hakâikı Ğavâmizı't-Tenzîl,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1995, III/380; Ebû Abdullah Muhammed İbn Ahmed el-Kurtûbî, *el-Câmiu li Ahkâmi'l- Kur'ân,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1993, XIII/166-167; Ebu'l-Hasen Ali İbn Muhammed İbn Habîb el-Mâverdî, *en-Nüket ve'l-Uyûn,* Dâru'l-Kütübi'l- İlmiyye, Beyrut, tsz, IV/235-236; Vehbe ez-Zuhaylî, *et-Tefsîru'l-Münîr,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1991, XX/63; Abdurrahman İbn Nâsır es-Sa'dî, *Teysîru'l-Kerîmi'r-Rahmân fî Tefsîri Kelâmi'l-Mennân,* Müessetü'r-Risâle, Beyrut, 1996, s. 561; el-Mevdudî, *a.g.e,* IV/141; Bilmen, *a.g.e,* V/25T9.

Mûsâ'nın annesi, çocuğundan ayrı kaldığında ve onu tehlikeyle baş başa bıraktığında, hüzünlenmiştir. [54]

Yüce Allah, tayin ettiği kader uyarınca Hz. Mûsâ'yı tekrar annesine vererek, annenin kaygı ve üzüntülerini sona erdirmiştir: *"Böylece biz onu, annesine geri verdik ki gözü aydın olsun, üzülmesin ve Allah'ın vadinin gerçek olduğunu bilsin. Fakat çokları bunu bilmezler. "*[55]

Yüce Allah; ayrılık acısı çekmesin, Allah'ın vadine kesin bir şekilde inansın ve bundan asla kuşkuya düşmesin, çocuğunun güvende olmasından mutluluk duysun, onu kendisi terbiye etsin diye Hz. Mûsâ'yı tekrar annesine geri vermiştir.[56]

Yüce Allah, Mûsâ'nın annesine korkuyu yenebilmesi için ikaz ve uyarılarda bulunmuştur. Korkusunun üstesinden gelebileceğine onu ikna etmiş, ona güven duygusu telkin ederek destek olmuştur. Aldığı bu destek sayesinde Mûsâ'nın annesi, korkularını yenebilmiştir.

III. Hz. Mûsâ'ya Bebekliğinde Sağlanan Temel Güven ve İlâhî Koruma

Anne, bir bebek için besin kaynağı olmaktan çok sevgi ve güven kaynağıdır. Bunun temelinde anneyle dokunsal temasın sağladığı rahatlık vardır. Temas rahatlığı sağlanan çocukların daha cesur ve sevgi dolu olduğu görülmüştür. [57]

Yüce Allah, Mûsâ'yı annesinin emzirmesine imkân sağlamıştır. Böylece bir çocuğun ihtiyaç duyduğu sevgi ve güven ortamını en iyi şekilde oluşturmuştur: *"(Mûsâ'nın) kız kardeşine "Onun izini takip et", dedi. O da onlar farkına varmadan onu uzaktan gözetledi. Biz daha önce ona, süt verelerin sütünü emmeyi haram etmiştik. (Hiçbir kadının sütünü emmiyordu. Firavun ve ailesi, çocuğun emeceği bir dadı bulma telaşı içind,e idiler. Kız kardeşi uzaktan durumu görünce sokuldu): "Sizin için onun bakımını üstlenecek ve öğüt verip onu güzelce eğitecek bir aileyi göstereyim mi?" dedi. Böylece biz onu, annesine geri verdik…"*[58]

İnsan sevgi alırken ve verirken güvenlik duyumsar. Kendi benliğiyle ve diğer insanlarla yakınlık kurduğunda kendini güvende hisseder. Bebek doğar doğmaz sevgi ihtiyacına doyum arar. Kişilik gelişiminde önemli rol oynayan sevgi ihtiyacı yeterince doyurulmazsa güvensizlik yaratır. Sevgi ihtiyacının giderilmesi, insanın kendisine ve çevresine güven duymasını kolaylaştırır.

Yüce Allah, Hz. Mûsâ'ya bebekliğinde çevresindekilerin sevgi göstermelerini sağlamıştır. Böylece onun kendisini güvende hissetmesine, dolayısıyla kişiliğinin doğru

---

[54] ez-Zemahşerî, *a.g.e,* III/380.

[55] Kasas, 28/13.

[56] Ahmed Mustafa el-Merâğî, *Tefsîru'l-Merâğî,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1998, VI/93; ez-Zuhaylî, *a.g.e,* XX/67; es-Sa'dî, *a.g.e,* s. 562.

[57] İ. Alev Arık, *Motivasyon ve Heyecana Giriş,* Çantay Kitabevi, İstanbul, 1996, s. 375; Hüseyin Portakal, *Çocuk Eğitiminde Özgürlük ve Saldırganlık,* Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1994, s. 68-71.

[58] Kasas, 28/11-13.

yönde gelişmesine imkan tanımıştır: *"(Ey Mûsâ), gözümün önünde büyüyesin diye senin üzerine benden bir sevgi koydum "*[59]

Yüce Allah, Hz. Mûsâ'ya gözetimi altında, sevgi ve şefkat içerisinde büyüme imkanı sağlamıştır. Ona gelebilecek her türlü zarar konusunda özenli davranmıştır. Onu devamlı kollayıp muhafaza etmiştir. İsrâil oğullarının erkek çocuklarını doğar doğmaz öldüren Firavun, Mûsâ'yı görünce, ona karşı sevgi duymaktan kendini alamamıştır. Yüce Allah "vedûd" sıfatının bir yansıması olarak Mâsâ'yı hem sevmiş hem de sevdirmiştir.[60]

Bebekliğinde Hz. Mûsâ'nın en yakınında olanlardan birisi Firavun'un karısıdır. Kur'an, bu kadının Mûsâ'ya en çok sevgiyle yaklaşanlardan birisi olduğunu açıklamaktadır. Hem annesinin hem Firavun'un karısının Mûsâ'nın etrafında bir sevgi ve güven ortamı oluşturdukları anlaşılmaktadır: *"Firavun'un karısı (çocuğu sandıktan çıkarınca): "Bana da, sana da göz bebeği olacak, çok* sevimli bir çocuk. Onu öldürmeyin, belki bize faydası dokunur ya da onu evlat ediniriz" dedi. "[61]

Burada Firavun'un karısı, annelik duygusuna ve bu duygunun barındırdığı içtenlik ve şefkat hislerine sahip bir kişilik olarak sunulmaktadır. Bununla birlikte Firavun'un ailesi genel olarak Hz. Mûsâ'ya sıcak ilgi gösterip, onu yetiştirmek için yanlarında alıkoymuşlardır.[62]

Yüce Allah'ın Mûsâ'yı başta Firavun'un eşi olmak üzere, saray halkına sevdirmesi, ona bir çocuğun ihtiyaç duyduğu güvenli çevreyi oluşturması anlamına gelir. Mûsâ'nın annesiyle ve Firavun'un ailesiyle olan ilişkisi rahat, sevecen ve sıcak bir iletişim örüntüsü içerisinde gerçekleşmiştir. Bu durum Mûsâ'nın çevresindeki insanlara güvenle yaklaşmasına, sağlıklı bir güven duygusu geliştirmesine imkan sağlamıştır. Mûsâ, yaşadığı çevrede kendisini çaresiz, yalnız, yardımcısız hissetmemiştir. Sağlıklı bir kişilik geliştirebilmek için bebekliğinde ihtiyaç duyduğu sevgi ve güven ortamına fazlasıyla sahip olmuştur.

IV. Firavun'un Düşmanını Kendi Eliyle Yetiştirmesi

İnsanları, korktukları şeylerden mutlak manada kurtarabilecek olan Yüce Allah'tır. Hiç kimse sahip olduğu güç ve imkanlarla, düşmanlarına uyguladığı şiddet ve baskılarla güvende kalamaz. Er ya da geç korktuğu başına gelir. Firavun ve çevresi İsrâil oğullarından gelebilecek tehditler karşısında her türlü önlemi almaya çalışmış, fakat sonlarını hazırlayacak İsrâil oğlunu yani Mûsâ'yı kendi elleriyle yetiştirmişlerdir.

Maddî güce dayanarak ve şiddete başvurularak sağlanmaya çalışılan güvenlik anlayışları sonuç vermemiştir. Allah'ın onlar için takdir ettiği son, çok ironik bir mahiyette

---

[59] Tâhâ, 20/39.

[60] Fahreddîn er-Râzî, *et-Tefsîru'l-Kebîr,* Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1997- VIII/48-49; Ebussuûd Muhammed İbn Muhammed el-İmâdî, *İrşâdu'l- Akli's-Selîm ilâ ilâ Mezâye'l-Kur'âni'l-Kerîm,* Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1994, VI/15; Said Havva, *el-Esâsfi't-Tefsîr,* Çev. M. Beşir Eryarsoy, Şamil Yayınevi, İstanbul, 1991, IX/42; Celal Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri,* Anadolu Yayınları, İzmir, tsz., VII/3807.

[61] Kasas, 28/9.

[62] Muhammed Ahmed Halefullah, *Kur'an'da Anlatım Sanatı,* Çev. Şaban Kara- taş, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2002, s. 319; Yıldırım, *a.g.e,* IX/4528.

tezahür etmiştir. Sudan kurtardıkları bir çocuk onların suda boğulmasına aracı olmuştur.

"Nihayet onu Firavun ailesi aldı ki, kendilerine bir düşman ve başlarına dert olsun. Gerçekten Firavun, Hâmân ve askerleri yanılıyorlardı. "[63]

Firavun ve çevresindeki güç odakları kendi geleceklerini garanti altına almak için çare aramaktaydılar. Fakat ilâhî takdir, korktukları çocuğu onların arasına soktu. Aldıkları bütün önlemlere rağmen kaderin önüne geçemediler. Kendilerini kurtarmak için nice çocuğu öldüren firavun ve çevresindekiler, farkında olmadan, sonlarını hazırlayacak çocuğu yanlarında yetiştirmek, gözetmek ve beslemek durumunda kaldılar.[64]

Firavun ve çevresi büyük zulüm yapmış suçlar işlemişti. Yüce Allah, onları öyle bir cezalandırdı ki, sonlarını hazırlayacak düşmanlarını kendi elleriyle yetiştirdiler. Yetiştirdikleri bu çocuktan yarar umarak büyük bir yanılgıya düştüler. Yıkılış ve yok oluşlarının bu çocuk vasıtasıyla meydana geleceğini fark etmediler. Göz aydınlığı diye sahiplendikleri çocuk, onlar için sadece bir hüzün sebebi olacaktı. Bu çocuk onların boğulmalarına ve saltanatlarının sona ermesine yol açacaktı.[65]

Çocuğu bulduklarında henüz ondan herhangi bir düşmanlık görmeleri söz konusu değildi. Ama gelecekte çocuk onlar için bir üzüntü sebebi olacaktı.[66]

Mûsâ'nın Firavunun sarayında yetiştirilmesi konusunda aklımıza şöyle bir soru gelmektedir. Yüce Allah, neden Mûsâ'nın Firavun'un sarayında yetişmesini dilemiştir? Kanaatimizce, bunun amaçlarından birisi, Mûsâ'nın Firavun'u ve onun çevresini çok iyi tanıyabilmesidir. Böylece Mûsâ, ilâhî mesajları Firavun'a götürürken kiminle ve nelerle karşılaşacağı konusunda bilgi sahibi kılınmıştır. Firavun'a ilâhî mesajları götürürken neyle karşılaşacağını bilmesi, Mûsâ'ya bu duruma uyum sağlama imkanı tanımıştır. Bu imkan ise, onun korkusunun azalmasını, heyecanının yatışmasını kolaylaştırmıştır. Burada, korkulan durum hakkında bilgi sahibi olmanın, korkuyla başa çıkmada etkili olduğuna ilişkin kuralın bir uygulamasını görmekteyiz.

V.Hz. Mûsâ'nın Yaşadığı İlk Korku Tecrübesi

Hz. Mûsâ, yetişkinlik döneminde, bir insanın ölümüne sebebiyet verir. Kendi kabilesinden bir İsrail oğluna yardım etmek isterken bir Kıptîyi öldürür. Neden olduğu bu ölüm hadisesinden dolayı cezalandırılma korkusuna kapılır. Böylece ilk kez ciddi olarak bir korku tecrübesini yaşar. Bu, onun daha sonra yaşayacağı korkular zincirinin ilk halkasıdır:

"Şehirde korku içind,e (sonucu) gözetleyerek sabahladı. Bir de baktı ki dün kendisind,en yardım isteyen (İsrâil oğlu), yine kendisine feryat edip yardım istiyor. Mûsâ, ona: "Belli ki sen azgınsın" dedi."[67]

Hz. Mûsâ sebep olduğu ölüm hadisesinden dolayı korku içinde bekleyerek, kendisine

---

63 Kasas, 28/8.

64 es-Sa'dî, *a.g.e,* s. 561; Bilmen, *a.g.e,* V/2579.

65 ez-Zemahşerî, *a.g.e,* III/381-382; el-Kurtubî, *a.g.e,* XIII/167-168; ez-Zuhaylî, *a.g.e,* XX/64-65.

66 el-Mâverdî, *a.g.e,* IV/236-237.

67 Kasas, 28/18.

ne gibi bir muamele yapılacağını düşünerek geceyi endişe içerisinde geçirdi.[68]

Yaşadığı ilk ciddi korku deneyimi karşısında Mûsâ'nın tutumu dikkat çekicidir. Mûsâ, korkusuna sığınak olarak Yüce Allah'ı seçmiştir. İçinde bulunduğu tehlikeden kurtulmak için Allah'a sığınmıştır. O, bu davranışıyla genel ilâhî öğretilere uygun bir seçim yapmıştır: *"Şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi:* ***"Ey Mûsâ, d,edi, ileri gelenler seni öldürmek için aralarında konuşuyorlar. Sen (buradan) çık git, ben sana öğüt verenlerdenim. " (Mûsâ etrafı) kollayarak, korka korka oradan çıktı: "Rabb'im, beni şu zâlim kavimden kurtar. "*** *dedi. "*[69]

Hz. Mûsâ, Firavun'un adamlarından korkarak Mısır şehrini terk etti. Şehirden çıkarken de takip edileceği, yakalanacağı, yolda saldırıya uğrayacağı endişesiyle çevresini kollayıp gözetledi. Onun duyduğu bu korku, Allah'ı bilmesine ve O'na güvenmesine ters düşen bir durum değildi. Ne de olsa o da bir insandı.[70]

Korku, insanı olumsuz yönde etkileyebilir, onu çaresiz, eylemsiz, sığınaksız, güvencesiz ve sürekli bir kaygı içerisinde bırakabilir. Fakat burada Hz. Mûsâ, yaşamış olduğu korkunun motivasyonuyla Allah'a sığınmakta ve O'na her zamankinden daha fazla güvenmeye başlamaktadır. Yaşadığı korku Mûsâ'yı, güvenin mutlak kaynağına doğru yönlendirmektedir. Mûsâ, maruz kaldığı sıkıntı ve korkudan kurtarması için Allah'a sığınmaktadır. Burada, korkunun ona olumlu katkı yaptığını söyleyebiliriz.

Hz. Mûsâ, hayatı boyunca korkuya maruz kaldığı her koşulda, ondan olumlu bir şekilde yararlanmayı bilmiştir. Yaşadığı korku ve güven arayışı onu her zaman Allah'a sığınmaya götürmüştür. Kıssanın ilerleyen bölümlerinde de bu tutumun örnekleri sık sık tekrar edilir.

Hz. Mûsâ, yaşadığı sıkıntı ve zorluktan dolayı, kendisini kurtarması için Allah'a duâ etmiştir.[71] Yüce Allah onun bu duasını kabul ettiğini şu şekilde açıklamıştır: *"Sen bir adam öldürmüştün. O zaman da seni tasadan kurtarmış ve seni iyice denemiştik.."* [72] Âhirette Allah tarafından cezalandırılacak olma korkusundan ya da dünyada cezaya maruz kalmaktan veyahut her ikisinden duyduğun korkunun yol açtığı üzüntü ve kaygıdan seni kurtarmıştık. [73]

Hz. Mûsâ, ölümüne sebep olduğu kişi yüzünden sadece dış dünyadaki tehditlerden korkmamış, ayrıca iç benliğinin baskısı altında da sıkıntı yaşamıştır. Üst benliğine hakim olan ilâhî otorite karşısında suçlu duruma düşmüş olma endişesiyle sıkıntı çekmiştir. Âhirette cezalandırılacağına inanmak, kişinin iç dünyasında oluşan ve onun üst ben'ine hakim olan ilâhî değerlerden ve otoriteden kaynaklanan bir durumdur.

---

68 Ebû Ca'fer Muhammed İbn Cerîr et-T aberî, *Câmiu'l-Beyân Jî Tefsîri'l-Kur'ân,* Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1980, XX/31; Bilmen, *a.g.e,* V/2587.

69 Kasas, 28/20-21.

70 ez-Zemahşerî, *a.g.e,* III/386; el-Kurtubî, *a..g.e,* XIII/174-175; el-Mâverdî, *a..g.e,* IV/243; Bilmen, *a.g.e,* V/2588.

71 ez-Zuhaylî, *a.g.e,* XX/77.

72 Tâhâ. 20/40.

73 Muhammed İbn Ali İbn Muhammed eş-Şevkânî, *Fethu'l-Kadîr,* el- Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut, 1995, III/454; Ebussuûd, *a..g.e,* VI/16.

Allah burada Mûsâ'nın ölüme sebep olmaktan dolayı içine düştüğü ruh halini "ğamm" kelimesiyle dile getirmiştir. Bu kelime, daha çok insanın yaşadığı sıkıntıyı anlatır. Mûsâ'nın sadece Firavun ve adamlarından korkmadığına, ayrıca üst beni tarafından cezalandırılacak olmaktan dolayı suçluluk duyduğuna işaret eder. Freud'un deyimiyle, burada Hz. Mûsâ'nın bir ahlâkî anksiete yaşadığını söyleyebiliriz.

Bir mü'min, korktuğunda en büyük desteği Allah'tan alır. Bununla birlikte insan çevresinden destek ve teselli bekler. Şehirden koşarak gelen ve Mûsâ'ya kendisini kurtarmasını söyleyen adam; ayrıca Medyen'de karşılaştığı kızların babası ona beklediği desteği ve teselliyi sağlamışlardır. Özellikle Medyen'de karşılaştığı kızların babası, yapıcı öğüt ve telkinleriyle Mûsâ'nın korkularından kurtulmasına yardımcı olmuştur:

"...(Mûsâ), o (kızların babalarına) gelip başından geçen hikâyeyi anlatınca o: "Korkma, o zâlim kavimden kurtuldun" dedi. *"*[74]

Hz. Mûsâ kızların babasına, kendi geçmişi hakkında bilgi verdi. Firavun ve taraftarlarıyla kendi arasında geçen olayları, onların inkâr ve taşkınlıklarını, İsrâil oğullarına yaptıkları haksızlıkları, kendisi hakkındaki niyetlerini, Mısır'dan kaçmasının sebebini anlattı. Bunun üzerine o kişi, Hz. Mûsâ'ya, artık düşmanlarından kurtulduğunu, korkmasını gerektirecek bir durum olmadığını, içini rahat tutmasını, çünkü Firavun ve taraftarlarının bu bölge üzerinde herhangi bir hakimiyetlerinin bulunmadığını söylemiştir. Zira Hz. Mûsâ'nın kaçıp sığındığı Meyden şehri, Firavun'un ülkesinin sınırlarının dışında bulunuyordu.[75]

Kızların babası Hz. Mûsâ'ya çok kibar davranmış ve onu sakinleştirecek, rahatlatacak, iyiliksever ve cesur bir adamın güvencesi altında olduğunu hissettirecek sözler söylemiştir. O, "korkma", "kurtuldun" gibi sözlerle şefkat ve merhametini, güvenilirliğini ortaya koymuş, Mûsâ'ya iç huzuru ve düşünce dinginliği vermiştir. "O zalim kavimden" sözüyle de, ölüme sebebiyet veren Mûsâ'nın psikolojik çatışmasını ve vicdan azabını gidermeye çalışmıştır.[76]

Kızların babası, korku karşısında Mûsâ'ya destek olmuştur. O'na korku duymasını gerektirecek bir durumun kalmadığını, kendisini güven içerisinde hissetmesini, suçsuzluğunu ve vicdanını rahat tutmasını telkin etmiştir. Böylece korkan kimseye nasıl yaklaşılması gerektiğinin örneklerinden birisini vermiştir.

Kıssanın bu bölümüyle ilgili bazı sorular akla gelmektedir. Yüce Allah Mûsâ'nın neden bir adamın ölümüne sebep olmasını dilemiştir. Eğer bu durum Mûsâ'nın hayat sürecinin herhangi bir parçasıysa; kıssada neden ayrıntılı olarak ve tekrarlarla anlatılmıştır?

Yüce Allah burada ilk kez ciddi olarak Mûsâ'ya korku tecrübesini yaşama fırsatı vermiştir. O ise, Allah'tan kendisini bu durumdan kurtarması için duâ etmiştir. Allah da Mûsâ'nın duâsını kabul edip onu bu durumdan kurtarmıştır.

Kıssa bütünlüğü çerçevesinde düşündüğümüzde, Mûsâ için asıl korku ve kaygı sebebi olacak durum, ilâhî mesajı iletmek üzere Firavun'un karşısına çıkacak olmasıdır. Kanaatimizce Yüce Allah, Mûsâ'yı bu büyük korku ve kaygıyla yüzleşmeye hazırlamıştır. Allah asıl büyük korkuya Mûsâ'yı sistematik duyarsızlaştırma yoluyla adım adım hazırlamayı

---

[74] Kasas, 28/25.

[75] ez-Zemahşerî, *a.g.e,* III/388; el-Kurtubî, *a.g.e,* XIII/179; el-Mâverdî, *a.g.e,* IV/248; ez-Zuhaylî, *a.g.e,* XX/85; es-Sa'dî, *a..g.e,* s. 564; Bilmen, *a.g.e,* V/2591.

[76] Halefullah, *a.g.e,* s. 335.

dilemiştir. O'nu büyük kaygı ve korku ortamıyla birden karşılaştırmamız, aşamalı bir şekilde alışmasını sağlamıştır.

VI. Güven Sembolü: Asâ

Hz. Mûsâ'nın ilk kez ilâhî çağrıya muhatap olduğu ortam, onun korku ve güven konusunda denenmesiyle yakından ilişkilidir. Sözü edilen ortamda Hz. Mûsâ, ıssız, insanlardan uzak bir vaziyette, soğuk bir arazide, iyice bilip tanımadığı bir bölgede ailesiyle birlikte yolculuk yapmaktadır. Hem kendisini hem de ailesini soğuktan korumak, doğru yolu takip edip etmediğinden ve nerede bulunduğundan emin olmak için birilerinin yardımına ihtiyaç duymaktadır. İçinde bulunduğu koşulda temel gereksinimleri için güvenebileceği, sığınabileceği bir yer ya da birilerini aramaktadır. [77]

İşte Hz. Mûsâ, bu koşullarda ilk kez Allah tarafından ilâhî korku ve güven konusunda denenmiştir yani önce asâsı yılana dönüştürülerek korkuyla imtihan edilmiş daha sonra da mucizelerle kalbi pekiştirilmiş, kendisine cesaret aşılanmıştır.

"Sağ elindeki nedir el Mûsâ?" "O, asâmdır, dedi, ona dayanıyorum, onunla davarıma yaprak silkeliyorum onda benim daha birçok ihtiyacım var. " Allah buyurdu: "Yere at onu ey Mûsâ!" Mûsa onu attı, bir de ne görsün, o, koşan kocaman bir yılan! Allah: "Al onu, dedi, korkma biz onu yine ilk durumuna sokacağız. " [78]

Yüce Allah, sıradan, basit bir şey olan asâyı üstün özelliklere sahip, akıl almayacak kadar büyük yararları olan, çok önemli ve işlevsel bir varlık haline getirmiştir. Birçok ilâhî kanıtı bu asâ aracılığıyla ortaya koymayı dilemiştir. Hz. Mûsâ'nın dikkatini asâ üzerinde toplamak için onun hakikatini bilip bilmediğini sormuştur.[79]

Allah, Hz. Mûsâ'ya asâsının kendisine ne gibi yararlar sağladığını sormuştur. O da, yürürken ve yorulduğunda asâsına dayandığını, onunla koyunlarının üzerine ağaç yapraklarını silkelediğini, yırtıcı hayvanları koyunlarından uzaklaştırma gibi daha birçok yönden ondan yararlandığını açıklamıştır. [80] Yüce Allah, Hz. Mûsâ'nın dikkatini, dünya koşullarında belli bir dayanak ve imkan oluşturan âsâya çektikten sonra, ona mutlak manada Allah'a güvenmesini ve dayanmasını ima etmiştir.[81]

Yüce Allah, Hz. Mûsâ'ya elindeki değneği yere atmasını emretmiş, böylece onun daha nice olağanüstü yararının ve gücünün olduğunun anlaşılmasını istemiştir. Mûsâ, ilâhî emir gereği değneği yere atınca, görüntüsü ve mahiyeti değişen, hızla hareket eden bir yılana

---

[77] *"Hani o bir ateş görmüştü de ailesine: "Siz durun ben bir ateş göndüm, belki ondan size bir kor getiririm yahut ateşin yanında bir yol gösteren bulurum. "* (Tâhâ, 20/10) *"Mûsâ, süreyi bitirip ailesiyle yola çıkınca Tûr'un yanında bir ateş gördü. Ailesine dedi ki: "Siz durun, ben bir ateş gördüm, belki ondan size bir haber getiririm yahut ateş koru getiririm de ısınırsınız.''* (Kasas, 28/29)

[78] Tâhâ, 20/17-21; Aynı korku sahnesi Neml sûresinin 10. âyetinde de tekrarlanır: *"Asanı at!" (Mûsâ attığı) asânın küçük bir yılan gibi titreştiğini görünce korkudan) arkasına dönüp kaçtı, geri dönüp bakmadı bile. "Ey Mûsâ* ***korkma,*** *benim huzurumda elçiler* ***korkmazlar***

[79] er-Râzî, *a.g.e,* VIII/24; el-Merâğî, *a.g.e,* VI/86.

[80] er-Râzî, *a.g.e,* VIII/25-26; eş-Şevkânî, *a.g.e,* III/449-450; el-Merâğî, *a.g.e,* VI/86; Bilmen, *a.g.e,* IV/2064.

[81] Robert Frager, *Sufi Psikolojisinde Gelişim Denge ve Uyum,* Çev. İbrahim Kapaklıkaya, Gelenek Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 144.

dönüşen değnekten korkup kaçmış ve sakınmaya çalışmıştır. Beşer olmanın bir gereği olarak, daha önce benzerini hiç görmediği bu ciddi durum karşısında içinde korku duymuş- tur. Allah, Mûsâ'ya, tereddüt etmeden, korkmadan ve paniğe kapılmadan değneği almasını, ondan kendisine herhangi bir zarar gelmeyeceğini, onu yine eski şekline döndüreceğini buyurmuştur. Nitekim o, asâyı eline alınca tekrar eski haline dönmüştür.[82] Yüce Allah, daha önce bir adamın ölümüne sebep olan Hz. Mûsâ'nın korkuyla yüzleşmesini dilemişti. Burada da ikinci kez Mûsâ korkuyla ciddi olarak denenmektedir. Bu aşamaların, Mûsâ'nın tedricî olarak korkuya alıştırılma evreleri olduğunu düşünüyoruz. Böylece Firavunla karşılaşmadan önce, Mûsâ'nın korku konusunda yeterince deneyim yaşamasının sağlandığını tahmin ediyoruz.

Asâ, Hz. Mûsâ'nın dayandığı bir güçtür. Dönemin en güçlü yönetimine yalnız başına karşı çıkacak olan Hz. Mûsâ'nın elindeki tek somut imkandır. İlâhî desteği arkasına alan Hz. Mûsâ'nın elindeki asâ, rakiplerinin korktuğu ve çekindiği bir güç vasıtası olmuştur. [83]

Yüce Allah ilâhî güveni daha yakından tecrübe etmesi için Mûsâ'yı eğitmiştir. Asâsını yılana çevirerek önce onun korkmasını dilemiş, ardından da ilâhî güven ve koruma altında olduğunu söyleyerek ve göstererek Mûsâ'yı eğitmiştir: ***"Asânı at!" (Mûsâ attığı kocaman) asâ'sının küçük bir yılan gibi titreşip hareket ettiğini görünce (korkudan) öyle dönüp kaçtı ki, arkasına bile bakmadı: "Ey Mûsâ, dön, korkma, sen güvende olanlardansın. "***[84]

Hz. Mûsâ, âsâsının bir yılan gibi hızla hareket ettiğini gördüğünde büyük bir telaş ve korku içerisinde kaçmaya başladı. Şiddetli korku dolayısıyla asasına bakıp onu takip etmeye ve ne olup bittiğini araştırmaya kalkışmadı. İnsan olması dolayısıyla böyle davranması normaldi. Bunun üzerine Yüce Allah, onu sakinleştirdi; korkmasına gerek olmadığını, Kendisi'nin koruması ve gözetimi altında güven içinde bulunduğunu açıkladı. [85]

"Ey Mûsâ, dön, korkma, sen güvende olanlardansın." cümlesi, bir kimseye güven vermek ve korkusunu gidermek için söylenebilecek en edebî ifadedir. Birisine, 'dön' denildiğinde, emre uyarak döner, fakat içinden korku gitmemiş olabilir. İçinde korku kalmaması için bu kimseye 'dön ve korkma' denir. Bir kimse korkmadan bir şeye dönebilir, fakat çekindiği şeylerden tam emin olmayabilir. Bu durumda ona güvende olduğu söylenir. [86]

Burada Yüce Allah, yaptığı telkin ve uyarılarla Mûsâ'nın korkusunu yenmesini sağlamıştır. Bu yöntem, korkuyu yenme konusunda kıssanın birçok yerinde tekrar edilen ve üzerinde önemle durulan bir uygulamadır.

Hz. Mûsâ'nın yaşadığı bu tecrübenin birtakım temel amaçları vardı: Öncelikle Hz.

---

[82] er-Râzî, *a.g.e,* VIII/27; Ebû Muhammed Abdulhak İbn Ğâlib İbn Atıyye el- Endelûsî, *el-Muharreru'l-VecîzJÎTefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1993, IV/41-42; eş-Şevkânî, *a.g.e,* III/450; el-Merâğî, *a.g.e,* VI/87; Bilmen, *a.g.e,* IV/2064; Süleyman Ateş, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri,* Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul, 1991, V/426.

[83] Mahmut Toptaş, *Kur'an-ı Kerim Şifa Tefsiri,* Cantaş Yayınları, İstanbul,

1997, V/59.

[84] Kasas, 28/31.

[85] el-Mâverdî, *a.g.e,* IV/251-252; ez-Zuhaylî, *a.g.e,* XX/96-97; Bilmen, *a.g.e,* V/2596.

[86] es-Sa'dî, *a.g.e,* s. 565.

Mûsâ, kendisiyle konuşan varlığın, bütün evrenin hakimi, yaratıcısı ve sahibi Allah olduğuna dair kesin bir kanaate ulaşacaktı. Bunun yanında, kendisine yüklenen görevi yerine getirmek amacıyla Fir'avn'ın karşısına çıkarken savunmasız ve güvencesiz değil, çok güçlü silahla donatılmış olacaktı. [87]

Asânın sahip olduğu güç ve yetenek bu nesnenin kendisinde aranmamalıdır. Çünkü onun arkasında ilâ bir güç vardır. Asânın gerçekleştirdiği bütün eylemler bu ilâhî gücün emir ve izniyle olmaktadır.

Her insanın içinde taşıdığı bir sembol olarak krallık asası, krallığı temsil eden somut bir nesnedir. Kuvvet simgesi olarak kılıç, korkuyu engelleyebilecek olan gücü temsil eder.[88]

Yüce Allah, Mûsâ'ya asânın sahip olduğu gücü öğreterek ve kusursuz beyaz el mucizesini vererek, ona Firavun'la etkili bir şekilde karşılaşma imkanı sağlayan yetenekleri kazandırmıştır. Mûsâ'ya, kendini koruyabilecek çok önemli iki savunma tekniği öğretilmiştir. Sahip olduğu bu yeteneklere güvenen Mûsâ, Firavun'un karşısına çıkarken korkusunu yatıştırabilmiştir. Burada korkuyla başa çıkmanın yollarından birisini görmekteyiz.

İlâhî gücü temsil eden bir sembol olarak asânın seçilmesi gelişigüzel olmamıştır. Asâ, insanların kullandığı yaygın sembollerden birisi olarak, gücü ve otoriteyi temsil etmektedir. Yüce Allah, kendi güç ve otoritesini temsil etmek üzere de bu bilinen, yaygın sembolü kullanmayı dilemiştir. Kendi kudretinin ve otoritesinin bir kanıtı olarak asâya Mûsâ'nın elinde olağan üstü güç ve yetenek kazandırmıştır. Asâ, Mûsâ ve İsrâil oğulları için güven kaynağı; düşmanları için ise korku ve yıkım vasıtası olmuştur.

VII. Allah'ın Hz. Mûsâ'ya Güven Aşılaması

Yüce Allah, Hz. Mûsâ'nın asâsını yılana çevirdiğinde, o bu durumdan çok fazla korkmuştur. Duyduğu korkuyu el kol hareketleri, kaçma gibi fiziksel tepkilerle ortaya koymuştur. İşte bu koşullarda Yüce Allah, Mûsâ'nın Allah'a hiç kuşku duymadan güvenmesini öğretmiş ve bunu ona iyice benimsetmiştir:

"Elini koynuna sok, kusursuz olarak bembeyaz çıksın. Ve kanadını korkudan kendine çek (kendine gel, korkudan açılan ellerini kollarının altına koy, tamamen emin ve fütursuz ol). İşte bunlar, Fir'avn'a ve onun adamlarına (göstermek için) Rabb'inden sana verilen iki delildir. Çünkü onlar yoldan çıkan bir kavim olmuşlardır. "[89]

Hz. Mûsâ, asâsı birdenbire yılana dönüşence korkmuş ve huzursuz olmuştur. Bu ruh haliyle, el-kol hareketi yaparak yılandan sakınmaya çalışmıştır. Mûsâ gibi, korku yaşayan insanlar doğal olarak çekinme kaçınma gibi tepkiler gösterirler. Panik halinde düzensiz el-kol hareketleriyle, şuursuzca kaçmaya çalışırlar.

Âyette, beklenmedik bir anda korkutucu bir şeyle karşılaşan ve içgüdüsel olarak elini kolunu açıp korunma durumuna geçen insanın, korku sebebi ya da nesnesi ortadan kalktıktan sonra kolunu/kanadını indirip, kendini toplamasını dile getiren bir ifade yer almaktadır. Nitekim bir kuş, tehlike anında korkuyla kanatlarını açar, korkunun olmadığı bir anda ise -yere konduğunda- kanatlarını katlar/kapar. Yüce Allah, Hz. Mûsâ'ya, tıpkı iki

---

[87] el-Mevdudî, *a.g.e,* IV/157.

[88] Pierre Daco, *Çağdaş Psikolojinin Olağanüstü Başarıları,* Çev. O. A. Gürün, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1989, s. 201, 217; Gülgün Yanbastı, *Kişilik Kuramları,* E.Ü.E.F. Yayınları, İzmir, 1990, s. 53.

[89] Kasas, 28/32.

kanat konumunda olan kollarını korkudan dolayı açıp durmamasını, onları üzerine doğru çekip kendini toplamasını söylemiştir. Böylece ona cesaret ve güven duygusu aşılamış, huzursuzluk ve korku anında ona destek vermiştir. [90]

Hz. Mûsâ, yılan haline dönüşen asâdan, Firavun ve çevresinden korkuyordu. Yüce Allah, bu korkuyu aşabilmesi için elini göğsüne koymasını istemiştir. Böylece Hz. Mûsâ'ya, herhangi bir korku anında da, kaçmamasını, kendine çeki düzen vermesini, cesaret ortaya koymasını öğretmiştir.[91]

Hz. Mûsâ, hiçbir maddî güç ve donanıma sahip olmadan, baskıcı ve sınır tanımaz bir yönetime karşı çıkmak üzere gönderiliyordu. Böyle bir durumda hiçbir insan korku ve dehşete kapılmaktan kendini alamazdı. Yüce Allah, Hz. Mûsâ'ya, korku anında, kolunu kendisine doğru çekmesini ve böylece kalbine cesaret geleceğini, kimsenin onu korkutup ürkütemeyeceğini söylemiştir. Tehlike anlarında bu davranışı yapması halinde, Fir'avn'ın güç ve otoritesinden dolayı kalbinde herhangi bir sarsıntı meydana gelmeyeceğini açıklamıştır. [92]

Âyette sözü edilen iki delil (asâ ve kusursuz beyaz el mucizesi), Hz. Mûsâ'nın maddî ve manevî her türlü korkuya bağışık kalabilme gücü olarak anlaşılabilir. Hz. Mûsâ, Allah'ın her yerde hâzır ve nâzır olduğundan yana duyduğu inanç sayesinde kendisinde bu gücü bulmuştur. [93]

Hz. Mûsâ'ya yılana dönüşen asâ ile, kusursuz bembeyaz olarak çıkan el mucizesinin birlikte verilişi dikkat çekicidir. Asânın yılana dönüşmesi Mûsâ'da korku ve panik yaratmıştır. Kusursuz beyaz olarak ortaya çıkan el ise bunun tam tersi bir duygu yaratmış olmalıdır. Yılana dönüşen asâ istenmeyen, korkulan bir durum olurken; kusursuz bembeyaz el,[94] hoşlanılan, istenen bir ruh hali ortaya çıkarmıştır. Yüce Allah burada, korku veren uyaranla birlikte, hoşa giden ve istenen bir uyaranı vermiştir. Bunun amaçlarından birisi, korku konusunda Mûsâ'yı yeniden şartlandırma yoluyla eğitmek olabilir. Yeniden Ortaya Çıkan Eski Bir Korku

Hz. Mûsâ, ölümüne sebep olduğu bir adam yüzünden Mısır'dan kaçmak zorunda kalmıştı. Yüce Allah, onu ilâhî mesajları Firavun'a götürmek üzere görevlendirince, tekrar eski korkusu ortaya çıktı. Firavun ve çevresinin, geçmişte meydana gelen bu olayı yeniden gündeme taşıyıp kendisini cezalandırmalarından endişe etti. Firavun'un karşısına ilâhî mesajlarla çıktığında karşılaşacağı zorlukların yanında, bir de eskiden meydana gelmiş bir olaydan dolayı cezalandırılma, hatta öldürülme riski vardı. Mûsâ, bu kritik durumdan dolayı

---

[90] ez-Zemahşerî, *a.g.e,* III/394; Esed, *a.g.e,* s. 788; Bilmen, *a.g.e,* V/25962597.

[91] el-Kurtubî, *a.g.e,* XIII/188; Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili,* Eser Neşriyat, İstanbul, tsz., V/3732-3733.

[92] el-Mevdudî, *a.g.e,* IV/157.

[93] Esed, *a.g.e,* s. 788.

[94] Beyazlık rüyada masumiyet ve baskılardan kurtulmayı temsil eder. Rüyada görülen ışık, girişilen işte başarı şansının artacağına işaret eder. Meşalenin ışığı dünyaya iyiliği yayan bir simge olarak kabul edilir. (Nerys Dee, *Rüyaları Anlamak,* Çev. Nilüfer Kavalalı, İlhan Yayınevi, İstanbul, 1997, s. 75; Muhammed Kerimi, *İslam'a Göre Rüya Tabirleri,* Kıbele, İstanbul, 1996, s. 93; Özcan Köknel, *Akıl ile Düşünce Gücü,* Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 2003, 107)

duyduğu endişeyi şu şekilde dile getirmişti:

"Rabb'im, dedi, ben onlardan bir kişi öldürmüştüm, beni öldürmelerinden korkuyorum."[95] "Hem benim üzerinde onlara karşı işlediğim bir günah var. (Vaktiyle onlardan bir adam öldürmüştüm), onların beni öldürmelerinden korkuyorum. "[96]

Hz. Mûsâ, bu sözü, peygamberlik görevini reddetmek, korktuğu için Fir'avn'ın karşısına çıkmaktan kaçınmak için söylememiştir. O, bunu söylerken, kendi canından korktuğunu değil, kendisine verilen görevi yerine getiremeyeceğinden endişe ettiğini belirtmiştir. Daha henüz elçilik görevini tam olarak yerine getirmeye fırsat bulamadan, vaktiyle karışmış olduğu cinayetin önüne sürüleceğinden endişe etmiş, bu yüzden kısas yapılmak suretiyle öldürülmekten korkmuştur. Mûsâ'nın bu korkusu, insan doğasının bir gereği olarak görülmüştür. [97]

Firavun'un karşısına çıkmadan önce Mûsâ'nın kaygılandığı durum, Firavun tarafından dile getirilmiştir. Fakat, Mûsâ gerek bu konuda gerekse hiçbir koşulda Firavun'dan korkmayacağını, ilâhî koruma altında bulunduğunu açıklamıştır: ***"Ve sonunda o yaptığını da yaptın, sen nankörlerden birisin. (Mûsâ): "Onu yaşadığım zaman şaşkınlardan idim"*** *dedi. "Sizden korkunca aranız* dan kaçtım, sonra Rabb'im bana hükümdarlık verdi ve beni elçilerden yaptı. "[98]

Hata eseri sebep olduğum ölümden dolayı bana suç yükleyeceğinizden ve beni öldüreceğinizden korktum. Canımı kurtarmak için aranızdan kaçtım ve böylece Allah beni sizden kurtarmış oldu. Fakat artık Allah bana önemli bir güç ve peygamberlik görevi verdi. Bundan sonra sen ne yaparsan yap, senden asla korkmuyorum. Beni bu güne kadar koruyan Allah, bundan sonra da koruyup gözetecektir.[99]

VIII. Korkuya Karşı Maddî ve Manevî Destek

Hz. Mûsâ, ilâhî desteğe güvenmesine rağmen, Firavun'un karşısına çıkarken kardeşi Hârûn'un kendisini doğrulayan, destekleyen biri olarak yanında bulunmasını istemiştir. Manevî desteğin yanında somut desteğe de ihtiyaç duymuştur:

"Kardeşim Hârun, o, dil bakımınd,an benden daha güzel konuşur. Onu da benimle beraber, beni d,oğrulayan bir yardımcı olarak gönder. Zira ben, beni yalanlayacaklarından

---

[95] Kasas, 28/33.

[96] Şuarâ, 26/14.

[97] el-Kâdi Nâsiruddîn el-Beyzâvî, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl,* Dâru'l- Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1988, II/151; Abdullah İbn Ahmed en-Nesefî, *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl,* Dâru'n-Nefâis, Beyrut, 1996, III/262; İsmâil Hakkı el-Bursevî, *Tefsîru Rûhu'l-Beyân,* Mektebetü Eser, İstanbul, 1389 h., VI/266; el-Mevdudî, IV/17, 158-159; Esed, *a.g.e,* s. 788; Yazır, *a..g.e,* V/3623; Bilmen, *a..g.e,* V/2444.

[98] Şuarâ, 26/19-21.

[99] en-Nesefî, *a.g.e,* III/264; Muhammed Cemâluddîn el-Kâsimî, *Tefsîru'l- Kâsimî,* Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1994, V/363-364; el-Bursevî, *a.g.e,* VI/267-268; Ebû Bekr Câbir el-Cezâirî, *Eyseru't-Tefâsîr,* Dâru'l- Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1995, III/642; Bilmen, *a.g.e,* V/2447.

korkuyorum."[100]

Hz. Mûsâ, kendisine verilen görevin ağırlığı dolayısıyla içinin daraldığını belirtmekte ve kalbine genişlik verilmesi için ilâhî desteği yanında hissetmek istemektedir. Hârûn'un sağlayacağı maddî desteğin yanında, her fırsatta ilâhî destek ve güvenceyi talep etmektedir: ***"Mûsâ dedi ki: "Rabb'im, benim göğsümü aç. Bana işimi kolaylaştır. "***[101]

Hz. Mûsâ, çok büyük/ağır bir görev üstlendiğini; yeryüzünün en büyük, zorba, inatçı, inkârcı, hakimiyet alanı geniş, güçlü bir orduya sahip kralına ilâhî mesajları götürmek durumda olduğunu dile getirmiştir. Bu şartlar altında insanın soğukkanlı olmaya ve gönül rahatlığına ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Hz. Mûsâ'nın, "göğsümü aç" şeklindeki isteği şu şekilde yorumlanmıştır: Bana Firavunun karşısına çıkmaya cüret edebilecek cesareti ver.[102]

Korku ve kaygının insanın iç dünyasını olumsuz etkilediği ve buna bağlı olarak nefes tıkanması, sık sık soluma, kalp çarpıntısı gibi durumların meydana geldiği bir gerçektir. Firavun'un karşısına çıkıp ilâhî mesajları bildirmekle görevlendirilen Hz. Mûsâ da yaşadığı kaygıdan dolayı kalbinin daraldığını, sıkıldığını ifade etmiştir: ***"(Mûsâ): "Rabb'im, dedi, ben, onların beni yalanlayacaklarından korkuyorum. Göğsüm daralıyor, dilim açılmıyor, (tutukluk yapıyor), onun için Hârun'a da elçilik ver. "***[103]

Hz. Mûsâ, peygamberlik görevini lâyıkıyla yapabilmek ve Allah'tan başkasından korku duymamak için Allah'a duâ etmiştir. O'ndan kalbine güç ve dayanıklılık vermesini istemiştir.[104]

İnsanın gönlünün genişlemesi, Allah'tan korkup insanlardan korkmama alışkanlığı kazanmak suretiyle olur. Kişi böylece, Allah dilemedikçe hiçbir gücün kendisine zarar veremeyeceğine inanır. Esas olarak insanı sıkan iki tür korku vardır. Bunlardın birisi can korkusu, diğeri de rızık endişesidir. İşte bunlar insanın kalbini daraltırlar. Hz. Mûsâ, gönlünün genişletilmesini yani Firavun'la karşılaşırken kendisinden her türlü korkunun giderilmesini istemektedir.[105]

Hz. Mûsâ, ayrıca kardeşi Hârûn'un yardım ve desteğini de istemekte, çünkü böylesi zor bir göreve yalnız gitmekten endişe duymaktadır. Harun sayesinde gücüne güç katacağını düşünmektedir. Firavun'un karşısına yalnız çıkmasının bir yararı olmayacağını düşünmektedir.[106]

Bu istek üzerine Yüce Allah, onu kardeşiyle desteklemiş ve güçlendirmiştir:[107] *"(Allah)*

---

[100] Kasas, 28/34.

[101] Tâhâ, 20/25-26.

[102] er-Râzî, *a.g.e,* VIII/29-30; el-Merâğî, *a..g.e,* VI/89.

[103] Şuarâ, 26/12-13.

[104] Bilmen, *a.g.e,* IV/2067.

[105] Toptaş, *a..g.e,* V/62.

[106] er-Râzî, *a..g.e,* VIII/44; eş-Şevkânî, *a..g.e,* III/451; el-Kâsimî, *a.g.e,* V/363; el- Merâğî, *a.g.e,* VI/89-90; el-Mevdûdî, *a..g.e,* IV/15; Bilmen, *a.g.e,* V/2444.

[107] ez-Zemahşerî, *a.g.e,* III/396; ez-Zuhaylî, *a..g.e,* XX/102; es-Sa'dî, *a.g.e,* s. 565.

dedi: "Seninpazunu kardeşinle kuvvetlendireceğiz ve size öyle bir yetki vereceğiz ki, âyetlerimiz sayesinde size asla erişemeyecekler. İkiniz ve size uyanlar üstün geleceksiniz!"[108]

Âyette sözü edilen, "pazunun güçlendirilmesi" temsilî bir anlatımdır. İnsanın elinin gücü pazusunun gücüyle kendini gösterir. Âyette anlatılmak istenen şudur: Yüce Allah, Mûsâ'nın pazusunu kardeşi aracılığıyla güçlendireceğini yani ona ihtiyaç duyduğu destek ve takviyeyi sağlayacağını açıklamıştır.[109]

Yüce Allah, Mûsâ ve Hârûn'a Firavun karşısında sağlayacağı desteği çok açık tasvirlerle ve ikna edici ifadelerle açıklamıştır: ***"Dediler ki: Rabb'imiz, onun bize taşkınlık etmesinden yahut iyice azmasından korkuyoruz. " "Korkmayın dedi, ben sizinle beraberim, işitir ve görürüm."***[110] ***"(Allah): "Hayır, dedi, ikiniz de âyetlerimizle gidin, biz sizinle beraberiz, (aranızda geçenleri) dinliyoruz. "***[111]

Hz. Mûsâ ve Hz. Hârûn, Firavun'un karşısına çıktıklarında meydana gelmesi muhtemel gelişmelerden dolayı kaygı ve endişelerini Allah'a arzettiler. Firavun'a yaptıkları davet ve uyarı sırasında onun kendilerine saldırabileceğinden, henüz mucizeleri ona gösteremeden aceleyle kendilerini cezalandırabileceğinden yakındılar. Peygamber olsalar bile, onlar da herkes gibi birer insandılar ve doğal olarak korkuya kapıldılar. Korkuları giderilip sakinleşinceye kadar da Firavun'un karşısına çıkmadılar.[112]

Yüce Allah, onlara bu şekilde kaygılanmamalarını, yardımının ve desteğinin onlarla beraber olduğunu, onları duymakta ve görmekte olduğunu söylemiştir. Firavunla karşılaştıklarında onları koruyup gözeteceğini, endişe etmelerine gerek olmadığını açıklamıştır. Onlardan, Kendisi'ne güvenmelerini istemiştir.[113]

Yüce Allah, Mûsâ ve Hârûn'a, hem "sizinle beraber<u>im</u>" hem de "sizi duymaktayım" diyerek korkularını gidermeye çalışmış; onlara fazlaca teselli/moral vermek istemiş, tam bir koruma ve destek sağladığını belirtmiştir.[114]

IX. Bir Başa Çıkma Yöntemi Olarak Korkutma

(Firavun'un Hz. Mûsâ'yı Tehdit Etmesi)

Firavun, şiddet uygulayarak ve tehditler savurarak insanları korkutan, onlarda güvensizlik ve çaresizlik yaratan, böylece kendisine itaat etmelerini, bağlılık göstermelerini sağlayan bir idarecidir. Hz. Mûsâ ile yaptığı tartışmada başarılı olamayan ve sonuç alamayacağını anlayan Firavun, çareyi tehditler savurmakta bulmuştur. Tehditleriyle Mûsâ'yı korkutmayı ve etkisiz hale getirmeyi amaçlamıştır:

---

108 Kasas, 28/35.

109 el-Kurtubî, *a.g.e,* XIII/190.

110 Tâhâ, 20/45-46.

111 Şuarâ, 26/15.

112 el-Merâğî, *a.g.e,* VI/96; Bilmen, *a.g.e,* IV/2073; Halefullah, *a.g.e,* s. 132; Toptaş, *a.g.e,* V/67.

113 el-Endelûsî, *a.g.e,* IV/46; en-Nesefî, *a.g.e,* III/262-263; eş-Şevkânî, *a.g.e,* III/457; el-Merâğî, *a.g.e,* VI/96; Bilmen, *a.g.e,* IV/2073; Toptaş, *a.g.e,* V/6768, 442.

114 el-Bursevî, *a.g.e,* VI/266; el-Kâsimî, *a.g.e,* V/363.

"(Firavun, ey Mûsâ) dedi: "Ant olsun ki bend,en başka tanrı edinirsen, seni mutlaka zindana atılanlardan yapacağım. "[115]

Firavun, eğer benden başka tanrı edinirsen seni mutlaka zindana atarım yerine, zindandakilerden ederim, demiştir. Bununla, zindandakilerin başına gelen feci, korkunç ve can yakıcı durum senin de başına gelebilir, demek istemiştir. Eğer Firavun, "seni zindana atarım" demiş olsaydı, burada kastedilmek istenen mana ortaya çıkmazdı. Bir insanın başına gelebilecek en büyük tehlikelerden birisiyle Mûsâ'yı korkutmuştur. Hz. Mûsâ'nın getirdiği güçlü deliller ve sergilediği kararlı tutum karşısında Firavun, çareyi şiddete başvurmakta bulmuştur. Onunla tartışmaktan vazgeçerek tehdit etme yoluna gitmiştir.[116]

Firavun'un zindanlarına ilişkin şu bilgiler aktarılır: Yerin altında derin, dipsiz çukurlar hazırlanmıştır. Cezalandırılacak kimseler buralara tek başına, hiçbir şey görmeyecek ve işitmeyecek şekilde -ömür boyu- atılırlar, ki bu ölümden de beter bir durumdur.[117]

Firavun'un tehditleri karşısında Hz. Mûsâ, Allah'a olan güveninin tam olduğunu, hiçbir baskının kendisini inandığı doğruları açıklamaktan vazgeçiremeyeceğini ilan etmiştir: *"Firavun de*di: "Bırakın Mûsâ'yı öldüreyim de, Rabb'ine yalvarsın (bakalım O, Mûsâ'yı kurtaracak mı?) Çünkü ben onun, dininizi değiştireceğinden ya da yeryüzünde bozgunculuk çıkaracağından korkuyorum. " Mûsâ dedi: "Ben, hesap gününe inanmayan her kibirliden, benim de Rabb'im, sizin de Rabb'iniz olan Allah'a sığındım. "[118]

Firavun, çevresindeki ileri gelenlere, Mûsâ'yı öldürmek istediğini söylemiş ve bu konuda kendisine destek vermelerini istemiştir. Hz. Mûsa'nın yalan söylediğini ve onu kuruyabilecek bir tanrının bulunmadığını ileri sürmüştür.

Firavun, çevresindeki insanlara Mûsâ'yı öldürmek istediğini söylerken şöyle bir gerekçe ileri sürmüştür: Mûsâ'nın sizin dininizi bozmasından ve kendi dinine sokmasından; insanlar arasında ayrılık çıkarmasından, düşmanlık, çatışma ve savaşa yol açmasından korkuyorum. Bu açıklamayı çevresindekilere öğüt veren ve onları korumak isteyen birisi gibi yapmıştır.[119]

Firavun'un bu tehditleri karşısında Hz. Mûsâ, Allah'a sığındığını ve O'nun kendisini mutlaka koruyacağına olan inancını/güvenini itiraf etmiştir. İçinde bulunduğu tehlikeli durum karşısında Allah'ın korumasına sığındığını ve O'ndan yardım beklediğini açıklamıştır. Kendi geleceği ile ilgili bütün beklentilerini, en kibirli insandan daha yüce ve en zorba olan insandan daha kahhâr olan Allah'a bağladığını söylemiştir.[120]

X. Büyü ve Korku

Büyü, ilkel insanların dünya görüşlerinde etkisi, yaşantılarında önemli rolü olan gizli bir güçtür. Büyücülerde var olduğuna inanılan güç iyi ya da kötü amaçlarla kullanılabilmiştir. Hurafelerle başlayan büyü, öncelikle ruhban sınıfını ortaya çıkarmıştır. Rahipler birer büyücü

---

[115] Şuarâ, 26/29.

[116] el-Beydâvî, *a.g.e,* II/153; en-Nesefî, *a.g.e,* III/266; el-Bursevî, *a.g.e,* VI/270; Yazır, *a.g.e,* V/3625.

[117] en-Nesefî, *a.g.e,* III/266; el-Bursevî, *a.g.e,* VI/270; el-Cezâirî, *a.g.e,* III/644.

ııı Mümin, 40/26-27.

us el-Endelûsî, *a.g.e,* IV/555; el-Merâğî, *a.g.e,* VIII/308.

113 el-Merâğî, *a.g.e,* VIII/308; Seyyid Kutub, *Fî Zılâli'l-Kur'ân,* Dâru'ş-Şurûk, Kahire, 1997, V/3078.

olarak devlet kadar güçlü bir sınıf oluşturmuşlardır. Buna örnek olarak eski Mısır'ı gösterebiliriz.[121]

Konumuzla ilgisi açısından burada büyü çeşitlerinden korkutma büyüsüne yer vermek istiyoruz. Bu büyüde büyücü bizzat korku duygusu içerisine düşmüş gibi yapar. Çığlıklar atarak, silah sallayarak, meşale yakarak bir ayin havası oluşturur. Bir kişi ayine uygun olarak korkudan tutulmuş gibi büyülü sözler mırıldanır. Bu korku rakip büyücüye yansıtılarak uzaklaştırılmaya çalışılır. [122]

Büyü yapmak için sayısız varlık ve nesnelerden yararlanılır. Büyü aracılığıyla büyülenen kimsenin iradesine etkide bulunulur.[123]

İlk çağlarda başlayan büyü, M.Ö. 3000 yılında, Mısır'da altın çağını yaşamıştır. Büyücülük eski Mısır'ın dinî hayatında önemli bir yer işgal etmiştir. Mısır büyücülüğünün amacı insana olumlu ve olumsuz güçlerle başa çıkabilme yeteneği kazandırmaktı. Mısır büyücülüğünde tılsımlar sadece büyücüler tarafından değil, halk tarafından da kullanılmıştır. Büyücüler saraylarda firavunlara danışmanlık yapmışlardır.[124]

Firavun, Hz. Mûsâ'nın getirdiği ilâhî kanıtları geçersiz kılabilmek için büyücülerden yardım istemiştir. Mûsâ'yı yenebilecek güç ve kabiliyetin onlarda olduğunu düşünmüştür. Büyücüler o günkü koşullarda insanları etkileyebilecek en etkili, en yetenekli ve en donanımlı kimselerdi. Kalabalık halk kitlesinin önünde Hz. Mûsâ ile büyücülerin rekâbet etmeleri kararlaştırılmıştı. Büyücüler Firavun adına Hz. Mûsâ'nın getirdiği ilâhî kanıtları geçersiz kılmaya çalışacaklardı. Karşılaşmanın ilk aşamasında büyücüler, Mûsâ'da korku uyandırmayı başarabilmişlerdi:

"Dediler ki: "Ey Mûsâ, ya sen at ya da önce atan biz olalım. " "Hayır, siz atın!" dedi. Bir de ne görsün; büyülerinden ötürü onların ipleri ve sopaları, kendilerine, gerçekten koşuyor gibi görünüyor. Bu yüzden Mûsâ, içinde korku duydu. Biz:: "Korkma, dedik, üstün gelecek sensin sen! Sağ elindekini at, onların yaptıklarını yutsun. Çünkü onların yaptıkları, bir büyücünün hilesidir. Büyücü de nereye varsa iflah olmaz!"[125]

Yarışma alanına gelen büyücüler, Hz. Mûsâ'ya, kimin önce hünerini göstereceğini sormuşlardır. Mûsâ, önce onların büyülerini göstermelerini istemiştir. Büyücüler, gözbağcılık, kitle göz aldatmacası yoluyla öyle bir oyun düzenlediler ki, halkın gözünü

---

[121] Will Durant, *Medeniyetin Temelleri,* Çev. Nejat Muallimoğlu, Birleşik Yayıncılık, İstanbul, 1996, s. 136-138; Sedat Veyis Örnek, *İlkellerde Din Büyü Sanat Efsane,* Gerçek Yayınevi, İstanbul, 2000, s. 135; Özcan Köknel, *Korkular,* Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995, s. 34; Köknel, *Akıl ile Düşünce Gücü,* s.167.

[122] Bronislaw Malinowski, *Büyü Bilim ve Din,* Çev. Saadet Özkal, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1990, s. 61.

[123] Alfred Brauchle, *Tarihten Günümüze Büyücülük,* Çev. Nermin Kasap, Etki Yayınevi, Arkara, tsz., s. 18-19, 24.

[124] Robert Moore, Douglas Gillette, *Kral Savaşçı Büyücü Aşık,* Çev. Fatma Zengin, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1995, s. 108; Giovanni Scognamillo, Arif Arslan, *Doğu ve Batı Kaynaklarına Göre Büyü,* Karizma Yayınları, İstanbul,

1999, s. 36-38, Brauchle, *a..g.e.,* s. 5.

[125] Tâhâ, 20/65-69.

bağladılar, korkuyla onları şaşkına çevirdiler. Bunun üzerine büyücülerin attıkları ipler ve değnekler halka yürür gibi görünmüştür. Korkunç yılanların hareket ettiği bir manzara şeklinde algılanmıştır. Burada, büyüden dehşete düşenin sadece halk olmadığı, Mûsâ'nın da bir an için ondan etkilendiği anlatılmaktadır. Hz. Mûsâ'nın elinde olmadan büyüden korkmasında anormal bir durum yoktur, çünkü o da herkes gibi bir insandır.[126]

Korkunun ardından Allah, Mûsâ'nın kalbini kuvvetlendirmiş, ona soğukkanlı olmasını ve gönlünü rahat tutmasını söylemiştir.[127]

Yüce Allah, Hz. Mûsâ'ya, önce korkmamasını ardında da üstün geleceğini söylemiştir. Allah, ona 'üstün geleceğini' söyleyerek güven vermiştir. Bunu söylerken kullandığı "inneke ente'l- a'lâ" ifadesi mübâlağa içerir. Şöyle ki, anlam, önce "inne" edatıyla pekiştirilmiştir. "Ke" ve "ente" zamirleri tekrar edilmiştir. Açıkça üstün gelmeyi anlatan "uluvv" kelimesi getirilmiştir. Ayrıca bu kelimenin başında lâm-ı tarif yer almıştır.[128] Böylece Hz. Mûsâ'yı, güvende olduğu konusunda ikna edebilmek için en etkili ifade kullanılmıştır.

Hz. Mûsâ, büyücüler karşısında başarılı olamamaktan ve onlarla başa çıkamamaktan dolayı da korkmuş olabilir. Oysa Yüce Allah, Mûsâ'ya büyücülere karşı üstün gelebilecek güç ve imkanı vermiştir. Yüce Allah, ondan bu gücün üstünlüğüne güvenmesini ve rakiplerinden daha iyi olduğunu kabul etmesini istemiştir. Bu yöntem Mûsâ'ya korkularını yenme imkanı sağlamıştır.

Büyücülerin, insanlar üzerinde hedef aldıkları temel duygu güven eğilimiydi. İnsanlar üzerinde korku ve dehşet hissi meydana getirerek etkide bulunuyorlardı. Bu ayrıntı, Firavun'un korkutmaya dayalı yönetim biçimiyle de örtüşüyordu:

"Siz atın" dedi. (Hünerlerini ortaya) atınca, insanların gözlerini büyülediler, onları ürküttüler ve büyük bir büyü ortaya getirdiler. Biz de Mâsâ'ya: Asânı at!" diye vahyettik. Bir de baktılar ki o, onların uydurduklarını yakalayıp yutuyor. Gerçek ortaya çıktı ve onların bütün yaptıkları batıl oldu."[129]

Büyücüler büyü yoluyla halkın gözünü bağladılar, attıkları ipleri ve değnekleri yürür gibi göstererek halkı korkuttular. İnsanları, sanki korkutulmayı ister gibi bir duruma soktular yani onlarda korkma isteği uyandırdılar.[130] Anlatıldığına göre, iri iri halatları, uzun sırıkları ve sopaları ortaya atmak suretiyle bütün meydanı iç içe girmiş, sarmaş dolaş olmuş, hareket eden, birbirinin üzerine atılan yılanlarla doluymuş gibi gösterdiler. Hayalî olan şeyleri, gerçekten varmış gibi sundular. Çok ürkütücü, dehşet verici, korkunç bir manzara

---

126 eş-Şevkânî, *a.g.e*, III/465-466; Esed, *a.g.e*, s. 632, 745-746; el-Mevdûdî, *a.g.e*, III/233-234; Bilmen, *a.g.e*, IV/2084; Süleyman Ateş, *a.g.e*, V/438.

127 el-Merâğî, *a..g.e*, VI/108.

128 er-Râzî, *a.g.e*, VIII/74.

129 A'râf, 7/116-118.

123 Eğer bir toplumu korku ve kaygı yönlendiriyorsa, herkes az ya da çok bundan etkilenir. Bu durumda o toplumun yöneliş ve arayışlarında korkunun etkisi kaçınılmaz olur. Korkuyla yönetilen toplum, söylenen yalanlara inanır gibi görünebilir. Hatta o yalanlara katılıp onların bir parçası haline bile gelebilir. (Erdal Atabek, *Bizim Duygusal Zekamız*Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 2000, s. 114-115)

sergilediler.[131]

Ruhları korkuya yenik düşen insanlar, deniz yolculuğunda kayaları korsan gemisi gibi algılarlar. En sağlam karakterli insanlar bile korku sürecinde sağlıklı düşünme kabiliyetini kaybedebilir, büyük şaşkınlıklar yaşayabilirler. Meslekleri gereği korkmamaları gereken nice askerlerin, korku yüzünden bir koyun sürüsünü zırhlar kuşanmış alay, sazları-kamışları mızraklı birlikler olarak gördükleri söylenir.[132]

İnsan bir şeyden korkuyorsa onun etkisi altında kalır ve korktuğu şeyi tecrübe eder. Uyku tutmayacağından korkan bir kimseyi, uyku tutmaz. Hazımsızlıktan korkan kimse hazımsızlık çeker. Hastalıktan korkan kimseyi tedavi ve ilaçların iyileştirmesi zordur.[133]

İlâhî yönlendirmeler doğrultusunda Hz. Mûsâ, değneğini atınca, kocaman bir yılan olan değnek büyücülerin yalan ve hilelerini yutmuş, sihri yok etmiştir. Ortada olağan dışı bir şey olmadığı, görünenlerin bir göz yanılgısından ibaret bulunduğu meydana çıkmıştır. Hz. Mûsâ'nın yılana dönen asâsı, büyünün etkisini kırmış, yılan gibi algılanan ip ve sopaların gerçek haliyle görülmesini sağlamıştır.[134]

Ortaya çıkan bu durum, en büyük tesiri büyücüler üzerinde göstermiştir. Büyücüler hiç beklemedikleri ve kendilerinin yaptığı gibi büyü olarak değerlendirdikleri ilâhî mucizeyi gördüklerinde büyük bir korkuya ve dehşete kapılmışlardır.[135]

Büyücüler, Firavun adına kitleleri etkileyen ve onları yönlendiren önemli bir siyasi güçtü. Firavun'un otoritesini sağlamlaştırmak için Hz. Mûsâ'nın getirdiği ilâhî kanıtları geçersiz kılma görevi de onlara verilmişti: *"Mûsâ onlara: "Atacağınızı atın!" dedi. İplerini, değneklerini attılar ve: "Firavun'un şerefine biz, elbette galip geleceğiz" dediler. Mûsâ da asâsını attı. Birden o onların uydurduklarını yutmaya başladı. "*[136]

Büyücüler, sihir yapmak için hazırladıkları nesneleri, o günkü gelenekler uyarınca Firavun'un adına yemin ederek ortaya koydular. Hz. Mûsâ da elindeki asâsını bıraktı, asâ sihirbazların uydurdukları şeyleri -gerçeği başka bir şekle dönüştüren, ipleri/sopaları canlı ve hızla hareket eder gibi gösteren hayal ürünlerini- yuttu ve ortada onlardan herhangi bir eser kalmadı.[137]

---

[131] er-Râzî, *a.g.e,* V/335; el-Beydâvî, *a.g.e,* I/353; en-Nesefî, *a.g.e,* II/101-102; el-Kâsîmî, *a.g.e,* III/624; Yazır, *a..g.e,* IV/2233-2234; Bilmen, *a.g.e,* II/1069; Süleyman Ateş, *a..g.e,* III/380-381; Bayraklı, *a.g.e,* VII/254.

[132] Theophrastos, *Karakterler,* Çev. Candan Şentuna, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 1998, s. 87; Montaigne, *Denemeler,* Çev. Sabahattin Eyuboğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000, s. 157.

[133] Chartier Alain, *Mutlu Olma Sanatı,* Çev., S. Neval Şimşek, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 1989, s. 26-27.

[134] el-Mevdûdî, *a.g.e,* II/75; Yazır, *a.g.e,* IV/2233-2234; Süleyman Ateş, *a.g.e,* III/380-381.

[135] Bilmen, *a.g.e,* II/1070.

[136] Şuarâ, 26/43-45.

[137] el-Beydâvî, *a.g.e,* II/155; en-Nesefî, *a.g.e,* III/268; el-Cezâirî, *a.g.e,* III/648- 649; Bilmen, *a.g.e,* V/2455.

Büyü karşısında, içinde korku duymaya başlayan Mûsâ'ya Yüce Allah tarafından güven duygusu verilmiş ve kendisinin galip geleceği vahyedilmiştir. Yapılan büyünün bir tür hayalden ibaret olduğu, ortadan kaybolacağı ve ilâhî gerçeğin meydana çıkacağı açıklanmıştır. İlâhî yönlendirmeler doğrultusunda Hz. Mûsâ değneğini yere atmış ve büyük bir ejderhaya dönüşen değnek olağanüstü bir güç ve hızla büyüleri yutup yok etmiştir. Böylece, büyücülerin büyülerinin uydurma ve gösterişten ibaret olduğu, gerçekliğinin ve sürekliliğinin bulunmadığı kanıtlanmıştır. Burada asıl kanıtlanan, Hz. Mûsâ'nın eliyle gerçekleşen şeyin ilâhî bir mucize oluşudur.[138]

XI. Yılan-Ejderha Sembolü

Yılan sembolü kıssada ilk kez Mûsâ'nın ilk ilâhî hitapla karşılaştığı sırada ortaya çıkmıştır. Büyücülerin insanları korkuttukları nesnelerin de yılanlara benzedikleri anlaşılmaktadır. Nihayet Mûsâ'nın asâsı büyücülerin hayallerini yutarak yok eden büyük bir ejderhaya dönüşmüştür. Bu süreç içerisinde yılan ve ejderhanın taşımış olduğu sembolik anlamları ortaya koymamız gerekmektedir. Konuya, yılan ve ejderha sembollerinin evrensel kültürde ve Mûsâ'nın içinde yaşamış olduğu Mısır toplumunda neleri temsil ettiğini belirleyerek başlamak yerinde olur.

Jung, semenderi, dragonu, ejderhayı ortak bilinçaltının simgeleri olarak değerlendirmiş, düşlerin gerçek dışı, dehşet ve korku yaratan ögeleri olarak yorumlamıştır. Yılan figürleri, ejder, büyücü, cadı vb., kolektif bilinçdışının içeriğini ve belirgin motiflerini ifade eder. Bu ve benzeri arketipler doğuştan önce var olan ruh halini ve eğilimleri belirtirler.[139]

Jung'a göre, bir kollektif bilinçaltı vardır ve kalıtımsal bir mahiyet taşır. Arketipler bilinçaltında bulunur. Bunlar her insanda yer alan eski hayallerdir. Bu eski hayaller yani arketipler, insan deneyiminin en derin yerlerinden gelen sembollerdir. Arketipler, içgüdülerin kendi eseri olan özben portreleridir ve imgelere dönüşmüş ruhsal süreçlerdir. Bilinç ötesine ait olan ve ruhtan kaynaklanan arketipler, metafizikseldir.[140]

Kollektif biliçndışı, gizli imgeler topluluğundan oluşur. Bu imgeler insana atalarından aktarılır. Onlar, sadece insanlık tarihinin değil, insan öncesi evrimin de bir ürünüdürler. Örneğin insanın yılandan korkması için yılanla karşılaşmış olması gerekmez. Yılandan korkma eğilimi, insanoğlunun kuşaktan kuşağa aktardığı, beyin dokusuna işlemiş bir durumdur.[141]

---

[138] el-Mevdûdî, *a.g.e,* III/233-234; Esed, *a.g.e,* s. 293; Bilmen, *a.g.e,* IV/2084- 2085; Süleyman Ateş, *a.g.e,* V/438.

[139] Carl Güstav Jung, *Analitik Psikoloji,* Çev. Ender Gürol, Payel Yayınları, İstanbul, 1997, s. 51; Jolande Jakobi, *C.G.JungPsikolojisi,* Çev. Mehmet Arap, İlhan Yayınevi, İstanbul, 2002, s. 71-73; Halis Özgü, *Psikoloji Dünyasının Üç Büyükleri: Freud Adler Jung,* Mart Yayıncılık, İstanbul, 1994, s. 211; Ender Gürol, *Analitik Psikoloji ve C.G.Jung,* Cem Yayınevi, İstanbul, 1991, s. 50; Köknel, *Akıl ile Düşünce Gücü,* s. 93.

[140] *Alternatif Düşünceler Sözlüğü,* Çev. Komisyon, İnsan Yayınları, İstanbul, 2001, s. 51; Özgü, *a.g.e.,* s. 210-211; Jung, *Analitik Psikoloji,* s. 50.

[141] Gençtan, *a.g.e,* s. 123.

Soğukkanlı bir hayvan olan yılan, ruhun iç bölümünü, karanlık ruhu, bilinçaltını, ender, anlaşılmaz, korkutucu, düşman olanı, aniden insanın önüne çıkanı temsil eden hayvandır. İçgüdüsel ve karanlık ruhun simgesi olan yılan Batı'da zararlı bir hayvan olarak kabul edilirken, doğuda yararlı sayılır.[142]

Yılan, evrensel simgelerin başta gelenlerindendir. Mitolojilerde saç ve yılan paralelliği dikkat çekmiştir. Bununla ilgili olarak Mısır mitolojilerinde, "Ben kalpleri yakan, şiddet saçan bir Uraei'yum; vücuttaki ölmeyen, güçlü tanrılardan biriyim" denir. Yine Mısır mitolojilerinde yılan, "Ben yılan Sata'yım, ölürüm ve yeniden doğarım" der.[143]

Mısırlıların kutsal yılanının "kendini büyütebilen ya da mikroskobik görünmez boyutlara indirebilen bir yılan olduğu" belirtilir. Mısır mitolojilerinde, başlangıçta dişi ve erkek bir çift yılanın kaostan tanrısal düzeni oluşturduğu anlatılır.[144] Kybele ile Ofiyon adlı yılanların sevişmesi sırasında çıkan sarsıntıdan evrenin oluştuğu yönünde öyküler anlatılmıştır. İlkel dinlerin çoğunda yılan kutsal sayılmış, hatta yaratıcı tanrı olarak kabul edilmiştir. Deri değiştirdiğinden dolayı yılanın ölümsüz olduğuna inanılmıştır.[145]

Rüyaların pek çoğunda yılanlar korku verici unsurlar olmuştur. Bazen yılanlar rüyalarda cinsellik, bilgelik ya da birlik metaforları olmuşlardır.[146]

Mısır mitolojilerinde yılanın kutsallığı, ölmezliği, şiddet ve güç sahibi olduğu kabul edilmiştir. Bu durum insanların yılanlardan daha fazla çekinmesine ve korkmasına yol açmıştır. Nitekim Hz. Mûsâ'nın karşısına çıkan büyücülerin yılan benzeri tasvirlerle insanları etkiledikleri ve onları korkutmayı başardıkları anlatılmıştır.

Hz. Mûsâ'ya verilen asânın mucizevî bir şekilde yılana ve ejderhaya dönüşmesinin, yılanla ilgili eski Mısır inançlarıyla ilişkisi olması muhtemeldir. Zaten soğuk ve ürkütücü olabilen yılan, birtakım inanışlarla da desteklenince tam bir korku fenomeni halini almış olabilir.

Yüce Allah, Mûsâ'nın asâsına verdiği güç ve yeteneklerle, Mısır halkına, mutlak kudret sahibinin kendisi olduğunu, yılan gibi birtakım sembollere hayâlî güçler atfedip onlardan korkulmaması gerektiğini öğretmek istemiştir.

Allah, asâyı yılana çevirerek Mûsâ'nın korkmasını, sonra onu tekrar eski haline döndürerek güven duymasını sağlayarak, ona mutlak korkuyu ve güveni insanlara verebilecek gücün Kendi'si olduğunu hatırlatmıştır. Ona gerçek ve imgesel her türlü korku ve güvensizlik durumunda Kendisi'ne sığınması gerektiğini belletmiştir.

Musâ kıssasında büyücüler yılan benzeri figürlerle insanları korkutmaya çalışırken, ilâhî gücü temsil eden asâ, büyük bir ejderhaya dönüşerek hayal ürünü korku unsurlarının hepsini ortadan kaldırmıştır. Böylece açık bir şekilde hayalî güçlerden korkmanın anlamsız olduğu orada bulunan herkese gösterilmiştir. Mutlak güç ve kudret sahibinin, insanlara

---

142 Carl Güstav Jung, *Bilinç ve Bilinçaltının İşlevi,* Çev. Engin Büyükinal, Say Yayınları, İstanbul, 1997, s. 230.

143 Mehmet Ateş, *Mitolojiler ve Semboller,* Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2002, s. 151-161.

144 Mehmet Ateş, *a.g.e,* s. 160-167.

145 Köknel, *Akıl ile Düşünce Gücü,* s. 90.

146 Gayle Delaney, *Rüyalarla Problem Çözme,* Çev. Murat Temelli, İm Yayın Tasarım, İstanbul, 1997, s. 240-241, 247.

gerçekte korku ve güven verenin Allah olduğu kanıtlanmıştır.

XII. Bir Başa Çıkma Yöntemi Olarak Korkutma

(Firavun'un İman Eden Büyücüleri Tehdit Etmesi)

İlâhî kanıtlar karşısında büyüleri işe yaramayan büyücüler, Hz. Mûsâ'nın getirdiği ilâhî masajlara iman etmişlerdir. Firavun yine her zamanki gibi korkutma ve tehdit yolunu deneyerek büyücüleri imanlarından geri çevirmek istemiştir. Hakimiyet ve otoritesini koruyabilmek için çareyi yine tehdit ve korkutmada bulmuştur:

"(Firavun) dedi: "Ben size izin vermeden mi ona inandınız? O, size büyü öğreten büyüğünüzdür. Öyleyse size ne yapacağımı yakında bileceksiniz: "Ellerinizi ve ayaklarınızı çapraz olarak keseceğim ve hepinizi asacağım!" "Zararı yok, dediler, nasıl olsa biz Rabb'imize döneceğiz. Biz ilk inananlar olduğumuz için Rabb'imizin hatalarımızı bağışlayacağını umarız."[147]

"Firavun: "Ben size izin vermeden ona inandınız mı? dedi. "Bu, bir tuzaktır, şehirde bu tuzağı kurdunuz ki, halkını oradan çıkarasınız, ama yakında başınıza gelecekleri bileceksiniz! Elbette ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim, sonra hepinizi (hurma dallarına) asacağım!" Dediler ki: "Biz zaten Rabb'imize döneceğiz! Rabb'imizin, bize gelmiş olan âyetlerine inandığımız için bizden öc alıyorsun. Ey Rabb'imiz, üzerimize sabır boşalt ve bizi Müslümanlar olarak öldür!"[148]

Büyücülerin, kendisinden izin almadan iman etmelerine çok kızan Firavun, onları feci işkence ve ölümle tehdit etmiştir. Onlar ise bu ağır tehdide rağmen imanlarında direnip kararlılık göstermişlerdir. Yapmış oldukları bu tercih sebebiyle zarara uğramayacaklarını yani sonuçta kaybedenlerden olmayacaklarını söylemişlerdir. İmanları sayesinde Yüce Allah'ın bağışına, sevabına ve manevî yakınlığına kavuşacaklarını açıklamışlardır. Bunun kendileri için her şeyden daha önemli olduğunu ve maddî hayat endişesiyle Firavun'un tehditlerine önem vermeyeceklerini belirtmişlerdir. Ne şekilde ölürse ölsünler, sonuçta âhirete gideceklerini, er ya da geç Allah'ın huzuruna çıkacaklarını, O'nun rahmet ve iyiliğine kavuşmayı umduklarını söylemişlerdir. Çünkü, Allah'ın vereceği sevap Firavun'un verebileceklerinden daha değerlidir. Allah'ın insanları cezalandırması Firavun'unkinden daha sınırsızdır.[149]

İmanı, ilâhî kanıtları, Firavun'a ve onun taraftarı olmaya, sağlayacağı güvene/kurtuluşa tercih etmişlerdir. Firavunun kendilerine yapacağı iyilikle ilgilenmediklerini, azabından da korkmadıklarını belirtmişlerdir.[150]

Katışıksız imanın verdiği güven duygusuyla Firavun'a meydan okuyacak cesareti kendilerinde bulabilmişlerdir. Tehdit edildikleri en korkunç işkenceler karşısında inançlarından vazgeçmeyi düşünmemişlerdir. Çünkü, sağlam iman, insanı ölüm korkusu başta olmak üzere her türlü korkudan kurtarır.

İnsan kaybettiği değerlere karşılık daha kıymetlisini kazanacağına inanırsa,

---

[147] Şuarâ, 26/49-51.

[148] A'râf, 7/123-126; Bkz., Tâhâ, 20/71-73.

[149] eş-Şevkânî, *a.g.e,* III/4T6; el-Kâsimî, *a.g.e,* V/369; el-Mevdudî, *a.g.e,* IV/24; Bilmen, *a.g.e,* V/245T-2458; II/1072; Süleyman Ateş, *a.g.e,* VI/304.

[150] el-Endelûsî, *a.g.e,* IV/53; Muhammed İbn Muhammed İbn el-Muhtâr eş- Şankîtî, *Azvâu'l-Beyânfîİzâhi'l-Kur'ân bi'l-Kur'ân,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1995, IV/65; el-Merâğî, *a.g.e,* VI/110.

kayıplarından dolayı kaygıya ve korkuya kapılmaz. Büyücüler, Allah'ın iyiliğini ve bağışını hayatta kalmaya tercih etmişlerdir. Allah'ın iyiliğini ve bağışını ümit etmeye başladıkları andan itibaren, Firavun'un'un tehditleri onları korkut- mamıştır. Çünkü iman etmek suretiyle elde edecekleri şeylerin, kaybedeceklerinden kat kat üstün olduğunu görmüşlerdir.

Doğrusu, daha küçük iyileri korumak adına, daha büyük iyilerin uçup gitmesine göz yumanlar gerçek korkaklardır.

Firavun'un burada yapmış olduğu tehdidin muhatabı sadece büyücüler değildir. Firavun, büyücülere uyarak iman edebilecek diğer insanları da korkutmak istemiştir.[151] Fakat Firavun'un tehditleri, büyü ile ilâhî gerçeklik arasındaki farkı gören insanların iman etmelerini engelleyememiştir.

XIII. Mısır'dan Kaçış: Korku ve İlâhî Koruma

Hz. Mûsâ, İsrâil oğullarıyla birlikte Mısır'dan kaçarken korku ve ilâhî koruma iç içe yaşanmıştır. Firavun'un ordusu tarafından takip edilen ve maddî hiçbir güvencesi olmayan İsrâil oğulları büyük bir korku yaşamıştır. Yüce Allah, öncelikle Hz. Mûsâ'ya ilâhî koruma altında olduklarına dair kesin bir güven duygusu vermiştir:

"Ant olsun, Biz Mûsâ'ya: "Kullarımı geceleyin Mısır'dan çıkarıp yürüt; asânla suya vur, denizd,e onlar için kuru bir yol aç. (Firavun'un sana) yetişmesind,en korkma, (boğulmaktan) endişe etme" diye vahyetmiştik."[152]

Yüce Allah, Hz. Mûsâ'dan Firavun'un zulmünden kurtarması için İsrâil oğullarını Mısır'dan çıkarmasını istemiştir. Hz. Mûsâ'ya, asâsını Kızıldeniz'e vurmasını ve karşıya geçebilmek için kuru bir yol açılacağını söylemiştir. Bu kaçış sırasında Firavun'un ve ordusunun gelip kendilerini yakalamasından korkmamasını, boğulmaktan endişe duymamasını belirtmiştir. Allah tarafından korunma altında olduklarını açıklamıştır. [153]

Yüce Allah, Hz. Mûsâ'yı Firavun'un ordusu ile karşı karşıya bırakmadığını, Kendi'sinin olaya müdahale edeceğini, bu yüzden korku duymamasını istemiştir. Onun bu yüzden korku içinde değil, güvende olmasını istemiştir. Âyette "havf" ve "haşyet" kelimeleri arka arkaya kullanılmıştır. Buradaki havf, Firavun ve ordusundan korkmamayı, haşyet ise denizde boğulmaktan endişe etmemeyi anlatır.[154]

Firavun'un ordusunu üzerlerine gelirken gören ve büyük bir panik yaşayan İsrâil oğullarını teselli etmek ve onları Allah'a güvenmeye çağırmak Hz. Mûsâ'ya düşmüştür: *"(Firavun ve adamları), güneş doğarken onların ardına düştüler. İki topluluk (yaklaşıp) birbirlerini görünce Mûsâ'nın adamları: "İşte yakalandık!" dediler. (Mûsâ): "Hayır, dedi, Rabb'im benimle beraberdir. Bana yol gösterecektir. "*[155]

Hz. Mûsâ ile birlikte kaçmakta olan kimselerle, onları yakalamak için takip eden

---

[151] en-Nesefî, *a.g.e,* III/269; el-Merâğî, *a.g.e,* VI/109.

[152] Tâhâ, 20/77.

[153] Bilmen, *a.g.e,* IV/2090.

[154] er-Râzî, *a.g.e,* VIII/80-81; el-Endelûsî, *a.g.e,* IV/55; eş-Şankîtî, *a.g.e,* IV/68- 70; el-Merâğî, *a..g.e,* VI/113.

[155] Şuarâ, 26/60-62.

Firavun ordusu birbirini görebilecek mesafeye geldiklerinde; Mûsâ'nın yanında bulunanlar yakalanacaklarını ve onlar tarafından yok edileceklerini düşünerek korkmaya başlamışlardır. "Arkamızda Firavun ve ordusu, önümüzde ise deniz, kaçacak yerimiz yok!" demişlerdir. Hz. Mûsa ise, onlara, Allah'ın kendilerini koruyacağını ve destekleyeceğini çünkü böyle vaatte bulunduğunu, korkuya gerek olmadığını açıklayarak güven vermiştir. Allah'ın kendisine bir kurtuluş yolu göstereceğini ve düşmanlarının kendilerine yetişip zarar veremeyeceklerini açıklamıştır.[156]

Burada Hz. Mûsâ'nın güven konusunda olgun bir kişilik sergilediği görülmektedir. Eğer o diğer İsrâil oğulları gibi korkunun baskısı altında kalmış olsaydı ne kendisine ne de başkalarına yardım edemezdi. Çünkü korkunun esiri olmuş insanların ne kendilerine ne de çevrelerine sunabilecekleri fazla bir şey yoktur.

XIV. İsrâil Oğullarının Korkuyla İmtihanı

Korku duygusuyla yetişen bireylerden oluşan toplumda korkuya yönelik özellikler daha belirgindir. Korku duygusu, beyinde savunma ve korunmaya yönelik zihinsel şartlanmalar geliştirir. Çaresizliği ve korkuyu öğrenmiş bireylerden oluşan toplum, hep güdülmeyi ve yönlendirilmeyi bekler.[157]

Korku, insanların zihninde öyle bir yıkım meydana getirir ki, onları kurtuluşa götüren bütün yolları işgal eder, bu yollardan geçerek başarıya ulaşmaya engel olur. İnsanların basiretlerini örter.

Mısır'da uzun yıllar baskı, şiddet, korku ve güvensizlik ortamında yaşamaya alışmış olan İsrâil oğullarını, atılım, cesaret ve özgüven isteyen bir işi yapmaya yönlendirmek mümkün olmamıştır. Korkuyu ve çaresizliği bir yaşam biçimi olarak benimseyen İsrâil oğulları, kendilerine vatan olarak seçilen topraklar için savaşmaktan korkmuşlardır:

"(Mûsâ dedi ki): "Ey kavmim, Allah'ın size yazıp nispet ettiği Kutsal toprağa girin, arkanıza dönmeyin, yoksa kaybedersiniz!" Dediler ki: "Ey Mûsâ, orada zorba bir millet var. Onlar oradan çıkmadıkça biz asla oraya girmeyiz. Eğer çıkarlarsa, o zaman oraya gireriz. " (Allah'tan) korkanlardan iki adam dedi ki; "Onların üzerine kapıdan girin, eğer kapıdan girerseniz, muhakkak ki siz galip gelirsiniz. Haydi eğer inanıyorsanız Allah'a dayanın.1"[158]

Hz. Mûsâ, İsrâil oğullarını Mısır'dan çıkarıp "Arz-ı Mukaddes"e sokmak istemiştir. İsrail oğulları ise, sözü edilen yere girme ve orada yerleşmiş bulunan inkârcı topluluğu çıkarma konusunda korkaklık ve pısırıklık göstermişlerdir. Hatta Mısır'a geri dönmeyi bile düşünmüşlerdir. Hz. Mûsâ, onlara kararlı bir şekilde şehre girmelerini emretmiş, sebatsızlık göstermemelerini, savaştan korkup kaçmamalarını, endişeye düşmemelerini söylemiş, fakat onlar kendilerinden beklenen cesareti ortaya koyamamışlardır .[159]

---

[156] el-Beydâvî, *a.g.e,* II/156; en-Nesefî, *a.g.e,* III/271; el-Kâsimî, *a.g.e,* V/370; el-Bursevî, *a.g.e,* VI/278; el-Cezâirî, *a.g.e,* III/653; Bilmen, *a.g.e,* V/2462.

[157] Tarhan, *a.g.e.,* s. 195.

[158] Mâide, 5/21-23.

[159] İzzet Derveze, *et-Tefsîru'l-Hadîs,* Çev. Mustafa Altınkaya ve Diğerleri, Ekin Yayınları, İstanbul, 1998, VII/68; Muhammed Ali es-Sâbûnî, *Safvetü't- Tefâsîr,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, tsz., I/336; Yazır, *a.g.e,* III/1641-1642; Bilmen, II/750-751; Süleyman Ateş, *a.g.e,* II/503.

Sözü edilen bölgede oturmakta olan kimselerin hem fiziksel hem de diğer yönlerden çok güçlü ve karşı konulamaz olduklarını bahane ederek savaştan kaçınmışlardır. Daha önce Firavun'un baskısı altında yaşamış oldukları ezilmişlik psikolojisinin etkisiyle, mücadele edecekleri topluluğu gözlerinde büyütmüşler, onların karşısına çıkma cesaretini gösterememişlerdir.[160]

Burada, İsrâil oğullarının tehlike karşısında sergiledikleri karakterleri açıkça belli olmuştur: Bunlar; korkaklık, bahane bulma, geri çekilme ve sözünde durmamadır. Onlar, karşılık ödemeden, çaba harcamadan ucuz bir başarı elde etmek istemişlerdir.[161]

Aralarından iki samimi mü'min, korkaklık gösteren İsrâil oğullarına cesaret vermek için uğraşmıştır. Düşmandan değil, Allah'tan ve O'nun azabından korkan bu iki kişi, iman zayıflığından dolayı dehşete düşmüş, korkuya kapılmış İsrâil oğullarını yalnızca Allah'a güvenmeleri için iknaya çalışmıştır. Allah'ın kudretine ve yardım vadine, Mûsâ'nın peygamberliğine ve getirdiği mesajların hak olduğuna inanan bir kimsenin, düşmanın maddî gücünden korkmayacağını, ilâhî yardımın gerçekleşmesi için Allah'a dayanıp güveneceğini söylemiştir.[162]

Burada imanın değeriyle korkaklık arasındaki fark kendini göstermektedir. Âyette sözü edilen iki mü'min, düşmandan değil, Allah'tan korkan, tehlikeler karşısında cesaret gösterebilen kimselerdir. Bu iki kişi, zorluk anlarında imanın değerini, insanlardan korkmanın söz konusu olduğu durumlarda Allah korkusunun önemini ortaya koymuşlardır. Allah'tan korkan kimsenin, O'ndan başkasından korkmayacağını göstermişlerdir.[163]

Sonuç

Kur'an, Mûsâ kıssasında anneyle bebek arasındaki sevgiye ve güvene dayalı ilişkinin kişilik gelişiminde büyük bir öneme sahip bulunduğunu vurgular. Nitekim bu durum, Erik H. Erikson ve Horney'in konuyla ilgili kuramlarının esasını oluşturur.

Kur'an'a göre korku, Allah'a sığınmayı ve güvenmeyi sağlayan motivasyonlardan birisidir. Bu yüzden korkuya bütünüyle zararlı ve boş bir heyecan olarak bakmak doğru değildir.

Hz. Mûsâ'nın yaşadığı korkuları, onun peygamberliği konusunda bir eksiklik ve zayıflık olarak kabul edemeyiz. Onun, bir insan olarak yaşadığı koşullarda korku duyması normaldir. Bir peygamber olarak Mûsâ'nın erdemliliği, korku duyduğunda Allah'a güvenmesi, sığınması ve ilâhî destekle korkularını aşabilmesidir.

Kur'an, korkularını aşabilmesi için insana en etkili yol olarak Allah'a sığınmayı ve güvenmeyi işaret eder. Bununla birlikte Mûsâ kıssasında eğitim bilimi açısından korkuyla başa çıkmada kullanılan birçok yöntem uygulamalı olarak gösterilir.

---

[160] İmâduddîn Ebu'l-Fidâ İsmail İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm,* Dâru'l- Ma'rife, Beyrut, 1997, II/39; Muhammed Mahmûd Hicâzî, *et-Tefsîru'l-Vâzıh,* Dâru'l-Ceyl, Beyrut, 1991, I/502; es-Sâbûnî, *a.g.e,* I/336; Yazır, *a.g.e,* III/1643; Bayraklı, *a.g.e,* V/502.

[161] Kutub, *a.g.e,* II/870.

[162] İbn Kesîr, *a.g.e,* II/39; Hicâzî, *a.g.e,* I/502; es-Sâbûnî, *a.g.e,* I/336; Esed, *a.g.e,* s. 190-191; Yazır, *a.g.e,* III/164T; Bilmen, *a.g.e,* II/752; Süleyman Ateş, *a.g.e,* II/503.

[163] Kutub, *a.g.e,* II/870.

Kur'an, Mûsâ kıssasında korkaklığın, bir toplumun karakteristiği haline gelebileceğine işaret eder. Bu konuda toplumda tutum değişikliği meydana getirmenin zorluklarına dikkat çeker. Toplumsal korkaklığın atalet, girişim eksikliği, esaret, boyun eğme, kolaycılık, fedakârlıktan kaçınma gibi olumsuz karakterleri beraberinde getirdiğini vurgular.

Mûsâ kıssasında belirtildiği gibi, baskıcı ve zalim yönetimler varlıklarını toplumda güvensizlik ve korku yaratarak sürdürmeye çalışırlar. İnsanları güvensiz ve dayanaksız bırakarak, devamlı tehdit, tehlike ve risk altında yaşamaya mahkum ederek kendilerine boyun eğmeye zorlarlar.

İlâhî güven ve korumaya karşı çıkarak, sadece maddî güç ve şiddete başvurarak sonsuza kadar güvende kalmak mümkün değildir. İlâhî iradeye karşı çıkan, zorla ve baskıyla kendi geleceğini güvenlik altına almaya çalışan Firavun'un içine düştüğü ironik durum bu gerçeği gözler önüne sermiştir. Saltanatını ve kendi geleceğini korumak için sayısız cana kıyan ve şiddetin her türlüsüne başvuran Firavun, sonunu hazırlayacak kişiyi kendi eliyle büyütmüştür.

KAYNAKÇA

İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemâluddîn Muhammed İbn Mükrem, *Lîsânu'l-Arab,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1997.

el-Halebî, Ahmed İbn Yusuf es-Semîn, *Umdetü'l-Huffâz fi Tefsiri Eşrefi'l-Elfâz,* Âlemü'l-Kütüb, Beyrut, 1993.

el-Fîrûzâbâdî, Muhammed İbn Yakub, *el-Kâmûsu'l-Muhît,* Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1994.

el-İsfehânî, Ebu'l-Kâsım el-Hüseyn İbn Muhammed er-Râgıb, *el-MüJredât fi Garîbi'l-Kur'ân,* Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, tsz.

el-Fîrûzâbâdî, Mecdüddîn Muhammed İbn Yakûb, Besâiru Zevi't-Temyîz, el- Mektebetü'l-ilmî, Beyrut, tsz.

et-Tahânevî, Muhammed Ali İbn Ali İbn Muhammed, *Keşşâfu Istılâhâti'l- Fünûn,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1998.

Schultz, Duane P., Schultz,Sydney Ellen, *Modern Psikoloji Tarihi,* Çev. Yasemin Aslay, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2001.

Aytaç, Serpil, *İnsanı Anlama Çabası,* Ezgi Kitabevi, Bursa, 2004.

Aydın, Ayhan, *Düşünce Tarihi ve İnsan Doğası,* Gendaş, İstanbul, 2004.

Atkinson, Rita L., ve diğerleri, *Psikolojiye Giriş,* Çev. Kemal Atakay ve diğerleri, Sosyal Yayınlar, İstanbul, 1995.

Erden, Münire, Akman, Yasemin, *Eğitim Psikolojisi,* Arkadaş Yayınları, Ankara, 1995.

Ülgen, Gülten, *Eğitim Psikolojisi,* Bilim Yayınları, Ankara, 1995.

Ulusoy, Ayten, *Güdülenme,* (Gelişim ve Öğrenme) Anı Yayıncılık, Ankara, 2003.

Freud, Sigmund, *Psikanalize Yeni Giriş Dersleri,* Çev. Selçuk Budak, Öteki Yayınevi, Ankara, 1997.

Hall, Calvin S., *FreudyenPsikolojiye Giriş,* Çev. Ersan Devrim, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 1999.

Gençtan, Engin, *Psikanaliz ve Sonrası,* Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990.

Gander,Mary J., Gardiner, Harry W., *Çocuk ve Ergen Gelişimi,* Çev. Ali Dönmez ve diğerleri, İmge Kitabevi, Ankara, 1998.

Aydın, Ayhan, *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi,* Anı Yayıncılık, Ankara, 1999.
Arı, Ramazan, ve diğerleri, *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi,* Mikro Yayınları, Konya, tsz.
Erikson, Erik H., *İnsanın Sekiz Çağı,* Çev. T. Bedirhan Üstün, Vedat Şar, Birey ve Toplum Yayıncılık, Ankara, 1984.
Rycroft, Charles, *Psikanaliz Sözlüğü,* Çev. M. Sağman Kayatekin, Ara Yayıncılık, İstanbul, 1989.
Bacanlı, Hasan, *Eğitim Psikolojisi,* Alkım Yayınevi, İstanbul, tsz.
Senemoğlu, Nuray, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim,* Gazi Kitabevi, Ankara, 2001.
Can, Gürhan, *Kişilik Gelişimi,* (Binnur Yeşilyaprak editörlüğünde Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi), PeGemA Yayıncılık, Ankara, 2002.
Horney,Karen, *Ruhsal Çatışmalarımız,* Çev. Selçuk Budak, Öteki Yayınevi, Ankara, 1995.
Horney, Karen, *Psikanalizde Yeni Yollar,* Çev. Selçuk Budak, Öteki Yayınevi, Ankara, 1995.
Kaya, Nusret, *Sezgilerimiz ve Takıntılarımız,* Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2002.
Köknel, Özcan, *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik* Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1982.
Kozacıoğlu, Gülsen, Ekberzade Gördürür, Hülya, *Bireyden Topluma Ruh Sağlığı,* Alfa Basım Yayım, İstanbul, 1995.
Morgan, Clifford T., *Psikolojiye Giriş,* Çev. Hüsnü Arıcı ve diğerleri, H.Ü.P.B. Yayınları, Ankara, 1995.
Öztabağ, Lütfi, *Psikolojide îlk Adım,* İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1983.
Cole, Luella, Morgan, John J. B., *Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi,* Çev. Belkıs Halim Vassaf, M.E.B., İstanbul, 2001.
Gates, Arthur I., ve diğerleri, *Eğitim Psikolojisi,* Çev. Necmi Z. Sarı, M.E.B., İstanbul, 1968.
Mannoni, Pierre, *Korku,* Çev. Işın Gürbüz, İletişim Yayınları, İstanbul, tsz.
Zulliger, Hans, *Çocuklarımızın Korkuları,* Çev. Kamuran Şipal, Bozak Yayınları, İstanbul, 1975.
Mander, A. E., *Kendini Tanı,* Çev. Suat Taşer, M.E.B., İstanbul, 1950.
Pars, Vedide Baha, ve diğerleri, *Eğitim Psikolojisi,* M.E.B. İstanbul, 1970.
Topçu, Nurettin, *Ruhbilim,* Üçler Basımevi, İstanbul, 1949.
Aytuna,Hasip A., *Normal Çocuklarda Anormallikler,* M.E.B., İstanbul, 1976.
Cüceloğlu, Doğan, *însan ve Davranışı,* Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.
Akboy, Rengin, *Eğitim Psikolojisi,* Mikro Yayınları, İzmir, 2000.
Köknel, Özcan, *Günlük Hayatta Ruh Sağlığı,* Alfa Basım Yayım, İstanbul, 1999.
Saygılı, Sefa, *Ruh Hastalıkları ve Korunma* Yolları, TÜRDAV, İstanbul, 2001.
Munn, Norman L., *Psikoloji,* Çev. Nahit Tendar, Maarif Basımevi, İstanbul, 1958.
Gövsa, İbrahim Alaettin, *Çocukta Duygusal Gelişim,* Hayat Yayınları, İstanbul, 1998.
Komisyon, *Ruhiyat,* Devlet Matbaası, İstanbul, 1929.
Grant, Wendy, *Cesaret,* Çev. Hande Barlas, HYB Yayıncılık, Arkara, 1998.
Jersild, Arthur T., *Çocuk Psikolojisi,* Çev. Gülseren Günçe, A.Ü.E.F. Yayınları, Ankara, 1979.
Yörükoğlu, Atalay, *Çocuk Ruh Sağlığı,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1986.
Sheehan, Elaine, *Kaygı Bozuklukları,* Çev. Murat Sağlam, Alfa/Aktüel Kitabevleri, İstanbul, 1996.
Binbaşıoğlu, Cavit, *Ailede ve Okulda Eğitim Sorunları,* M.E.B., İstanbul, 2000.
Descartes, Rene, *Ruhun İhtirasları,* Çev. Mehmet Karasan, M.E.B., İstanbul,1997.
Rogge, Jan-Uwe, *Çocukların Korkuları Vardır,* Çev. Şenay Çağlıdil, Rota Yayınları, İstanbul, 2001.

Özgür, İbrahim N., *Çocuk ve Gencin Ruh Sağlığı,* Metinler Matbaacılık, İstanbul, 1982
Tarhan, Navzat, *Psikolojik Savaş,* Timaş Yayınları, İstanbul, 2002.
el-Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ, *Tejhîmu'l-Kur'ân,* Çev. Muhammed Han Kayani ve Diğerleri, İnsan Yayınları, İstanbul, 1989.
Esed,Muhammed, *Kur'an Mesajı,* Çev. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul, 1997.
Bilmen, Ömer Nasuhi, *Kur'anı Kerimin Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri,* Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1985.
ez-Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Cârullah Muhammed İbn Ömer, *el-Keşşâj an Hakâikı Gavâmizı't-Tenzîl,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1995.
el-Kurtûbî, Ebû Abdullah Muhammed İbn Ahmed, *el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1993.
el-Mâverdî, Ebu'l-Hasen Ali İbn Muhammed İbn Habîb, *en-Nüket ve'l-Uyûn,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, tsz.
ez-Zuhaylî, Vehbe, *et-Tejsîru'l-Münîr,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1991.
es-Sa'dî, Abdurrahman İbn Nâsır, *Teysîru'l-Kerîmi'r-Rahmân fi Tefsiri Kelâmi'l- Mennân,* Müessetü'r-Risâle, Beyrut, 1996.
el-Merâğî, Ahmed Mustafâ, *Tejsîru'l-Merâğî,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut,1998.
Arık, İ. Alev, *Motivasyon ve Heyecana Giriş,* Çantay Kitabevi, İstanbul, 1996.
Portakal, Hüseyin, *Çocuk Eğitiminde Özgürlük ve Saldırganlık* Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1994.
Patent, Arnold M., *Her Şeye Sahip Olabilirsiniz,* Çev. A. Asla Atay, Mavi Okyanus Yayıncılık, İstanbul, 1995.
Köknel, Özcan, *Zorlanan İnsan* Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1993.
er-Râzî, Fahreddîn, *et-Tejsîru'l-Kebîr,* Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1997.
Ebussuûd, Muhammed İbn Muhammed el-İmâdî, *İrşâdu'l-Akli's-Selîm ilâ ilâ Mezâye'l-Kur'âni'l-Kerîm,* Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1994.
Havva, Said, *el-Esâs ji't-Tejsîr,* Çev. M. Beşir Eryarsoy, Şamil Yayınevi, İstanbul, 1991
Yıldırım, Celal, *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri,* Anadolu Yayınları, İzmir, tsz.
Halefullah, Muhammed Ahmed, *Kur'an'da Anlatım Sanatı,* Çev. Şaban Karataş, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2002.
et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed İbn Cerîr, *Câmiu'l-Beyân fi Tefsîri'l-Kur'ân,* Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1980.
eş-Şevkânî, Muhammed İbn Ali İbn Muhammed, *Fethu'l-Kadîr,* el-Mektebetü'l- Asriyye, Beyrut, 1995.
Frager, Robert, *Sufi Psikolojisinde Gelişim Denge ve Uyum,* Çev. İbrahim Kapaklıkaya, Gelenek Yayıncılık, İstanbul, 2003.
el-Endelûsî, Ebû Muhammed Abdulhak İbn Ğâlib İbn Atıyye, *el-Muharreru'l- Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1993.
Ateş, Süleyman, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri,* Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul, 1991.
Toptaş, Mahmut, *Kur'an-ı Kerim Şifa Tefsiri,* Cantaş Yayınları, İstanbul, 1997
Daco, Pierre, *Çağdaş Psikolojinin Olağanüstü Başarıları,* Çev. O. A. Gürün, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1989.
Yanbastı, Gülgün, *Kişilik Kuramları,* E.Ü.E.F. Yayınları, İzmir, 1990.
Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili,* Eser Neşriyat, İstanbul, tsz.

Yazılar 150

Dee, Nerys, *Rüyaları Anlamak,* Çev. Nilüfer Kavalalı, İlhan Yayınevi, İstanbul, 1997.

Kerimi, Muhammed, *îslam'a Göre Rüya Tabirleri,* Kıbele, İstanbul, 1996.

Köknel, Özcan, *Akıl ile Düşünce Gücü,* Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 2003.

el-Beyzâvî, el-Kâdi Nâsiruddîn, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl,* Dâru'l- Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1988.

en-Nesefî, Abdullah İbn Ahmed, *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl,* Dâru'n- Nefâis, Beyrut, 1996.

el-Bursevî, İsmâil Hakkı, *Tefsîru Rûhu'l-Beyân,* Mektebetü Eser, İstanbul, 1389 h.

el-Kâsimî, Muhammed Cemâluddîn, *Tefsîru'l-Kâsimî*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l- Arabî, Beyrut, 1994.

el-Cezâirî, Ebû Bekr Câbir, *Eyseru't-Tefâsîr,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1995.

Kutub, Seyyid, *FîZılâli'l-Kur'ân,* Dâru'ş-Şurûk, Kahire, 1997.

Durant, Will, *Medeniyetin Temelleri,* Çev. Nejat Muallimoğlu, Birleşik Yayıncılık, İstanbul, 1996.

Örnek, Sedat Veyis, *îlkellerde Din Büyü Sanat Efsane,* Gerçek Yayınevi, İstanbul, 2000.

Köknel, Özcan, *Korkular,* Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995.

Malinowski, Bronislaw, *Büyü Bilim ve Din,* Çev. Saadet Özkal, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1990.

Brauchle, Alfred, *Tarihten Günümüze Büyücülük,* Çev. Nermin Kasap, Etki Yayınevi, Arkara, tsz.

Moore, Robert, Gillette, Douglas, *Kral Savaşçı Büyücü Aşık,* Çev. Fatma Zengin, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1995.

Scognamillo, Giovanni, Arslan, Arif, *Doğu ve Batı Kaynaklarına Göre Büyü,* Karizma Yayınları, İstanbul, 1999

Atabek, Erdal, *Bizim Duygusal Zekamız,* Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 2000

Theophrastos, *Karakterler,* Çev. Candan Şentuna, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 1998

Montaigne, *Denemeler,* Çev. Sabahattin Eyuboğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000.
Alain, Chartier, *Mutlu Olma Sanatı,* Çev., S. Neval Şimşek, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 1989.
Jung, Carl Güstav, *Analitik Psikolofi,* Çev. Ender Gürol, Payel Yayınları, İstanbul, 199T
Jakobi, Jolande, *C.G.Jung Psikolojisi,* Çev. Mehmet Arap, İlhan Yayınevi, İstanbul, 2002
Özgü, Halis, Psikolofi Dünyasının Üç Büyükleri: Freud Adler Jung, Mart Yayıncılık, İstanbul, 1994
Gürol, Ender, *Analitik Psikoloji ve C.G.Jung,* Cem Yayınevi, İstanbul, 1991
Alternatif Düşünceler Sözlüğü, Çev. Komisyon, İnsan Yayınları, İstanbul, 2001.
Jung, Carl Güstav, *Bilinç ve Bilinçaltının İşlevi,* Çev. Engin Büyükinal, Say Yayınları, İstanbul, 1997.
Ateş, Mehmet, *Mitolojiler ve Semboller,* Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2002
Delaney, Gayle, *Rüyalarla Problem Çözme,* Çev. Murat Temelli, İm Yayın Tasarım, İstanbul, 1997
eş-Şankîtî, Muhammed İbn Muhammed İbn el-Muhtâr, *Azvâu'l-BeyânJiÎzâhi'l- Kur'ân bi'l-Kur'ân,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1995
Derveze, İzzet, *et-Tefsîru'l-Hadîs,* Çev. Mustafa Altınkaya ve Diğerleri, Ekin Yayınları, İstanbul, 1998
es-Sâbûnî, Muhammed Ali, *Safvetü't-Tefâsîr,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, tsz.
İbn Kesîr, İmâduddîn Ebu'l-Fidâ İsmail, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm,* Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 199T
Hicâzî, Muhammed Mahmûd *et-Tefsîru'l-Vâzıh,* Dâru'l-Ceyl, Beyrut, 1991

“BEN” “SEN” “O”

Geldiğim gittiğim yer

Ayrılmak ve yalnızlık..

Bir yanıp, bir sönüyor,

Aydınlandığım ışık

**

Korkularım var,

alacak kimsesi yok.

Uzun ince yol

geniş köprüsü geçilecek..

Takat kalmadı deme

Vaz geçilmesi de yok.

**

Beni benden şaşkın kılan

“Ben” “sen” “o”

Demek değil mi?

Dayandığım şeyler…

Hepsi bir var, bir de yok.

**

Allah’m!

Seni severim.

Efendimi [sallallâhü aleyhi ve sellemi]

daha fazla.

**

Gerçekten

Efendim

Seni, Sen olarak bildi.

Ben de O’nunla

**

Ey sevgili!

Yolumu aydınlatansın

Bir O var, bir de Sen

O'na bağışla.

Beni

İhramcızâde İsmail Hakkı

"Muhammedî Duâ"

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin mertebesinin kemalini ve yüceliğini hakkıyla kimse idrak edemez.

Allah (celle celâlühû) Hadîs-i kutside **"Sen olmasaydın mahlûkatı yaratmazdım."**

Kur´an-ı Kerim´de buyruldu ki:

"Kıyamet günü Rabb´in sana şefaat makamını verecek de hoşnut olacaksın." (Duhâ, 5)

Bu ayet-i kerimenin tefsirinde demişlerdir ki;

Allah (celle celâlühû) buyurdu ki; **"Cümle mahlûkat Benim rızamı isterler ve biz Senin rızanı isteriz."**

Hakikat şudur ki, O´nun Allah (celle celâlühû) ile arasında olan hususiyetin yüceliği olmasa idi, manevî âlemi kulların idrak etmeleri mümkün olmayacaktı. Çünkü sırlar razı olanlara açılır.

Ahkâf Suresi

(5) Allah'ı bırakıp da kendisine kıyamete kadar cevap vermeyecek kimselere dua edenden daha şaşkın kim olabilir? Oysa onlar, onların dualarından habersizdirler.

(6) İnsanlar mahşerde bir araya toplandığında da onlara düşman olurlar ve ibadetlerini inkâr ederler.

(7) Karşılarında ayetlerimiz açık açık, parlak parlak okunurken de o inkâr edenler gerçek kendilerine geldiği zaman ona: «Bu parlak bir büyüdür.» dediler.

(8) Yoksa: «Onu uydurdu.» mu diyorlar? De ki: «Ben onu uydurduysam, siz beni Allah'tan kurtaracak hiçbir güce sahip olamazsınız ve O, sizin niye yaygara edip durduğunuzu en iyi bilir. Benimle aranızda şahit olarak ona O yeter. O, bağışlayıcıdır, merhamet sahibidir.

(9) De ki: «Ben peygamberlerin ilki değilim, bana ve size ne yapılacağını da bilmiyorum. Yalnız bana vahyedilene uyuyorum. Ben, sadece açık bir uyarıcıyım.»

Muhammed Suresi

(1) Onlar ki, inkâr etmekte ve Allah yolundan yüz çevirmektedirler; Allah, onların yaptıklarını boşa çıkarmaktadır.

(2) İman edip iyi iyi işler yapanlar ve Muhammed'e indirilene iman edenlere gelince -ki Rablerinden gelen gerçek te odur- Allah, onların kötülüklerini silmekte ve durumlarını düzeltmektedir.

(3) Bunun sebebi inkâr edenlerin kendilerini batıla uydurmaları, iman edenlerin ise Rablerinden gelen gerçeğe uymalarıdır. İşte Allah, insanlara kılıklarını böyle anlatır.

FARD (2009) Makyaj

Yönetmen: David Alapont, Luis Briceño

Ülke: Fransa

Tür:Animasyon, Kısa Metraj, Bilim-Kurgu

Rating:6.9

Vizyon Tarihi:06 Haziran 2009 (Fransa)

Süre:13 dakika

Dil:Fransızca

Nam-ı Diğer:Blusher

Oyuncular: Michel Aymard, Julie Durand, Jean-François Gallotte,

Özet:

Soğuk dünya. Bir el feneri. [Karanlığı Aydınlatan Işık] Herşeyin bir ruhu farklılığı var fakat renkler/yaşayış "1984" usulü tek ve kontrol altınta. Geçmişten/günden gelen bir ışık değdiği yeri değiştirebilir mi, değiştirse ne olur…

https://youtu.be/QIg_m8YHcrQ

Film Hakkında

(Eski tas Yorumu)

(Not: Yazı içeriğe dokunulmadan birkaç eklenti ve yer değişikliği ile sunuldu)

İşte tam da Marksist ideoloji kavramı ve Gramsci'nin madun kültürü konusunda söyledikleri üzerinden gidildiğinde insanı rahatsız eden enteresan bir kısa film **Fard**. Fransızca **Makyaj** anlamına geliyor Fard; bir bakıma **Foya** diye de çevrilebileceğini düşünüyorum. Karton hayat ikame hakikatler diyarında sistemin nikelajıyla kaplanmış insanlardan biri olan **Oscar**, halinden memnun mesut yaşayıp giderken, çekmecesine konulmuş paketi açar açmaz hayatı değişir. Başlangıçta gizemli görünen bu nesne basit bir el feneridir aslında. Ne var ki bu belalı fener, ışığına temas eden karton-insanları etli kanlı insanlara çevirmekte, foyayı bozmaktadır. Uzaktan bakılınca biri diğerinin neredeyse aynısı olan ve foyanın koruması altındaki bu insanlar ışıkla karşılaştığında özne olmaya başlayacaklardır ki bu büyüklerimizin affedemeyeceği bir küstahlıktır. Yakından bakıldığında elbette kimse birbirine benzemez: renkleri benzese kokuları, kokuları benzese burunları, burunları benzese kelimeleri benzemeyecektir muhtemelen. Bunca renk, koku, fikir ve kelime arasında düzen tutturmak elbette pek zor. Ve elbette gereği yapılacak, nihayet Oscar insanlığına tastamam kavuşmanın rezaletine uğramadan yeniden makyajlanacaktır. Kısaca bu yazgı herkese Fard olacaktır!

Bu on iki dakikalık distopik animasyonu 2009'da **David Alapont ve Luis Briceño** birlikte yönetmişler. Bildiğim kadarıyla birkaç yapımın görsel efekt işlerini yapan David Alapont'un ilk tek yönetmenlik denemesi Fard. Luis Briceño ise **Billy the Killy** ve Şili'deki çocukluğundan esintiler gördüğümüz, üstelik cep telefonuyla çektiği **Adieu Général** gibi izlediklerim ve Fard dışında birkaç kısa filmi daha yönetmiş.

FARD: "FOYA" YA DA MADUN KÜLTÜRÜ

-Madununa aslan, mafevkine köpek-
(Küçüklere aslan, büyüklere köpek olan düzen)

Büyüklerimiz, büyük fabrikalarında sonlu sayıda ihtiyaçlarımız için sonsuz sayıda mal üretiyor. Sabun üretiyor örneğin, derin dondurucu üretiyor. Harici bellek üretiyor; hiçbir şeyi aklımıza doldurmamız gerekmiyor. Banyo takunyası ve üç dakikada yemeye hazır olabilen erişteler üretiyor. Hizmet üretiyor sonra. Mesela senin paranla, sen daha parana elini bile sürmeden, sana çıkarılan faturaları ödüyor, hiç tanımadığın 'güvenilir' bir kadın yatak odandaki komodinin çekmecelerini düzene sokuyor. Fikir üretiyor: Bu hafta nelere kaygılanmalısın –ama kararınca. Bu Pazar nelere gülmelisin!

Hisse-i tefekkür

Bir de büyüklerimiz büyük kalabilmenin, büyüklüğü ebedi kılmanın araçlarını üretiyor ki bu en mühimi. En mühimi çünkü ne de olsa bu, bir yok–ülküyü tazeleme refleksini her an diri tutmayı gerektirir. Kendini üretmeyi bir bakıma. Büyüklerimiz, durmadan büyük oldukları gerçeğini doğurmaktan helak olsalar da camera obscura etkisi sürmelidir: Şey'lerin bilincimize düşen optik gölgesi, şeylerin kendisini yutana değin.

Aşağı mahalle sakinleri; (Madun)

hani tümleşik olsalar büyüklerimizden daha büyük yer kaplayacakken ideoloji ve hedeflerinin ancak 'belirli bir süre için' uyuşması dolayısıyla küçücük hacimli madun güruh, karanlık kutu etkisinin seçkin müşterileri. Sessizdir madun. Konuşamayacağından değil üstelik. Sanki sesini doksan dokuz yıllığına kiraya vermiş, karşılığında tonalitesi büyüklerimiz tarafından ayarlanmış kolektif bir sesi kullanmaktadır. Madun yaralıdır. Yaralıdır ama, dokuları mermi karşısında ilk dakikalar sıcaklığını koruyan et parçasına dönüşmüş gibi yarasının farkına varmaz. Farkına vardığındaysa zaten çığlık atar; sessizlik sözleşmesi bozulur ve madun,

madun olmaktan çıkar. Var olan yapı ve malzemelerin bilincine zerk ettiği çarpık meal ile madun, kendinin temsili olan türlü ikonlara kendisi gözüyle bakar bazan. Sistemin kodlarını bozmaya çalıştığında bile, o kodlara riayet eder. Travmatik kimliğine dört elle sarılır, etliye sütlüye mesafeli durur. Susar madun genellikle: Konuşma yetisiyle donanmışken susar. Dudaklarını kıpırdattığında o anonim maskenin ardından yalnızca gurultu ve homurdanmalar işitilir. Oysa neydi özne?: Konuşabilen değil miydi? Bu anlamda madun, neredeyse-öznedir yalnızca, neredeyse-nesne! Velhasıl tastamam "eşik"tir madun. Eksik eşik: Neredeyse konuşacaktır, neredeyse "dur" diyecektir, neredeyse edip eyleyecek; bilincindeki gölgeden işkillenecektir. Ama neredeyse, handiyse. Madun, o melun ramak kala'da ikamet eder.

Kaynak: Eski tas

Ek: Işık, aydınlanma, illimunati, vb benzeri terimlerini bu filmin çağrıştırdığını da unutmayalım. Karanlığı Aydınlatan Işık

Etiketler: animasyon, David Alapont, Gramsci, kısa film, Luis Briceño, madun kültürü, politika, yanlış bilinç

KIYAMETİN ERTELENMESİNİ NİYAZ EDEN VELİLER OLMASAYDI...

Dinî ve felsefî sohbetlerin bünyesinde, her zaman bir yok/var oluşun hikâyesi bir noktada meydana gelir ve durur. Her ilim sahibi veya veli diye bilinen şahsiyetten, etrafını çevreleyenlerden geleceği/ni/mizi haber veren bir haber verilmesi beklenir, kıymet kazanmaya/kazandırmaya vesile olur. Bu üstadlarda, âlimlerde, bilgilere/ işaretlere/vehimlere/rüyalara bağlı olarak gaybi hadiselerden haber verirler/verilmesini kemâlat olarak benimser/benimsetirler.

İşte acâib ve garib durumun tecelliyâtı ise, yaratılışında hiçbir şeyine karıştırılmayan az buçuk kulluğu ile, Allah Teâlâ'nın mülkünde "şu olacak" "bu olacak" diye atıp tutuyorsa....

Yok... öyle şey olur mu?

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem dahi gaybi bilgilerin çoğunu (Ona ithafen söylenenlerinde içinde binlerce vehim bulaşığı ile çorba olmuş bilgileri hesaba katarsak) söylemekten kaçınmışken, biçare kul gaybı nasıl bilir/biliyor olabilir ki,

Allah Teâlâ, gaybi bilginin doğruya yakın olarak dahi ifşa olduğunu farzetsek dahi, o söylenen vakitte tecelli ettirmesi şanına yakışmaz. İşte bu halin/sıfatın tecelli ettiği bazı veli kullar vardır. Onlar Allah Teâlâ'nın mülkünün bekası için dua ettikleri gibi bela ve musibetlerin daima kalkması için tazarru ve niyazda bulunurlar. Bu hale vakıf bir veli tanımak bahtiyarlığına erişen dünya nimetlerinin en güzellerindendir. Onlar Allah Teâlâ'nın işine karışmazlar.

Bu veliler ceza namına gelen musibete razı olsalar da dünya ve bulunduğu âlemin bekasının devamına dua ederler. Onlar ne zaman bir kıyamet tellalı çıktıysa o veli kul/lar bu olacak hadiseleri ileri vakte ertelemesini Cenâb-ı Hakk'tan niyaz ederler. Onların niyazı ayni ile vakidir ve her zaman için makbul olduğunu bilmek ledünni bir bilgidir.

İnternette gaybi tarihlere bakın hepsinin turfa müneccimlere dönüştüklerini hatalı çıktığını görürsünüz.

Bu konuya bir de komplo teorisyeni olarak baktığınızda "İngiliz işi" olduğunu görmekten geri kalamayız. Bütün gaybi haberlerin altında sömürgeci emperyalist güç olan kokarca İngilizin havasını teneffüs edersiniz.

Gaybi bilmek kullara haramdır.

Allah Teâlâ bir kuluna bir hususu bildirirse, bu özeldir. Saklaması emredilmiştir. Eğer bir haber edilme mevzuu varsa o da remzen ifşasından fazlası emredilmemiştir, yani aleni ifşa haram kılmıştır.

Neticede Allah Teâlâ'yı seven biri olmanın birinci şartı mülkü sahibine bırakmak üstümüze düşen kulluk vazifemizi ifa etmektir. Sahibinin mülkünde bağıran hayvan olmak yerine toprak olmayı yeğ tutmak evladır.

İhramcızâde İsmail Hakkı

YAHYA DÜZENLİ - ŞEHİR VE AİDİYET YAZILARI -

16 Ocak 2012 Pazartesi

TÜRKİYE ŞEHİRLERİNİ KAYBETTİ! -medeniyet idraki yok ki, şehir tasavvuru olsun-

duzenliyahya@gmail.com

Bir medeniyet ait olduğu "dünya görüşü"nden aldığı referansla kendisini öncelikle şehir tezyin ve tasarımında gösterir. Şehirde "görünür" kılınmamış bir medeniyetten bahsedilemez. Çünkü medeniyet, kültür-sanat-bilim ve teknoloji kadar "şehir ve mimari" demektir. Veya medeniyet bu insanî ilim ve disiplinlerle kendisini gösterir.

Yaşadığımız topraklar, Cumhuriyetin kuruluşuna kadar dünya görüşümüzün aynası olan medeniyetle şehirlerimize aksetti, şehirlerimizde yaşadı, şehirlerimizi yaşattı.

Cumhuriyetle birlikte 'atıldığımız' batı uygarlığının her alanda büyülenmiş meftunu olduğumuz gibi, şehir ve mimaride de mukallit bir meftunu olarak 'emir ve ısmarlama' ile şehirlerimiz batı tarzı talim ve terbiyenin egemenliğine girdik.

Normal...

Çünkü kaçmak istediğimiz, yok saydığımız, taammüden hafıza kaybına uğratıldığımız medeniyet geleneğimizi hepten unutarak hızla şehir yıkımlarına başlandı. Öncelikle de medeniyet şehirlerimizde... İstanbul'dan başlayarak Konya, Diyarbakır, Sivas, Bursa, Trabzon vs.'de yapılan şehir katliamları tarihî hafızamızda duruyor...

Türkiye'nin özellikle son on yılda "şehirlerini külliyen kaybedişi"ne farkında olmadan herkes ortak oluyor, katkı veriyor. Niçin özellikle son on yılda?

Çünkü; Türkiye 1950'lerden sonra bir türlü bütünüyle yakalayamadığı siyasî istikrarını 2002-2012 arasında sağlamasına rağmen, "medeniyet idrakî ve şehir tasavvuru"na sahip bir zihniyet iktidar olmadığı için şehirlerini bütünüyle kaybediyor.

Özellikle devlet zihniyetinin şehirlerdeki icracı kolu olan TOKİ aracılığıyla mevcut şehirlerimize yeni bir tasavvur ve tasarım getirilemedi. Aksine bu kentsel dönüşüm dalgası kötü, çirkin ve yanlış bir örnek olarak şehir ve mimarî tarihimizin harcanmış, israf edilmiş sayfaları arasında yer alacak.

"Medeniyet tasavvuru ve şehir idraki" bağlamında şehir tasarım (daha doğrusu katliam)larımıza

tarihlendirerek bir bakalım.

· 1923 ile 1950 arası, yeni devlet ideolojisi ve tek parti döneminin tarihî çağrıştıran her şeyi yıkması ve yerine 'bizim olmayan' şehir ve mimari adaptasyonları...

· 1960-1983 arası, muvazaacı sağ ve yıkıcı sol ideolojili iktidarlar eliyle bozulan, çirkinleştirilen, tarihî dokusu daha da tahrip edilen, bugünkü çarpık şehirleşmenin yakın temellerinin atıldığı dönem...

· 1983-2002 arası, dünyaya açılan Türkiye ve sürekli değişen siyasî iktidarlar eliyle gene hızla yaşanamaz hale gelen şehirlerimiz için müthiş bir vurdumduymazlık dönemi…

· 2002-2012, arası büyük bir destekle siyasi istikrarın sağlandığı, yerli iddialı ancak medeniyet ve şehir idraki hiçbir zaman oluşmamış, ilgililerin ve sorumluların sadece nutuklarla zaman kaybettirdiği dönem…

En önemlisi; bu dönem içerisinde devletin 'şehir inşa aygıtı' olan TOKİ marifetiyle (Üstad Necip Fazıl'ın 'işgal ordularının yapamayacağı bir cinayet' deyimine eş) devletin müthiş imkânlarının

'şehir idraksizliği' yüzünden beton silolar şeklinde tezahür etmesi şehir yıkımlarını hızlandırdı. 'Kentsel dönüşüm' gibi muğlak bir kavramın yol açtığı şehir katliâmları halen TOKİ eliyle sürüyor, sürdürülüyor. Hem de öğünülerek. Tarihçi Neşrî'nin mısrasıyla: "Ortalıkta bir acep destan idi. Nice Rüstemler âna hayran idi!"

Geçtiğimiz günlerde bir yayın organında Ankara'nın büyük bir tepeye serpilmiş bir gecekondu bölgesinde TOKİ'nin başlattığı kentsel dönüşümün fotoğrafı yer alıyordu. Fotoğrafta ıslah edilecek gecekonduların üzerinde hayalet gibi dikilen 10-15 beton blok insanı ürpertiyordu. Konuya duyarlı bir yazar da "TOKİ'nin ufku var mı, ufku?" diyerek faciayı sütunlarına taşımış, "Çok fantastik bir şey, elle çizilmiş, tezatları abartılmış bir afiş veya bir animasyon filmi için tasarlanmış gerçeküstü bir film seti gibi duruyor." diyerek tezada ve nasıl bir şehir kirliliğine sebep olunduğuna vurgu yapmıştı. Ancak mitolojideki tasarımlarla yarısı insan yarısı hayvan veya yarısı başka diğer yarısı başka yaratıklar şeklinde izah edilebilecek bir şehir manzarası.

Medeniyetimizden koparılmamıza rağmen şehir halkalarının henüz çürümediği şu 90 yıllık şehir

maceramızda böylesine bir tahribat ancak devlet ve onun ilgili aygıtları eliyle yapılabilirdi. Ve yapıldı, yapılıyor. Ya devlet eliyle zorla eskiyi tahrip, istediklerini tahkim ediyorlar. Veya da hiçbir idrak ve tasavvur olmaksızın rastgele ucubeler inşa ediyorlar.

Bu uygulama bütün şehirlerimizde freni patlamış bir otomobilin yokuş aşağı hızla savrulması gibi devam ediyor. TOKİ, başta Başbakan olmak üzere herkesi sanal bir inandırma çevrimine almış ki, "500 bin konut ürettik" teranesiyle yıkımlarını sürdürmeye devam ediyor.

Devlet ve TOKİ eliyle tarihe, dünya görüşüne, medeniyete, şehre, mahalleye, eve paydos!

1940'lı yılların tek parti iktidarı'nın şehir idrakiyle, 2000'li yılların tek parti iktidarı'nın şehir idraki arasında fark var mı? Var! 40'larda "neyi yıkacaklarını" biliyorlardı! 2000'lerde ise ne "neyi yıkacağını", ne de "neyi yapacağını" bilemeyen bir betonarme zihniyet!

Yaptıklarının iddialarıyla çeliştiğini bile göremeyen, aksine yaptıklarının 'çokluğu'yla övünen bir zihniyete söyleyeceğimiz tek şey : "Ne yaptığının farkında bile değilsin!"

Eyvâh, eyvâh ! Mevcut iktidar sanal ve kurgu da olsa 2023'de dünyanın bilmem kaçıncı büyük ekonomisi olacağına kendisini inandırıyor ve hesap yapabiliyor ancak iki yıl sonrasına ait bir "şehir idraki ve tasarımı" oluşturabiliyor mu ?

Zannetmiyoruz.

Muhakkik Mimar Turgut Cansever'in söylediği gibi: "…Esas mesele şu: Türk insanının kültürel ilgi alanı tamamen saptırılmış vaziyette. Adeta Türk toplumuna bir ihanet diyebileceğim kadar vahim şekilde saptırılmış durumda.."

İhanete varmış müthiş bir ilgisizliğin olduğu bir ülkede şehir ve estetik idraki olanların son on yıldaki yapılanlardan yola çıkarak herhangi bir şehrimizde ilk bakışta görecekleri şey dehşet bir "katliâm tablosu"dur.

Devlet aygıtı TOKİ ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı hiçbir zaman "Nerede hata yaptık ve yapıyoruz?" diye sormamışlardır ve sormak gibi bir dertleri de yok. Son yaşanan depremin yıkıntılarından yeni bir şehir modeli ortaya koymak mümkün iken, medeniyet ve şehir idrakinin olmaması nedeniyle bu fırsat da büyük imkânlarla heba edilecek görünüyor.

Evet, şehirlerimizin bir zamanlar olduğu gibi "masal şehirler" haline getirilmesi mümkün iken, bu imkân devlet ve TOKİ eliyle heba ederek şehirlerimiz "maraz şehirler" haline getirildi.

Bu satırlarda her zaman dile getirdiğimiz "Turgut Cansever İdrak ve İnşası" olmadıkça şehirlerimizin de asla imar ve inşası mümkün olmayacaktır. İşin "nasıl"ı Cansever'in kitaplarında. Biz burada kendisinden yapacağımız bir iktibasla yetinelim:

"Mekâna ait meselelerin idraki ve bilinci olmadığı zaman, diğerleri tamamen boşta, kopuk, tutarsız teşebbüsler olarak kalır. Anlam bütünlüğünü kapsamazlar ve ortak zemine sahip olamazlar. Mimarinin 20. yüzyıldaki sefaletinin ana sebeplerinden biri bu.."

Mimarîden önce şehir, şehirden önce medeniyet, medeniyetten önce dünya görüşü oluşmamış

bir ülkenin şehri de, şehir yöneticileri de, ilgili Bakanlıkları da "nekropolde yaşayan" canlılardan ibarettir.

Şehirlerimizi kaybettik. Mevcut zihniyetle bundan sonra "kentsel dönüşüm" ve "marka şehirler"

adına yapılacak herşey "büyük artçı sarsıntılar"la şehirlerimizi daha da harap hale getirecektir.

Yeter ettiğiniz şehirlerimize!

Biraz insaf, biraz idrak, biraz intibah!

(Günebakış, 18 Ocak 2012)

ŞEHİRDE FİRKAT VE VUSLAT

Kültürümüzde "firkat" ve "vuslat" üzerine yâni, ayrılık ve kavuşmak üzerine yazılı ve sözlü birikim hiçbir kültürde olmayacak kadar çoktur. Sadece "bize mahsus" bir varlık idrakinin tezahürleri olarak firkat ve vuslat, kelimelerin ötesinde bir "hal idraki"dir. Özellikle sûfîlerin kelâmı, velîlerin halleri firkat ve ayrılığın yakıcı tablolarıyla doludur. Firkat ve vuslat dile getirilebildiği nisbette 'hakikati kuşatılamayan' bir haldir. Çünkü, dil hâle ne kadar tercüman olabilir ki? Bunu bilen ârifler "firkat" ve "vuslat" ateşiyle kavrulurlar, bu ateşi dışa vurmazlar. Bu kavruluştan nefesleri bazen dile dökerler. Dil, ne kadar becerebilirse kalbin hallerini ifşaya çalışır.

Firkat'in de vuslat'ın da kaynağı Aşk… Onun için dile dökülmesi zor haller..

Büyük Velî-Ârif Ahmet Gazalî "Sevânihu'l-Uşşak"ın 28. faslında "Ayrılık, vuslattan bir derece üstündür; zira vuslat olmazsa ayrılık olmaz, yani ayrılık vuslattan sonra gelir. Gerçekte vuslat bizzat kendinden ayrılıktır. Öyle ki aslında ayrılık kendine kavuşmadır; ancak bu durum, olgunlaşmamış âşıkta olmaz; çünkü âşık, henüz tam anlamıyla pişmemiştir…" der.

İndirgemeci bir anlayışa düşmemek kaydıyla, Gazalî'nin bu hikmetinden pay alarak söyleyelim ki; İnsanın mâsivâ denilen dünya macerası/hayatı aslında sürekli firkat-vuslat arası geliş gidişlerle doludur. İnsan niçin firkat ve vuslat arasında yaşar? Çünkü, geçici olarak koptuğu, ayrıldığı, firkatte olduğu "asıl " âlemin bu dünyada 'vuslat'ı üzere yaşar. O âlemin visali hayatını manalı yapar. İnsan, dünyaya gelmekle "asıl alem"den ayrı düşmüştür. Oraya kavuşmak ister. Dünyada kendisini geçici görmesi firkat hali, geçici olmayana duyduğu arzu ve iştiyakı da vuslat halidir.

Karadenizli yaşlı bir kadına "aşk nedir?" diye sormuşlar. "Seversin alamazsın aşk olur." demiş. Firkat ve Vuslatın kaynağı aşkı herhalde anlatabilecek güzel cümlelerden birisi bu olsa gerek.

Firkat ve Vuslat'la şehrimize yaklaştığımızda, şehrimizi bu iki yakıcı kelimeyle görmek istediğimizde; şehrin hakikatine nüfuz ederiz. Şehrimizden ayrılığımızda vuslatın, şehrimize yaklaştığımızda firkatin yükseldiğini görürüz, hissederiz. … İnsanın, yaşamalar âleminde şehrine duyduğu yakınlık "aşk"a dönüştüğünde "firkat" ve "vuslat" hallerini yaşar..

Hasret, hicran, elem gibi kelimeler de "firkat ve vuslat"ı yorumlayan, onları hale dönüştüren ifade biçimleridir.

Şehirden ayrılık ve şehre kavuşmak fizikî bir olay değildir. Bizim şehirle kurduğumuz ilgi kalbîdir. Aşk'ın konusudur. Büyük Velîlerin, âriflerin ve ediplerin insan vücudunu bir şehre benzetmeleri ve "kalb"i şehrin merkezine yerleştirmeleri, insanın şehirle olan ilişkisinin sadece fizikî bir ilişki olmadığına işaret eder. Aziz Mahmut Hüdai Hz.leri "Ey bu gönlüm şehrini bin lutf ile âbâd eden" diyerek bu manaya dikkat çeker.

Kurban Bayramı vesilesiyle bunlar döküldü kalemimize…

Kurban Bayramı'nda firkat ve vuslat (ayrılık ve kavuşmak)ı hatırlamak, bu kelimelerle, bu hallerle şehrimize bakmak "şehrin mânâsı"nı kavrayabilmek için önemlidir. Çünkü Kurban'ın anlamının "yakınlaşma" olması, bu manâsıyla vuslat (kavuşma)ı hatırlatıyor.

Şehrimizi düşünerek Ahmet Gazali'nin "Ayrılık, vuslattan bir derece üstündür" sözünü irdelediğimizde, kavuşmanın anlamını 'ayrılığımızı'n farkına vardığımızda hissedebildiğimiz gerçeğiyle karşılaşıyoruz. Muhiddin Arabî'nin "Zıdlar birbirine o kadar yakındır ki birleşselerdi bir daha ayrılmazlardı!" hikmeti, Gazali'nin "Vuslat bizzat kendinden ayrılıktır. Ayrılık kendine kavuşmadır" ifadesiyle aynı anlama geliyor.

Gazalî'nin cümlesini şehre uyarlarsak; "Şehre kavuşmak, şehirden ayrılmaktır. Şehirden ayrılmak da şehre kavuşmaktır." Birbirine tezatlı görünen bu ifadelerdeki sırrı anladığımızda kendimizi de, şehrimizi de anlarız. Ne zaman? Yunus Emre'nin "Hamdım, piştim" dediği kıvama, Gazalî'nin "tam anlamıyla pişme" dediği kıvama kavuştuğumuz zaman.

Bu kıvam yoksa, firkatten de vuslattan da nasibimiz olmaz. Olsa olsa (Üstad'ın mısrasıyla) "Var olan yoklukların ömrünü sürüyor" oluruz.

Sözümüzün burasında Üstad'ın 1946'da yazdığı "İstanbul" başlıklı yazısından aldığımız bölümle firkat ve vuslatın kaynağı "aşk"ın şehir gerçekliğine nasıl yansıması gerektiğine bakalım:

"Ben İstanbul'un kara sevdalısıyım.

Sevmek; ne kolay lâf bu böyle!..-Filân şeyi seviyorum, filân şeyi sevmiyorum!Diye, en ucuz, keyfî ve insiyakî hükümlerimizi, çok defa bu lâfla ortaya atarız. Halbuki bana sorarsınız, sevgi kadar basit ve girift, alelâde ve harikulâde, hiç ve her şey hesabını vermediğimiz ve vermeye mecbur olduğumuz nesne yok bu dünyada.

Ben İstanbul'un kara sevdalısıyım…

Ve sevmek fiilinin, alelâdelik içinde harikulâdeliğe eş olarak, onu ancak en girift tecellisi içinde canlandırabileceğine inanıyorum."

Şehrimizi bu anlamda "sevebiliyor" muyuz? Üstad gibi firkatte vuslatan, vuslatta firkatin farkına varabilenler ancak şehrini sevebilir. Gerisi şehrin plâstiğine, maddesine tutkunun ötesine geçmez.

Firkat ve Vuslat'ın hakikatinin âriflerin dilinde ne anlama geldiğinin idrakinde olarak; eğer şehrimiz bize yaşadığımız dünyanın bir gölge gerçeklik olduğunu ve bu 'görünüş'ün asıl gerçekliğin basit bir yansıması olduğunu hissettirebiliyorsa ve böyle ancak bir şehrin "sevilmeye değer" olduğunu bilebiliyor ve sevebiliyorsak ne mutlu…

Kurban Bayramı vesilesiyle şehirde firkat ve vuslatı (ayrılık ve kavuşma) hatırlayabilme idraki, kurban idrakidir…

(Günebakış, 17 Kasım 2010)

ŞEHRİNDEN UZAK "GİZLİ SÜRGÜN" HAYATI YAŞAMAK…

1911 doğumlu Rus asıllı Romancı Henri Troyat doğduğu Moskova'dan 1920'lerde ailesiyle birlikte Rusya'dan kaçıp Paris'e yerleştikten sonra, bir daha memleketine dönmez ve memleketinden çok uzaklarda eserlerini yazar. Önemli bir edebiyatçı olarak çeşitli kurumlarda görev alır. Kendisine "Rusya'yı niçin ziyaret etmediği"ni soranlara "her şeyin hatıralardaki gibi kalmasını istediği"ni ve "rüyalarındaki Rusya'nın karlarının gerçekte olduğundan çok daha berrak ve beyaz olduğu" cevabını verir. Troyat'ın Türkçeye çevrilen eserleri okunduğunda, aslında bütün eserlerine, köklerinin bulunduğu fakat ömrü boyunca ayrı kaldığı memleketinin/şehrinin hasretini, hüznünü yansıtır. Uzaklığı nisbetinde yakıcı bir yakınlık besler memleketine, doğduğu şehre.

Troyat, eserleriyle ilgili bir eleştirmenin söylediği gibi "hep gizli bir 'sürgün' olarak yaşadı ve bunun asla iyileşmeyen acısını çekti. Kendisinin dönemediği, gidemediği 'vatanındaki' kişileri kaleme alıp, onların yaşamlarına kendi özlemlerini katarak acılarını dindirip dayanmaya çalıştı."

Bizim gibi doğduğu şehirden uzakta yaşayan fakat "şehir idraki"ni kaybetmemeye, aksine beslemeye çabalayanların da farkında olsunlar veya olmasınlar, "ait oldukları yer"in düşüncelerine sinen, reflekslerine yansıyan izleri, etkileri var. Fizîken "şehirde" olmakla ruhen "şehirden" olmak arasındaki temel fark budur.

Bu "hal" kimilerine "taşralılık" gelse de, bir hastalık ifrazatı değil, bir "sıhhat" ifadesidir. Şehrinin mekanik "silüet"ine, gürültüsüne değil de "ruhaniyeti"ne meftûn olanların farkına varabilecekleri bir sıhhat alâmeti…

Şehrinden uzakta "gizli bir sürgün" gibi yaşadıkları hayat ve bu hayatın "iyileşmeyen acısı"nı dindirmenin yolu; hissiz-duygusuz bir hayat sürmek değil, bu acıyı 'hayat iksiri' haline getirebilmektir. Bunu yapabilmek için de illâ ki Troyat çapında bir edebiyat adamı mı olmak gerekir?

Bir Trabzon türküsünde "Ne dertlere dayandun, buna da dayan yürek !" şeklinde ifade edilen derîn acıyı biz, şehrinden uzakta olanlara söylenmiş kabul ediyoruz. Dayanmanın, tahammülün, meşakkatin 'nasıl'ından çok 'niçin'idir burada sözkonusu olan.

Bu yazımı yazmaya başladığımda "gizli sürgün" kavramını okuyan yanımdaki arkadaşım "sanki hapisten yazar gibi olmuş" veya "hapishane notları mı yazıyorsun?" dedi. Karşılıklı tebessüm ettik. İşte tam da o "manâ"dır şehrinden uzakta olarak şehrini yazmak ! Şehrinden uzakta yaşamak bir çeşit hapishane hayatı mı? … Daha da geriye gidersek; aslında insanın "dünya sürgünü"ne varırız… Dünyada 'asıl' âlem için bulunma ne ise, şehrinden uzakta şehri için bulunmak da o!

H. Keyserling 'Bir filozofun gezi günlüğü'nde insanın yeryüzündeki 'seyahat'ine ve sürekli 'yeniden keşf'e dair şunları söyler: ".. İnsan, bütün bu deneyimler silsilesinden geçerek, yavaş yavaş aynı noktaya yaklaşır. Ben dünya seyahatime bu nedenle başlıyorum. Avrupa'nın artık bana vereceği bir şey kalmadı. Orada yaşam, varlığımı yeni gelişmelere itemeyecek denli bildik; bunun dışında da, fazlasıyla dar bir alana hapsedilmiş durumda. Avrupa'nın tamamı aslında aynı ruha sahip. Yaşamımın, varoluşu mümkün kılacak denli farklılaşacağı, anlayışın kişinin kavrama araçlarında kökten bir yenilenme gerektireceği, bugüne dek bildiklerimi unutmaya zorlanacağım, vb. enlemlere gitmek istiyorum. .. Sonunda benden ortaya ne çıktığına bakmak istiyorum. Eğer tüm koordinatları algılamış olursam, onların merkezini de belirlemiş olmam ve sonra da tüm zamansal ve mekansal rastlantıların ötesine geçmiş olmam gerekir. Eğer hayatta, beni kendime götürecek bir şey varsa, bunu ancak, dünyayı gezmek için vereceğim zaman başarabilir…"

Bu gezi günlüğündeki notlar, bana Wittgenshtein'in (daha önce de alıntıladığım) sözünü tekrar hatırlattı: "İlk önce gezginliğe çıkmak gerek; ancak sonra yurduna dönebilir, o zaman da ötekileri anlayabilirsin !"

İnsanın "sürgün" halini bir "ruh hastalığı"na dönüştürmeden yaşamasının değerini bilerek "geziye çıkmak", hem yurdunu hem de ötekileri anlamanın kuralı gibi…

Şehrinizden uzaktaki halinizi bir an için "hapishanede" imişsiniz gibi düşünün… Şehriniz ruhunuzda nasıl mükemmelleşir, muhteşemleşir.

Keyserling'in gezi notlarını biraz deforme ederek yazımızı tamamlayalım: "Kendimi gerçekleştirmeme şehir ne kadar yardım eder? Bize genellikle, şehrin bunu engellediği söylenir; oysa şehir, uygun niteliklere sahip olanlara, ruhlarını sürekli yeni oluşumlara zorlayarak yardım eder. Benim için gerçekten bir şey ifade etmeyen izlenimler edindiğim için, zihnim, salt yeni maddiyat elde etmekten kazançlı çıkmıyor. Fakat sonra yine, bir bütün olarak psikolojik varlığım, kendini içinde bulduğu koşullara göre farklı farklı tepkiler veriyor ve bu farklılıklar, bugüne dek benden saklanmış olan gerçekliklere gözümü açıyor…"

Şehrimize bu idrakle bakabiliyor muyuz? Bakabiliyorsak şehir de bize kendisini bu yüzüyle gösterebilir. Aksi halde ne şehrimizi görebilir, ne de bu şehirde kendimizi bulabiliriz.

(Günebakış, 7 Temmuz 2010)

ŞEHRİNİZİ GÖRDÜNÜZ MÜ?

Şehrin insanı etkilemesi, insanın sadece 'bakış'ıyla mı, yoksa insanın şehre sorduğu sorularla ve bu sorulara şehrin verdiği cevaplarla mı ilgilidir? Her ikisiyle de.

"Şehir nedir?" sorusu, ancak "şehir nasıl olmalıdır?", "insanı nasıl etkilemelidir?" sorularıyla birlikte düşünüldüğünde/sorulduğunda tatmin edici bir cevap bulabilir. Cevap anlamlı olabilir.

Soruları soran ve cevap veren eğer "ârif"lerden ise, sorularının da cevaplarının da kitaplık çapta muhtevayı ve derinliği taşıdığından şüphe yok.

Bu bağlamda; aşağıdaki diyalog, bir şehri görmenin, onu tanımanın, onu hissetmenin, onunla bütünleşmenin ölçüsünü ve ruhunu ortaya koyar. Şehri "gördüğünü zannetme" ile şehri "hakikatiyle görme" arasındaki farkın idrak edilmesi, şehrin ne olduğunun hakikati, yâni şehrin gerçekliğidir. Şehrin bu gerçekliğini görüp, idrak ettikten sonra "demek ki bizim gördüğümüzü zannettiğimiz şehir değilmiş !" diyebiliyorsak, şehrimizi varolan hakikatiyle görmüş oluruz.

Büyük Velîlerden Cüneyd-i Bağdadî'nin talebesi, mektuplarında da bahsettiği Ebubekir Şiblî Hacc'a gidip gelen birisine çeşitli sorular sorup cevap aldıktan sonra şöyle bir soru daha sorar:

- Mekke'yi gördün mü?

- Evet- Mekke'yi görmekle değişik bir duyguya, hale büründün mü?

Adamın, "- Hayır" demesi üzerine, Şiblî:

"- Öyle ise sen Mekke'yi görmemişsin." Cevabını verir.

Bu meşhur diyaloğun her sorusuna Şiblî'nin verdiği muhteşem ve derin cevaplarla birlikte, "Şehrin anlamı ve ruhu"nu yakalayabileceğimiz zamanüstü bir ölçüyü görüyoruz.

'Şehirlerin anası" Mekke'yi anlamanın, kavramanın ve ona aidiyetin en üst ifadesi olan bu diyalog, önemli bir ölçü olarak şehrin insan üzerindeki tesirine de işaret eder. Bu diyalog, bir şehrin insan üzerindeki tesirine ve insanın şehirde bulunmakla şehri 'görme'si arasındaki müthiş farka işaret ediyor. "Görme"nin 'bakmak'tan ibaret olmadığı, fizikî bir yönelmeden başlayarak insan ruhunda bıraktığı iz ve tesir, yâni "hal" olduğuna işaret eder.

Yeryüzünde ilk inşa edilen şehir olan Mekke'nin 'hangi mekânları barındırdığı'na ve üzerinde kimlerin yaşadığından kaynaklanan manâsı, bütün şehirlerin bürünmesi gereken manâ, muhteva ve 'şehir karakteri'ne delâlet eder. Yukarıdaki diyaloğun ruhunu böyle kavramak gerekiyor.

Velî-Ârif'lerin gözünde bu manâya bürünen şehir, şehrin "ne olması gerektiği", şehrin insanı nasıl kimyevî bir değişime uğrattığına dair önemli bir ölçüdür.

Şüphesiz Kâbe ve Mekke'nin mekân ve şehir olarak sembolik anlamının ötesinde bir 'ruhu' ve Hacc'da ifadesini bulan anlamı var. Şiblî'nin "sen Mekke'yi görmemişsin!" ihtarı, şehri 'gözle görülenin kalple idrak' edilmesi olarak anlamak gerekiyor.

Kendi şehrimize böyle bakabiliyor muyuz? Şehrimizi böyle görebiliyor muyuz? Böyle görebilmek için kimlere sahiplik ve nelere yataklık ettiğini bilmemiz gerekiyor..

Şehir kendini hissettirmeli !

Yaşadığımız şehrin de böylesine manalardan pay sahibi bir şehir olduğunu söyleyebiliyor muyuz?

Üstad Necip Fazıl, 1956'da yazdığı bir yazıda zamanın şehirlerinden bahsederken "taşını ve kumunu döken bir böbrek gibi en hayırlı sıhhat şartına kavuşmuş olmakla beraber, böbreğin taş yapma istidadından tamamen kurtulduğu ve bünyeden (toksin)leri yüzde yüz süzücü bir mükemmeliyet arzettiği.." diye bahsettiği steril şehirler, Şiblî'nin "görülmesi gereken şehr"inden pay almış şehirlerdir.

Şehrini arayanlar şehrini anlayanlardır..

Onlar ki; gözle bakıp kalple görenler, yâni hissedenlerdir…

Şehrini göremeyenler de şehrine bu gözle bakamayanlardır. Şehrinde şehriyle 'hallenemeyen'lerdir.

Büyük ârif Yunus Emre "Bu çeşniyi tadana, kim ne vereler kana" der. Biz de bu anlamda "şehrimizi bir an olsun görüp, bu görmenin verdiği göz kamaşmasıyla başka bir şehre bakmayacağımız" bir idrak düzeyine ulaşabilirsek şehrimizden bir çeşni tatmış olacağız.

Ol şehir bizden, biz de ol şehirdeniz !

(Günebakış, 21 Nisan 2010)

3 Ağustos 2010 Salı

BIRAKTIĞIMIZ ŞEHİR ORTADA YOK !

Geçtiğimiz günlerde Trabzon/Of doğumlu, üniversite öğrenimini KTÜ'de tamamlayıp daha sonra Trabzon'dan ayrılan kadîm bir dostumla Ankara'da sohbet ederken konu şehrimize geldiğinde, mahzunlaşarak "Yıllar sonra zaman zaman Trabzon'a gittiğimde ürperiyorum. Bıraktığım şehir ortada yok" diyerek "20'li yaşlarının Trabzon'unu aradığını fakat bulamadı-ğı'nı söyledi… Devam etti: "Gençlik yıllarımda her gün beklediğim otobüs durağı, sevdiğim bir insanın sokağını ve evini görüyordu. Ben acaba gene o insanı görebilir miyim? Düşüncesiyle durağa gittim. Genç yaşlarımın şehrinde her gün beklediğim durağı bulamadım, O insanın sokağını ve evini göremedim. Yerinde o yılları hatırlatan hiçbir şey yoktu. Çünkü durak ortada yoktu, yeri değişmişti. Ben gene de bekledim. Bir güzel de ıslandım. Düşündüm: Niçin durağın yerini değiştiriyorsunuz? İnsanın azı dişi ile köpek dişinin yeri değiştiriliyor mu? Artık azı dişi-nin düştüğü yere yenisi gelmiyor. Birçok şehir mekanı gibi duraklar da insanla, şehirle kopmaz bir bütünlük, bir mana ifade ederler.

Oyun oynadığım yeri bulamıyorum. Her sokağını bildiğim şehri tanıyamıyorum. Herhalde bazı mekanları yıkmaya, bozmaya yerel yöneticilerin gücü yetmediği için onlar ayakta kalmış

ama içinde hayat olmayan mekanlar... Bir şehir insanın gözünün önünde böylesine değişir mi? Ha-fızamı yokladım, önce sevdiğim şeyleri, sonra da şehrimi kaybetmişim."

Dostumuz daha da derinleşiyor: "Şehrime gitmesem hatıralarım canlı duracak. Onlar orada var zannedeceğim. Ama gidip de bulamayınca hatıralarımı mezara gömmüş gibi orada bıra-kıp hüzünle geri dönüyorum." diyor. Dostum, hatıralar ile Arkeologların kadîm şehirleri orta-ya çıkarması arasında ilgi kuruyor: "Tarih doğal olarak, kendiliğinden bir şehri örtüyor. Sonra kazıyorsunuz şehrin kalıntılarını buluyorsunuz. Ama bugünün yöneticileri 'şehir kasapları'na dönmüş. Canlı olan her şeyi öldürüp parçalamış, dağıtmış. Parçaları da birleştiremiyorsunuz. Doğal afetlerin tahrip ettiği, örttüğü bir şehri, yıllar, yüzyıllar sonra bile bulabiliyorsunuz ama ben gittiğimde şehrimi bulamıyorum."

Şehirle ilgili duyduğum, yaralarımı depreştiren önemli ifadeler..

Şüphesiz herşey değişiyor, dönüşüyor, mekân değiştiriyor, yıpranıyor... Şehir de öyle... Ancak değişme canlı olan, hatıralar taşıyan her şeyi 'yoketme'yle özdeşleşmişse orada bir katliam var demektir.

İnsan topraktan, mekândan, oralardaki hatıralarından kopamıyor. "Nisyan ile malûl olsa" da gene unutamıyor. Önemsiz bir ayrıntı, bir sembol birdenbire hafızasına ok gibi saplanıyor ve onu derinlere götürüyor.

Nostalji bu mudur? Kelimenin kısırlığı "hatıra"yı karşılayamıyor. "Hatırlama" daha derin bir gerçeklik olarak insanı kuşatıyor.

Benim üç yaşında ayrıldığım fakat kopamadığım, yılda birkaç kez beni doğduğum topraklara çağıran şehrin sesini, dostumuz belki de daha derinden duyuyor ve hatıralarına yönlendiri-yor.

Şüphesiz her neslin, "bizim zamanımızda" diye başlayarak iç çekerek anlatacağı hatıraları var. Her "zaman" ayrı ve farklı bir zihniyete yataklık ediyor. Bu zaman da öyle. Ancak, İnsanoğlu, yaşadığı şehirde zamanın insan ve mekân üzerindeki hakimiyetini kaosa dönüştürüyor ve kendisine geçmişini hatırlatacak şeyleri "niçin tahrip etmemesi gerektiği" sorusunu soramı-yor. Modern zamanların kaotik şehir hayatı ve tedirgin şehir insanı bu soruya zaman bulamı-yor, bu soruyu sorduracak zemin bulamıyor! Hoş, sorsa da alacağı cevap, kendisinin hatırala-rıyla bir anlam ifade edemediği şehir oluyor.

Mühendis dostumun hesaba-hendeseye sığmayan bu duyguları beni de etkiledi. Bu duygular-la Ankara'dan Trabzon'a gelirken, yanımda getirdiğim kitaplar arasında Dostoyevski'nin "Be-yaz Geceler" isimli küçük ama hissî romanı, dostumun duygularını çağrıştıran, gözlemlerinin başka coğrafyalardaki yankılarıyla karşılaştırdı beni.

Dostoyevski, "Beyaz Geceler"de çok sevdiği, uzun süre yaşadığı ve eserlerinden birçoğunu yazdığı Petersburg'u roman kahramanının diliyle anlatırken şunları söylüyor:

"Neredeyse sekiz yıldır yaşadığım şu Petersburg kentinde bir tane bile tanıdık edinemedim. Ama tanıdık benim neyime? Zaten Petersburg'u baştan başa tanırım, onun için bütün kent kalkıp yazlığa gidince haklı olarak herkesin beni terk ettiğini düşünmeye başladım. Yalnız ba-şıma kaldığımı görünce de, büyük bir korkuya kapılarak üç gün neye uğradığımı anlamadın, kentin sokaklarında dolaştım, durdum.... Bütün yıl hep aynı saatte görmeye alıştığım kimsele-rin tekini bile göremedim. Onlar beni elbet bilmezler, ama ben onları

tanırım, hem de yakın-dan tanırım, hepsinin de yüzü hatırımdadır. Onların sevinci benim sevincim, onların üzüntüsü benim üzüntümdür….. Evlerle de aram iyidir. Gezinirken birbiri ardından önüme çıkıp bütün pencereleriyle bana bakarak kimisi, 'Merhaba! Nasılsınız? Eh, ben çok şükür iyiyim, mayısta üzerime bir kat daha çıkacaklar', kimisi; 'E, nasılsınız bakalım? Yarın beni onarıyorlar,', kimisi de, 'Dün az kalsın yanıyordum. Öyle korktum ki!' vs. der gibidirler. Aralarında sevdiklerim vardır, kimisini oldukça yakından tanırım, bir tanesi de önümüzdeki yaz kendisini mimara te-davi ettirecek. Tedavi olurken, Tanrı esirgeye, başına bir şey gelmesin diye her gün uğrayaca-ğım oraya. Hele güzelim pembe bir evin öyküsünü hiç unutamam. Taştan yapılmış, ufacık, sevimli bir evceğizdi bu; hantal komşularına bakıp böbürlenmesini, bana bakarken de yüzü-nün gülmesini gördükçe ona karşı içim sımsıcak olurdu. Geçen hafta yanından geçerken başı-nı kaldırır kaldırmaz: 'Beni sarıya boyadılar!' diye acıklı bir ses işittim. Bir de baktım ki, ne gö-reyim!.. Haydutlar! Barbarlar! Ne sütun bırakmışlar, ne sundurma; hepsini kanarya sarısına boyamışlar! Kanım beynime sıçradı. Çin İmparatorluğu rengine boyanarak çirkinleştirilen za-vallı dostuma bakmaya dayanamayacağım için günden beri de semtine uğramıyorum.

İşte, Petersburg'u ne kadar yakından tanıdığımı artık anlamış bulunuyorsunuz. Nedenini orta-ya çıkarıncaya kadar bir tedirginliğin üç gündür içimi kemirdiğini söylemiştim. Sokakta canım sıkılıyor, 'O yok, bu yok, öteki ne cehenneme gitti!' diye evde kendimi yiyordum. Tam iki gece 'Benim nem eksik? Burada niçin rahat edemiyorum?' diye odamda kıvranıp durdum… "

İnsan yeryüzünde hangi coğrafyada yaşarsa yaşasın, topraktan, şehirden, hatıralardan kopa-mıyor. Kopunca da 'hayattan' kopuyor.

Bıraktığımız şehri bulabilmek istiyorsak, şehrimizle dertlenmek zorundayız!

Dostoyevski'nin sorusunu şehrimize aidiyet duyanlara sorarak bitirelim: "Yaşadın mı yoksa yaşadığını mı sanıyorsun?"

(Günebakış, 4 Ağustos 2010)

30 Kasım 2010 Salı

DOĞU ŞEHİRLERİ Mİ, BATI ŞEHİRLERİ Mİ DAHA GÜVENLİ ?

Geçtiğimiz hafta Pakistan'dan dönen kadîm gönüldaşım Hüsnü Kılıç'la telefonda görüşürken, oradaki müthiş sel felaketi ve getirdiği sefalet içerisinde bile insanların son derece tabii bir şekilde hayatlarını sürdürdüklerini, son derece kötü şartlara karşı nasıl mukavemet ettiklerini, felaket şartlarında yaşamakla normal şartlarda yaşamak arasında sanki hiçbir fark yokmuş gibi yaşadık-larını gözlemlediğini ifade etti. Bir yandan olağanüstü şartlarla mücadele ederlerken diğer taraf-tan davranışlarındaki insanîliği/tabiliği gördüğünü belirtti. İsyan, panik, huzursuzluk yok. Maddî hiçbir şeyi kalmamış insanın huzuru ile her şeye sahip insanın huzursuzluğu/tedirginliği arasındaki müthiş fark gibi… Devamla… Bizim burada her türlü alet-aygıt çeşitliliği ve teknoloji konforu (cep telefonu, bilgisayar, vs.) içerisinde nasıl sıkıntılı, kaotik bir günlük hayat sürdüğümüze vurgu yaptı.

Burada ise; bir saat cep telefonundan ayrı kaldığımızda hayatımızın nasıl altüst olduğunu, nasıl krizler geçirdiğimizle, cep telefonumuzun yanımızda olmadığı zaman kendimizi nasıl müthiş bir yalnızlık ve güvensizlik içerisinde hissettiğimizle ilgili konuştuk. Sözü Şarlo'nun

meşhur “makine örneği”ni hatırlattı. Kimbilir, belki bir gün biz de bu “teknoloji kuşatılmışlığı”nda üzerimizde-ki/etrafımızdaki teknoloji aygıtlarının robotu (tutsağı zaten olduk) haline geleceğiz. Şarlo’nun insanın kontrolünden çıkan teknolojinin nasıl bir traji-komik sonuçlar doğurduğunu Üstad Necip Fazıl’ın ifadelerinden okuyalım:

“Bugünün en büyük problemi makine meselesidir. Şarlo’nun makine ile alayı, o kadar zariftir ki, ancak ruhçu telâkkiye yakışabilir. Meselâ: Bir filminde, bir fabrikada iş tasarrufu için her şey alete dökülmüştür. Amele, soframsı bir yerde oturur. Makine gelir bir kolla ağzına yemek verir, son-ra başka bir kolla da ağzını siler. Makinanın yemek veren kolu bozulur, havada işler ve yemekler yere dökülür. Fakat diğer kol tarafından aç adamın ağzı silinir. Şimdi bu komiklik midir, yoksa ağlatıcı fikir mi? Tam da maddeciliğe zıt...”

Aslında teknolojinin muhasarası altında ve his iptali içerisinde bu hali yaşıyoruz…

Daha sonra gazetelere bakarken birden “Afganistan kentleri New York’tan daha güvenli!” başlıklı bir haber gözüme takıldı. Haberi okuduğumda Hüsnü Kılıç’la sabah aramızda geçen konuşmanın sanki devamı mahiyetinde bir metin gibiydi. BBC ve Reuters’in dünyaya Kabil’den geçtiği haberde NATO yetkilisi Mark Sedwill, bombaların günlük hayatın doğal bir parçasına dönüştüğü Afgan kentlerinin çocuklar için Londra ve NewYork’tan daha güvenli olduğunu belirtiyordu. Sedwill, Kandahar da dahil olmak üzere, Afganistan’ın büyük kentlerinde yaşayan çocukların ‘muhtemelen Londra, New York, Glasgow ve dünyanın diğer büyük kentlerinden daha güvenli bir ortamda yaşadığını” belirtti. Sedwill “Afganistan’ın aile odaklı bir toplum olduğunu ve bu çerçevede biraz köylerden oluşan bir kent gibi görülebileceğini” söylüyor.

NATO yetkilisinin sözleri aslında Doğu ve Batı toplumlarının tarihsel genetiklerine kadar uzatıla-bilir. Bu genlerde yatan “güvenlik” algısı birbirinden çok farklı…

Gerçeklerden çok imajların ‘pazarlandığı’ modern zamanların batısında doğu imajının, doğu şe-hirlerinin de ‘istedikleri ve kurguladıkları biçimde pazarlanan’ şehirler olduğunu söylemeye gerek yok. Doğu şehirleri ve şehir hayatı batının doğuya yönelik ‘kurgu ihtiyacı’nı istediği zaman giderebilse de NATO yetkilisinin sözü bu kurguları bazen bozuyor.

“Batının doğu imajı”nda “Batı şehirlerinin güvenli, doğu şehirlerinin ise güvensiz olduğu” sürekli vurgulanır, servis edilir, zihinler bu yönde şartlandırılır. Bu yargı batı’nın tarihsel genetiğinin değişmez bir parçasıdır. Hatta batının doğuyla ilgili tarihsel yargıları bu temellendirme üzerine kurulmuştur. Ancak kimi gezginler ise bu yargının aksine doğunun son derece insanî olduğunu, gidip gördükleri doğu şehirleri ve insanlarından bizzat gördükleri yakınlıkla kayda geçirmişlerdir.

Güvenlik, temelde insanî bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyaca gerek duyulmayacak çevre şartları oluşturul-duğunda “güvenlik ihtiyacı” diye bir şey sözkonusu olmaz. Batı’nın “güvenlik” algısı ile Doğu’nun güvenlik “algı”sı referanslar temelinde farklılık taşır. “Güvenli Şehir” batıda katil, uyuşturucu müptelası, sarhoş, psikopatların sürekli kontrol altında tutulduğu, onların her an suç işleyeceği düşüncesi ile takip edildiği ‘polisiye’ bir anlayış temeline dayanır.

Doğu’daki “Güvenli şehir” algısı ise; sokaklarında gece ve gündüz “suç işlemeye meyilli” olma ihtimali olmayan, böyle bir “güvenlik” algısının idraklerde yer bulamadığı bir anlayıştır. Batı’da müthiş “bireycilik”ten kaynaklanan ailede sağlanamayan “güven” ve “güvenlik”, Doğu’da ahlâkın da ötesinde bir “aile değeri”dir.

Üzerine her gün tonlarca bombalar yağmasına rağmen hayatını sürdüren Doğu toplumundaki insana/çocuğa karşı, Batı toplumunda bir saat elektriğin kesilmesiyle nasıl bir şehir yağmacılığı yaşandığına sık sık şahit oluyoruz.

İki zihniyet dünyasının insanı, şehir ve güvenlik algısı iki farklı dünya oluşturuyor. Farklı çünkü, referansları, kaynakları farklı.

Batı'nın oluşturmak istediği/oluşturduğu siyasî doğu imajına rağmen bugün elimizdeki batılı gez-ginlerin not defterleri, gezi notları Doğu toplumlarının yaşamlarıyla ilgili oldukça ayrıntılı bilgiler içerir. Doğu şehirlerinde şahit oldukları basit bir davranış biçiminin kendileri için ne kadar hayret verici olduğunu yazarlar. Sadece insanlar için değil, hayvanlar için bile son derece güvenli doğu şehirlerine ilişkin seyyahların notları batı için sadece "ilginç" ve "hayret" edilecek enstantanelerdir. İşte bir tek örnek: İtalyan roman ve hikâye yazarı Edmondo de Amicis 1874'te geldiği İstanbul'daki günlük hayat karşısında uğradığı şaşkınlık ve hayranlığı şöyle anlatır:

"Buradan gelip geçen seyyahların, şehre adım atar atmaz akılları başlarından gitmiştir. Pertusier'nin dili dolanır, Tournefort dilin aciz kaldığını söyler, Pouqueville başka bir alemde olduğunu sanır, La Croix mest olur, Vikont Marcellus kendinden geçer, Lamartine Tanrı'ya şükre-der, Gautier gördüklerinin gerçek olduğundan şüpheye düşer; her biri görüntüleri üst üste yığıp üsluplarını parlatarak düşüncelerinin altında sefilce ezilmeyecek ifadeler bulmak için kendilerine beyhude yere eziyet ederler…"

Sadece insanlar için değil, tüm canlılar için Doğu şehirleri Batı şehirlerinden çok daha güvenli ve yaşanılır. Gene Amicis'ten okuyoruz:

"… serçeler çekinmeden evlere girer çıkar ve çocukların, kadınların ellerinden yem yer; kırlangıç-lar kahvehane kapılarının üstüne, çarşıların tonozlarının altına yuva kurar; sultanlar ya da şahıs-ların katkısıyla beslenen sürüyle güvercin, kubbelerin saçakları boyunca ve minarelerin şerefelerinin altında beyazlı siyahlı kümeler oluşturur; martılar sevinçle uçuşur, binlerce kumru mezarlık-lardaki servilerin arasında sevişir… "

Yabancı bir seyyahın İstanbul'daki bu gözlemi bile batının "kurgulanmış doğu imajı"ndaki vahşiliğe ciddi ve yerinde bir cevaptır. Sadece İstanbul'da değil, bütün doğu şehirlerinde aynı duyarlılığın varolduğuna şahit oluyoruz.

Şehirlerimizde aletlerin, aygıtların, teknolojinin anaforunda kaotikleşen hayatımızda şikayet etmeyi varlık nedeni haline getirmek için var gücümüzle çabalıyoruz.

Hayatınızı nasıl kurgularsanız finali de o şekilde oluyor.

(Günebakış, 1 Aralık 2010)

23 Ocak 2012 Pazartesi

"ŞEHİRLİ İNSAN BİR MAHPUSTUR!"

Modern zamanlarda insan şehirde ontolojik-varlığa ilişkin bir acı mı çekiyor? Yoksa şehrin insanı boğan, ürküten, ezen, insanî olan her şeyi öğütücü bir 'değirmen'e dönüşen yapısı mı onu huzursuzluğa itiyor? Eğer modern zamanlar insanı bunun farkında ise şehirde hâlâ insanî bir 'hücre' yaşıyor demektir.

Yazılar 170

Modern zamanlarda şehirden kaçmanın imkânı yok. Şehirden korunmanın imkânı var mı? Şehir bir saldırı aygıtına mı dönüştü de insanın korunması sözkonusu olsun? Evet! Peki nereye sığınacak insan?

Kimseyi şehirden köye tersine göçe davet etmiyoruz. Köy de şehir de iki ayrı yaşama mekânı olma özelliklerini neredeyse kaybetmiş durumda. Birinden kaçıp diğerine sığınmak imkân dışı. Kaçsanız da gelip sığındığınız yer emniyetli değil. O halde ne demek istiyoruz? Zorlama da olsa nasıl bir koridor açmaya çalışıyoruz?

Bu soru/soruları sorup cevaplar ararken, 1938 yılında Müslüman olan İngiliz yazar, araştırmacı ve kültür adamı Martin Lings'in Türkçeye de çevrilen Hz. Peygamber'in hayatını anlattığı eserinin "Çöl" bölümündeki tesbit ve vurgularıyla karşılaştık. Lings'in yorumları yukarıdaki sorulara cevap koridorları aralayan bir nitelikte.

Lings, Hz. Peygamber'in doğduğu Mekke şehir şartlarını anlatırken ilginç yorumlarda bulunuyor. İlk plânda iyice nüfuz edilmeyince fark edilemeyen yorumlardan bazı kesitleri buraya aktararak, modern zaman şehirleriyle mukayesesini yapalım:

Şöyle diyor Lings, Hz. Peygamber'in çocukluk yıllarındaki Mekke'yi ve şehir insanını anlatırken:

"….. onlara Mabed'in etrafında evler yapmalarını söyleyene dek yarı göçebe bir hayat yaşıyorlardı. Sabit yerleşme tabii ki kaçınılmazdı, fakat bu türlü yerleşme sakıncalıydı. Soyluluk ve özgürlük birbirinden ayrılmaz iki kavramdı ve göçebe özgürdü. Çölde bir insan, mekâna hükmettiğinin bilincindeydi; bu hükmetme sayesinde de bir bakıma zamanın baskısından kurtuluyordu denebilir. Çöl insanı, çadır bozarak dünlerini savabiliyordu; zamanı ve yeri henüz belirlemediği için yarın, bir hüsran olarak görünmüyordu. Fakat şehirli insan bir mahpustu. Onun bir yerde sürekli kalmakta oluşu her şeyi çürütüyor ve -dün, bugün, yarın- zamanın gayesi haline getiriyordu. Şehirler bozulma yerleriydi. Şaşırmışlık ve tembellik onların duvarları arasına gizlenmiş ve insanın uyanık ve tetikte oluşunu köreltmek için hazır bekliyorlardı. Orada her şey, hatta insanın sahip olduğu en önemli özellik olan dil bile bozuluyordu…. "

Lings'in yorumları-satırları modern dünyanın insanın hürriyetini nasıl elinden aldığını görmesi, farketmesi için yol gösterici bir kılavuz gibi. Eski insanın, belki şehirli olmayan ama kendine yeten 'huzuru' ile varlığa ve hayatın anlamına nüfuz eden yapısıyla, modern zaman şehirlerinde yaşayan insanının 'husursuzluğu'nu bir düşünün!

İlginçtir ki insan modern zaman şehirlerinde mekâna hükmetme bilincini kaybetmiştir. Bunu kaybedince de mekân ve bütünüyle şehir insana işkence ederek ölümünü hazırlayan bir düşman haline gelmekte.

İnsan da çaresizlik içinde bu işkenceleri yaşayan ancak, 'anestezi altındaki bir hasta' duygusuzluğuyla tepki veremeyen bir 'canlı' olarak hayatını sürdürüyor.

Modern zaman şehirlerinde dün de bugün de yarın da bütünüyle "hüsran!".

Lings, "Şehirler bozulma yerleriydi" derken 14 asır önceyi anlatsa da aslında bugünün modern zaman şehirlerini işaret ediyordu. O zamanın insanı 'bozulmuyor'du, özgürlüğün ne olduğunun bilincindeydi ve özgürlüğüne sahipti. Düne, bugüne ve yarına hakimdi.

Peki ya bugünün insanı ve şehirleri?

Görüntüsü de gerçeği de gayr-i insanî!

Bakın yaşadığınız şehre! Ne göreceksiniz? Ne yazık ki, bu hız ve ihtirasla insanın şehrin caddelerinde, mekânlar arasında sadece 'yiyecek arayan' mikroorganizmalara dönüştüğünü göreceğiz!

Böyle bir akıbetten ancak insanı insana, şehri şehre iade etmekle kurtulunabilir.

Kâhin değiliz, fütürist hiç değil. Sadece çıktığımız yolun, yaşadığımız şehrin bizi nereye götürdüğünü miyop olmayan bir gözle görmeye çalışıyoruz.

(Günebakış, 25 Ocak 2012)

30 Ocak 2012 Pazartesi

YAŞLI VE YORGUN ŞEHRİN İNSANI...

Üstad Necip Fazıl "Hesaplaşma" isimli konferans-kitabında Şeyh Sâdi'nin insanı hakikatiyle kuşatan "bir damla kan ve sayısız endişe" tanımına 'fikir... endişe... harikulâde tarif' diyerek vurgu yapar. Büyük âriflerin insana dair bu ve benzeri muhteşem tanımları vardır. Gene Pascal'ın "yapayalnız ölürüz" sözüne de Üstad bazı eserlerinde vurgu yapar. Bu sözlerden yola çıkarak, insanın yeryüzünde/yaşadığı şehirde 'yalnızlığı'nı idrak eden değil, onu yokluğun ve yoksunluğun avucunda bir nesneye dönüştüren modern zamanlar, insan-şehir ilişkisinde de insanı hakikatinden koparmıştır.

Bu bağlamda Rus romancı Maksim Gorki ilk defa 1898 yılında yayınlanan ancak bugüne kadar Türkçeye çevrilmeyen "Okuyucu" isimli hikâyesinde yazılışından 114 yıl sonraki modern zamanların insanını konuşturuyor ve aynı zamanda ona sesleniyor.

Gorki'nin kahramanı 'varlığını-ben'ini sorgularken aslında düştüğü nihilizm bataklığında çırpınıyor. Modern zamanların insanı, kendi inşası olan şehirde aynı nihilist ruh haliyle mânâ ve hakikatini unutuyor, kaybediyor.

Gorki'nin hikâyesinden bazı kesitleri Kenan Duru'nun çevirisinden aktarıyoruz:

"*Günümüzün bilinci öyle soğuk ve katı ki, basit ve açık olana karşı tamamen körelmiş, bir şeyleri ısıtıp yumuşatmaktan o yüzden mahrumuz: Biz kendimiz de soğuk ve katıyız. Sanırım bizlerin yeniden güzel düşlere, hayallere ve tuhaflıklara ihtiyacı var, zira berbat renklerle kurduğumuz hayat cansız ve sıkıcı! Bir zamanlar tutkuyla inşa ettiğimiz gerçeklik çöktü çünkü. Çökerken bizi de ezdi... Peki, nedir çare? Bir de hayal gücünden yararlanmayı deneyelim, belki insanın kısa bir süreliğine tekrar doğrulmasına ve dünyada yitirdiği yeri -yitirmemiş midir?- yeniden gözden geçirmesine yardımcı olur. Ne yazık ki insan artık dünyanın efendisi değil, hayatın kölesi, yeryüzünün biricik aslî varlığı olmanın gururunu kaybetmiş, realitenin dayatmalarına saygıyla boyun eğer hale gelmiştir. Öyle değil midir sence de? Kendi icad ettiği gerçekliği ise -matah bir şeymiş gibi- değişmez kanun ilân etmiştir! Bu kanunun boyunduruğuna girmekle insan, hayatın özgürlüğüne giden yolda önüne engel koyduğunu, özgürlük için onu kırıp parçalama hakkına sahip olduğunu idrak etmiyor.*

Zaten o artık savaşmıyor, sadece uyum gösteriyor... Hem, ne için savaşacak? Uğruna kendini kahramanca feda edebileceği idealleri nerede? İşte budur onun can sıkıntısının ve içler acısı hayatının yegâne sebebi, işte budur insandaki yaratıcı ruhun pörsümesinin yegâne sebebi...

Yazılar 172

Bazı körler aklı coşturarak bir şeyler arıyorlar, bari insanlarda yeniden inanç tesis etselerdi.... Ne dersin?

Gorki, kahramanının diliyle devam ediyor:

"..Beni hayata karşı ihtiraslı kılacak hiçbir şey yoktu, kalbim bir ölü gibi soğuk, zihnim baygın bir uykuda gibiydi, muhayyilemin sundukları ise sadece birer kâbustu. Nicedir, günler ve geceler boyu kör, sağır ve dilsiz biri gibi yaşamıştım, ne bir şey arzulamış, ne de anlamıştım. O an bana öyle geldi ki bir ölüydüm ben, bir yanlış anlama sonucu halâ gömülmeyi bekleyen bir ölü. Böyle korkunç bir hayat sürmekten daha beteri ise yaşamanın çok daha güçlü bir iradeyi gerektiriyor olmasıdır. Zira ölüde daha az anlam, daha çok karanlık vardır... Muhtemelen, nefretin verdiği hazzı bile terk etmiştir o..."

...

"... İnsanların hafızasını yine onların hayatlarından çekip çıkardığın yığınla fotoğraf karesiyle doldurup çöplüğe çevirmekle onlara zarar vermiş olabileceğini hiç düşünmüyor musun?.... İnsan et ve deri giydirilmiş koca bir kemik yığınına dönüşmüş durumda ve bu iğrenç kütleye hareket veren de ruh değil, şehvet arzusudur. Ona ihtimam gerekiyor, henüz insanlığını daha tam kaybetmemişken onu hayatta tutmaya acilen! Bir çare üretmelisiniz! Fakat sizler sadece inleyip sızlanarak, ah vah çekerek veya onun çürüyüp kokuşmasını kaleminize kayıtsızca dolayarak onu yaşamaya nasıl iştiyaklı kılabilirsiniz ki? Hayata çürümenin kokusu sinmiş; korkaklık ve kölelik kalpleri istilâ etmiş... İğrençliğin bu kaos ortamına katacak neyiniz var?"

Gorki'nin kahramanı hayat ve varlığa ilişkin daha birçok şey söyledikten sonra;

"- Evet, gidiyorum... gene görüşeceğiz. Bekle!" der muhatabına ve gider.

Ve Gorki hikâyenin sonunda konuşur: *"Nasıl gitti? Hiç farkına varmadım. Gidişi ani ve sessizce oldu, kaybolan bir gölge gibi... Ben ise uzun bir süre daha parkta oturduğum bankta kalmaya devam ettim; ne dışarıdaki soğuğu hissetmiş ne de parlak ışığıyla donmuş ağaç dalları üstünde parlayan güneşi fark etmiştim. Aydınlık günü ve her zamanki gibi ışıl ışıl parlayan güneşi görmek tuhafıma gitmişti. Kar örtüsüne bürünmüş bu yaşlı, yorgun yeryüzü güneşte göz kamaştırıcı bir parlaklıkla parlıyordu..."*

Sâdi'nin "kan ve endişe"diye tarif ettiği insanı Gorki başka bir yerde konuştururken aynı noktaya mı varıyor? Aynı yerde konuşsalar da ayrı referanslardan yola çıkıyorlar.

Bakın şehrinize... Şehrinizin yaşlı ve yorgun gövdesinde barındırdığı modern zamanlar insanının Gorki'nin nihilist objeye dönüşen insanından farkı kaldı mı?

İfade edemesek de, hissettiklerimizi yoğunlaştıramasak da aslında şehirde bu haldeyiz. Endişeli değil şaşkın ve çaresiz... Gorki'nin insanı gibi arayış içindeyiz belki ama neyi aradığımızı bile bilmiyoruz.

Aradığımız bize çok uzakta belki. Belki yanımızda, yanıbaşımızda. Ama ona uzanacak mecalimiz var mı? Onu anlayacak idrakimiz, onu görecek ruh gözümüz? Bir çağ depreminin, sarsıntıların, uzayıp giden korkunç çığlıklarla dolu bir yüzyıl mağarasının içindeyiz. İmanın, vicdanın, parçalanmamış bir vicdanın bizi terk edip gittiği o korkunç bulamacın içinde ağrılara, yıkımlara uğramış halde bekliyoruz. Ama neyi?

Çağımızın ve şehrin insanına çok mu ütopik ve ekstrem yaklaştık?

(Günebakış, 1 Şubat 2012)

21 Mart 2011 Pazartesi

ŞEHRİN HAFIZA DEFTERİ…

Kadîm şehirler tarihî süreçte kaçınılmaz olarak önemli dönüşümler geçirse de bu şehirlerin ruhu, hafızası, varlıklarını bazı sokaklarda, bazı mekânlarda, bazı şehir mobilyalarında devam ettirirler. Artık zamanını kaybetmiş, sahipsiz kalmış öksüz bir çocuk gibi yaşasa da, sessiz ama bir o kadar güngörmüş bu sokaklar-mekânlar o şehrin tarihî aynasıdır, tarihe açılan kapısıdır. Aynı zamanda hayata açılan kapısı…

Kendisini modern zamanlara taşıyabilen kadîm şehirlerimizin hemen hepsinde bu tür tarihî sokaklar-mekanlar varlıklarını sürdürmektedirler. Bu mekânlar adeta şehrin "gen örneği"dir. İstanbul'da, Bursa'da, Konya'da, Amasya'da, Manisa'da, Erzurum'da vs. şehrin 'tarihî gen'lerini yaşatan örnek mekânları-sokakları-mahal'leri görmek mümkün…

Trabzon da, muhteşem ve zor coğrafyasının verdiği avantajla bu tür 'gen örnekleri'ni bugüne taşıyabilmiş ender şehirlerden birisidir. Bütün tahribat ve yıkımlara rağmen direnen coğrafyası bugünlere kadar gelmiş fakat artık yorgun düşmüştür. Bu konuda Çömlekçi önemli bir 'gen örneği'dir. Trabzon'un tarih-i kadîminden bugüne kadar şehrin hafızasını taşıyan önemli bir mahalle, önemli bir mekândır. "Çömlekçi Yokuşu" kavramı, kısa mesafeli bir yokuşun ötesinde bir anlam taşır. Burada kimlerin hatıraları yok ki? Hangi sanatçının, hangi mütefekkirin, hangi şairin, gezginin hatıraları yok ki? Yaşlı-genç-çocuk herkesin Çömlekçi'ye dair hatıraları vardır. "Çömlekçi Yokuşu" adeta Trabzon'un hafıza defteridir.

Şehirler modern zamanlarda kendisini "yenilenmiş yüz"leriyle gösterebilmeli! Doğru. Ancak bu yenilenmiş yüzlerini onun tabii organizmasından kesip koparmak ve yerine protez bir organ koymak o bünyeye sokulmuş bir yok edicidir. Devamla vücudun diğer organlarını da çürütecek bir etkiye sebep olacaktır.

Çömlekçi yenilenmeli! Şehirde bugünkü haliyle eskimiş, arkaik bir mekân görüntüsü vermesi hoş değil. Coğrafî varlığı, dokusu, şehrin tarihî siluetiyle uyumu korunarak dönüştürülebilmeli! Ancak, "dönüşüm" denen o uğursuz kelime adına işlenen cinayetleri gördükçe insanın şimdiden şehre 'elveda' demesi kaçınılmaz. Kanaatim odur ki; yenileme adına yapılacak her şey artık "eski Çömlekçi"den izler, hatıralar taşımayacaktır.

"Değişim talebi" diye bir kavram var. Çömlekçi bugünkü yorgun haliyle 'şifa arayan' bir organ gibi bu talebini bize iletiyor. İletiyor da, bu talebi karşılayacak idrak ve inşaya sahip şehir yöneticisi var mı ki bu talebi karşılayabilsin?

Çömlekçi'yi yok etmek, hatıraları, şehri, insanı yok etmekle eş anlamlıdır. Ruhuna ve maddesine sadık kalarak yeniden inşa etmek ise onu 'ihya etmek'tir. 'Çömlekçi' isminin bile Trabzon için nasıl 'yaşayan' özel bir mekân ismi olduğunu söylemeye gerek var mı? Onun için endişe ediyoruz. Endişemiz Çömlekçi'nin kurtarılması adına yok edilmesi! Çömlekçi'nin yıkımı Trabzon'un yıkımıdır. Veya şöyle de söyleyebiliriz: Çömlekçi'nin ihyası Trabzon'un ihyasının ilk adımı olmalıdır. "Yıkım"la "ihya" bu anlamda karmaşık duygulara sevk ediyor bizi. Endişemiz: Çömlekçi'nin ihya değil imha edileceği yönündedir!

Bugünkü kaosu, çirkinleştirilmiş, bakımsız, kontrolsüz ve denetimsiz bırakılan haliyle sanki kasten bu hale düşürüldü diye düşünüyoruz. "Artık dönüştürmekten başka çare kalmadı!"

denilerek bu tarihî mekânda yeni projeler uygulansın diye bu hale getirilmiş olmasın? TOKİ'nin himayesinde gerçekleşecek "Çömlekçi Kentsel Dönüşüm Projesi"nden endişe etmekte haklı olduğumuzu belirtmeye gerek var mı?

Endişemiz odur ki; Çömlekçi'ye "kentsel dönüşüm" adına girecek ilk kazma, ilk iş makinesi adeta insan vücuduna aniden saplanan hançer gibi olacaktır! Korkarız ki; bir operatör mahareti ve duyarlılığıyla değil nobran bir modernist yaklaşımla Çömlekçi bir daha onarılamayacak bir şekilde tahrip edilecek. Şehirlerimiz bu endişelerimizi haklı çıkaracak uygulamalarla dolu.

Şehirlerin bir köşesinde garip, sakin ve fakat vakur bir biçimde varlığını sürdüren, adeta modern zaman mekanlarına karşı şehri savunan Trabzon'daki Çömlekci gibi mekânların "artık şehre yakışmıyor" kompleksiyle 'kentsel dönüşüm' adına yok edilmesi karşısında herkes sessiz. Hatta bu tahribatlara aldırmıyor. Karşı çıkanlar ise marjinal tepkiler olarak görülüyor.

Bizim derdimiz; çömlekçi gibi mekânların pejmürde durumunu korumak değil, coğrafyayı tahrip etmeden, coğrafyanın yapısına müdahale etmeden, örselemeden bugüne taşıyabilmek. Uygulanacak projeden kullanılacak malzemeye kadar müzelik ve sadece 'görüntü'den ibaret değil, bugünkü canlılığını yarına taşıyabilecek 'yaşayan' bir Çömlekçi ortaya çıkarabilmek. Yani Çömlekçi'yi 'kendi kalarak yenileyebilmek'... Bu da işlerin en zoru veya en kolayı…

İşin faili olan Trabzon Belediye Başkanı "TOKİ ile görüştüğü"nü ve "Çömlekçi'de kentsel dönüşüm projesi konusunda Trabzon halkına söz verdiği"ni ve "bu sözünü yerine getireceği"ni, "görev süresinin sonuna kadar mutlaka Çömlekçi'de yıkımların başlayacağı"nı söylüyor. Kongre merkezi, beş yıldızlı otel, iş ofisleri ve konutlardan ibaret projenin orijinal bir tarafının olmayacağı gayet açık.

Belediye Başkanı nasıl bir "şehir sorumluluğu" taşıması gerektiğinin farkında mıdır, bilmiyorum. Bildiğim ve gördüğüm tek şey; şehir idrak ve ihyası konusunda "dünya görüşü"ne sahip bir şehir yöneticisine henüz rastlamadığımızdır. İsterdik ki Trabzon bu konuda adım atsın, çığır açsın. Canlı bir organizma gibi şehir "nasıl" kendini yeniler ortaya koysun. Ancak bu konuda da "eyvah!" diyeceğimizden şüpheniz olmasın!

Cumhuriyetin ilk yıllarında başlayan "urbiside: şehir soykırımı", 2000'li yıllarda tüm hızıyla devam ediyor. Şehri 'dönüştürme' adına!

Rahmetli Muhakkik Mimar Turgut Cansever bu konuya dikkat çekiyor: "Ülkemizde asır başında var olan Osmanlı mahalle, yol, konut dokuları, maalesef yanlış bir değerlendirme sonucunda yetersiz, büyük bulvarlara sahip olmadıkları için imar edilmemiş addedildi ve bu şehirlerin "mamur", imar edilmiş hale getirilmesi için yeni şehir planları yapıldı. İmar planı adı verilen bu planlar ile ilk aşamada şehirdeki topografyaya uyarak vücuda getirilen yol şebekeleri cetvel ile çizilip, bulvar özentilerine dönüştürüldü. Bu arada tarihi mimarlık mirasının emsalsiz güzellikteki evler yıkılıp yolun iki yanına apartmanların inşasını emreden planlar uygulandı..."

Cansever önce "imar planlar" sonra "ıslah planları"na dikkat çekerek şehirlerimizin nasıl dokularının tahrip edildiği ve insanlarımızın nasıl gayr-i insanî bir çevreye ve mekânlara mahkûm edildiklerine işaret ediyor. 2000'li yıllarda da bu katliam ve mahkûmiyet "kentsel dönüşüm" adı altında yapılıyor.

Bilmek gerekir ki; şehir sadece ekonomi-politikten ibaret değil. Hatta şehir için en son düşünülecek şey ekonomi-politik. Şehri böyle görmek ve her şeyi ekonomi-politiğe göre tasarlamak şehri 'yaşanılır' olmaktan çıkarmaktır.

Kimileri için sıradan bir mahalle ismi veya yokuş olsa da Çömlekçi bir mahalleden, bir yokuştan öte bir manâya sahip… Şehirle bütünleşmiş bir sembol… Bu sembol yok edilmemeli, kentsel dönüşüme kurban edilmemeli!

Kentsel dönüşüm adına, doğduğumuz, yaşadığımız kente "ait" olmaktan şüpheye düşeceğiz. Kısa insan ömründe belli bir zaman sonra, sadece şehrin mekânlarına bakıp 'acaba bu şehre mi aidim?' diye dehşetle soracağız.

(Günebakış, 23 Mart 2011)

30 Temmuz 2012 Pazartesi

GELDİĞİMİZ YERE DÖNELİM, ŞEHRİ YOK ETMEDİĞİMİZ ZAMANLARA!

Yerli olduğu "zannedilen", yerli "kıyafetleri" taşıyan, yerli gibi "konuşmaya çalışan" şehir yöneticilerinin şehirlerine verdikleri zarar, yaptıkları kötülükler, işgalcilerin-istilâcıların yaptıklarıyla mukayese edilemeyecek derecede vahimdir. Bu iki tür "istilâcı" arasındaki fark şu ki; birisi 'bizden zannedilerek' tedricen, yavaş yavaş, hissettirmeden, bazı kavramlarınarkasına sığınarak şehri tahrip ediyor, diğeri ise doğrudan.

Tarih, medeniyet, mimarî, estetik ve yaşanılabilirlik perspektifinden şehrimize bakabilecek yabancı bir gezginin şehirlerimizin bugünkü hali için vereceği ilk hüküm; *"bu şehirlerin büyük bir istilâya, tahribata uğradığı"* olacaktır. Bir başka hüküm ise; *"bu şehirlerin hiçbir şahsiyetlerinin kalmadığı ve şehir yöneticilerinin şehirlerini şahsiyetsizleştirmek için elinden geldiğince gayret ettiği",* bir başka hüküm ise; *"bütün bu şehir tahribatlarına-katliamlarına rağmen acaba şehirde hiç mi yaşayan yok? Hiç mi tepki veren yok? Şehir bütünüyle boşaldı mı yoksa?"* şeklinde hayret dolu ifadeler olacaktır.

Bu üç tamamlayıcı hüküm ışığında yaşadığımız şehre bakın. Eğer tarih, medeniyet, mimarî, estetik ve bunların tümünün sonucu olan "yaşanabilirlik" konusunda bir fikriniz ve pratiğiniz varsa bizi bu hale mahkûm ve mecbur edenlere karşı koymak, şehrimizi ve kendimizi korumak gibi bir mükellefiyetimizin olduğunu anlarsınız.

Çünkü şehir adına yapılan her şeyin, her türlü tahribatın yapılandan daha büyük ve dehşetli bir şekilde bize döndüğünü, bizi boğacak uygulamalar olduğunu düşündüğümüzde hem şehrimizi, hem de kendimizi 'kurtarma' adına mevzilenmemizin kaçınılmaz olduğunu görürsünüz.

Nasıl bir mevzilenme? Siyasî iradeye ve onun emrindeki şehir yöneticileri ve uygulamacılara karşı en azından "yüksek sesle" şehrimize sahip çıkma adına ne gerekiyorsa o yönde mevzilenmeli, duruş sergilenmelidir. Hatta şehri korumanın varlığımızla kaim bir ödev olduğu bilinciyle şehre sahip çıkabilmeliyiz.

Nasıl? İşte bütün mesele de bu…

Şehrimizi bir "ibadet bilinciyle" korumalıyız. Çünkü tüm insanî oluşların gerçekleştiği 'büyük mekân' şehirdir. Örneğin muharref Tevrat'ın Mezmurlar Kitabı'nda Küdüs'le ilgili şu cümleler yer alır:

"Ey Yeruşalim, seni unutursam,

Sağ elim kurusun.

Seni anmaz,

Yeruşalimi en büyük sevincimden üstün tutmazsam,

Dilim damağıma yapışsın! "

Bir şehre aidiyetin "yemin"le bağlandığı, şehri bir "ibadet tutkusu"yla sevmenin, onda yok olmanın, her an onunla vecd halinde olmanın ifadesidir bu satırlar.

Bir şehre sahip çıkmanın ibadet haline geldiği ve bu ibadetin vazgeçilemezliğinin ifadesi olan böyle bir yemin aynı zamanda ertelenemeyen, devredilemeyen bir mükellefiyetin, geri dönüşü olmayan bir yürüyüşe çıkmanın ifadesidir.

Bizim için de böyle değil mi? Hz. Peygamberin *"şehirlerinizi ihtişamlı yapınız!"* ölçüsü bize şehrin korunması gereken kutsal bir yönünü işaret ediyor, emrediyor!

Bu noktada Muhakkik Mimar Turgut Cansever'e kulak verelim: *"Canlılar içerisinde geleceği en yüksek bir bilinç, bir sorumluluk ile idrak edebilecek varlık insandır. Tabii şu var, meselâ karıncalar, geleceği düşünebiliyorlar; ama yalnız yuvalarını düzeltiyorlar. İşte kuşların, çeşitli canlıların bu tip çabaları var; ama insan, bütün dünyayı biçimlendiriyor, dünyaya müdahale ediyor. Dolayısiyle bu müdahalenin gerçekte, gelecek için de geçerli bir müdahale olması, son derece ciddi bir sorumluluk haline geliyor…"*

Bugünkü şehircilik ve ilgili bakanlıklarda, şehir yöneticilerinde böyle bir sorumluluk var mı? Böyle bir sorumluluğu taşıyacak idrak var mı?

Şehirlerimizi kendilerinin de "ne idüğü"nü bilmedikleri bir kutsal kelime olan "kentsel dönüşüm" adına tahrip etmekte yarışanlara şu ibret ve dehşet dolu olayı hatırlatsak acaba biraz olsun "biz ne yapıyoruz?", diye kendilerine sorarlar mı?

Bulgar Ordusu 1912'de Balkan Savaşı'nda Edirne'yi işgal ettiğinde, bir süre sonra Selimiye'yi yıkma kararı alır. Fakat işgalcilerin komutanı bir türlü yıkma emrini veremiyor. *"Bunu Çar Hazretlerine sormamız lazım"* diyor ve yıkmak için izin istiyor. Çar Ferdinand, tüm siyasetçilerin, bakanların, belediye başkanlarının, valilerin, mimarların, vs. zihinlerine kazımaları gereken şu muhteşem cevabı veriyor: ***"Hayır! Tarih karşısında böyle bir sorumluluğu üzerime alamam".***

Var mı böyle bir idrak şehir yöneticilerinde?

Ne acıdır ki, dünyanın ağızları açık bir şekilde seyrettiği medeniyet şehirlerimize, üzerimizdeki sigara paketini koruduğumuz kadar sahip çıkmıyoruz! Bu ayıbın, bu utancın farkında bile değiliz!

Kime ne söylemek istiyoruz? Kimi hangi göreve çağırıyoruz? Kime hangi suçlamayı yöneltiyoruz? Bunların hepsinin cevabı Çar'ın cevabının içinde.

İşgalci ve imarcının birbirine karıştığı, artık yerli "imar"cılar var olduğu sürece yabancı işgalcilerin tenezzül etmeyeceği şehir istilâlarına karşı, büyük sinemacı Tarkovski'nin *"Geldiğimiz yere dönelim, suyu kirletmediğimiz zamanlara.."* cümlesine benzer şekilde, bizim

de şehir katliamlarını gördükçe şöyle mi dememiz gerekecek: *"Geldiğimiz yere dönelim, şehri kirletmediğimiz, yok etmediğimiz, öldürmediğimiz zamanlara!"*

Hangi idrak, hangi şehir yöneticileri ve hangi insanla? Temel soru da bu.

22 Şubat 2011 Salı

ŞEHİRDE HEPİMİZ "TRUMAN BURBANK"LARIZ...

Yaşadığımız hayat 'gerçek' mi yoksa 'sanal' mı?

Peygamberlerin taşıdığı mesaj ve onların takipçisi büyük velîlerin, âriflerin 'hakkel yakîn' müşahade ettikleri ve bizi sürekli 'uyardıkları' gibi yaşadığımız dünyanın gerçekliği, 'mutlak gerçek'lik olan hayatın bir ön izlemesi olduğudur. Yâni sanal bir dünyada sanal bir hayatı yaşıyoruz. Bu hayat "aslı burada var olmayan" gölge bir hayat… Gerçekliğin bizi çoğu kez yanıltan yansıması… İnsanın mükellefiyeti; bu sanal hayatın pasif bir nesnesi olmaması, varlığın bilincine varması ve 'kim'liğini sorgulamasını gerekli kılıyor. "Varlığın idraki" burada… Gerçek zannettiğimiz sanal âlemin farkına varmak, insanın en büyük meselesi…

Sanal âlemin kurguları bazen 'kendimizi' ve yaşadığımız hayatı sorgulamaya götürüyor. Kurgular, kurgulayanın farkında olmadığı bir 'temel gerçeğe' idrakleri yöneltiyor… Filmler de 'hayattan kesitler' taşıyan sanal filtreler olmalarına rağmen bazen bizi 'ben'imizle 'kendimizi idrak'le karşı karşıya getirirler.

Peter Weir'in "The Truman Show" adlı eseri de bu türden bir film…

"The Truman Show"u seyredenler hatırlarlar. 1998 yılında vizyona giren filmin ilginç bir konusu vardır. Bir TV kurumu, terk edilmiş bir bebeği sahiplenir ve ona Truman adını verir. Truman'ın etrafında, gerçekte var olmayan, gerçekliği olmayan sanal bir ada oluştururlar. Truman bu adada büyür, hayata atılır, sigortacılık mesleğini icra eder. Yaşı ilerlemesine rağmen bulunduğu adada aslında hapis hayatı yaşadığını, bulunduğu yerin büyük bir stüdyo olduğunu bilmez. Kahramanımızın tüm hayatı her karesiyle canlı yayında kitlelere seyrettirilir. Adanın adı "Seahaven"dir. Bu sanal hayatta Truman hariç herkes senaryo gereği rollerini oynayan oyunculardır. Truman Burbank ise televizyon show'unun ana oyuncusu olduğunu bilmeden "gerçek zannettiği" hayatını yaşamaya devam eder. Herkes Truman'a 'yaşadığı hayatın ne kadar mükemmel bir hayat olduğu"nu telkin eder. Hayatı 24 saat boyunca tüm dünyaya canlı olarak seyrettirilir. Fakat uzun bir süre sonra Truman bazı şeylerden şüphelenerek gerçekleri öğrenmeye başlıyor.

Truman yaşadığı sanal hayatın sonunda adadan kaçmaya çalışır ve denize açılmak üzere harekete geçtiğinde "gerçek hayat mekânı zannettiği" stüdyonun duvarına çarpar ve müthiş gerçeği o zaman anlar.

Aslında hepimiz yaşadığımız dünyada/şehirde, farkında olmadığımız böyle bir senaryonun oyuncuları mıyız? Figüranları mıyız?

Modern zamanların metalik ve mekanik şehirleri içerisinde yaşadıklarımız, farkında olalım veya olmayalım bizi böyle bir hayatı sürdürmeye 'mahkûm ettiren' bir atmosfere sahip.

Öyle şehirlerde yaşıyoruz ki; bu şehirlerin 'gerçekliğini sorgulama'yı bile aklımızdan geçiremiyoruz. Sorgulamaya kalkışsak bile, kendini ele vermeyen bir soğuklukla bizden kaçıyor… Aslanda biz bu 'kurgu şehir'de gerçek hayatı yaşadığını zanneden Truman

Yazılar 178

Burbank'larız adeta. Farkımız; şehirden kaçmak için harekete geçtiğimizde şehrin duvarlarına çarpsak da bir 'fanus içinde' olduğumuzu anlayamamamız.

Modern zamanların sanal şehirleri bir TV stüdyosu gibi bize 'mutlak gerçeklik' olarak sunuluyor. Sunumu yapanlar malûm meçhuller... Senaryoda yerimiz hep aynı. Yüzyılımızın şehir ve insan 'algı'sı bizi nerede olursak olalım, hangi tarih-kültür mirasına sahip olursak olalım aynı sona doğru hızla itiyor. Batılı-Doğulu demeden herkes bulunduğu şehirde gerçek zannettiği sanal rolleri oynuyor.

Büyük muhakkik mimar Turgut Cansever bunu, yüzyılımızın *"kültür çöküntüsünün belirgin özelliklerinden biri, gayri insanî tekdüzeleşme"*si olarak ifade ediyor.

Truman Burbank'ın yaşadığı hayat aslında hepimizin yaşadığı hayat... Hatta Truman, bizden daha çok varlık bilincini taşıyor. Biz, böyle bir hayatın içinde olduğumuzu bilmemize rağmen habersizmişçesine bu hayatı yaşıyoruz. Sanki "aslolan gerçeklik değil, sanallıktır"a iman etmiş mü'minleriz. Bu imanı taşıdığımız sürece Truman'ın "Seahaven"inde yaşamaya devam edeceğiz. Truman dışında her şeyin sahte, kurulup-yıkılabilen yapay bir dekordan ibaret olduğu hayatı, daha iyi bir hayata tercih edemediğimiz için burada yaşamaya mahkûmuz.

Yaşadığımız şehir-stüdyo o hale getirildi ki, her dekoru paslanmış, küflenmiş, dökülmeye yüz tutmuş çehresiyle bize ısrarla gerçek kimliğini dikte etmeye çalışsa da biz bunu görmek istememekte ısrar ediyoruz.

Sözün burasında Üstad'ın "Çile"sinden mısraları hatırlıyoruz:

"Bu nasıl bir dünya, hikâyesi zor;

Mekânı bir satıh, zamanı vehim.

Bütün bir kainat muşamba dekor,

Bütün bir insanlık yalana teslim."

Şehirde bize sunulanların baş döndürücü büyüleyiciliği karşısında sarsıntı geçiriyoruz. Zaten modern zamanların insanı esir alan en önemli enstrümanları: Hız, renk, ritm ve büyü... Şehir, sesi ve rengini bunlarla sergiliyor.

The Truman Show filminde bir cümle var ki, insanın şehirde nasıl aldatıldığını ve sanal bir dekora mahkûm edildiğini ortaya koyuyor:

"Dışarıda, benim sana sunduğum dünyadan daha fazla gerçek yok!"

İnsana, kendisine sunulan sanal dünyanın gerçekliği kabul ettiriliyor. Ve biz, hepimiz şehrimizi de tüm yeryüzünü de Seahaven gibi zannediyoruz.

"Şehir Stüdyo"ya hapsedildiğimizin farkına vardığımız zaman insanî gerçekliğimizin de farkına varırız.

Şehrimize bir de The Truman Show'da yaşıyoruz gibi bakmaya ne dersiniz?

(Günebakış, 23 Şubat 2011)

5 Temmuz 2011 Salı

BİYOLOJİK HAYAT VE ŞEHİRDE "FARKINDALIK"...

Canlılar içinde yaşadığı şehrin “farkında” olan sadece insan mıdır? Çoğu kez insanın yaşadığı fakat ‘farkında’ olmadığı şehrin diğer canlılar farkındadır. O’nu hissederler. O’ndan etkilenirler, tepki verirler. Bu canlılar davranışlarıyla ‘’şehrin farkında olması gerektiği’ni insana hatırlatırlar, ihtar ederler. Sadece “biyoloji”siyle varlığını sürdüren canlılara karşı insanın ‘idrak edici”, “şehir kurucu” vasfı; şehri “yaşanmaya değer hayat”a uygun biçimde tanzim ve tezyîn edişi O’nun “şehri inşa eden ruh idraki”ni yansıtır.

Bitkiler ve böceklerin dahi, yaşadıkları “yer”le olan ‘bağ’ ve ‘ilgi’leri insanı dehşete düşürürken, ne yazık ki insanoğlu ‘yaşadığı yer’e kayıtsız kalıyor, farkında olamıyor. Şehri göremiyor, şehrin sesini işitemiyor, şehrin havasını soluyamıyor. İdrakleriyle değil de sindirim sistemiyle şehre bağlı olanların şehir idraki, midevî ‘hazım kapasiteleri’yle sınırlı kalıyor. Böylece “idrak sahibi” olmayan diğer canlılarla aynı biyolojik hayatı sürdürüyor.

Şehir’le ilgili önemli ve ilginç metinlerden birisi olan “Şehir Kuramı” isimli makalesinde Don Martindale bu konuda şunları söyler:

“Bir yaşam sistemi olarak şehir, yeni kentli-böcek ve hayvan formları oluşturarak biyolojik evrimin bizzat yapısına müfuz eder. Gümüşçün, karafatma, tahtakurusu ve hamamböceği gibi böcekler, proleterya kadar şehre özgü ve bürokrat kadar kentlidirler. Fare ve sokak kedisi; kayıtsızlık ve inceden inceye işlenmiş ‘sinizm’ kadar şehirli olan bir bakış açısına sahip şehir sakinleridir. Şehrin kuşlar aleminden de temsilcileri vardır. Geçimlerini ticaret artıklarından sağlayan serçe, sığırcık kuşu ve güvercin tıpkı diğer kentliler gibi sang froid (soğukkanlılık) ile trafikten kaçar, meydanlarda tartışır ve saçaklarda toplantı düzenlerler. Her şehrin şafak vaktinde, dairelerin, dörtgenlerin, çokgenlerin ve üçgenlerin-şehrin geometrisinin- yeryüzünden kurtulan insan ruhu gibi buğulu havada, deyiş yerindeyse, yüzdükleri anlar vardır. Yıldızlı gecelerde, şehrin kulelerinin, hayranlık uyandırıcı ışık demetinden boşalan karanlığı yırtacakmışçasına göğe taarruz ettikleri zamanlar vardır. Bu anlarda şehir, insanlığın bizzat zamana karşı keskin bir meydan okuyuşudur. “

Devam ediyor Martindale: “Geleneksel kanıtlar, eski insanların, kendi şehirlerine ait özel nitelikleri algılayıp değerlendirdiklerine tanıklık eder….. Klasik Yunan’da yurttaş, şehrin üyesi olmaktan gurur duyuyordu ve bu özelliği kendisini barbardan ayırdeden bir fark olarak görüyordu. Roma sakinleri de benzer bir kent gururu içindeydiler.”

Martindale’nin bu sözleri aslında ‘medeniyet şehirleri’nin özellikleridir. Tarihsel şehir ve yaşama kültürümüz bize, şehirleri ortaya çıkaran nedenlerin (kimi Marksist düşünürlerin aksine) insanın diğer varlıklarla birlikte sadece üretim ilişkilerine bağlı olmadan ‘yaşayabileceği’ ve yaşama nedenlerinin sadece tarihsel şartlara bağlı olmadığını göstermektedir.

Şehrin insana tevdi edilmiş bir “emanet” olduğunu düşündüğümüzde, şehre ‘sadakat’in icbar edici, zorlayıcı bir görev olduğunu anlarız. Ne yazık ki, insan dışındaki canlılar ‘bilinçsizce’ bunun farkındadırlar da, sadece insan bunun idrakinde değildir.

Şehir sadece “şehir” değildir. Kendisini aşan ancak kendinden kopmayan mânâların tecelli zeminidir.

Şehir aslında bizi “seçer”! Bu, seçim biyolojik bir seçim değildir. Kendisini emanet edeceği, kendine liyakat gösterecek insana yaşama imkânı verir. Gerisi kendilerini “şehirde yaşıyorum”

zanneder. Ama asıl onlar ‘katakomp’larda, yâni yer üstünde yaşadıklarını zannederken yeraltı mezarlarında yaşarlar. Şehir kendilerinin farkındadır ancak onlar şehrin farkında değillerdir.

Bir gün şehir bizimle biz de şehirle hesaplaşacak mıyız acaba?

Şehir idrakimiz varsa evet !

Bir gün kendimize soracağız: Bu şehrin gerçek yüzü hangisiydi ? Biz yaşarken hangi yüzüyle karşılaştık? Bu sorunun cevabı bizde gizli. Bizim şehre vereceğimiz cevabın muhtevasında saklı.

Bir gün şehrin biyolojik çeşitliliğinin bir parçası olmak istemiyorsak o şehre sahip çıkmayı öğrenmeliyiz. Aksi halde, tıpkı denizin insan cesetlerini kıyıya atması gibi, şehir de kendine sahip çıkmayan insanı, kendi ruhunun bahçesinden kovar. Kovmasa da o insan, ‘yürüyen ceset’ olarak varlığını sürdürebilir.

Şehrin aklı ve şehrin zekâsı karşısında insan ne yapmalı? Şehrin zekâsının kendine duyarsız kalanlar için acımasız bir zekâ olduğunu, aklının ise kendini anlamayanlar için bir cehennem olduğunu bilmeliyiz.

Şehir, kendisini hangi kollara emanet edeceğini bilir. Hangi insana “görüneceği”ni bilir!

Siz, bir şehri imha ettiğinizi zannedebilirsiniz. Ama şehir ‘küllerinden yeniden doğma’yı bilen bir ustadır. Her an yeniden doğmayı becerebilen o binlerce yıllık ustanın sizi hafızasında işaretlemesinden korkmanız gerek! Onun için sorumluluğunuzu kuşanın! Şehrin ruhuna sahip çıkın!

Hangi şehir ruhuna? Sizi biyolojik hayata değil, ‘yaşanmaya değer hayat’a çağıran şehir ruhuna!

İnsan hayatı şehir ruhu ve hayatının yanında yalnızca bir “an”dan ibarettir. İnsan bu “an”ı nasıl değerlendirirse şehir de onu o şekilde yargılayacak ve hatırlayacaktır. Bir gün hepimiz mezara gireceğiz. Önemli olan şehrin hafızasında “mevta” olmamaktır.

Şehirde, tüm hayat belirtilerinin ortadan kaybolduğu biyolojik hayatı yaşamamak için şehrin farkında olmalıyız!

Şehrin hangi karesinde olursak olalım, yukarıdaki soruları şehrimize sorabiliyor ve tatmin edici cevaplar alabiliyor muyuz? Sorabiliyor ve alabiliyorsak şehrimizin “farkında”yız. Aksi halde diğer canlılar gibi biz de “biyolojik” hayata devam ederiz.

Hani şu külhanbeylik meşhur lakırdıyı tepetaklak edip işe yarayacak şekilde yeniden söyleyelim: “Şehre sadakat şerefimizdir!”

(Günebakış, 6 Temmuz 2011)

3 Nisan 2012 Salı

RUHANİLİĞİ TERKEDİLMİŞ ŞEHİR...

Medeniyet seyyahı Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Kudüs’ü anlatırken Hristiyanlarca kutsal sayılan bir mekândan bahseder ve “Hikmet bu kim bu kadar zib ü ziynet ile ruhaniyet yokdur, gûya bir temaşagâhdur” der. Yâni “hayret verici olan, o kadar güzel süslemelere karşı ruhanilikten yoksundur, daha çok seyirliktir” der. Seyahatname’sinde anlattığı Bursa için ise

"Hâsılı Bursa ruhaniyetli bir şehirdir" der. Evliya Çelebi'nin bu müthiş gözlem-tespitlerini tüm şehirler ve şehir mekânları için ölçü kabul edebiliriz.

Muhakkik Mimar Turgut Cansever de bir medeniyet mimarı kimliğiyle "İnsanı insan yapan bakma tavrıdır!" der.

Modern zaman şehirlerine ve onların neredeyse mabedleri haline gelen AVM'lerine, devlet yapılarına, özel mekânlarına, okul, sosyal tesis, vs.'lerine Evliya Çelebi'nin bu "ruhanilik" gözleminden yola çıkarak baktığımızda; bırakın ruhaniliği, ruhanilik diye bir şeye ihtiyaç hissedilmediği, ruhaniliğin terk edildiği bir yüzyılda şehirde Kafka'nın (sabah uyandığında kendisini bir böcek gibi gören kahramanı) Gregor Samsa'sı gibi yaşıyoruz.

Ruhanilik... Yâni eşyanın, şehrin/mekânların size kendisini hissettirmesi... İnsanın eşya/şehir ile canlı temas kurması... İnsanın şehir ve mekân karşısında kendisini yabancı hissetmemesi... Şehirle, mekânla konuşabilmesi... İnsanın şehrin dilini anlaması, şehrin de insanın diline aşina olması... Varlığın anlamının kavranması, hissedilmesi... Şehirde/eşyada/mekânda bulunan muhtevanın size kendi kokusunu verebilmesi... Nihayetinde şehir ruhu, medeniyet kaynaklı olarak 'yaşanmaya değer' bir hayat verir şehre...

Ruhanîliğin etimolojisine baktığımızda; nefes, soluk, rüzgâr, güzel koku gibi anlamları da kuşatıyor. Bu anlamlarıyla bile şehirlerimizin birçoğu ruhanîliğini kaybetmiştir. Varolan sadece iskeletleri... Biz ise "bakma tavrı"mızı kaybettikten sonra şehirde hangi mekana, hangi gözle bakacağımızı da kaybettik. Adeta gördüğümüzü zannediyoruz, ama aslında bakışımız "körleşmiş".

İşin bir diğer tarafı: Görme tavrınız, referansınız bir medeniyet tasavvurundan kaynaklanıyorsa, modern zaman şehirlerinin hangisine bakarsanız bakın Evliya Çelebi'nin bahsettiği "ruhanîliği" asla göremeyeceksiniz, göremiyoruz.

Görebilmek için önce görecek idrak, sonra görecek göz, sonra bakma tavrı gerekli. Devamında gördüğüyle rabıta (içsel bağ) kuracak bir bünye, yâni ruhanîlik gerekli. Bakma tavrımız olsa bile, bu tavrın yöneleceği bakılacak ve ruhunu hissedeceğiniz mekân gerekli.

Modern zaman şehirlerinde ve mekânlarında ruhanîlik yok! Medeniyet şehirlerinin ise "ruha ihtiyacı" yoktu. Çünkü onların dokularına nüfuz etmiş bir 'medeniyet ruhu' vardı.

Şehirlerimiz niçin ruhaniliğini kaybetti? Veya yeni şehirlerimizde niçin ruhanilik yok? Çünkü medeniyet idraki, şehir telâkkisi, mekân bilinci ve bunların sürekliliğine ilişkin şehir yöneticilerinde hiçbir bilgi, birikim, derinlik, estetik, muhteva yok. Kaygıları da yok. Onun için ortaya çıkan yapılar, insanın üzerine yürüyen, insanın üzerine çöken, adeta insanı yok etmek için inşa edilen ahir zaman alametleri gibi...

Evliya Çelebi'nin hayret ettiği ve "o kadar güzel süslemelere karşı ruhanilikten yoksundur, seyirliktir." cümlesini bugünün şehir yöneticileri beyinlerine, ruhlarına kazımalılar. Yaptıkları mekânların "nasıl bir ruha sahip olması" gerektiği üzerinde kafa yormalılar.

Şehir yapılanmalarında yol gösterici kılavuz niteliğindeki bu cümle, ruhanîliğin tasarımı aşmış bir tasavvurdan kaynaklandığını da içeriyor.

Üstad Necip Fazıl bir yazısında "satıhta süslenmek isterken ruhta kuruduk" der. Şehirlerinizi, mekanlarınızı ne kadar görkemli yaparsanız yapın, ne kadar süslerseniz süsleyin, size

ruhanîlik kokusu vermiyor, sizinle ruhanî bir bağ kuramıyorsa ‘ruhta kuruma’ başlamış demektir.

Peki, “ruhsuz bir dünya”da inşa edilen şehir ve mekânların nasıl bir ruhu olabilir? Ontolojik çatlama şeklinde çıkış, huruç olabilir mi? Henüz medeniyet kökleriyle bağlarını bütünüyle koparmamış şehirlerimizde eski mekânlarla yeni inşa edilecek mekânların ‘ruh yakınlığı’nı, ruh yansıtıcılığını sağlamak, öncelikle yeni mekânların, eskinin ‘bugün yaşayan’, bugüne taşınan ruhuna sahip çıkılmalıdır.

Ruhsuz bir şehre ruh taşımak, şehrin tarihselliğinde yatan ruhaniliğini keşfetmesine bağlıdır.

Hacı Bayram-ı Velî “ben dahi bile yapıldım taş u toprak arasında” derken şehrin ruhuna işaret ediyordu. Şehrin ruhu, şehrin tüm mekânlarına işlemiştir, sinmiştir. Tıpkı oksijenin hayatımızı kuşattığı gibi şehrin ruhu da şehri kuşatır. İnsan gibi şehir de “ruhu” ile vardır. Ruhun terk ettiği insan nasıl ki “insan” değil “ceset” ise, şehir de ruhunu terk ettiği an veya ruhu şehri terk ettiği an cesetten ibaret kalır.

Şehrin ruhu varsa dili vardır, sırrı vardır. Dünü ve yarını vardır.

“Kentsel dönüşüm” denilen istilânın şehirlerimizi kasıp kavurduğu ve hiçbir tarihsel değer, norm, kural tanımadığı bir dünyada ruhanîliğin yeri yok. Sadece seyirlik ve metabolitik mekanlardan ibaret bu dönüşüm ruhanîlik yerine insiyakî (içgüdüsel) bir refleksle izah edilebilir. Ne yazık ki dönüşe dönüşe kendini tanıyamaz ve yaşanamaz hale gelecek olan şehirlerimizde sadece ‘yiyecek arayan’ sürüngenlerden başka canlı kalmayacak!

Yaşadığımız şehrin ruhanîliğinin her geçen gün kaybolmaya başladığı bir zaman diliminde, ‘değişim, dönüşüm’ çılgınlıklarına kurban edilmesinin önüne maalesef geçilemiyor. Bunun nedeni siyasî olmaktan önce idrakî’dir. Siyasîlerde ve yerel yöneticilerde tarihsel bilinç, şehir ve medeniyet idraki olmayınca ortaya ‘kentsel dönüşüm’ denilen, insanın ve şehrin kıyameti yâni kaosu çıkıyor.

Ne kadar süslenirse süslensin modern zaman şehirlerinden ve mekanlarından ruhanilik yansımıyor!

Eskilerin “vaaz-ı cedid değil, keşf-i kadîm lazım” dediği, kadîm ve kalıcı olanı yeniden ortaya çıkarma yönünde zihinleri zorlamak gerekiyor. Tabii böyle bir zihin varsa!

(Günebakış, 4 Nisan 2012)

4 Mayıs 2010 Salı

"ŞEHİR CESETLERİ"

Bir şehrin ölümü ve ceset haline gelmesi nasıl bir şeydir? Bunu tasavvur etmek bile insanı ürpertiyor. İnsanın ölümü ve ceset haline gelmesi ne ise, şehrin ölümü ile birlikte ceset haline gelmesi de öyle bir şey. Her ikisinin ortak tarafı, onlara hayatiyet veren ruhlarının kendilerini terketmesi… Ruh, insanı ve şehri terk edince ortada sadece ceset kalıyor…

İnsan ve ceset… Şehir ve ceset… Korkunç…

Şehir ve içinde yaşayanların “ceset” haline gelmeleri, yâni helâk olmaları Ad, Semud, Ress, Sodom, Gomore, Sebe gibi topluluk ve şehirler örneğinde Kur’an’da “ibret” olarak anlatılır. Daha sonra Pompei’nin hikâyesi de bütün dehşetiyle önümüzdedir.

Şehirsiz insan neyse, insansız şehir de o. O kadar anlamsız. Divan edebiyatında şehrin insan vücuduna benzetilmesi ve merkezinin "kalp" olması da bu yüzden olsa gerektir... Şehrin ölümü bazan daha da ürpertici. Çünkü, üzerindekilerle yaşıyorken, zaman içinde ölen ve ceset haline gelen şehirden daha ürpertici ne olabilir ? Bugünün antik şehirleri böyle bir duygu verir insana.

Başlık, İtalyan şair ve yazar Giovanni Papini'ye ait. 1920'li yıllarda yazdığı "Gog" isimli meşhur eseri yıllar önce Türkçeye çevrildiğinde müthiş ilgi uyandırmıştı. "Şehir Cesetleri" de Gog'daki bir bölümün başlığı.

Ürpertici, kasvet verici bir başlık "şehir cesetleri". Ruhun bedenden ayrılmasıyla bedenin hayatiyetini kaybetmesi, ceset haline gelmesi... Şehrin mekânları, bir vücudun çürümüş veya çürümeye yüz tutmuş organları... Canlı bir organizma olan şehrin ceset haline gelmesindeki korkunçluğu düşünebiliyor musunuz?

Papini Şehir cesetleri'ne "Ölü şehirleri gezip görmek düşüncesiyle eski dünyada yaptığım seyahatin sonlarına yaklaşmıştım. Bir harabeler ve mezarlıklar yolu takip etmiştim. Canlı insanların yaşadıkları, canlı şehirlerde duracak yerde ölülerle dolu ölü şehirleri gezdim." diyerek başlıyor.

Yarının ruhsuz, biçimsiz şehirlerinde üst üste istiflenmiş insan topluluklarını düşünen Papini, 'eski insan kovanlarının taş iskeletleri' olan "Şehir Cesetleri"ne hayranlık duyuyor.

Çok fazla yoruma girmeden sözü Papini'ye bırakalım. Papini, üzerinde artık hiçbir hayat izi kalmamış antik şehirleri anlatıyor:

"Ölü şehirler! Hepsini gördüğümü iddia edemem ama en ünlülerini gezdim. Bu eski insan kovanlarının taş iskeletleri, beni, yarının leşlerinin üst üset yığıldıkları bayağı şehirlerden daha çok çekiyor. Kırık sütunlar artık hiçbir şeyi taşımıyor. Gök anıtların temellerini yeniden fethediyor. Güneş mahzenlere ve lahitlere girmiş. Evler yıkılmış duvarlardan ibaret. Araları açılmış taşlarla dolu sokakların üstünden dünyanın güçlüleri, evlerinin veya vilayetlerinin efendileri değil, ölüm aşıkları ve işçiler geçiyor. Eskiden eğlenilen, sevişilen odalara şimdi yağmurlar yağıyor. Tiyatro amfilerinde kertenkelelerle akrepler güneşleniyor. Kralların büyük salonlarına baykuşlar yuva yapmış."

"Bu geçmiş debdebelerin yıkıntıları, otlarla sarılı duvarcıklar haline gelmiş zevk ve gurur başkentlerinin kalıntıları belki başkalarında hayret uyandırır ama bende değil. Tahrip ve aşağılama duygum bu harabeler arasında mükemmel bir şekilde tatmin ediliyor. Bazen mağrur bir sevinç duyuyorum, bu çözülme içinde bir ben yaşıyorum; bazen de alçalmanın şehvetini tadıyorum. Bizim şehirlerimiz de bunlara benzeyecek, gururumuz aynı sonla bitecek. Şu veya bu şekilde alışılmış olandan farklı düşünüyorum: Palmir, Londra'dan daha heyecan verici. "

"Yer altından çıkarılmış veya terk edilmiş şehirler, yaşayanlarla ölçülemeyecek kadar güzeldir. Çünkü hayalgücü onları yeniden inşa eder, eksiklerini tamamlar ve daha mükemmel, daha muazzam bir bütün elde eder. Benim için yarım ya da yok olmak üzere olandan daha harikulâde bir şey yoktur. Ve ölmesi gerektiğini bilen için ölüm korkusundan daha güçlü bir iksir olamaz."

"Paestum'e gittiğim gün havada fırtına vardı. Eski Yunan'ın bütün hayatını ve parlaklığını görebilmem için asırların kemirmesine rağmen yine de canlı, bal rengi, muazzam sütunlu

Neptun anıtını güneşin bir anlık lütfuyla seyretmek yetti. Ölmüş bir Tanrının bu kocaman ölü evi, yeşillikler, çiçek açmış çiriş otları, kapkara dağlar arasında homurdayan deniz ve tabiattan daha canlı ve parlak görünüyordu gözüme. Orada, yanıbaşımda çok güzel, esmer bir genç kız vardı. Başındaki kırmızı örtü ve gece meleği gözleriyle anıtın duvarında, ölümün kendisi gibi duruyordu."

Papini'nin "Şehir Cesetleri"nden kesitler bunlar…

Papini'yi okuyunca Üstad Necip Fazıl'ın "Bir şehir ki orada insan hayat üstü leş!" mısraını hatırlıyorum. Papini'nin "yarının şehri" dediği bugünkü modern şehirlerimizde insanlar gerçekten üst üste yığılmış, giderek cesede dönüşme yolunda… Gene Üstad bir mısrasında "Siz hayat süren leşler" derken de bu gerçeğe mi işaret ediyor acaba?

İnsan leş, şehir de ceset haline gelmeden, helâk olmadan yâni mahvolmadan 'nerede yaşadığı'nı, neye memur ve mecbur olduğunu hatırlamalı !

Şehrimizin bugününü ve yarınını bir de bu şekilde düşünmeye ne dersiniz?

(Günebakış, 5 Mayıs 2010)

27 Mart 2012 Salı

"MEKÂN YABANCILAŞMASI"NA TUTULMAK..

"Mekân yabancılaşması" modern zamanlarda olduğu kadar, kadîm dönemlerde de görülen önemli bir sendromdur. Özellikle bir medeniyetin ruhunun üzerinden çekildiği şehirlerde 'münzevi' bir şekilde yaşayan mekânların muhataplarında bıraktıkları bir sendrom… Mekân mı insana, insan mı mekâna yabancılaşıyor? Aslında her ikisi de… İnsanın mekâna yabancılaşması; onu tanıyamaması, ona karşı 'hissizleşmesi'dir. Mekânın insana yabancılaşması ise, insanla olan ilişkisinde fonksiyonunu kaybetmesi, 'duyu kaybı'na uğramasıdır.

"Bize ait" olduğunu zannettiğimiz fakat ruhunu kaybettiğimiz, onlara yabancılaştığımız, karşısında etkilenmediğimiz tarihî mekânlarımızın manasını ve hala süregelen çekiciliğini ve etkisini, onları gören "yabancı"lardan dinlediğimizde/okuduğumuzda biz bile hayret ediyoruz. "Nasıl olur? Bu mekânlar bize bir şey anlatmazken, onlara nasıl anlatabilir?" şaşkınlığını yaşadığımız şehrin sakini olan "gerçek sahipleri", bugün artık giderek ölüme terk ediliyor… "Gerçek sahipleri" diyorum çünkü, sadece o tarihî mekânlar şehrin "ne olduğu"nu, "kime ait olduğunu" anlatabiliyor. Şehrin bir zamanlar sahip olduğu ruhu ancak o mekânlar yansıtabiliyor.

Şaşkınız diyorum. Niçin? Çünkü, medeniyet iklimimizin tecelligâhı, sergi alanı olan şehirlerimize ve şehir mekânlarına ilgisizliğimiz, onları tanıyamayışımız, onlarla 'konuşamayışımız' giderek onları 'gereksiz, anlamsız taş yığınları' olarak görmeyi beraberinde getirecek, getiriyor.

Bu "görme biçimi"nin devamında 'şehirlerimizin görüntüsü bozuyor" gerekçesiyle, bunların da yok edileceği endişesini taşıyoruz…

Söz konusu ettiğimiz veya edeceğimiz, hemen hemen bütün kadîm şehirlerimizde 'sembolik' de olsa varlığını sürdüren tarihi malzemeleri, eşyaları, mekânları, oldukları şekliyle korumaya vurgu yapmak değil… Bu ayrı bir konu…

Gelmek istediğimiz, daha doğrusu göstermek istediğimiz; içinde yaşarken bile hissedemediğimiz ‘mekân ruhu’nun insanı nasıl etkilediğine günümüzün önemli şairlerinden Şili’li Neruda’yı şahit göstermektir.

Notlarımın arasında bulunan ve birkaç yıl önce bir yazarımızın da dikkatini çeken Şili’nin önemli şairi Neruda’nın Hindistan günleri sırasında yaşadıklarını anlattığı cümleleri, sadece mekânların ruhunu değil, aslında şehirlerin, hem de “bizim şehirlerimizin” ruhunu tam anlamıyla yansıtacak, muhteşem ifadelerdi.

Bizim göremediğimiz, hissedemediğimiz, duyamadığımız güzelliği, ruhu, sesleri Neruda hakikatiyle görüyor, hissediyordu.

Ölümünden birkaç yıl önce Paris Büyükelçiliği sırasında L’Express dergisinin sorularını cevaplandırırken, konu dinlere gelince Neruda Hindistan’dan söz eder. Der ki: ““Bir gün Rangoon’da bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Bir tapınağın önünde binlerce kişi toplanmıştı. Çamurlar içinde diz çökmüş duruyorlardı. Tapınağın içindeki rahiplerle aynı dindendiler, fakat içeri giremiyorlardı. Ne haksızlık! Buda, gücünü uygulamaya geçirememişti. Buna mukabil bana Müslümanlığın daha yakın düştüğünü fark ettim.”

Soru soran Gazeteci şaşırır ve “Nasıl oldu bu?” diye sorar. Neruda, “Tuhaf bir şekilde..” diyerek anlatmaya başlar. Oldukça sıcak bir yaz gününde yürürken karşısına beyaz renkli bir camiye rastlar. Biraz dinlenmek ve serinlemek için camiye girer. İçeride bir süre oturur ve düşünceye dalar. Caminin içinde kimse yoktur. Biraz sonra birkaç Müslüman gelip Neruda’yı fark eder ve ona “Müslüman mısınız?”, “Buraya niçin geldiniz?”, “Ne yapıyorsunuz?” gibi sorular sorarlar. Neruda, Müslüman olmadığını söyler. Biraz dinlenmek ve düşünmek için camiye girdiğini söyler. Bunun üzerine “Haklısınız, burası derin düşünceye müsait bir yerdir. Yine gelebilirsiniz.” derler.

Neruda söyleşinin devamında diyor ki: “Doğu’da geçirdiğim yıllarda beni en çok etkileyen bu olay olmuştur. Bilirsiniz, fillerle yapılan âyinleri, maşlahlarla, ölü kafalarından kolyelerle süslü tanrıça Kali’yi… Üç beş kuruşa takla atacak rahipleri; bunları hiçbir zaman çekici bulmadım. Oysa, susuz bir havuz gibi serin, o aydınlık cami beni çok etkiledi…”

Bu muhteşem hissediş karşısında insanın büyülenmemesi mümkün değil.

Kendi mabedinin kokusunu alamayan, kendi şehir mekânlarında haşyet ve huzuru yakalayamayan “yerli”lere nisbetle Neruda’nın bu derin hissedişi bize kaybettiğimiz şehir ve mekân ruhunu hatırlatabiliyor mu?

Neruda’nın bize verdiği ders veya Neruda’dan çıkarmamız gereken trajik sonuç: Nasıl bir mekân yabancılaşmasına tutulduğumuzdur.

Mekânlarımızı ne kadar tanıyorsak, kendimizi de o kadar tanıyabiliyoruz.

(Günebakış, 28 Mart 2012)

9 Temmuz 2011 Cumartesi

“MODERN ZAMAN KENTİNDE YAŞAMANIN HİÇBİR İNSANÎ NEDENİ YOK”

Yüzyılımızın önemli düşünürlerinden Baudrillard’ın “Amerika” kitabında New York’u anlatırken söylediklerini okuyunca, yaşadığımız şehrin ve insanların rüyalarını süsleyen modern zaman kentlerini nasıl bir meş’um akıbetin beklediğini görür gibi oluyoruz.

Yazılar 186

Modernliğin kemalini yaşayan, ömrünü tamamlamış kentlerin 'metal yorgunluğu' yaşadıkları, hız ve ritm içinde ölümü beklediklerine şahit oluyoruz.

İnsanın modern zaman kentlerinde nasıl yalnızlaştığı, nasıl atomize olduğuna Baudrillard'ın New York için söylediklerinden kesitler aktaralım: "Burada sokaklarda tek başına düşünen, tek başına şarkı söyleyen, tek başına yiyip kendi kendine konuşan insanların sayısı ürkütücü. Ama yine de bir araya gelmiyor; tersine birbirlerinden kaçıyorlar; dolayısıyla birbirlerine benzemeleri kuşkulu…

Ancak belli bir yalnızlık var ki başka hiçbir yalnızlığa benzemiyor. Herkesin önünde, bir duvarın, bir arabanın motor kapağı üstünde, bir parmaklık boyunca yemeğini tek başına hazırlayan adamın yalnızlığı. Burada her yerde görülüyor bu; dünyada görülen en üzücü sahne; yoksulluktan daha üzücü; herkesin içinde yalnız başına yemek yiyen bir kişi, dilenen bir kişiden daha çok üzücü. Hiçbir şey bundan daha çok insan ya da hayvan yasalarıyla çelişkili değil, çünkü hayvanlar yiyeceği paylaşmaktan ya da almak için çekişmekten her zaman onur duyarlar. Tek başına yemek yiyen insan ölmüştür… "

İnsanın tek başına dağ başında yaşamasıyla kalabalıklar içinde yalnız olarak şehirde yaşaması arasında fark var mıdır? Veya benzerlik var mıdır? Bu soruya Baudrillard New York'tan cevaplar arıyor:

"İnsanlar neden New York'ta yaşıyorlar? Aralarında hiçbir bağ yok. Ama yalnızca iç içe yaşamanın neden olduğu bir elektriklenme dışında. Yapay bir merkeziyet için büyük bir yakınlık ve çekim duygusu. New York'u kendi kendini çekici bir çevre yapan işte bu; bu çevreden çıkmak için de hiçbir neden yok. Burada bulunmanın hiçbir insani nedeni yok; iç içe, birbirine yakın yaşamanın verdiği sarhoşluk dışında..."

İnsanın dehşete düştüğü bir durum. Hayatın da ölümün de hiçbir anlamının olmaması için çıldırmış olmak gerek. Ama modern zaman kentlerinde çıldırmış olmak sıradan bir olay. Kimse kimsenin farkında değil. Metallerin birbirine değmesiyle oluşan elektrik, ne yazık ki insanlar arasında yok. Kentin insanı 'yaşıyor göstererek' öldürmesi böyle bir şey olsa gerek.

Baudrillard, modern zaman kentlerinin gelecekte nasıl yok olacağını bir kâhin üslubuyla belirtiyor: "Gelecekte kentler daha genişlemiş ve kentlikten çıkmış olacaklar, yine gelecekte kentler toprak altında yitecek, adları bile kalmayacak. Her şey yapay ışık, yapay enerji ile dolu altyapıya dönüşecek. Parlak üstyapı, çılgın dikeylik yok olacak. New York yatay parçalanmanın ve onun ardından gelen yer altı patlamasının gerçekleşmesinden önce bu barok dikeyliğin, bu merkezkaç tuhaflığın son sınırıdır..."

"New York, tüm halkın şaşılacak bir suç ortaklığı ile yakın yıkımını komedi imiş gibi görüyor; ama bu onun çöküşünün bir sonucu değil, kendi gücünün bir sonucu; bu gücü de üstelik hiçbir şey korkutmuyor; çünkü korkutan hiçbir şey yok ortada. Yoğunluğu, yapay elektrikliği herhangi bir savaş düşüncesini yok ediyor. Bir gün önce o kadar çok enerji harcanıyor ki, ertesi sabah yaşamın yeniden başlaması bir tür mucize..."

Baudrillard "bu ülke umutsuzdur" diyerek Amerikan kentlerinin vahşiliğine not düşüyor:

"Burada kentler, gezgin çöller gibi. Anıt yok, tarih yok: Her yerde gezgin çöllerin ve simülasyonun coşkusu. Birçok vadisi bulunan çorak toprakların bozulmamış sessizliği içinde de, bitmeyen ve aldırmaz kentlerin içinde de aynı vahşilik… Buralarda her türlü derinlik yok

olmuş; parlak, devingen ve yüzeysel yansızlık; anlama ve derinliğe meydan okuma, doğaya ve kültüre meydan okuma, kökeni artık belli olmayan, kaynağı olmayan bir üst-mekân…"

İşte size çağımızın en önemli düşünürlerinden birisinin gözüyle "dünyanın gıpta ettiği" modern zaman kentinin görünüşü…

Hız içinde huzursuzluğun, ışık altında kasvetin, insan görünümü içinde eşyalaşmanın, gözleri kamaştıran bir özentiye dönüştüğü ülkemizin zavallı şehir yöneticileri! Nasıl bir 'derin şehir'e sahip olduğunuzu idrak etmemenin cezası olarak; batı insanını bitkisel hayata mahkûm eden kentlerin çekiciliği size yeter!

Baudrillard'ın cümleleri, "kentsel dönüşüm" cinnetine tutulmuş şehir yöneticilerine ve "Şehircilik Bakanı"mıza ithaf olunur.

"İşte yolculuk bitti" diyen düşünürümüzün sözünü soruya dönüştürerek bitirelim: "Şehirlerimizin yolculuğu bitiyor mu? "

(Günebakış, 13 Temmuz 2011)

20 Aralık 2011 Salı

ŞEHRE TÜKÜR VE GERİ DÖN !

Filozof Nietzche en önemli eseri olan "Böyle Buyurdu Zerdüşt"te 'geçip gitmek üzerine' başlığıyla Zerdüşt'ün dilinden şunları söyler:

"Burası büyük kent; burada bulabileceğin hiçbir şey yok, ama her şeyi yitirebilirsin.. "Neden geçmek istedin bu çamurun içinden? Ayaklarına acısana! Daha iyisi kentin kapısına tükür ve geri dön! …Burada büyük düşünceler canlı canlı haşlanır ve küçük parçalar halinde pişirilir.

Burada bütün büyük duygular çürür; burada ancak bir deri bir kemik kalmış duygucukların kemiklerini takırdatmalarına izin vardır! Şimdiden burnuna gelmiyor mu ruhun mezbahalarından ve umuma açık mutfaklardan yükselen kokular? Kentin her yanında boğazlanmış ruhun buharları yok mu?

Ruhların kirli ve buruşuk paçavralar gibi asılı olduğunu görmüyor musun? Buz kesmişler ve sıcağı damıtılmış sularda arıyorlar; sıcaktan bunalmışlar ve donmuş ruhlarla serinlemeye çalışıyorlar; hepsi de artık ölümcül hasta ve kalabalıkların bağımlısı olmuşlar. Burası her türlü şehvetin ve günahın yuvası; ama burada erdemli olanlar da var…

İçinde aydınlık, kuvvetli ve iyi ne varsa hepsi adına tükür bu kente ve geri dön! Tükür bastırılmış ruhların, zayıf göğüslerin, kısılmış gözlerin ve yapış yapış olmuş parmakların kentine! Çürümüş, adı kötüye çıkmış, şehvet düşkünü, karanlık, gevşek her yanlarını urlar kaplamış, hainlik adına ne varsa tümünün aynı kazanda kaynadığı; bu büyük kente tükür ve geri dön! "

Devam eder Nietzche: *"Böyle dedi Zerdüşt; ve büyük kente baktı, içini çekti ve uzun süre sustu. Sonunda ise şöyle konuştu: …Bu büyük kent de tiksindiriyor beni. Burada da, orada da ne düzeltilebilecek bir şey var ne de kötüleştirilebilecek bir şey… Vay haline bu büyük kentin!- ve isterdim ki, onun içinde yanacağı alev sütununu şimdiden görebileyim! … Büyük kentin yanından geçip gitti…"*

Yazılar 188

Bir şehrin insan ruhunu yutan mezbahaya dönüşmesini tahayyül edebiliyor musunuz? Ruhun mezbahası olur mu? Düşünceye konu olabiliyorsa demek ki oluyor!

İnsanın şehre olan öfkesini böylesine büyük bir nefrete dönüştüren sebep nedir? Veya yaşadığı şehrin insan ruhunu her an 'kesime hazır' hale getirmesinin sebebi nedir? İnsanın da teslimiyet içinde "şehir mezbahası"nda her an sırasının geleceği endişesini bile kaybetmiş biçimde boyun eğişi nasıl izah edilebilir? Bu sorulara cevap olabilecek felsefî bir koridor açmadan, yukarıdaki cümleye küçük bir yorum koridoru açarak devam edelim…

İnsan şuuraltını ne kadar kontrol altına alsa, ne kadar terapiye tabi tutsa, bazan kontrolden çıkarak dışavuruyor ve çılgınca konuşmaya başlıyor. Ne kadar bastırırsanız bastırın, şuuraltı 'stok'ları insanın 'iç gerçekliği'ni oluşturuyor. İslâm büyüklerinin ele aldıkları, çözümledikleri insanın hakikati ise "şuuraltı refleksleri"yle değil, "nefs veya ruh"un belirleyiciliğiyle gerçek

yatağına oturur…

Bu konuda özel bir bahis açmadan insanın şehirde kesim sırasını bekleyen bir yaratığa dönüşmesine vurgu yapalım…

Şehir-insan ilişkilerinde şehrin büyük bir "mezbaha"ya, insanın da ruhunun kesimini bekleyen bir yaratığa dönüşmesi, insanı dehşete düşürüyor… Ancak modern zaman şehirlerine "ruh mezbahaları" demek çok da abartılı değil… Şehir insan ruhunu kemirmenin, öğütmenin ötesinde onu parçalıyor, kesiyor, yok ediyor.

Aslında şehir de insan da ruhunu kaybedince mezbahaya dönüşüyor. Şehir bu yok edişin, insan da tedricen yok edilişin farkında olamıyor. Şehirden tüten eğer "boğazlanmış ruhun buğuları" ise, orada insan yaşamıyor. Nietzche, herhalde kendi oluşturduğu 'üstün insan'a nispetle sıradan insanların şehirde boğazlanmayı bekleyen mezbaha hammaddeleri olduğuna vurgu yapıyor. Öyle de olsa, insan kendi gerçeğini kaybetmenin verdiği 'başkalaşma'yla insan görünümlü bir nesne olarak biyolojik gerçekliğiyle varlık iddiasında bulunuyor.

Nietzche, şehrin insanı boğazlayan mezbaha karakterine isyan ederken duyduğu kokuyu diğer insanların duymamasına da isyan ediyor. Nasıl olur da, şehir ruhları boğazlarken bu açık katliama ses çıkaramıyoruz?

Nietzche'nin metaforundan yola çıkarak ve onun taşıdığı öfke ve nefreti bir kenara bırakarak yaşadığımız şehre bakalım… Ruhların hayata mı mezbahaya mı daha yatkın olduklarını bir düşünelim… Buradaki şehrin mezbahacı karakteri "ruh katliamcısı" olması…

Öyle ya… Ruhunu kaybeden bir şehir, insan ruhunu katleden bir mezbahaya dönüşecek… Bir de şehirde hâlâ erdemli olanları düşünelim… Erdemli yâni, hâlâ ahlâklı kalabilenleri…

Dehşet olan şu: İnsanın şehirde 'mezbahalık ruh' taşımaya şartlandırılması… Daha da vahimi, iliklerimize işleyerek ruhumuzu yavaş yavaş, hissettirmeksizin mezbahalık kıvama getiren modern zaman şehirleri yeni bir Sodom ve Gomore olmasın sakın?

(Günebakış, 21 Aralık 2011)

11 Kasım 2013 Pazartesi

“KURT BUNALINCA ŞEHRE İNER, KUL BUNALINCA DAĞA ÇIKAR!”

Atasözü haline gelmiş bir Anadolu özdeyişi var: ***“Kurt bunalınca şehre iner, kul bunalınca dağa çıkar.”*** Bu özdeyiş, modern zaman şehirlerinde insan–şehir ilişkisinin bugün büründüğü hali ifadede nefis bir referanstır.

Biz özdeyişin “kul” tarafını biraz açalım. Kul için şehir yaşanamaz hale gelince, bunalım başlayınca, şehrin kaosu insanın varlık nedenini ortadan kaldırınca yâni, bunalım başlayınca artık şehri terk etmek bir mecburiyet olarak ortaya çıkıyor. Peki nereye? Başka bir şehre mi? Modern zamanlarda belki böyle bir tercih söz konusudur. Ancak, modernite tüm şehirlerin kimyasını bozunca ve hafızasını silince şehirler de birbirini tanıyamaz hale geldi. Klonlanmış, kopyalanmış ‘nekropoller’e dönüştü.

Bu özdeyişin ortak hafıza ifadesi haline geldiği, geçerli olduğu ‘eski zamanlar’ı düşündüğünüzde şehirden kaçıp da sığınılacak tek yer “dağ” idi. Bunalan insan ‘dağda huzur’ buluyordu.

Şehir “yaşanamaz” hale gelince ‘kul’ için dağa sığınmaktan başka çare yoktur. Çünkü dağlar güvenlidir, kendini savunmak için sırt verilecek yerdir. Tıpkı Dadaloğlu’nun *“ferman padişahın dağlar bizimdir”* dediği gibi *dağlar insan için* çok daha güvenilir, müşfiktir.

Metropollerimiz nekropole dönüştü. Bunaldık. Ama buna aldırmadık.

Şehirde bunaldık, ama şehri terkedemiyoruz.

Şehirde bunaldık, ama dağa çıkamıyoruz; elimizde yol haritamız yok.

Şehirde “huzurlu” değiliz. Şehirde güven kalmadı. Çünkü “tüfek icad oldu.”

Şehir bize, biz şehre yabancılaştık. Hatta düşman olduk.

Niçin?

İkimiz de varlık sebeplerimizi unuttuk, yok ettik.

Şehir öyle kuşattı ki bizi, artık “dağa çıkmaya” izin vermiyor. Verse de dağa çıkmaya korkuyoruz. Ama dağlar kurdun “şehre inme”sine müdahale edemiyor. Şehre inen kurt geri dönüyor.

Kurt “aç” kalmıştır. Tek derdi “yiyecek bulmak”tır. Dağlar ihtiyacını karşılayamaz, şehre iner ama o gene yurduna geri döner. İnsanoğlu da vahşileşen şehir hayatının getirdiği “yaşamak için yoketmek zorundasın!” buyruğuna mahkûmdur artık! Dağa da çıkamıyor!

Dağa çıkamayan insan şehirde çürüyor. Kurt bizden çok daha hür ve iradeli.

Burada Üstad Necip Fazıl’ın “Dağlarda Şarkı Söyle” şiirini hatırlıyoruz:

“Al eline bir değnek,

Tırman dağlara, söyle!

Şehir farksız olsun tek,

Mukavvadan bir köyle.

Uzasan, göğe ersen,

Cücesin şehirde sen;

Bir dev olmak istersen,

Dağlarda şarkı söyle!"

İşte Üstad'ın mısralarındaki "dağ imajı" "bunalan kul"un çıkacağı, huzur bulacağı yerdir. Çünkü dağlar insanın kendisini hissedeceği, varlığını idrak edeceği kirlenmemiş mekânlardır.

Bir zamanlar nasıl ki "bizim şehrimiz" huzur mekânı idiyse, "bizim dağımız" da huzur mekânıydı. İnsan, hayvan, nebat ve cemadat 'haddini aşmaz'dı.

Bu bağlamda, *"Kurt bunalınca şehre iner, kul bunalınca dağa çıkar"* özdeyişi bana Fransız şair C. Baudlaire'i hatırlattı. Her büyük şair gibi O'nun da yaşadığı "entelektüel kriz"den Paris Sıkıntısı adlı eserinde ipuçları verir.

Şehrin verdiği sıkıntıyı, bunalımı derinden hisseden, yaşayan Baudlaire bu kitabında "Yabancı" başlığı altında şu diyaloğu verir:

"Söyle, anlaşılmaz adam, kimi seversin en çok, ananı mı, babanı mı, bacını mı,

yoksa kardeşini mi?

"Ne anam, ne de babam var, ne bacım, ne de kardeşim."

"Dostlarını mı?"

"Anlamına bugüne kadar yabancı kaldığım bir söz kullandınız."

"Yurdunu mu?"

"Hangi enlemdedir, bilmem."

"Güzelliği mi?"

"Tanrısal ve ölümsüz olsaydı, severdim kuşkusuz."

"Altını mı?"

"Siz Tanrı'ya nasıl kin beslerseniz, ben de ona öylesine kin beslerim."

"Peki, neyi seversin öyleyse sen, olağanüstü yabancı?"

"Bulutları severim… işte şu… şu geçip giden bulutları… eşsiz bulutları!"

Şehrin insana "varlık nedeni"ni unutturan kaosuna ve tabiatın verdiği huzura gene Üstad Necip Fazıl'ın 22 yaşında iken yazdığı "Şehirlerin Dışından" şiirindeki mısralardan bakalım:

"Kalk, arkadaş, gidelim!

Dereler yoldaşımız,

Dağlar omuzdaşımız,

Dünyayı seyredelim,

Şehirlerin dışından.

……………………….

Sema, deniz ve yeri,

Çepçevre, iklim iklim,

Dolaşalım, gezelim!

Yollar bizden bir izdir,

Ne duysak sesimizdir.

Ne görsek benzer bize.

Hiç şaşmayan bir saat

Gibi işler tabiat,

Uyarak kalbimize.

………………………..

Bir gün gelir ölürüz,

Haberimiz olmadan.

Ve o zaman, o zaman,

Hayat neymiş görürsün!

Bırak, keyfini sürsün,

Şehirlerin, köleler!

Yeter bizi tuttuğu!

Tükensin velveleler!

Kalk arkadaş, gidelim!

İnsanın unuttuğu

Allahı zikredelim;

Gül ve sümbül hırkamız,

Sular, kuşlar, halkamız…

"Kul bunalınca dağa çıkar" ama, artık bunalmış "kul" *"nereye gideceğini"* bilemiyor; yürüyor, koşuyor, yokediyor, yokoluyor!

Yaşadığımız şehre bakın! Plazaların, AVM'lerin, rezidansların "kıyamet alametleri" şeklinde ürkütücü bir biçimde yükseldiği şehirlere kurt bile inmekten korkar!

*"Bunalan kurt"*un şehre inmekten bile ürktüğü, korktuğu; *"bunalan insan"*ın gidecek yer bulamadığı modern zamanların nekropolleri haline gelmiş şehirlerin kuşattığı bir dünyanın sonu hayr olur mu dersiniz?

10 Temmuz 2012 Salı

ŞEHİRDEN KAÇIP "GÜVENLİKLİ SİTE"LERE SIĞINMAK...

"Tarihsel aidiyet zorlayıcıdır" denir. Oysa bizim gibi tarihsel aidiyeti oldukça derin ve tahkim edilmiş bir kültürden gelen toplumun bugünkü haline baktığımızda tarihsel aidiyetin artık kaybolduğunu görüyoruz. Zorlayıcılıktan öte, her alanda tarihsel aidiyetten kaçışın adeta kaybedilmiş bir savaşın sonunda sağ kalanların son bir çırpınışla ölümden kaçışı gibi

"kurtuluş" zannedildiği bir zamanda yaşıyoruz. Halbuki hangi ihtiyaçla ve nereye kaçarsak kaçalım aslında "kendimiz"den kaçıyoruz. Bu bir genetik yokoluştur.

Genetiğinizi bozmadıkça, genetik size oldukça geniş bir gelenek imkânı sunar. Ancak genetiğiniz bir kez bozuldu mu artık "başkalaşım" sürecini durdurmak, yeni bir genetik, gen haritası oluşturmak mümkün olamıyor. Bugün genetik bozulmanın vahim sonuçlarının her alanda ortaya çıktığına şahit oldukça, 'nasıl bir dünya'ya doğru gittiğimizi ürpererek görmek için sıradan bir göz yeterli. Ancak görmek için gözü, duymak için kulağı, anlamak için idraki olmayanlar için "genetik bozulma"nın bir şey ifade etmediği, aksine yeni "yaşam alanları" sunduğuna da vurgu yapalım…

Şehir ve mekân… Yâni şehir ve yaşadığımız hayat tarzı genetik bozulmamızın en belirgin göstergeleri. Yaşama biçimimizdeki müthiş değişimi görmek için şehirlerimizin hızla değişen, dönüşen yâni bozulan ve başkalaşan mahiyetine bakmak, nasıl bir savrulma içinde olduğumuzu ifade için yeterli..

Son on yıllardır "kentsel dönüşüm" denilen 'kutsal logos' adına şehirlerimizin nasıl bir tahribata uğradığını gördükçe, Cengiz, Hülâgü, Haçlılar, vs. gibi istilâcıların şehirlere musallat olmalarındaki "şehvet ve cinnet"i anlayabiliyoruz.

Şehre tasallutun böyle bir 'çekici' tarafı var demek ki…Bu tasallut ister düşmanca, doğrudan, isterse de "dönüşüm, değişim, kentsel yapılanma" adı altında olsun, hiç fark etmez… Sonuçları aynı… Tahribat, yıkım ve adına "şehir" denemeyecek yaşanamaz bir canlılar deposu…

Sözü bugünkü şehir dönüşümlerinin zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkan "GÜVENLİKLİ SİTE"lere getirmek istiyorum.

"GÜVENLİKLİ SİTE" yeni bir kavram olmanın ötesinde yeni bir yaşama alanı, hayat tarzı…

Öyle bir hale geldik ki, şehirlerde "tersine inkılâp" denilen bir yaşama biçiminin vahşice geri döndüğüne, insanın korkudan ibaret bir varlık ve 'güvenlik' ihtiyacının bu korkuya yeni sığınma mekanları aradığı bir 'nesne' haline geldiğini görüyoruz.

Petra Kuppinger Amerikan Antropoloji Derneğinin dergisindeki "Güvenlikli Siteler"le ilgili yazısında (İdeal Kent dergisinin çevirisiyle) bu duruma şöyle değiniyor: *"Yaşam tarzlarını ve mülklerini korumak için duvarlar ve kapılar kullanmak fikri yeni bir şey değildir. Ötekilere ve olası işgalcilere dair somut ya da adı konmamış korkular insanlık tarihinin değişmez özellikleri olagelmiştir. Ortaçağ Avrupa kentleri ve çağdaşları, örneğin Çin'de ya da Ortadoğu'da yer alan kentler, yerli ya da yabancı düşmanlarını engellemek için etkileyici duvarlar ve kapılar inşa etmişlerdir."*

Şehirlerimizde "mahalle"yi hızla terk edip, daha doğrusu kaybedip, "GÜVENLİKLİ SİTE"lere kaçmanın artık özenilir ve ideal bir hal aldığını gördükçe, yeni şehir anlayışı ve yapılanmasının da ŞEHİR DEĞİL GARNİZON olduğunu söyleyelim… Özellikle hiçbir tarih, medeniyet, şehir idraki olmayan, böyle bir ontolojik temele ihtiyaç hissetmeyen, sadece "arsa, rant ve kâr" derdinde olan işadamlarının ilgili devlet kurumları, belediyeler ve bazı sivil toplum kuruluşları oluru ve aracılığıyla şehirlerimizin genetiğini nasıl bozduklarını görebiliyor muyuz?

GÜVENLİKLİ SİTE'de oturmak artık bir İMTİYAZ. Surlar arkasında, korumalar eşliğinde, elektronik gözetim aygıtlarıyla evinizin içine kadar harici denetime tabi tutulmak, adeta bir kobay gibi gözetim altında şuursuzca bitkisel hayat sürdürmek... 0, olağanüstü bir güven ve zevk veriyor günümüz insanına.

Tekrar edelim: En vahimi neye sahip olunduğunun idraki yok ki, neyin kaybedildiğinin idraki olsun.

P. Kuppinger'in diğer batılı şehircilerin tesbitleriyle zenginleştirdiği konu ile ilgili yazısından alıntılarla devam edelim:

"Modern ulus devletin güçlenmesine paralel olarak küçük çaplı savaş tehditlerinin ve yerel eşkıyalık korkusunun azalmasıyla birlikte gelişmekte olan modern kentte temel vurgu artık kenti duvarlarla çevrelemek değil, kentte içsel barışı ve düzeni garantilemek üzere kamusal alanı korumak ve reformlaştırmaktı. Kentin görece güvenli bir yer olduğuna dair daha önceleri var olan hissiyat, yerini kent mekanlarının tehlike ile özdeşleştirilmesine bırakmıştı..."

Modern zamanlarda şehir hayatının ideal biçiminin "GÜVENLİKLİ SİTE"yle kaim olduğuna neredeyse herkes hemfikir. Bu hal "yaşama" değil "sığınma" psikolojisinin bir ürünü... Diğer canlı mahlûkların sığınma ve barınma ihtiyaçlarıyla insanın bugünkü GÜVNENLİKLİ SİTE temelindeki sığınma ve barınma ihtiyacı arasında neredeyse hiçbir fark kalmadı desek çok mu abartmış oluruz?

Bugün, "idealinizdeki yaşama mekânı, ev nedir?" diye bir soru sorulsa verilecek cevap büyük çoğunlukla "Güvenlikli Sitede yaşamak" olacaktır.

Güvenlikli sitede yaşama arzusu, bastırılmış "terkedilmişlik duygusu"nun "terk etme ihtiyacı"na dönüşmesi olsa gerek...

İnsan yok, komşu yok, komşuluk ihtiyacı yok, şehir ve mahalle kültürü yok, tarih ve hatıra yok. Ne mutlu "GÜVENLİKLİ SİTE"lerde yaşayanlara '(!) Öyle ya, oturduğunuz site ne kadar elektro güvenlik aygıtlarıyla korunursa o derece güvenlikte ve itibarlı oluyorsunuz! Tıpkı laboratuvarda sayısız deneyler sonucu yeni keşfedilen bir mikroorganizmanın dondurucuda korumaya alınması gibi (!)

P. Kuppinger bu dönüşümün nedenine ilişkin şunları söylüyor: *"Kent mekanlarında gözlenen bu dramatik dönüşümler, 'ayrışma ve güvenlik eğilimli bir topluma' doğru gidişe işaret eden kapsamlı siyasi ve toplumsal değişimlerin yansımalarıdır. Başlıca amacı sokakları, kamusal meydanları ve bu alanları kullanan kalabalıkları denetlemek olan erken dönem modern kent politikalarının aksine, yeni eğilim mekânlarının tamamiyle ayrıştırılması, orta ve üst sınıfların* ***kaleleştirilmiş mekanlar*** *arkasında koruma altına alınması ve kamusal alanlarla onları kullanan alt sınıf kent sakinlerinin giderek daha fazla göz ardı edilmesidir. İnsanların denetiminden mekânların denetimine geçiş yönetişim rejiminde gözlenen kapsamlı değişimlerin işaretçisidir..."*

".. Dahası, kaygı verici bir biçimde, kentsel ayrışma ve kapalı alanlar seçkinlerin bizatihi kaçmak istedikleri toplumsal ayrışma süreçlerini yeniden üretmekte ve hatta bunları daha da hızlandırmaktadır. Sömürge sonrası metropollerde, halihazırda var olan kayda değer eşitsizlikler bağlamında, yoksul kitleler daha birkaç on yıl önce verili kabul edilen en temel kamusal hizmetlerden mahrum bırakılmaya başlandıkça, bu kutuplaşma daha da patlayıcı

hale gelmektedir. Bu talihsiz kısır döngü kırılmadıkça, bu gelişmeler daha yüksek duvarların inşa edilmesini ve daha gelişmiş güvenlik teknolojilerinin kullanılmasını bir zorunluluk olarak dayatacaktır..".

Batıda böyle.. Peki ya bizde? Görmemiş, sonradan görme, zevksiz, eğitimsiz, estetiksiz şehir yöneticileri, müteahhitler ve bunlara yol açan siyasilerin marifetiyle birdenbire göğe doğru yükselen bizce GÜVENLİKSİZ SİTELER'in hali aklımıza tarihî bir olguyu getirdi. O da şu: Hz. Salih'in *Semud* kavminin helâki… Teknolojik imkanlar ve varlık içinde bir hayat süren bu topluluğun varlıklarından kaynaklanan isyanları, Hz. Salih'in onları uyarılarına aldırmayıp, isyan ederek sapıtmaları ve yüksek dağlarda yaptıkları ihtişamlı evler-yapılar bugünkü görkemli gökdelenleri, GÜVENLİKLİ SİTELERİ andırıyordu adeta…Sığındıkları o güvenlikli siteler, kendilerine yeni bir hayat sunabildi mi? Hayır! Akıbetleri Kur'an'da anlatılıyor…

Böyle bir akıbetten Allah korusun…

Yabancı unsurları bile bünyesinde eriten, dönüştüren, yeni bir terkiple orijinalitesine katan, kendine özgü kılan, 'aidiyet havzası ve mekanları' oluşturan bir kültürden gelmemize rağmen, modern zamanlarda kendini yeniden üretemeyen, 'şehir idraki' kaybolmuş bir hale gelmenin sonucu şehirden kaçarak "GÜVENLİKLİ SİTE"lere sığınmaya mahkûm olduk…

Artık tarihsel kültür ve alışkanlıklarımıza paydos! Kimse artık *"Tanrı misafiri"* diye kimsenin kapısını çalamayacak. İkinci bir emre kadar *"komşu komşunun külüne muhtaç olamayacak!".* Özel üniformalıları "sakıncasız" birisi olduğunuza dair ikna edebilir ve "kimlik kontrolü"nden geçebilirseniz 'yüksek güvenlikli surlarla kuşatılmış' siteye alınacaksınız.

Modern zamanlarda bu kadar meşakkate katlanmak ve surları aşmak her fatihe nasip olmaz (!)

Şehirden kaçan insan kendisini Güvenlikli siteye atıyor! Böylece şehrin koruyamadığı insanı GÜVENLİKLİ SİTE'nin elektronik gözleri ve kolları koruyacak (!) Güvenlikli sitelere kaçmakla Batı'daki *"İnsan insanın kurdudur"* anlayışının testinden de böylece geçmiş oluyoruz. Yâni bu sözü ispatlamış oluyoruz!

Mahallenin imha edilip güvenlikli sitelerin inşa edilmesi şehri kaybettiğimizin alenî ilânıdır!

"Şehir aidiyeti"nden kaçıp güvenlikli sitede yer arayan insan, bu kaçışla varlık zeminini imha ettiğinin farkında mıdır?

16 Temmuz 2012 Pazartesi

MODERN DÜNYANIN NEKROPOLLERİ: GÜVENLİKLİ SİTELER…

Uyarıya gerek yok. Çünkü şehri hızla terk ediyoruz. Şehir zaten can çekişiyor, kendisi kalmadı. Ruhu, tarihi, mekânları, insanları değişti. Değişen şey artık eskisinden izler taşımıyor. Eski halinden eser yok. Onun için yeni "şehr"in yani yeni GÜVENLİKLİ SİTELER'in mekanik-heyulaî silueti bir an önce şehri boşaltmamız için son ihtarını yapıyor!

Tarihî süreklilik, medeniyet, şehir ruhu, şehir idrak ve inşası diye bir şey kalmadı. Adeta kendi nekropollerini hazırlarcasına **güvenlikli siteler** inşa ediliyor. Herkesin arzusu güvenlikli sitede yaşamak, yâni modern dünya nekropollerine gömülmek!

Güvenlikli Site veya nekropol… Güvenlikte olan ölülerin (güvenlikli ölüler) istif edildiği yer… Korkunç bir akıbet…

Şehirden koptuk, mahalleden koptuk, insandan koptuk. Daha doğrusu kaçtık! Niçin? Çünkü insanca yaşamayı unuttuk. "Komşuyu komşuya vâris kılacak" kadar mekânlarıyla birlikte ruhları da yakınlaşmış insanlar artık birbirinden endişe eden, kendini diğerine karşı güvensiz hisseden, her an tasalluta maruz kalacağı paranoyasıyla yaşayan insanlar haline geldi. Tek kurtuluş yeri: **Güvenlikli Siteler..**

Oralar güvenli mi? Evet! Çünkü **nekropolde güvenlik** mutlaktır! Hiç kimse sizi rahatsız etmez. Tüm dünyalılara karşı güvendesiniz!

Böylesine bir imkânsızı gerçekleştirebilmek için en uygun zaman modern zamanlar… Yâni kaos zamanları…

Bir Çin bedduasını hatırlıyorum: ***"İnşallah değişen zamanlarda yaşarsın!"*** Bu bedduanın tuttuğu, gerçek olduğu zamanlardayız. Değişen zamanlar böylesine bir hayat tarzına doğru sürüklüyor insanı. Daha doğrusu insanoğlu kendisini sürüklüyor.

Bir şehrin (siyasî deyimle) üniter yapısını parçalayıp **güvenlikli siteler**e ayırmak, onun bütünlüğünü bozarak başka bir varoluş ve 'yaşama biçimi'ne dönüştürmekte yerel yönetimler, müteahhitler ve de kapital sahipleri adeta yarışıyor. Şehir halkı bu yarışta seyirci. Artık ortada şehir yok, **güvenlikli site** var. Bundan sonra büyük ihtimalle "şehir" hem kavram hem de ruh, muhteva ve mekân olarak kaybolup yerine adı **A, B, C, X Güvenlikli Sitesi** olan ***modern zaman siloları*** var olacak. Hatta var oluyor..

Şehir savaşı kaybetti! Güvenlikli Siteler savaştan galip çıktılar. Artık şehre elvedâ!

Petra Kuppinger Kahire örneğinde incelediği "Yeni Güvenlikli Siteler" üzerine konuşuyor: *"Piyasanın daha üst katmanlarında daha yüksek fiyatlara sahip ve çoğunlukla kentten daha uzak alanlara kurulmuş yerleşim yerleri arsalarının en fazla % 8'ini konut alanı olarak kullanılacağını belirtmektedirler. Öte yandan, yeşil alanın bol olması en seçkin güvenlikli sitelerin yalnızca bir özelliğidir. Gardenia Park, örneğin, Piramitlerden 12,5 km. uzakta (kent merkezine değil), '6 Ekim Kenti'nin en güzel yerinde' konuşlanmıştır. 250 villanın müstakbel ev sahiplerine polis karakolu, itfaiye, hastaneler (birden fazla!) çeşitli alışveriş ve kültür merkezleri (yine birden fazla!) olmak üzere baş döndürücü çeşitlilikte hizmetler vaad etmektedir. Daha detaya girmek gerekirse, proje reklamları 120 kişilik balo odasına sahip bir Kulüp Evi, Olimpik yüzme havuzu, tenis ve duvar tenisi kortlarından bahsedilmektedir. Gardenia Park, müstakbel sakinlerine ve 'tek bir giriş kapısı ve profesyonel yönetici grubunun üst düzey mahremiyeti ve güvenliği temin ettiği' "büyük titizlikle seçilmiş bir topluluk" vaat etmektedir… Site ailenizin sağlık ve mutluluğu için gerekli hizmetlerin eşliğinde yeşillik ve mahremiyet içinde seçkin bir yaşamı garanti eder". Kısacası "hizmetler lüks otellerle yarışacak düzeydedir."*

Dünya "küreselleşme" denilen efsanenin boğucu istilası altında artık tek tip "robotik hayat"ı kabullenmiş biçimde insanları "insanca hayat"tan uzaklaştırıyor. Her ülkede böyle. Ülkemizde boy boy tam sayfa gazete ilanlarındaki **güvenlikli siteler**de yaşamaya önce hayaller, sonra zihinler, sonra da bedenler hızla alıştırılıyor. Zaten güvenlikli siteler kimi batılı yazarlarca ***"küreselleşmenin başarılı bir sembolü"*** olarak nitelendiriliyor. Kuppinger bu bağlamda şöyle devam ediyor: *"Bunlar küreselleşmeci eğilimlerin özgün eklemlenmeleridir. Çok açık ki, öncelikli olarak karşımızda sermaye, kültürel akımlar, metaların yanı sıra yaşam tarzlarının her zamankinden daha hızlı bir şekilde dolaşıma girdiği küreselleşme bağlamı vardır. Bu tür*

sermayenin ve kültürel akımların dolaşımı artık sadece belli yerlerle sınırlı değildir. Aksine yerelleşmelerini sağlayacak kaynak ve irade olan her yerde varlıklarını göstermektedirler. ***Bu küresel akımlar hiçbir yerde durmazlar ve nihayetinde hiçbir yere ait değillerdir...*** *Yatırımlar, diğer küresel kentlerde yaşanan deneyimleri doğrudan yansıtan bir biçimde, neredeyse istisnasız bir şekilde kâr getirecek lüks konutlara, lüks eğlence ve boş zaman mekânlarına yöneldi. Bu haliyle Kahire'de yaşanan, küreselleşen herhangi bir kentte yaşanan hikâyenin tekrarı gibi görünmektedir..."*

Modern dünyanın da efendileri ve köleleri var. Bunlar Güvenlikli Sitelerde yaşayanlarla, bu sitelerde yaşayamayanlar!

Güvenlikli sitelerde tecrit olma, izole olma günümüz insanına şehevî bir haz veriyor. Bir yazarımız (Mustafa Özel) gelecek nesillerin yaşayacakları bu tip sitelere ilişkin endişeleniyor: *"…. Ya küçük çocuklarımız, ya bebekler? Onlar hayatları boyunca yoksullardan uzak, onlardan korkan, boyuna güvenlik arayan paranoyaklara dönmeyecekler mi? Yoksulların çocuklarıyla aynı mahallede büyüyüp aynı okulda okumadıkları için onların dertleriyle dertlenmeyeceklerdir…"*

Kendi dünya görüşüne yabancılaşan, tarihî köklerine bağlı yeni şehir tasarımları ortaya koyamayan bir toplumun akıbeti şehri terk edip **güvenlikli sitelere** yâni **GÜVENLİKLİ NEKROPOL**lere mahkûm olmaktır. Nekropoller'e… Ölüler kentine…

Bunların adı GÜVENLİKLİ SİTE veya daha da çekici bir adlandırmayla **REZİDANS** olmuş ne önemi var. Yeter ki **güvenlikli nekropol**de ruhsuz bir biçimde varolun(!)

Şehirleri hızla terk edip Güvenlikli sitelere doğru koşuyu üç kelimeyle formüle edecek olursak: **kaçmak, kapanmak, kapılanmak!**

Modern dünyanın gösteri ve tüketim histerisine mahkûm ettiği insanı tedavi etmenin çaresi var mı? Hayır! Niçin? Çünkü bu yöndeki susuzluğu bir türlü tatmin olmuyor. Bu hale vücut veren sebeplere ilişkin bir batılı (M. Featherstone) *'Postmodernizm ve Tüketim Kültürü"* isimli yazısında şunları söylüyor: *"Tüketim kültürünün yeni kahramanları bir hayat tarzını üzerinde düşünmeksizin gelenek ya da alışkanlık yoluyla benimsemekten ziyade, hayat tarzını bir hayat projesi haline getirir; bir hayat tarzı çerçevesinde bir araya getirdikleri ürünlerin, giysilerin, pratiklerin, tecrübelerin, görünüşlerin ve bedensel özelliklerin tikelliğinde kendi bireyselliklerini ve üslup anlayışlarını teşhir ederler. Tüketim kültürü içerisinde modern bireyin sadece elbiseleriyle değil, bir beğeniden yoksun olup olmadığını gösterecek şekilde evi, mobilyaları, dekorasyonu, otomobili ve diğer faaliyetleriyle de konuştuğunun bilincine varmasını sağlar…"*

Mesele de bu! Modern dünya gerçekler dünyası olmaktan çok, imajlar, illüzyonlar, fetişler, mitler dünyası. Bu dünyada şehir kayboluyor, insanın başı dönüyor…

Ya modern dünyanın **nekropol**leri olan ***güvenlikli siteler***e karşı **şehri yaşatacak** yahut da yok olacağız!

NOT: Konu ile ilgilenenlere İdealkent dergisinin son sayısının (sayı:6) "Güvenlikli Siteler" konusunda yoğun bir muhtevaya sahip olduğunu haber verelim.

28 Aralık 2010 Salı

ŞEHRİN ANTİKORLARI…

Şehirlerin de insan organizması gibi tabii koruma mekanizmaları, koruma refleksleri var. Bu refleksler, şehrin tahribine, kendisine yabancılaştırılma girişimlerine karşı kendiliğinden harekete geçer ve şehri savunur.

Antik zaman şehirleri gibi surlarla koruma altına alınmış bir şehir korumasından bahsetmiyoruz. Veya biyolojik bir şehirden mi bahsediyoruz ki refleksleri olsun. Evet… Şehirler de kendini dış korumadan, restorasyondan ayrı ve farklı şekilde koruma mekanizmasına sahiptir. Bu mekanizma şehrin antikorlarıdır. Tıpkı bir canlı mekanizmanın sahip olduğu antikorlar gibi…

Antikorlar; canlı organizmaların bağışıklık sistemleri tarafından 'kendilerine ait olmayan' organik yapıların saldırılarına karşı hazır bekleyen, vücudun savunma sistemini oluşturan mikroorganizmalardır. Bu mikroorganizmalar, bünyeyi yabancı etkilere karşı korur, erken uyarıcılık görevi görürler ve kendiliğinden harekete geçerler. Her vücut karşılaştığı-karşılaşacağı yabancı mikroorganizmalara/istilacılara karşı uygun, onlarla başa çıkabilecek antikorlarını üretebilir.

Şehirler de öyle…

Biz "vücut şehri" kavramından yola çıkarak şehrin bağışıklık sisteminde mutlaka bulunması gereken antikorlara işaret etmek istiyoruz.

Büyük Ârifler, insanı derinliğiyle anlatırken kimi zaman onu "şehir"e benzetirler. Şehrin merkezi kalptir. Vücudun diğer organları, değişik mikroorganizmalar, vs. şehir bütününü meydana getiren, âhenk içinde varlığını sürdüren unsurlardır. Yunus Emre'nin "ben bu vücut şehrine bir dem giresim gelir" demesi bu manâya işaret eder.

İnsan vücudundaki antikorlar ne ise; şehri koruyan antikorlar da aynı işlevi görür. Şehrin antikorları da insan vücudundaki antikorlar gibi göze görünmez, şehrin bağışıklık sisteminde varolan, yabancılara, yabancılaşmaya, saldırılara karşı doğal koruma mekanizması oluştururlar.

Şehir antikorları şehri oluşturan unsurlarda, şehre ait olan her şeyde, hem de şehir bütününde (eski deyimle) mündemiçtir, içinde mevcuttur. Diğer bir deyişle, şehrin DNA'sında her an canlı ve teyakkuz halindedir.

Şehrin bir organizma bütünü olduğunu düşündüğümüzde, şehrin yabancı etkilere karşı kendisini koruyacak tabii antikorlara sahip olması, bir bünye özelliği olarak zarurettir. Tarihsel şehirler bu anlamda tabii antikorlarını üretebilen, bunları sürekli tutabilen, zaman ve mekân şartlarına göre yenileyebilen şehirlerdi. Bugün, bütünüyle 'yaşadığı zaman'dan ayrı düşse, uzaklaşsa bile kendisini modern zaman istilalarına karşı koruyabilmişlerdir. Ancak, her vücudun dinamizmi ölçüsünde harekete geçirdiği antikorlar, bu tarihsel şehirlerde de artık zayıfladığı halleriyle şehri savunabiliyorlar. Çünkü modern zaman yokediciliği tarihî şehirleri kuşatmış, istila etmiş durumda. Bir istilâcı şehirde ne yaparsa modern zamanların istilaları/istilacıları da şehirlerimizde onu yaptılar, onu yapıyorlar.

Modern zaman şehirleri; antikorlarını üretmek, harekete geçirmek yerine, tam aksine antikorları yok olmuş, antikor ihtiyacı hissetmeyen bir anestezi halini yaşayan bir bünyeye sahiptir.

En önemli antikor: "Şehir kültürü" ve sahiplenilmesi, bünyeleştirilmesi… Yâni, bir şehrin varoluş nedeni ve muhtevasından kaynaklanan, duyuş, düşünüş ve davranış biçimi haline gelmiş refleksi şehrin en önemli antikorudur. Öncelikle şehriyle hemdert olmuş, mensubiyetin ötesinde şehrine aidiyet bağları olan insanların, şehrin yabancılaşmasına, yabancılaştırılmasına karşı ortaya koyacakları şehirli refleks, şehrin antikorlarındaki gücü gösterir.

Bir diğer önemli antikor ise, ne kadar tahrip edilirse edilsin tarihsel doku ve muhtevadır. Tarihsel doku ve muhteva, modern zaman şehirlerinin kadim şehirden tevarüs ettiği doğal antikorların en önemlisidir. Bu antikorların yok edilmesi ve yerine modern şehir mobilyalarının yerleştirilmesi, vücudun antikor mekanizmasının kaybına yol açar.

Şehrin antikorları, restorasyon görevi görmezler. Çünkü restorasyon; artık eskimiş, bozulmuş, yok olmaya yüz tutmuş yapıların ayakta kalması için eski şekline uygun olarak yeniden şekillendirilmesidir. Tamir işlemidir. Antikorlar ise, zararlı etkilere karşı doğal koruyuculardır. Zarar, tahribat meydana gelmeden şehri koruma altına alırlar.

Şehrimize baktığımızda, bu anlamda doğal antikorları olan bir bünye görebiliyor muyuz? Yoksa, her türlü virüsün üzerine çullandığı, kendi yokoluşuna sebep olsa da virüslerle yaşamaya alışmış bir şehir mi görüyoruz?

Kendi şehrimize baktığımızda, ne tarihsel antikorlarının farkında, ne de modern zamanlardaki yapısını koruyacak antikorlara sahip. Olsa bile, modern zamanlar şehir antikoru tanımıyor.

Şehrimiz kendisini nasıl savunacak? Savunma, her şeyden önce "sahip"liği gerektirir. Sahiplik ise şehre ait olmayı. Şehre ait olamayan şehre sahip olamaz.

Şehrimizin bağışıklık sistemi güçlendirilmesi gerekirken, tam aksine çözülüyor. Şehrimizi istila eden futbol virüsü ve yapay/zorlama kültür-sanat-folklor yabancılaşmasına karşı şehrimiz henüz antikor üretemedi. Bünyesi bu tür virüslere o kadar bağışıklık sağladı ki antikorları harekete geçemiyor.

Şehrin antikorlarının istilacıları etkisiz hale getirmesi için, şehrin antikorlarının bilincine varması, kendine güven duyması lazım..

Mevcut şehir yöneticilerinin antikor diye bir dertleri, meseleleri yok. Çünkü bizzat onlar antikorlarla karşı karşıya !

Antikorları olmayan, antikor ihtiyacı hissetmeyen şehir ruhsuz-sağlıksız şehirdir.

Böyle şehrin vay haline!

(Günebakış, 29 Aralık 2010)

23 Temmuz 2012 Pazartesi

HİS İPTALİ Mİ? HAZ CİNNETİ Mİ?

İstilâcıların bile yapamayacağı bir şekilde, bizden başka hiçbir ülkenin belki de yaşamadığı "şehir katliamları"nı yaşamış fakat hiçbir şey olmamışçasına hayata devam etmiş, ne katledilen şehri yeniden inşa etme tasası taşımış, ne de katledenlerden hesap sorabilmiş bir ülkenin bugün, istilâcıları aratırcasına yaşadığı hale ne ad vermek gerekir bilemiyorum.

"Kentsel dönüşüm" adına yaşanan ve yaşanacakları görüp düşündükçe yeni keşfedilen bir hastalığa verilecek ad gibi bu hali nasıl vasıflandırmak gerekiyor? "Şehir sendromu" veya "şehir travması" denilebilir mi? Denilemez. Çünkü, sendrom veya travma bünyevî bir rahatsızlığın dışa vurum biçimidir. Rahatsızlığın hastalıklı, patolojik bir tezahür şeklidir. Bugün yaşadığımız şehir katliâmları karşısında travma geçirmemiz gerektiği halde tam aksine (Üstad Necip Fazıl'ın deyimiyle) *"his iptali"*ne yakalanmış, onu da aşmış bir biçimde *"haz cinneti"*ne tutulmuş durumdayız. Yapılanlar karşısında acı duymamız gerekirken haz duyuyoruz.

Bu *"haz cinneti"* içerisinde yıkılan ve yerine dikilen her şeye karşı müthiş bir hayranlık içerisindeyiz. Dikilenler ne kadar hacimli, ebatlı ve urlaşmış büyüklükte ise o derece zevk alıyoruz. Son kalıntılarıyla varoluş savaşı veren şehirlerimizin tarihle olan bağlarının, tarihî renk ve muhtevalarını yansıtan 'mekanları'nın, şehri kadîm zamanlarına götüren 'parça'larının yok edilişi karşısında hiçbir organımız harekete geçemiyor. Niçin? Çünkü 'bizim' olan 'bize ait' olan her şeye o kadar yabancılaştık ki artık onları tanıyamıyoruz. Filozof Heraklit'in cümlesiyle *"O onca yakın oldukları şeyden uzaklaşıyorlar ve her gün rastladıkları şeyler yabancı geliyor onlara."*

Şehir o hale geldi ve biz o hale getirildik ki yaşadığımız şehir "insanı kendine çeken" bir mekânken, "insanın üzerine çöken" bir şehir haline geliyor ve bu hale alışıyoruz, üzerimize çöken kasvetin ağırlığını hissetmiyoruz bile. Yokedilenleri görmemekle, anlamamakla *his iptali* içindeyken, şehrin dönüşümü adıyla yaşanan gayr-i insanî gelişmeler karşısında *haz cinneti* içindeyiz.

Şehrimiz/şehirlerimiz (A. Perret'in deyimiyle) "kule kent"lere dönüşüyor. Bu 'kule kent'ler kendisinden önceki şehirden hiçbir iz taşımıyor. Böylece artık tarihsizlik, köksüzlük modern zaman şehir inşalarının eksenine oturuyor. Örnek mi? Yanıbaşınızda yükselen devasa yapılara bakmanız yeter. Size neyi hatırlattığını, sizi neye/nereye çağırdığını anlayabiliyor ve hissedebiliyorsanız nasıl bir yabancılaşma içinde olduğunuzu da anlayabiliyorsunuzdur. Yâni *his iptali*ne yakalandığınızın farkındasınızdır.

İdrakin şehri terk ettiği, aklın dumura uğradığı, estetiğin kaybolduğu, yaşamanın metabolizmayla özdeşleştiği bir dünyanın insanı haline gelmek ve bu hali sorgulamamak *his iptali*, bu halin devamı da *haz cinneti*dir.

*'İnsanın etrafında olup bitenleri görmeme hakkına sahip olmadığı'*nı bilenlerin bile çaresizlik içinde köşelerine çekildiği, şehre dair her şeyin siyasî iradenin kararı ve yönetimi altında olduğu bir dünyada fikirden, sanattan, estetikten, mimarîden bahsetmek olsa olsa başka bir galaksinin kavramlarından bahsetmek olur.

Aksine ülkemizden ve şehirlerimizden bahsediyoruz. Endişe duyuyoruz. Daha doğrusu endişe bile duyamaz hale geliyoruz. Çünkü endişe sınırı geçildi. Önümüzde 'yok oluş' var. Ve bu yokoluş bize hiçbir şey söylemiyor, hiçbir şey ihtar etmiyor, hiçbir şeyi idrak ettirmiyor!

S. Zweig gezip gördüğü Ypern şehrindeki değişime ilişkin *"Yüzyıllara kafa tutan bir kahraman gibi yükselen yapının yerinde, şimdi hastalıklı dişleri andıran birkaç kara ve kırık taş sütun duruyor.* ***Kentin yüreği koparılmış***" diyor ve devam ediyor: *"Görüntü tüyler ürpertici.1918 hava bombardımanının ardından, kraterler dolu bir araziyi andıran, bir moloz yığınından*

farksız Ypern'i gösteren, uçaktan çekilmiş, şimdi dükkan vitrinlerinde duran fotoğraflardan daha da ürpertici."

Bütün şehirlerimizin son on yıldır "kentsel dönüşüm", "marka şehirler" adına yaşadıkları, zaten yürekleri epeyce tahrip edilmiş olan şehirlerimizin artık **yüreklerini koparmak**tan ibaret. Şehirlerimizin "yeniden inşa"sı için her alanda imkan ve fırsat yakalanmışken, batıya yaptığı birkaç günlük gezide gördüklerini *kopyalamak* adına şehirlerimizi dokularıyla uyuşmayacak yapı ve mekânlarla istilâ eden siyasîler ve yerel yöneticiler elinde yok edilen şehirlerimiz… Bu yelteniş (Gene Üstad'ın deyimiyle) *"kutup ayısını hurma ağacı ikliminde beslemek"* garabetidir.

Olmayan üç temel haslet: İdrak, inşa, ihya…

Yaşayanların bir şey yapmadığı, her şeye ortak olduğu şehir katliamları karşısında kadîm bir sözü hatırlamaktan başka bir şey yapamıyoruz. O müthiş söz şu: *"Ölülerin gölgeleri savaş sona erse de savaşmaya devam eder."* Tarih, şehir, medeniyet adına toprağın üstündekilerin tıkalı olan idrakleri karşısında yerin altındakiler mi savaşmaya devam ediyor acaba? Onların gölgeleri, 'bıraktıkları şehir ve mekânları öldükten sonra bile korumak için savaşmaları' metaforu bize hiç mi bir şey anlatmıyor, hatırlatmıyor?

Başımıza gelen her şey yaptıklarımızın yahut da yapmaya muktedirken yapmadıklarımızın karşılığıdır.

Hislerimizin iadesi için çok mu geç kaldık?

6 Kasım 2012 Salı

REZİDANS VE PLAZA ÖLÜLERİ - şehirde insanlar ağır ağır ölecek' ve 'ölüler balkonlara gömülecek'-

Değeri, hedefi, anlamı, varlık nedeni kaybolmuş, insansız bir dünyaya doğru gidiyoruz. Hayat emaresi sadece 'biyolojik canlılık' olan insanların işgal ettiği bir dünyaya doğru… Böyle bir dünyada yaşamak modern zamanların hayat biçimini oluşturuyor. Öyle ki; şehirleri kaosa, insanları amaçsız bir koşuya iten bir dünya.

Latin Amerika'lı Şair Neruda'nın melânkolik ve etkileyici şiirlerinden birisinin adı "Plaza Ölüleri"dir. Modern zaman şehirleri ile insan ilişkisini belki de en iyi tanımlayan bu başlık ürpertici bir akıbeti de haber veriyor sanki.

Muhtevası farklı olan bu şiirin başlığına bir kelime daha ekleyelim: "Rezidans ve Plaza Ölüleri".

Modern zamanların yaşama biçimini belirleyen rezidans ve plazalar paranın, lüksün, konforun, gücün verdiği tatmini yaşatan, adeta mitolojik bir hayat gibi ölümsüzlüğün sembolü…

Ülkemizde de herkesin hayalini süsleyen bu yaşama mekânları, son yıllarda hızla yükselen bir "şehir kutsalı"…

Oysa…

Rezidans ve plazalar modern zaman şehirlerinin **"ur"**ları, **tümör**leri…

Bu yüzdendir ki Neruda'nın "Plaza Ölüleri" şiiri bana Sezai Karakoç'un "Balkon" şiirini hatırlattı. Şairin, günümüzden 55 yıl önce yazdığı "Balkon" şiirinin gerçekleşmesi midir rezidans hayatı? Bizce öyle. O şiirindeki mısralar insanı ürpertiyor:

"Gelecek zamanlarda

Ölüleri balkonlara gömecekler

İnsan rahat etmeyecek

Öldükten sonra da

Bana sormayın böyle nereye

Koşa koşa gidiyorum

Alnından öpmeye gidiyorum

Evleri balkonsuz yapan mimarların" (1957)'

Şair *"insan rahat etmeyecek öldükten sonra"* dese de rezidanslar sunduğu hayat tarzıyla insana yaşarken de rahat vermiyor. Rezidansların koynunda kendini rahat zanneden insan, atomize olmuş, yalnızlaşmış, yabancılaşmış bir hayata sürükleniyor. Her şey mekanik, her şey donuk…

Pazar-piyasa kurallarının egemen olduğu, içeride dolaşırken 'potansiyel bir hırsız' gibi 'elektronik göz'lerle takip edildiğiniz plazalar…

İnsandan çok eşyaların 'hürmete layık' olduğu, onlara saygı gösterildiği, göğü delmek için birbiriyle yarışan rezidanslar.

Trajik olan da; insanın şehirden, hayattan, insanlardan kaçarak bu "göğü delmeye çalışan" hayaletlere sığınması…

Rezidanslar, modern zaman şehirlerinde bir tür sığınma mekanları. Kale duvarları arkasında yaşamak gibi. Oysa, toplumla, insanlarla aranıza surlar, güvenlik duvarları çekmek bir tür "tehlikeli bölge"de yaşamak değil midir?

Evde, işyerinde değil "garnizon"dayız. Kışlalardan daha güvenlikli (!) araç ve elemanlarla donatılmış, adeta nükleer depoyu andıran rezidanslar ve plazalar.

Kimilerince kapitalist yaşama biçimi olarak ifade edilen bu hayat tarzı, tek cümleyle; gayriinsanî bir yaşama biçimi…

Modern zaman şehirleri; ruhunu kaybeden şehirlerimizde insanın 'giydirilmiş ölüler' şeklinde girip çıktığı, bütün değer ve ilişkilerini rezidans ve plazaların belirlediği bir ***toplama kampı***…

Rezidansların, plazaların kütlesine hitap etmiyoruz, onlara değil; onları inşa edenlere, onların getirdiği 'yaşama biçimi'ne işaret ediyoruz.

Yaşam biçimiyle birlikte 'dünya görüşü'nüz, hayata bakışınız, hayatı algılayış biçiminiz de değişiyor. Çünkü içinde bulunduğunuz mekânlar sizi dönüştürüyor, insanı egemenliği altına girmesi gereken araçların egemenliğine sokuyor.

"Âh bir rezidansta dairem olsa" ile "bir plazada iş yerim olsa" hayaliyle yer ve konfor arayan insanoğlunun bu hayalin bedelini ödemek için "Yaşamak için yok etme"yi göze aldığı bir hayat tarzı…

Yazılar 202

Rezidans ve plazalarda insan yok,varlığı sadece biyolojik canlıdan ibaret biyonik yaratıklar var.

Bu hayat tarzını gene Neruda'nın "Ağır Ölüm"ünden kesitlerle okuyalım:

"Ağır ağır ölür alışkanlığının kölesi olanlar, her gün aynı yoldan yürüyenler, yürüyüş biçimini hiç değiştirmeyenler, giysilerinin rengini değiştirmeye yeltenmeyenler, tanımadıklarıyla konuşmayanlar.

Ağır ağır ölür tutkudan ve duygularından kaçanlar, beyaz üzerinde siyahı tercih edenler, gözleri ışıldatan ve esnemeyi gülümseyişe çeviren ve yanlışlıklarla duygulanımların karşısında onarılmış yüreği küt küt attıran bir demet duygu yerine "i" harflerinin üzerine nokta koymayı yeğleyenler.

Ağır ağır ölür işlerinde ve sevdalarında mutsuz olup da bu durumu tersine çevirmeyenler, bir düşü gerçekleştirmek adına kesinlik yerine belirsizliğe kalkışmayanlar, hayatlarında bir kez bile mantıklı bir öğüde aldırış etmeyenler.

Ağır ağır ölür yolculuğa çıkmayanlar, okumayanlar, müzik dinlemeyenler, gönlünde incelik barındırmayanlar.

Ağır ağır ölür kendisine saygısını ağır ağır yok edenler, kendilerine yardım edilmesine izin vermeyenler, ne kadar şanssız oldukları ve sürekli yağan yağmur hakkında bütün hayatlarınca yakınanlar, daha bir işe koyulmadan o işten el çekenler, bilmedikleri şeyler hakkında soru sormayanlar, bildikleri şeyler hakkındaki soruları cevaplayamayanlar.

Deneyelim ve kaçınalım küçük dozdaki ölümlerden, hatırlayalım her zaman: yaşıyor olmak yalnızca nefes alıp vermekten çok daha büyük bir çabayı gerektirir.

Yalnızca ateşli bir sabır ulaştırır bizi muhteşem bir huzurun kapısına. "

Şehirden, insandan, hayattan, zamandan, mekândan kaçmanın adresi olan Rezidans ve Plazalar, modern zamanların zindanları haline geldi. Herkes zindana doğru var gücüyle koşuyor.

Muhakkik mimar Turgut Cansever de *"Dünya, yanlışlar ile malul bir kötü mimari ürünler mezarlığına dönüştü"* diyor.

Peki ama insanlar, bu gayri insani hayata niçin bu kadar tamah ediyor, arzuluyor? Bunu doğuran ihtiyaçlar var mı? Bu açıdan bakıldığında, ya rezidanslara koşanlar insani bir hayat yaşamak istemiyor ya da toplumdaki umumi dejenerasyon veya nizamsızlık insanlara bu hayatı arzulatıyor, belki de imkanı olanlara dayatıyor. Acaba insanlara rezidanslar dışında dayatılan hayat çok mu insani? İnsanlar insani bir hayat yaşamaktan mı kaçıyor yoksa şehirlerimiz yönetilemediği, güvenlik ve kaliteli insani ilişkiler yaşayamadıkları için mi bir yerlere "sığınma" ihtiyacı hissediyor? Bu sorular daha geniş bir toplum, insan, kültür ve hayat analizini gerekli kılıyor.

"Ağır ağır ölmemek" ve *"ölülerimizi balkonlara gömmemek"* ve şehirlerimizin *"kötü mimari ürünler mezarlığı"*ha dönüşmemesi için var gücümüzle "şehrimize dönmek" zorundayız.

Nasıl? Ruhu ve varlığı yok edilen şehri yeniden idrak ve inşa ederek.

Bakalım bu kıyamette insanoğlu nasıl kıyam edecek?

9 Kasım 2012 Cuma

"RANTSAL DÖNÜŞÜM" TARİHÎ CAMİLERE Mİ UZANDI? -şehir ve tarih cellâdı zihniyet harekete mi geçiyor? -

Milat Gazetesi''nin 7.12.2012 tarihli ana manşeti insanı ürperten türdendi: "Tarihi Kıyım" manşetiyle verilen haber şöyleydi: " İstanbul'da Fatih Belediyesi hazırladığı yeni şehir planında Sultanahmet'teki tarihi "Üçler Mescidi"nin yerine otel yapılması için izin verdi. Ayrıca 99 cami, 57 tekke ve medrese, 55 çeşme ve hamamın bulunduğu tarihi alanlar imara açılıyor ve yerlerine binalar inşa edilecek."

Haberi okuyunca inanamadım. Gazetenin Ankara temsilcisi olan dostumuzu aradım. O da haberi doğruladı ve bu konuda yüzlerce telefon aldıklarını söyledi.

Acaba 1940'ların CHP iktidarı döneminde miyiz?

Hafızamızı yoklayalım: Başbakan Erdoğan'ın bir yıl önceki genel seçimlerde dilinden düşürmediği, özellikle geçtiğimiz seçim döneminde ve diğer bazı konuşmalarında CHP'nin ahıra çevirdiği, sattığı mescitleri dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzası bulunan belgelerle gösteriyordu.

Aradan bir yıl gibi kısa bir süre geçiyor ve bu kez AK PARTİ'li Fatih Belediyesi 2005 yılında hazırladığı plandaki 212 tarihi yapıyı 17.10.2012 tarihinde askıya çıkarıyor. Bu yeni planda ise 212 tarihî eserin kaydını yapmıyor. Bu eserlerin yerini **ticarî alan** olarak gösteriyor.

Sultanahmet'te İbrahim Paşa Sarayı'nın yanında bulunan "Üçler Mescidi" yerine Fetih Belediyesi Otel yapılması için imar izni veriyor. Bu şu demek: Mescid aslına uygun olarak, ihya edilmesi, restore edilmesi gerekirken yerine otel ve benzeri ticarî mekanlar yapılacak.

Haberden okuduğumuza göre; *"Tarihi yarımadada yer alan yapıların üçte biri belediyenin 2012 planında yer almıyor. Son planda 99'u cami olmak üzere 212 tarihi yapı planda yok. Bu plan uygulanırsa tarihi camilerin, tekkelerin, çeşmelerin, hamamların yerini beton yapılar alacak. Tarihi yarımadanın "tarihi" yanı eksik olacak. Gerekli düzenlemelerin yapılması için başvurularda bulunan İstanbul Çevre Kültür ve Tarihi Eserleri Koruma Derneği (İSTED) konunun göz ardı edildiğini belirtti. Tarihi caminin yeniden ihya edilmesi için yetkililere birçok itiraz dilekçesi yazılmasına rağmen, inşaat çalışmaları başlatılıyor."*

Bu bir "AK PARTİ Klasiği mi?" diyecektim ama, hazırlanan plana ilişkin haberi okuyunca bunun bir klasik değil bir KATLİAM olduğunu düşündüm.

Bu kez tarih ve medeniyet şehri İstanbul AK PARTİ'li Belediye tarafından mı katlediliyor? İsmi "Fatih" olan bir belediye "Fatih'in şehri"ndeki tarihî eserleri yok ediyor.

Sormaktan bile ürperiyoruz: Şehir ve mescit katliamları tekrar hortluyor mu?

Bu katliam AK PARTİ'nin CHP tipi bir şehir ve mabed katliamı...

AK PARTİ'nin kentsel dönüşümü bu işte...

Bu zihniyet, olsa olsa CHP küllerinden doğan bir AK PARTİ zihniyeti olabilir.

Bir taraftan Anadolu'daki vakıf eserlerini restore ederken diğer taraftan İstanbul gibi tarihî payitahttaki kadîm eser kalıntılarını ortadan kaldıran bu ZİHNİYETİN CHP zihniyetinden ne far kı var ?

Eğer biraz tarih idrakleri varsa yapılanlar karşısında AK PARTİ'li Fatih ve Büyükşehir Belediyeleri ve ilgililer yaptıklarından hicap duyarlar.

Savunma olarak *"Bunlar tarihî eser değil, kalıntı ve harebeler"* mi diyecekler? Kimbilir belki de kamuoyu araştırması yaptırmışlardır ve İstanbul halkının *"artık tarihî eser ve mescitlere ihtiyacı kalmamıştır"(!)* sonucuna ulaşmışlardır.

1940'ların CHP'Sİ'nin yaptıkları...

Yâni tıpkı 1945'lerdeki CHP zihniyeti gibi. İşte size bir örnek: Yıl 1945. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü. Şemsettin Günaltay'ın Başbakanlığında 3297 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı. Aynen yazıyorum: *"**Sivas ilinin Divrik ilçesindeki harap 'Hacı Recep' diğer adı Boyalı camii'nin satılması** ....Bakanlar Kurulunca 12/11/1945 tarihinde kabul olunmuştur."*

Bir örnek de Trabzon'dan: Yıl 1940. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü. Refik Saydam'ın Başbakanlığında 13402 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı: *"Yapılan tetkikatta tarihi ve mimari kıymeti olmadığı anlaşılan **Trabzon'da Molla Mısrî Mescidi'nin satılmasına** izin verilmesi... 5 Mayıs 1940 tarihinde kabul olunmuştur.."*

1950'lerin DP'sinin yaptıkları...

Gelelim 1950'li yıllara. Yâni Adnan Menderes'in Başbakan olduğu DP iktidarı dönemine. Bu dönemde de İstanbul'da İmar uygulamalarıyla tarihi eserler yok edilmiştir. İşte sadece bir örnek: Yıl 1954. Tarihi eserler kurulu'nun kararı: *"İstanbul Vezneciler'de bulunan Camcı Ali Camii'nin İmar planında yol güzergahına rastladığı ve Belediyece kaldırılarak dosyada mevcut planda gösterilen yerde yeniden inşa edilmek istendiği bildirilmekte ve kaldırılıp kaldırılmayacağı konusunda bir karar verilmesi istenmektedir."* diye soruluyor. Kurul ise şu cevabı veriyor: ***"Camcı Ali Camii eski eser olmadığından muhafazası lüzumlu bulunmadığına karar verildi."*** 1600'lü yıllardan kalma cami için 1954'de "eski eser değildir" hükmü veriliyor.

Bu ve benzeri birçok belge arşivlerimizde duruyor.

Bugünkü Fatih ve Büyükşehir Belediyesi'nin uygulaması aynen bunların kopyası.

Cinnet halinde bir Belediye için bu "tarihî emanetler" metruk harabeler sayılır ve satılmasının (bugünkü deyimle imar değişikliğiyle üzerine ticari, vs. binalar yapılması) hiçbir mahzur yoktur. Aksine "ihtiyaca binaen satılması"(!) gereklidir.

Bugün 1940'lı yılların CHP ceberrutluğu nasıl "lanet ve dehşet"le hatırlanıyorsa, bu planları uygulamaya koyacak AK PARTİ'li Fatih ve Büyükşehir Belediyesi de herhalde HAYIRLA YEDEDİLMEYECEKTİR!

Tarihi eserlerin değil, gökdelenlerin, plazaların, rezidansların İHTİRAM gördüğü bir ZİHNİYET!

Şehir ve mabed katliamlarının adresi olarak hemen aklınıza CHP gelmesin. Söyledik ya bu bir zihniyet. İddiası, muhtevası, rengi, dili, siyasî aidiyeti ne olursa olsun, nerede yaşadığının farkında, nelere sebep olduğunun şuurunda, nelere muhatap olduğunun idrakinde olmayan bir ZİHNİYET bu.

Hatırlayın: Trabzon'da CHP'li Belediye Başkanı şehir içindeki hayrat çeşmelerdeki besmeleleri söktürürken yoğun tepki veren, karşı çıkan AK PARTİ; bu kez hem de İstanbul'da daha feci bir katliama imza atıyor.

Bu katliama karşı herkes tepki vermeli! Özellikle de Fatih ve İstanbul halkı! Ve de AK PARTİ'ye oy veren herkes. Belki bu tepkilerle ilgili belediye/ler neye sebep olacaklarını düşünürler ve kararlarından vazgeçerler.

Ne yazık ki "tarih, kültür ve medeniyet" damarları iktidarların eğitim ve kültür politikaları eliyle ısrarla ve taammüden kurutulmaya çalışılan bir halk nasıl tepki verebilir? 10 yıllık AK PARTİ iktidarının terkettiği 2 önemli alan da **Şehir** ve **Kültür** değil midir?

Tarih ve medeniyet idrakinin ne olduğunu anlayamayan şehir yöneticilerine, Belediye Başkanlarına altını çizerek şunu söylüyoruz:

Herhangi bir tarihî eserin küçük bir parçası bile sizi tarihî derinliklere götürür, bir tasavvura ulaştırır. Nasıl ki her türlü objenin çağrışımları, uyaranları farklı ise, tarihi bir eser karşısında da **zihin ve kalp** çağrışımlarınız farklıdır. Özellikle de henüz idrak çağında olan çocukların gördüğü tarihî eserler, onların zihinlerine o eserlerin ait olduğu **kültür ve medeniyetten izler düşüreceği**nin idrakinde iseniz, o eserlerin de idrakindesiniz demektir.

Batı'da çok değil yüz yıl önceye ait küçük bir tarihi taş parçası veya herhangi bir arkeolojik kalıntı bile 'koruma'ya alınırken, İstanbul gibi bir medeniyet şehrinin adeta "**tarihî akciğer"**leri yok ediliyor. **Şehrin tarihi akciğerleri,** yâni tarihin nefes alıp verdiği günümüzdeki tarihî yapılar, anıtlar, eserler…

Yapılanlar karşısında kimden imdat isteyelim?

İstanbul'un tarihî silueti bozuluyor diye harekete geçen UNESCO'dan mı?

Yoksa CHP'den mi istimdatta bulunalım?

Ey AK PARTİ'li Fatih Belediyesi!

Ey Büyükşehir Belediyesi!

Üzerini kazımaya çalıştığınız o tarihî mescid, medrese, tekke, çeşme ve hamamların sizin VARLIK NEDENİNİZ olduğunu hiç düşündünüz mü?

TARİH'i eserleri KATLEDENLERin, bir gün TARİHİN KISAS'ına tabi olacağını unutmayın!

Tarihî eserlerden veya kalıntılarından sökülecek bir taş parçası tarihin bir sayfasını sökmek demektir.

Eyyüb El Ensarî'nin, İstanbul için şehid düşmüş sahabîlerin ve Fatih'in kabirleri önünde işlenen bu cinayetlere kelime bulamıyorum.

Size Tanpınar'ın bir cümlesini hatırlatalım da belki nasıl bir cinayet işlediğinizi anlarsınız:

"CEDLERİMİZ İNŞA ETMİYOR, İBADET EDİYORLARDI!

Siz ise cedlerinizin İNŞA ettiklerini İMHA ettiğinizin farkında mısınız?

"Kentsel Dönüşüm"ün "rantsal dönüşüm"e tahvili işte böylesine netameli bir sonuç getiriyor.

23 Ekim 2012 Salı

Yazılar 206

“KENTSEL YIKIM” İÇİN “EKİM DEVRİMİ” BAŞLADI !

Kim ne söylerse söylesin, insanın kahrolacağı, şehirlerimizin katledileceği “Kentsel Dönüşüm” adlı “kentsel mezalim” için ilk kazma, Van depreminden sonra, *“iktidarı kaybetme pahasına yapacağız”* diyen Başbakan tarafından vuruldu. Bu hamasi cümlenin hiçbir derinliği, iddiası, muhtevası yok. Çünkü şehir ve medeniyet davasında “neyi yapacağı”nın da “neyi yıkacağını”n da farkında olmadan söylenmiş bir söz, bir bünye refleksi…

Tarihte önemli olaylara düşülen tarih gibi bu “kentsel dönüşüm”e de tarih düşün. Bu tarih yeni bir **Ekim Devrimi** olarak, Başbakanın “Kentsel Dönüşüm Süreci”ni başlattığı 5 Ekim 2012.

Galip zannımız odur ki, gelecek nesillerin şimdiden “mevt”leri için uygun şehir tabutluklarına ilk çivi çakıldı. Ülkemiz genelinde 7 milyon binayı kapsayacak **“büyük ekim devrimi”** İstanbul Esenler’de törenle başladı.

Başbakan burada yaptığı konuşmada *“Yeni hayat alanlarını, yeşile önem veren bir anlayışla inşa edeceğiz. Yeni yeşil alanlara ihtiyacımız var. Mevcut güvensiz yapıları, can ve mal güvenliği bulunan yeni yapılarla değiştireceğiz. Kentsel dönüşüm de bunu sağlayacak. Rant odaklı değil, insan odaklı bir projeyi hayata geçirmek istiyoruz. Sağlık merkezleri, parkları ile yepyeni yaşam alanları yaratacağız”* demiş. Sadece bu cümleler bile nasıl bir “şehir akıbeti”ne doğru gittiğimizi ifadeye yeter. Sormak gerekiyor: Bu cümlelerde bir şehir ve medeniyet idraki, ihyası, inşası var mı?

Avrupa’da 1900’lü yılların sıkışmışlığının, dünya savaşları sonrasının aciliyet teorilerinin öngördüğü şehirlerden farkı nedir? “Güvenlik”, “yeşil alan”, “sağlık merkezleri”, “parklar” gibi vaatler modern şehir teorisyenlerinin 100 sene evvel bahsettiği konulardı. Mesela, meşhur Fransız şehirci-mimar Le Corbusier’in söyledikleri tamamen bunlardı. Hatta o bile kuzey Afrika ve Osmanlı şehirlerinden çok şey öğrenmişti.

Sonraki 100 senede geçen tartışmalar, itirazlar ve bahsi geçen vaatlerin insan-çevre ilişkisinde yeterli olmadığı, insanın yeni hapishanelere kapatıldığı ve toplumsal mühendisliğin farklı bir cephesi olarak insanlara yaşayacağı çevreyi dayatma anlamına gelen yeni mahpuslar yaratma projelerine yönelik uyarılar 2012 Türkiye iktidarının neredeyse hiç duymadığı, bîhaber olduğu meseleler.. Batı Avrupa ve Amerika bile bu yetersizliği görerek yeni yönelişlere girmişken, Türkiye iktidarı güç zehirlenmesini yaşıyor ve kentsel dönüşümü pragmatik ve mekanik bir meseleye dönüştürüyor; 100 sene öncesinin toplumsal-çevresel önerilerini dayatıyor. Amerika’nın sadece gökdelenlerini görenler, oradaki ev stokunun yüzde sekseninin bir ve iki katlı bahçeli ahşap evlerden oluştuğundan da bîhaberler.

İnsanın eşref-i mahlukat olarak yaşayacağı çevrenin bir mühendislik meselesi olmadığı, “güvenlik”, “park” gibi ihtiyaçların insanın çevresini oluşturmada onlarca başlıktan yalnızca ikisi olduğu aşikar. Uzağa gitmeye gerek yok. Acaba Turgut Cansever yeni yerleşmeler konusunda ne diyordu? Şimdi tekrar soruyoruz: İktidarın kentsel dönüşümle ilgili cümlelerinde bir şehir ve medeniyet idraki, ihyası, inşası var mı?

Sadece soruyoruz.

Resmi literatürde “kentsel dönüşüm” olarak yer alan şehirlerimizde “kentsel mezalim” veya “kentsel katliam”a dönüşen ve bunu öğünerek tüm şehirlerimize yaygınlaştıran, Tanzimatla “yabancılaşmaya hayranlıkla” koşan, Cumhuriyetle “tarih ve medeniyetine nefret”le devam

eden zihniyet, 1930-40'lı yılların CHP iktidarları eliyle tarihî şehirleri ve şehir mekânlarını yıkımla işe başladı.

1950'lerden 2000'lere kadar "yaptıklarının neye sebep olduğu"ndan habersiz biçimde katliamlarına gafletle devam eden DP, AP, ANAP ve diğer siyasî dönemlerinin ardından, AKP'nin iktidar olduğu on yıllık dönemde her türlü imkan ve kaynakla hızla devam eden şehir katliamlarına, bu kez "kentsel dönüşüm" adı altında yeni bir meşruiyet gerekçesi uyduruldu.

İddiaları, renkleri, dilleri farklı da olsa **yaptıkları aynı olan, tarih, medeniyet ve şehir idraki bulunmayan** zihniyet nihayet bütün imkânlarıyla yeni bir "kentsel mezalim"e başlıyor.

Prof. S. Ökten'in *"şimdi tam bir kaos, tam bir kıyamet"* olarak tanımladığı bu şehir katliamları veya mezalimleri karşısında bütün bir ülke çaresiz. TOKİ marifetiyle uzun süredir devam eden bu "şehir mezalimleri", (her istilacı gibi) yapanların tekebbürlerini artırıyor. Şehirlerimiz melezleşmiyor; "melezleşme" nin, "kaos"un çok ötesinde bir katliâma maruz kalıyor..

Bu öyle bir katliâm ki; yapanların "ihya" ettiklerini zannettikleri şehirler "imha" ediliyor. Öyle bir imha ki, şehirlerimiz bir daha dirilmesi mümkün olmayan bir ölümle katlediliyor.

"Güç zehirlenmesi"ne tutulmuş bir iktidarın tarih, medeniyet, şehir, irfan, idrak, zevk diye hiçbir ölçü tanımadığı, elindeki "TOKİ terminatörü"yle bütün tepkileri yok ettiği "kıyamet zamanları"ndayız.

Peki, ne yapacağız?

Şablonlardan ibaret reçeteler tavsiye etmeyeceğiz. Her zaman olduğu gibi sadece büyük muhakkik mimar merhum Turgut Cansever'i işaret ediyoruz. Bu kadar. Ancak, dilini ve idrakini kaybetmiş bir zihniyetin Cansever'i okuması ne yazık ki artık mümkün değil!

O halde? Onu da 1946 yılında "Yeniden Keşfolunmak" başlıklı yazısında 66 yıl önce bugüne işaret eden Üstad Necip Fazıl söylesin:

"Cebimizde olduğu halde farkına varmadığımız, unuttuğumuz ve bilmediğimiz bir şeyi keşfetmek, başkalarının ceplerindeki şeyleri keşfetmekten çok daha zor. Gelin de, cebinizdeki delikten astarın dikiş yerine kaymış kasa anahtarını, dışarıda İstanbul'dan Şimal Kutbuna kadar her tarafta arayın; hem bulamayacak, hem de her aradıkça bir kat daha kaybetmiş olacaksınız.

Bizim bütün davamız ve devamız, bu misal içinde hülasâlanıyor.

Biz, herşeyimizi, herşeyimizi yeni baştan keşfetmek ve herşeyimizle, herşeyimizle yeni baştan keşfolunmak zorundayız.

……

Nasrettin Hoca'nın teker teker üzerlerine işedikten sonra, 'Buna değmiş, buna değmemiş!'diye yine teker teker yediği meyvalardan, öz meyvalarımızdan, hiçbirine hiçbir şey değmemiş olduğunu keşfetmek...

Sürek avına çıkar gibi, bütün madde ve ruh kıymetlerimizi çepçevre sardığımız, bunların tahlilini, terkibini, nisbetini, mukayesesini yaptığımız ve her şeyi bir kıymet hükmüne bağladığımız gündür ki:

Keşfolunmuş olacağız!

Keşfolunmanın arkasından da kurtulmuş olmak gelecektir..”

Mevzumuzla kayıtlı olarak söyleyelim ki; öncelikle şehrimizi keşfetmek ve kurtarmak… Bu da “Kentsel Dönüşüm” denen mezalimi önlemekle mümkün.

Başbakan’ın, o her fırsatta şiirlerinden mısralar okuduğu Üstad’ın bu cümleleri üzerinde biraz da Çevre ve Şehircilik Bakanlığı düşünse keşke. “Keşke” diyoruz çünkü, ne Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, ne de ilgili diğer bakanlıklar, siyasiler, bürokratlar, teknik adamlar böyle bir idrake sahip değiller.

İçim elvermiyor ama gene Üstad’ın şu mısraları boğazıma düğümlendi:

“Geçenler geçti seni uçtu pabucun dama!

Çatla Sodom Gomore, patla Bizans ve Roma!”

Böyle bir akıbetten Allah’a sığınıyoruz.

5 Mart 2012 Pazartesi

ŞEHİR İÇİN ARTIK ÇOK GEÇ OLACAK... -geleneğe ihanet ve zararlı ufuklar açmak-

“Artık çok geç olacak!”, müthiş bir pişmanlığın ifadesi olarak Türkçemize yerleşen bir cümle.

20. yüzyılın batısını şekillendiren büyük mimar Le Corbusier’in, 1942 yılında yayımladığı ve “bizim şehir”lerimize dair içinde çok şey bulunan “Mimarlık Öğrencileriyle Söyleşi”sinde şehirlerimizin getirildiği meş’um zamanları işaret eden şöyle bir trajik uyarısı var:

“İşgal yıllarıydı. Fransa’da çağdaş mimarlık, kötü düşünceler taşıdığı, karışıklığa neden olduğu gerekçesiyle suçlanıyordu: ***geleneğe ihanet etmişti, zararlı ufuklar açmıştı.. Paradan, kendini beğenmişlikten kurtulan her düşünce, bir çıkış kapısı bulabilir, kendi yolunu çizebilirdi.*** Metinler oluşturuldu ve imkan bulunduğunda yayınlandı: “Şehirciliği Düşünme Biçimi”, “Üç İnsancıl Konum”, vb. Günün birinde Paris Güzel Sanatlar Okulu’ndan gençler, bir Özgür Atölye açmamı istediler. Öneriyi geri çevirdim. “O zaman bize bir mesaj verin!” Sonuç: gençlerin istediğini yerine getirmeyi amaçlayan, oldukça özenli, küçücük bir kitap. Çabucak tükendi ve kitapçılarda bulunmaz oldu. Aradan birkaç yıl geçti… Güzel Sanatların öğrencileri, yeniden ve ısrarla bir Le Corbusier atölyesi istediler benden. “Teşekkür ederim sevgili dostlar, ama cevabım olumsuz. Ne öğretebilirim size? Yetmiş yaşında bir adamın yaşam felsefesini mi? 1927 yılında Zürih’te, Willy Boesiger “Le Corbusier’in bütün yapıtlarını yayınlayınca bir “Corbu Öğretisi” kendiliğinden ortaya çıktı...”

Le Corbusier’in bu satırlarını okuduğumda sanki rahmetli Turgut Cansever büyük bir dağ zirvesinden ülkemizin şehirlerine bakarak konuşuyor zannettim. Aklıma, Cansever’in her biri “klasik” olan eserleri geldi. “Eserleri” derken ortaya koyduğu mimarî eserleri kastetmiyorum; yazılı eserleri, kitapları… Sanki o kitaplarını bize karşı okuyorlar diye hayal ettim. “Cansever Öğretisi” diyebileceğimiz bir “yaşayan kitaplık” karşımızda duruyor. Ama ne yazık ki bakan, gören, anlayan, işleyen, uygulayan yok!

Kaderleri aynı mı Le Courbisier ile Turgut Cansever’in? Hayır! Birisi batıya damgasını vurmuş, sesine herkes kulak vermiş, batı mimarisini ve şehirlerini yeniden kurmuş, şekillendirmiş, dönüştürmüş, ne söylediği anlaşılmış bir usta. Diğeri ise “mimarisini, şehirlerini, geleneğini, yâni medeniyet dilini unutmuş” bir dünyanın insanlarına bir ömür seslenmeye, konuşmaya

çalışmış ama kendi dilini anlamayan bir dünya tarafından fark edilemeyen büyük bir usta, bir büyük muhakkik-mimar.

Akıbet böyle de olsa biz, zihnimizde Cansever'i mahfuz ve mevcut tutarak ve Le Corbusier'in "geleneğe ihanet etmişti, zararlı ufuklar açmıştı…" sözünden hareketle, "artık şehirlerimizde onulmaz yaralar açan" güya 'yerli' bir zihniyetin artık şehirciliği terk ettiğine işaret edelim.

Özelikle son 10 yılda şehirlerimizin -bilinçli mi bilinçsizce mi olduğu meçhul-, katledilmesinde başta TOKİ olmak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın mevcut "zihniyet"iyle geleneğe ihanet ederek zararlı ufuklar açtığına tekrar vurgu yapalım. Biraz daha ileri giderek söyleyelim ki; TOKİ ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı sadece zararlı ufuklar açmakla kalmıyor, ufukları daraltıyor, mahvediyor. Bilinçli veya bilinçsiz fark etmez, çünkü sonuç aynı yere çıkıyor. Aynı yere yâni şehir yıkımlarına, şehir harabelerine, şehir cesetlerine…

Son on yıla (2002-2012) niçin özel bir vurgu yapıyoruz? Çünkü, her alanda hummalı bir çaba içerisine giren ve siyasî istikrarı sağlayan bir "tek parti"nin kültür, eğitim ve şehircilikte medeniyet birikimimize katkı olabilecek 'hiçbir şey yapmadığı', yaptıklarının ise bu birikimle örtüşmeyecek şeyler olduğunu düşünüyoruz. Bu düşüncenin sebebi ise, hayatî önemdeki bu üç alanın siyasî iktidarca 'hayatî önemsiz' addedilmesi ve 'misyon sahibi olmayan' siyasîler ve bürokratlar elinde harcanmasıdır.

Son on yıllık kültür ve şehircilik tarihimiz (!) bu düşüncemizi fazlasıyla ispat eder niteliktedir.

Biz, işin kültür ve eğitim boyutunun şehirciliği de kuşattığının bilincinde olarak, şehircilikte 'kötü yola düştüğümüze' tekrar işaret edelim. Kötü yola çünkü TOKİ tabutluklarını 'yaşanabilir mekân' zanneden, bunların toplamından da şehir çıktığını vehmeden bir anlayış maalesef tarihî bir dönüşümü kaçırmamış, tam aksine heba etmiştir! Hem de müthiş imkânlar ve tarihsel şehir birikimimize rağmen!

Bu noktada da Cansever hâlâ okunmamış bir "medeniyet ve şehircilik kitabı" olarak karşımızda duruyor! Duruyor ama kim görecek, kim okuyacak, kim anlayacak?

Kim görmeli, kim anlamalı? Öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, sonra TOKİ.

Onların da böyle bir derdi olmadığı ortada. Çünkü yaptıklarının ne kadar "muhkem ve muhteşem" olduğuna inanıyorlar. Adeta o kadar kibre kapılmışlar ki adeta bir Aşil kompleksi içindeler.

Tarih bir gün, 'medeniyet iddiası taşıyan ancak tam aksine ufuklar açan bir siyasî iktidarı" herhalde şehircilikte "yapmak istemediler, yetersizdiler ve mahvettiler!" diye yazacaktır!

Le Courbusie'nin deyimiyle "paradan, kendini beğenmişlikten kurtulan her düşünce, bir çıkış kapısı bulabilir, kendi yolunu çizebilirdi." Bu tespit bugünün iktidarı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığını tarif ediyor sanki.

Paradan ve kendini beğenmişlikten kurtulamayan bir siyasî irade ve onun 'şehircilikten sorumlu aygıtları' çıkış kapısı bulamaz, kendi yolunu da çizemez. Çünkü çıkış kapısı aramıyorlar ve de kendi yollarından o kadar eminler ki!..

Bütün bunları kendi şehrimize doğru daraltarak, tahsis ederek, şehrimizi işaretleyerek söyleyelim ki; bütün şehirlerimizi kuşatan "kentsel dönüşüm" katliamı 'marka şehir'

teraneleriyle (Tsunami dalgalarının şehre doğru hızla yol alan korkunç istilâsı gibi) yavaş yavaş şehrimizi kuşatıyor.

"Kentsel dönüşüm" denilen bir kutsal(!) kelime adına neler kurban ediliyor! Tarih, şehir, medeniyet… Yâni insan ve hayat!

Ey kendini mülkün sahibi sananlar ve mülkü dilediğince tasarruf edenler! Size, bize, hepimize büyük ârif Eşrefoğlu Rumî'nin mısralarıyla seslenerek sözü tamam eyleyelim ki belki bundan bir pay alırız :

"Kani bunda gelenler, mülk benimdir diyenler.

Şimdi gör nice onlar toprak oluban yatur!

Le Corbusier'le başladık, Cansever'le devam ederek nereye geldik!

Mülkün ve şehrin akıbeti hayrolur inşallah!

(Günebakış, 7 Mart 2012)

14 Şubat 2011 Pazartesi

1930'LARIN "ŞEHİR KATLİAMI"YLA BUGÜNÜN "ŞEHİR KATLİAMI" ARASINDA FARK VAR MI?

Tarihten ne kadar kaçarsanız kaçın, ne kadar reddederseniz reddedin, öyle bir an geliyor ki bilinçaltınıza yerleşen 'tarih kodları' sizi bırakmıyor, onlardan sonuna kadar kaçamıyorsunuz. Aslında tarihten değil, bilinçaltınızdaki 'saplantılar'dan kaçıyorsunuz. Bilinçaltınız sürekli 'tarih sendromu' yaşarken, siz tarihe karşı verdiğinizi zannettiğiniz savaşın sonunda yenilgiye uğradığınızı bile fark etmiyorsunuz.

Bu durum herhalde sadece bize mahsus bir "ruh hastalığı" olsa gerek.

Şehir tarihinde de öyle… Tarihten kalan ne varsa onları yok etme, kalanlardan da tiksinme ve onları görmeme adına şehirde yapılanları önce alkışlasanız, onaylasanız da, giderek "insana göre" bir şehir tasarımı değil, 'tarihinden intikam alma adına' bir şehir terziliği-katliamı yapıldığına şahit oluyorsunuz.

Tarihinden, tarihselliğinden kopartılan şehir sizi sürekli kovalıyor. Bir süre sonra reddettiğiniz, kaçtığınız tarihin veya tarihî şehrin silüeti altında eziliyorsunuz, ona izah edemediğiniz bir hayranlık duymaya çalışıyorsunuz. Ancak bu sadece bir kültür hayranlığıdır. İçselleştirilmiş, hazmedilmiş bir tarihî kültür değil.

Trabzon da bu anlamda 1930'lu yıllarda 'büyük katliam'lar yaşamış bir şehirdir. Şehir katliamı, cumhuriyet ideolojisini ne pahasına olursa olsun yerleştirme adına yapılmıştır. Konunun ayrıntılarına girmeyeceğiz. Sadece İmaret külliyesinin yıktırılıp üzerine bugünkü Atapark'ın inşa edilmesi örneği yeter…

Medeniyet şehirlerinin böyle bir trajik kaderi var. Tarihte, 'yaşanmaya değer hayat'a tecelligâh olan şehirlerin muhteşem bir kemalden müthiş bir zevale uğraması neredeyse kaçınılmaz olmuş.

Cumhuriyet ideolojisinin önemli yazar, edebiyatçı, siyasetçi ve mübelliğlerinden Falih Rıfkı Atay'ın 1932'de bir gazetede yazdığı 'alev ve beton' başlıklı yazısı 79 yıl sonra günümüz

şehirlerine, özellikle de şehrimize yapılan 'kötülük'leri anlatıyor sanki. Cumhuriyet ideolojisinin şehir tasarımında, tarihî binaların-mekânların yıkılıp batıdan apartılan apartmanlarla donatılması karşısında Falih Rıfkı isyan ediyor. Sadece İstanbul'da yapılanlar karşısında donup kalan yazar, diğer medeniyet şehirlerinde yapılanları görseydi nasıl tepki verirdi bilemiyoruz. Falih Rıfkı, kendi tarihine duyduğu nefreti sözkonusu yazısının sonunda "biz maziye bin kere daha üstün bir istikbale doğru giderken, hiçbir işimizde sevmediğimiz maziye hasret çektirecek müsamahalara göz yummamalıyız." diyor. Böylesine bir tarih nefreti haçlıları bile çıldırtacak türden bir nefrettir.

Falih Rıfkı, 1930'larda İstanbul'daki şehir katliamı ve şehrin betonlaştırılmasına isyan ediyor: "Kırmızı alevden daha korkunç bir canavarın, zevksizliğin, bilgisizliğin, kontrolsüzlüğün canavarlaştırdığı betonun bu sefer İstanbul'un bütün güzelliğini yalnız tahrip değil, yok ettiğini göreceksiniz.... Hep birbirinden kopya, plan parası verilmemek için yapı kalfalarının kafasından çıkmış ve kalfa kafası kadar karışık ve berbat apartmanlar, hep birbirine denizi kapayarak, hep bahçeleri sökerek, müthiş bir çığ gibi yuvarlanıp duruyorlar... O kadar ki.. bütün şehircilerin ve hijyen adamlarının ikametgâh hakkındaki bütün kararlarının tersine şehircilik ilmine taban tabana zıt olarak hiçbir mimarî zevki olmayan san'atın, tabiatın, hıfzıssıhhanın, ilmin, fennin, düşüncenin ve duygunun aleyhine ve inadına İstanbul şehri çirkinleştirilmekte ve artık ne alev, ne de zelzele ile temizlenemeyecek tarzda çirkinleştirilmektedir. Cahil ve san'atsız beton canavarını çabuk sıkboğaz ediniz."

Bugün, şehirlerimizde 'kentsel dönüşüm' adına yapılanların bilgisizlik ve zevksizliği aşmış bir 'şehir ihaneti' olduğunu söylemenin bile fantezi olduğu idraksizlik ikliminde yaşıyoruz.

1930'larda "devlet eliyle" yapılan şehir katliamı 2010'larda gene "devlet eliyle" yapılıyor. Devletin sadece şehirlerimize değil, en ücra kasabalarımıza kadar bir "mızrak" gibi sapladığı "TOKİ" yapıları, 1930'lu yılların cumhuriyet ideoglarının hayallerini süslüyordu. Ömürleri yetmedi ama tasarladıkları şehirlere 'devlet eli' 70 küsür yıl sonra ulaşabildi. Onlar bile temelini attıkları (daha doğrusu tarihî temelini yok etmek istedikleri) "cumhuriyetin şehirleri"nin bu derece 'görkemi' karşısında şaşkınlıktan dillerini yutarlardı herhalde!

1930'ların edebiyatçı, sanatçı, siyasetçi, şehir plancısı, devlet adamı, vs.leri bugünün devlet yöneticileri (özellikle de TOKİ)'nin marifetiyle şimdi mezarlarında rahat uyuyorlardır (!)

Falih Rıfkı gibi bir "Cumhuriyet İdeologu"nu 1930'larda çıldırtacak şehir katliamları 2010'larda TOKİ'nin "Kentsel dönüşüm"lerinin muhteşem başarıları olarak karşımıza getiriliyorsa o şehri idrak terk etmiş, ahlâk ve zevk o şehirden kaçmış demektir.

Bugünün iktidarları, bayındırlık ve imardan sorumlu bakanları, TOKİ yöneticileri belki Falih Rıfkı'nın sözkonusu yazısını okurlar da "ne yaptıkları"nı sorgularlar. Yaptığı işin 'marifet' olduğunu ve de 'taltif' edildiğini, alkışlandığını görenlerin böyle bir sorguya ihtiyaç duymadıkları da bir gerçek. Problem; dünün medeniyet idrakli mimarı ile bugünün 'kalfa kafası' arasındaki farktadır. Tarihî şehirlerimizin inşası ile TOKİ'nin oluşturduğu şehir siteleri arasındaki 'idrak' farkı, problemin kaynağıdır.

Şehirlerimizi "kırmızı alevden daha korkunç bir canavar"ın zevksizliği, bilgisizliği ve idraksizliğine teslim ederseniz ortaya gördüğünüz şehir manzarası çıkıyor. TOKİ adeta şehirlerimizin DOKU'suna musallat olmuş bir kasırga gibi esip yıkmaya devam ediyor.

Büyük Şair Fuzulî'nin meşhur mısraının ilgili olmamasına rağmen yeri burası: "Ben isterim belâyı, çün ister belâ beni !"

· Doğruyu gösterme imkânına sahipken yanlışla,

· Güzeli inşa etme imkânına sahipken çirkinle şehirlerimizi istilâ eden ZİHNİYET ancak yeni bir zihniyet ve idrakle yok edilebilir.

Şehrimiz Trabzon'a da bir 'fatih' edasıyla davet edilen ve giren TOKİ, bakalım daha ne işgallere, ne katliamlara imza atacak? Bunun hesabını, daha doğrusu faturasını gelecek nesiller hak etmedikleri biçimde ödeyecekler!

Ne yapalım?

Şehrimize bakıp da Yahya Kemal gibi hüzünlenelim mi?

"Şehirden çıkıp birkaç fersah uzaklaştıktan sonra, bir dağ tepesinde birkaç saat geçiren insan, bu zamanlarda, fena bir rüyadan uyanır gibi oluyor. Ruh da tıpkı hava gibi alçaklarda bulanık, yükseklerde saf; şehirlerden dağlara çıkınca tortusu dibe iniyor..."

Biz de şehrimizden uzakta şehrimizi seyrederken bunları düşünüyoruz.

(Günebakış, 16 Şubat 2011)

1 Kasım 2011 Salı

" ŞEHRİ YIKIN ! "

Osmanlı'nın yıkılışından sonra kurulan Cumhuriyetle birlikte asker, siyasetçi, bürokrat, vs. tüm inkılâpçılar niçin önce tarihe ve şehirlere saldırmıştır? Niçin kendi kurgularına göre tarihi yazmaya ve tarihî şehirleri yıkıp-kurmaya girişmişlerdir? Bu sorulara verilecek cevap: Tarih ve şehir korkusu olsa gerek!

Çünkü şehirler tarihin taşıyıcısıdır, şahitleridir. Çünkü tarih şehirler üzerinden yazılır. Yönetimi ele geçiren gücün en çok korktuğu, ürktüğü kendinden önceki tarih ve şehirdir. Onun için istilâcıların ilk yaptıkları şehri yıkmak, kütüphanelerini yakmak oluyor. Tarihe ve şehre tahammül edemiyorlar. Çünkü tarihi yeniden yazmak ve yazılana inandırmakla şehri yeniden kurmak ve insanları o şehre bağlamak ve yeni bir dizayn yapmak, gerçekleştirilmesi oldukça zor bir proje.

Bir şehrin yıkımı için illâ ki yabancı istilâcılar gerekmiyor. Üstad Necip Fazıl'ın deyimiyle *"işgal ordularının da yapamayacağı bir cinayetle"* yerli görünenlerin istilâları da aynı akıbeti getiriyor.

Yeni kurulan Cumhuriyete uygun bir tarih oluşturmak ve gelecek nesillerin yaşayacağı şehirler kurmak, bir anlamda öncelikle var olan tarih ve şehirlerin imhasını zorunlu kılıyordu. Böyle de oldu. Tüm tarihî şehirlerimizde, medeniyetimizin tarihî eserleri, yapı stokları ve medeniyet değerlerini hatırlatan ne varsa hepsine yönelik bir imha hareketi başlatıldı. Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte İstanbul'dan başlayan ve bütün tarihi şehirlerimizi kuşatan "şehir ve tarih katliamları"nın nasıl yapıldığını bugün dehşetle okuyoruz, anlayabiliyoruz.

Biz bu şehir katliamlarını okurken bile ürperirken, bu katliamları yapanların ve bu katliamları çaresizce seyredenlerin nasıl bir ruh halini yaşadıklarını tahmin edemiyoruz.

Trabzon da bu “şehir katliamları”nın yaşandığı tarihi şehirlerimizden… Önceki yazılarımızda “İmaret-i Hatuniye Külliyesi”nin zamanın zihniyetince 1930’larda Umumi Müfettiş Tahsin Uzer emriyle nasıl imha edildiğini bu satırlarda anlatmıştık. Merak edenler olursa Yrd.Doç.Dr. Ö.İskender Tuluk ve Yrd. Doç.Dr. H.İbrahim Düzenli’nin hazırladığı “Trabzon Kent Mirası: Yer, yapı, hafıza” isimli eserde ayrıntılarını dehşetle okuyabilirler.

Bugün anlatacağımız/aktaracağımız olay ise gene böyle bir “şehir ve tarih katliamı”ndan trajik bir kesit…

Konya, Erzurum, Karaman, Kilis, Aksaray başta olmak üzere birçok şehrimizin tarihini bir kuyumcu titizliğiyle yazan önemli şehir tarihçilerimizden rahmetli İbrahim Hakkı Konyalı, hayatını adadığı tarih ve şehir araştırmacılığında kendi şehri olan Konya’ya ilişkin öyle bir olay anlatır ki, tam bir “şehir katliamı” denilen türdendir. Hem de Selçuklu Medeniyetinin taç şehri Konya’da !

Merhum Konyalı’nın şahit olduğu “şehir katliamı” şehrimiz Trabzon’un 1930’lu yıllarda yaşadığı katliamlarla aynı zaman diliminde gerçekleşiyor…

Tarihçi İbrahim Hakkı Konyalı merhumun, 1978 yılında Sebil dergisinde yayınlanan, bizzat şahit olduğu bir hadiseyi ibretle, dehşetle dikkatlerinize sunalım:

"On ikinci Kolordu Kumandanı Miralay, sonra paşa, Fahrettin Altay Konya'da sayısız târihî ve mi'mârî âbideleri katili olmuştur. Birçok cami, mescid, medrese, türbe, hankah, mektep, çeşme ve kabristan yıktırmış, yok ettirmiştir.

Bu gibi târihî yadigârların yalnız müsamaha edilmeyip horlandığı zamanda değil, ayrıca Türk ve İslâm târihinin kara lekesi gibi görüldüğü bir zamanda, Fahrettin Altay elinde bastonuyla Alaaddin Tepesi'ne çıkarak gözüne kestirdiği herhangi bir mîmârî âbideye işaretle,

'-Yıkın bunu!' derdi. Kimse de itiraz edemezdi. Bunu sözde şehri i'mar kastiyle yapıyordu...

"Bir gün Şerefeddîn Câmii’nln bitişiğindeki Şerefeddin Türbesinin yıkımına başlanmıştı. Fahrettin Paşa'nın emir ve kumandasıyla kazmalar ve kürekler faaliyete geçmişti. Bu Selçuklu devrinin mahrutî kümbetli türbesi sanki yekpâreleşmiş ve kayalaşmıştı.

Ben bu eski eser cellâdının gölgesi olmuştum. Onu takip ediyordum... Korkunç yıkım işi devam ediyordu. Mahrutî kubbe erimiş, ikinci ve mescid kısmı yok olmuştu. Yıkım devam ederken, Selçuklu türbe mimarisinin o vakte kadar bilinmeyen bir hususiyeti ortaya çıkmıştı.

Cenazeliğe konan cesetlerin neşredecekleri(yayacakları) kötü kokuları dışarıya atmak için mimar, tâ bodrum kattan itibaren hamam tüfekleri tarzında hava delikleri yapmıştı. Bu delikler bütün duvar içinden kümbedin üstüne kadar devam ediyordu. Bunları gördüm ve paşaya da gösterdim.

Dinamitle devam eden yıkma işi bodrum kata gelmişti. Şerefeddin'in tabutu göründü. İçinde na'şı vardı. Belediyeciler çöp arabasıyla bu büyük Selçuklu'nun na'şını alarak bir çukura götürüp attılar. Ben yıkım işi başlarken paşadan rica etmiştim:

"- Paşam, bu türbe Konya'nın en eski Selçuklu eserlerindendir. (Sahibi de) Camiin ilk bânisidir. Cami yıkılmayacağına göre bu türbe de yıkılmasın!

"Fakat ona kimse mâni olamazdı."

Tam bir sadist ruh!

Fahreddin Altay sadizminin, Kudüs'ün Osmanlı hakimiyetinden çıkmasıyla Şam'da Selahaddin Eyyubi'nin mezarını tekmeleyerek "Ey Selahaddin dinle, haçlı seferi şimdi bitti! Biz yine geldik." diyen Fransız Generali'nin sadizminden farkı var mı? İlgilinçtir ki her iki olay da aynı zaman dilimine rast geliyor. Biri Selahaddin Eyyubi'nin kabrini tekmeliyor, diğeri Konya'da Selçuklu Sultanının naşını çıkarıp çöp arabasıyla bir çukura attırıyor.

Rahmetli İ.Hakkı Konyalı'nın "eski eser cellâdı" dediği bu "tarih ve şehir cellâdı"nı takip ederken

yaşadığı dehşeti ve bir şey yapamamanın verdiği ızdırabı tahmin edemiyoruz…

Başka hiçbir ülkede yaşandığına şahit olamayacağımız bu hadise, nesillerin kanını donduracak türden… İnkılâpçılığını şehir ve tarih katliamına endeksleyen bu zihniyet ülkemizde uzun süre hâkim oldu.

Biz işin şehir ve tarih tarafıyla alâkalı olarak söyleyelim ki; tarihi hatırlatan ne varsa yok edilen şehirlerimizde, 80-90 yıl sonra gördüklerimiz ve yaşadıklarımız, Konya'da Fahrettin Paşa gibi, Trabzon'da Tahsin Uzer gibi "şehir celladları"nın yıktığı yerlerde yapılanlar hiç de onları aratmıyor…

Kentsel dönüşüm adına şehirlerimizde son yıllarda yapılanları gördükçe, cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan şehir katliamlarıyla aralarında nasıl bir fark var diye sormak istiyoruz. Onlar neyi imha ettiklerini iyi biliyorlardı, ama bugünün şehir yöneticileri neyi ihya edeceklerini bilebiliyorlar mı? Eğer biliyorsalar vebali de aşmış toplu şehir katliamlarına imza attıklarının farkında olmalılar…

Fahrettin Altay, Tahsin Uzer ve o zihniyette olanlar "neyi yıkacakları"nı biliyorlardı. Bugünün şehir yöneticileri "ne yapacaklarını" biliyorlar mı dersiniz.

Ne dünya görüşü, ne medeniyet, ne tarih, ne şehir, ne zaman, ne mekân, ne de insan derdi olmayanların "şehir yöneticisi" olduğu zamanlarda şehirlerimizde yapılanlara 'kıyamet alametleri' demekten başka bir şey diyemiyoruz.

Bugünün şehir yöneticilerine yapılacak en önemli tavsiye herhalde şu olmalı: "Şehir için bir şey

yapmak istiyorsanız; bu zihniyetle şehir için hiçbir şey yapmayın! Şehre yapacağınız en hayırlı hizmet hiçbir şey yapmamak, şehre dokunmamaktır!"

Tarihe ve şehre sorumlu olduğunun idrakinde olanların hatırlamaları gereken "dehşet bir not"a bir de biz şahitlik etmiş olduk.

(Günebakış, 2 Kasım 2011)

BİR ŞEHİR ÜTOPYASI: NİZAMÎ'NİN "İSKENDERNAME"Sİ…

12. yüzyıl şairlerinden Genceli Nizamî İskendername isimli eserinde Büyük İskender'in Doğu seferinde bir şehre uğradığını ve o şehrin İskender'e olağanüstü ilginç geldiğini anlatırken, kentin sahip olduğu değer ve ahlâktan kesitler verir. Farabi'nin "Medinet-ül Fâzıla"sı gibi bir "ideal şehir" tasavvuru olan İskendername'de, İskender Kuzey seferinden dönerken daha önce hiç kimsenin bilmediği, görmediği çok güzel bir şehre rastlar. Her tarafı yemyeşil verimli arazilerle dolu, akarsuları bol, meyve ve bahçeleri muhteşem, sayılamayacak kadar

koyun, inek ve atlarla dolu bu şehrin ilginç bir özelliği vardır: Bahçelerinin etrafında herhangi duvar veya çit bulunmaz, bekçisi yoktur, sürülerin başında çoban da yoktur.

İskender'in ordusunda bir asker ağacın birinden meyve koparırken yere düşer ve felç olur. Bir koyunu yakalamaya çalışan diğer bir asker sıtmaya tutulur. Bunun üzerine İskender hiçbir şeye dokunulmamasını emreder. Bazı bilge kişileri yanına alan İskender uzaktan görünen şehre doğru ilerler. Fakat daha da ilginci, zamanın bütün şehirleri surlarla çevrili ve kapıları varken bu şehrin ne surları ne de kapıları vardır. İskender şehirden içeri girer, daha da şaşırır çünkü türlü türlü nimetlerle dolu olan dükkanlar-işyerleri de kilitsizdir, kapıları açıktır.

Şehir halkı İskender'i sevgi ile karşılar ve onu bir saraya getirirler, sofra kurarak hizmet ederler. Yemekten sonra İskender bu şehirde gördüklerinin sebebini sorar. Şehrin yaşlıları ona *"Bizler kadîm zamanlardan beri burayı yurt edinmiş bir halkız. En önem verdiğimiz değer; doğruluktur."* derler. Şehir halkının huzur içinde oluşu da doğruluklarından kaynaklanmaktadır. Yaşlı bilgeler *"Biz kesinlikle yalan söylemez, hiçbir şeyi sorgulamayız. Allah'tan gelen her şeye şükrederiz. Zor durumdakilere yardım eder, zarara uğrayanların zararını karşılarız."* derler.

Mülkiyet ihtiraslarının olmadığı şehirde toplumsal statü savaşları da yoktur. Nizamî'nin bu "ideal kent"inde müthiş bir huzur, güven ve emniyet ortamı mevcuttur. Nizamî bu şehrin *"ilâhi bir güçle korunduğu"*nu ifade eder. Eğer bir yabancı şehrin 'değer'lerine saldırırsa kalbine bir ok saplanır ve anında ölür. *"Vahşi hayvanlar bile sürülerimize bir zarar veremezler" der. "Bizler tohumu tarlaya eker ve bir daha hasat zamanı uğrarız. Bütün işlerimizde Allah'a tevekkül ettiğimiz için tarlalarımız da bire yediyüz mahsül verirler."*

Bu ideal kentte önemli bir ilginçlik daha vardır. O da paranın hiçbir değer taşımayışıdır. *"Altının, gümüşün bizim için hiçbir değeri yok. Onun için cimriliğin ne olduğunu bilmez, birisinden zorla hiçbir şey almayız."* der.

Nizamî, bu ideal kentte halkın tabiatla barışık yaşadığına da dikkat çekerek, *"Gereksiz yere avlanmayız, ihtiyacımız olduğunda av hayvanları kendileri gelir ve biz de gerektiği kadar avlarız"* der.

Gene Nizamî'nin bu ideal kentinde insanlar başlarına gelen musibetlere karşı rıza içindedir ve "kaza ve kader"e inanmışlardır, onun için de bunları lütuf sayarlar.

"Şehrimizde ancak yaşlılar ölür ve biz onlar için yas tutmayız. Çünkü bunun bir işe yaramadığını biliriz. Birisinin yüzüne karşı söylenmeyecek şeyi onun arkasından söylemez,hiç kimsenin işine karışmayız" diyerek ilâhi kadere inançlarını dile getirir.

"Aramızda yaşayacak kişi de bizim gibi doğru, temiz ve kanaatkâr olmalıdır" diyen Nizamî, bu değerlerin kentliler için vazgeçilmez nitelikte olduğunu belirtir.

Nizamî'nin "İdeal kent"inde gördükleri ve duydukları İskender'i öylesine şaşırtır ki artık ***dünyayı dolaşmaktan vazgeçer.*** İskender o zamana kadar böyle bir şehir ve şehir halkını ne işitmiş ne de kitaplarda okumuştur. Hayatı boyunca aradığı şeyin böyle bir şehir, halk ve değerler olduğunu anlar ve şehir halkına hazineler bağışlayarak kendi vatanına doğru tekrar yola çıkar.

Nizamî, 9 yüzyıl önce yazdığı eserde "değer"le "ahlâk"ın bütünleştiği bir ideal kent tasarımı ortaya koymaktadır.

Nizamî'nin bu "ideal kent"i, genel ve geniş anlamda iki dünya görüşünün yâni doğu ve batının temel ayrışma çizgilerini, değerlerini de ortaya koyuyor. Şehir ve ahlâk, şehir ve değer, şehir ve geçicilik gibi varoluşa ilişkin konu ve sorulara da ışık tutuyor.

Böyle bir şehir gerçekten var mı, demeyin. Çünkü; olması gereken her şey öncelikle "tasavvur"a muhtaçtır.

Gerek batı gerekse doğu edebiyatında "ideal kent" veya "kent ütopyaları"nın çok fazla olmadığı göz önüne alındığında Nizamî'nin İskendername'sinin önemi anlaşılır. Türkçeye hâlâ çevrilmemiş olan bu güzel eserin, tarihi "şehir ütopyaları"mız arasında önemli bir "klasik" olarak yer alacağını düşünüyoruz. Gerçi bu konuda bir ilk olan Farabi'nin "Medinetül Fazıla"sı bile gerekli ilgiyi görmedi ki Nizamî'nin "İskendername"si mi görecek?

Hayalinizde bir şehir ütopyanız varsa yâni "yaşanmaya değer" bir şehir tasarımınız varsa, bunu reel kılmak için çabalarsınız. Ütopya hiçbir zaman "gerçekleştirilmesi mümkün olmayan", sadece hayale konu olan değildir. Hayalden hakikate akan bir 'tasavvur'dur.

Bugünkü şehir yöneticilerimizde olmayan da budur. Yâni, 'ideal şehir tasavvuru'nun olmadığı şehir yöneticilerinin mebzûl miktarda şehirlerimize musallat olduğu, birbiriyle yarıştığı bir ülkede şehirlerimizin haline acımaktan başka yol bulamıyoruz.

Evet… Bizim şehrimiz yapıların toplamından ibaret değildir. Değişik mekânların bir coğrafyada düzenli veya düzensiz sergilenişi şehri meydana getirmiyor. Yâni, yaşayanların "yaşanmaya değer" şehirde (İdeal kent'te) "değer ve ahlâk"la varoluşlarıdır esas olan.

Medeniyet ve şehir idraki, öncelikle şehre dair hayalle başlar. Şehre dair hayali olmayanın şehre dair hakikati de olamaz!

Not: Konu ile ilgilenenlere İdeal Kent Dergisi'nin 'Kent Ütopyaları' konulu 5. sayısını tavsiye ederim.

DİĞER YAZILARDAN

TOKİ'NİN "ŞEHİR VE MEDENİYET İDRAKİ" VAR MI?

ŞEHİR KATLİAMLARINDAN SONRA TOKİ HİDAYETE Mİ ERİYOR?

"BA'DE HARÂB-ÜL TÜRKİYE!"

TÜRKİYE ŞEHİRLERİNİ KAYBETTİ! -medeniyet idraki yok ki, şehir tasavvuru olsun-

ŞEHİRLERİMİZDE URLAŞMA VE KAYBEDİLEN ÖLÇÜ...

"EKOLOJİK ŞEHİR" ve "EKO YÖNETİCİ"ler...

KUTSAL KÂSE VE ONBİR ŞEHİR AZİZİ...

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI'NA "OKUMA KILAVUZU" -Ön Notlar-

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI'NA "OKUMA KILAVUZU" -I- "Kubbeyi Yere Koymamak"

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI'NA "OKUMA KILAVUZU -II-" -"İslâm'da Şehir ve Mimarî"-

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI'NA "OKUMA KILAVUZU -III-" -Osmanlı Şehri

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI'NA "OKUMA KILAVUZU -IV-" - İstanbul'u Anlamak-

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI'NA "OKUMA KILAVUZU V " -Şehir ve Konut Üzerine Düşünceler-

TARİHÎ ŞEHİRLERİN KONSERVASYONU VE ŞEHRİMİZ -III-

HES'LER, VADİLERİ "KATLİAM MÜZESİ"NE DÖNÜŞTÜRDÜ

Kaynak: **http://yahyaduzenli.blogspot.com.tr/**

Yahya DÜZENLİ, Ol Şehri Yıkılır Gördüm,- Şehir, Medeniyet ve Katliam-Trabzon Yazıları,Aralık, 2012, İstanbul

<u>**Yazılar 218**</u>

İSTANBUL'UN KİTABI (1950-1957 YILLARI)

Bu şehr-i Sıtanbûl ki bî-misl-ü behâdır

Bir sengine yekpâre Acem mülkü fedâdır

Nedîm

Bu İstanbul şehri ki misli benzeri yoktur
Bir taşına bütün Acem mülkü fedadır

http://ismailhakkialtuntas.com/2015/04/03/istanbulun-kitabi-1950-1957-yillari/

ÇİFTÇİ ZEKİ SAVCI'NIN KISA YAŞAM ÖYKÜSÜ VE KİŞİLİĞİ

Hzl: **Halil Savcı**
Gaziantep,
20 Şubat 1985

Türkmen kolunun Savcılı aşiretinden Hacı Halil Ağa zade Halil Rifat Efendi ile Assiye Hanımın 11.4.1891 yılında bir erkek çocukları olmuş, ismini Abdürrahman Zeki koymuşlar. Şair olan babası oğlunun doğumu için şu şiiri yazmıştır.

Hazret-i Haktan ne maksudun olursa et niyaz

Eylemez bir şahsı meyus ol kerim ism-i sahi

Mal ü evlâd-ı münasip hep hudanın lutfudur

Nezd-i feyzinde müsavi şeyh ü şah, bay ü gani

Çok zamandır ister idim ben de bir hayr-i halef

Hal-i zatımda kerem kildi am rabb-ı kavi

Âlem-i fenn-i kıyafet şöyle güya olmada

İşbu tıflın vasf-ı pâkinde ne derlerse huri

Nail-i ikbal ü izz ü rifat olsa çok değil

Bir sıddik ehl-i cah ü devlete oldu semi

Öyle bir isâ nefes kim mürde kalb ü kalibim

Pirlikte etti ihya misl-i Yahya-i nebi

Çıktı bir tarih-İ cevher Rifat'â miladına

Doğdu güna luf-i hakla Abdürrahman Zeki

Zeki Savcı doğduğunda babası 61 yaşında idi. 1894 yılında henüz üç yaşında iken babasını kaybetti. Onu annesi büyüttü. Okula mahalle mektebinde başladı. Daha sonra Rüşdiyeyi bitirdi. Bir müddet medreseye devam ederek biraz Arapça ve Farsça öğrendi. Lise ve yüksek tahsil seviyesinde bir öğrenim yapamayan Zeki Savcı, amcası Dayı Ahmet Ağa'nın selâmlığında, onun sık sık misafirleri olan, o devrin vali, paşa, hakim ve benzeri ünlü kişilerine verilen ziyafetlerde hizmet ederek, onların meclislerinde bulunarak kendini yetiştirmiştir. Dayı Ahmet Ağa'nın selamlığında edebiyata ve siyasete meraklı Antep'in aydın gençleri ve yüksek rütbeli memurları geceleri sık sık toplanır ve geç saatlere kadar güncel konular üzerinde tartışmalar yaparlardı. Zeki Savcı da bu toplantıların, biraz da ev sahibi gibi, müdavimlerindendi. Böylece bu hayat okulunda yetişen Zeki Savcı babadan geçme şiir kabiliyeti ile düz yazı ve şiirde kısa zamanda kendini tanıttı.

Zeki Savcı 15-16 yaşlarında, babasından kalan, Gaziantep-Kilis yolu üzerindeki Beşgöz köyünde çiftçiliğe başladı. Beşgöz Antep'e 30 km. uzaklıkta ve Anadolu'yu vilayet merkezi Halep'e bağlayan önemli bir yol üzerinde olduğundan ve köyün içinde yolcuların geceleyeceği bir han bulunduğundan, Halep'e giden ve gelenler için bir konaklama noktası idi. Zeki Savcı yolculardan zamanın Önemli kişilerini kendi konağında misafir eder, onlarla güncel konular üzerinde uzun sohbetler ederdi. Böylece hoş sohbet, sevilen ve sayılan bir

kişi olarak kendini daha küçük yaşında tanıtmıştır.

1911 yılında 20 yaşında iken, halk arasında Abdo Efendi olarak tanınan Seyyaf zade Abdülkadir Behçet Efendinin kızı Emine Hanımla evlenmiştir. Bu evlilikten ikisi erkek, ikisi kız olmak üzere dört çocukları olmuştur. Sırasıyla 30 Eylül 1912'de Hatice Nadire Ülker (Kutlar), 25 Ocak 1914'te Halil Rifat, 1917'de Turgut (1920 yılında Halep'te muhacirlikte iken vefat etmiştir! ve 29 Ekim 1925'te Ayşe Necla (Uyanık) dünyaya gelmiştir. Oğlu Turgut'un ölümü Zeki Savcı'yı çok üzmüş, 1922 yılı Kurban Bayramı arife günü acılarını şöyle dile getirmiştir:

Sana kim var ki, bir avuç toprak

Onu gözyaşlarıyla ıslatarak

Bugün öksüz kalan mezarında

Halep'in köhne hâksarında,

Söyle, kim var ki, ağlayıp döksün.

O benim, şüphesiz benim emelim,

Neyleyim pek uzak yetişmez elim.

Beni de öldürür bu derd-i firak,

Sana kaldıkça böyle yavrum uzak.

Zeki Savcı Milli Mücadelede Antep savunmasında Şahin Beyle çalışmıştır. Şahin Beye Kilis yolunu tutarak, Halep'ten gelecek Fransız ikmal kuvvetlerini, millî kuvvetler Antep'e gelinceye kadar şehre sokmamak görevi verilmişti. Çete toplamak ve kendisine yardımcı olmak üzere o bölge köylülerince sevilen ve sayılan Zeki Savcı görevlendirilmişti. Göreve haşlamak üzere bir gece yola çıkarlarken, Muhammed Sait olan isminin, halk arasında mertlik ve yiğitlik simgesi ve kolay akılda tutulabilecek (Şahan) lakabı ile değiştirilmesini Zeki Savcı önermiş ve şehit olduğu güne kadar yanında beraber çalışmıştır.

Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i vezninde yazmış olduğu (Hikâye-i ceng-i Antep) şiirinde bu olayı şöyle anlatmaktadır.-

Bir geceydi yola çıkmak istedik

İsmini tebdile arzu besledik.

Sen bilirsin dedi ol şir-i huda,

Aklıma gelmişti (Şahin) iptida.

Çok münasip dedi aldı ismini,

Yurda bağışladı ol an cismini.

Yolda ona çok ricalar eyledim.

"Bana yüz verme sakın sen hiç, dedim,

Ünlü tanıtmak gerek halka seni,

Bu civar halkı bilir sever beni."

Mütarekeden sonra Fransızlar tarafından teşkil edilen mahalli idarece Zeki Savcı'nın Antep'e

girmesi yasaklanmıştır.

Bana öz yurdumu göstermeyecekti o teres,

Kendi yıllarca onun hasreti kaldı çürüdü.

Antep, Fransızlar ve onların yandaşlarından tamamen temizlendikten sonra şehre dönebilmiştir.

Bu dönemde kısa bir süre "Eytam Mektebi" müdürlüğünde bulunmuştur. Bu Zeki Savcı'nın ilk ve son memuriyeti olmuştur.

1930'lu yıllarda başlayan -dünya ekonomik krizi geçim şartlarını çok güçleştirdiğinden, yakın dostu olan Mektupçu Hilmi Beyin önerisiyle Ticaret Odası Başkâtipliğine tayin edilmesi için çok uğraşmışsa da Vali Akif Beyin başka birisini bu göreve tayin etmesi buna engel olmuştur. Bu olayı muhammes tarzında yazdığı bir şiirde bütün ayrıntıları ile acı bir şekilde dile getirmektedir.

Gördüm ki ağarmaz bu gidişle kara bahtım,

Halimdeki düşkünlüğe, yoksulluğa baktım,

Naçar kalıp kendime bir iş bulacaktım.

Onlar gibi memurluğu çok özledi gönlüm,

Aylarca şu altmış lirayı gözledi gönlüm.

İsbat-ı hüner etmeye yok elde bir evrak,

Cahillere yer var mı bugün ortada hiç bak,

Bir çaresi var sosyete, olmaz o da çıplak.

Onlar gibi memurluğu çok özledi gönlüm

Aylarca şu altmış lirayı gözledi gönlüm.

Zeki Savcı tabasbus, riya ve evet efendimcilikten nefret eder, mevki, para ve dünya malına önem vermez, izzet-î nefsini her şeyin üstünde tutardı. Ömrü boyunca hakikatleri haykıran, kötülere, kötülüklere amansız çatan medeni cesaret sahibi bir insandı.

Ne maroken koltuğa, ne de sırça saraya,

Vicdanlara hükmeden, evler yıkan paraya,

İçimde bir hasret yok, ben idbarı severim.

Bu akılda oldukça mevki dışıdır yerim.

Hadiselerden alır ilhamı çıldırırım,

İçim gök gibi gürler olurum bir yıldırım,

Kinlerim gözlerimden yağmur olur dökülür,

Ruhumun isyanları birer birer sökülür.

Sıkarım yumruğumu, yazar yazar atarım,

Haksız ecelim olsa yine korkmaz çatarım.

<u>**Yazılar 222**</u>

İstemem sizin olsun mevki ve dünya malı,

Koparılırken bile başım dim dik durmalı.

Zeki Savcı her bakımdan devrinin ilerisinde yaşamış bir insandı. Bu hem yaşantısı ve kılık kıyafeti, hem de düşünce ve davranışları bakımından böyle idi. Eski grup fotoğraflarında, arkadaşlarını fes, üzerinde sarık, uzun boy entari,-bellerinde kaim yün kuşak, ayaklarında Antep yemenisi ile, bunların arasında Zeki Savcı'yı da ütülü pantolon, ceket, kolalı gömlek ve kravatı, ayağında iskarpin, ceket üst cebinde mendil ve göğsünde çiçeği ile Antep'te o devirde yadırganacak şık bir kıyafetle görmekteyiz.

Koyu bir bağnazlığın hüküm sürdüğü bu devirde akraba ve yakınlarının bütün çaba ve kınamalarına rağmen kızma çarşaf ve peçe giydirmemiştir.

1925 yılında İstanbul'da iken, Atatürk'ün Kastamonu' da şapka giymesi üzerine, henüz kıyafet kanunu çıkarılmamışken, Beyoğlu'nda bir mağazadan Borsalino marka bir fötr şapka alarak başına giymiş ve Taksim Meydanına doğru yürürken, kötü bir rastlantı, Gaziantep eşrafından ve Antep Mevlevi tekkesi postnişini Şeyh Mustafa Efendi (Ocak) ile karşılaşır. Şeyh Mustafa Efendi hiddetle: **"Tuh sana Zeki, bu başındakini sandığında mı saklıyordun."** diye onu azarlar.

1924 yılında, o zaman **"Sarı Mektep"** diye anılan ilkokulun üçüncü sınıfında okuyan oğlunun, okulda bir cam kırılması olayında başöğretmen tarafından haksız yere kırbaçla dövülmesi üzerine, henüz milâdi takvimin kabul edilmediği bir dönemde: **"Yirminci asırda, mektepte kırbaçla çocuk dövülür mü?"** diyerek bu öğretmen aleyhine dava açmış ve onu mahkûm ettirmiştir. Bununla da kalmayarak, bu şehirde bu koşullarda çocuk okutulamaz diyerek, iki sene kaybetmesini de göze alarak oğlunu İstanbul'a götürmüş ve on bir sene Galatasaray Lisesinde okutmuştur.

Siyasi hayatına gelince, daima haksız iktidarların karşısında olmuştur. Serbest Fırka, daha sonra Demokrat Parti'nin Gaziantep'te kurulması için öncülük etmiş, yazıları ile bu hareketleri desteklemiş, ne yazık ki sonunda daima hüsrana uğramıştır.

1920'li yılların Halk Fırkası yöneticilerine karşı aydın gençlerin safında mücadele etmiş, Serbest fırkanın kapatılmasından sonra Halk Partisinde iş başına gelen çok ümit bağladığı genç kuşağın yönetiminde de aradığını bulamamıştır. Bu dönemde yazmış olduğu şu iki dörtlükle Parti Başkanı ve Belediye Reisini sert bir dille hicvetmektedir.

Düzelmez Partinin ahenk ü ilhamı sen oldukça

Yüzü gülmez bu şehrin derde dermanı sen oldukça.

Vilayet heyetinde meydan ıssız bellisizdir baş,

Bütün azası başkan, Parti Başkanı sen oldukça.

**

Anladım Partide bir kaht-ı rical olduğunu,

Yok diyor her kime sorsam bana bundan iyisi,

İmrenip cenneti tanzime ecel alsa bunu,

Nereden bulmalıyız memlekete biz Reisi.

1945 yılı Halk Partisinin Toprak Kanunu tasarısını Millet Meclisine getirdiği yıldır. Zeki Savcı, toprağı olmayan çiftçilere geçimlerini sağlayacak kadar toprak verilmesini, ancak verilecek toprakların bilfiil toprakla uğraşmayan toprak sahiplerinden alınmasını, geçimini kendi çalışarak topraktan sağlayan kimselerin topraklarının alınmaması tezini savunuyordu.

Toprağı olmayana yeter toprak vermeli,

Öylelere hükümet kanadım germeli.

Toprağı olana da uzatmalı elini,

Güvenci toprak ise doğrultmak belini.

Herkes kendi kârından beklemeli ekmeği,

Çalışanın cebinde kalmalı el emeği.

Sermayeye, metreye, teraziye şehirler,

Toprağa yaslananlar toprak sahibidirler.

Kurtarmalı yokluktan çiftçiyi ve köylüyü,

Yurtta sömürgelikten kurtarmalıdır köyü.

Ancak Millet Meclisine sevkedilen tasan, düzenli bir işletme yapan orta çiftçinin de elinden toprağının alınmasını ön görüyor, bırakılan miktarla geçimini sağlaması olanaksız hale geliyordu.

Alın efendiler alın şu orta çiftçinin malın

Lüzumu yoktur onlara beş on dönüm o tarlanın. Bırakmayın saban, Öküz, ne var ne yok bütün alın,

Kırın şu orta çiftçinin başın, gözün, kolun, dalın.

Toprak Kanunu Zeki Savcı'nın C.H.P. ile zaten incelmiş olan bağlarını koparmıştır. Demokrat Parti kurucuları ile temas eder ve Gaziantep'te bu partinin kurulması için bütün gücü ile çalışmaya başlar.

Niçin kurulamıyor Demokrat Parti bizde,

Feragati sevenler hiç yok mu ilimizde.

Milli mücadelenin eşsiz kahramanları,

O heyecan, temiz kan, o fedakârlık hanı.

Partiye başkan olabilecek, herkesin sevip saydığı birçok kimselere başvurur ve geç de olsa Partinin Gaziantep' te kurulmasını sağlar.

1946 seçim kampanyası iki parti arasında eşit olmayan koşullarla başlamıştır. Vali bizzat, köy köy dolaşarak propaganda yapmaktadır. Zeki Savcı idarenin, çok partili bir devirde tarafsız kalması gerektiğini haykırmakta ve bütün gücü ile mücadele vermektedir. Seçim arifesinde Zeki Savcı gözaltına alınır, daha sonra serbest bırakılırsa da sivil polis nezaretindedir. Partisinin Gaziantep'te seçimden çekilmesi için beyanname yayınlamak ister, fakat bütün matbaalara vilayetçe emir verilmiştir, müsaade edilmez. 1947' yılında yazdığı bir şiirde, suçlulardan er geç hesap sorulacağını, kanunî yoldan zafere ulaşılacağını

söylemektedir.

Emin olmalıdırlar, er ve geç yıkacağız, Millet iradesine kıymet vermeyenlerin, Kanunu tekmeleyip, hakkı çiğneyenlerin, Kanunun pençesiyle gırtlağın sıkacağız.

Zeki Savcı siyasette daima amatör olarak çalışmış, partilerin sağladığı mevkilerden uzak' durmuş, fakat her zaman hakkı savunmuş, haksızlığın karşısında olmuştur.

1950 seçimlerinin kazanılmasını müteakip, demokratların da eski iktidarın izinde yürüdüğünü, partide disiplinin bozulduğunu, en kötüsü de gericiliğe taviz verilmek suretiyle Atatürk ilkelerinden uzaklaşıldığını görerek hayal kırıklığına uğramış, seçimlerden kısa bir zaman sonra yazdığı bir (Nefes) te:

İktidar şarabı mest etti bizi,

Gözünün önünü gören kalmadı.

Yeter hırpaladık birbirimizi,

Disiplin bozuldu, fren kalmadı.

Hakiki partili kaldı geride,

Sonradan gelenler pek ileride,

İşimiz gücümüz hep gösteride,

Dost ahbap dağıldı, yaren kalmadı.

diyerek yakın gelecekte memleketi yine kötü günlerin beklediğini sezinlemektedir.

1951 Şubatında yazdığı bir dörtlükte Partiye mensup Olmanın suçluluğunu hissetmektedir.

Şahlandı geçimsizliğimiz erdi kemâle,

Kan ağlar içim yazmaya takat yok içimde.

Gençlerden ümit ettiğimiz iş bu değildi,

Bir suç gibidir Partiye nisbet üzerimde.

Seçimlerden bir yıl sonra 17 Haziran 1951'de Demokrat Parti Genel Başkanı Adnan Menderes'e yazdığı:

Ey beş sene evvelki resuller ve erenler,

İnmiş gibi gökten bizi irşade gelenler,

Ey millete hürriyeti kanunla verenler.

Ey yurda demokrasiyi kansız getirenler.

diye başlayan ve:

Siz kadrini bilmezseniz üç yıl sonu hüsran

Oldukça bu millette bu iz'an ve bu iman.

diye biten açık mektup bir bakıma onun partiden istifa dilekçesidir.

Demokrat Partiden ayrıldıktan sonra hiç bir partiye girmemiştir. 1954 yılında çok sevdiği

Gaziantep'ten de ayrılarak Ankara'ya göçmeye karar verir. Gaziantep'teki evini satarak Ankara'da Bahçelievler semtinde bahçeli bir ev satın alır ve ayni yılın sonbaharında Ankara'ya yerleşir.

Ancak Ankara'da oğlu, gelini ve çok sevdiği torunları ile beraber olmasına rağmen Antep hasretiyle yanar tutuşur. Sevdiği dostlarını özlemiştir. Yıllardan beri çok yakın dostlan ile öğle sonlan eczacı Asaf Erkılıç'ın Suburcu caddesindeki eczanesinin sağ tarafındaki bölümünde toplanırlardı. Buranın adını (Polit Büro) koymuşlardı. Buranın devamlı müdavimleri yaş sırasına göre, Hüseyin Cemil Göğüş, Dr. Mecit Barlas, Zeki Savcı, İsmail Say, Nafi Erkılıç, Abdullah Göğüş, eczane sahibi Asaf Erkılıç, Avukat Zihni Kutlar ve Yüksek Mühendis Muammer Bozok idi. Aralarından en yaşlı Hüseyin Cemil Göğüş'ü başkan seçmişlerdi. Hüseyin Cemil Beyin vefatından sonra en yaşlı üye olarak başkanlık makamı Dr. Mecit Beye verilmişti. 1955 yılının şubat ayında Ankara'dan Dr. Mecit Beye yağdığı mektupta, bu ayrılığa daha fazla dayanamayacağını, tekrar Gaziantep'e dönmeyi düşündüğünü bildirir ve ona ithaf ettiği (Hasratname) şiirini gönderir. Bu şiirinde Antep'ine, sevgili dostlarına, bağına bahçesine duyduğu özleyişi çok lirik bir ifade ile dile getirir.

Özledim Antep'imi, sevgili ahbaplarımı,

Özledim bağlarımı, bahçemi, topraklarımı.

Özledim çiftliğimin mabed-i hürriyetini,

Özledim dostlarımın neş'e veren sohbetini.

Zeki Savcı altı aylık bir ayrılıktan sonra tekrar Gaziantep'e dönmüş ve Başkarakol Anıtpark sokaktaki evi satın alarak çok sevdiği şehre ve dostlarına yeniden kavuşmuştur.

Zeki Savcı'nın hayatı hep mücadele ile geçmiştir. Siyasî hayatında olduğu gibi altmış yıllık çiftçilik hayatında da doğa ile savaşmıştır. Şiddetli bir fırtına sonu ekinlerinin harap olmasının verdiği büyük üzüntünün bunalımı içinde yazdığı (Allah'ıma arzuhalim) de tanrıya bile isyan etmektedir.

Ahımla yıkar, hem yakarım arşım Rabbım

Ahım da, günahım da, sevabım da şenindir.

Ben âdil-i mutlak diyerekten sana taptım,

Düşmez bu zulüm şanına ağlatma sevindir.

Doğanın çiftçiler için bütün acımasızlığına rağmen o özgürlüğün verdiği mutluluğu yine çiftçilikte bulmuştur.

Ağzınla kuş da tutsan şu geçim dünyasında,

Yine de bir kapının boynu bükük kulusun.

Efendilik istersen, tarlanın ortasında

Çalış, yorul alnının teri aksın kurusun.

Zeki Savcı 1956 yılında gelini Haver Savcı'ya yazdığı bir mektupta ıstıraplarla dolu iç alemini ve anlaşılamamanın üzüntüsünü şöyle dile getirmektedir:

"Hayatıma gelince: el yazımın aksine olarak dışından çok cazip ve imrendiricidir. Bunun

sebebi nedir biliyor musun? İçim kan ağladığı zaman bile neşeli görünen bir insanım. Hep güler ve güldürürüm. Bu da iç hayatımdaki sonsuz ıstırapların birer aksiyonu olsa gerek...

Ne yazık ki, altmışbeş senelik ömrüm içinde hiç kim-, se beni okuyamamış, yahut biraz yorularak okumak istememiş. En yakınlarımın bile hep neşeme aldandıklarını zannediyorum. Biraz derine dalmış olsalardı, görür ve inanırlardı ki, saadet güneşi sırça sarayları değil birbirini anlayan ve dertlerini paylaşmasını bilen insanların mütevazi kulübelerini aydınlatırmış."

Ölümünden üç yıl önce bir fotoğrafının altına yazdığı şu satırlar onun hayat felsefesini özetlemektedir:

Gözyaşıyla silinir sanmayın alnın yazısı,

Yetmişüç yıl bu güler yüz ile yendim kaderi.

Toprağa yüzsuyu döktüm, göğe açtım elimi,

Zevki mihnetten alıp, neşeye kattım kederi.

Zeki Savcı 76 yaşında yakalandığı amansız bir hastalıktan kurtulamayarak 14 Kasım 1967 yılında Ankara'da Yüksek İhtisas Hastanesinde hayata gözlerini kapamış, 15 Kasım 1967 günü Gaziantep'te Asri Mezarlıkta, vasiyeti üzerine, babasının mezarında toprağa verilmiştir. Mezartaşına kendisinin yazdığı şu satırlar kazılmıştır:

Toprak altında da olsa yine mes'ut şu baba,

Yatıyor bağrına basmış biricik evladın.

Zeki Savcı baba koynunda başın dinlendi,

Bu satırlar senin en son yücelen feryadın.

Zeki Savcı'nın derleyebildiğimiz şiirleri, 286'sı hece, 410'u aruz, vezninde, 4'ü de serbest nazım olmak üzere 700'ü bulmaktadır. Aruzda kaside, gazel, şarkı, ilahi, terkıb-i bend, murabba, muhammes, tahmis, mersiye, tarih, kitabe, kıt'a, müfred gibi divan edebiyatı kalıplarının her türünde yazmıştır. Hece vezninde ise nefes, koşma, destan, ağıt ve manzum hikâyeleri vardır.

Zeki Savcı'nın şiirleri, yaşadığı devri, olayları ve kişileri ile tarihin akışı içinde somut olarak yansıtmaktadır. Bu bakımdan bu kitapta şiirleri aruz ve hece olarak veya alışılmış divan kalıplan biçiminde düzenlemek yerine, kronolojik olarak sıralamayı uygun gördük.

Şiirlerin derlenerek yayınlanması için her türlü desteği esirgemeyen ve ölünceye kadar bunun takipçisi olan ablam Sayın Ülker Kutlar'ı burada rahmet ve saygı ile anarım.

Babamın Ölümünden itibaren, onun şiirlerinin derlenmesi ve bir kitap olarak yayınlanması için önce dilek, sonraları sitemler dolu yazılan ile bıkmadan, usanmadan bu eserin gerçekleşmesine büyük katkıda bulunan şair ve araştırmacı Üstad Cemil Cahit Güzelbey'e sonsuz saygı ve şükranlarımı bu vesile ile bildirmeyi bir borç bilirim.

Halil Savcı-Gaziantep, 20 Şubat 1985

Sh: 5-16

Kaynak: Çiftçi Zeki SAVCI-Bir Ömür Boyunca-Bütün Şiirleri 1907-1967 Yayına hazırlayan: Halil Savcı, Kent Basımevi, 1986 İstanbul

AHLÂK-I ALÂÎ -Kınalızade Ali Efendi

Hzl: Enfel DOĞAN

Kınalızade Ali Efendi Türk medeniyetinin en kudretli zamanı olan XVI. yüzyılın önde gelen âlimlerinden birisidir. Osmanlı bürokrasisinin çeşitli kademelerinde müderrislik, kadılık ve kazaskerlik görevlerinde bulunmuştur. *Ahlâk-ı Alâî* onun bu parlak ilmî kariyerinin en son ve en kıymetli semeresi olmuş ve bilim literatüründe Türkçe kaleme alınmış ilk ahlâk felsefesi kitabı olarak nitelendirilmiştir. Yurt içinde ve yurt dışında yüz elliye yakın nüshasının bulunduğunu tespit ettiğimiz bu eser 1833 yılında matbu olarak da yayımlanmıştır.

Ahlâk-ı Alâî üzerinde makale, tez ve kitap düzeyinde birçok konu çalışması yapılmıştır ("Kınalızade'ye Göre Hikmet Kavramı", "Ahlâk-ı Alâî'de Eğitim Anlayışı" vs. gibi). Ancak bunların hiçbirinde eser orijinal diliyle yeni harflere aktarılmamış, yani bilimsel bir metin neşri gerçekleştirilmemiştir. Bu tür çalışmalarda genellikle Hüseyin Algül ile Ahmet Kahraman'ın, kısaltılmış ve sadeleştirilmiş *Ahlâk-ı Alâî* yayımları kullanılmıştır. Bazı araştırıcılar da eseri Bulak baskısından okuyarak üzerinde konu-içerik çalışması yapmışlar, ancak okudukları metni çalışmalarına koymayarak sadece Bulak baskısından sayfa numaralarını referans göstermişlerdir. Yani *Ahlâk-ı Alâî* ilk olarak bu tez çalışmasında orijinal diliyle yeni harflere aktarılmış olmaktadır.

Tez çalışmamız esas olarak Osmanlı Türkçesinin XVI. yüzyıldaki söz dizimsel ve sözlük bilimsel özelliklerinin tespitine katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için de *Ahlâk-ı Alâî* malzeme olarak seçilmiştir. Bu seçimde eserin çok okunmasının, tanınmasının ve bilim dünyası tarafından da eserin, döneminin dil özelliklerini bütünüyle yansıttığına genel bir kanaat getirilmiş olmasının etkisi olmuştur.

Çalışmamızın birinci bölümünde, Kınalızade Ali Efendi'nin hayatı ve eserleri tezkirelerden ve diğer biyografik eserlerden faydalanılarak ortaya konulmuştur. *Ahlâk-ı Alâî* hakkındaki bilgiler de bu bölümde verilmiştir. Buna göre eserin adı, yazıldığı yer, yazım tarihi, yazılış sebebi, konu başlıkları ve nüshaları ile eser üzerinde yapılan çalışmalar ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

İkinci bölümde, eserde geçen Türkçe yapılı cümleler tespit edilerek bu cümle yapıları hakkında bilgi verilmiş ve gerekli sınıflandırmalar yapıldıktan sonra metinden seçilmiş örneklerle bu bilgiler desteklenmiştir.

Üçüncü bölümde, bir önceki bölümde yapılan işlemler metindeki Farsça yapılı cümleler için gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamızın dördüncü bölümü metin bölümüdür. Metin kurulurken en eski tarihli ve güvenilir iki nüshadan yararlanılmış ve nüsha farkları her sayfanın altında varak ve satır numaraları belirtilmek suretiyle gösterilmiştir. Çalışmanın metin aşamasında, Revan nüshasına göre 333 yaprak, Ayasoyfa nüshasına göre de 373 yaprak tutan metnin tamamının ilk okuması yapılmış, fakat ikinci nüsha ile karşılaştırması, yani ince işçiliği yapılmamıştı. Ortaya konulacak bu kadar hacimli bir malzeme üzerinde yeterli ve gerekli dil incelemesinin yapılmasındaki güçlükler göz önünde bulundurularak yine Revan nüshasına göre ilk 187, Ayasofya nüshasına göre de ilk 217 yapraktan ibaret olan bölümün nüsha karşılaştırması

yapılmış; söz dizimsel ve sözlük bilimsel incelemeler metnin bu kısmı üzerinde yapılmıştır.

Beşinci bölümde eserin kelime ve ekler dizini yapılarak metinde geçen bütün kelimeleri içeren bir sözlük ile şahıs adları dizini hazırlanmıştır.

Sonuç bölümünde de çalışmamız süresince edinmiş olduğumuz bazı kanaatler ve tespit ettiğimiz bazı noktalar ortaya konulmuştur.

Tez çalışmalarımın her aşamasında bana çok yardımcı olan tez danışmanım ve hocam Prof. Dr. Mustafa Özkan' a teşekkürü bir vazife bilirim.

Ayrıca; ilgi, dikkat ve yönlendirici görüşlerinden dolayı Anabilim Dalımız öğretim üyeleri Prof. Dr. Muhammet Yelten'e, Doç. Dr. Musa Duman'a, Yard. Doç. Dr. Hatice Tören'e... tez izleme komitesi üyesi Doç. Dr. Mustafa Çiçekler'e... metinde geçen çok sayıdaki Farsça nazmın okunması ve anlamlandırılması sırasında büyük emeği geçen Arş. Gör. Dr. Abid Nazar Mahdum'a; Arapça nazım ve ibarelerin okunması ve anlamlandırılmasında yardımcı olan Dr. Sabri Hammam'a, Ramazan Şahan'a ve Arş. Gör. İbrahim Şaban'a... ve adlarını burada anamadığım değerli dostlarıma ve mesai arkadaşlarıma şükranlarımı sunarım.

Enfel Doğan İstanbul, Eylül 2006

KINALIZADE ALİ EFENDİ HAYATI, ESERLERİ VE AHLÂK-I ALÂÎ

Hayatı

Kaynaklarda tam adı *Ali Çelebi ibn Emrullah ibn Abdülkadir-i Hamidî* veya *Alâüddin Ali bin Emrullah* olarak geçen Kınalızade Ali Efendi hicrî 916 (1510/1511) yılında İsparta'da doğdu. Babası Mîrî Emrullah Efendi, dedesi ise Abdülkadir-i Hamidî'dir. Babası Mîrî Efendi Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde kadılık yapmış olup aynı zamanda kendisine ait bir divanı da olan bir şairdir. Dedesi ise bir ara Fatih Sultan Mehmed'e de hocalık yapmış olan bir âlimdir. Abdülkadir Efendi âdeti üzere sakalına kına yaktığı için o ve onun neslinden gelenler Kınalızade (Arapça: Hınnâî/Hınnâvî) lakabıyla anılmışlardır.[164] Kınalızade Ali Efendi'nin Mehmed Fehmi, Hüseyin Fevzi ve Hasan Çelebi adlarında, her biri de müderris ve kadı olarak görev yapmış, üç oğlu vardır.[165] Mehmed Süreyya, Kınalızade'nin Abdürrahim Kirâmî (müderris/kadı) ve Mustafa Vasfî (müderris) isimlerinde iki oğlu daha olduğunu söylese de,[166] adı geçen bu kişiler Kınalızade'nin kardeşi ve yeğenidir.

Kınalızade eğitimindeki ilk aşamaları İsparta'da tamamlayarak tahsil için İstanbul'a akrabalarından Kazasker Kadri Efendi'nin yanına gitti. Burada bir süre kaldıktan sonra 938 yılı sonlarında (1532) Mahmud Paşa Medresesi müderrisi Mâlûl Emir Efendi'den, daha sonra da sırayla Davud Paşa Medresesi müderrisi Sinan Efendi'den, Atik Ali Paşa Medresesi müderrisi Merhabâ Efendi'den ve Sahn Medresesi müderrisi Kara Salih Efendi'den ilim tahsil

---

164 Hasan Aksoy, "Kınalızâde Ali Efendi", DİA, C. 25, Ankara, 2002, s. 416-417.

165 Kınalızade Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-Şuarâ, C. II, Haz.: İbrahim Kutluk, Ankara, TTK Basımevi,1989, s. 779-784.

166 Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmanî, C. III, İstanbul, 1311, s. 501.

etti. Kara Salih Efendi'nin muîdi oldu. 944 yılında (1537/1538) Sultan Süleyman Han'ın düzenlediği sûr merasiminde akdolunan imtihan meclisinde hocası Salih Efendi'nin "Eyüp Ali'sine" mağlup olup o anda aşırı hüzün ve melalden dolayı baki âleme irtihal etmesi üzerine "Mağluben vefat eden bir kimsenin muîdi olarak mülazım olup sıra beklemekten ar edip"[167] Anadolu Kazaskeri Çivîzade Muhyiddin Mehmed Efendi'nin hizmetine girdi ve onun muîdi oldu. 945 Şevvalinde (1539) Şeyhülislâmlığa terfi eden hocası Çivîzade tarafından mülâzımlığa yükseltildi ve müderrislik için sıra beklemeye başladı.

Kınalızade'nin bu bekleyişi –müderris tayinlerine bakan– Rumeli Kazaskeri Ebussuud Efendi ile hocası Şeyhülislâm Çivîzade'nin araları açık olduğu için uzun sürer. Bunun üzerine Kınalızade kaleme aldığı *Tecrîd Hâşiyesi, Metâli Hâşiyesi* ve *Mutavvel Hâşiyesi* adlı eserleri yanına alarak Ebussuud Efendi'nin huzuruna çıkar ve "Bizim bu kitaplardan gayrıya istinat ve intisabımız yoktur. İlimle bu derece iştigal edenlere hakkını vermeyecekseniz bari bu kapıyı kapatıp başka kapıya müracaat edelim" der. Kınalızade'nin bu tavırları ve sözleri Ebussuud Efendi'nin hoşuna gider ve "Makam mansıp gemisini bu şekilde almak lâzım. Bir alay şefaat erbabının zilletleri ile mansıp almak ne kadar çirkindir"[168] diyerek onu yirmi akçe ile Edirne'deki Hüsâmiye (Hüsâmeddin) Medresesi'ne müderris olarak tayin eder (950/1543-44).[169]

Kınalızade üç yıl sonra –oğlu Hasan Çelebi'nin doğduğu sene– yirmi beş akçe ile Bursa'daki Hamza Bey Medresesi'ne tayin edildi (953/1546-47).

İki yıl sonra otuz akçe ile yine Bursa'daki Veliyyüddinoğlu Ahmed Paşa Medresesi'ne tayin edildi (955/1548-49).

957 (1550/1551) yılında kırk akçe ile Rüstem Paşa'nın Kütahya'da yeni yaptırdığı medreseye tayin edildi.

958 (1551) yılında elli akçe ile İstanbul'daki Rüstem Paşa Medresesi'ne tayin edildi.

960'ta (1552/1553) Haseki Medresesi'ne, 963 Saferinde (1556) Sahn-ı Semân (Semâniyye) Medresesi'ne, 966 Muharreminde de (1558) Sultan Süleyman Han'ın yeni yaptırdığı çifte medreselerin kuzey tarafta olanına –müderris olarak– tayin edildi (bu çifte medreselerin güneyde olanına Şah Efendi tayin edilmiştir).

Süleymaniye Medresesi'nde beş yıl müderris olarak görev yapan Kınalızade, 970 Zilhiccesinde (1563) Şam kadısı olarak görevlendirildi. *Ahlâk-ı Alâî'yi* burada kaleme aldı.

974 Cemaziyelevvelinde (1566) Kahire kadısı oldu. Aynı senenin Zilhicce ayında Bursa kadısı olarak tayin edildi (1567). 976 Recebinde (1569) Edirne kadılığına tayin edildi. 978 Cemaziyelahirinde (1570) İstanbul kadısı oldu. 979 Muharreminde (1571) Anadolu kazaskerliği görevine tayin edildi. Bu görevi ifa ederken Sultan II. Selim'le beraber Edirne'ye

---

167 Nev'izade Atâî, Hadaiku'l-Hakaik fî Tekmileti'ş-Şakaik, Neşre Haz.: Abdülkadir Özcan, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1989, s. 165.

168 Kınalızade Hasan Çelebi, a.g.e., s. 665.

169 Kınalızade'nin buraya tayin ediliş tarihi Atâî'de "948 sonları" olarak ifade edilmektedir (Bkz. Atâî, a.g.e., s. 165).

gitti. Dönüşte, daha önce yakalanmış olduğu nikris/gut hastalığının nüksetmesi üzerine vefat etti (6 Ramazan 979/22 Ocak 1572).[170] Cenazesi İstanbul yolu üzerindeki Seyyid Celâlî Türbesi civarındaki Nazır Mezarlığı'na defnedildi.[171]

Kınalızade'nin ölümüne düşürülen tarihler şunlardır:

Kâdîasker-i İslâm-ı güzîn

Ol Alî nâm reîsü'l-fuzalâ

Nakl idicek didiler târîhin

İrtihâl eyledi kutb-ı 'ulemâ (979)

Elin Hınâlızâde yudı gör âb-ı hayâtdan (979)[172]

Edebî ve İlmî Şahsiyeti

Kınalızade Ali Efendi'nin oğlu Hasan Çelebi, babasını; "Tefsir ilminde benzersiz bir imamdır. Kadılıkta çok derindir. Heyet (astronomi) ilminde zemin yüzünün Cemşîd'i ve Anadolu'nun Kadızâde'sidir. İleri gelenlerin vefiyatlarının ve zaman u zeminde vuku bulan hadiselerin zaptında İbn Kesir'den ileridir. İnşa fenninde dahi çok ileridir. Hafızası çok güçlüdür, ezberinde binlerce Arapça ve Farsça beyitler vardır. Arapça ve Farsça'yı Arap ve Acem ulemasından daha güzel kullanır."[173] şeklindeki ifadeleriyle anlatır.

Hasan Çelebi babasının bazı hatıralarını da anlatmak suretiyle onun ilim, irfan ve şahsiyet bakımından insanları kendine hayran bırakan üstün niteliklerini ortaya koymaya çalışır. Bu hatıraların bazıları şunlardır:

Kınalızade, ders arkadaşlarıyla *Şerhü'l-Azud*'dan ders okuduktan sonra kaleme aldığı bir risaleyi hocası Çivîzade'ye hediye eder. Çivîzade risaleyi okuduktan sonra "Elhamdülillah! İlim ve kemal güneşine zeval erişmemiş, fazilet ve irfan binası yıkılmamış" diyerek, ona iltifatlarda bulunur.[174] Yine Çivîzade'nin, çok sevdiği iki başarılı talebesi için, "Bir gözüm Şah

---

170 Atâî, Kınalızade'nin, bir Yahudî hekimin onun yaralarının üzerine ve deri gözeneklerine (mesâmm) çeşitli zehirler ve neft yağı sürmesi neticesinde öldüğünü söylemektedir (Bkz. Atâî, a.g.e., s. 166). Peçevî ise Kınalızade'nin siyatikten dolayı öldüğünü söyler (Bkz. Peçevî Tarihi, Haz.: Bekir Sıtkı Baykal, 3. bs., C.I, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999, s. 438.).

171 Evliya Çelebi, Kınalızade'nin Nişancı Paşa Camii haziresinde medfun olduğunu söylemektedir (Bkz. Seyahatnâme, C. I, Haz.: Orhan Şaik Gökyay, İstanbul, YKY, 1996, s. 155). Ancak, Mehmed Süreyyâ'ya göre bu camiin haziresinde medfun olan zat Kınalızade'nin kayınpederidir (Bkz. Sicill-i Osmanî, C. III, İstanbul, 1311, s. 501). İsmail Hakkı Uzunçarşılı ise, Kınalızade'nin mezarının Edirnekapısı haricinde olduğunu ifade etmektedir (Bkz. Osmanlı Tarihi, 2. bs., C. II, Ankara, TTK Basımevi, 1964, s. 674).

172 Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, C. I, İstanbul, 1333, s. 401.

173 Kınalızade Hasan Çelebi, a.g.e., s. 655-658.

174 a.e., s. 663-664.

Çelebi ve bir gözüm de Ali Çelebi'dir" dediği rivayet edilir.[175]

Bir gün Kınalızade Ali Efendi dostlarıyla seyir ve sohbet için bir gülistana giderler. Dostlarından birisinin yanında Molla Camî'nin *Bahâristân'ı* vardır. Kınalızade bu eseri eline alır ve okumaya koyulur. Bazı dostları Kınalızade Ali Efendi'ye *"Baharistân'ın* filân hikâyesini gördünüz mü?" diye sorunca "Evet, hepsini okudum ve ezberledim" diye cevap verir. Arkadaşları buna inanmazlar ve onunla alay etmeye başlarlar. Kınalızade kitabın kıta, beyit ve hikâyelerini ezberden okumaya başlayınca arkadaşlarının her birinin şaşkınlıktan ve hayranlıktan dili tutulur. Neticede hepsi Kınalızade'nin fazilet ve irfanına iman getirirler.[176]

Kınalızade Şam kadısı iken Mağrip ulemasının büyüklerinden Şeyh Ebü'l-Feth-i Mâlikî bir gün onun ziyaretine gelir. Ali Efendi, ona Mağrip beldelerine dair tarihî, coğrafî o kadar malumat verir ki ilmî şöhreti bütün cihana yayılmış olan Şeyh Mâlikî hayretler içerisinde kalır. Hele Mağrip şehirlerini gözüyle görmüş, uzun müddet oralarda ikamet etmiş gibi ayrıntılı olarak tasvir eylemesi şeyhi büsbütün şaşırttığından Ali Efendi'ye "Efendi, siz bu memleketleri ne zaman gördünüz?" diye sorar. Kınalızade ona "Oralara gitmedik, fakat kitaplarda gördük" diye karşılık verir.[177]

Yine Hasan Çelebi'den, Kınalızade Ali Efendi'nin gıybeti ve kovculuğu hiç sevmeyen, "meclisinde her daim maarif ve letayif söylenen", kalp kırmaktan çok korkan, "hiçbir müminin şîşe-i dilini seng-i nemîmet ile münkesir kılmayan" bir kimse olduğunu öğreniyoruz.[178]

Kınalızade Ali Efendi'nin ilmine itimadım ve mütevekkilce edasının derecesini göstermesi açısından şu anekdotu da burada aktarmayı uygun görmekteyiz:

Kınalızade Edirne kadısı iken, İstanbul kadısı olan Şah Efendi ile şer'î bir meselede münazaa ederler. Bu canipte olan dostların çoğu, meselede Şah Efendi'nin haklı olduğunu iddia ederler; üstelik el birliğiyle ve çeşitli hile ve tezvirlerle Kınalızade'nin azledilmesi için çalışırlar. Kınalızade bunu haber alınca üzülür, ancak Allah tealâya tevekkül üzere olup Kur'an-ı Kerim'den tefeül eder. Tefeülde *"Mutlaka biliyoruz ki sen onların söyledikleri şeylerden dolayı kalbini daraltıyorsun. O halde Rabbine şükret ve secde edenlerden ol ve ölünceye kadar Rabbine kulluk et* (Hicr Sûresi, 15/97-99)" ayeti çıkar. Hemen o anda şükür secdesi ederek zihnindeki kötü düşünceleri atar. Çok zaman geçmeden Şah Efendi ile aralarındaki niza ve husumet ortadan kalkar. Kınalızade bir süre sonra İstanbul kadısı olur.[179]

Kınalızade Ali Efendi hakkında oğlu Hasan Çelebi'den sonra en doğru ve teferruatlı

---

175 Filiz Kılıç, Âşık Çelebi, Meşâ'irü'ş-Şu'arâ, İnceleme, Tenkitli Metin, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1994, s. 610.

176 Kınalızade Hasan Çelebi, a.g.e., s. 660.

177 Sadettin Nüzhet, Türk Şairleri, C. I, İstanbul, 1936, s. 415.

178 Kınalızade Hasan Çelebi, a.g.e., s. 679.

179 Kefeli Hüseyin, Râznâme, Haz.: İ. Hakkı Aksoyak, Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2004, s. 281.

bilgileri veren Atâyî'ye göre ise Kınalızade "Rum (Anadolu) ulemasının başta gelenlerinden biriydi. Tefsir, hadis ve cedel (münazara) ilimlerini iyi biliyordu. Fenn-i tefsirde mücahit, fıkıhta müçtehit (içtihat sahibi) idi. Her türlü fıkhî meseleye hâkimdi. Belagat vadisinde İbn Mühennâ gibiydi. Hikmet (felsefe) ilminin de İbn Sînâ'sı olmuştu."[180]

Şam'da sık sık Kınalızade'nin ilmî sohbetlerine katılan Gelibolulu Âlî Efendi, onun hakkında çok sitayişkâr ifadeler kullanmıştır: "Kınalızade Şam'da iken haftada bir defa şehrin ileri gelenlerini bir araya getirdiği toplantılara beni de çağırırdı. Telifine meşgul olduğum *Enîsü'l-Kulûb* adlı kitaptan bir fasıl dinlerlerdi. Kendileri de *Ahlâk-ı* Alâî'den bir fasıl okuyup 'Bir itiraz noktası varsa söyleyin, telife düşman gözü ile nazar edin' derdi. Kendilerinde cidden kibir ve ucb yoktu."[181]

Âşık Çelebi ise Kınalızade'nin takrîr-i usûlde Peydûz'dan daha önde olduğunu, ma'ânî ilminde Sâib'i geçtiğini, aruzu kullanmak bakımından Sîbeveyh'le denk bulunduğunu, Arapça bilgisinin de Zemahşerî ayarında olduğunu, İbn Sina'nın hikmette onun yanında susup kalacağını söylemektedir.[182]

Ahdî, Kınalızade'yi "İnciler saçan kabiliyeti nazım vadisinde üç dilde şiir söylemeye kudretli, her ilme şerh ve haşiye yazmakta maharetli, aruz ve muamma fenlerinde de çok yetenekli."[183] cümleleriyle nitelendirir.

Beyânî, tezkiresinde "Fazilet ve bilgi bakımlarından zamanın yegânesidir. Bütün ilimlerde okyanus gibidir. Kerem ve güzel ahlâkta apaçık bir nurdur. Nesir ve inşada benzeri gelmemiş, nazım ve şiirde misli vücut bulmamıştır. Muammada dahi yetkindir."[184] ifadelerini kullanır.

Peçevî tarihinde geçen "Eğer ömrü yetseydi kuşkusuz şeyhülislâmlığa yükselir ve birçok ilmi eserler yazardı. Ebussuud Efendi, Muhaşşî Sinan Efendi ve Bostan Efendi gibi çok sivrilmiş, üstün yetenekte bilginlerin çağdaşı olduğundan, bunlar arasında onun ışığı pek yayılamadı. Yoksa onlara denk olduğuna, hatta birçok bilimlerde onlardan daha da üstün tutulduğuna şüphe yoktur."[185] ifadeleri onun ilmî seviyesini ortaya koymaktadır.

Şiirlerinden örnekler:

ı[186]

Dürr ü la'lini sirişküm işüginde nice yıl

---

180 Atâî, a.g.e., s. 166

181 Mustafa İsen, Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı, Ankara, AKM Başkanlığı Yayınları, 1994, s. 245-246.

182 Filiz Kılıç, a.g.e., s. 609-611.

183 Süleyman Solmaz, Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı, Ankara, AKM Başkanlığı Yayınları, 2005, s. 142.

184 Beyânî, Tezkiretü'ş-Şuarâ, Haz.: İbrahim Kutluk, Ankara, TTK Basımevi, 1997, s. 182.

185 Peçevî İbrahim Efendi, a.g.e., s. 438.

186 Filiz Kılıç, a.g.e., s. 611-612.

Şöyle harc eyledi ki âkıbet oldı sâyil

Umarum mûr-ı gam-ı hattuna ser-menzil ola

Ten-i zâre olıcak hâk-i lahd ser-menzil

Gül açıldı sanemâ açılalum gel çemene Sen
dahı güller ile bir iki gün açıl

Bir iki gün ser-i kûyında olurdum sâkin Olmasa
kâfile-i ömr-i revân müsta'cil

Biçiyor dâs-ı felek küşt-i hayâtun şeb u rûz
Mezra'-i sebz-i tarabdan ne umarsın hâsıl

Yâr bezminde Ali ister isen hâk öpmek

Varıcak meclise cür'a gibi dökül saçıl

II[187]

Bir saâdetlü bâba mensûbuz

Der-i devlet-meâba mensûbuz

Katreyüz bahredür taallukumuz

Zerreyüz âfitâba mensûbuz

Diyü gamdan Alî ne gam bize

Âsaf-ı Cem-i cenâba mensûbuz

III[188]

Kabâ-i lâle-gûnun üzre zerrîn hançerün cânâ

Şafakda âşikâr olmuş hilâl-i îddir gûyâ

Ne denlü kendüyi ârâyiş itse ol elif-kâmet

Dahı mevzûn olur kim zîb ile olur elif zîbâ

Garaz nakş-ı cihânda sûretündür kilk-i tekvine

Cihân arada bir sûretdür ey mâh-ı cihân-ârâ

Alî'nin sînesinden zâhir olan nevg-i peygânlar

Meğer nev-res çemenlerdür ki olmış hâkden peydâ

IV[189]

Sîne mihnet-hânesi derd ü belâ tüccârıdur

Tâze dâğum câbecâ anun ser-i mismârıdur

---

187 Filiz Kılıç, a.g.e., s. 611-612.

188 Kınalızade Hasan Çelebi, a.g.e., s. 685.

189 a.e., s. 687.

Su gibi taş yasdanup toprak döşensün rûz u şeb
Kim ki ol serv-i revânun âşık-ı dîdârıdur
Kûy-ı dilberde ağarmış üstühânum câbecâ
İtlerine her biri mihr ü vefâ tûmârıdur
Rûy-i yâr üzre görinen hatt-ı müşgîn sanmanuz
Hüsn-i mir'atına aks-i zülf-i anber-bârıdur
Sükker-i Mısr'ı hacâlet bahrine gark eyleyen
Vasf-ı la'linde Ali'nün âbdâr eş'ârıdur

V[190]

Rûy-i zerdüm şem' idüp cân riştesin kıldım fitîl
Da'vî-i ışka ikâmet eyledüm Rûşen delîl
Gülşen-i kûyundurur "cennâtü adnin hâlidîn"
Kevser-i la'lündürür "aynen tüsemmâ selsebîl"
Nûr-ı dîdârunda ol zülf-i nigârı dir gören
Yandı gâyet kurbdan gûyâ ki perr-i Cebreîl
Âb içün ayrıldı dîdârundan ayrıldı ey mihr-i cemâl
Döğünüp taşlarla endâmın serâser itdi nîl
Ey Ali çün dîdeden dûr oldı ol Yûsuf-cemâl
Çâre yokdur sana bu gamdan meğer sabr-ı cemîl

VI[191]

Cihânda sohbet-i işret şarâb ile yaraşur
Şarâb sohbeti nukl u kebâb ile yaraşur
Şarâb-ı sâfî vü nukl u kebâb meclisde
Simâ'-i nağme-i çeng ü rebâb ile yaraşur
Ali çü şîb irişdi bu cümleyi terk it
Didüklerün kamu ahd-i şebâb ile yaraşur

VII[192]

Hüsn-i hâl anlayup sıfâtunda
Mu'cib olma ki hüsn-i hâl budur

---

190 Sadettin Nüzhet, a.g.e., s. 420.

191 a.e., s. 420.

192 Ahlâk-ı Alâî, 96b/5

Hünerüm var dime hüner oldur

Anla noksânunı kemâl budur

VIII[193]

Her sabâh a'zâ-yı âdem dir lisâna ey lisân

Sâkit ol kim ten selâmet bulmaz olmazsan selîm

Geçerüz biz cümleten kec-rev olursan sen bu gün

Müstakîmüz cümlemüz ger sen olursan müstakim

Eserleri

Kınalızade Ali Efendi Türkçe ve Arapça, irili ufaklı kırk civarında eser kaleme almıştır. Bunların bir kısmı müstakil ve hacimli kitap çalışmalarıdır. Ancak eserlerinin çoğu, sayfa sayıları fazla olmayan haşiye ve risalelerdir. Ali Efendi'nin eserlerini şu şekilde sıralamak mümkündür: [194]

Türkçe Eserleri

1-Ahlâk-ı Alâî (Bkz. "1.4. Ahlâk-ı Alâî" bahsi).

2-Münşeât-ı Kınalızâde: Ali Efendi'nin inşâ türündeki yazılarını bir araya getiren müstakil bir kitaptır. (Süleymaniye K., Esad Efendi, nr. 3300 (97 vr.), 3314 (69 vr.), 3327 (104 vr.); İÜ Yazma Eserler K. nr. 3797, 1987; Nuruosmaniye K., nr. 3767, 4289)

3-Muammeyât: Ali Efendi'nin kaleme aldığı muammalardır. Müstakil bir eser olmayıp bir muamma mecmuası içerisinde derc edilmiştir. (Nuruosmaniye K., nr. 4965)

4-Tarih-i Kınalızade / Siyer-i Nebî ve Târîh-i Hulefâ: Eser, Hz. Peygamberin siyer ve gazaları ile ilk dört halife ve Emevî, Abbasî halifeleri hakkında tafsilatlı bilgileri içermektedir. Nüshaların üst yapraklarında kitabın adı olarak büyük harflerle "Tarih-i Kınalızade" yazılıdır. Fakat bu Kınalızade'nin "Ali Efendi" olup olmadığı konusunda kesin bir yargıda bulunmak çok güçtür. Süleymaniye nüshasının ketebe kaydında herhangi bir tarih vs. bilgisi yoktur. Topkapı nüshasında ise ancak istinsah tarihi vardır. Nüshalarda bir sebeb-i telif bölümü de yoktur; doğrudan konuya girilmiştir. Eserin kime ait olduğu konusunda yazmaların kesin bir fikir vermemesinden başka, Kınalızade Ali Efendi hakkında temel başvuru kaynakları olan *Kınalızade Hasan Çelebi* de, *Âşık Çelebi'de* ve Atâî'de de bu eserin Kınalızade'ye aidiyeti konusunda bir bilgi yoktur. Bütün bu sebeplerden dolayı *Tarih-i Kınalızade*'nin Ali Efendi'nin eseri olduğu konusunda ihtiyatlı davranmakta yarar vardır. (Süleymaniye K. Ragıb Paşa, nr. 984, 396 vr.; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, R. 1327, 366 vr., h. 1137'de istinsah

---

193 a.e., 137b/1

194 Kınalızade Hasan Çelebi, a.g.e., s. 651-691; Bursalı Mehmed Tahir, a.g.e., s. 401; Hasan Aksoy, Kınalızâde Ali Çelebi: Hayatı İlmî Edebî Şahsiyeti, Arapça Eserlerinin İstanbul Kütüphanelerinde Mevcut Yazma Nüshaları, Mezuniyet Tezi, İstanbul, 1976; Hasan Aksoy, a.g.m., s. 417; Ayşe Sıdıka Oktay, Kınalızâde Ali Efendi ve Ahlâk-ı Alâî, İstanbul, İz Yayıncılık, 2005, s. 62-66; Şefaattin Severcan, "Kınalı-zâde Ali Efendi'nin Hayatı ve Eserleri", Kınalı-zâde Ali Efendi Kongresi Tebliğleri, Kayseri, 1999, s. 7-11; Carl Brockelmann, Geschichte der arabischen Litteratur, II, Leiden, 1938 .

edilmiş.)

5-Dîvân: Kaynaklarda Kınalızade Ali Efendi'nin mürettep bir divam olduğu bilgisi geçmekle beraber divanın yazma nüshası elde yoktur (Bkz. *Osmanlı Müellifleri,* s. 401; Filiz Kılıç, a.g.e., s. 611). İstanbul Üniversitesi Yazma Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar 3834 ve 3452 numaralarda kayıtlı "Mecmuatü'l-Eş'âr" adlı eserin müellifi katalogda Kınalızade Ali Efendi olarak görünmektedir.[195]

6-Risâle-i Vücûd (Süleymaniye K. Reşid Efendi, nr. 446/1)

7-Kasîde i Medhi'n-Nebî: Mülemma naat. Hasan Aksoy tarafından yayınlanmıştır.[196] (Süleymaniye K. Esad Efendi, nr. 3441/2; Fatih, 5431/10, 5425; Şehid Ali Paşa, nr. 2790/7; Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi, 05 Ba 1871/12, 79b-81a vr.)

Arapça Eserleri

Hâşiye ale'l-Hidâye ve'l-İnâye (Murad Molla K., nr. 789)

Hâşiye ale'd-Dürer ve'l-Gurer (Beyazıt Devlet K., Veliyyüddin Efendi, nr. 1107, 1115; Süleymaniye K., Şehid Ali Paşa, nr. 749; Yeni Cami, 397/1; Kasidecizade K., nr. 243; Veliyyüddin Efendi K., nr. 1115, 1107)

Hâşiye ale'l-Keşşâf (Süleymaniye K., Mihrişah Sultan, nr. 3913; Esad Efendi, nr. 1556/1)

Hâşiye ala Kitâbi'l-Kerâheti mine'l-Hidâye

Hâşiye alâ Hasan Çelebi li-Şerhi'l-Mevâkıf

Hâşiye Şerhu'l-Kâfiye li'l-Molla Abdurrahman Câmî

Hâşiye-i Tecrîd (Hâşiye alâ Şerhi Tecrîdi'l-Akâid li-SeyyidŞerîf Cürcânî)

Hâşiye alâ Envâri't-Tenzîl ve Esrâri't-Te'vîl (Süleymaniye K., Şehid Ali Paşa, nr. 316)

Hâşiye ale 'l-Mutavvel (Süleymaniye K. Yeni Cami, nr. 1027, 1028, 1029)

Risâle f Vakfi'n-Nukûd (Süleymaniye K., Düğümlü Baba, nr. 446/9; Âtıf Efendi K., nr. 1778/6; Topkapı Sarayı K., III. Ahmed, nr. 1541/166)

Risâle fî Beyâni'l-Istılâhâti'l-Mütedâvilât fi Kütübi'l-Fıkh (Süleymaniye K., Esad Efendi, Nr. 3782/19; Âtıf Efendi, nr. 2825/3)

Risâletü Letâifü'l-Hamse (Nuruosmaniye K., nr. 4345/5, 4909; Süleymaniye K., Nafiz Paşa, nr. 1350/5; Millet K., nr. 4313/33)

Risâletü'l-Kalemiyye (Topkapı Sarayı K., Koğuşlar, nr. 1206/1; III. Ahmed, nr. 1541/47; Hazine, nr. 162/45; Âtıf Efendi K., nr. 2851/11; Nuruosmaniye K., nr. 4345/50; Süleymaniye K., Servili, nr. 245/1; Aşir Efendi, nr. 417/4, 290/4)

---

[195] Yazma Eserler Kütüphanesi şu sıralarda, bakım ve onarımı tamamlanan eski binasına taşınmakta olduğu için bu eserleri inceleyemedik. Dolayısıyla bu eserin Kınalızade'ye aidiyeti ve mürettep divanı ile bir ilgisinin olup olmadığı konularında kesin bir kanaat bildiremiyoruz.

[196] Hasan Aksoy, "Kınalızâde Ali Çelebi ve Mülemmâ' Na'tı", Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, C. V, Sayı 5, İstanbul, 1987-1988, s. 125-144.

Risâletü's-Seyfiyye (Topkapı Sarayı K., III. Ahmed, nr. 1541/310; Süleymaniye K., Esad Efendi, nr. 3331/2; Ragıb Paşa, nr. 1293/1)

Tabakâtü'l-Hanefiyye (veya *Tabakâtü'l-Müctehidîn)* (Süleymaniye K., Hacı Mahmud Efendi, nr. 4662; İstanbul Arkeoloji Müzesi K., nr. 411; Millet K., nr. 2511 / Süleymaniye K., Yazma Bağışlar, nr. 2172/7)

Ta'lîkât alâ Sadri'ş-Şerîa (Süleymaniye K., Fazıl Ahmed Paşa, nr. 556)

Ta'lîkât alâ Hâşiyeti'l-Beyzavî (Veliyyüddin Efendi K., nr. 81; Topkapı Sarayı K., III. Ahmed, nr. 1541/47; Süleymaniye K., Mihrişah Sultan, 39/2)

Risâle fi Müfâharati's-Seyf ve'l-Kalem (Süleymaniye K., Esad Efendi, nr. 3724/3; Millet K., nr. 433/2)

Risâle fîİ'râb (Süleymaniye K., Atıf Efendi, nr. 1928)

Risâle fi'l-Muhâkeme Beyne Ebî Hayân ve Tilmîzihî (Süleymaniye K., Mihrişah Sultan, nr. 39/3, 39/4; Süleymaniye K., Esad Efendi, nr. 3556/1

el-İstiskâf f (Umûri'l) Ahkâmi'l-Evkâf (Süleymaniye K., Şehid Ali Paşa, nr. 185; Hacı Mahmud Efendi, nr. 1076)

Risâle f Ba'di'l-Ahkâm ve'l-Evkâf (Süleymaniye K., Şehid Ali Paşa, nr. 785; Topkapı Sarayı K., III. Ahmet, nr. 1541/166)

Risâletü'l-Vâlideyn Te'dîbü'l-Mütemerridîn (Süleymaniye K., Hasan Hüsnü Paşa, nr. 471, 63-81 vr.)

Risâle f Beyâni'l-Hakkı't-Tasrîh (Süleymaniye K., Âtıf Efendi, nr. 1778)

Risâle fî Tabakâti'l-Mesâili Hanefiyye (Süleymaniye K., Ayasofya, 3401; Âtıf Efendi, nr. 2825; Mihrişah Sultan, nr. 98; Şehid Ali Paşa, nr. 653)

Risâletü'l-Kelâmiyye (Süleymaniye K., Âtıf Efendi, nr. 1928, 2851; Reisülküttab Mustafa Efendi, nr. 748)

Risâle f Kitâbi'l-Gasb mine'l-Hidâye (Süleymaniye K., Süleymaniye, nr.

708)

Risâle fi'l-Hikmet (Süleymaniye K., Damat İbrahim Paşa, nr. 839)

Risâle f Secdeti's-Sehiv

el-Muhâkemâtü'l-Aliyye fi'l-Ebhâsi'r-Radaviyye (Süleymaniye K., Esad Efendi, nr. 3556)

Şerh-i Kasîde-i Bürde

Ahlâk-ı Alâî

Eserin Adı

Kınalızade metinde iki kez esere verdiği adı açıkça zikretmektedir. Bu mısralarda eserin Veziriazam Semiz Ali Paşa'ya ithaf edildiği de açık olarak ifade edilmektedir:

"La-cerem bu kitâb ki 'ilm-i te'lifi kulle-i hişar-ı hikmet-i 'ameliyye üzerinde

manşübdur, ism-i ‘ilm-i ‘alem-arasına ki *“ ‘ala* ”dan müştakkdur, mensüb olup;

Nikat-ı hikem ü esrar-ı fenne İdüp elfaz-ı pakiyle şalayı
Sürüş-ı mülk-i gaybı güş-i cana Didi adını *Ahlâk-ı ‘Ala ’T* (8b/6-9)

“Emin-i dergeh-i sultan mu‘in-i millet-i Yezdan Müfızu’l-cüdi ve’l-ihsan penah-ı din *‘Ali Paşa*” (8a/11)

“Eyledüm taze-ten ol cameleri Zer-keş-i Rümi-i ziba-y-ile ben

Nükhet-i hulk-ı *‘Ali Paşadan* Oldı çün müşg-feşan-ı ceyb-i zemen

Büy-ı lutfi-y-ile mu‘attar kıldı ‘Âlemi zülf-i ‘arüsan-ı sühan

Eyledi bende ‘ Ali ahlakın Nam-ı a‘lasına a‘la kamudan

La-cerem hatmine târih anun

Oldı *“Ahlâk-ı ‘Alâyi* ahsen” (8b/17 - 9a/3)

Kınalızade’nin eserin adında tevriyeli bir kullanıma gittiğini düşünerek “Alâî” kelimesiyle hem Semiz Ali Paşa’ya olan nispetini bildirmekte olduğunu hem de eserin kendine aidiyetini ortaya koymayı hedeflediğini söyleyebiliriz.

Eserin Yazıldığı Yer ve Tarihi

Kınalızade eseri Şam kadısı olarak görev yaparken kaleme aldığını eserinde açıkça belirtmektedir : *“...hıtta-i Şam-ı ‘anber-meşammda...* (7a/9)”

Kınalızade eseri ne zaman yazmaya başladığını ve zaman bitirdiğini kitabın baş kısmında ebced hesabıyla ifade etmiştir: *“Ta ol tarih-i mübarekde ki sal-i* [8] *ferruh-fal*

hisab-ı hicretden vasıl-ı ‘aded-i lafz-ı ferruh-sal oldı, ... evahir-i sal-i mezburda şari‘-i şer‘e girilüp evayil-i sal-i ayendede bi’l-cümle ve bi’t-tamam encam ü itmama irildi.

(7a/7-12)” Burada yazar, “ferruh-sal” kelimesi ile ebced değeri ifade edilen hicrî 971 senesinin sonlarında kitabını yazmaya başladığını, gelen senenin (972) başlarında tamamladığını ifade etmektedir. Kınalızade ayrıca eserinin bitiş tarihini de ebced hesabıyla düşürmüştür: “Lâ-cerem hatmine târih anun / Oldı ‘Ahlâk-ı ‘Alâyi ahsen’ (972)” (9a/2-3)

Bir tarih de kitabın sonunda geçmektedir. *“Ve sevaddan beyaza nakl ve intihaz ol sa ‘at oldı ki rabi ‘a-i nehar cum ‘a-i hamisi ‘ışrin safer sene şelaşe ve seb‘in ve tis ‘a- mi’e idi* (333a/14-16)” “Yani 973 Saferinin 25’inde (21 Eylül 1565), ayın dördüncü Cuma gününde müsveddeden temize çekildi”

Görüldüğü gibi, burada, verilen iki hatta üç tarih arasında altı-yedi aylık bir zaman farkı vardır. Çelişki gibi görülen bu durum, “verilen ilk iki tarihin, kitabın müsvedde hâlinde tamamlanışı tarihi”, kitabın sonundaki tarihin de -zaten açıkça belirtildiği gibi- “kitabın son düzenlemelerle birlikte müsveddeden temize çekilişinin bitirilişi tarihi” olarak kabul edilmelidir.

Eserin Sebeb-i Telifi

Kınalızade, “dâiye-i telif’ bölümünde (6a/14 - 9a/9), ilm-i ahlâk, tedbîr-i menzil ve siyâset-i medeniyyeden ibaret olan amelî hikmetin insanları mutluluğa ulaştıran çok önemli

bir ilim olduğunu ifade ederek sözlerine başlar. Bu ilimlerin nüktelerine ve inceliklerine vâkıf olmayan hiçbir kimsenin hakiki kemalât mertebelerine yükselemeyeceğini; büyük âlimlerin ve kıymetli hakîmlerin mutlaka bu sahada çok kıymetli eserler kaleme aldıklarını ifade eder.

Kınalızade sözlerine şöyle devam eder:

"Öncelikle fazıl feylesof Nasireddin Muhammed-i Tûsî *Ahlâk-ı Nâsırî*'4 adlı eserini kaleme aldı ve daha önce yazılan ahlâk kitaplarının hükmünü kaldırdı. Daha sonra müdakkik âlim Celâleddin Muhammed-i Devvânî *Ahlâk-ı Celâlî'* yi yazarak hikmet kütüphanesine süs oldu. En sonunda da meşhur beliğ ve fasih Mir Hüseyn-i Vâiz *Ahlâk-ı Muhsinî*'yi[197] telif etti. Her ne kadar bu kitabın üslubu evvelkiler gibi hikemî tahkikler ve ilmî tetkikler üzerine kurulmamışsa da terkipleri ve manaları açık, lafız ve ibareleri de tatlı ve kolayca anlaşılır bir eser olduğu için *Ahlâk-ı Nâsırî* ve *Ahlâk-ı Celâlî*'den daha ziyade meşhur olmuştur."

Kınalızade bu mülâhazalar içerisinde, Anadolu Türkçesiyle (zebân-ı Türkî-i Rûm üzre), amelî hikmetin maksatlarını tamamen içerecek ve bu ahlâk kitaplarının dördüncüsü olacak bir eser yazmayı istemektedir. Fakat ilim-irfan işlerindeki yoğunluğundan dolayı bir türlü bu isteğini gerçekleştirememektedir. Ne zaman ki "Şam- ı anber-meşâm"a kadı olarak tayin edilir, bu hedefini gerçekleştirecek zaman ve zemini elde eder. Şam'da vazifeli iken bu eserini yazmaya başlar ve yine buradayken telifi tamamlar.

Kınalızade eserin hakiki sebeb-i telifini ise şöyle açıklar (7a/15 - 8b/19): "Veziriazam Semiz Ali Paşa sadaret makamında oturmaktadır. O, Sultan Süleyman'a yaptığı sadaret ve vezaretiyle tıpkı Hz. Süleyman Peygamberin veziri Asaf'ı andırmaktadır. Hz. Yusuf Peygamberin kardeşleri tarafından tâbi tutulduğu muameleye, kendisi de (Kınalızade) zamanın ve devranın kardeşleri tarafından tâbi tutulmakta; ancak Ali Paşa -Mısır azîzinin[198] Hz. Yusuf Peygamberi Mısır'da kollayışı gibi kendisini riayet ederek korumakta ve himaye etmektedir.

Öyleyse; Tûsî nasıl Nâsır adına *Ahlâk-ı Nâsırî*'yi, Hüseyn-i Vâiz de nasıl Muhsin bin Hüseyin Baykara namına *Ahlâk-ı Muhsinî'yi* kaleme almışsa, o da Ali Paşa namına yeni, Türkçe bir ahlâk kitabı yazacaktır. Çünkü evvelki mezkûr kitapların dili Farsçadır ve artık "ahlâk-ı kühen" olmuş, yani modaları geçmiştir."

Kınalızade insanların kalplerinde bu kitabın evvelki ahlâk kitaplarından daha fazla yer etmesi ve kemal ehlinin yeni baş tacı olması ümidiyle *Ahlâk-ı Alâî* yi kaleme almaya başladığını ifade ederek sebeb-i telif bölümünü sona erdirir.

Eserin Konu Başlıkları ve Bazı Kaynakları

Eser Allah'a dua başlamakta ve Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salavat ile devam etmektedir. Çok kısa olan bu bölümü takip eden bölümler ve konu başlıkları aşağıda verildiği gibidir:

Zikr-i Mehâmid ve Neşr-i Medâyih-i Hazret-i Hilâfet-penâhi-i Sa'âdet-Dest-gâhi (Sultan Süleman-ı Kanunî) (2b/6)

---

197 Bkz. M. Nazif Şahinoğlu, "Ahlâk-ı Muhsinî", DİA, C. II, İstanbul, 1989, s. 17.

198 Veziriazam Semiz Ali Paşa Mısır'da valilik de yapmıştır, ona telmihte bulunuluyor.

Şecere-i hilafete semere-i cüd u re'feti muttasıl kılmak, ya'ni du'a-yı Hazret-i Saltanat-penahiden sena-yı Cenab-ı Şehin-şahi'ye müntakil olmak (5b/16)

Bu da'iye dâ'iye-i te'lif ne oldugın beyan ve ba'zı ahlak-ı kerime-i şahib-i sahib- sa'adeti fi'l-cümle zahir ü 'ayan kılmakdur (6a/14)

MUKADDİME (ol umürun beyanındadur ki bu kitabda beyan olınacak fünün ol umürun ma'rifetine mevküf yahud mevküfun-'aleyh degülse, bari fi'l-cümle müfıd ü mu'ayyin olmag-ile mevşüfdur.) (9a/10)

Bahs-i evvel: "Hikmet-i 'ameliyyenün mutlaka ve 'ilm-i ahlak ve 'ilm-i tedbirü'l- menzil ve 'ilm-i siyasetü'l-müdün nice ilmlerdür? Ta'rif-i isimleri nedür?" anun beyanıdur (9b/5)

Ta'rif-i hikmet ve taksim-i ü bi-aksam-ı meşhüre (9b/13)

Bahs-i sâni: Fenn-i makşüd ve 'ilm-i matlübun -ki hikmet-i 'ameliyyedür- fayide-i müterettibe ve gayet-i müteahhiresi ne nesne idügin beyan itmekdür (13b/14)

Bahs-i sâlis: Hikmet-i 'ameliyye ki üç 'ilmdür, mevzü'ları ne nesnelerdür, anları beyan itmekdür (18b/14)

Makâm-ı evvel: Nefs-i insani ki nefs-i natıka ile ta'bir olınur, ne nesnedür, anun beyanındadur (20a/2)

Makâm-ı sâni (Nefs-i nâtıkanun vücüdı helâk-i bedenle zâyil ve inniyyet-i zâtı inhidâm-ı bünyâd-ı cesed ile bâtıl olmayup, belki ba'de-müfârakatü'l-beden dâyim ü bâki, ve 'âlem-i mücerredâta muttasıl u mülâki olup ebedü'l-âbidin zümre-i "hâlidin"den oldugınun beyânı) (22b/2)

Makâm-ı sâlis, nefs-i nâtıka-i insâniyyenün kuvvetlerin beyân ve sâyir hayvânât kuvâsından temyiz ü 'ayân itmekdür (24a/10)

Kuvây-ı nefs-i nebâti (25a/14)

Kuvây-ı nefs-i hayvâni (27b/9)

Kuvâ-yı muharrike (28b/16)

Kuvây-ı nefs-i insâni (29a/9)

Hâtime-i mukaddime (bir niçe umürun beyâmndadur ki mühimm ü lâzımdur ve ş âri ' -i maksûda nâfi'dür) (31a/3)

Emr-i evvel, insân mürekkebât-ı 'âlem-i 'unsurinün ekmel ü eşrefi idügi beyânındadur (31a/4)

Emr-i sâni anun beyânındadur ki nefs-i nâtıka-i insâniyyenün kemâli vü noksânı ne nesnedür ve ne nesnededür, ve hayr u sa'âdet ve şerr ü şekâvetinden garaz nedür? (36b/6)

KİTÂB-I EVVEL: İLM-İ AHLÂK BEYÂNINDA VE ŞERH-İ RUMÜZINDADUR (43b/12)

Bâb-ı Evvel: Hulkun Aksâmına Taksimi Beyânında ve Ecnâs-ı Fezâyil ü Rezâyil Ne İdüginün Şerh u 'Ayânındadur (44a/4)

Taksim-i Hulk (44b/7)

Bâb-ı Sâni: Ecnâs-ı Fezâ'il-i Mezkürenün Tahtında Münderic Olan Envâ' Beyânındadur

Yazılar 242

(47a/10)

Evvelâ, cins-i hikmet tahtında olan envâ‘ yedi nev‘dür (47a/15)

Ammâ şecâ‘at tahtında olan envâ‘ on bir nev‘dür (47b/18)

Ammâ ‘iffet tahtında olan fezâyil on ikidür (49a/13)

Envâ‘-i fezâyil ki sehâ tahtında mündericdür, sekiz nev‘dür (50a/19)

Ammâ ol envâ‘ ki cins-i ‘adâlet tahtında mündericdür, on iki nev‘dür (50b/17) Bâb-ı Sâlis: Aksâm-ı Fezâyilün Ezdâdı Olan Aksâm-ı Rezâyil Beyânındadur (52b/6) Bâb-ı Râbi‘: Fezâyile Müştebih Rezâyilün Temyizindedür (57a/19)

Bâb-ı Hâmis: Fazilet-i ‘Adalet Beyanındadur (62b/2)

Bâb-ı Sâdis: Aksam-ı Faziletün Beyanındadur (66a/3)

Bâb-ı Sâbi‘: Tahşil-i Fezayil ve İktisab-ı Sa‘adat İtmenün Tarik-ı Müşılı Nedür ve Tertib-i Esbabı Nice Olmak Gerek? Anun beyanındadur (71a/7)

Bâb-ı Sâmin: Hıfz-ı Sıhhat-i Nefs ki Fezayili Dayim ü Baki Kılmakdur, Anun Beyanındadur.

Bâb-ı Tâsi‘: Emraz-ı Nefsaniyyenün Ferden Ferda ‘İlacları Beyanındadur (75b/2) Emraz-ı kuvvet-i gazabiyye (86a/13)

Emraz-ı kuvvet-i şeheviyye (86b/6)

Emraz-ı kuvvet-i temyiz (89a/3)

‘İlac-ı cehl-i mürekkeb (90b/17)

‘İlac-ı emraz-ı kuvvet-i gazab (91b/6)

‘İlac-ı mübahat (97a/5)

‘İlac-ı mira (99a/12)

‘İlac-ı mizah (99a/16)

‘İlac-ı tekebbür (100a/8)

‘İlac-ı kibr (101a/8)

‘İlac-ı istihza (102a/6)

‘İlac-ı bed-dili (108a/4)

‘İlac-ı havf (109a/4)

‘İlac-ı havf-ı mevt (109b/15)

‘İlac-ı emraz-ı şehvet (114a/6)

‘İlac-ı batalet ü kesel (121a/13)

‘İlac-ı maraz-ı hüzn (123b/1)

‘İlac-ı maraz-ı hased (127b/6)

Zikr-i bakiyyetü’l-kelam fi tathiri’l-kalbi ve’l-cesedi min da’i’l-münafeseti ve hubsü’l-hased (132a/11)

HATİME (186a/16)

KİTÂB-I SÂNÎ: RİSÂLE-İ AHLÂK-I ‘ALÂ’Î’DEN ‘İLM-İ TEDBÎRİ’L-MENZİL BEYÂNINDADUR[199] (187a/1)

KİTÂB-I SÂLİS: RİSÂLE-İ AHLÂK-I ‘ALÂ’t’DEN ‘İLM-İ TEDBÎRİ’L-MEDÎNE BEYÂNINDADUR[200] (294b/3)

HÂTİME-İ KİTÂB VE FEZLEKE-İ HİSÂB (327b/3)

Veşâyâ-yı Eflâtün-ı İlâhi (327b/9)

Veşâyâ-yı Mu‘allim-i Evvel Aristatalis Hakim (329a/2)

Dâyire-i ‘Adliyye (331a/12)

HÂTİMETÜ’L-HÂTİME (331b/1)

ZEYL-İ HÂTİMETÜ’L-HAVÂTİM (332b/14)

Kınalızade *Ahlâk-ı Alâî’yi* kaleme aldığında elli altı yaşında idi. İlim tahsilinde gerekli aşamaları tamamlamış, Osmanlı’nın büyük medreselerinde müderris olarak vazife icra ettikten sonra kadı olarak ilk görev yeri olan Şam’a tayin edilmişti. Yani adeta *Ahlâk-ı Alâî*’yi yazmak için bütün gerekli donanımlarını tamamlamış, bilimsel olgunluğa erişmişti.

Kınalızade eserini yazarken -sebeb-i telif bölümünde de ifade ettiği gibi- *Ahlâkı*

---

199 “Kınalızade bu bölümde Müslüman Türk ailesinin kuruluşu, aile reisinin görevleri, küçükten büyüğe doğru aile fertlerinin hak, vazife ve mesuliyetleri hakkında bilgi vermiş, ailede terbiye usullerini örneklerle anlatmıştır (Ahmet Kahraman, “Ahlâk-ı Alâî”, DİA, C. II, İstanbul, 1989, s. 15).”

“İkinci kitap olan aile ahlâkıyla ilgili sekiz bölüm (bâb) vardır. İlk dört bölüm aile, insanın aile içinde yaşamaya olan ihtiyacı, evin idaresi ve evin geçiminin temin edilmesi konularına ayrılmıştır. Beşinci bölüm ise, yede ayrı alt bölüme ayrılmıştır. ‘Evlat ve Ailenin Terbiyesi” ana başlığında çocukların terbiyesi, söz söyleme ve yeme içme adabı, anne babaya saygı, hizmetçi ve kölelerin terbiyesi, köle satın almanın kuralları ve insanların memleketlerine göre karakteri hakkında bilgi verilmektedir. Altıncı bölümden itibaren sonuna kadar devlet ahlâkını ilgilendiren konular işlenmektedir. Altıncı bölüm “Ülkenin idaresi, memleketlerin zabtı, idarecilik kuralları ve ilâhî kanunlar” adını taşımakta, ve fasıl adıyla iki alt bölüme daha ayrılmaktadır. Bunların ilkinde insanın birlikte yaşamaya olan ihtiyacı, diğerinde de sevgi konusuna yer verilmektedir. Yedinci bölüm ülke çeşitleri, sekizinci bölüm siyaset çeşitleri ile ilgilidir (Bkz. Ayşe Sıdıka Oktay, “Kınalızâde Ali Efendi’nin Hayatı ve Ahlâk-ı Alâî İsimli Eseri”, Dîvân - İlmî Araştırmalar, Sayı 12, İstanbul, BİSAV, 2002/1, s. 215).”

200 “Üçüncü bölüm (kitap) devlet idaresi ve siyasî ahlâk ile ilgilidir. Bu bölümde müellif Türk milletinin asırlardır içinde yaşadığı ve yaşattığı devlet modelini anlatmaktadır. Mülkün korunması ve adaletin hâkim kılınması, devlet reisinin vasıf ve görevleri ile devlet adamlarının seçiminde uyulması gereken kurallar, devletin halk ile münasebeti, ordunun gücü vb. konular bu bölümün önemli mevzularıdır (Bkz. Ahmet Kahraman, a.g.m., s. 15)”

“Üçüncü kitabın baş kısmında bâb, fasıl gibi herhangi bir ayrım yoktur. Burada âdil devlet adamında bulunması gereken özellikler ve uyması gereken kurallara yer verilmektedir. Bölümün sonuna doğru açılan iki kısmın ilkinde sultanlara hizmet edenlerin uyması gereken kurallar, diğerinde de bütün insanlara muamele adı altında dost ve dostluk hakkında bilgi verilmektedir (Ayşe Sıdıka Oktay, a.g.e., s. 73)”

Nâsırî, Ahlâk-ı Celâlî ve *Ahlâk-ı Muhsinî*'yi takiben dördüncü kitap olmayı hedeflemiştir. Bu bağlamda Kınalızade eserinde bu üç kitabı şekil ve muhteva bakımından kendisine örnek almıştır.[201] Ayrıca eseri içerisinde bu kitaplardan çok sayıda alıntı da yapmıştır. Müellif bu kitapların yanı sıra, İmam Gazzâlî, İbn Sînâ, İmam Râzî, İmam Taftazânî vs. gibi âlimlerin eser ve görüşlerinden de yararlanmıştır (Bkz. "5.6. Şahıs Adları Dizini").

Kınalızade eserini yazarken birçok hikâye ve ibretlik kıssalar da anlatarak bahsettiği mevzulara derinlik ve tesir kazandırmıştır. Ayrıca eserinde -incelememize konu olan Mukaddimede ve Birinci Kitapta (İlm-i Ahlâk bahsinde)- doksan altı adet ayete, doksan yedi adet de hadis-i şerife yer vermiştir. "Kınalızade'nin, kullandığı hadislerin ekseriyetini sahih hadis kaynaklarından aldığını söylemek mübalağalı bir ifade olmayacaktır. Ancak bu titizliği, kullandığı her hadiste gösterdiği söylenemez. Aldığı bazı rivayetlerin kaynağı tespit edilemediğinden bunların sıhhatine hükmedilemediği gibi bunların hadis olup olmama konusunda da bir karara varılamamaktadır... Kınalızade ahlâkçıların genel tutumuna uymakta ve kullandığı hadislerin kaynağını zikretmemektedir. Onun bu uygulaması hadis ilmi açısından bir eksiklik olarak değerlendirilebilir."[202]

"Kınalızade'nin ahlâktaki mesleği, vaktiyle Aristo tarafından vaz edilerek Kant'a gelinceye kadar eski filozofların ekserisi tarafından kabul edilmiş olan Eudomenisme (Bu akıma göre, gerek ferdî ve gerek umumî saadet, hayr-ı âlâdır) yoludur. Ancak Kınalızade saadete, hayr-ı âlâya erişmek için iktiza eden kuvvetin çoğunu ilâhiye mesleğinden almakta, her bahsi ayetler ve hadisler ile tezyin ve teyit ettikten sonra kendi düzgün ve özlü mülahazalarıyla da meseleyi mükemmelen izah etmektedir."[203]

Kınalızade umumiyetle ağır ve ağdalı bir dil kullandığı eserinde sık sık Türkçe, Arapça ve Farsça şiirlere yer vermiştir.[204] Bunlardan Türkçe olanların tamamı ona aittir ve dil bakımından çok sadedir. Arapça ve Farsça şiirlerden de Kınalızade'ye ait olanları vardır. Arapça ve Farsça şiirlerin bir kısmının Molla Câmî, Şeyh Sa'dî, Hâfız, Ömer Hayyâm, Senâî, Zuheyr-i Fâryâbî, İbn Yemîn, Mütenebbî ve Nâbiga gibi şairlere ait olduğunu bizzat eserden öğreniyoruz. (Bkz. "5.6. Şahıs Adları Dizini"). Bununla beraber birçok şiirin kime ait olduğu da belli değildir.

Netice olarak; Kınalızade daha önce yazılmış ahlâk kitaplarından ve diğer eserlerden de faydalanmak suretiyle orijinal, yeni bir eser meydana getirmiş; bu eserini hikâye, ayet, hadis, şiir ve kelâm-ı kibarlar ile süslemiştir. Bu eseriyle Kınalızade, Osmanlı ilim dünyasında ahlâk sahasında yepyeni ve orijinal bir çığır açmış, eseri Osmanlı coğrafyasında büyük ilgi görmüş, çok okunmuş ve kendisinden sonra gelen Türkçe ahlâk kitaplarına kaynak

---

201 *Ahlâk-ı Alâî* ile bu üç kitabın konu bağlamında yapılan karşılaştırılmaları için bkz. Ayşe Sıdıka Oktay, a.g.e., s. 90-94.

202 Habil Nazlıgül, "Ahlak İlminde Hadis Kullanımı ve Ahlak-ı Alai'deki Hadisler", Kınalızade Ali Efendi Kongresi Tebliğleri, Kayseri, 1999, s. 80-81.

203 Mehmed Ali Aynî, Türk Ahlakçıları, 2. bs., İstanbul, Kitabevi Yayınları, 1993, s. 80-81.

204 Mukaddime ve Birinci Kitapta (İlm-i Ahlâk) yer alan şiirlerin (mısra, beyit, rubai, kıta, mesnevi) sayıları: Türkçe 43 şiir. Farsça 218 şiir. Arapça 80 şiir. Ayrıca metinde 100'e yakın Arapça kelâm-ı kibâr da geçmektedir.

olmuştur. *Ahlâk-ı Alâî* Osmanlı'nın son dönemlerine kadar Osmanlı medreselerinde okutulmuş, muhtasar baskıları da mekteplerde mühim vazifeler icra eylemiştir.

Eserin Nüshaları

Çalışmamızın metin bölümünde "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Bölümü, nr. 389"da bulunan ve yazılışından bir yıl sonra h. 973'te (1565-66) Hüseyin bin Veli eliyle istinsah edilmiş nüsha (R) esas alınmıştır. Bu nüshanın fiziksel özellikleri şöyledir: "Aharlı kâğıt. 230 mm boy ve 145 mm eninde 333 yaprak. Sahifede talikle 74 mm uzunluğunda 19 satır. Serlevha müzehhep, cetveller yaldızlı. Miklep ve şemseli kahverengi deri cilt."[205]

Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya Bölümü nr. 2826'da kayıtlı olup yine h. 973'te istinsah edilmiş olan yazmadan (A), çalışmamızda ikinci nüsha olarak yararlanılmıştır (373 yaprak, 15 satır, nesih hat). Metin tespit edilirken Revan nüshası (R) esas alınmış, Ayasofya nüshası (A) ise fark olarak gösterilmiştir. Nüsha farkları her sayfanın altında varak ve satır numaraları belirtilmek suretiyle gösterilmiştir.

Ahlâk-ı Alâfnin müellif nüshası bugün elimizde mevcut değildir. F. Babinger'in *Ahlâk-ı Alâî'nin* müellif nüshasının Ragıb Paşa Kütüphanesi'nde bulunduğu şeklinde verdiği bilgi yanlıştır. Çünkü burada (820/966) kayıtlı olan nüsha hicrî 1007 tarihlidir, yani eserin telifinden yaklaşık on beş yıl sonra istinsah edilmiştir. Bursa Bölge Yazmalar Kütüphanesi katalogunda Hüseyin Çelebi Bölümü nr. 519'da kayıtlı, 973'te istinsah edilmiş 268 varaklık nüshanın müellif hattı olduğu ibaresi varsa da bu bilgiye ihtiyatla yaklaşmak lâzımdır.

Ahlâk-ı Alâî Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'mn himmetleriyle 1248 (1833) senesinde Mısır'da Bulak Matbaası'nda basılmıştır (236+127+52 s.).

Ahlâk-ı Alâî, yazılışından yüzyıllar sonra bazı Osmanlı müelliflerince kısaltılarak ve özeti yapılarak tekrar kaleme alınmıştır. Bu muhtasar kitaplar ve yazarları şunlardır:

Yağlıkçızade Ahmed Rıfat Efendi, *Bergüzâr,* Girit-Hanya 1291 (1874).

Yağlıkçızade Ahmed Rıfat Efendi, *Bergüzâr-ı Ahlâk,* İstanbul 1292, 1315, 1318 (1874, 1897/1898, 1900/1901).

Abdurrahman Şeref, *İlmü'l-Ahlâk,* İstanbul 1308 (1891).

Osmanzade Ahmed Tâib, *Hülâsatü'l-Ahlâk,* İstanbul 1323 (1905)

Ahlâk-ı Alâî Türkçe kaleme alınmış ilk ahlâk (felsefesi) kitabıdır. Bu eser kendisine has üslûbu ve özgün içeriğiyle toplumun her kesiminden büyük ilgi görmüş ve asırlarca ellerden düşmemiş, kütüphanelerden eksik tutulmamıştır. Yurt içinde Anadolu'nun muhtelif vilâyetlerindeki çeşitli kütüphanelerde 109 farklı nüshasının, yurt dışında da 12 farklı ülkede toplam 32 adet nüshasının tespit edilmiş olmasından da bu önemini ve Türk ahlâkına olan tesirini kolaylıkla anlamak mümkündür.

Kataloglardan tespit ettiğimiz bu nüshaların bulundukları kütüphaneler ile katalog numaraları aşağıda verildiği gibidir:

---

205 Fehmi Karatay, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu, C. I, İstanbul, 1961, s. 494.

Yurt İçindeki Ahlâk-ı Alâî Nüshaları

Atıf Efendi Kütüphanesi: 1724

Balıkesir İl Halk Kütüphanesi: 10 Hk 10

Beyazıt Devlet Kütüphanesi Beyazıd: 3876; 3877; 9429; 9431; Veliyyüddin Efendi: 3596

Bursa Bölge Yazmalar Kütüphanesi Hüseyin Çelebi: 519 (müstensih: Müellif hattı / tarih: 973 / 268 vr.)

Bursa İnebey Yazma Eser Kütüphanesi: 16 Or 671

Edirne Selimiye Kütüphanesi: 1088

Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Hacı Selim Ağa: 744

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Belediye Türkçe Yazmaları:

0.117

İstanbul Sadberk Hanım Müzesi Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları:

S.H.M.H.K.Yaz. 175

İstanbul Üniversitesi Yazma Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar: 2700; 1717; 1596; 5605; 1301; 0539;0021; 4113; 1986;2703;5667; 0230 *İzmir Milli Kütüphanesi* Türkçe Yazmaları: 1530

Kahramanmaraş Karacaoğlan İl Halk Kütüphanesi Hafız Ali Efendi: 02

Kastamonu İl Halk Kütüphanesi: 37 Hk 1252; 37 Hk 1315

Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi: Râşid Efendi 1082

Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi: 15 Hk 1979; 07 Tekeli 288

Konya Karatay Yusufağa Kütüphanesi: 42 Yu 405

Köprülü Kütüphanesi Mehmed Asım Bey: 396

Kütahya Tavşanlı Zeytinoğlu İlçe Halk Kütüphanesi: 972

Kütahya Vahitpaşa İl Halk Kütüphanesi: 43 Va 459; 718

Malatya Halk Kütüphanesi: 253

Manisa İl Halk Kütüphanesi: 45 Hk 6256; 45 Hk 6612

Mevlana Müzesi Türkçe Yazmaları: 1449

Millet Kütüphanesi Ali Emîrî: 643

Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu: 06 Mil Yz B 520; 06 Mil Yz A 339; 06 Mil Yz A 6274; 06 Mil Yz A 3287; 06 Mil Yz A 2687; 06 Mil Yz A 1975; 06 Mil Yz B 339; 06 Mil Yz B 339

Murat Molla Kütüphanesi Murad Molla: 1236; 1237

Nuruosmaniye Kütüphanesi: 2248; 2249; 2250; 2251; 2252; 2253; 2254; 2255; 2257; 2258;2259;2260

Ragıb Paşa Kütüphanesi: 966

Süleymaniye Kütüphanesi Tercüman Gazetesi Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Y-109; Halet Efendi ve Eki: 077; Şeyhülislam Esad Efendi Medresesi: 126; Mihrişah Sultan: 156; 157; Beşir Ağa: 199; Çelebi Abdullah Efendi: 236; 237; Lala İsmail: 238; Hüsrev Paşa: 283; 284; Halet Efendi: 309; Pertev Paşa: 383; Reisülküttab Mustafa Efendi: 383; Hekimoğlu Ali Paşa ve Camii: 548; 549; Hamidiye: 626; H. Hüsnü Paşa: 638; 638; Kılıç Ali Paşa: 718; Nafiz Paşa: 838; Reşid Efendi: 1081; Laleli: 1602; Hacı Mahmud Efendi: 1757; Esad Efendi: 1804; 1805; Ayasofya: 2824; 2825; 2826; Yazma Bağışlar: 3400; 4024

Tokat İl Halk Kütüphanesi: 60 Hk 177

Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları: R. 486; R. 391; R. 389; R. 387; R. 388; R. 390; E.H. 1314; E.H. 1315; E.H. 1316; M.R.753; A. 2664; H.S. 374

Yurt Dışındaki Ahlâk-ı Alâî Nüshaları

Almanya Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Ms.or.oct.3510; Ms.or.oct.1872 *Avusturya Milli Kütüphanesi* Türkçe Yazmaları: Mxt. 146; Mxt. 729 *Bosna Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi* Türkçe Yazmaları: 3837; 696; 2129; 2230;3312;6352

Fransa Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Regius; Gaulmin; Regius, 1340; Decourdemanche

İngiltere Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Or. 7275

İran Kum şehri Kitabhane-i Umûmî-yi Hz. Ayetullah Necefi Maraşi Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: 1086

İran Sipehsalar Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: 8120 *İran Tahran Milli Kütüphane* Türkçe Yazmaları: 1988 / F *KKTC* Kıbrıs Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Yazmalar: II. Mahmud Ktp. 794; II. Mahmud Ktp. 1325

Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Ahlâkı Türkî Talat 32; Ahlâkı Türkî Talat 13; Ahlâkı Türkî Talat 33; Ahlâkı Türkî Talat 28; Ahlâkı Türkî Talat 16; Ahlâkı Türkî Talat 25; S 4486; Tasavvufı Türkî 26; Tasavvufı Türkî 56; Tasavvufı Türkî 25 *Vatikan Kütüphanesi* Türkçe Yazmaları: Vat. Turco 162

Zürih Boşnak Enstitüsü Türkçe Yazmaları: Ms 396

Eser Üzerinde Yapılan Çalışmalar

Adnan Adıvar *Ahlâk-ı Alâî* nin kısmen batı dillerine tercüme edildiğini ifade ederek Venedikli tercüman Giovanni Medun tarafından yapılan bir çevirinin Bonn Üniversitesi kütüphanesinde yer aldığını, G. B. Toderini'nin *Letteratura Turchesca* (Venedik 1787) ve R. Reiper'ın *Stimmen aus dem Morgenlande* adlı eserlerinde bu çeviriden bahsedildiğini belirtmektedir.[206]

Osmanlı coğrafyasında *Ahlâk-ı* Alâî'nin matbu olarak basılışı veya eserin muhtasar nüshalarının yazılışı hakkında yukarıda bilgi verilmişti.

Türkiye'de Kınalızade Ali Efendi'nin hayatı ve ilmî yönü ile ilgili birçok çalışma

206 Adnan Adıvar, "Kınalı-zâde", İslam Ansiklopedisi, C. VI, MEB Yayınevi, İstanbul, 1955, s. 710.

yapılmıştır. Bunlar aşağıda gösterilmeye çalışılacaktır. Ancak eser bugüne kadar orijinal diliyle yeni harflere hiç aktarılmamış, yani bilimsel bir neşri yapılmamıştır. Bununla beraber *Ahlâk-ı Alâî'yi* sadeleştirerek ve kısaltarak eserin popüler neşrini yapan iki isimden burada bahsetmek lâzımdır (Kınalızâde Ali Efendi, *Ahlâk-ı Alâî - "Ahlâk",* Baskıya Haz.: Hüseyin Algül, Tercüman 1001 Temel Eser, nr.:

30, İstanbul, t.y.; Kınalızâde Ali Efendi, *Devlet ve Aile Ahlâkı,* Baskıya Haz.: Ahmet Kahraman, Tercüman 1001 Temel Eser, nr.: 69, İstanbul, t.y.). Türkiye'de bu eser hakkında yapılan bazı çalışmalarda veya bu eserden yapılan alıntılarda genellikle bu iki yayın referans gösterilmiştir. Kimi araştırmacılar da tez çalışmalarında eseri Bulak baskısından okuyarak üzerinde konu-içerik çalışması yapmışlar, ancak okudukları metni çalışmalarına koymamışlar, sadece Bulak baskısından sayfa numaralarını referans göstermişlerdir.

Ahlâk-ı Alâî ve yazarı Kınalızade Ali Efendi üzerinde yapılan çalışmalardan tespit edebildiklerimiz aşağıda kronolojik olarak sıralanmıştır:

Tezler

Muharrem Aktuğ, *Kınalızâdeler,* Mezuniyet (lisans) tezi, İstanbul 1949.

Hasan Aksoy, *Kınalızâde Ali Çelebi, Hayatı, İlmi ve Edebî Şahsiyeti, Arapça Eserlerinin İstanbul Kütüphanelerinde Mevcut Nüshaları,* Mezuniyet (lisans) tezi, İstanbul 1976.

Yaşar Kurtuluş, *Kınalızade Ali Efendi ve Platon'a Göre Devlet Yönetimi ve Devlet Adamı,* Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara 1984.

Hüseyin Öztürk, *Kınalızade Ali Çelebi'de Aile Ahlakı,* Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1988 (Kitap olarak yayımlanmıştır).

Ali Köse, *Ahlâk-ı Alâî'nin İkinci Kitabı İlmü Tedbiri'l-Menzil'de Eğitim,* Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 1988.

Baki Tezcan, *The Definition of Sultanic Legitimacy in the 16th century Otoman empire: The Ahlak-ı Ala'i of Kınalızade Ali Çelebi (1510-1572),* Yüksek lisans tezi, Princeton Univ., 1996, VII+147 s.

Ayşe Sıdıka Oktay, Kınalızade Ali Efendi ve Ahlâk-ı Alâî, Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 1998 (Kitap olarak yayımlanmıştır).

Muhammet Yılmaz, *Kınalızade Ali Efendi ve Ahlâk-ı Alâî Üzerine Bir Araştırma,* Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Felsefesi ve Mantık Anabilim Dalı, Ankara 1987.

Zühdü Mercan, *Ahlâk-ı Alaî'deki Hadislerin Tespiti ve Tahrici,* Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, (tezin tamamlanıp tamamlanamadığı bilgisine ulaşılamamıştır).

Abdullah Bozkurt, *Ahlâk-ı Alâî'de Eğitim Felsefesi,* Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (tezin tamamlanıp tamamlanamadığı bilgisine ulaşılamamıştır).

Kitaplar[207]

Mehmet Ali Aynî: *Türk Ahlâkçıları,* 2. bs., Kitabevi, İstanbul 1993, s. 73-96.

[Ali bin Emrullah]-Muhammed Hadimî, *İslâm Ahlâkı,* 53. bs., Hakikat Kitabevi Yayınları, No: 4, İstanbul 2003 (Kitabın ikinci bölümü *Ahlâk-ı Alâî*'nin birinci kitabı olan "İlm-i Ahlâk"ın sadeleştirilip yorumlanmasıyla oluşmuştur).

Kınalızâde Ali Efendi, *Ahlâk-ı Alâî - "Ahlâk",* Baskıya Haz.: Hüseyin Algül, Tercüman 1001 Temel Eser, nr.: 30, İstanbul, t.y.

Kınalızâde Ali Efendi, *Devlet ve Aile Ahlâkı,* Baskıya Haz.: Ahmet Kahraman, Tercüman 1001 Temel Eser, nr.: 69, İstanbul, t.y.

Hüseyin Öztürk, *Kınalızade Ali Çelebi'de Aile,* Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, nr. 3, Ankara 1990.

Kınalı-zâde Ali Efendi Sempozyumu Bildirileri, 17 Mart 1998, Kayseri 1999.

Fahri Unan, *İdeal Cemiyet, İdeal Devlet, İdeal Hükümdar - Kınalı-zâde Ali'nin Medîne-i Fâzılası-,* Lotus Yayınları, Ankara 2004.

Ayşe Sıdıka Oktay; *Kınalızade Ali Efendi ve Ahlâk-ı Alâî,* İz Yayıncılık, İstanbul 2005.

Makaleler ve Yayımlanmış Bildiriler

Ferid [Kam], "Kınalızâde Ali Çelebi", *Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası,* Yıl 1, Sayı 4, İstanbul 1332 (1916), s. 357-379.

Yusuf Ziya [Yörükan], "İstanbul'da Yetişen İlk Filozoflarımızdan Kınalızâde Ali Efendi'nin Terbiye Hakkındaki Efkâr ve Telakkiyatına Bir Bakış (Kınalızâde'nin Terbiye Nazariyesi)", *Mihrab,* Sayı 4, İstanbul 1340 (1924), s. 100-105.

Nafi Atuf (Kansu), "Kınalızade Ali Efendi, Ahlâkı ve Terbiyesi", *Terbiye,* C. VII, nr.: 36, Haziran 1931, s. 257-264.

Neşet Köse, "Kınalızade Mîrî ve Oğlu Ali Çelebi", *Ün, İsparta Halkevi Mecmuası,* C. I, Sayı 2, Temmuz 1934, s. 22-26.

Neşet Köse, "Kınalızade Ali Çelebi, Amcası ve Kardeşleri", *Ün, İsparta Halkevi Mecmuası,* C. I, Sayı 3, Ağustos 1934, s. 41-43.

Neşet Köse, "Kınalılara Ait Yazılarımıza Ek", *Ün, İsparta Halkevi Mecmuası*, C. II, Sayı 14, Mayıs 1935, s. 191-192.

Celal Saraç, "Ahlâk-ı Alâî", *İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi,* Sayı 1, Ankara 1959, s. 19-28.

Süha Dündar, "Kınalızade Ali Çelebi 1510-1572", *Ocak,* C. 6, sayı 8, Ankara 1973, s. 70-71.

El-hınnâî Ali Bin Emrullah, "Ahlâk-ı Alâî'den Çocuk Terbiyesinin Esasları", *Ocak,* Sayı 6, Ankara 1973, s. 71-78.

Hüseyin Algül, "Kınalızade Ali Çelebi'nin Hayatı ve Şahsiyetini Konu Alan Makale Üzerine",

---

[207] İçerisinde Kınalızade Ali Efendi veya *Ahlâk-ı Alâî* başlıklı bir bölüm -başlık değil- geçmeyen eserler buraya alınmamıştır.

Nesil, C. III, sayı 5, İstanbul 1979, s. 28-32.

Enver Uysal, "Ferit Kam'ın Tercüme-i Hal Hakkındaki Düşünceleri ve Kınalızade ile İlgili Bir Denemesi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, Bursa 1986, s. 133-139.

Hasan Aksoy, "Kınalızâde Ali Çelebi ve Mülemmâ' Na'tı", *Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi,* C. V, Sayı 5, 1987-1988, s. 125-144.

İsmail Yakıt, "Kınalı-zâde Ali Efendi'nin Evrim Düşüncesi", *İÜ İktisat Fakültesi Metodoloji ve Sosyoloji Araştırmaları Merkezi, Sosyoloji Konferansları,* XXIII, İstanbul 1991, s. 51-60.

İsmail Yakıt, "Kınalı-zâde Ali Efendi'nin Evrim Düşüncesi", VIII. Milli Türkoloji Kongresi, 14-18 Eylül, İstanbul, 1987, *Sosyoloji Konferansları,* İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Metodoloji ve Sosyoloji Araştırmaları Merkezi, 23. Kitap, İstanbul 1991, s. 51-60.

Şerafettin Severcan, "Kınalı-zâde Ali Efendi'nin Hayatı ve Eserleri", *Kınalı- zâde Ali Efendi Sempozyumu Bildirileri, 17 Mart 1998,* Kayseri 1999, s. 1-11.

M. Şevki Aydın: "Kınalı-zâde Ali Efendi'nin Eğitim Anlayışı", *Kınalı-zâde Ali Efendi Sempozyumu Bildirileri, 17 Mart 1998,* Kayseri 1999, s. 12-29.

Celal Türer, "Kınalı-zâde'de Mutluluk", *Kınalı-zâde Ali Efendi Sempozyumu Bildirileri, 17 Mart 1998,* Kayseri 1999, s. 30-45.

A. Kamil Cihan: "Kınalı-zâde Ali Efendi'ye Göre Felsefe ve Bölümleri", *Kınalı-zâde Ali Efendi Sempozyumu Bildirileri, 17 Mart 1998,* Kayseri 1999, s. 46-62.

Şükrü Selim Has: "Kınalı-zâde Ali Efendi'nin Vakfın İcaresi ile İlgili Görüşleri", *Kınalı-zâde Ali Efendi Sempozyumu Bildirileri, 17 Mart 1998,* Kayseri 1999, s. 63-71.

Habil Nazlıgül, "Ahlâk İlminde Hadis Kullanımı ve Ahlâk-ı Alâî'deki Hadisler", *Kınalı-zâde Ali Efendi Sempozyumu Bildirileri, 17 Mart 1998,* Kayseri 1999, s. 72-82.

Menderes Gürkan: "Müctehidlerin Tasnifinde, Kemal Paşazade ile Kınalı- zâde Arasında Bir Mukayese", *Kınalı-zâde Ali Efendi Sempozyumu Bildirileri, 17 Mart 1998,* Kayseri 1999, s. 83-95.

Yunus Apaydın, "Kınalı-zâde'nin Hanefi Mezhebini Oluşturan Görüşlerin Toplandığı Eserlerin Gruplandırılmasına Dair Bir Risale", *Kınalı-zâde Ali Efendi Sempozyumu Bildirileri, 17 Mart 1998,* Kayseri 1999, s. 96-100.

Ayşe Sıdıka Oktay, "Kınalızade Ali Efendi'nin Nefs Konusundaki Görüşleri", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Sayı 8, Isparta 2001, s. 93-120.

Ayşe Sıdıka Oktay; "Kınalızade Ali Efendi'nin Hayatı ve Ahlâk-ı Alâî", *Divan,* Sayı 12, İstanbul 2002/1, s.185-233.

Ayşe Sıdıka Oktay, "Kınalızade Ali Efendi'de Hikmet Kavramı", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Sayı 10, Isparta 2003, s. 25-36.

Ansiklopedi Maddeleri

"Kınalızâde Ali Çelebi", *Türk Ansiklopedisi,* C. II, Ankara 1948.

Adnan Adıvar, "Kınalı-zâde (Ali Efendi)", *İslam Ansiklopedisi,* C. VI, İstanbul 1955, s. 709-711.

<u>Yazılar 252</u>

Mehmet Çavuşoğlu, "Kinalizade", *EI²* (İng.), V, s. 115-116.

"Ahlâk-ı Alâî", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi,* C. V, Dergâh Yayınları, İstanbul 1977, s. 304-305.

"Ahlâk-ı Alâî", *İslâmî Bilgiler Ansiklopedisi,* C. I, İstanbul 1981.

Atilla Özkırımlı, "Ahlâk-ı Alâî", *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi,* I, İstanbul

1984.

Ahmet Kahraman: "Ahlâk-ı Alâî", *DİA,* C. II, s. 15-16.

İbrahim Hakkı Aydın, "Kınalızade Ali Efendi", *Yeni Türk İslam Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Burhanettin Çakım, "Ali Efendi (Kınalızade)", *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi,* C. I, İstanbul 1999, s. 206-207.

Hasan Aksoy, "Kınalızade Ali Efendi" *DİA,* C. 25, Ankara 2002, s. 416-417.

Sh: 1-38

Kaynak: Enfel DOĞAN AHLÂK-I ALÂÎ (METİN-SÖZLÜK-SENTAKS İNCELEMESİ), Doktora Tezi, T. C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 2006

INTERSTELLAR / Yıldızlararası (2014) GEÇMİŞİMİZE NİÇİN DUA ETMELİYİZ?

Duâsıyla, bedduâsıyla insan bir bütündür.

Dinlerin temelinde duâ vardır. Duânın olmadığı bir din düşünemeyiz.

Kendim söylüyorum, dün itibarıyla **"geçmişimize dua etme"** nin bir gerçek olduğunu fark ettim. Aslında geçmişi hayırla yâd etmek kültürümüzde vardır. Fakat onların da neslimiz gibi geçmişimizin de iyi olmasını istemenin gerekli bir husus olduğu bir hakikattir.

Şöyle ki; Kur'ân-ı Kerim'de geçen Musâ ve Hızır (aleyhimesselâm) kıssasındaki üç meseledeki olaylar için alınan kararlardaki, **"İstedim", "İstedik", "İstedi"** iradeleri bu konuda bize ışık tutmaktadır. Benim için bu konuda parlayan ışık, adını anmak istemediğim bir yazarın yirmi yıl önce yazdığı eserde dinlere ve dolayısıyla İslâma haksız sataşması üzerine kalbimden geçirdiğim bedbaht düşüncelerimin daha önceden tecelli ettiğini görmemdir. Kızdığım bu kişi hakkında vehmettiğim hislerin tam olarak günümüz tarihiyle 20 küsür sene önce o kişiyi zor hayat şartlarına itmiş ve Allah Teâlâ tarafından dünya aleminde bile ceza görmüş olmasıdır. Benim o kişi hakkımdaki yargının yirmi yıl önce gerçekleşmesi bana şu hususu ihtar etmiştir ki, **"geçmişinize de hayırla dua ediniz."**

Konuyu biraz daha anlaşılsın diye birkaç misal vereyim.

Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz buyurdu ki;

[Sevgi ve buğz ezeli ve gizlidir. **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin evladını seven kişinin sevgisi, kendisinden sonra çocuklarına, Ehl-i Beyt'e düşmanlık edenin düşmanlığı da çocuklarına geçmiştir.** Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin evladını sevenlerde bu sevgi meydana çıkmıştır. Cenabı Hakk şöyle buyurmuştur:

"Onlar, ancak kendilerine meleklerin gelmesini veya Rabbinin gelmesini ya da Rablerinin bir takım alametlerinin gelmesini gözetliyorlar. Rabbinin bazı alametleri geldiği gün, önceden iman etmemiş veya imanında bir hayır kazanmamış bir kimseye o günkü imanı hiçbir yarar sağlamaz. De ki: "Gözetin! Çünkü biz de şüphesiz gözetiyoruz." (En'am, 158)] [Niyâzi Mısri, İrfan Sofraları, Süleyman Ateş, 1971, s.156, 62. Sofra)

"Sen dinlerine uymadıkça, ne Yahudiler ve ne de Hıristiyanlar asla senden razı olmazlar." (Bakara, 120)

Yine; Gavs'ül-âzam İhramcızâde Hacı İsmail Hakkı Toprak Sivasî ihvanlarından Orhan Zarifoğlu Efendiden şu vakıayı bizzat dinledim ki;

İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi hazretleri yanımızda Hikmet Hanım'da varken şöyle buyurdu;

"Gardaşlarım kıymetinizi bilin." O an için normal bir söz gibi gelen kelamını biraz daha açıkladı dedi ki;

"Gardaşlarım!

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile bugün manada görüşmek için giderken sizi de yanımda götürmüştüm. O zaman Efendimiz (sallallâhü aleyhi ve sellem) buyurdu ki;

Yazılar 254

“İsmail Efendi, bunlar kimdir?” Bende

“Ya Rasûlüllah! (sallallâhü aleyhi ve sellem) Uhud harbinde sıkıntıya düştüğünüzde etrafınızı saran ihvan gardaşlarımızdır.” Efendimiz (sallallâhü aleyhi ve sellem) buyurdu ki;

“İsmail Efendi ne kadar ayıksın”

**

Yine; Hazret-i Ömer radiyallâhü anh şöyle anlatır:

“Bedir günü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem müşriklere baktı, onlar bin kişiydiler. Ashâbı ise üç yüz on üç kişi idi. Hemen kıbleye yönelip, ellerini kaldırdı. Rabbine sesli olarak şöyle yakarmaya başladı:

“Ey Allâh’ım!

Bana olan vaadini ihsân eyle!

Allâh’ım! Bana zafer nasîb et.

Ey Allâh’ım! Eğer ehl-i İslâm’ın bu topluluğunu helâk edersen, artık yeryüzünde Sana ibâdet edecek kimse kalmayacak!”

Ellerini uzatmış vaziyette münâcâtına öyle devâm etti ki, ridâsı omuzundan düştü. Bunu gören Ebû Bekir radiyallâhü anh yanına gelerek ridâsını aldı, omuzuna koydu ve yanına yaklaşıp:

“-Ey Allâh’ın Rasûlü! Rabbine olan yakarışın yeter. Allâh Teâlâ Sana olan vaadini mutlaka yerine getirecektir.” dedi.

O sırada Azîz ve Celîl olan Allah Teâlâ şu âyet-i kerîmeyi inzâl buyurdu:

“Hani siz Rabbinizden imdâd istiyordunuz, O da; “Muhakkak ki Ben size meleklerden birbiri ardınca bin(lercesi ile) imdâd edeceğim.” diyerek duânızı kabul buyurmuştu.” (Enfâl, 9)

“Allah Teâlâ o gün mü’minlere melekleriyle yardım etti.” (Müslim, Cihâd, 58; Buhârî, Megâzî, 4)

(Yardım ayetin açıklamasında gelecek nesillerdeki Müslüman ruhlarında bu yardıma dahil oldukları bildirilmiştir.)

Misalleri artırabiliriz. Söylemek istediğimiz **“geçmişimize dua etme”** nin gerekliliği ve onların da geleceğimizdeki neslimiz gibi hayırlı, güzel, salih amel üzere yaşamalarını arzu etmektir.

Bazılarımız için bu konuyu fantastik bulabilirler. Fakat aşağıda zaman konusunda aldığım alıntılar konun hayal olmadığı, gerçek olup yalnızca **“zaman”** kavramında insanların sorun yaşadığı için anlamsızlık içine düştüğüdür. Aşağıdaki alıntılar size bir aydınlık verir zannediyorum.

[“Zaman evrende hep geçmişten geleceğe doğru akar.

Niçin?

Aslında bu soru hiç de mantıksız sayılmaz. Üstelik tamamen fiziksel bulgu ve prensiplere uyan gerçekçi bir sorudur da.. **Zamanın niçin hep geçmişten geleceğe doğru aktığının cevabını, şimdiye kadar hiç bir bilimci verememiştir!**

Bilimciler zamanın kapsamlı bir tanımını yapmakta da çok zorlanıyorlar. Her şeyin, her nesnenin içine sinmiş; istesek de istemesek de hep **"akan"** bir özelliği, beynimize saplanmış ön yargılı düşüncelerin dürtüleriyle nasıl tarif edebiliriz?

Uzmanlar, zamanı sürekli akan bir dereye benzetiyorlar. Akan dere değil, sudur. Su, sabit duran çevreye göre hareket halindedir. Akarsular hep yüksek seviyelerden, alçaktaki deniz yüzeyine doğru akarlar. Zamanın da hep geçmişten geleceğe doğru aktığı gibi... İyi de böyle bir tasviri anlatımla zamanın tanımını yaptığımızı nasıl iddia edebiliriz? Kaldı ki, zaman çok yüksek hızlarda **"daha yavaş"** akmakta; kütle çekim kuvvetinin çok şiddetli olduğu bölgelerde daha da yavaşlamakta, sanki durma noktasına gelmektedir. **Zamanın "durması" ne anlama gelir?**

İnsan bu kavramı nasıl anlar?

Nasıl kavrar?

Nasıl algılar?

Zamanın bu derece karmaşık bir özellik göstermesi, onun uzayda dördüncü bir "boyut" olarak kabul edilmesinden kaynaklanıyor. **Uzay, en, boy ve yükseklikle (x, y, z) ifade edilen bir koordinat sistemine sahiptir.** Gemiler, denizde seyir halindeyken enlem (x) ve boylamlarını (y) vererek yerlerini belli ederler. Uçaklar da bulundukları mevkii, tıpkı gemiler gibi verirler ama buna bir de yerden olan yüksekliği (z) ilave ederler. Eğer uçak, bulunduğu yeri, bir de saat (t) söyleyerek belirtirse, o zaman, gerçek anlamda uzaydaki bir noktanın koordinatı belirgin hale gelmiştir deriz.. Bu sadece trafik kolaylığı bakımından pratikte kullanılan bir örneğin anlatım şeklidir. Bilimsel açıdan zamanın tanımı ise çok zor, hatta imkânsız gibidir. Bütün bu zorluklara rağmen, ünlü fizik ustası Dr. Albert Einstein zamanı bir boyut olarak denklemlere dahil edince, matematiğin önü açıldı.[Ustalığın bir çok tarifi vardır.. Herhalde en güzel olanı şudur: "Usta, başkalarının henüz düşündüğü ve tasarladığı şeyi çoktan bitirmiş olan kişidir."] Formüllerin nefis dengelerindeki katsayılarla, yeni terimler, yeni anlamlar, yeni yorumlar ortaya çıktı. Denklemlerin zarif ilişkilerinden doğan olağanüstü sonuçlar, bilimcileri büyülenmiş gibi kaskatı bıraktı:

Zaman da yaratılmıştı!

<u>1980'li yıllarda Oxford Üniversitesinden ünlü teorisyen Prof. Roger Penrose ile Cambridge Üniversitesinden seçkin bilimci Prof. Stephan Havvking, zamanın da tıpkı evren gibi 15 milyar yıl önce yaratılmış olduğu gerçeğini birlikte ispatladılar.</u> İspatları, çok ileri matematiğin günümüzde pek az kişi tarafından bilinen mantığı ile anlaşılabildi. **Bu karmaşık denklem gruplarına göre, zaman daima geçmişten geleceğe doğru yönelmişti.**

Üç türlü zaman oku mevcuttu.

Kozmolojik zaman oku, evrenin geçmişten geleceğe doğru daima genişlemekte olduğunu; termodinamik zaman oku da, zamanla (geçmişten geleceğe doğru) kozmik fon ışımasının daima sıcaktan soğuğa doğru yöneleceğini belirtiyordu. **Bir de üçüncü tip ok vardır. Ona da psikolojik zaman oku diyorlar. Psikolojik zaman oku da, hep geçmişten geleceğe doğru yöneliyor. Beyin hücrelerimiz hep "geçmişi" hatırlıyor, "anı" yaşıyor ve "geleceği" planlıyor. Bu ok da öteki oklarla çakışıyor!**

Böylece üç tane ok, daima geçmişten geleceğe doğru gerilen bir yay boyutunun şaşmaz isabeti ile aynı hedefte buluşuyor.

Zamanın "hiçlikten ve "yokluktan t=0 anından itibaren YARATILMASI, zaman planlanması anlamını taşır. Fizik buna "zaman planlaması" demiş. Siz isterseniz KADER deyin!..] s:86

[Evrenin zamanla genişlemesi, zamanla soğuması ve bir sıfır zamanı içinde yaratılması, bize **"zaman"** dediğimiz garip bir kavramın önemini haber verir. Zamanın bir başlangıcı olması demek, zamanın da tıpkı madde gibi yaratılması anlamını taşır. Zamanın yaratılması demek, zamanın "planlaması" demektir. Bu planlamanın ses getiren bir diğer ismi de "kader"dir!

Zamanın 3 boyutlu olan en, boy ve yükseklikle ifade edilen uzaya dahil edilmesi sonucu; zamanın "uzaysız" var olamayacağı; uzayın da "zamansız" hiç bir anlam taşımayacağı kesinlikle anlaşılmış olacaktır. Nitekim tüm zamanların ünlü fizikçisi Einstein, zamanı dördüncü bir boyut olarak uzaya ekleyerek "uzay-zaman" kavramını gündeme getirmiştir. **Einstein'dan bu yana artık "uzaya" tek başına uzay demiyorlar, uzay-zaman diyorlar.** Zaman, maddenin her köşesine sinmiş; her nesnenin vazgeçilmez temel bir bileşeni haline gelmiştir. Yukarıda belirttiğimiz gibi uzmanlar, zamanın **"geçmemesini",** bir nehirde akan suya benzetiyorlar. Zaman hep akıyor, iki olay arasında mutlaka bir zaman aralığı bulunuyor. Mutlak anlamda düşündüğümüzde evrende hiç bir cismin "hareketsiz" olmadığı; güneşlerin, dünyaların, galaksilerin döndüğünü; atomların, moleküllerin titreştiğini anlıyoruz.

Nerede bir hareket varsa orada bir hız var demektir. Hız ise zaman birimiyle ölçülür. Bu zaman birimi, bize zamanın aktığını; bir "yere" doğru yöneldiğini haber verir. Teorik fiziğin önde gelen isimleri ile kozmoloji uzmanlarının ortaya koydukları bizim için sanki son derecede olağan ve normalmiş gibi gelen zamanla ilgili karakteristik sonuçlara göre, zamanın bir de yönü varmış.. Yön, belirli bir yerden, her hangi bir yere doğru olan doğrultunun **"gidiş"** istikametidir.]sh:119

[Dünya üzerinde **"uzay yolculuğuna"** çıkmış insanlar, o güzel şarkıda olduğu gibi, **"bir sonsuzdan bir sonsuza"** doğru hareket halindeler, hatta belki de hayaller ve düşünceler; uzay-zaman çizgilerine tesbit ediliyor. Sözler, davranışlar, hareketler, ibadet ve dualar hep o uzay-zaman ağının sağlam ve fakat görünmez iplerine resmediliyor, şekilleniyor.. **İnsanlar çalışıyor, didiniyor, kavga ediyorlar. Her hareketleri, her davranışları her an uzay-zaman sistemi içine görüntüleniyor.** Bir müzik parçası plağa nasıl alınırsa; iğne dönen plağın üzerinde nasıl inişli çıkışlı izler bırakırsa, insanların bir ömür boyu faaliyetleri de uzaya öylesine kaydediliyor. <u>Dünyadan ayrılanların **"amelleri"** ise uçsuz bucaksız uzayın derinliklerinden gelen bir zaman çizgisi üzerinde inişli çıkışlı izler gibi kalıyor.</u> <u>Ölenler için artık uzay yolculuğu sona ermiştir. Ancak onların her çeşit hareketleri, sanki eski plaklardaki titrek bir şarkı gibi ya da bir film şeridindeki solgun resimler gibi uzayda "saklı" duruyor. Kim bilir, sırası geldiğinde o filmi bize tekrar gösterecekler!</u>

Buna inanmak oldukça zor gibi geliyor, ama gerçek!

Aslında buna film demek bile doğru değil. Her çeşit görüntülerimiz, fiil, eylem ve davranışlarımız aynen gözleniyor. Bakınız nasıl? Evrenimizde saniyede 300.000 kilometre ile en hızlı hareket eden nesne ışıktır. Ayın ışığı dünyamıza 1 saniyede, güneşin 8 dakikada, en yakın sabit yıldız olan **Alfa Centauri**'nin ise 4.5 yılda gelir. Şimdi şöyle bir örnek alalım: Diyelim ki, BU GECE teleskopun başına geçtik ve Alfa Centauri yıldızını gözledik. Bu yıldızın

ZAMANIMIZDAN 4.5 yıl önce gönderdiği ışığı, ŞİMDİ aldığımıza göre, yıldızın 4.5 yıl önceki halini göreceğiz demektir. **"Orada"" ŞİMDİ 4.5 yaşında olan bir çocuğun doğumunu biz "burada" ŞİMDİ görecektik.** Gördüğümüz şey, basit bir görüntü, hayal, video, film veya fotoğraf değil; tastamam gerçek bir olaydır. Buna göre ışığı bize 500 senede gelen, yani dünyamızdan 500 ışık yılı uzaklıkta olan bir yıldızı gözlediğimiz zaman, onun 500 yıl önceki durumunu izliyoruz demektir. Bu yıldız eğer ŞİMDİ sönse bile, biz onu 500 sene daha görmeye devam edeceğiz demektir. Mesele bu kadar basit! Aslında pek o kadar da basit değil! Örneğimizi şimdi tersinden alalım. Diyelim ki, bize 500 ışık yılı uzaklıkta olan bir yıldızdan dünyamızı ŞİMDİ gözleyen biri olsaydı, acaba neyi ve kimi görürdü?

Eğer gözlemci güçlü teleskopunu mesela İstanbul'a doğru yöneltmiş olsaydı, kimi görecekti? Fatih Sultan Mehmed'in elinde kılıcı ile İstanbul surlarına doğru atını sürdüğünü GÖRECEKTİ. Gördüğü şey, bir film görüntüsü değil; hakikatin ta kendisidir. Fatih'in kendisini, gerçeğini tüm açıklık ve netlikle görmüş olacaktı. **Peki biz Fatih'i ÖLMÜŞ biliyorduk! Hani Fatih ölmüştü! Halbuki Fatih yaşıyor! Fatih, bu dünya zamanına ve mekânına göre, yani bize göre, ölmüştür.** Aslında bir başka zaman boyutunda hâlâ yaşıyor. Buradan şu ilgi çekici sonuçla karşı karşıya geliriz. **Gerçek, yani mutlak anlamıyla ölüm yoktur. Tıpkı doğumun da olmadığı gibi.. Çünkü herkes evrenle aynı anda doğmuştur. Canlı cansız her şey, her nesne, her cisim, evrenin yaşıyla aynı yaştadır! Bu yalın sonuç, "Birliğe", beraberliğe ve TEK'liğe verilen en güzel bir örnektir. Artık çokluk (kesret) ortadan kalkmış, çeşitli izafî (nisbî, göreceli) şekil ve görüntüler (mâsivâ) silinmiş; tek bir gerçek kalmıştır!**

Bilin bakalım bu gerçek nedir?

[Prof. Steven Weinberg, ABD'de ünlü bir çekirdek fizikçisidir. 1977 yılında yazdığı **"İlk Üç Dakika" (The First Three Minutes)** adlı kitabı bir hayli ilgi toplamış ve yabancı dillere de tercüme edilmişti. Steven Weinberg, evrenin NASIL yaratıldığını, atom altı parçacıkların üç dakikalık zaman içindeki karşılıklı reaksiyonlarını nefes kesen bir teknik ve üslûp güzelliği ile anlatarak nefis bir özet yaptı. Evrenin yaratılışı konusunu işleyen bütün kitaplar, Weinberg'in bu eserini hep referans olarak vermişlerdir. Biz de "ilk üç dakika" yerine daha kısa bir zaman aralığını seçerek BİG BANG'in İLK ÜÇ SANİYE içinde neler olup bittiğini anlatmaya çalıştı.] sh:107

İşte: Evren $t=0$ anında hiçlikten varlığa geçişi yaratılışın başlangıcı kabul edilir. Bu andan sonraki aşama 10^{-43} saniye aralığıdır. Evren Saatimize göre yaratılıştan bu yana 10^{-11} saniye geçti...]sh:87

[Ruh, insan, nefis, hayat, ölüm ... vb. gibi kavramlar alabildiğince genişlemiş ve bazan da eksik yorumlarla **"kavram kargaşası"** haline getirilmiştir. Hele, **"ruh çağırma" ve "ruhlarla temas kurma"** gibi aldatıcı avuntular, inanç sömürüsü ve falcılık malzemesi olarak hep gündemde tutulmak istenmiştir. İslâm verilerine göre, fincanla ya da kim olduğu bilinmeyen birtakım medyumlarla ruh çağırılamaz. Ruhlarla temas ve ilişki kurulamaz. Çünkü ruh, doğuş olarak bu âleme ve bu evrene ait bir varlık değildir. **Bu dünyaya ait olmayan bir varlığın, bu dünyaya bir "beden elbisesi" giyerek görünmesi, "insan" olmanın en karakteristik özelliğidir. Bu özellik, onun bu evrene gelmeden önce de var olduğunun en belirgin bir göstergesi sayılır.** Buraya kısa bir ziyaret için gelen bir varlığın, buradaki görevini bitirdikten sonra tekrar eski yerine, ana yurduna dönmesi, **"ölümsüzlüğün"** bir başka adıdır. Tıpkı doğumsuzluk gibi...

Yazılar 258

Bu dünyada doğmayan bir varlığın, bu dünyada ölmesi düşünülemeyeceğine göre, ruhun ölümsüzlüğü yani hep var ve mevcut oluşu gerçek ve çarpıcı bir sonuç olarak karşımıza çıkar. Bu sonuca göre, Fahreddin Irakî'nin **"Parıltılarında"** (Parıltılar, MEB Yayınları, trc: Saffet Yetkin, İstanbul, 1992, Shf: 9) da belirttiği gibi ruh, bu evrene, ruhlar ve melekler âleminden derece derece inerek gelmiştir. Yola çıktığı yer, sanal ve soyut kavramların bulunduğu; BİR'liklerle karakterize edilen gece gibi renksiz bir mânâ âlemidir. Geldiği yer ise; ÇOK'luğun egemen olduğu, gündüz gibi renkli ve aydınlık bir cismânî âlemdir. Aydınlığın olması için karanlığın olması şarttır. Çünkü karanlık, mümkünlerin imkânıdır. Çünkü her şey zıddı ile kaimdir. Çünkü her şey çift çifttir.

Hz. Mevlânâ, ünlü eseri Mesnevî'de şöyle sesleniyor:

"Varlığı EMRİYLE yaratan Allah'ın çevganları önünde mekân âleminde de koşup duruyoruz, Lâmekân (mekânsızlık) âleminde de.

Renksizlik âlemi (mânâ âlemi) renge (vücud âlemi) esir olunca, bir Musa öbür Musa (Firavun) ile savaşa düştü.

Renksizlik âlemine ulaşırsan, Musa ile Fıravun'un karıştığı âleme erişirsin." (Mesnevi, 1. cilt, shf: 198, MEB Yayınları, Çev.: Veled İzbudak, 3. baskı)]sh:169

[Son söz olarak fizik ustalarının birkaç özdeyişini buraya aktaralım: Schrodinger şöyle der:

"Eğer yaptığınızı başkasına anlatamıyorsanız, yaptığınız bir şey yok demektir."

Bohr ise şu çarpıcı gerçekle fiziği yorumlar:

"Kuantum mekaniğinden şok olmamış bir fizikçi, onu anlamamış demektir!"

Heisenberg'in belirsizlik prensibi ise, maddenin; neresinin, ne kadarlık bir doğrulukla gerçeği yansıttığı hâlâ tartışma konusu olmağa devam ediyor. Bir dostuna yazdığı mektupta şunları söylüyordu:

"Öyle bir prensip ortaya attım ki, ne olduğunu ben bile anlamadım!"] sh:47

Bu alıntıları daha vazıh şekilde (Taşkın TUNA'nın, Sonsuz Uzaylar, Boğaziçi Yayınları İstanbul, 1995) kitabından okuyabilirsiniz.

Aşağıdaki filmler boyutlar bilgisi sizlere yeni çığırlar açacaktır.

INTERSTELLAR / Yıldızlararası (2014)

- Ne bulmayı umuyorlar?

- Hayatta kalmayı. Lanet olsun. İnsanların öğrenmeye hakkı yok mu?

Panik işe yaramaz. Her zaman ki gibi çalışmalıyız. Profesör Brand bizi kandırıp bunu yapmadı mı?

Brand bizden ümidini kesti. Ben hâlâ çözmeye çalışıyorum. Peki...

- bir fikrin var mı?

- **Bir önsezi.**

Sana hayaletimden söz etmiştim.

Babam korktuğum için ona hayalet dediğimi sanıyordu. Fakat hiç korkmamıştım.

Ona hayalet diyordum çünkü... Bana bir insan gibi geliyordu. Bana bir şey anlatmaya çalışıyordu. Dünya'da bir cevap varsa, oradadır bir şekilde o odada. Onu bulmalıyım. Vaktimiz azalıyor.

Yönetmen: Christopher Nolan

Senaryo: Jonathan Nolan, Christopher Nolan

Ülke: ABD, İngiltere

Tür: Macera, Bilim-Kurgu

Vizyon Tarihi: 07 Kasım 2014 (Türkiye)

Süre: 169 dakika

Dil: İngilizce

Müzik: Hans Zimmer

Nam-ı Diğer: Flora's Letter | Untitled Steven Spielberg Space Project

Oyuncular: Ellen Burstyn, Matthew McConaughey, Mackenzie Foy, John Lithgow, Timothée Chalamet

Özet

Film, Kip S. Thorne'nun evrende **" solucan deliklerinin "** gerçekten var olduğu ve bu sayede zamanda yolculuğun mümkün olabileceği teorisinden ilham alınarak yaratılmıştır.

Filmin hikâyesi bir grup cesur kaşifin bu deliklerden birine gitmeye karar vermesi sonrasında gelişiyor. Bu bilinmeyen boyuta yapacakları yolculukta, birlikte kalabilmek için verdikleri mücadele her birini ayrı zorluklarla karşılaştırıyor.

Filmden

- Kim olduğumuzu unutmuş gibiyiz, Donald. Kaşifler, öncülerdik, koruyucu değil. Ben çocukken her gün yeni bir şey yapılıyor gibiydi. Bir tür cihaz ya da fikir. Her gün Noel gibiydi. Fakat altı milyar insan hayal etmeye çalışsana. Ve hepsi de her şeye sahip olmaya çalışıyordu. Bu dünya o kadar kötü değil. Ve Tom idare eder. Buraya ait olmayan sensin. 40 yıl geç ya da

Yazılar 260

40 yıl erken doğdun. Kızım bunu biliyordu, Tanrı onu kutsasın. Çocukların da biliyor. Özellikle Murph.

Bizler gökyüzüne bakar ve yıldızlar arasında yerimize hayret ederdik.

**

– Fakat bir şey seni buraya yolladı.

– Onlar seni seçti.

– "Onlar" kim?

– Ne kadar süreliğine gideceğim?

– Kestirmesi zor. Yıllarca belki.

– Çocuklarım var, profesör.

– Uzaya çık ve onları kurtar.

"Onlar" kim?

Neredeyse 50 yıl önce yer çekimi anormallikleri tespit etmeye başladık. Genelde atmosferin üst katmanlarında aletleri az da olsa etkilediler. Bunlarla karşılaştığına inanıyorum hatta. Evet, Boğaz üstündeyken.

– Kazam. Bir şey uçuş sistemimi bozdu.

– Aynen. Bu anormallikler içinde en belirgini bu. Satürn yakınlarında bir uzay-zaman bozulması var.

– Solucan deliği mi?

– 48 yıl önce belirdi.

– Nereye çıkıyor?

– Başka bir galaksiye. Solucan deliği doğal bir oluşum değildir.

– Biri onu oraya koymuş.

– "Onlar" mı?

Onlar her kimse, bizi koruyor gibi görünüyorlar. O solucan deliği, başka yıldızlara gitmemizi sağlayacak. İhtiyacımız olduğunda ortaya çıktı. Yaşanabilecek dünyalara ulaşma imkanı sağladılar.

– İlk sondalarımıza göre on iki.

– İçine sonda mı yolladınız?

İnsanlar yolladık.

**

Solucan deliği etrafında yörüngedeydi. Solucan deliği bu ve ne zaman etrafında dönsek yabancı galaksiden görüntüler görürdük.

– Evet. Periskop sallandırmış gibi.

– Aynen. Öteki tarafta neler bulacağımızı çok iyi biliyoruz yani?

Navigasyon açısından.

Beyler?

Yaklaşık üç saat sonra solucan deliğine yaklaşacağız. Coop?

– Dönüşü durdurabilir miyiz?

– Neden?

Onu görecek kadar yaklaştık.

– Pekâlâ.

– Sağ ol.

– İşte! Solucan deliği bu! – Konuş ama tükürme, Rom.

– Bu bir küre.

– Tabii ki. Sadece bir delik olacağını mı sandın?

Yok. Bugüne kadar gördüğüm tüm çizimlerde... Çizimlerde nasıl çalıştığını göstermeyi deniyorlar. Buradan, buraya gitmek istediğini söylüyorlar. Fakat çok uzak değil mi?

Bir solucan deliği, uzayı bu şekilde çarpıtır ve yüksek bir boyuttan kestirmeden gidebilirsin. Pekâlâ, yani üç boyutlu uzayı iki boyuta indirmek zorundayız... Böylece bir solucan deliği iki boyutluya dönüşür, bir çembere.

Bir çember üç boyutlu ortamda nedir?

– Bir küre.

– Aynen. Küresel bir delik. Kim koydu bunu buraya?

Kime teşekkür borçluyuz?

Oradan tek parça halinde çıkmadan kimseye teşekkür etmem, Rom. Bu işin bir hilesi var mı, Doyle?

Kimse bilmiyor. Diğerleri başardı, değil mi?

En azından bazıları. Herkes güneş sistemimize veda etmeye hazır mı?

Galaksimize. Gidiyoruz. Kontroller burada çalışmaz. Kabuktan geçiyoruz. Üç boyutlarımız arasında bir uzay. Sadece kaydedip gözlemleyebilirsin. Bu da ne?

– Galiba onlar.

– Uzay-zamanı çarpıtıyorlar.

**

O kadar büyük bir kara deliğin büyük bir çekim gücü var.

**

– Murphy Yasası. Ters gidecek her şey ters gider. Evrimin ilk yapı taşı tesadüfi midir . Bir kara deliğin yörüngesindeyken çok şey olamaz. Göktaşları ve kuyruklu yıldızları emer, sana ulaşabilecek olayları.

Yazılar 262

**

Zaman görecelidir, tamam mı?

Uzayabilir, daralabilir ama geriye gidemez, olmaz. Zaman gibi boyutlar arasında geçiş yapabilen tek şey yer çekimi. Tamam. Bizi buraya yönlendiren varlıklar, yer çekimi aracılığıyla iletişim kuruyor, değil mi?

– Evet. Bizimle gelecekten konuşuyor olabilirler mi?

– Belki.

– Tamam. Onlar yapabiliyorsa... *"Onlar" beş boyuttan varlıklar.* Onlar için zaman başka bir fiziksel boyut olabilir. Onlar için geçmiş belki de iniş yaptıkları bir kanyondur, gelecek ise tırmandıkları bir dağ. Bizim için öyle değil, tamam mı?

Bak, Cooper. Çuvalladım, üzgünüm. Fakat göreceliği biliyordun.

**

Murph. Aşağıda kullanılan her vida bir kurşun olabilirdi. Burada dünya için elimizden geleni yaptık ben nalları dikmeden önce denklemi çözüp çözmememiz fark etmez.

– Ölüm takıntısı yapmayın.

– Ölümden korkmuyorum. Ben yaşlı bir fizikçiyim. Ben zamandan korkuyorum.

–Zaman. Zamandan korkuyorsun. Zamanla ilgili varsayımları değiştirmeden denklemi çözmeye çalışıyoruz.

– Yani?

– Yani bu durumda her yineleme, kendi kanıtını kanıtlama girişimi.

– Bu yinelemeli. Mantıksız.

– Hayatımı adadığım çalışmaya mantıksız mı diyorsun, Murph?

Hayır, demek istediğim şey bunu tek kolla, yok, iki kolunuz sırtınıza bağlı hâlde bitirmeye çalışmış olduğunuz.

– Nedenini anlamıyorum.

– Ben yaşlı bir adamım, Murph. Bu konuyu başka zaman konuşabilir miyiz?

Kızımla konuşmak istiyorum.

Evrenin derinliklerine uzanırken yıldızlar arası yolculuğun gerçekleriyle yüzleşmeliyiz.

Kendi ömürlerimizin çok ötesine gitmeliyiz.

Bireysel olarak değil, bir tür olarak düşünmeliyiz.

**

Usulca gitme o güzel gecenin kollarına TARS, Endurance'ı tam ihtiyacımız olan yerde tuttu. Fakat yolculuk tahminimizden yıllarca daha uzun sürdü. İki hedefe de gidecek yakıtımız yok, yani seçmemiz lazım.

– İyi de nasıl?

– İkisi de ümit verici. Edmunds'un verileri daha iyi ama Dr. Mann hâlâ sinyal yolluyor. Edmunds'un verilerinin kötüleştiğinden kuşkulanacak durum yok. Dünyasında insan hayatı için gerekli ana unsurlar var.

– Dr. Mann'inkinde de.

– Cooper, bu benim alanım. Ve, Edmunds'unkinin daha ümit verici olduğuna inanıyorum.

– Neden?

– Gargantua, bu yüzden. Miller'ın gezegenine bak. Hidrokarbonlar, organik madde, evet ama hayat yok. Kısır. Aynı şeyi Mann'inkinde de bulacağız.

– Kara delik yüzünden mi?

– Murphy Yasası. Ters gidecek her şey ters gider. Evrimin ilk yapı taşı tesadüftür. Bir kara deliğin yörüngesindeyken çok şey olamaz. Göktaşları ve kuyruklu yıldızları emer, sana ulaşabilecek olayları.

– Uzaklaşmamız lazım.

– Bir keresinde Dr. Mann'in içimizde en iyisi olduğunu söyledin. Olağanüstü biri. Onun sayesinde buradayız. Ve işte burada. Yerde, çok net bir mesaj yolluyor ve bizden onun gezegenine gelmemizi istiyor. Doğru ama Edmunds'un verileri, daha ümit verici.

– Bence oylamalıyız.

– Oylayacaksak bir şeyi bilmelisin. Brand?

Bunu öğrenmeye hakkı var.

– Bununla bir ilgisi yok.

– Neyin?

– Wolf Edmunds'a aşık.

– Doğru mu bu?

– Evet. Ve bu da kalbimi dinlememe yol açıyor. Belki de tüm bunları teorilerle çözmek için çok vakit harcadık.

– Sen bilim insanısın, Brand.

– O hâlde inan bana sevgi bizim icat ettiğimiz bir şey değil. Gözlemlenebilir ve güçlü bir şey. Bir anlamı olmalı. **Sevginin anlamı var, evet. Sosyal yarar, sosyal bağ, çocuğa destek... Ölen insanları seviyoruz. Bundaki sosyal yarar nedir?**

– Yok.

– Belki daha öte bir anlamı var, henüz anlayamadığımız bir şey. Belki bir tür kanıttır, bir üst boyuttan algılayamadığımız bir tür olgudur.

Evrenin bir ucundan, on yıldır görmediğim birine sürükleniyorum ölmüş olabileceğini bildiğim birine. Sevgi, zaman ve uzay boyutlarını aşabilen ve algılayabileceğimiz tek şeydir. Belki de buna güvenmeliyiz, henüz anlamasak bile.

Pekâlâ, Cooper... Evet Wolf'u tekrar görme ihtimali çok az olsa da beni heyecanlandırıyor.

Yazılar 264

– Bu yanıldığımı göstermez.

**

Brand, biliyor muydun?

Sana anlattı, değil mi?

Biliyordun.

Tüm bunlar dümendi.

Bizi burada bıraktınız.

Boğulma ya.

Açlıktan ölmeye. Donmuş bulut.

Her şey yolunda. Her şey yolunda. Her şey yolunda. Bir insan yüzü görmenin ne kadar iyi olduğunu öğrenmemek için dua edin. Başlangıçta çok umudum vardı ama bu kadar zamandan sonra kalmadı. Kaynaklarım tamamen tükendi. En son uykuya daldığımda uyanma zamanı bile kurmadım. Beni resmen ölüler arasından dirilttiniz.

Lazarus.

– Ya diğerleri?

– Tek siz vardınız, efendim. Eminim şu ana kadardır. Hayır, bu durumda diğerlerini kurtarma ihtimalimiz çok az. Dr. Mann. Dr. Mann?

Bize dünyanızı anlatın. Umarım bizim dünyamız olur. Dünyamız soğuk amansız fakat inanılmaz güzel.

Günler 67 saat uzunluğunda, soğuk.

Geceler ise daha soğuk 67 saatten ibaret.

Yer çekimi çok hoş, Dünya'nın yüzde 80'i kadar. İndiğim yerde sular alkali özellikte ve havada birkaç dakikadan fazla solunamayacak kadar amonyak var ama yüzeyde ve katı bir yüzey var, klor dağılıyor. Amonyak yerini kristal hidrokarbonlara ve solunabilir havaya bırakıyor. Organik maddelere. Muhtemelen hayata. Bu dünyayı birileriyle paylaşıyoruz belki. Bu değerler yüzeyden mi?

Yıllar zarfında pek çok sonda bıraktım.

– Ne kadar uzağı araştırdın?

– Birkaç büyük keşif gezisi yaptım. Oksijen kısıtlı olduğu için işin büyük kısmını KIPP yaptı.

– Ona ne oldu, efendim?

– Dejenerasyon. Bulduğumuz ilk organik maddeleri amonyak kristalleriyle karıştırdı. Bir süre direndik ama sonra onu devre dışı bıraktım ve görevi sürdürmek için güç kaynağını kullandım. Onu kapatmadan önce de yalnız olduğumu düşünüyordum! Ona bakmamı ister misiniz?

Hayır. Hayır. Ona bir insanın dokunması lazım. Dr. Brand, CASE İletişim istasyonundan size bir mesaj yolluyor. Tamam. Hemen geliyorum. İzninizle.

Dr. Brand, babanızın öldüğünü üzülerek bildirmeliyim.

Acı çekmedi.

Huzur içindeydi.

Başınız sağ olsun. Murph mü bu?

Büyümüş!

Brand, biliyor muydun?

Sana anlattı, değil mi?

Biliyordun.

Tüm bunlar dümendi. Bizi burada bıraktınız.

Boğulma ya.

Açlıktan ölmeye.

Babam da biliyor muydu?

Baba?

Beni burada ölüme terk ettin mi bilmek istiyorum.

Bunu bilmeliyim. Cooper, ba... Babam tüm hayatını A Planı'na adadı. Murph'ün neden söz ettiğini bilmiyorum. Ben biliyorum. İnsanları Dünya'dan kurtarmayı hiç umut etmedi mi?

Hayır. Fakat kırk yıldır yer çekimi denklemini çözmeye çalışıyor. Amelia, baba denklemini ben daha ayrılmadan çözdü. O hâlde niye kullanmadı?

Denklem, görecelik ile kuvantum mekaniğini birleştiremiyor. Fazlası lazım. Fazlası?

Neyin fazlası?

Daha fazla veri. **Bir karadeliğin içini görmek lazım. Doğa kanunları çıplak tekilliğe izin vermez.** Romilly, doğru mu bu?

Karadelik istiridyeyse, tekillik içindeki incidir. Yer çekimi o kadar güçlüdür ki hep karanlığın içinde ufkun ötesinde gizlidir. Bu yüzden karadelik denir. Tamam ama ufkun ötesini görebilirsek...

- Göremeyiz, Coop.

- Bazı şeylerin bilinmemesi gerekir. Baban, insan ırkını yok olmaktan kurtarmanın başka bir yolunu bulmalıydı. B Planı. Bir koloni. İnsanlara neden söylemedi?

- O lanet istasyonları niye yaptırdı?

- Çünkü insanları kendilerini değil de ırkı kurtarmak için çalıştırmanın zorluğunu biliyordu. Ya da çocuklarını. Saçmalık. Onları kurtarabileceğine inanmasan buraya gelmezdin. **Evrimin bu basit engeli aşması şart. Tanıdıklarımıza karşı derin ve özverili sevgi duyarız ama bu empati daha ötesine nadiren uzanır.**

Peki yalan.

Bu canice yalan?

Yazılar 266

Affedilemez. **Bunu biliyordu. Irkını korumak için kendi insanlığını yok etmeye hazırdı.**

– İnanılmaz bir fedakarlık yaptı.

– Hayır. **Dünya'da ölecek olan insanlar inanılmaz fedakarlık yapacak! Çünkü o kahrolası kibriyle bu durumu çaresiz ilan etti.**

Üzgünüm, Cooper durumları çaresiz.

– Hayır. Hayır.

– Gelecek biziz.

**

– Ne bulmayı umuyorlar?

– Hayatta kalmayı. Lanet olsun. İnsanların öğrenmeye hakkı yok mu?

Panik işe yaramaz. Her zaman ki gibi çalışmalıyız. Profesör Brand bizi kandırıp bunu yapmadı mı?

Brand bizden ümidini kesti. Ben hâlâ çözmeye çalışıyorum. Peki...

– ...bir fikrin var mı?

– Bir önsezi.

Sana hayaletimden söz etmiştim.

Babam korktuğum için ona hayalet dediğimi sanıyordu. Fakat hiç korkmamıştım.

Ona hayalet diyordum çünkü... Bana bir insan gibi geliyordu. Bana bir şey anlatmaya çalışıyordu. Dünya'da bir cevap varsa, oradadır bir şekilde o odada. Onu bulmalıyım. Vaktimiz azalıyor.

**

Zaten yolun büyük kısmında uyuyacağım. Dönüş yolun için bir önerim var.

– Neymiş?

– Karadelikte son kez şansını dene.

Eve dönüyorum, Rom. Biliyorum. Bu sana hiç zamana mal olmayacak.

Dünya'daki insanlar için bir şans var.

– Anlat.

– Gargantua**, eski bir karadelik.**

– Buna nazik tekillik diyoruz.

– Nazik mi?

Pek nazik değiller. **Kenar yer çekimi o kadar güçlü ki olay ufkunu hızla geçen bir şey kurtulabilir. Örneğin bir sonda.**

– Geçince ne olacak?

- Ufkun arkası tamamen gizem. Yani sonda'nın, tekilliği bir an görüp kuvantum verilerini iletemeyeceği ne malum?

Nabız gibi atan her türlü enerji formunu iletmek için donatılmış biri olursa. Bu sonda ne zaman "biri" oldu,

**

Eve döneceğim.

Bağlılıkların var. Aile olmasa bile insanlara özlemin güçlü bir duygu olduğunu söyleyebilirim. Zaten bu duygu bizi insan yapan temel. Hafife alınmamalı.

Bir makine doğaçlama davranamaz çünkü ölüm korkusu programlanamaz. Hayatta kalma dürtümüz en büyük ilham kaynağımız. Mesela sen. Bir babasın ve hayatta kalma içgüdün çocuklarına kadar uzanıyor. Araştırmalara göre, ölmeden önce son gördüğün şey nedir dersin?

Çocukların. Onların yüzleri. Ölüm anında zihnin, hayatta kalmak için biraz daha bastırır. Onlar için.

**

- Kurtulmak için ağırlık atmalıyız.

Newton'un üçüncü yasası.

İnsanların bir yere varmalarının tek yolu geride birilerini bırakmaktır.

**

- TARS?

- Anlaşıldı.

- Kurtulmuşsun.

- Bir yerlerde beşinci boyutlarındayız.

Onlar bizi kurtardı. Evet?

"Onlar" kim?

Niye bize yardım etmek istiyorlar?

Bilmem ama beş boyutlu gerçeklerinde anlayabilesin diye üç boyutlu bir uzay oluşturmuşlar.

- Evet ama işe yaramıyor.

- Evet, yarıyor.

Zaman burada fiziksel bir boyut olarak temsil ediliyor.

Bir gücün uzay-zamanı aşabileceğini fark ettin. Mesaj göndermek için yerçekimi.

Olumlu. Yerçekimi boyutları aşabilir, buna zaman dahil.

Öyle görünüyor.

- Kuvantum verileri elinde mi?

- Evet. Elimde.

Yazılar 268

Tüm frekanslardan gönderiyorum ama hiçbir şey dışarı çıkmıyor. Bunu yapabilirim.

Bu kadar karmaşık veri bir çocuğa yollanır mı?

- Herhangi bir çocuk değil.

- Başka?

Hadi, baba. Yangın söndü! Hadi!

İletişim kursan bile bunun önemini yıllarca anlamayacak. Anlıyorum, TARS. Bir yolunu bulmalıyız yoksa Dünya'daki insanlar ölecek. Düşün!

Cooper, bizi buraya geçmişi değiştirelim diye getirmediler. Tekrar söyle.

Bizi buraya geçmişi değiştirelim diye getirmediler. Hayır, onlar bizi buraya getirmedi. Biz kendimizi getirdik. TARS, NASA koordinatlarını ikili kod olarak ver.

İkili kod. Anlaşıldı. Veri iletiliyor. "Bu bir hayalet değil." - "Bu yer çekimi." - Anlamadın mı, TARS?

Kendimi buraya getirdim! Üç boyutlu dünyayla İletişim için buradayız. Biz köprüyüz! Onların beni seçtiğini sanmıştım.

- Beni değil, Murph'ü seçmişler.

- Ne için?

Dünyayı kurtarmak için. Tüm bunlar küçük bir kızın yatak odası.

Her an. Sonsuz derecede karmaşık. Sonsuz zaman ve uzaya erişimleri var fakat hiçbir şeye bağlı değiller! Zamanda belli bir yeri bulamıyorlar. İletişim kuramıyorlar.

Bu yüzden buradayım. Murph'e anlatmanın bir yolunu bulmalıyım tıpkı bu anı bulduğum gibi.

- Nasıl, Cooper?

- Sevgi, TARS, sevgi. Brand'in dediği gibi. Murph ile bağım ölçülebilir bir şey. Anahtar bu!

Ve yapmaya geldik buraya?

Ona anlatmanın yolunu bulmaya. Saat. Saat. İşte bu. Verileri, yelkovanın hareketine şifreleyeceğiz. TARS verileri Mors alfabesine çevirip bana gönder.

Veriler çevriliyor.

Cooper, ya bunun için hiç geri dönmezse?

Dönecek. Dönecek. Murph, arabasını görebiliyorum! Geliyor! Tamam. Aşağı iniyorum.

Nereden biliyorsun?

Çünkü ona bunu ben verdim.

Anlaşıldı. Mors nokta-nokta-tire-nokta. Nokta-nokta-tire-nokta.

Nokta-tire-nokta-nokta. Nokta-tire-nokta-nokta.

Tire-tire-tire. Tire, tire, tire. Geri geldi! Oymuş bunca zaman! Bilmiyordum. Oymuş! Babam bizi kurtaracak.

Evreka! Gelenekseldir.

Evreka! İşe yaradı mı?

Eureka (veya 'Heureka'; Yunanca: εὕρηκα/ηὕρηκα, Evreka şeklinde okunabilir) Arşimet'e atfedilen ünlü bir ünlemdir. Söylentiye göre şekilsiz bir cismin haciminin, suya battığı anda su hacmindeki değişikliği bularak bulunabileceğini keşfettiğinde banyodan çıplak bir şekilde sokağa fırlamış ve sokaklarda koşarken bu ünlem sözcüğünü haykırmıştır. Sözcük "(Onu) buldum!" benzeri bir anlama sahiptir. Bunun sonucu "Eureka!" bir keşfi kutlarken kullanılan bir ünlem halini almıştır.

– Bence işe yaramış olabilir.

– Nereden biliyorsun?

Çünkü kenardaki varlıklar geçidi kapatıyor. Anlamıyor musun, TARS?

Onlar "varlık" değil. Onlar biziz. Benim Murph için yaptıklarımı benim için yapıyorlar. Hepimiz için.

Cooper, bunu insanlar yapmış olamaz. Hayır. Henüz değil. Fakat bir gün yapacaklar. Sen ve ben değil. Ama insanlar. Bildiğimiz dört boyutun ötesine evrimleşen bir medeniyet.

Şimdi ne olacak?

Bay Cooper. Yavaş olun, efendim. Sakin ve yavaş, Bay Cooper. Unutmayın, artık genç değilsiniz. Aslında 124 yaşındasınız.

Yavaş olun, efendim. Çok şanslıydınız.

Ranger'lar sizi oksijeninizin bitmesine dakikalar kala buldu.

Neredeyim ben?

Cooper İstasyonu. Şu anda Satürn yörüngesindeyiz. Cooper İstasyonu. Benim adımı vermeniz çok hoş.

– Ne?

– İstasyon adını sizden değil, kızınızdan alıyor, efendim. Sizin ne kadar önemli olduğunuzu hep söylemiştir. Hâlâ hayatta mı?

Birkaç hafta içinde burada olur. Başka bir istasyondan gelmek için çok yaşlı fakat bulunduğunuzu duyunca...

– Murphy Cooper'dan söz ediyoruz.

– Evet, öyle. Birkaç gün içinde sizi çıkarırız. Neler olduğunu görmek sizi heyecanlandıracaktır. Lisede hakkınızda kompozisyon yazmıştım. Dünya'daki hayatınızla ilgili her şeyi biliyorum. Evet. Doğru. Beni izleyin, sizin için çok iyi bir yer ayarladık. Bayan Cooper'a önerimi sunduğumda mükemmel olduğunu söylemesi beni sevindirdi.

LAZARUS / ENDURANCE'IN CESUR ERKEK VE KADINLARINA

– Sürekliydi. Sürekli uçuşan toprak.

– Tabii ki onunla şahsen konuşmadım.

Yazılar 270

Tabakları hep ters kapatırdık. Bardak ve kapları, ters koyardık.

Babam çiftçiydi. Eskiden herkesin olduğu gibi.

- Yeterince yiyecek yoktu.

- Küçük bez şeritleri burnumuzun ve ağzımızın üstüne sarardık, çok fazla toz solumayalım diye.

Benim için heyecan vericiydi çünkü umut vardı.

Kim tanımlıyor umurumda değil, abartmaya imkan yok. O kadar kötüydü.

- Çiftçiliği ne kadar sevdiğinizi doğruladı.

- Doğruladı demek?

- Evet. Böyle gel. Evim, güzel evim. Her şey yerinde ve ait olduğu...

- Bu - Evet. Sizi bulduğumuzda Satürn yakınında bulduğumuz makine. Güç kaynağı vurulmuş fakat yenisini bulabiliriz.

- Evet. Lütfen.

- Ayarlar. Genel ayarlar. Güvenlik ayarları. Dürüstlük, yeni değer: - Yüzde 95.

- Onaylandı. Ek değişiklik?

Mizah: - Yüzde 75.

- Onaylandı.

- Otomatik imha geri sayımı on, dokuz...

- Şunu yüzde 60 yapalım.

- Yüzde 60 onaylandı. Tak-tak.

- 55 mi istiyorsun?

Gerçekten böyle miydi?

Hiç bu kadar temiz değildi, uyanık. Başladığımız yere döndük havasını pek takmıyorum. Nerede olduğumuzu öğrenmek istiyorum.

Nereye gittiğimizi.

- Bay Cooper. Tüm aile burada.

- Evet.

- Aile mi?

- Hepsi de onu görmeye geldi. Neredeyse iki yıldır kriyo-uykuda. Onlara çiftçiliği sevdiğimi söylemişsin.

Bendim, Murph.

Hayaletin bendim.

Biliyorum. İnsanlar bana inanmadı. Hepsini tek başıma yaptığımı düşündüler. Fakat kimin yaptığını biliyordum. Kimse bana inanmadı. Fakat döneceğini biliyordum.

Nasıl?

Çünkü babam bana söz verdi. Evet, artık buradayım, Murph. Buradayım. Hayır. Hiçbir anne-baba, çocuklarının ölümünü izlememeli. Artık kendi çocuklarım var.

Sen git. Nereye?

Brand.

O uzayda bir kamp kuruyor.

Yalnız...

yabancı bir galakside.

Belki şu anda uzun bir uykuya dalmak üzeredir yeni güneşimizin ışığında yeni yuvamızda

BULUT ATLASI / Cloud Atlas (2012) Film

Yönetmen:Tom Tykwer | Andy Wachowski | Lana Wachowski |

Ülke: Almanya, ABD, Hong Kong, Singapore

Tür:Dram | Gizem | Bilim-Kurgu

Vizyon Tarihi:26 Ekim 2012 (Türkiye)

Süre:172 dakika

Dil:İngilizce

Senaryo:David Mitchell | Lana Wachowski | Tom Tykwer | tümü »

Müzik:Reinhold Heil | Johnny Klimek | Tom Tykwer | tümü »

Görüntü Yönetmeni:Frank Griebe | John Toll

Yapımcılar:Stefan Arndt | Alex Boden | David Brown |

Oyuncular: Tom Hanks, Halle Berry, Jim Broadbent devamı...

Özet

1850 yılında Pasifik Okyanusu'ndayız. Adam Ewing Yeni Zelanda'daki takım adalardan zorlu bir deniz yolculuğu yaparak Californiya'daki evine dönmektedir. 1930'lu yıllarda Belçika'da yaşayan beş parasız ama yetenekli bir bestekar olan Robert Frobisher'ın elinde Adam Ewing'in günlüğü vardır. Luisa Rey ise Reagan yönetimindeki Amerika'da yaşayan isyankar ruhlu bir gazetecidir. Yayın evi sahibi Timothy Cavendish ise alıcaklılarından canını kurtarmaya çalışır. Kendisini var eden sisteme isyan eden android garson Sonmi~451 ise yakın gelecekte Güney Kore'dedir. Zachry ise medeniyetin çöküşüne ve ilkel kabilelerin insanlığa hükmetmesine şahit olmak üzeredir...

Alt başlığının da dediği gibi Bulut Atlası'nda Geçmiş, Şimdi, Gelecek, Her Şey Birbiriyle Bağlantılı...

Lana ve Andy Wachowski kardeşlerin Alman yönetmen Tom Tykwer ile ortaklaşa senaryosunu yazıp yönettikleri filmde Tom Hanks, Halle Berry, Hugh Grant, Hugo Weaving, Jim Sturgess,

Ben Whishaw, James D'Arcy, Doona Bae ve Susan Sarandon gibi her biri ayrı yıldız olan isimler yer alıyor.

RASÛLÜLLAH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEMİ, MÜSLÜMANLAR NİYE KISKANIYOR?

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem hakkında son dönem modern ilahiyatçılar pozitivizm etkisinde kalarak, dini akıl süzgecine uydurmak gayretleri sonucu çıkmış fikirlere ödün vermektedirler. İslâm dünyasında başarıya ulaşan bu provakatif proje tarzı yakın zamanda Yahudiliği de sıçramış gibi görünüyor.

Gündem filmlerden olan [HZ. MUSA -YAHUDİ EZOTERİZMİ İLE EXODUS: GODS AND KİNGS- Göç: Tanrılar ve Krallar (2014)] de Yahudi göçü ve Hz. Musa aleyhisselâmın mucizeleri birer birer tabiat olaylarına endeksleniyor. Makul bakılacak bazı yönler bulunan harika olayların külliyen tabiat olayı ekseninde farzedilmesinin nübüvvete zarar verdiği kesindir. Önceleri İslam'a yapılan taşkınlık, ehli kitaba ve skolastik Yahudi düşüncesine dahi saldırıya geçiyorsa "bir şeyler oluyor" demek akla gelmiyor değil.

Bu fikirleri ilk önce müsteşrikler İslâm için sunmuştu, bizim dediğimiz insanlarda kabullenmişlerdi. Şimdi sıra onlarda biz Müslümanlar dayandık ehli kitap nasıl dayanacak bilemiyoruz.

Bu meyanda **"Sen, Kitab'ın sana verileceğini ummazdın; fakat Rabbinden sana bir rahmet ulaştı..."** Şura suresi, 52 ayetini Hz. Muhammed Peygamber Olacağını Bilmiyordu **(Yazıya Tıkla)** yazısında indirgemeci/düzeltmeci/akla uygun hale getirme vb.. tavırla Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin şahsiyetine karşı taarruz kılanlara ne denilir. Biz onlara bir şey demiyoruz. Bizimkiler zaten kopyacı/mukallit, fazla söze hacet yoktur. Kurdukları tuzak kendilerine dönen müsteşriklerin biz neden bu hatayı yaptık demelerini bekliyoruz.

> Günümüzün dünyasında, etliye sütlüye karışmak istemeyen, kendilerini şahsen ilgilendirmediği takdirde, hayatî önemi haiz konu ve meselelerde dahi ses çıkarmaksızın köşelerine sinen pek çok insan var. Bu kimselere, Nazi Almanya'sında yaşamış bir Protestan papazının hâtıra defterindeki şu satırları hatırlatmak isterim:
>
> "Önce Yahudiler'i götürdüler, aldırmadım; ben Yahudi değildim.
>
> Sonra, Katolikler'i götürdüler, yine aldırmadım; ben Katolik değildim.
>
> Ardından, Protestanlar'ı götürdüler; çevreme baktım, bana yardım edecek kimse kalmamıştı."
>
> **[Kaynak: Nejat Muallimoğlu, Bütün Yönleri ile Hitabet, Yeni Binyıl (Altıncı) Baskısı 2000, İstanbul]**

**

Rasûlûllah sallallâhü aleyhi ve sellemi bir şekilde tenkit etmek, O'nu şirk babında Allah Teâlâ'ya rakip görmek günümüzde moda oldu.

O'nun yüce şahsiyetini görmemek.

Görmemek ne kelime, O'nu müsteşrik edasıyla dinden silip atmak bir vazife addediliyor?

Ne oldu bu Müslümanlara!

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme karşı olmak yoksa dinden dönmenin başka bir şekli midir?

Gün geçtikçe adı Müslüman, kendi de Müslüman (!), fakat Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme düşman kişiler artıyor ve eksilmiyor.

Neden?

Diyebilirsiniz, hayır öyle bir şey yoktur.

Var Efendim var!

Onların işine bak; kulluğuna bak; cemaatine bak, liderine bak; hocasına bak; şeyhine bak ; dergisine bak, …

Baktıkça bakın …hiçbirinde Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme dair az da olsa "minnet babından" duyulan bir söz ve halleri var mı ?

Yoktur.

Bazılarında da ise, Kur'ân-ı Kerim dillerine dolanmış duruyor.

Ne oldu?

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem nerede?

Niçin peygambere karşı hased edici oldu bu Müslümanlar?

Tabi ki sebebi var.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, "kulluğun" simgesi.

Tanrı olmak varken kul olmak kimin neyine..

Uçmak varken, kaçmak varken, gökler varken, sefahat varken; yerlerde durup, kulluk etmek, malını mülkünü paylaşmak, namaz kılmak, insanların çilelerine talip olmak;

Kimin neyine.

Onlara ulaşmak için, Fenâ'ya çıkarsın, bekâya varırsın, o da yetmez, nasıl olsa peygamber gelmeyecek ya;

Yeri gelir Mehdi olurlar, yeri gelir İsâ olduklarını kabul etmeye mecbur ederler, o da olmazsa meşruiyyeti pazarlayarak köşebaşı ağası olurlar.

İşin garibi günümüzde **"şeytan tatile çıktı diyorlar"**dı da inanmazdım. Meğer doğru imiş.

Şeytan bu günlerde istirahat ediyor.

İşin latifesi bir yana biz nerede hata yapıyoruz?

Cevabı yukarıda söylediğimiz gibi kimse **"KUL"** olmaya neden yanaşmıyor.

Kulluk zor iştir.

Melek olsan bile kulluk zor iştir.

> Cebrail aleyhisselâm meleklerin peygamberi iken Azâzil'in (Şeytan) düştüğü durumlardan her zaman rahatsız olmuş ve sıkıntısını içinde hissetmiştir. Öyle ki

Kur'ân-ı Kerim'i indirdiği güne kadar kendini emniyette hissetmeyip, âlemlere rahmet olan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile ancak huzura kavuşabilmiştir.

Bir gün Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Cebrail'e:

"Yüce Allah, 'seni âlemlere rahmet için gönderdim' (Enbiya 107) buyuruyor. Bu rahmetten sen de istifade ettin mi?" demiş. O da:

"Evet, akıbetimden korkuyordum. Allah, bana: 'O elçi güçlüdür, Arş'ın Sahibi katında yücedir. Orada (kendisine) itaat edilen ve güvenilendir' (Tekvîr 81/20-21) şeklinde övgüde bulunduğu için sana iman ettim, demiş."[1]

İsmail Hakkı Bursevî kaddesellâhü sırrahu'l azîz bu konuyu izah ederken şu görüşlere yer vermiştir:

"Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin rahmet oluşu mutlak, tam, kâmil, her şeyi içine alan, cami', gaybî, ilmî, aynî, vucûdî, şuhûdî, geçmiş ve gelecekle ilgili tüm kayıtları kuşatan, ruhlar ve cesetler âlemi gibi diğer tüm akıllılarla ilgili âlemleri de içine alan bir rahmettir...

Ey akıllı insan, iyi düşün ve anla ki Yüce Allah Teâlâ bize şunu haber vermektedir: Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin nuru, Allah'ın ilk önce yarattığı şeydir. Daha sonra tüm mahlûkatı nurunun bir bölümünden Arş'tan toprağa kadar yaratmıştır..." [2]

Yine tahrif edilen **Yuhanna İncil**'inde Hz. İsâ aleyhisselâm için söyleniyor denilse de **"Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım"** müjdesine kavuşmuş Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem hakkında da şu şekilde söylendiğini hatırlatmakta yarar görmekteyiz:

"...Her şey O'nun aracılığıyla var oldu, var olan hiçbir şey O'nsuz olmadı..."[3]

"...O, hep dünyadaydı, dünya O'nun aracılığıyla var oldu, ama dünya O'nu (gerçeğiyle) tanımadı..."[4]

Bu sözlerle maksadımız şudur ki kıskançlık ve hased duygusu insanın fıtratından doğmaktadır. Bu duyguların imanî çerçevedeki durumu terbiye ile alakalıdır. Bu nedenle Müslüman olması kişiyi bu huylardan uzak tutmaz. Yine Allah Teâlâ buyurdu ki;

***"Onlar mı Rabb'inin rahmetini taksim ediyorlar*?"**[5]

Ebu'l Leys Semerkandî, buradaki ifadeyi açıklarken **"risâlet ve nübüvvetin anahtarları onların ellerinde mi ki onları diledikleri yere koyuyorlar? Risâlete, kullarımızdan dilediğimizi ancak biz seçeriz"** demiştir.[6]

Fahreddin Râzî, buradaki rahmet kelimesini izah ederken bu âyetin, bir önceki âyette müşriklerin **"Kur'ân, iki şehirden birindeki büyük bir adama indirilmeli değil miydi?"**[7] şeklindeki ifadelerinin cevabı olarak indirildiğini, dolayısıyla onların peygamber olarak bekledikleri kişilerin de Mekke'den **Velîd b. Muğîre** Tâif'ten de **'Urve b. Mes'ûd es-Sakafî** olduğu ancak bu kişilerin Allah Teâlâ için bir mana ifade etmediğidir..[8]

Allah Teâlâ Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemi kendisine rasül ve kul seçmiştir. Bu seçimde hata arayanlar dikkat etmelidir. O'nun habibini incitenler bir gün Hallac-ı Mansur'un akıbetine uğrayacağını bilmelidirler. (Aman Ya Rabbî!)

Aşağıdaki alıntılar ile Müslümanların Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem hakkında dikkatli olmaları edep ve tazimde durumlarının ne olması gerektiğini anlamalıdırlar.

Mevlana Cami kaddesellâhü sırrahu'l azîz Nefehât'ında **" Hallac ne için i'dam edilmişdi?"** konusunda bir rivayeti şu şekilde aktarıyor.

'Bir gün Hallâc'ın kalbinden şöyle bir hâtıra geçti ki, Hazreti Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, mi'râc esnasında **"niçin yalnız mü'minlerin affını diledi de bütün insanların affını dilemedi?"**

O anda rûh-ı Nebî mütecessid (zahiren bedene bürünmüş) olarak kapıdan içeri girdi ve

"Bizim kalplerimiz Allah Teâlâ'nın ilham mahallidir, oraya her ne ilham edilirse öyle hareket ederiz. Eğer bütün insânların afvını dilemem ilham edilmiş olsaydı öyle istirham ederdim" buyurdu. Bunun üzerine Hallaç, hata etmiş olduğunu anladı ve özür dilemek üzere başından sarığını çıkarıp tezellül (aşağılanma- özür) tavrı aldı.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz;

"Sarığını çıkarmak kâfî değil, benim rızâmı kazanmak için başını da vermelisin" buyurdu. Hallâc da bu teklife rızâ gösterdi. Onun için dâr ağacı üzerinde bulunduğu sırada,

"bu işin sebebini ve kimin muradı olduğunu biliyorum, fakat itâ'at ediyorum" demişti.[9]

Durumun inceliğini fark etmek gerektiğini daha iyi anlamış bulunmaktayız.

Fatih'in Hocası Hz. Akşemseddin, evliyaullahdan bu duruma düşmüşler hakkında buyurdu ki:

Evliyadan bazıları zahir güzelliğe nazar etmezler, daima o mübarek ruha nazar ederler. Hayran olurlar. Çünkü Evliyaullahın, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin mübarek ruhuna aşık olmaları gerekir ki Hakk'ın inayeti erişip **"cemâl"**e müşahit olanlar. Zira Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin mübarek ruhu **"Cemâlûllah"** a âyine düşmüştür. Ondan başka bir şeyden müşahede edilmez.

Evliyanın bu makamda çok durmalarına sebep de budur. Baksana, dünya sevgililerinin aşkından âşık olanlar —Mecnun gibi Ferhat gibi— meşhurdurlar. Hâlbuki o (âşıkların) maşukları bütün sultanların sultanıdır.

Sevgililer sevgilisidir. Hepsi onun hüsnünün nurundan bir nurdur. İster Yusuf aleyhisselâmın güzelliği olsun ister başkasının güzelliği olsun, sadece aslî nur Ruh-ı Muhammedidir. (veya aslı Ruh-ı Muhammedinin nurudur). O, zattan feyizlenir.

Her ne kadar, bunun gibi güzelliğe karşı hayran olmak bedî'i (beğenilen) değilse de Evliyaullah o makamda kalmışlardır. Onlardan her birine de **"Cemâl ehli"** derler. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem hazretlerinin mübarek ruhuna nazar ettiklerinden dolayı o makamda zât'ı müşahade etmezler. Sadece Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin mübarek ruhuna nazar ederler. **Onun için buna aşk makamı derler.** Zira, Evliyaullah bu makamla aşkın galebesinden kendilerini helak ederler. Yahut parlak sözler söylerler. Hallac-ı Mansur'un hakkı olmayan ve Şeriat-ı

> Muhammediye'ye münasip bulunmayan sözleri gibi - Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ruhundan edep etmezler.
>
> (Böyle hallerde) **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ruhu bir defada hakikât kılıcı ile helak eder.** Şüheda mertebelerini bulurlar. [10]

Hulasa; Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin hakkında ileri geri konuşanlar ve O'ndan başkasının peşine gidenlerin akibetlerinin perişan olma ihtimali içinde olabileceğini hatırlatmak gerekir.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi incitmekten Allah Teâlâ'ya sığınırız.

İhramcızâde İsmail Hakkı

---

[1] İsmail Hakkı Bursevî, Rûhu'l-Beyân, Beyrut 1985, V, 527. Tabresî de benzer ifadeler kullanarak bu konuşmayı nakletmiş, sonunda Cebrail'in: "Allah, bana 'O elçi güçlüdür, Arş'ın Sahibi katında yücedir' kavliyle övgüde bulununca ben de sana iman ettim" dediğini belirtmiştir" (Ebû Ali el-Fadl b. el-Hasan et-Tabresî, Mecme'u'l-Beyân fı Tefsîri'l-Kur'ân, Beyrut 1994, VII, 106).

[2] İsmail Hakkı Bursevî, Rûhu'l-Beyân, Beyrut 1985, V, 528

[3] Yuhanna, Yeni Ahit, Yeni Yaşam Yayınlan, İstanbul 2000, 1: 3.

[4] Yuhanna 1:6-10.

[5] Zuhruf 43/32.

[6] Semerkandî, Bahr'ul Ulum, III, 256.

[7] Zuhruf43/31.

[8] Râzî, Mefatihul Gayb, XXVII, 209.

[9] Bkz:Tahirü'l-Mevlevi'nin"Hallac-ı Mansur'a Dair" Risalesi

[10] Akşemseddin Makâmât-ı Evliya, 12. Bab

71 FRAGMENTE EİNER CHRONOLOGİE DES ZUFALLS/ Tesadüfi Bir Kronolojinin 71 Parçası (1994)

> Haberler dinleyip geçeriz. Olaylar tesadüfi oluyor gibi geliyor bize. Hiçbir tesadüf olmadığı gibi hafızanın nisyanıda bir noktaya kadar. Hiçbir şey unutulmaz.

Yönetmen: Michael Haneke

Senaryo: Michael Haneke

Ülke: Avusturya, Almanya

Tür:Dram

Vizyon Tarihi:18 Mayıs 1994 (Fransa)

Süre:100 dakika

Dil:Almanca, Romence, İngilizce

Nam-ı Diğer:71 Fragments of a Chronology of Chance

Oyuncular Gabriel Cosmin Urdes , Lukas Miko, Otto Grünmandl ,Anne Bennent, Udo Samel

Özet

"23 Aralık 1993'te, Maximilien B. adlı 19 yaşındaki öğrenci, bir Viyana bankasının şubesinde önce üç kişiyi öldürdü ve bundan kısa bir süre sonra da kendini başından vurur."

Filmin yönetmeni Michael Haneke izleyiciyi iki-üç ay öncesine götürerek olayın gerçek nedenini gösteriyor. Psikolojik rahatlamanın olmadığı yerde boşalım olur olmaz yerde olursa neler olabileceği görmek için filme bakış atabilirsiniz. Seyrederken yönetmen beynin içine kurşun atar gibi sahneleri pinpon topu gibi peşpeşe atarak mesaj veriyor. Bu mesajlar dinlediğiniz haberlerin arka planı der gibi.

Filmden

Filmdeki Haberler

Gamsakhurdia'nın savaşçıları aydınlatma mermileriyle şehri gece gündüz tarıyor.

Barış sembolü olarak beyaz mendil sallayan mülteciler, cephe sınırını geçiyor.

Yüz binden fazla insan, savaştan kaçmak için yollara düştü.

Somali'deki barış çalışmaları başarısızlıkla sonuçlandı.

İç savaşın iki parti lideri, Aidid ve Ali Mahdi, içlerinden birinin plana dâhil edilmediği gerekçesiyle Addis Ababa'da yapılan barış konferansına katılmayı reddetti.

Ateşkesten beri ilk defa Aidid'in savaşçıları Mogadişu'daki BM üslerine saldırı düzenledi.

Amerikan kuvvetleri havadan, Clinton'ın tartışmalara yol açan Somali politikalarını uygulamaya çalışıyor.

Kulakları sağır eden uçaklar, bombalar, makinalı tüfek atışları ve silah sesleri.

Ve sonra da psikolojik savaş çalışmaları.

Yazılar 278

Amerikalı ve Somalililer barış için el sıkışıyor.

Uçaktan atılan kağıdın arka sayfasında, isyancıların elebaşı Aidid'in barışı engellediğini yazıyor.

Somalililer, Amerikan askerlerinin ağır zırhlı, tankları ve savaş helikopterleriyle çizdikleri görüntüye inanmakta güçlük çekiyor.

Aidid'in rakibi Ali Mahdi, Clinton'ın hangi safta olduğunu açıkça belirtmesini istedi.

Kabilelerin silahsızlandırılmaması durumunda, Somali'nin anarşinin pençesine yeniden düşeceğini belirtti.

Fakat Amerikalılar ülkeyi altı ay içinde terk etmeye çoktan karar vermiş bulunuyor.

Karayip şehri Haiti, Birleşmiş Milletler'in yeni kriz bölgesi oldu.

Askeri danışmanlar, polis eğitmenleri ve yönetim uzmanlarından oluşan toplam 1600 kişilik bir heyet, demokrasiye geri dönüşe yardım etmek istiyorlar.

Tıpkı Somali'de olduğu gibi, Amerika ve Kanada askerlerine karşı direniş hızla yükseliyor.

Ralf Hoogestraat'ın haberi: Amerikan muharebe gemisi Harland Country, halen Port-au-Prince açıklarında demirlemiş durumda.

Yabancı arabuluculuğunu talep edenlere karşın, silahlı saldırganlar limanı ele geçirdi.

Haiti askeri birliklerinin başarılı bir müdahalesiyle diplomatlar ve gazeteciler.

**

....böylece elektrik santrali bitirilecek.

Doğrudan ya da dolaylı olarak yılda 4000 insan yapımda çalışacak.

Herşey planlandığı gibi giderse ilk tribünler şehir şebekesine elektrik dağıtımını 1997'de yapacak.

Hava şartları çok çetin olmazsa su kaynaklarında sıkıntı olmayacak ve Noel'deki su sıkıntısı 24 Aralık ile 6 Ocak arasında ortaya çıkacaktır geçen sene olduğu gibi Kasım'da değil.

Ağır kış şartları yüzünden, gecikme söz konusu olursa inşaatın maliyeti tekrar artacaktır.

Çalışmalar Don Nehri'nin sol kıyısına kaydı.

Burası barajın önümüzdeki iki yıl boyunca inşa edileceği yer.

Don Nehri'nin ortasındaki bu ada, inşaat alanını su basmasını engelleyecek olan bariyerlerin ilk kısmını oluşturuyor.

Bundan böyle buradaki işler eşsiz bir düzen ile yürütülecek.

Baraj bittiğinde görüntüsü bu şekilde olacak.

Bu fotomontaj, Viyana'nın kuş bakışı görünümünü gösteriyor.

1998'den itibaren enerji istasyonu 270.

000'den fazla eve yetecek kadar elektrik üretiyor olacak.

Bilgisayar meraklıları önümüzdeki birkaç gün için fuar alanına uğrayacaklar.

Bu sabah, üçüncü PC-Expo fuarı açıldı.

Bilgisayar dünyasındaki en son trendlere bu fuarda baktık.

Nefes kesen görüntüler, hayalî dünyalar insanları büyülüyor.

Bilgisayar oyunları kesinlikle çok revaçta.

Yeni pazarlar söz konusu olunca bilgisayar tasarımcılarının hayal güçleri sınırsız gibi görünüyor.

Bu işadamı az önce ajandasını kaybetti.

Böyle durumlara karşı bu elektronik cihaz var.

Bu cihaz, el yazınızı bilgisayara aktarabiliyor ve zamanı geldiğinde sizi uyarıyor ve daha sonra bilgisayar üzerinde oynamamızı sağlıyor.

Hayal gücünün sınırları.

**

Bu suikast, IRA'nın pazar günü 10 protestanın kurban edilmesine karşı radikal Ulster Gönüllü Kuvvetlerinin bir intikamıdır.

Terörist örgüt yerel bir radyo yayınında bu şekilde açıklama yaptı.

Bu sabah, silahlı çatışmadan birkaç saat önce 70 yaşındaki bir Katolik Ulster Gönüllü Kuvvetleri tarafından öldürüldü.

Fransız hükümeti ile Air France arasındaki güç gösterisi devam ediyor.

Yer personelinin grevine bugün pilotlar da katıldı.

Yine binlerce Air France çalışanı bu kez hava sendikası üyesi Air Inter'deki meslektaşlarıyla birlikte Paris havaalanlarında gösteri yapıyor.

Bu nedenle, uçuşların yarısı iptal edilmek zorunda kalındı.

Sadece yabancı havayolları Paris'e sefer düzenledi.

Grevciler hâlâ kemer sıkma politikalarının kaldırılacağının yazılı garantisini istiyorlar.

Aslında hükümet, binlerce kişinin işine son vermeyi planlıyordu ancak grev nedeniyle geri adım attı.

Yazılar 280

Kürdistan İşçi Partisi PKK'nın, Türk Hükümetine karşı yürüttüğü gerilla savaşı her iki taraftan da kurbanlara mal oluyor.

Dün ve bugün, PKK saldırılarında aralarında çocukların da bulunduğu 42 sivil öldü.

Doğu Anadolu'daki bir katliamda 38 genç insan hayatını kaybetti.

Öfke ve çaresizliğin acı çığlıkları.

Bu genç, köy kahvesinin kana bulanmış zemininde ölü ağabeyinin ayakkabısını arıyor.

Polisler genci, sürükleyerek katliam mahallinden uzaklaştırmak zorunda kaldı.

Bingöl'ün Genç ilçesinde asker elbisesi giymiş beş PKK üyesi lokantaya saldırdı ve müşterilerin üstüne ateş açtı.

Kurbanlar 15 ila 25 yaşları arasındaydı.

Erkeklerin geri kalanı ise ağır şekilde yaralandılar.

Bu kadın, diğer bütün kurbanlar gibi, bir saldırıda kocasını kaybetti.

**

Tepkiler Gazze ve Şeria anlaşmasına.

Amerika ve İsrail'e ölüm diye tezahürat yapıyorlar.

Bunun yanında, İran Hizbullah Örgütü'nün taraftarları İsrail saldırısında öldürülen bir savaşçı için yas tutuyorlar.

İsrail hava kuvvetleri Hizbullah mevzilerini Hizbullah'ın, İsrail'in desteklediği Güney Lübnan ordusuna ait cephaneye yaptığı saldırıya misilleme olarak bombaladı.

Hizbullah, üssü makinalı tüfek ve el bombalarıyla savunmasız bıraktıktan sonra 12 Lübnan askerini esir etmişti.

Eski Yugoslavya'daki savaş suçlularının yargılanması için LaHey'de kurulan mahkemenin yargıçları atandı.

Savaş suçlusu sanıkları arasında diğer Hırvat ve Sırplarla birlikte Bosnalı Sırpların lideri Karadzic ve Sırbistan devlet başkanı Milosevic de yer alıyor.

Sanıkların teslim edilmesi Hırvat ve Sırp yetkililerin iradesine bağlı olduğundan mahkemenin işi zor görünüyor.

Eski Yugoslavya'daki vahşetin dünya tarafından öğrenilmesinden bu yana iki yıl geçti.

Gündelik dilimize giren 'etnik temizlik' kavramı İkinci Dünya Savaşı'nda kalan acı anıları yeniden canlandırdı.

İnsanı dehşete düşüren bir süreklilikle her gün yeni katliamlar ortaya çıkarılıyor.

Askerler ve milisler insanları fark gözetmeden katlediyorlar.

Kadın, çocuk, yaşlı demiyorlar.

Kurbanların binlercesi hapishane ve toplama kamplarında gözler önünde ölüme terk ediliyor.

Bu savaşta vahşet sınır tanımıyor.

Sırp askerleri düşmanın direncini ve moralini çökertmek için kitlesel tecavüzler yapıyor.

Şimdiye kadar kurbanlar o ümitsizdi ki sorumlular.

**

Sarajevo'daki pek çok insan, huzur içinde bir Noel kutlamanın hayalini kuruyor.

Tıpkı yedi yaşındaki Dalida ve arkadaşı Boris gibi.

Onlar Noel ağacını süslerken şehir yine yüzlerce silahla dövülüyor.

İnsanlar, hızlı adımlarla koşarak keskin nişancılardan kaçınmaya çalışıyorlar.

Sarajevo'daki pazarda neredeyse tüm tezgahlar boş.

Sadece birkaç parça Noel süsü satılıyor.

Ama onlar da çok pahalıydı, diyor bu genç bayan.

Ufak da olsa Noel yemeği yiyebileceğimiz için çok mutluyuz.

Ama pek çok insan çaresiz tıpkı bu anne gibi.

Bu öğleden sonra bebeğini hastaneye getirdi.

Keskin nişancıların mermilerinden biri bebeğin bacağına isabet etmişti.

Viyana'da, Noel'den hemen önceki günde bu çılgın olay yüzünden insanlar şaşırmış durumdalar.

Noel'den önce Bosna'ya barış getirme girişimi bugün Brüksel'de başarısızlıkla sonuçlandı.

İç savaş partileri arasındaki görüşmeler öğleden sonra olumsuz sona erdi.

Bosna'nın merkezinde, Bosna hükümetinin askerleri üç BM askerini panzerden kaçırdılar.

Noel nedeniyle yapılması planlanan ateşkes Bosna'nın bütün sınırlarında sürdürülemedi.

Yazılar 282

Michael Jackson doğru mu söylüyor yoksa rol mü yapıyor?

Dün akşamki TV programından sonra süper starın hayranları kendi kendine bu soruyu soruyor.

Haftalarca süren sessizlik ve uyuşturucu bağımlılığı tedavisinden sonra Kaliforniya'daki çiftliğinden çocuk cinsel tacizi ile ilgili tüm suçlamaları canlı yayında reddetti.

Ralf Hoogestraat'ın Haberi: Bana suçluymuşum gibi davranmayın.

Çünkü ben suçsuzum diyor Michael Jackson, neredeyse yaşlı gözlerle Nevarland'daki çiftliğinden.

Cinsel organının polis tarafından nasıl muayene edildiğini anlatırken sesindeki titreme görülebiliyor.

Polis, Jackson'ın 15 yaşındaki çocuğun verdiği tanıma uyup uymadığını tespit etmeye çalışıyor.

**

Silah seslerinin duyulduğu sokağın hemen ötesindeki Billroth Sokağı'nda.

Üç kurbanın cesedi kaldırılıyor.

Olay yeri ekibi bankada araştırma yapıyor.

Polis, kendini de öldüren olayın fâilinin cinayeti işlemeye iten sebebi değil, kan örnekleri arasında ipucu bulmaya çalışıyor.

Bankadaki katliamdan sonra, adam koşarak sokaktan karşıya geçiyor, bu benzin istasyonundaki arabasına biniyor, ve kafasına bir kurşun sıkarak kendini öldürüyor.

Bu arada, olayın fâili Maximilien B., 19 yaşındaydı ve öğrenciydi.

Böyle anlamsız bir cinayeti neden işlediği henüz kesin olarak bilinmemekle birlikte bunun bir banka soygun girişimi olmadığı apaçık ortada.

Olayın fâiliyle en son konuşanlardan biri olan benzinci de bir açıklama yapamıyor.

Hiçbir fikrim yok, bilmiyorum.

Çılgınlık.

**

Dün akşamki TV programından sonra süper starın hayranları kendi kendine bu soruyu soruyor.

Haftalarca süren sessizlik ve uyuşturucu bağımlılığı tedavisinden sonra Kaliforniya'daki çiftliğinden çocuk cinsel tacizi ile ilgili tüm suçlamaları canlı yayında reddetti.

Ralf Hoogestraat haberi: Bana suçluymuşum gibi davranmayın.

Çünkü ben suçsuzum diyor Michael Jackson, neredeyse yaşlı gözlerle Neverland'daki çiftliğinden.

Cinsel organının polis tarafından nasıl muayene edildiğini anlatırken sesinin titrediği görülebiliyor.

Polis, Jackson'ın 15 yaşındaki çocuğun verdiği tanıma uyup uymadığını tespit etmeye çalışıyor.

Michael Jackson'ın avukatı Johnnie Cochran medya saldırılarını eleştirdi.

Michael Jackson haklıysa artık suçlamalara cevap vermeyin.

Her şey bittiğinde, diyor Jackson hayranları, Michael Jackson sahnelere büyük bir geri dönüş yapacak.

Kariyeri

DİPLOMATİE / Diplomasi (2014)

Anlaşmalar, silahların gölgesinde değil siyasî akıl masasında çözüme kavuşur ve kalıcı olabilir.

Yönetmen: Volker Schlöndorff

Senaryo: Cyril Gely, Volker Schlöndorff

Ülke: Fransa, Almanya

Tür: Dram

Vizyon Tarihi: 27 Mart 2014

Süre: 84 dakika

Dil: Fransızca, Almanca

Müzik: Jörg Lemberg

Çekim Yeri: Paris, France

Oyuncular: André Dussollier , Niels Arestrup, Burghart Klaußner, Charlie Nelson

Özet

Cyril Gely'in Diplomasi isimli oyunundan uyarlanmıştır.

İşgal altındaki Paris'in **Alman Askerî Valisi Dietrich von Choltitz** ile **Paris İsveç Başkonsolosu Raoul Nordling** arasındaki diplomasi ilişkisini anlatan tarihsel gerçeklere dayanan bir hikâye. Aralarında geçen diyalog ve iletişim ile diplomatın başarısı; yanlış verilecek bir kararın önüne geçilişin yanında, Paris yok olmaktan kurtulurken, Almanlara miras kalacak bir kinin önüne geçilmiş, savaşın kaderi de değişmiştir. Çözüm süreci denilen zamanlarda sorunların nasıl çözüleceğine bir örnek olarak seyredilmesi gereken film.

General Choltitz, Müttefik Kuvvetler tarafından tutuklanıp 1947'de serbest kaldı. Almanya'nın ani çöküşü sayesinde ailesi tutuklamadan kurtuldu. Nordling ve Choltitz 1955 yılında Paris'te bir kez daha buluştu. Diplomat, General'i savaşı bitirdiği için madalyayla ödüllendirdi. Özel olarak imal edilen bu eşsiz madalya Paris'in zincirini kırdığını gösteriyor.

Filmden

Bohemya ve Moravya Protektorası dâhil bütün Alman istasyonlarından Merkez Hükümet, Brüksel II ve Lüksemburg istasyonları ile Paris istasyonuna. Gece Konserleri serisinde, Alman Rundfunk Wilhelm Furtwängler'ın performansıyla Ludwig van Beethoven'ın Yedinci Senfonisi'ni sunar!

Varşova, Ağustos Başları 1944

Avrupa savaş tarafından tüketiliyordu ve hepimiz ölecektik. Çıkarmanın ardından Müttefikler Paris'e doğru ilerledi. Almanlar her şeyi yerle bir edip tamamen yok etmeyi planlamıştı. Führer'in emri özellikle Paris'te hiçbir şeyin ayakta bırakılmamasıydı.

Paris, 24-25 ağustos gecesi 1944

İşte kahveniz. Yine bütün gece uyumadınız. Günaydın Maryse. Mayer'e üniformamı ve ayakkabılarımı getirmesini söyle lütfen .

- Ama sabahın 4'ü .

- Söylediğimi yap .

- Günaydın efendim .

- Günaydın Mayer. General ışıkta duruyorsunuz. Bir çocuk bile sizi ıskalamaz .

- Çocuklar şu anda uyuyor .

- İçeri gelin. Lütfen. Bu nedir Mayer?

- Görünüşe göre köpeğini yürüyüşe çıkaran biri .

- Ne küstahlık! Parisliler işimizin bittiğini düşünüyor. Mayer haplar! Acele et! - Doktor Fischer'i arasam mı?

- Hayır. Uzun ve derin nefesler alın efendim .

- Hazır mısınız?

- Evet efendim. Alfred arabayı hazır tutuyor .

- Fakat General.. .

- Senden iyilik falan istemiyorum bu bir emirdir. Şu mektubu karıma götür ve yalnızca görevimi yaptığımı söyle .

- Çocuklar için çikolata .

- General telegraflarınız. Tamam, güzel .

- Düşman dün gece savunmamızı kırmış .

- Takviye güçler mi?

Bu iyi, çok teşekkürler .

- Bay Lanvin mi?

- Evet .

- Buraya lütfen .

- Neden oraya?

- Generalin emri. Soissons'dan üç saat uzaktalar. Yollara mayın döşenmiş. Daha fazla sabotaj olmazsa öğle saatlerinde burada olurlar .

- Düşman yalnızca iki saat kadar mesafede .

- Beyler... Paris düşerse bütün Fransa düşer! - Hem Amerikalılar Almanya'ya yürüyor .

- Başka seçeneğim kalmadı .

- Patlama Berlin'de de duyulacaktır .

- Bahse girerim bundan 50 yıl sonra da .

- Sayın Generalim... ne yapacaksınız?

- Görevimi elbette! - Bana güvenebilirsiniz .

- Biliyorum .

- Size inancım var .

- Sağ ol Mayer. Ancak Fransızların dediği gibi yalnızca bir kez ölürsün ama uzun zaman ölü kalırsın .

- Gecikmeden şehirden çıkın .

- Emin olabilirsiniz. Bu gece Baden-Baden'de olurum. Kafe Karl'a uğrayıp benim için de pretzel ye .

- Alfred! - Generalin karısı için .

- İyi yolculuklar. Ne var?

- Gitmeniz gerek hanımefendi .

- Biliyorum. Bir dakika bekleyin .

- Bunun yararı yok. Eğlence bitti .

- Gözlerim böyleyken dışarı çıkamam .

- Bay Lanvin .

- Günaydın .

- Binbaşı Ebernach ve Fransız mühendis geldiler .

- Bir dakika beklesinler. **General'in emri Paris'i yerle bir etmek. Düşmana cehennemi vereceğiz. Son kurşuna kadar sokak sokak savaşıp böylece onları bir süre oyalamış olacağız. Yakın zamanda Almanya 'da olmayacaklardır .**

- Ben alayım .

- İyi. Kowel'de 20 dakika süren Paris'te daha uzun sürecektir ama sonrasında tek bir taş bile ayakta kalmayacak. Arka merdivenleri kullanmanız gerektiği için üzgünüm. Personel ve askerlerimizi tedirgin etmeyi istemem. Bana uyar, hem bu konuda övünecek de değilim .

- Uzmanlığınız bizim için son derece yararlı olacaktır .

- Biliyorsunuz pişmanlığım... Bana vicdan azabınızdan bahsetmeyin. Benimkiler bana yeter de artar. Tabii ki bize gönüllü olarak yardım etmiş değil. Ancak bir uzman olarak şahsen açıklamasını öneririm. Lanvin, General'in dikkatini çektiniz. Tamam o hâlde. Toplamda 33 köprü ve şehrin dışında da bir düzineden fazla var. Hepsi de patlayıcılarla donatıldı. Tam burada ki Pont Neuf hariç. En eski olandır. Size iki kıyı arasında geçiş ve adayı kale olarak

kullanmanızı sağlayacaktır. Köprüleri havaya uçurmak 1910'daki sel gibi Sen Nehri'nin kıyılara taşkın yaparak molozların nehirde baraj oluşturmasına neden olacaktır. Güneydoğu Paris'in tümü, özellikle ilk etapta Le Marais kısa sürede sular altında kalır. Daha sonra da taşkın Nation ve Bastille'e yayılır. Muhtemelen kimi yerlerde 3 veya 4 metre derinliğe ulaşır. Bu da elektrik, kanalizasyon yani hiçbir şey yok demektir. Binalar ve caddeler çökecektir yani bu bölgeye patlayıcı yerleştirmemize gerek yok .

- Sen Nehri bu işi bizim için yapacak .

- Devam edin Bay Lanvin. Köprülerden beş dakika sonra Notre-Dame Katedrali Louvre ve Opera binası da sırasıyla patlayacak. Onlarla her şeyi şehir merkezine, sürükleyince geriye hiçbir şey kalmayacak .

- Peki ya istasyonlar?

- Tabii ki istasyonlar da. Orsay İstasyonu enkazı Sen Nehri'nin bloke olmasına yardımcı olacak ve aynı şekilde yıkılacak olan Austerlitz, Lyon Nord, Gl'Est ve St. Lazare istasyonları sağ kıyıyı felce uğratacaktır. Bir mimarlık öğrencisi olarak günün birinde Paris'i havaya uçuracağım söylenseydi... İnsanlık dirençlidir Ebernach. Saldırınızı hazırlarken Sivastopol dışındaki eski kaleyi patlatmakta hiç tereddüt etmedim. Ebernach! Sivastopol'da Yahudi nüfusun tasfiyesi sırasında kariyerimin en zor emrini uygulamak zorunda kaldım. Emre itaat edip bütün sonuçları kabullendim .

- Biliyorum. Toplu mezar kazıp içini doldurduk .

- Bugün de sırada Paris var! Concorde Meydanı civarına da üç ton cheddite. Parlamento ve Les Invalides'in temeline dört ton kadar. Ayrıca Eyfel Kulesi'nin her bir ayağı için de 4 denizaltı torpidosu. Concorde Meydanı'yla birlikte Zafer Takı da patlayarak Şanzelize Caddesi boyunca ateş hattını temizleyecektir. Bu 20 dakika alır ve ondan sonra da gerçekten Paris tanınmayacak bir hâle gelir .

- İyi iş. Parisliler seni unutmayacaktır .

- Hayatta kalan olursa tabii ki .

- Kayıplarla ilgili tahmininiz nedir?

- Cehennemden kaçmak zordur. Şu anki nüfus 1.5 milyon civarında. Bu hiç de kötü değil. Adamlarınıza hazır olmalarını söyleyin. Hazırlar. Müfrezelerimden biri zaman anahtarlarını kontrol ediyor. 15-20 dakika kadar sürer. Ardından müfreze komutanı sizi arayacak .

- İsmi nedir?

- 1.Teğmen Hegger .

- Nerede şimdi?

- Özel olarak söylemeyi tercih ederim. Bressensdorf, Bay Lanvin'e dikkat et ve sakın hiçbir yere gitmesine izin verme. Peki efendim .

- Nerede?

- Fransa Ulusal Meclisi binasında. General... görevim tamamlandı .

- Birliğimle birlikte Paris'ten ayrılma izni talep ediyorum .

– Ne?

– Gitmek mi istiyorsun?

– Sizin izninizle. Operasyonu 1.Teğmen Hegger yönetecek. Kendisini Ukrayna'dan beri tanırım. Kendisine tam olarak kefilim. Bize başka yerde ihtiyaç var. Fransa düştükten hemen sonra Führer Paris'i ziyaret etmişti. En beğendiği şehri ve özellikle de en sevdiği anıt Opera'yı mimarı Speer'a göstermek istiyordu. İki defa görmeye gittiler. Öyleyse neden yok etmek istiyor?

Hitler Berlin'in de Paris kadar güzel ve daha da büyük olmasını istiyordu. Dört yıl sonra şu anda Paris her zamanki gibi görkemliyken Berlin harabeye döndü. Anlıyor musunuz?

Onun için dayanılmaz bir şey bu. Stratejik amaca hizmet etmiyor olsa da Paris, özellikle de Opera yerle bir edilmeli. Choltitz, evet. Berlin mi?

Beklerim. Alo?

Kesildi. Beni Berlin'e bağlar mısınız lütfen?

Teşekkür ederim.

Günaydın General .

– Konsolos Bey!

– Bölmüyorumdur umarım .

– Geldiğinizi duymadım .

– Dürüst olmak gerekirse kapıyı vurmadım. Müsaade eder misiniz?

Merdivenler oldukça dik. Paris'ten ayrıldığınızı sanıyordum. Buraya nasıl girdiniz?

Oteliniz hayranlık uyandıracak şekilde başkentin tam merkezinde ama tarihi hakkında hiçbir fikriniz yok. Özellikle de bu suit hakkında .

– Ne söylemeye çalışıyorsunuz?

– Ne lobiden geçip geldim ne de şu kapıdan. Biliyorum çok kaba ama alışkanlığım değil emin olun. Kimseye görünmeden sizi görmem gerekiyordu. Açıklayın Bay Nordling! Bilmecelerden nefret ederim. Paris'te her otelin kendi sırları vardır. Crillon, Ritz ve Meurice... hepsinin. Taşındığınızda seçebileceğiniz 200 oda vardı .

– Ancak gizli bölmesi olan tek odayı aldınız .

– Gizli bölme mi?

– Hiç Elisabeth Aryet'i duydunuz mu?

– Kim?

– Elisabeth Aryet. Peki Bayan Howard'ı?

Önemli değil. Zaten ikisi aynı kişi. Bayan Howard sahne adıydı. **Eski bir hikâye ama hâlâ çok çekici. 1860 civarında oyunlarda çok sayıda küçük rol aldı ve bazı akşamlarda da yatağına pek çok âşık! Âşıklarından biri buraya pek de uzak olmayan bir yerde Tuileries Sarayı caddesinde yaşayan III. Napolyon'du. Fransa'da güç ve bilhâssa bir aktrisin dahil olduğu**

gönül işleri birbirine karıştırılmaz. Ancak kadına çok düşkün olduğu için buraya yerleştirip ihtiyatı her zamankinden daha çok elden bırakmadan bu merdivenlerin inşası emrini verdi. Kabul edersiniz ki biraz dik. Burası sizi adamlarınız tarafından korunan Rivoli Caddesi'ndeki girişe değil de Mont-Thabor Caddesi'ne götürür. İmparator'un Bayan Howard'ın kollarında olmak için yalnızca Tuileries'i geçerek merdivenlerden çıkması gerekiyordu. Fransa bu konuda hiç de kötü değildi.

Hans! İkiniz derhâl Mont-Thabor Caddesi'ne gidin .

- Kaç numara?

- Numara falan yok .

- Nerede peki?

- Buna gerek var mı?

III. Napolyon'un geleceğinden şüpheliyim. Nerede dedim?

Castiglione Caddesi'nin köşesindeki çelik kapı. Castiglione Caddesi'nin köşesi. Sen, benimle gel .

- Merdivenlerin güvenli olup olmadığını kontrol et .

- Emredersiniz General. Dışarıda cesedime mutlulukla tükürecek 2-3000 terörist var. Siyasî tutukluların hepsini serbest bırakmadım mı?

- Sonuncular da dün serbest kaldı .

- Öyleyse bu nedir şimdi?

Bütün bu olanlara son vermenizi önermek için buraya geldim. Terörist diye söz ettikleriniz vatanseverdir. Düşman savaşçılara saygı duyarım ama bunlar Bolşevik suçlular ve en sonuncusuna kadar hepsini ezeceğim!

- Birini öldürmek iki tane birden yaratır. Mevzilendirdiğimiz kuvvetlere bağlı bu. Paris'e düzeni yeniden sağlamak için gönderildim ve çok daha fazlasını yapacağım. Tam olarak ne yapacaksınız?

Özel bir şey yok. Merdivenler aşağı caddeye çıkıyor. Görüşmem kesilmişti. Acil bir durum, icabına bakın .

- Neler oluyor .

- Vakit yok. Choltitz'in işi bitmiş değil. Onu Harkov'da görseydin.. .

- Oradaydım zaten .

- Sen de mi?

Düşünün, yalnızca iki hafta önce Paris bir Alman askeri için rüya atamaydı. Bütün Nazi Avrupası'ndaki en yumuşak başlı ve disiplinli bölge! Buraya atanan bir subay savaşı geride bıraktığını ve ihtiyacı olan her şeye sahip olacağını bilirdi. Burada gerçekleşecek savaşlar yalnızca bir restoranda en iyi masayı elde etmekten ibaretti. Parisliler korkaktır Bay Nordling. Dört yıl boyunca evlerinde gizlendiler. Düşmanın Normandiya çıkarmasından güç alarak şimdi bize saldırıp meydan okumaya başlayarak onlarca adamımı öldürüyorlar. Teröristlerle

diğerleri arasında hiçbir ayrım yapmaksınız bunu ödetmek zorundayım. Şehri derhâl terk etmenizi tavsiye ederim. Bu sizin savaşınız değil. Paris'i hemen terketmek mi?

Peki nereye gideyim?

Hiçbir fikrim yok. Sanırım eve dönersiniz. Eve mi döneyim?

Evim burası .

– Aynısını söyleyemeyeceğim .

– Anlayamadım! Bizler yabancıyız. Ben İsveçli sizse Alman ama doğdum ve hayatım boyunca Paris'te yaşadım .

– Ancak iki haftadır burada bulunuyorsunuz .

– Ne olmuş yani?

Bu erkek ve kadınları iyi tanıyorum, sizi rahat bırakmayacaklardır. İşlerini, rahatlarını, ailelerini feda ettiler ve amaçları uğruna öleceklerdir. Aynen Bay Nordling. Bu bir keyif gezisi değil savaş! Gerçekten deama yalnızca 2000 adamınız var ve diğer taraf üç milyon. Çok yakında bir gün sizi çabucak yenivereceklerdir. Kim?

Fransızlar mı çabucak yenecekler?

Onları tanıdığınızı mı iddia ediyorsunuz?

Siz diplomatsınız bense asker. Öğütlerinizi kendinize saklayın. 3 milyon sivil nedir ki?

Hiçbir şey! Kuru gürültü yalnızca! Onları tıpkı sinek gibi ezeceğim. Vali Bey biz konuşurken iki silahlı tümen Paris'e saldıracak. İki müttefik tümeni. Bunu ikimiz de biliyoruz, gerçeklerle yüzleşmelisiniz. Kısa süre içerisinde şehirdeki insanların yanında mücadele etmeye gelen ve yenemeyeceğiniz, 30.000 ila 40.000 arası askerin bulunduğu iki tümen şehre girecek. O zaman ne yapacaksınız?

Sizce Paris'e ulaşan yollarda düşman tek başına mı?

Korkmaya gerek yok, takviye birlikleri yolda. Dört SS Panzer tümeni altı gün önce Danimarka'dan yola çıktı. Yani 4 tümen dünden beri Soissons yakınlarında mahsur kaldı öyle mi?

– Elbette değil, diğerlerini bekliyorsunuz .

– Zamanım değerlidir. Sadede gelin. Nasıl isterseniz. Tümenleri güzergâhınıza yönelen Fransız general dün gece elçiliğimle iletişime geçti. Söylemekten ziyade bu mektubu size vermemi rica etti .

– Fransız generalden mektup öyle mi?

– Evet .

– Enteresan .

– Öyleyse bu generali tanıyor olmalısınız .

– Herkes gibi hakkında bir şeyler duydum .

– Hiç tanışmadınız mı?

– Henüz değil .

– O hâlde niye sizin elçiliğiniz?

Sanırım siyasî tutuklar için araya girdiğim ve bu yüzden son birkaç gündür sık sık görüştüğümüz kulağına gitmiş olmalı .

– Hem ikimiz arkadaş gibiyiz .

– Arkadaş mı?

Evet. Arkadaş değil miyiz?

Belki tarafsız bir ülkenin temsilcisi olmamın görevimi kolaylaştıracağını düşünmüştür .

– O hâlde şu mektubu vermek için mi buradasınız?

– Evet .

– Kimin için çalışıyorsunuz Bay Nordling?

– Anlayamadım?

Kimin için çalışıyorsunuz?

Hiç tanımadığınız bir general gece sizi uyandırıyor ve koşarak buraya geliyorsunuz .

– Uygun ortamı yaratmaya yardımım dokunacaksa.. .

– Elbette. Mektubu verin. Saldırı sona ermeden düşman generaliyle mektuplaşmak alışkanlığım değildir. Geri götürebilirsiniz. İşte ona tam olarak söylediğim de buydu. Sizin yerinizde olsaydım öncelikle sırf meraktan okurdum. Gerek yok. Şu şaklabana ültimatom kabul etmediğimi söyleyin. Aynen öyle. Çok sert birisiniz. Hayır, bu koşullarda böyle davranmak adettendir. Adetten öyle mi?

Hiç bilmiyordum. Reddetmek sizin göreviniz öyle mi?

Adetten yani?

– Hayır, ben emir alırım ama emirleri asla sorgulamam .

– Tabii ki. Aksi takdirde general olamazdınız .

– Ya emir çok saçmaysa?

– Asla böyle bir emir almadım .

– Hiç mi?

– Hiç. 2.000 adamla Paris'i savunamazsınız. Sizin de bildiğiniz gibi bu imkânsız. General Leclerc sadece iki koşulla Almanya ve sizin için onurlu bir teslimiyet sözü veriyor. Bir, karşılık vermeden teslim olacaksınız. İki, Paris'i aldığınız gibi iade edeceksiniz. Başka bir deyişle sağlam. Hepsi bu. Bir düşünün General .

– Bitirdiniz mi Konsolos Bey?

– Anlayamadım?

– Hans! – General .

– Bana Bressensdorf'u getir .

Yazılar 292

– Artık gitmenizi rica ediyorum .

– General .

– Tartışmayın. Gidin! – General Leclerc'e ne söyleyeyim?

– Bugünü hatırlayacağını söyleyin .

– Elçiliğine güvenle ulaşması için Bay Nordling'e eşlik edin .

– Peki efendim. Choltitz, ben. Evet. Sorun nedir Teğmen?

Ne?

Ne?

Bekle bir dakika. Sizden gitmenizi rica etmiştim Bay Nordling. Gidin lütfen .

– Beni takip edin .

– Sanırım arayan Teğmen Hegger .

– Anlayamadım?

– Korkarım sizin için iyi haberleri yok. Her ihtimale karşı bunu yani yırttığınız mektubun kopyasını size bırakacağım .

– Bekleyin Bressensdorf .

– General .

– Evet, Teğmen devam edin. Ateşleyici mekanizmalar sabote edildi. Ne dediniz?

– Zarar ne durumda?

– Henüz bir şey söyleyemem. Dışarı çık Bressensdorf! Hayır, Konsolos Nordling yanımda kalıyor .

– Pekâlâ General .

– Ne kadar zamana ihtiyacın var?

Güzel. Gereken neyse yap. 10 dakikan var daha fazla değil. Mukavemet askerlerinden haber var mı?

Tamam General. Sizi haberdar ederim. Doldurun. Hedef alın. Ateş! Görünüşe göre yakında gitmenize izin vereceğim Konsolos .

– Daha fazlası vardı. Biliyor muydunuz?

– Anlayamadım. Teğmen Hegger'ın telefonu. Diplomat olduğum için kapıları dinlemeyi severim. Bu arada Kafe Karl'da uzun zaman önce pretzel tükendi biliyorsunuz. Karneyle veriliyor. Onbaşı Mayer mutlu olmayacaktır .

– Ne zamandır kapıdaydınız?

– Satranç taşları çok etkileyici. Haritanıza boyut katıyor .

– Sizinle konuşurken bana bakın .

– Evet. Neler biliyorsunuz?

Teröristleri kim ihbar etti?

– Ne teröristi?

– Aptal rolü yapmayın. Teğmen Hegger'in çalışması sabote edildi .

– Ne talihsizlik! En ufak bir fikrim yok .

– Gecikebileceğini nereden bildiniz?

Birliğinin yeri yalnızca ben ve Yüzbaşı Ebernach tarafından biliniyordu .

– Hiç fikrim yok .

– Buna bir son vermenizi tavsiye ederim .

– Kendi yararınız için cevap verin .

– Cevap verdiğimi sanıyordum .

– Beni ne zamandır Fransa için gizlice gözetliyorsunuz?

– Fransa için çalışmam .

– Kimin için peki?

Britanya mı, Amerika mı?

– Bana çok önem veriyorsunuz .

– Girişimim tamamen kişisel .

– Beni salak mı sanıyorsunuz?

Öyle düşünsem bile buna cevap vermemeyi tercih ederim .

– Buraya gelin, daha sözümü bitirmedim .

– Bir dakika durun da şunu güncelleyeyim. Haritadan uzak durun! Neler olduğunu size anlatacağım. Şu merdivenleri çıktınız ancak yalnız değildiniz. Teröristlerden biri suç ortağınızdı. İkiniz de öğrenmek istediğiniz bilgiyi elde edene kadar kapının arkasında saklandınız. Daha sonra diğer adam arkadaşlarınıza haber vermeye gitti. Siz de zaman kazanmak amacıyla içeri girdiniz. Şu önemsiz Fransız generalin yolladığı mektubun kolayca aklımı çelip fikrimi değiştirmeyeceğinin farkındaydınız. Operasyonum sabote edilmediği sürece müzakere yapmaktan başka seçeneğim olmazdı. Durum bu değil mi?

Kabul edin. Sizin gibi adamlara ne yaparız bilir misiniz?

– Madalya mı verirsiniz?

– Evet, bazen veririz. Ancak öldükten sonra. Bir şeyi, küçük bir detayı unuttunuz Vali. Karşı tarafla tezgâh kursaydım, merdivendeki varlığımla elde ettiğim bilgi sayesinde hâlâ hayatta olur muydunuz?

İki hafta içinde silahlı askerleri getirmem istense hiçbir fırsatı kaçırmazdım. Özellikle bu gece. İsveç tarafsız bir ülke Vali. Her iki Dünya Savaşı boyunca tarafsızlığını korudu. Bu durumu değiştirmek gibi bir isteğim yok. Öyleyse burada ne işiniz var?

Bunun için gelmiştim. Çocuklarınız da bir gün Paris'te gün doğumunu görecek .

Yazılar 294

- Balkondan uzak durun .

- Efendim?

- Adamlarınıza işaret verebilirsiniz .

- Lütfen ama! - Çekilin .

- Size nasıl ispat edebilirim?

- Tartışmayın! Çekilin .

- Çocuklarınız kaç yaşında?

- Çocuklarımı bu işe karıştırmayın. Bir sırrı açığa vurma korkusu olmadan cevap verebilirsiniz .

- Kızlarım 14 ve 8 yaşında oğlum ise 4 aylık .

- 4 aylık mı?

Tebrik ederim. Küçük kızınız gibi 8 yaşındayken balkonunuzdan görülen tüm şeylerin Paris gibi sade bir isimle nasıl tasvir edildiğini sık sık merak ederdim. Bütün caddeler, evler, çarşılar ve meydanlar! Böylesine kısa bir isme sahip bir şehrin o kadar insanı ve şeyi içine nasıl sığdırabildiğini anlayamazdım. **Şehri yok etme konusunda niye bu kadar ısrarcısınız Vali Bey?**

- Üzerinize vazife değil .

- Yanılıyorsunuz. Sizinle iletişime geçmem istenmeseydi yakında ölecekleri çok belli olan bütün şu insanlar gibi uyuyor olurdum. Yapmacık tavrınıza son verebilir misiniz?

Onlar bu saçma savaşın içinde kaybolmuş ve hiçbir girişimde bulunmayan masum siviller. Bir hayat size ne anlam ifade ediyor?

Hayat nedir?

Peki ölmek üzere olanların arasında kaç tane sizinkiler gibi çocuk var?

Kesin sesinizi! Hırsız gibi gizlice içeri süzülmüş birisi olarak bana ahlâk dersi mi veriyorsunuz?

Size bir şeyi hatırlatmama izin verin Konsolos Bey. Bir yıl önce 1943 Temmuz'dan Ağustos'a kadar tam olarak 10.000 bombayı Hamburg'un üzerine atan sizin arkadaşlarınızdı. 10.000 ton! Çoğu fosforlu bombaydı. Bunun ne anlama geldiğini biliyor musunuz?

Parçalanmayan ya da yanıp kül olmayan insanlar boğazlarında veya akciğerlerinde bulunan ateş yüzünden boğularak öldürler! Onlar da sivildi. Kadınlar, çocuklar ve yaşlılar vardı. Hiçbiri savaşa katılmamıştı! Bizim sivillerimiz ölünce hiç itiraz etmemeniz ne kadar da tuhaf! Yanlış bilgilendirilmişsiniz General. Elçiliğim ve ben bu tip eylemleri nerede olursa olsun daima kınamışızdır. Hayır! Bugün gösterdiğiniz gayretle değil, kesinlikle değil! Bu mantıkla Müttefiklerin bir şehri yok etmeleri size de başka bir şehri yok etme hakkını veriyor değil mi?

Elbette sadece bahane aramadığınız sürece .

- Bahane mi?

– Şüpheniz olmadığına inanmam. İnanmak istediğinize inanın Bay Nordling. **Vicdanım tertemiz. Paris de Mannheim, Hamburg ve Berlin'le aynı kaderi paylaşacak .**

– Hepimizin şehitleri var. Artık biliyorsunuz .

– Hayır, bu sizi suçlu yapar .

– Suçlu mu?

– Kesinlikle. Hamburg'u bombalayan pilotların isimlerini asla bilmeyiz ama emirleri veren sizsiniz .

– Sizi Paris'i yok eden adam olarak hatırlayacaklar .

– Bu beni nasıl suçlu yapar?

Savaş bölgesinde olmayan bir şehri yok etmek cezaî bir suçtur .

– Evet, bu konuda hemfikiriz .

– Bildiğim kadarıyla Paris savaş bölgesinde falan değil. Bu doğru ya da dün akşama kadar doğruydu. Tam olarak saat 03:10'da generaliniz dıştaki savunma hattımızı ihlâl etti. Askeri üslerimize saldırarak böylece şehrinin tarafsızlığını da bozmuş oldu. Şehre doğrudan bir tehdittir bu. Paris'in valisi olarak, vereceğimiz karşılıkta sorumlu olan tek kişi benim. Sizce bu bir suç mu Konsolos Bey?

Bence yalnızca savaş nedeni. Müttefiklerin ilerlemesi bir şehri yıkıp yok etmenize izin mi veriyor yani?

Onlara vereceğim en sert cevap olacağı besbelli. Fransa ve Almanya arasındaki ilişkilerle hiç mi ilgilenmiyorsunuz?

– Hangi ilişkiler?

– Aradaki sınır insanları komşu yapıyor. Kendinizi kandırmayın. Paris'i yok ederek gelecekteki ikili ilişkileri de yıkacaksınız .

– Daha o aşamaya gelmedik .

– Tabii ki geldik .

– Geleceği dikkate almak sizin göreviniz .

– Benim görevim mi?

– Evet, bir Alman ve insan olarak .

– Tamamen yanılıyorsunuz! Benim görevim adamlarımı olası bütün yollarla zafere ulaştırmak. Diğer her şey kesinlikle mevzu dışıdır. Dürüst olmak gerekirse sizi anlamıyorum. Bunun olmasına izin veremezsiniz. Paris size ait değil. Paris'i bir Fransız şehri olarak görmekten ne zaman vazgeçeceksiniz?

Parisliler şehri savunmuş veya tıpkı Napolyon'u durdurmak için Rusların Moskova'yı yaktığı gibi yakmış bile olabilirlerdi ama hayır şehri bacaklarını açmış bir fahişe gibi bize teslim ettiler .

– Şehir bizim ve ne istersek onu yaparız .

- Paris kimseye ait değil. Burada İsveç Başkonsolusu mu yoksa belediye başkanı mı olarak bulunuyorsunuz?

- Hiçbiri. Bu gece sadece Raoul Nordling'im .

- Peki. Şimdi beni dikkatlice dinleyin Bay Raoul Nordling. Size karşı çok açık olacağım. Fikrimi değiştirtemezsiniz. Emirler alır ve onlara itaat ederim .

- Binlerce hayata mâl olsa da mı?

- Kesinlikle .

- Peki, eşsiz bir şehir olsa bile mi?

- Evet. **Bu arada sizi burada tutacağım. Daha sonraysa bu şehri mümkün olduğunca çabuk terk etmenizi tavsiye ederim. Tamam. Söyleyecek başka sözüm yok. Yanıldım. Hem sizin hakkınızda hem de kendim hakkımda yanıldım General. Sizi bu çılgınlığı yapmaktan caydırabileceğime emindim fakat belli ki yeteneklerimi gözümde büyütmüşüm. Öyleyse şu kubbeyi bir daha asla görmeyeceğiz. Artık ne Louvre ne de Concorde Meydanı olacak. Parklarda oynayan çocuklar da, Notre-Dame da olmayacak! Her şey devam etmeli. Sonsuza kadar .**

- Vicdanınız yok mu?

- Hayır. Nasıl bir adamsınız?

Bütün bunlar niye?

Paris'i yerle bir etmenin yararsız olduğunu biliyorsunuz. Gereksiz, tamamen gereksiz .

- Almanya savaşı kaybetti ve siz de kaybettiniz .

- Şimdi neden bahsediyorsunuz?

Başka türlü davranmayın. Rusya'da, İtalya'da, Normandiya'da savaştınız. Namluyu küçümsüyorsunuz! Hem de bütün cephelerde. Er ya da geç müttefik kuvvetleri Almanya'ya ulaşır. O zaman ne olacak peki?

Kızıl Ordu şu anda Polonya'da ve Romanya'ya, Macaristan'a doğru ilerliyor. Etrafınız sarılacak ve her şey bitecek. Şuraya, şu şehre bir bakıp değer mi söyleyin. Muhakkak. Gözlerinizi gerçeklere kapatmayı mı yeğliyorsunuz?

Kimin gerçekleri?

Sizin mi benim mi?

- Paris'i yerle bir etmenin saçma olduğu gerçeği .

- Sizin gerçeğiniz o hâlde. Yalnızca benim değil. Dünyanın gözü üzerinizde! Sonundaysa siz, General Dietrich von Choltitz sorumlu tutulacaksınız. Peki ne için?

Müttefik kuvvetlerin Almanya'ya saldırmasını birkaç hafta ertelediğiniz için mi?

Hiçbir anlamı yok. Emirler aldığınızı ve onlara uymanız gerektiğini anlıyorum ama elbette belli bir noktada itaati bitirmek de görev sayılır. Kariyeriniz boyunca kanun dışı bir emir karşısında hiç tereddüte düşmediniz ya da hiç kuşku duymadınız mı?

Durum öyle olsa bile kendi itaatsizliğimle adamlarımın arasında belirsizliği fitillemeye hakkım yok. Bir general, askeri birliğine örnek olmalıdır. Hans. Bunu merkeze telgrafla yolla. Berlin çağrımdan haber var mı?

Patlama bir tufan gibi köprüyü havaya uçurmalı. Çelik olduğu için 30 kilogram patlayıcı eklememiz gerekli .

– Kesişme yerleri tam orası ve şurası, tamam mı?

– Evet .

– Hasar tamir edildi mi?

– Değiştirildi ve kontrol edildi. Telefon, lütfen .

– Haberleşme hâlâ bozuk .

– Kahretsin! Çatıdan deneyeceğim.

Bana İbrahim'i hatırlatıyorsun .

– Kimi?

– İncil'deki İbrahim'i. Tanrı, oğlunu öldürmesini emrettiğinde İbrahim itaat eder. Bıçağını bileyip sunağı inşa eder ve bıçağı İshak'a saplamak için kolunu kaldırır. Sonundaysa Tanrı'nın müdahale edeceğini hiç ummaz. Tanrı'nın buyruğunu gerçekleştirdiğini ya da O'nun öfkesinden korktuğunu iddia ederek insan bunu yapmayı nasıl haklı gösterebilir?

Ancak kaçırdığınız bir nokta var General, o da hangi çocuk böyle bir baba ister?

Paris'i sadece güzelliği ya da içinde yaşayan insanlar için değil kendiniz, askerleriniz ve Almanya için koruyun!

– Almanya için mi?

- İnanın bana, Paris'i yok ederseniz Almanya için felâket olur. Böyle bir suçun yankıları savaşın bile ötesine geçer. Almanya dışlanmış olacaktır. Çocuklarınız General, çocuklarınız ve hayatta kalanlar bedenlerinde gamalı haç taşıyacaklar. Tıpkı diğerlerinin bu günlerde sarı yıldız takmaları gibi. Şüphesiz mükemmel bir konuşmacısınız. İbrahim atamız değil mi?.

Enteresan bir karşılaştırma. Artık Tanrı'ya inanmasam da İncil'i gayet iyi hatırlıyorum. Aslında benden hizmet etmek için yemin ettiğim ülkeme ihanet etmemi istiyorsunuz. Aldığım bütün terbiyeye hainlik etmemi istiyorsunuz. Babam da, büyükbabam da askerdi. Atalarım, Napolyon'un Rusya Seferi'nde onunla birlikte savaştı. Hem ben de iki savaş gördüm. İzin verin bitireyim. O savaşlarda her şeye tanık oldum. Zafer sarhoşluğu, mağlubiyetin rezilliği! Ben de bir an önce bunun sona ermesini istiyorum fakat asla silah bırakmayacağım. Hitler, küçük oğlunuzu öldürmenizi istese 4000 yıl önce İbrahim'in yaptığı gibi tereddütsüz uygulayacak mısınız?

– Küstahlaşmaya başladınız. Bana başka yol bırakmıyorsunuz Bay Dietrich von Choltitz .

– Generali görmeye geldik .

– Beni takip edin .

– Heinrich Himmler'den mesaj getirdik .

Yazılar 298

– Çok iyi. Generali bilgilendireceğim .

– Mutfak, yemek nerede?

– Hiçbir şey kalmadı maalesef .

– Yine de gösterin .

– Adamlarınız gitti .

– Göster! Bu ucuz şarap da ne?

– Elimizdeki son şişe elma şarabı .

– Aç!

– Normandiya'dan .

– Aç demedim mi?

Ver şunu bana! – Beyler .

– Safları aşarak Berlin'den geldik. Tam bir mucize! Himmler'in emrettiği önemli bir görev üzerindeyiz .

– Ne hakkında?

– Paris'in yok edilmesi. Bizi keşif birimine atamanız gerek. Caddenin karşındaki Louvre, değil mi?

Himmler saklamak için birkaç sanat eseri istiyor. Buraya Berlin'den geldiniz, öyle mi?

Benzini nereden temin ettiniz?

– Sizi ne ilgilendirir?

– Benzine askeri hizmette kullanılmak üzere el koyduk .

– Savaş birliklerinden mi?

– Savaştan kaçan ödlek düşmanlardan. Adamların şehri terk etme izni var. Korkaklar burayı savunmaktan aciz. Bayeux işlemesi, Rubens'den birkaç tablo ve Caravaggio'un iki tablosu. Sandığa sığmaları için çerçeveleri çıkarılıp rulo yapılacak .

– Peki ya Mona Lisa?

– Himmler sadece bunları istiyor .

– Beyler sanırım buraya çok geç ulaştınız .

– Himmler'e itaat etmeyi reddediyorsunuz. Ailenizden gelen Stüpnagel, bugün Berlin'de bir et kancasına takılıp asılacak. Karısı ve çocukları da onun suçlarının cezasını ödeyecek .

– Bahse girerim Paris ona benzer komplocularla doludur .

– Asiller kulübü .

– Hegger'den hiç haber var mı?

– Hayır efendim. Şu anda çalışıyor olmalı. Hem şu adamlar da yakamdan düşsün .

– Teğmen .

– Teşekkürler. Beyler, **Paris devasa bir saatli bomba ve birkaç dakika içinde havaya uçacak. Bütün köprüler, Notre-Dame, Invalides, Eyfel Kulesi.. .**

– Karım kartpostalını istemişti .

– Geriye kalan tek şey bu olacak .

– Oturabilir miyim?

– Elbette .

– Paris'te olmak hoşuna gitti mi?

– Rusya'da olmaktan çok daha iyidir .

– Neredeydin?

– General von Choltitz ile birlikte Harkov kazanında .

– Sippenhaft'ın ne olduğunu biliyor musunuz?

– Ne?

– Sippenhaft. Ne olduğunu biliyor musunuz?

– Hayır. Paris'e ulaşmamdan kısa süre önce karar alınan bir kanun .

– Çok sevindim .

– Kanunun içeriğinden bahsetsem mi?

İki haftadan beri bütün Alman subaylarının aileleri rehin olarak nitelendiriliyor. Eylemlerimizin sorumluluğunu üstleniyorlar. Paris havaya uçmazsa karım, çocuklarım tutuklanacak ve hapsedilip infaz edilecekler. İnanması güç mü geliyor?

İşte. Adolf Hitler'in bizzat kendisi tarafından imzalanan karar. Almanya korkmuş durumda Konsolos. Direnmek, en kötü ortaçağ uygulamalarına başvurdurur. Körleştirme, koşulsuz itaat. Gir! Beyler. Mal sahibinin kilerdeki özel stoğundan. Çok güzel. Bir şey yesem ya da sigara içsem sizin için sorun olur mu?

– Kamamber peynirimiz de var .

– Teşekkürler. Hanımefendi.

Beyler. Bu savaşta çoğunluğu stratejik amaçların dışında olan çok sayıda şehri harap ettim. Hiç vicdan azabı duymadan yaptım çünkü gerekliydi. Paris'i yerle bir etmenin bize savaşı kazandırmayacağının farkındayım fakat çocuklarımı seviyorum. Teslimiyetimin bedeli onlar için ölüm olacak ve Tanrı'nın araya girip onları kurtaracağından kuşkuluyum. Emirlere itaat ederek çocuklarımın hayatlarını kurtarırım. Emirlere uymazsam, hangi çocuk benim gibi bir baba ister?

İzin verin soruyu size sorayım. Benim yerimde olsanız ne yaparsınız?

– Affedersiniz .

– Yerimde olsanız ne yaparsınız?

– Sizin yerinizde olmak mı?

– Evet .

– Şey.. .

– Devam edin. Kadınlar ve çocuklar dahil olmak üzere yüz binlerce hayat söz konusu. Basit bir soru. Yerimde olsanız ne yaparsınz?

Bilmediğiniz bir şehir için karınızı ve sevdiklerinizi kurban edebilir misiniz?

– Söyleyin hadi! – Bakın.. .

– Hayır bayım cevaba hemen ihtiyacım var. Yerimde olsanız ne yaparsınız?

Cevap vereceksiniz, değil mi?

– Cevap verin!

– Bilmiyorum. Aynen düşündüğüm gibi. Gir! Albay Jay tarafından gönderildim .

– General, dinleyin .

– Dışarı çık. Hazır bulunun .

– Bir yolunu bulacağız .

– Teslim olmayacağımı size söyledim .

– Sonuçlarını düşünün .

– Amerikalılar Paris'in dışında .

– Karınız elbette.. .

– Bana Hegger'i bağlayın .

– Evet, meclis binasındaki Hegger'i .

– Ailenizi kurtarmanın yolunu bulacağız. Baden-Baden sınırda. Fransa üzerinden İsviçre'ye gidebilirler. Onlara yardımcı olabilecek bir grup insan tanıyorum. Onbaşı Mayer, onları Strasbourg'a, tanıdığım insanların yanına arabayla götürebilir. Yarın güvende olurlar. Hegger'e ulaşamıyorum. Sahra telefonu bozulmuş. Fransız mühendis size kılavuzluk eder. Meclis binası Sen Nehri'nin tam karşında. Meclis binası, tamam.

Onunla şahsen konuşmalıyım. Yanınıza bir telsiz alın. Evet efendim. Gidiyorum. Dikkat et! Keskin nişancı! Hiçbir tehlike olmadan onları sınırdan geçirebilirim. Ağzınızdan çıkacak tek kelime ile yarın İsviçre'de olurlar. Sizce Sippenhaft neden ben buraya gönderilmeden önce kanun olarak kararlaştırıldı?

Tamamen tesadüf mü?

Hayır. Bu kanun bizzat beni hedefliyor. Ailem peşlerinde Gestapo olmadan Baden-Baden'den ayrılamaz. Tutuklanıp hapsedilecek ve infaz edilecekler. Daha kötüsü de olabilirdi, değil mi?

Kamplara gönderilebilirlerdi. Ravensbrück adı size tanıdık geliyor mu?

İnanın bana bazı durumlarda ölüm daha iyidir. Buraya kadar gelerek görevinizi yaptınız. Şimdi izin verin de işimi yapayım. Lütfen .

– İlaç şişesi .

– Ne dediniz?

– Masamdaki çekmecede duran ilaç şişesi .

– Hangi çekmece?

– Telefonun yanındaki. Acele edin!

– Kaç tane?

– İki. İşte. Derin nefes alın. Uzun ve derin nefesler. Benimle gelin hadi .

– İçin .

– Teşekkürler .

– Bu gülünç durum için özür dilerim .

– Hayır, hiç de değil. Yıllardır bu lanet astım ve nefes darlığıyla boğuşuyorum .

– İlaçlarınızı üzerinizde taşımalısınız .

– Teşekkürler .

– Nasıl hissediyorsunuz?

– Bitkin. Kımılda! – Şimdi hangi yöne gideceğiz?

– Şu taraftan .

– Ona güvenebilir miyiz?

– Daha iyi bir fikrin var mı?

Bir dakikalığına savaşı unutun. 5 sene içinde bu balkonda kendinizi hayal edin. Haftanın bir günü, sıradan bir gün... Sen Nehri'nde gidip gelen römorkörlerin seslerini duyuyorsunuz. Camcılar ve giysi tüccarları mallarını satarken gazete satıcısı manşetleri haykırıyor. Süpürgenin yere değince çıkardığı kaldırımı okyanustaki gelgitlere benzeyen bir sesle sıyırdığı o sesi duyuyorsunuz. Şehir ya Mart'ın koyu aydınlığında ya da sisli Kasım ayında. Paris'in hiç görmediğiniz 5 sene önceki meşgul hâli gibisi yoktur. Karınız ve çocuklarınızla Baden-Baden'den gelmişsiniz ve şöyle düşünüyorsunuz, ben General Dietrich von Choltitz 1944 Ağustos'unun bir gününde şehri bitirebilirdim ama yapmadım. O doğru anda ne düşünür, ne hissedersiniz?

Generaller yok etme yetkisini sık sık ellerinde bulundursalar da ahlâklarını yükseltme yetkisini nadiren elde ederler. Paris varlığını sadece size borçlu olabilir. Bir fatihten beklenen bütün şan ve şerefe değmez mi?

Avukatlığını çok iyi yapıyorsunuz fakat geri dönersem ve başkentiniz hâlâ ayakta kalırsa tek başıma yolculuk ederim. Yanımda şehrinize hayran olacak karım ve çocuklarım olmaz .

– Neden ayağa kalkmama yardımcı oldunuz?

– Affedersiniz. Bana yardım etmeye geldiniz. Nedenini bilmek isterim .

– Neyi anlamak için?

– Boğularak ölmeme izin verebilirdiniz. Sizin de söylediğiniz gibi bir diplomatım asker değil. Ölüm benim işim değildir. Elinde Paris'i yıkımdan kurtaracak kozu olan tek kişi var o da

sizsiniz. Naziler şehri göz açıp kapayıncaya kadar havaya uçurabilir ama onlar gibi değilsiniz. Nereden biliyorsunuz?

Yerinizde olsam ne yapacağımı sordunuz, söyleyeceğim. Bu dünyadaki hiçbir şey için yerinizde olmak istemezdim. Mesele sadece bir şehri yok etmek değil söz konusu milyonca insan var. Şimdiye kadar leke sürmeden onurunuzu korumayı başardınız. O zalimin emirlerini uygularsanız inanın bana sonsuza kadar kaybedeceksiniz .

– General pozisyon almalı mıyız?

– Ne?

– Düşman şehrin kapılarına dayandı .

– Ya Bressensdorf?

– Hâlâ rapor vermedi .

– Teşekkürler, çıkabilirsin .

– Efendim burada sadece 20 kişiyiz .

– Ne olmuş?

Aşağı kata, çatıya ve bu kata koruma yerleştirsek mi?

– Kaç yaşındasın?

– 18. 20 yaşın altındaki bütün erkeklerin şehri terk etmesi gerek. Üç ya da dört kişi hariç hepimiz 20 yaş altındayız .

– Yanımda onlar kalır, siz gidin .

– Peki efendim, sağ olun. Adamlarım korkuyor. Hepsi çocuk ve savaş onların savaşı değil. Artık bizim de değil. Yapayalnız, yaşlanmış, tükenmiş, kendini ve diğerlerini kandıran bir adamın savaşı. Zorbaca itaat etmelerini isteyip aileleri konusunda şantaj yaparak askerlerini suç işlemek zorunda bırakan biri. Hitler'in yetenekli olduğunu siz de biliyorsunuz. İnsanı büyülemek, güven vermek ve Almanya'nın tarihi kaderine inandırmak konusunda yetenekliydi.

– Peki ya bugün?

– Bugün... Amirleriniz ona suikast düzenlemeyi denedi. Niye?

Hiçbir neden olmadan böyle bir şeye niyetlendiklerini sanmıyorum. Komplolarında hiç yer almadım. Hepsini tanıyordunuz, bir fikriniz vardır. Devrimci ya da fanatik değillerdi .

– Öyleyse neden öldürmeye kalkıştılar?

– Bir adım öndeydiler .

– Affedersiniz .

– Hitler'le iletişim hâlinde olan onlardı ben değildim! Suikast girişiminden iki hafta sonra Hitler'in Rastenburg'taki karargahına çağırıldım. Güvenimi yenilemeye, şansımız olduğuna inanmaya devam etmeye hazırdım. Ancak karşımdaki kişi kesinlikle eskiden tanıdığım adam değildi. Ağzından salyalar akıyordu. Suratı kramplar yüzünden berbat hâldeydi ve gözleri de! O gözler... Rastenburg'dan ayrılırken mektuptaki emirlerine uymayıp gereksiz kan

dökülmesine engel olmaya karar vermiştim. Ancak o zamandan beri çocuklarımın başının üzerinde balta sallanıyor. Bugünse onları kurtarmak için başka çarem yok. Tek bir soru. Hiçbir mukavemet göstermeden Paris'i teslim ederseniz tam olarak ne olur?

Kusura bakmayın, dinlemiyordum. Paris'i yok etmezseniz sonucu ne olur?

Felâket mi?

Evet, böyle bir şey. Sen Nehri'nin kuzeyindeki cephe hattının paramparça olmasıyla.. ...müttefik kuvvetleri Almanya'ya saldırabilecek. Ya şimdiki yankıları?

Daha sonra ne olacak?

Paris'in düştüğünü Almanya ve ordu öğrendiğinde tepkileri ne olacak?

Önce şaşkınlık ama kısa süre içinde tam bir korku hâline dönüşür. Korku mu?

Öyleyse ailenizi İsviçre'ye yollamayı göze alın. Teslim olmanızın etkisi karınızın ve çocuklarınızın Hitler'in önceliği olmaktan çıkması anlamına gelir. Harekete geçmemiz için birkaç gün kazandırabilir. Silah bırakırsam derhâl tutuklanırım. O zaman elimden ne gelir?

Bunu bana bırakın .

- Size mi?

- Evet .

- Hangi güvencelere sahibim?

- İki güvenceniz var. İlki Onbaşı Mayer. Ailenizi Baden-Baden'den Strasbourg'a arabayla götürür. Mulhouse'dan çıkıp Jura civarından Annemasse'ye ve ardından Haute-Savoie'ya. Gece boyu sürecek bir yolculuğun ardından yarın sabah burada olurlar. Neden doğrudan Basel'e gidilmiyor?

Yakın, doğru ama sınır çok sıkı korunuyor. Annemasse'den çok daha hızlı ve güvenli gelirler. Tırmanacak dağ yok, sınırsa formalite. Aileniz çabucak Chantecler'in üssünün bulunduğu Cenevre'ye ulaşır. Bu grup sizin ikinci güvenceniz .

- Annemasse sınırdan ne kadar uzaklıkta?

- Bir kilometrenin altında .

- Rakım?

- Azami 400 metre .

- Tırmanacak dağ yok, öyle mi?

- Hiç yok. Aileniz ilk olmayacak. Hem güzergâh zor da değil. Onlara eşlik edecek misiniz?

Evet sınıra kadar gidip İsviçre'de oldukları onayını alıncaya kadar bekleyeceğim. Chantecler mi?

Adını hiç duymamıştım. Tanrı'ya şükürler olsun! Yoksa ailenizin şansı olmayabilirdi. Sizi temin ediyorum ki hiçbir tehlike yok. Emin olmalıyım. Sağlam bir kanıta ihtiyacım var. Daha önce iki defa yardımlarını aldım .

- Siz mi?

– Evet .

– Ne amaçla?

Bir süre önce Fransız bir aileye yardım ettim .

– Yakın zamandaysa karıma .

– Karınıza mı?

Anlamıyorum. Karım Yahudi'dir Bay Choltitz. Şimdi güven içinde Lozan'da yaşıyor. Size daha fazla yardım etmek isterdim. Ancak kendimi yerinize koyamıyorum. Teğmen Bressensdorf!

– Önce Teğmen Hegger mı?

– Benim .

– Hazır mısın?

– Elbette, sadece emir gerekli. Bu yüzden buradayım .

– Beyler, Paris'e havaî fişek gösterisi yaşatalım! – Burada olduğumu teyit etmeliyim. Teyit etmek mi?

Sadece çatıda çalışıyor .

– Çatıya gideriz o hâlde .

– General de mi?

– Evet, General de .

– O kim?

– Rehberim. Uzaklaştır! Dikkatlice dinle. Sadece bir dakika. Vereceğim son emir bu. Operasyon iptal edildi. Paris havaya uçmayacak. Lanet olsun! Olamaz! Çok çalışmıştık! Yiyip içmeden, uyuyup sıçmadan tam üç gün üç gece boyunca hem de! Hepsi bir hiç için mi?

Kesinlikle olmaz. 3, 6 ve 9, pozisyon alın .

– Hegger! – Ne oldu Teğmen?

– Hegger! – Yapabilirim! Bunu Annemasse'da ona verin. Evlilik tarihimiz içine kazınmış. Size inanacaktır. Sevdiklerim sizlerin ellerinde. Başlarına hiçbir şey gelmeyecek. Size söz veriyorum. Peki. Kariyerim burada son buluyor. Her şey güzel olacak. Paris'i yok etmeyen adam olmak size gerçek bir itibar kazandıracaktır. Birer içki içsek mi?

Bu dolapta saklanmış harika bir viski var .

– Nereden biliyorsunuz?

– Müsterih olun, İngilizlere söylemem. Sek içmekten hoşlanıyorsunuz, değil mi?

– Eğlenceli bir dostsunuz Bay Nordling .

– Tabii ki! Bilmediğiniz bir şey var mı?

– Ne hakkında General?

– Benim hakkımda. Sizin mi?

Bir itirafta bulunmalıyım. Şöminenin üzerindeki ayna, çift taraflı bir ayna. Bayan Howard cilveli bir kadındı ve III. Napolyon kaplan kadar kıskançtı ya da korkunç bir röntgenciydi, değil mi?

- Korkunç bir röntgenci olduğunu söylerdim .

- Sizinle hemfikirim. Beni size getiren fahişeye .

- Gidiyor musunuz?

- Sanırım vakit geldi. Bekleyin! Geçiş iznine ihtiyacınız var yoksa Annemasse'e asla ulaşmazsınız. Fransa'nın yarısı hâlâ Alman ordusunun elinde. Affedersiniz. Otel Meurice, evet.

- Fransızca .

- Sorun mu var?

Hayır, sanırım Fransız espri anlayışı. Bir adam bu gece oda kiralamak istiyor. Nöbetleşe telefon mu edecekler dersiniz?

- Başka bir rezervasyon daha mı?

- Hayır bu defa arayan öldüğümü görmek istemiş. Korkarım çoğunluk bunu düşünüyor .

- Acele edin, kaybedecek zaman yok .

- Teşekkürler General. Kilise çanları. Bu saatte kimi gömüyorlar?

Sanırım Paris işgal altında gömülüyor .

- Çanlar Paris'e müttefiklerin girdiğini ilân ediyor .

- Demek ki çanlar benim için çalıyor. Elveda General .

- General .

- Mayer! Buradan 20 kilometre uzakta durdurulduk. Özür dilerim efendim. Düşman yolu kapatmış geçiş imkansız. Üzerimize ateş açtılar. Baden-Baden'e ulaşmak zorundasın! General anlamıyorsunuz. Şans eseri burada değiller. Fransızlardı ve etrafımız onlarla çevriliydi .

- Alfred bizi idare etmeseydi ölmüş olurduk .

- Mukavemet mi?

Beyler son bir kez daha hep birlikte savaşmalıyız. Bir asker olarak askerlerin arasında yani sizlerin yanında olacağım. Saygılarımla. De Gaulle belediye binasında konuşma yapacak. Yanında sizi istiyor. Bu da ne?

Arabaya binsek mi?

Böyle bir günde mi?

Dalga mı geçiyorsun?

Hadi yürüyelim!

General Choltitz, Müttefik Kuvvetler tarafından tutuklanıp 1947'de serbest kaldı. Almanya'nın ani çöküşü sayesinde ailesi tutuklamadan kurtuldu.

Nordling ve Choltitz 1955 yılında Paris'te bir kez daha buluştu.

Diplomat, General'i savaşı bitirdiği için madalyayla ödüllendirdi.

Özel olarak imal edilen bu eşsiz madalya Paris'in zincirini kırdığını gösteriyor.

Film Cyril Gely'in Diplomasi isimli oyunundan uyarlanmıştır.

**

Başka bir savaşı diplomasiyle bitiren arkadaşım Richard Holbrooke'un hatırasına.

KİLL THE MESSENGER / Elçiyi Öldür (2014)

Amerika kirli işlerini kapatmak için bir başkanını feda etmekten çekinmez. Clinton/Monica Lewinsky skandalı ile uğraştırırken asıl can alıcı yolsuzluğunun üzerine transparan ince bir tül örttü ki, eller ve diller uyuşturucuya uzanmadığı gibi başkanın skandalını yorumlamaktan zevk aldılar **Ne de olsan bir başkanın seks skandalını konuşmak her konudan önceliklidir..** Rahmetli Mahir Kaynak Beyin dediği gibi köylü kafasına sahip olan bir milleti uyutmak o kadar zor değildir.

1998'de CIA, uyuşturucu kaçakçılığına karışan Kontra üyeleriyle Teşkilat'ın bağlantısı olduğunu kabullendiği 400 sayfalık rapor yayınladı.

Başkan Clinton/Monica Lewinsky skandalı üzerinde durulurken ulusal medya tarafından rapor görmezden gelindi.

Yönetmen: Michael Cuesta

Senaryo: Peter Landesman, Gary Webb, Nick Schou

Tür: Biyografi, Suç, Dram, Gizem, Gerilim

Vizyon Tarihi: 31 Aralık 2014

Süre: 112 dakika

Dil: İngilizce

Müzik: Nathan Johnson

Çekim Yeri: Atlanta, Georgia, USA

Oyuncular: Jeremy Renner, Robert Patrick, Jena Sims ,Robert Pralgo, Hajji Golightly

Özet

San Jose Mercury muhabiri Gary Webb'in gerçek hayat öyküsünden yola çıkılan öyküde, Nikarugua'daki isyancılar ve California merkezli uyuşturucu ithalatıyla ilgili olarak CIA ile kurduğu sıkı ilişki sayesinde uyuşturucu trafiğini ifşa eden gazetecinin diken üzerindeki hayatı aktarılıyor.

Nick Schou'nun "Kill the Messenger: How the CIA's Crack-Cocaine Controversy Destroyed Journalist Gary Webb adlı kitabında beyazperdeye aktarılan filmin yönetmenliğiniyse, ağırlıklı olarak televizyon piyasasına yönelik işlerle adını duyuran Michael Cuesta üstleniyor.

Bir de bu söz var tabiki; "sen yanmazsan, ben yanmazsam, biz yanmazsak.. nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa.. (N. Hikmet)

Filmden

Gerçek bir hikâyeden esinlenilmiştir.

(Sözde) Amerika'nın en büyük halk düşmanlarından birisi uyuşturucu bağımlılığıdır. Bu düşmanla mücadele edip önünü kesmek için yepyeni bir mücadele başlatmak önem teşkil etmektedir. Yaklaşık bir yıldır, ulusumuzu kalbinden vuran bir soruna artan ilgiye adamıştım kendimi: Uyuşturucu bağımlılığına. Hiçbir madde bağımlılığına göz yummamıştım, bundan

sonra da toplumumuzu tehdit eden bu sorunu bitirmek için elimizden gelen her şeyi yapacağız. Uyuşturucu, toplumumuzu tehdit eden bir unsurdur. Değerlerimizi tehdit ediyor, kurumlarımızın temelini sarsıyor. Çocuklarımızın ölümüne sebep oluyor.

Konu uyuşturucu ve alkole gelirse, "Hayır" diyeceksiniz. Reagan, başkanlığının birinci önceliğinin Amerika'daki uyuşturucu bağımlılığını durdurmak olacağını söylüyor. Bu sizin uyuşturucu etkisindeki beyniniz. Uyuşturucuyu ülkemize getirip satanlar toplumumuzun güvenliği için teröristler ve dış diktatörlükler kadar tehlikelidir. Reagan Hükümeti, evlerimize kadar gelen uyuşturucuyla ve Nikaragua ile olan savaşlara milyar dolarlar harcıyor. Özgürlüğü savunmak adına kararlı bir şekilde hareket etmezsek bugünkü çatışmaların kalıntılarından yeni Küba'lar doğacaktır. Özgürlük Savaşçıları ile yakın temas halinde olacağız.

"Kontralar" olarak bilinen anti komünist isyancılar CIA tarafından kurulup, finanse edilen bir ordudur.

Kokain dünya tarihinde görüp görülebilecek en benzersiz ilaç salgınıdır.

5 dolar karşılığında, bağımlı insanlar arasına girebilirsiniz. Uyuşturucu ile mücadele, son 10 yılda vergilerden gelen yaklaşık 100 milyar doların kullanılmasına sebep olmuştur. Uyuşturucu ticareti, LA'in güneyinde çete savaşlarının meydana gelmesine sebep olmuştur. Narkotik ajanları aralarına karışmaya başlamıştır. Mahallesinde uyuşturucu satılanlar kimlerdir?

Ne cesur bir polisin, ne bir öğretmenin, ne de bir doktorun Amerika'nın uyuşturucu sorununun ne kadar büyük ve acımasız bir hal aldığını söylemesi gerekiyor. 1984'te Meclis, Kontralara para desteğini kesmeye hazırlanıyordu. Üst düzey hükümet yetkilileri, yardım programına devam etmenin başka yollarını aramaya başladılar. Amerika'da, hiçbir Sovyet uzantısı olmamalı.

**

Kim bu **Coral Baca** ve niye sürekli beni arayıp duruyor?

Kimse bilmiyor mu?

5 kez mi aradı?

– Alo?

– Merhaba, ben Gary Webb. Nihayet aradın beni. Yaptıklarını seviyorum.

– Yaptıklarımı mı takip ediyorsun?

– Artık ediyorum. – Pekâlâ, senin için ne yapabilirim?

– Mesele benim senin için yapabileceklerim. Tamam, benim için ne yapabilirsin?

Erkek arkadaşım Raffie, uyuşturucu kaçakçılığından dolayı hapishaneye düştü. Tam adı Rafael Cornejo.

– Kolombiyalı falan mı bu?

– Nikaragualı.

– Nikaragualı demek. Devletin, elinden aldığı muazzam bir evi vardı. İyi bir haber, değil mi?

Evet, iyi bir haber. Yazıyorum her şeyi.

Ama Raffie'nin durumu farklı. O uyuşturucuyu devlet adına satıyordu.

Bir daha söyler misin?

Birleşik Devletler adına ülkeye 4 ton kokain sokmuştu.

Çok güzel bir sesin varmış Coral.

– Ama teşekkür ederim.

– Bütün evrakların kopyasını almıştım.

Devlet Adına Uyuşturucu Satmak. Böyle bir haber yaptın mı hiç?

Görmen gereken şey bu.

ADALET BAKANLIĞI GİZLİ

Bekle bir saniye. Dalga geçiyor olmalısın. Soruşturma kurulu tutanağı mı bu?

Nereden eline geçirdin bunu?

Devlet yanlışlıkla açığa çıkmasına neden olmuştu. Zaten yanlışlıkla olur hep.

– Russell Dodson'dı.

– Federal savcı Russell Dodson mı?

Evet, o küçük kancık. Bir zamanlar ona polis derdim. Federale polis mi dedin?

Çakalları, evimin etrafında dolanıyordu. Tecavüzcü de olabilirlerdi. Senden hoşlanmaya başladım Coral.

Eee, bu Danilo Blandon kim?

Bir saniye. Bakalım bir.

Devlet adına uyuşturucuyu satan bu kişi.

Bir arkadaşımdı. Çocuklarımla oynardı. Sonra kazık attı bize. Ülkenin, en büyük uyuşturucu kaçakçısıdır kendisi. Raffie'den çok daha büyüğü hem de. Küçük balığı yakalamak için neden balina kullanırsın ki?

– Sana bir anlam ifade etti mi Gary Webb?

– Hiçbir anlam ifade etmedi. Etmiyor da. Daha çok belge var mı elinde?

Hepsi evimde duruyor. Gelmek ister misin?

O belgeleri ofisime göndermeye ne dersin?

Her şeyin bir sırası vardır Gary Webb. Raffie, yarın duruşmaya çıkıyor.

– Öyle mi?

– Orada bekliyorum seni.

**

CIA'di. Merkezi Haberalma Teşkilâtı.

– Evet.

– Öyleyse, Bay Blandon CIA size ne yaptırdı?

İtiraz ediyorum! Uygunluk talep ediyorum Sayın Yargıç!

Reddedildi. Bay Blandon, soruyu cevaplandırın.

Özgür ve demokratik bir Nikaragua'yı desteklememiz istendi. Kontraları... İsyancıları... Nikaragua'ya uçaklar göndererek ve burada Birleşik Devletlerde savaş için para toplayarak.

Bay Blandon CIA, davayı desteklemek amacıyla silah ve mühimmat satın almak için özellikle kokain sattığınızı biliyor muydu?

İtiraz ediyorum!

Böyle bir sorgulamanın kesinlikle uygunluğu yok. Reddedildi.

Kim olduğumuzu biliyorlardı. Başka neden bize gelsinler ki?

**

Ronald Reagan'ın seçildiği gün, Kübalılar ve Sovyetler Güney ve Orta Amerika'daki devrimleri tetiklemeye başladı. Ve Nikaragua'yı ele geçirdiklerinde Panama Kanalı'na elli mil kalmıştı. Reagan, taburu sahile dizmişti. Amerika'nın Soğuk Savaşı kazanacağı yer orasıydı. Bunun dışında Kongre, Reagan'ın cesaretinden nefret ederdi bu yüzden onunla hareket etmek istemedi. Küçük Kontra savaşını asla finanse etmeyeceklerdi. Beyaz Saray'ın paraya ihtiyacı vardı. Çok ama çok paraya. Arkadaşlar, seksenlerden bahsediyoruz.

**

– Bu on yıllık haber. Hikâye ne?

– Jerry, bırak da sözünü bitirsin. Bakın, DEA'in en çok arananlar listesindeki kişilerden biri, müebbet yemeyenlerden aynı zamanda devletten maaşını alan biri Birleşik Devletlere her gün binlerce kilo kokain getirdiğini mahkemede kabul etti.

– Onlar için?

– Kimler için?

Birleşik Devletler hükümeti. Ya da onlarla beraber. Ya da en azından görmezden geliyorlarken.

Tanrım. Mahkemede oynadığın şu küçük oyun... Sacramento ve Washington'daki yargıçlardan şikayetler alıyordum.

**

Amerika'daki kokain belasının kökleri Nikaragua savaşında. Ülkeye giren kokain, Amerikan şehirlerinde uyuşturucu patlamasına neden oldu. Los Angeles'teki sokak çeteleri uyuşturucu getirisinden milyonlar aktardı. ...Kontra devrimini finanse etti. CIA ajanlarıyla buluşan ordu finansörleri... Binlerce genç... Siyahiler, kokain satmaktan uzun hapis cezalarına çarptırılıyor. Sonuç, aracı meşru kılar.

**

Bu genel katılımlı toplantı, Merkez Güney topluluğunun Merkezi Haberalma başkanı ile etkileşimde bulunmasına imkan sağlıyor. Kendisini karşılarken lütfen bana katılın, CIA Başkanı John Deutch. Garry Webb'in yazılarıyla harekete geçen CIA Başkanı, beklenmedik bir şekilde Merkez Güney Los Angeles vatandaşlarıyla toplanma teşebbüsünde bulundu. Güvenmemiz nasıl beklenir kendi içindekileri soruşturan CIA yetkililerine?

Gary Webb'in sizinle olup olmadığı ilk sormak istediğim şey. Gary Webb burada mı?

Gary Webb, haberi patlatan San Jose Mercury News muhabiri. Dedektif Şefi'nin tüm belgelerine Gary Webb'in tam erişim sağlamasına ve soruşturma devam ederken bunu yapmasına izin verin.

John Deutch, bir ay sonra CIA'den ayrıldı.

1998'de CIA, uyuşturucu kaçakçılığına karışan Kontra üyeleriyle Teşkilat'ın bağlantısı olduğunu kabullendiği 400 sayfalık rapor yayınladı.

Başkan Clinton/Monica Lewinsky skandalı üzerinde durulurken ulusal medya tarafından rapor görmezden gelindi.

Ülkeye gerçekleştirilen uyuşturucu akışında suç ortaklığı yapıldığı su götürmez gerçek. Aynı pilotlar, aynı uçak pistleri, aynı zamanlarda silah ve uyuşturucu taşıyan uçaklar. Ve insanlar bundan haberdardı. Merkez Güney Los Angeles'e ve Amerika'daki diğer her şehre bir açıklama yapılmak zorunda.

Garry Webb, bir daha asla gazeteci olarak geçimini sağlayamadı. 2004'te, San Jose Mercury News'ten istifa etmesinden yedi yıl sonra kafasından iki kez vurulmuş şekilde kendi evinde ölü bulundu. Ölümünün intihar olduğu hükmüne varıldı.

HZ. MUSA- YAHUDİ EZOTERİZMİ İLE EXODUS: Gods And Kings- Göç: Tanrılar Ve Krallar (2014) Filmi

Filmde dikkatimizi çeken konular:

Yahudilerin çektikleri sıkıntılar ve gördükleri mucizelerin üst sınırda oluşu ile yapılarındaki sertlik nedeniyle Hz. Musa'nın kolay bir peygamberlik dönemi geçiremediğini görebiliyoruz.

Hz. Musa ile konuşan tanrı imgesinin buluğa ermemiş çocuk olarak temsil edilmesi tasavvuftaki **veled-i kalp (kalp çocuğu)** olarak bilinen sembolle eşleştirilmesini varsayabiliriz. Bunun bir benzeri husus Allah Teâla'nın miraç hadisesinde Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimize en yakın dostu Hazreti Ebubekir'in sesi ile hitab ettiği, Hz. İsa aleyhisselâmın doğumu hadisesinde Hz. Meryem'in Cebrail'i insan suretinde görürken Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin şemailinde görmesi vb. hususlar bize manevi görüşmelerin bir temsil altında olabileceğini hatırlatıyor.

Yine, denizdeki suyun çekilme hadisesini mucize olarak değil http://www.ntv.com.tr/arsiv/id/25133696/ bir tabiat olayı olarak yeniden ele alınması; Fravun'un boğulmadan kurtuluşu ve kavmine geri dönüp inançlı olma durumu üzerine bir işaret konulmuş olması, Kur'ân-ı Kerimdeki, Yunus, 89-92. Ayetlerine tekrar bakılarak yapılan meallerde (yani parantez ekler ile) bazı zorlamaların olduğunu bize haber veriyor. Bu nedenle yeni bilgilerle ayetlerin yorumlanması gerektiği kanısı uyandırmaktadır.

Mesela **'Senden sonrakilere bir ibret teşkil etmesi için bugün sadece senin bedenini çıkarıp (sahile) atacağız' dedik. Doğrusu insanların çoğu ayetlerimizden habersizdir."** 92. Ayetteki bedeni müfessirler cansız beden olarak algılamaları 90. ayette geçen "edrake-hu el garaku : onu boğacak düzeye erişti" ile uyum sağlamasına çalışılması ile işin içinden çıkılmaz bir hal alınmıştır. Kıssalarda İsrailiyâtın etkisinden bahsedildiğine göre göç hadisesindeki geçişin tam bilgisine daha ileriki zamanlarda ayetlerde Allah Teâlâ'nın neyi ifade ettiğini anlarız, diye düşünüyorum..

Ayrıca Hz. Musa ile eşinin ilişkilerinde liderlerin eşi nasıl olurunda cevabı hazır durumdadır.

Aşağıda ilave ettiğim yazı da filmi anlamanızda faydalı olacaktır.

****

HZ. MUSA ALEYHİSSELÂM VE YAHUDİ EZOTERİZMİ

Mısır'da büyük bir gizlilik perdesi altında saklanan tek tanrı öğretisi hiçbir zaman kitlelere mal olmamış ve sadece inisiye edilmiş rahiplerin tekelinde kalmıştır. [**İnisiyasyon** (**Süluk**) kimi ansiklopedilerde bireyin spiritüel gelişimi için, 'spiritüel tesir'i alıp aktarabilen bir üstadın sert ve sürekli kontrolü altında, bir düzen ve disiplin içinde, sınavlara dayalı tarzda, metodlu olarak eğitimi şeklinde tanımlanmaktadır. İnisiyasyon sözcüğünün kökeni, Latincede "bir yere girme, iştirak etme, kabul edilme, başlama" anlamındaki "initium" sözcüğüdür. Osmanlı tarikat geleneğinde bulunan "süluk" kelimesi de, "iplik, sıra, dizi, yol, meslek, tutulan yol" anlamlarındaki Arapça "silk" sözcüğünden gelmektedir. Bir inisiyasyonda üstad (inisiyatör, mürşid) tektir, öğrenci (inisiye adayı, mürit) ancak inisiyasyonu tamamladığı zaman inisiye olur. İnisiyasyonu tamamlamamış olanlara inisiye denmez.]

Bu durum, biraz öğretinin yapısından kaynaklanmışsa da, biraz da tarihi gelişmeler gizliliği zorunlu hale getirmiştir.

Milattan 4 bin yıl kadar önce, dünyanın hemen her yerinde dinlerde büyük bir yozlaşma olduğu ve birçok bölgede çok tanrılı dinlerin ortaya çıktığı, eski sembollerin her birinin putlaştırıldığı görülmektedir. Bu yozlaşmadan, kadim Uygur İmparatorluğunun önde gelen eğitim merkezlerinden Babil gibi, Mısır da kurtulamamıştır.

Babil'de gerileme doğaldı. Çünkü ana kaynak Mu'nun ışığı uzun zaman önce yok olmuştu ve rahipler, kitleler üzerindeki güçlerini daha da artırmak için dini yozlaşmaya çanak tutmuşlardı. Ancak durum Mısır'da daha farklıydı. Mısır'daki okul Mu'ya değil, Atlantis'e dayalıydı ve öğretiyi bu ülkeye, Naacallere kıyasla çok daha yeni olan Osiris'in bir müridi, Hermes getirmişti. Peki ama ne oldu? Hermes rahipleri ile tek tanrılı din öğretisinin hâkim olduğu Mısır'da bu ekol niçin geriledi? Bunun cevabını Mı ve Atlantis arasındaki savaşta aramak gerekiyor.

Tufandan uzun zaman önce Atlantis'liler Nil deltasında bir koloni kurunca, Mu'lular da bunu dengelemek ve stratejik önemi olan bu ülkenin tamamen Atlantis eline geçmesini engellemek için Güney Mısır'da bir başka koloni kurdular.

Tufan öncesinde bu iki koloni arasında savaş, taraflardan herhangi birinin üstünlüğü olmaksızın devam etti. Ana kıtaların batmasına rağmen bu koloniler arasındaki savaş, bölgenin tufandan fazlaca etkilenmemesinden olacak, Firavun Menes (M.O. 5.000) dönemine kadar devam etti. Savaş, dini yozlaşmanın daha yoğun yaşandığı güneydeki krallığın galibiyeti ile sona erdi (1). Tanrı Ptah'a ve yanısıra pekçok ikincil tanrıya inanan Güney Mısır dini, tüm ülkenin resmi dini olarak kabul edildi. Hermes rahipleri yeraltına çekildiler ve öğretilerini de gizli olarak sürdürme kararı aldılar.

Herşeye rağmen Kuzey Mısır halkı, tanrı Osiris, İsis ve Horus üçlemesi ile Hermes'i unutmadı. Zaman içerisinde bunların her biri ayrı birer tanrı ya da tanrıça olarak Mısır tanrıları panteonundaki yerlerini aldılar. Yenilgiye kadar Kuzey Mısır'da yönetici firavunlara, Osiris'in oğlu Horus ünvanı sadece bir sembol olarak verilirken, bu dönemden sonra tüm Mısır firavunları kendilerinde bir ilahi güç görmeye, birer tanrı olduklarına inanmaya başladılar.

Bu düzene sadece bir tek firavun, gizli Osiris dini rahiplerince inisiye edilmiş olması kuvvetle muhtemel olan 4. Amenofis (M.Ö. 1353 – 1335) karşı çıktı. Amenofis, çok tanrılı dini kaldırmaya ve **"Aton Dini"** (2) adını verdiği tek tanrılı bir din oluşturmaya çalıştı. Ancak gücü, çok tanrılı dinin rahipler kastını yok etmeye yetmedi ve bu yobaz rahipler, içine cinler girdiği iddiasıyla firavunu beyninden ameliyat ettiler. Beyinciği çıkarılan Amenofis kısa süre sonra öldü. Firavunluğu döneminde nispeten ortaya çıkan Osiris rahiplerinin büyük bölümü de, çok tanrıcılar tarafından öldürüldü. Mısır'ın Babil ve Pers istilalarına uğraması da Osiris dinine ayrıca darbe vurdu ve kardeşlik örgütü faaliyetlerini büyük bir gizlilik altında yürütmek durumunda kaldı.

İşte Hz. Musa aleyhisselâm da, bu üç kat sır perdesinin altına saklanmış olan tek tanrıya inanan kardeşlik örgütünün inisiye bir üyesiydi (3). Hz. Musa aleyhisselâmın eski tek tanrılı inancı ihya etmesi ve meydana çıkardığı Musevi dininden, önce Hristiyanlık sonra da İslamiyet'in doğması ile dünya, anlatımları biraz daha karışık ve amaçları daha farklı da olsa, yeniden tek tanrılı dinlerin büyük çoğunlukça benimsendiği bir yer haline geldi.

Yazılar 314

Hz. Musa aleyhisselâmın ortaya koyduğu öğretinin en büyük özelliği, tanrı fikrini semboller vasıtasıyla değil, kitlelere doğrudan anlatmaya çalışmasıydı. Sombollerin cahil insanlar veya çıkara rahipler tarafından gerçek anlamlarından saptırıldığını ve putlaştırıldıklarını gören Hz. Musa aleyhisselâm, farklı bir yaklaşımı denemek istedi. **Soyut tanrı kavramına kitleleri inandırmak için Hz. Musa aleyhisselâm, insanların bu tanrıdan korkmalarını sağlamak zorundaydı.** Tek yaratıcıya inanan ve ibadet edenlerin ödüllendirileceğini, inanmayanların ve kötülük edenlerin ise cezalandırılacaklarını söyleyen Hz. Musa aleyhisselâm, tanrı eliyle cezalandırma yöntemini kendisi uyguladı. **Alıştıkları gibi bir sembol vasıtasıyla tanrıya tapımma geri dönmeye çalışan İbranileri Hz. Musa aleyhisselâm ve yandaşları tamamen kılıçtan geçirmekten çekinmediler.**

Hz. Musa aleyhisselâmın kimliğine ve öğretisinin Ezoterik yönüne göz atmadan önce, onun dinini kabul eden kavimin, İbranilerin nereden geldiklerini ve Hz. Musa aleyhisselâm ile yollarının nasıl kesiştiğini görmemiz gerekiyor (4).

İbraniler, Mezopotamya'da ve özellikle de Harran ovasında yaşayan bir kavimdi.

Göçebe krallıklar şeklinde örgütlenen ve Asur devletine bağımlı olan İbraniler, Saabi dinine bağlıydılar. Tek tanrılı inancın yozlaşmış bir biçimi olan bu din, kadim Babil okulu öğretisinin halk arasında yayılmış şeklinden başka bir- şey değildi.

İbranilerin bir bölümü, ülkelerinde yaşanan kuraklık ve diğer kavimlerin topraklarını istila etmeleri nedeniyle göç etmek zorunda kaldılar ve kralları İbrahim komutasında Mısır'a kadar gittiler. **İbrahim'in, yeni vatanının yöneticilerine hoş görünmek amacıyla oğullarına, tanrıça İsis'e ithafen "İshak" ve "İsmail" adları verdiği öne sürülmekte.**

Ayrıca, bir diğer İbrani büyüğü olan Yakub'un, üzerinde tanrı ile konuştuğunu iddia ettiği merdivenin, Babil'in ünlü kulesine ve "Ziggurat" adı verilen mabetlerine atıftan başka birşey olmadığı, bunun da İbranilerin, Asur kökenli olduklarının bir ispatı olduğu iddia edilmekte.

Bu bilgilere kısaca göz attıktan sonra, Saabi inancına ilerde değinmek üzere, Hz. Musa aleyhisselâma geri dönelim.

Tevrat'ın, bir Yahudi kadının oğlu olduğunu iddia ettiği, aslında Firavun 2. Ramses'in öz yeğeni olan Hz. Musa aleyhisselâm (5), Ezoterik öğretiyi ve tek tanrı inancını Osiris rahiplerinden almış bir üstaddı. Tek tanrı inancının geniş kitlelere benimsetilmesi yanlısı olan Hz. Musa aleyhisselâm, bunu denemiş olan 4. Amenofis'in başına gelenleri biliyordu. Çok tanrılı yaşama alışmış olan Mısır halkına ve çok tanrılı din sayesinde yaşamlarını sürdüren rahipler sınıfına fikirlerini kabul ettiremeyeceğinin bilincinde olan Hz. Musa aleyhisselâm, bu düşüncelerini yaşama geçirmek için en uygun halkın, o sıralar Mısır'da tuğlacılık ve taşçılık işleriyle uğraşan İbraniler olduğunu gördü. İbraniler, Mısır'a geldikten sonra, çeşitli mabet ve diğer yapıların inşasında çalıştırılmışlar ve zamanla taşçı ustâlarını barındıran Mısırlı loncalarda çoğunluğu ele geçirmişlerdi. Lonca sistemini İbraniler, göç ettikleri ülkelere de götürdüler ve ortadoğuda bu sistemin yayılmasında etken oldular.

Son derece iyi yetişmiş olması ve Osiris rahiplerince kabul edilecek nitelikte bir kişiliğe sahip bulunması Hz. Musa aleyhisselâmın güçlü bir aristokrat soydan geldiğinin göstergesidir. Osiris rahiplerinin, firavunun yeğeni olan Hz. Musa aleyhisselâm'yı inisiye ederek yönetim çevresinde güçlenmeye çalıştıkları tahmin edilmektedir. Nitekim Hz. Musa aleyhisselâm, firavuna yakınlığı sebebiyle, kısa sayılabilecek bir sürede, oldukça önemli bir görev olan,

Osiris Mabedi Kutsal Yazı Katipliği' ne getirilmiştir (6).

Hz. Musa aleyhisselâma verilen bu görev onun ancak Başrahiplerin elde edebileceği sırlara ulaşmasını sağlamıştır. Bu görevini yürütürken, bir yandan da İbraniler ile diyalogunu güçlendiren Hz. Musa aleyhisselâmın bu kavimle olan yakınlığı firavunu korkutmuştur. Hz. Musa aleyhisselâmın kendisine İbranilerden bir ordu kuracağı ve tahtta hak iddia edeceği kuşkusuna kapılan 2. Ramses, Hz. Musa aleyhisselâm İbraniler'le birlikte Sina'ya çekilmek üzere harekete geçtiği zaman arkalarından askerlerini bu sebeple göndermiştir. **Halbuki, Hz. Musa aleyhisselâm ve yandaşlarım Mısır'dan kaçmaya zorlayan sebep, Hz. Musa aleyhisselâmın tahta göz dikmesi değil, bambaşka bir olaydı.**

İbranileri hemen her ortamda Mısırlılara karşı elinden geldiğince koruyan Hz. Musa aleyhisselâm, bir gün, bir İbrani'nin Mısır'lı bir görevli tarafından dövüldüğünü görünce olaya müdahale etmiş ve itiş— kakış sırasında Hz. Musa aleyhisselâm, Mısır'lı görevliyi öldürmüştü (7). **Osiris yasaları çok açıktı. Bir insan öldüren kişi, kim olursa olsun mabetten kovulur ve yargılanırdı.**

Mısır'da kendisine bir gelecek kalmadığını gören Hz. Musa aleyhisselâm, yandaşı İbranilere birlikte Sina'ya çekildi. Hz. Musa aleyhisselâm burada, Saabi "Elohim" inancı ile Osiris dinini birleştirerek, "On Emir" ismi altında kendi öğretisinin temellerini attı. **Ancak, on temel başlık altında yazılan bu eserde Hz. Musa aleyhisselâmın kullandığı dil, Osiris mabedinde öğrendiği sembolleri içeren Hiyoroglif dildi.**

Hz. Musa aleyhisselâmın kullandığı bu dili İbraniler'in çok büyük bir bölümü bilmemektedir. Musevi dininin handikapı da burada başlar. Çünkü, anlatımda ve yazımda muazzam bir kısalık ve kolaylık getiren bu dilin gerçek anlamını sadece inisiye edilmiş özel yol mensupları bilebilir ve Hz. Musa aleyhisselâmın yandaşları arasındaki bu kişilerin sayıları son derece azdır. Bu anlatım tarzı, sıradan insanlar için hiçbir ifade taşımamaktadır. **Örneğin, Musevilerin tanrıya verdikleri ad olan "Yehova", köken olarak "Y", "H" ve "V" harflerinden meydana gelmektedir ve Ezoterik doktrindeki, tanrının eril ifadesi olan "Yod" ile dişil ifadesi olan "Eve"in yani Osiris ile İsis'in birleşimidir** (8). Bu durum, ileriki yüzyıllarda Museviliğin biçim değiştirmesine ve dinin içine birçok efsanenin karışmasına yol açmıştır.

Hz. Musa aleyhisselâm, aldığı eğitim nedeniyle başka türlü yazamazdı. Bu dili de, sadece inisiye edilmişler anlayabilirdi. **Nitekim, Hz. Musa aleyhisselâma inananlar arasında çok küçük bir azınlık olan inisiye edilmişler, diğerlerinden farklı bir yol izlediler ve Tevrat'ın Ezoterik yorumu "Kabbala" üzerinde çalışarak, diğer Yahudi gruplarından ayrıldılar.**

Öte yandan, Kral Süleyman döneminde Fenike diline tercüme edilen Tekvin, ilk anlatımından büyük ölçüde saptı. Yahudilerin Babil tutsaklığı sırasında Arami dilinde yeniden derlenen Tevrat'da orijinale biraz daha yaklaşıldıysa da, yer yer anlaşılmayan bölümlerin yerine, farklı inançlardan gelen kimi efsaneler yerleştirildi. Tevrat'ın yeniden derlenmesi zarureti, Yahudi rahiplerinin Babil tutsaklığı sırasında "Caldi" adı verilen Babil Ezoterik okulunda inisiye edilmeleri ve bu inisiasyon sayesinde rahiplerin, Hz. Musa aleyhisselâmın gerçek öğretisi hakkında daha gerçekçi görüşlere sahip olmaları neticesinde ortaya çıkmıştı.

Ancak Hz. Musa aleyhisselâmın kullandığı dil Mısır Hiyoroglif diliydi ve İbraniler tarafından hiç bilinmiyordu.

Hz. Musa aleyhisselâm'dan 800 yıl sonra Tevrat'ı yeniden yazan kaideli rahiplerin başı Ezra,

varoluşu dahi yanlış algılamış ve tanrının, kendisinden sudûr edilen değil, tüm âlemin yaratıcısı olduğu tezini savunmuş ve Tevrat'a da böylece geçirmiştir. Bunun neticesinde birlik ortadan kalkmış ve yaradan ve yaratılanın olduğu bir ikili sistem üzerine din oturtulmuştur. O güne kadar tanrının birliğini savunan tek tanrılı inanç temellerinden değişmiş ve amaç insanların tanrıya ulaşması çabasından, birer kul olan yaradılmışların ödül olarak cennete gitmelerine dönüşmüştür. **Benzeri bir yanlış yorumlama da tanrının cinsiyeti konusunda ortaya çıkmış, o güne kadar hem eril, hem de dişil yanlarının varlığı kabul edilen tanrıya Ezra tamamen eril bir görüntü vermeyi uygun bulmuştur.** Bunun neticesinde, hem Yahudilikte hem de onun etkisindeki İslamiyette kadın daima ikinci plana itilmiştir. **Ezra'nın Tevratı'ndaki, diğer birçok efsane gibi kitaba sonradan eklenmiş olan Adem ile Havva efsanesinde Havva'nın, Adem'in kaburga kemiğinden yaratılması, kadının doğrudan tanrıdan değil, tanrı tarafından topraktan yaratılmış erkekten geldiği düşüncesini doğurmuş ve kadınların toplum içinde tamimiyle ikinci sınıf yaratığa dönüşmeleri ve erkek tahakkümmüne girmeleri sağlanmıştır.**

Efsanelerin ve batıl inançların gerçek bilginin eksikliği yüzünden tek tanrılı dinlerin bünyelerine girmesi, bu öğretilerin doğmalaşmalarına, giderek son derece tutuculaşmalarına ve tamamiyle akılcılıktan uzaklaşmalarına yol açmıştır.

Tek tanrılı dinin gerçek anlamını bilen ve Ezoterik öğretiyi savunanlar ile daha sonra ortaya çıkan yaratancı dinlerin ortodoks inanırları arasındaki amansız çatışma da bu tarihten sonra başlamıştır. **Bu çatışma, Yahudilerin Kabbalacıları, Katolik kilisesinin Ezoterik inançlı Şövalyeleri, Sünni Müslümanların da Mutasavvıfları sapkın olarak nitelendirmelerine yol açmıştır.** Bu yöndeki tavır da, papalığın Templierleri yok etmesine, Masonluğu afarozuna, Sünni Müslümanların "Enel Hak" diyen Hallaç El Mansur'un derisini yüzmelerine, İsmaililer ve Babailer gibi Batıni görüşü savunanları daima ezmeye çalışmalarına neden olmuştur. Ancak bu konular, daha sonraki bölümlerin anlatıları olacağı için şimdi Yahudileri incelemeye devam edelim.

Hz. Musa aleyhisselâmdan sonra Yahudiler ancak Hz. Davud döneminde güçlü bir krallık kurabildiler. Mitolojide Hz. Davud'un dev Goliat'ı yenmesi şeklinde ifade edilen olay, Hz. Davud'un idaresindeki Yahudi kavminin, kendisinden sayıca çok daha fazla olan diğer kavimleri yenmesine ve vaadedilen topraklarda krallığım oluşturmasına bir atıfdır. Hz. Davud, krallığı ile birlikte, kendilerini bir arada tutan en önemli şey olan tek tanrılı din inancını da pekiştirmek istemiş ve başkenti Kudüs'de bu tek tanrı için çok görkemli bir mabed yapılmasını emretmişti (9).

Bu mabedi yaparken Yahudiler, Mısır'daki 400 yıllık yaşamları sırasında öğrenmiş oldukları taşçılık ve. duvarcılık sanatını konuşturdular. Bu denli büyük bir mabedin yapımı için zorunlu olan örgütlenmeyi de Mısır meslek loncalarını kopya ederek sağladılar. Mabedin yapımı için hazırlıklar hızla sürerken Hz. Davud öldü ve yerine oğlu Süleyman geçti. Kadın ve içkiye düşkünlüğüyle tanınan Hz. Süleyman (10), mabedin yapımıyla çok ilgili değildi. O nedenle de çevresinde inşaatın başına geçirilebilecek yetenekli bir insan aradı. Aradığı insanı da Sur kentinde buldu: "Hiram"...

Hiram'ın bir inisiye ya da tek tanrılı inancın bir müridi olduğu sanılmıyor. Ancak Hiram, son derece yetenekli bir örgütleyici ve bronz işçiliği konusunda bir deha idi. Mabedin yapımında binlerce kişi çalışıyordu. Çeşitli meslek dallarının loncaları, çıraklar, kalfalar ve ustalar

şeklinde üç dereceli olarak örgütlenmişlerdi ve sorumluluk da ustalar arasında pay edilmişti. Her görevli derecesine göre ücret alıyordu. Binlerce insanın hangisinin hangi derecede olduğunun ezberlenmesi imkansızdı.

Yürürlükte olan lonca sistemine göre çıraklar ancak belli bir süre eğitildikten sonra kalfa olabiliyorlar ve sadece çok yeteneklileri ustalığa terfi edebiliyordu. **Hiram, bu sistemi biraz daha geliştirdi ve ücret dağıtımında kolaylık olması için, aynı mesleki sırları gibi, her derece salikının hayatı pahasına saklayacağı birer parola verdi.** Bu sistem işlerin hızlanmasını sağladıysa da, Hiram'ın sonunu da hazırladı. Daha önce kendilerini usta gibi gösterip haksız yere yüksek ücret alanların bu yolu kapanmıştı. Haksız kazanca alışmışlardan bir grup kalfa Hiram'dan ustalık parolasını zorla almaya karar verdiler. **Ancak bunların çoğu korkup eylemden vazgeçti. İçlerinden sadece üçü Hiram'ı mabette sıkıştırıp parolayı zorla almaya çalıştılar. Hiram parolayı vermeyi reddedince de onu öldürdüler.**

İşler bir süre için aksadıysa da, Süleyman ölen Hiram'ın yerine başkasını buldu ve mabet bitirildi. Mabetin yapısı, burasının Mısır'daki tek tanrı mabetlerinin daha basit de olsa, bir benzeri olduğunu ortaya koymaktadır (11). Kapının girişinde iki sütun bulunması, içeride üçgen içinde göz, güneş, ay sembollerinin varlığı, yerin siyah ve beyaz taşlarla kaplanması, sunak ya da mikap taşının bulunması bu mabedin, Mısır'dakiler örnek alınarak yapıldığını göstermektedir.

Dinle ve mabetle pek ilgisi olmayan Kral Süleyman, bir süre sonra tek bir tanrıya mı, yoksa birçok tanrıya mı inandığını dahi unuttu ve sefahat içinde yaşamını sürdürdü. Yahudi devleti de giderek zayıfladı ve Süleyman'ın ölümünden bir süre sonra, M.Ö. 587'de Babil kralı Nabukadnezar tarafından yıkıldı. Ülkede yaşayanların önemlice bir bölümü işgalciler tarafından köle olarak kullanılmak üzere Babil'e götürüldü. Tapınak işgalciler tarafından yıkıldı (12).

Yahudiler Babil'de 50 yıl yaşadılar. Babil'de Sümerlerden kalma Ezoterik inanışlar yozlaşmış biçimde süregeliyordu. Tek tanrılı din yerini çok tanrılı inanışa bırakmış, eski sembolik öğretilerin hepsi birer efsane haline gelmişti. Babil okulu, çok tanrılı dine, inisiasyon yöntemi ile "Caldi" rahibi yetiştiriyordu. Yahudi toplumuyla birlikte Babil'e getirilen Museviler inisiasyonun yabancısı değildiler. Lonca sistemleri tamamıyle inisiasyona dayalıydı. Bu nedenle ne Babil yöneticileri ne de Yahudilerin kendileri bu okula devam etmekte mahzur görmediler. Böylece Yahudi din adamları, ne denli yozlaşmış olursa olsun, Ezoterizmi ve Hz. Musa aleyhisselâmın Ezoterik öğretisinde ne demek istediğini daha iyi anladılar. Ancak Tevrat'a getirdikleri yeni yorumda pekçok efsanenin öğretiye karışmasına da neden oldular.

Yahudilerin Babil tutsaklığı, Pers kralı Kyros'un Babil'i işgali (M.Ö. 530) ile son buldu. Kyros Yahudilere, ülkelerine geri dönerek mabetlerini yeniden yapmaları için izin verdi. Bazı kaynaklar, Pers kralının, o dönemde oldukça yaygın okluğu anlaşılan inisiasyon yöntemlerini, Ezoterizmin Zerdüşt dinindeki yorumunu bildiğini ve bu nedenle mabetlerini yapmak için Yahudilere izin verdiğini belirtmektedirler.

Kudüs'e dönen Yahudiler, eskisi kadar görkemli olmasa da, Kyros'un sağladığı maddi katkı ile yeni bir mabetin yapımına başladılar. Mabed yapılırken Yahudi rahipleri, tüm kutsal metinlerin ve Hz. Musa aleyhisselâmın on emrinin yazılı hale getirilmesi gerektiğine, aksi takdirde yeni bir kölelik halinde tüm dinin yok olup gideceğine karar verdiler. Böylece Ezra ve arkadaşları, daha önce değindiğimiz Tevrat'ın yazımı işlemine başladılar. Kutsal kitaba

Yazılar 318

Babil'de öğrenilen bir sürü efsanenin sokuşturulmasına çok küçük bir grup karşı çıktı ancak seslerini yeterince duyuramadılar. Bu grup Hz. Musa aleyhisselâmın eserini, Mısır hiyeroglif diliyle üç kat sır perdesi altında yazdığım ve öğretinin sırlarını da kendi seçtiği ve inisiye ettiği 70 kişilik bir gruba verdiğini açıkladı. "Kabbalacılar" denilen bu küçük grup ve onların inanırları bir şiire sonra Yahudi toplumundan tamamen tecrit edildiler ve sapkın olarak nitelendirildiler. Peki bu Kabbalacılar kimlerdi ve Hz. Musa aleyhisselâmın gerçek öğretisi neydi? (13).

Osiris Mabedinde inisiye edilmiş olan Hz. Musa aleyhisselâm, yeni dini de Osiris dini üzerine inşa etmiş, Saabi inançlarından da bir ölçüde faydalanmıştı. Ancak Osiris dininin gerçek sırları sadece inisiye edilen ve belli bir eğitimden geçen kişilerin anlayabileceği nitelikte olduğu için Hz. Musa aleyhisselâm da öğretisini müridlerine anlatabilmek maksadıyla nispeten basitleştirmiş, basitleştiremediğini de semboller kullanarak anlatmaya çalışmıştı. İşte Ezra'nın anlayamadığı ve değiştirerek Hz. Musa aleyhisselâm dininin bambaşka bir hüviyete dönüşmesine neden olduğu semboller bunlardı. Hz. Musa aleyhisselâm, öğretisinin yozlaşmaması ve sembollerin gerçek anlamlarının yok olup gitmemesi için eski bir yöntemi kullandı. **Müridleri arasından en uygun gördüğü 70 kişiyi seçti ve onları inisiye etti, zaman içerisinde eğitimlerini tamamladı ve sırların gerçek manalarını öğretti. Onlara, İbrani dilinde "kabul edilmişler" anlamında Kabbalacılar ismini verdi.**

Kabbala öğretisini benimseyen ve zorunlu göçler sırasında Yahuda çölünde kalan grupa Esseniler adı verilir. Ancak bu konu ilerde inceleneceği için Kabbala öğretisine geri dönelim.

Oldukça uzun bir süre Hz. Musa aleyhisselâmın gerçek öğretisini inisiasyon yöntemi ile takipçileri arasında yayan Kabbalacılar, yaşadıkları yerlerin İsmaililer tarafından işgal edilmesinden sonra, daha özgür davranabileceklerini gördüler. Ezoterik içerikli sufi tarikatların ortaya çıktığı bu çağda Kabbalacılar da ortamın özgürlüğünden yararlanarak, öğretilerini basılı bale gelirdiler. **Kabbalaların en önemli iki eseri M.S. 1200'lerde İspanya'da yazıldı. Müslüman Endülüs devletinde ortaya çıkan bu eserler "Zohar" ve "Seferitsire" idi**. Bazı araştırmacılar İslami Tasavvuf hareketinin Kabbala'nın da kökeni olduğunu öne sürmektedir. Ancak tam aksine, İslami Tasavvufu yaratan kaynakların başında, Mısır Hermetik inançları, Yunan Pisagor-Eflatun felsefesi kadar, Kabbala felsefesi de gelmektedir.

Kabbala'nın önde gelen kitabı Seferitsire'ye (14) göre Evren, çeşitli elemanların aracılığıyla yüce bir varlıktan tezahür etmiştir. Bu elemanların ilki, tanrının ışıksal varlığı olan Ateş'dir. İkinci eleman bu yüce ışıktan çıkan Ruh'dur ve sembolü Hava'dır. Üçüncüsü Su'dur ve havadan doğan su Oksijen ve Hidrojen'in bileşimidir. Bu sembolün Ezoterik anlamı, suyun yaşamı bünyesinde barındırdığıdır. Dördüncü eleman ise, ateşin katılaşmış türevi olan Toprak'dır. Seferitsire, dünyanın oluşumunda bu dört temel elemanın yanısıra, altı yan gücün de kullanıldığından bahsetmektedir. Bunlar dört yön, yani kuzey, güney, doğu ve batı ile iki kutup, yani aşağı ve yukarı yönlerdir.

Tüm evren yüce varlıktan sudûr etmiştir, halen onun içinde yüzmektedir ve herşey sonunda ona geri dönecektir. İşte bu nedenle tüm varlıklar birdir ve tüm insanlar kardeştir.

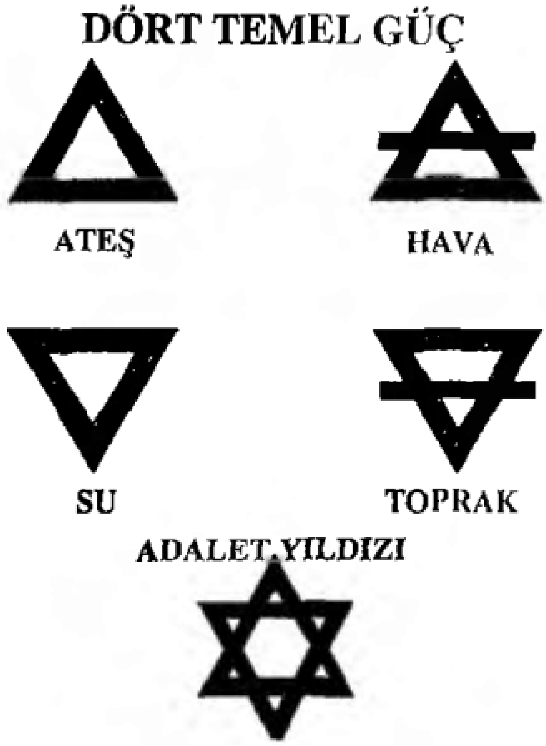
Kabbalacılar tanrı için, insanın idrakinin dışında anlamına gelen **"En-Soph"** kelimesini kullanmışlardır. Tanrının önsüz ve sonrasız olduğunu ifade eden bu kelimenin Mısır kökenli olduğu ve Yunanca'da "akıl ve hikmet" anlamına gelen "Sophus" kelimesiyle aynı kökten

geldiği sanılmaktadır.

Kabbalacıların diğer önemli eseri Zohar'da aynı Ezoterik anlatı daha da geliştirilmiştir. Zohar'a göre, yaşamın üzerine kurulu olduğu tüm sistemin amacı, tanrıdan bir parça olan ruhun tekamül ederek yine ona dönmesidir. Ancak kamil insanın, yani "Adam Kamon"un tanrıya ulaşması mümkündür. Her devirde mutlaka bir veya birkaç Adam Kamon bulunmuştur.

Adam Kamon olmak bireylerin sürdürdüğü yaşam tarzına bağlıdır. Evrende en güçlü yasa tekâmül yasasıdır. Ama bir diğer yasa daha vardır; o da varlıkların kendi iradeleri ile hareket edebilmeleri yasasıdır. Bu nedenle bir insanın Adam Kamon haline gelebilmesi kendisine bağlıdır. Ancak hiçkimse bir tek yaşam içinde kâmil insan olamaz. Ölümsüz olan ruh, bedenden bedene geçerek, mükemmeli arar. Mükemmeli, yani ilahi sırrı, ancak layık ise bulabilir.

Kabbalacılar, bir yandan İslam, diğer yandan da Hristiyan dünyasındaki Ezoterik öğreti ekollerini etkilemişlerdir. Avrupa Yahudileri arasında Kabbala inancı, Haddisimler ile su yüzüne çıkmıştır. **Halen günümüzde varlığını sürdüren Kabbalacılığın bu halka inmiş şeklinin din kitaplarında, Panteist inançlar açıkça gözlemlenebilmektedir.**

Kaynakça

1- SANTESSON Hans Stephan - "Batık Ülke MU Uygarlığı" - RM Yayınlan - İstanbul 1989 - Sf. 92

2- İNAN Afet - "Eski Mısır Tarihi" - İstanbul 1956 - Sf. 108

3- SCHURE Edouard - "Büyük İnisiyeler" - RM Yayınlan - İstanbul 1989 - Sf. 221

4- HOOKE Sanıuel Heiy - "Ortadoğu Mitolojisi" - İmge Yayınları Ankara 1991 - Sf. 122

5- SCHURE E. -İe- Sf. 229

6- SCHURE E. -İe-Sf. 233

7- SCHURE E. -İe- Sf. 235

8- SCHURE E. -İe- Sf. 246

9- Büyük Dinler ve Mezhepler Ansiklopedisi - İstanbul 1964 - Sf. 172

10- DE NERVAL Gerard - "Doğuya Seyahat" - Kültür ve Turizm Bakanlığı Ya-yınları - Ankara 1984 - Sf. 97

11- ÖRS Hayrullah - "Hz. Musa aleyhisselâm ve Yahudilik" - Remzi Kitabevi İstanbul 1966 - Sf. 232

12- ÖRS Hayrullah -İe- Sf. 265

13- ÖRS Hayrullah -İe- Sf. 338

14- Türk Mason Dergisi - Sayı 21 - İstanbul 1956 - Sf. 1095

Sh: 39-50

Kaynak: Cihangir GENER, Ezoterik-Batıni Doktrinler, Tarihî Gece Yayınları, Birinci Baskı: Haziran 1994, Ankara

EXODUS: GODS AND KİNGS- Göç: Tanrılar ve Krallar (2014)

Yönetmen: Ridley Scott

Senaryo: Adam Cooper, Bill Collage, Jeffrey Caine

Ülke: İngiltere, ABD

Tür: Aksiyon, Macera, Dram

Vizyon Tarihi: 12 Aralık 2014 (Türkiye)

Süre: 150 dakika

Dil: İngilizce

Müzik: Alberto Iglesias

Nam-ı Diğer: Moses | The Book of Exodus

Oyuncular: Christian Bale, Joel Edgerton, John Turturro, Aaron Paul , Ben Mendelsohn,

Özet

Ünlü yönetmen Ridley Scott'ın yönetmenliğini yaptığı film, Hz. Musa'nın hayatının önemli dönüm noktalarını konu ediniyor. On Emir (1956) The Ten Commandments filmindeki senaryosunun tekrar işlenilmiş gibi hali var.

Tevrat'ın bazı bölümlerinden esinlenerek yazılan hikaye, Musa'nın doğumu ve Mısır kraliyet ailesi tarafından evlat edilişiyle başlıyor. Sonrasında ise firavuna baş kaldırıp Mısır'da köle olarak çalıştırılan İbraniler'i serbest bırakılmasını sağlamasıyla başlayan ve ölümüne kadar geçen sürece odaklanıyor.

Senaryosunu Bill Collage, Adam Cooper ve Steven Zaillian'ın senaryosunu kaleme aldığı filmin başrollerini Christian Bale, Aaron Paul ve Ben Kingsley paylaşıyor

Filmden

Milattan önce 1300. İbraniler 400 yıldır Mısır'ın kölesi.

Mısır'ın heykellerini, şehirlerini, görkemini inşa ediyorlar.

Tüm bu süre zarfında vatanlarını unutmadılar. Ya da tanrılarını.

Tanrı da onları unutmadı.

**

Hitit Ordusu'nun 16 bin askerle Kadeş dışında kamp kurduğu doğru. Sebebi tam olarak bilinmiyor. Belli ki Hititliler sınırı geçmeye çalışıyorlar. Başka ne yapacaklar ki?

İstihbaratımıza göre bizim tarafımızdan saldırı öngörüyorlar. Saldırıya hazırlandığımızı düşünüyorlar, ki öyle bir şey yok. Yapmak istemediğim ve yapmayacağım Hitit Ordusu ile saray duvarlarının dışında savaşmaktır. Gelin.

- İç uzuvlar ne diyor?

- Bir şey demezler. İma ederler.

- Bu da yoruma açıktır.

- Yorumla o halde. Caydırıcı saldırıda kazanacak mıyız kaybedecek miyiz?

Evet mi, hayır mı?

Kesin değil. Ama kesin olan başka bir şey var. Savaşta bir lider kurtarılacak ve kurtarıcısı günün birinde liderlik edecek. İç uzuvlar ayrıca mantığı terk edeceğimizi ve kehanetlerin bize rehberlik edeceğini de söylemeli. Yüce Sekhmet, Firavun adına kadeh kaldırıyor ve Kadeş'teki Hitit zaferi için dua ediyor.

**

Musa! Musa! Musa! Musa. Ne oldu orada?

Hiçbir şey. Komutanlara da aynı şeyi sordum. Onlar da yalan söyledi. Sıkıldım artık.

- Bir şeyler olduğunu sanıyor. Ama olmadı.

- Yani?

- Baş rahibe ve onun kehaneti.

- Kimin kazanacağını göremediğini söyledi. Diğeri. "Bir lider kurtarılacak " Diye devam eden. Oğlumun hayatını mı kurtardın?

- Evet.

- Otur. "Teşekkürler" kafi değil ama teşekkür ederim. Alametlere ve kehanetlere inanmadığını biliyorum.

- Ama ben inanıyorum.

- Buna saygı duyuyorum. Fakat bu herhangi bir şey değil. Hiçbir mantığı yok.

Yazılar 322

– Çünkü benim kanımdan değilsin.

– Evet. **Benim varisim olamayacağın doğru. Olağan yoldan olmaz. Hiçbir şekilde olmaz. Nasıl düşünüyorsan düşün işte burada oturuyoruz. Kişinin kendi oğlu hakkında böyle söylemesi korkunç fakat liderlik için sana ondan daha çok güveniyorum.**

Hitit atlıları savunmamızı kırıp saldırılarına başladılar.

Kendimi düşmanla çepeçevre buldum.

Asker ya da kalkanım yoktu.

Hayatım uğruna umutsuz bir dövüşle yüzleşiyordum.

Sadece tanrıların yardımı ile saldırganları alt ederek

yeniden Ra Bölüğü'ne katıldım.

– Dur orada.

– Başka şekilde ifade etmek istediğin bir şey var mı?

– Yok.

– Devam edeyim mi?

– Hayır. Eminim gerisi iyidir. Sırada ne var?

– Pithom.

– Ne olmuş?

– Kölelerle ilgili bir durum var.

– Peki. Ramses?

– Ne?

Oraya git, vali ile buluş, etrafa bak ve rapor çıkar.

– Ben mi?

– Günün birinde senin olacak. Biraz ilgi alaka göster. Başka ne var?

– Valiyi görmeye ben giderim.

– Olmaz. Ben giderim.

– Senin görev yetkinin altında.

– Tüm generallerin yetkisi altında. Ben yaparım. Savaş alanında olanları unutabilir miyiz Ramses?

**

Eğer durum tam tersi olsaydı ben de senin hayatını kurtarırdım.

Biliyorum. Biliyorum. İyi atıştı.

Tanrılar hedef almana rehberlik etmiş olsa bile. Kanında birazcık zehir olması iyidir. Bir sonraki zehirli ısırık için seni daha az kırılgan yapar. Hatta belki de babamın zehri için.

**

Pithom'a hoş geldiniz. Kokuya alışırsınız. Görünüşe bakılırsa, vali kaynaklarının büyük kısmının keyfini çıkarıyor. Bu, herkesin istediği bir iş değil efendim. Pozitif kalmak için belli miktarda rahatlık zorunludur. Problem ne biliyor musunuz?

Bu günlerde insanlar çok uzun yaşıyor. Her yıl ölüm oranı, doğum oranının gerisinde kalıyor. Bu insanlar spor yapar gibi çoğalıyorlar. Problem mi bu?

İşgücünün yetişmesi yani?

Hayır. Elbette değil. Üretim için iyi. Elbette öyle ama bir noktaya kadar. Ama topluluk senin ölmeni isteyince, evet problem oluyor. Yani ya düzeni sağlamak için ya daha fazla asker vereceğim ya da sürüyü inceltmeye başlayacağım. Bu asılsız teori dışında bir şey olmadan insanları katledersen kaçınmayı istediğin bütün o olayları provoke edersin. Güzel, o halde bana asker verin.

- Gidip aşağıda konuşalım.

- Ne alaka?

Ayaklanmadan endişe ediyorsun. Endişen gerçek mi bir bakalım.

- Onlarla konuşarak mı?

- Onlarla konuşurken yüzlerine bakarak. Birinin gözünün içine bakarak hakkında çok şey söyleyebilirsin. Size İbraniler hakkında bir şey söyleyeyim. İşbirlikçi ve kavgacı insanlardır. Kendi dillerindeki Yahudi'nin anlamını biliyor musun?

- "Tanrı ile kavga eden."

- "Tanrı ile güreşen." Arada fark var.

Sizin kadar eğitimli olmayabilirim, siz de bunu hatırlatmak istiyorsunuz galiba. Ama bu adamlarla her gün uğraşıyorum. Ne konuştuğumum farkındayım.

Gelmek zorunda değilsin. Kendi başıma giderim.

**

Dur! Neden cezalandırılıyor?

Israrla sorun çıkarıyor efendim.

- Neden gülümsüyor?

- Acı hissetmediğini söylüyor efendim. Neden kırbaçlıyorsun o halde?

Gelişigüzel güzel toplanmadınız. İhtiyarları görmek istedim.

- Söyleyin, neye dua ediyorsunuz?

- Canaan'ı (Kenân'ı) tekrar görmek için. Canaan'ı tekrar görmek mi?

Hiç görmediniz ki. Ben gördüm. Mısır ordusundansa azılı kabileler tarafından iskan edildiğini gördüm. Yani oraya dönmeyeceksiniz ya da dönerseniz onlardansınız.

- Tanrı aksini söylüyor.

- Hangi tanrı?

Yazılar 324

Senin tanrın mı?

İbrahim'in tanrısı mı?

Özel olduğunuzu söyleyen tanrı mı?

Seçilmiş olduğunuzu söyleyen mi?

Gel buraya. Kalk. Gel. **Tanrı yanılıyor. İkna olmadığını görebiliyorum. Bu bir problem işte. Çünkü hayali inancın yanında bağnazlık bulunur. Onun yanında da ayaklanma, onun yanında da devrim.**

– Hepsi de ihtiyarlardan başlar.

İsmin ne?

– Seninki ne?

Söyleyeyim. **Bithiah'ın oğlu, Horemheb'in torunu Musa'yım**. Bunun ve geri kalanların ismini kayıt et. Sonraki grubu getirin. Benim ismim Nun.

– Efendim!

– Dur orada!

– Bırakın geçsin. İhtiyarların size söylemesi gereken bir şey var. Ama burada olmaz.

– Ne zaman ve nerede, söyle.

– İbadethanede, bu gece. Alın.

**

Serüveninizden sağ kurtulmuşsunuz görüyorum.

– Sizi yine beklettiğim için özür dilerim.

– Beklemiyorum.

– Taşocağı gezintiniz nasıldı?

– Güzel.

– Ne ile karşı karşıyayım gördünüz. Sizin için getirebileceğin herhangi bir başka kayıt var mı söyleyin?

Bunların hepsinin Memfis'e rapor edildiğini söyleyebiliyor musun?

Onayladı mı?

Yazıya geçirdin mi?

– Elbette. Kayıt altına alındı.

– Kontrol etmemin sakıncası var mı?

Elbette yok. Fakat yanlış olan ne anlamıyorum. Hoşunuza gitmeyen bir şey mi yaptım?

Yaptıysam sizi memnun etmemin bir yolu var mı?

Kral gibi yaşamayı bırakabilirsin. Sen kral değilsin.

**

ve Canaan topraklarını işgal edeceksiniz.

- Canaan zaten işgal edilmiş durumda.

- Tanrı geri döneceğimizi vaat ediyor.

- Mahkum olarak mı, tabutta mı?

- Özgür biri olarak

Topraklarında süt ve bal akıyor.

En azından dışarıda bekleyebilirler mi?

Tehlike arz etmiyoruz. Atların yanında bekleyin.

- Tesadüfe inanır mısın?

- Diğer her şey kadar.

- Bunun tesadüf olduğunu sanmıyorum.

- Ne değil?

- Pithom'a gelmen. Neden geldin?

- İş için. Otur.

Baban kim?

İsmini bilmediğini biliyorum. Tek bildiğin annenin adını söylemediği, firavunun ordusunda general olduğu. Bunun seni rahatsız ettiğini görebiliyorum. **Bu ilgini çekecek. General diye biri yoktu. Annenin, anne dediğin kadının çocuğu yoktu. Bir köle olarak doğdun.**

Gitme. Gitme. Benim gitmem senin gitmenden daha iyi. Gidiyorum. Şimdi gidersen daha sonra geri geleceksin çünkü bir şeyler yanlış biliyorsun. Bunu hep hissetmiştin.

- Lütfen.

- Herkes dışarı.

- Dışarı.

Yazılar 326

Senin doğum yılında bizi köleliğimizden kurtarmak için doğacak liderimizin doğacağına dair kehanet vardı. Ayrıca Memfis'de doğacak her İbrani ilk çocuğun öldürüleceğini söyleyen bir hüküm de. Annen ve baban bunun olmasını beklemedi. Kurtulmana dair herhangi bir şans hiç olmamasından iyiydi. Seni ablana teslim ettiler. Seni bir sepete koyup nehir kıyısına götürdü. Firavun Paramesse'in kızı Bithia'nın yıkandığını bildiği yerde suya bıraktı. Bithia seni ve ablanı, hizmetçi olarak, aldı ve kendi çocuğu gibi yetiştirdi. Muhtemelen seni sevdi de. Ama sana ya da başka kimseye gerçeği söylemedi.

– Sen İbranisin.

– Gerçeği öyle mi?

Gerçek şu ki, bu güzel bir hikaye bile değil. Ben de güya siz iyi hikaye anlatırsınız sanıyordum.

**

Sen, köle.

Sen! Bu bilgi için ödül mü bekliyorsunuz?

Bizim ödülümüz size hizmet etmektir.

Öyle dedi ama sizin aklınızda bunun ötesinde biraz para varsa geri çevirmezdik. Şuna ne dersiniz o halde?

Sizi öldürmesem ya?

Bu yeterli bir ödeme olur. Siz yok mu siz.

**

Lütfen terk edin. Lütfen.

– Nasıl geçti?

– Başka zaman konuşabiliriz. Şimdi de konuşabiliriz. Şayet ordunun asık suratlı hekimleri bir mola verirse. Otursana. Şehrin kayıtlarına göz gezdiriyoruz. Bu adam kesinlikle hırsız. Hayatın büyük ironilerinden biri, güç için dibi düşen adamlar onu kazanmak için en uygun, kullanmak için en uygunsuzlar oluyor.

– Sorun ne Musa?

– Hastasın. Seni rahatsız eden başka bir şey var. Bunu görebiliyorum. Yok. Başka bir şey yok. Tanrılar tarafından korun ve yenilen. Hayatının her anında. Sola doğru. Hayır senin soluna. Biraz daha. Biraz daha.

– Güzel.

– Epey yüksek. Anıtların anıt olmasının bir sebebi vardır. İlham verirler. Bu durumda ne gibi bir ilham?

Bu ve her durumda, güç. Her ne ise sesli söyle.

Pithom valisi dışarıda. Gündemimizde değil.

– Pithom'a geri gidebilir ta ki

– Hayır. Bunu halletmemiz lazım. İçeri çağırın. Yeni krala bağışlanmak için yalvarmaya geldiysen işe yaramayacak. Tutuklayın. Bekleyin lütfen. En azından cevap verebilir miyim?

Yalvarırım. Sizin çıkarınıza.

– Kısa tut.

– Tutarım. Kralla yalnız konuşursam. Tavsiyem, o ve diğer generallerin odayı terk etmesi yönünde. Gerçekten mi?

Tavsiyen öyle mi?

Sen onun danışmanı değilsin.

– Doğru. Sensin o.

– Doğru dedin. Musa. Musa. **Vali dışındaki herkes dışarı.**

**

Haberler kötü. İşte geldin. Vali. Adamı tutuklamamışsın. Baş danışmanının tavsiyesine uymadın. Hayır, adam gelmiş sonuçta. **İki korumanın saldırıya uğradığını ve birinin kurtulduğunu söyledi. Ben de umurumda olmadığını söyledim.** Sonra bana akıl almaz bir hikâye anlattı. Ona da çok güvenilir kaynaklardan anlatılmış. Üzerine gidince İbrani casusların söylediğini itiraf etti.

– Neden bahsettiğimi biliyorsun.

– Evet. Sen ne düşünüyorsun?

– Bence çirkin ve saçma bir durum. Evet.

– Evet! Senin, tüm o insanların, bir İbrani olması. Böyle bir hikayeye nasıl inanabilirim dedim?

İnanamazsın kuzen. Peki ya inanmamayı seçiyorsam Musa?

Ne yapmam lazım?

Bithia! Anne.

Adam hırsızın teki. Bunu oğlum ortaya çıkardı. Sen değil. Bunu da babana rapor etti, eğer kendisi ölmeseydi bu hırsızı asacaktı. Kendisinin servis ettiği mesnetsiz yalanlarına inanıyorsun. Tek istediğim gerçek olup olmadığını bilmek. Nutuk atmanı istemedim. Bunu daha fazla dile getirmek ona paye vermek olur.

– Ben bunu yapmayacağım.

– Soruya cevap ver.

– Evet mi hayır mı?

– Seninle mi konuşuyordum?

Getirin onu. İçeri getirin. Hemen! Miriam! Gel ve otur. Şimdi sana çok garip gelecek şeyler soracağım. Dürüstçe cevap vermeni istiyorum. Musa'yı nasıl bilirsin?

Nasıl olduğunu biliyorsun. Ve seni de nasıl bildiğimi. İkinizin de büyümenize yardım ettim.

– O halde onun ablası değilsin?

– Elbette değilim.

– İbrani de değilsin.

– Değilim.

Lütfen kolunu masaya koy.

– Ramses – Aptallık etme!

– Seninle konuşmuyorum! Onunla konuşuyorum. Tüm kolunu masaya koy Meryem. Teşekkürler. Ramses. Daha fazla ileri gitme.

– Gidersem ne olur?

– Daha fazla ileri gitme. Bundan kesin emin misin?

Ya elini çek ya da hemen kullan. Belki de soruyu sen cevaplamak istersin?

O halde devam ediyorum. Soruyu tekrar soracağım Miriam. Yine hayır diye cevaplarsan olacaklar için özür dilerim. Onun ablası mısın?

Hayır. Evet! Evet!

**

Onu öldürmek için sebebe ihtiyacın yok ama artık bir sebebin var.

– Bu ihanettir.

– O nasıl oluyor?

– Az önce bunu bildiğini itiraf etti ya.

– İtiraf değildi! Kolunun kesilmesini istemedi düpedüz. Bunu gözlerinde gördüm. Bu hikayeye inanmıyor. Ben de inanmak istemiyorum! Sen inanmak istiyorsun çünkü bu ondan kurtulmak için bir fırsat. Zaten hep kurtulmak istemiştin. Sürgün edilsin demedim, ölsün dedim. Gittiği yerde bunun olacağından eminim. Khyan. Annemle konuşmama izin ver.

Emredersiniz efendim. Gel Miriam. Kendisi için bir hiçten daha fazlası olmayan hizmetçisini her erkek korumazdı. Bu aileden olmayan biri kesinlikle yapmazdı. Ben dahil. Ben de duymak istediğini söylemezdim. O da söylemezdi. Biz seni bu kadar çok seviyoruz işte.

"Biz" mi?

– Bu doğru değil.

– Doğru. Seni nehre getirdiğimde bunu takıyordun. Bariz sebeplerden ötürü çıkarmıştım. Bu sensin. Annemiz ve senin arandaki bağ. Ablan hayatını kurtardı. Şimdi de sen onunkini. Moshe. Miriam. Üzgünüm efendim.

– Musa!

– Musa! Çalınacak bir şeyim yok. Atım öldü. At için buraya gelmedik Moshe.

**

Tiran Boğazı Kızıl Deniz

Biraz daha yukarıya. Ne yapıyorsunuz?

Durmayın, çalışmaya devam edin. Keçilerimiz için su getir. Hey sen. Sıranı bekle. Hayvanlarınızı yalaktan geri çekin. Tekrar sizindir.

– Nerelisin?

– Buranın batısından.

– Nereye gidiyorsun?

– Doğuya.

– Ne yaptın?

– Ne demek istiyorsun?

Suç falan mı işledin?

Saygısızlık etmek istemem ama kızlarınız beni biraz yemek için davet etti. Sorguya çekileceğimi söylememişlerdi. Özür dilerim. Merak ettim sadece. Eğer istersen yemekten önce temizlenebilirsin. Her nereye gideceksen gitmeden önce istersen geceyi burada geçirebilirsin. Teşekkürler. Memfis'e hiç gitmemiş ve hiç gitmeyecek birine orayı tarif etsene. Uygar demek istemem çünkü gücendirmek istemiyorum ama uygar bir yer. Orada keçilerden ve koyunlardan fazlası var.

– Burada da onlardan fazlası var.

– Gerçekten mi?

Nerede?

Özür dilerim. Kabalık ettim. Kabalık ettim.

– Burada yaşıyorum diye cahil değilim.

– Bunu görebiliyorum. Sana tek bir şey söyleyebilirim. Burası geldiğim yer ile bura arasındaki uzak ara en güzel yer.

– Demek gidiyorsun?

– Elbette. Benim gibi biri için burada bir şey yok. Ne zaman?

Bugün mü?

Bu anı zaman içerisinde hatırlayın. Bu yeminlerden sonra dünyaya şöyle diyeceksiniz. "Bu benim kocam." "Bu benim karım." – Ben Zipporah.

– Ben Musa.

– Seni kabul ediyorum Zipporah.

– Seni kabul ediyorum Musa. Senden başka kimse olmayacak. Sevmek seni tanımak. Güvenmek ise henüz bilmediğim. Saygı ile. Namusun ve inancın için. Bana olan daimi sevginde. Hayat topyekûn getirsin bize.

– Aşkımı vaat ederim.

– Aşkımı vaat ederim.

– Seni kim mutlu eder?

– Sen edersin.

– Hayatındaki en önemli şey ne?

– Sensin.

– Nerede olmayı tercih edersin?

– Hiçbir yerde.

– Beni ne zaman terk edeceksin?

– Asla. Devam edelim.

**

9 Yıl Sonra

"Kendine has" dedim. Lahitimi tartışmak istemiyorum aslında. Neden sürekli benimle tartışmak istediğini tartışmak istiyorum. Saygılarımla. Tahtı alırkenki ilk yapı emriniz olmalıydı. Tasavvur edebileceğiniz gibi büyük bir proje olacak. Görünüşe göre benim evim de öyle.

– Sarayla ilgili bir sorun mu var?

– Daha bitmedi işte. Artık bitmesi uzun sürmez. Ben o sırada burada bedevi gibi yaşarken aylar önce de bunu demiştin. Bitirin şu işi. Daha hızlı! Yoksa birini mi öldürmek zorundayım?

Bence fikrinizi açıkça belli ettiniz.

– İyi atış baba.

– Biraz daha yukarıya hedef al. Az kalsın oluyordu. Hiç en yukarısına çıktın mı?

Hayır. Çıkmak ister misin?

– Annem yasaklanmış olduğunu söylüyor.

– Kim tarafından?

– Tanrımız tarafından.

– Tanrımız. Bizi dağları tırmanmaktan men mi ediyor?

Bütün dağlardan değil. Sadece bundan. Tanrının dağı o.

– Kafasını karıştırıyorsun.

– Karıştırmayı denemiyorum. Oğlumuzun hiçbir şeye inanmadan büyümesi güzel mi?

Kendine inanarak büyümesi kötü mü?

- Bu benim inancım.

- Biliyorum.

- Ayrıca onun da.

- Anlıyorum.

- Büyüyünce kendi kararını verebilir.

- Evet.

- Tıpkı senin gibi. Şimdiden benim gibi zaten. Moshe.

Yardım et bana! Sanırım bacağım kırıldı. Bundan daha da fazlası. Ne dedin?

Kimsin sen?

Sen kimsin?

- Ben bir çobanım.

- Generalsin sanıyordum. Bir generale ihtiyacım var.

- Neden?

- Savaşmak için. Neden olacak?

Kiminle?

Ne için?

Bence biliyorsun. Bence halkına neler oluyor gidip görmelisin artık. Sen gidip görene kadar huzura ermeyecek. Yoksa senin fikrine göre onlar senin halkın değil mi?

Kimsin sen?

Benim. Benim.

Başına darbe aldın. Gördüğün ya da sonradan gördüğünü sandığın bunun bir etkisiydi. Kafamı çarpmadan önce fırtına başlamıştı.

- Fırtına değildi.

- Geçti artık, iyisin.

- Fırtına da bir şeydi.

- Farklı bir şeydi.

- Ama çocuk sadece zihnindeydi.

- Nereden biliyorsun?

- Nereden biliyorsun?

- Çünkü tanrı çocuk değildir! Neye benziyor o halde?

Tarif etsene onu. Benim gibi birine onu tarif et.

- Kulağa nasıl geliyor biliyor musun?

- Evet. Sanrısal geliyor. Evet. Evet.

Yazılar 332

– Biraz daha dinlenmen gerek.

– Evet, evet. Sana bir şey söylemem gerek. Sana bir şey söylemem gerek. Sana tam olarak dürüst olmadım?

– Hangi konuda?

– Kim olduğum konusunda. Ne yaptığım ve kim olduğum konusunda. Ve nasıl hissettiğim.

– Benim için hissettiklerin mi?

– Hayır. Hayır. O konuda dürüsttüm.

– Dinlen. Dinlen.

– Beni bırakma. Hayır. Hayır. Moshe. Gershom?

– Ne yapıyorsun orada?

– Hiç. Uyuyamıyorum.

– Benim için mi endişeleniyorsun?

– Evet. Endişelenme. İyi olacağım.

– Ne bu?

– Neye benziyor?

İçeri gel. İçeri gel! Tüm onlarla ne yapacaksın?

Seni tekrar göreceğimden emin olacağım. Onları yere bırakırsan beni sonsuza kadar görebilirsin. Bunun anlamı ne?

Bir zamanlar tanıdığım biri. Sonsuza kadar sürmeyecek. Seni tekrar göreceğim. Bana inanıyor musun?

Aferin sana. Asla insanların duymak istediklerini söyleme. Ama seni tekrar göreceğim. Bunu benim için saklar mısın?

Gershom. Gershom

lütfen bana bak. Nasıl bir tanrı bir adama ailesini terk etmesini söyler?

– Eğer sen anlıyorsan ben de anlarım.

– Anlamıyorum. Yani sorunu cevaplayamam. Bu, inanç anlamına geliyorsa inancımı seni elimde tutmak için takas ederim. Dokunma bana. Git. Git!

**

– Bağışlayacak sütün var mı baba?

– Evet. Nereden geldin?

Denizden geliyorum. Dar ve tehlikeli bir yol. Teşekkürler baba.

**

Joshua. Seni hatırlıyorum. Hala acı hissetmiyor musun?

Atlara göz kulak ol.

- Teşekkürler.

- Tekrar hoş geldin kardeşim. Aaron. Senin kardeşin. Ithamar. Ithamar, bu senin meşhur amcan Musa. Bir zamanlar Mısır prensiydi.

**

Yazılar 334

Ben iyiyim. Herkes iyi. Çok güzel uyuyorsun evladım çünkü sevildiğini biliyorsun. Ben hiç böyle güzel uyumadım.

Artık sana Yüce Ramses diye hitap etmem gerektiği söylendi.

- Musa. Hayattasın. Hayatta olduğuna sevindim.

- Gerçekten mi?

Bu yüzden mi beni öldürmeleri için iki suikastçı gönderdin?

- Annemdir.

- Onu suçlama.

- Evet. Senin ölmeni o istiyordu. Bulacağın yere kılıcın neden saklandı sanıyorsun?

Musa. Buraya tahtını almak için gelmedim. Bunun, o çok endişe ettiğin kehanetle alakası yok. Başka bir şey var. Bana burada durumların çok kötüye gittiği söylendi. Durumlar her zaman olduğundan daha iyi Musa.

- Hayır.

- Düzen var.

- Düzen mi?

Kölelerin cesetleri gündüz gece yakılıyor artık. Kendi gözlerimle gördüm. Buna düzen mi diyorsun?

- Köle onlar.

- Hayır değiller.

- Ne bekliyordun ki?

Onlar Mısırlı, Mısırlılar gibi muamele görmeliler. Aynı haklara sahip olmalı, çalışmaları için para almalılar. Yoksa onları azat etmek zorundasın. Onlar Mısırlı değiller. Köle onlar Musa. Başka ne bekliyorsun ki?

Birden bire bırakılsalar ne yapacaklarını bilmez şekilde kendilerini hayvanlar gibi bulurlar. Onlar hayvan deme sakın! Dinle. Yalnızca ekonomik bakış açısından bile istediğin şey en küçük tabirle epey güç. Basit bir evet duymayı beklemiyordum. Ama basit bir hayır da duymak istemiyorum. Bana bunu mu söylüyorsun?

Hayır mı diyorsun?

Hayır demiyorum. Zaman diyorum. Zaman.

- İbranileri dinliyorsun.

- Dinlemiyorum. Kiminle konuşuyorsun?

Tanrıyla. Tanrıyla.

Hangi tanrıyla?

**

Teklifini cidden hesaba almıyorsunuzdur. Adamın biri boğazınıza hançer dayarsa bu bir teklif mi olur Bakan?

- Olur mu?

- Yanıldığımı kabul ediyorum.

Bu bir emir. Aklını kaybetmiş. Bir tanrı bulmuş. Kendi tanrısını. Bizimkilerden değil. Musa'nın Musa'nın ölmesini istiyorum.

- Duydunuz mu beni?

- Evet.

- Gidin o halde. Ayrıca. Ailesinin de.

**

Musa. Musa nerede?

Musa?

Musa nerede?

Musa. Ailesi. Neredeler?

Bu Musa değil. Bunlar da ailesi değil. Bunlar sorulan "Musa nerede?" basit sorusuna "Bilmiyorum." diye cevap veren bir adam, karısı ve çocuğu. Bu görüntüyü eve götürün bu gece yarın bu zamanlar bu ailenin yerinde başka bir tanesinin olacağını bilerek onu neden koruduğunuzu tartışın. Ertesi gün başka bir tane daha. Sonraki gün bir tane daha. Belki de sizin aileniz olur. Devam et.

**

- Savaşa katılmak istiyorum.

- İçeri geç. Dizini kullan Joshua. Güzel oldu. İki göz de açık! Oku yerleştir! Çek! Bırak! İleri. Oku Yerleştir. Çek. Bırak! Çek! Bırak! Çek! Bırak! Tekrar!

Yazılar 336

İki çeşit savaş vardır. İkisinde de sayı etkilidir. Sayıca çok üstünseniz düşmana kafadan saldırırsınız. Kalbini bıçaklarsınız! Daha az sayıdaysanız kenarlardan gelirsiniz. Kalbe pompalanan kanı kesersiniz.

- Ordu ikmal hatları.

- Hayır! Halkın ikmal hatları. Yiyecekleri, arazileri, refahları.

- Bununla ne kazanılır ki?

- Her şey. Sadece Mısır halkı taleplerimizi ona kabul ettirebilir. Özgürlük için ona evet dedirtmek için halkı zorlamamız gerek.

- Evet mi?

- Evet.

- Evet mi?

- Evet. Benimle beraber! Hazır. Bir şey yapmayacak mısın?

Öyle bir şey demedim.

- Nerelerdeydin?

- Başarısızlığını izliyordum. Yıpratma harbi zaman alır. Bu hızda giderse yıllar sürecek. Bir nesil sürecek.

- Ben o kadar süre savaşmaya hazırlıklıyım.

- Ben değilim. İlerleme kaydediyoruz sanıyordum. Şimdi de sen sabırsız davranıyorsun. 400 yıllık kölelikten sonra hem de. Şu ana kadar burada oturup hiçbir şey yapmaya bir ben miyim?

Askeri harekât hakkında bazı şeyler bilen benim. Yine de beni dinlemeyeceksen neden beni ailemden ayırdın?

Ben ayırmadım?

Sen ayrıldın.

- Bana ihtiyacın yok.

- Belki de yoktur.

- Ne yapayım peki?

Hiçbir şey mi?

- Şimdilik izleyebilirsin.

**

Kutsal tanrıça Kebechet, bize hayat veren nehrimizin arınması için acizane, senden ricada bulunuyorum.

- Ne kadar sürecek?

- Uzun süre değil. Ama bundan daha uzun. Ramses. Ramses! Evet!

- Yeter!

– Bir şeyler yap! Altı üstü kurbağa. Geri çekil. Geri çekil. Kirli. Hayır, hayır. İçme sakın. Kirli.

Bildiğimiz gibi Nil Nehri belli miktarda kil taşır. Bu yıl her zamankinden de fazla. Akıntılarda sürükleniyor, nehir yataklarına yerleşiyorlar, ve timsahların vahşi kavgaları sonucu tepiliyorlar. Bu tepmeler sadece suyun rengini önemli ölçüde değiştirmiyor ayrıca balık ölümlerini de işaret ediyor. Ama bildiğimiz gibi kurbağalar zorda kalırlarsa sudan çıkabilirler. Ki çıktılar. Fakat yine de kurbağaların suya ihtiyacı vardır ve şehrimizin sokaklarında su bulamadıklarında – Ne yaparlar?

– Ölüler mi?

– Ölürler! Sonra çürürler. Sonra da sivrisinekler, kurtçuklar ve sinekler ortaya çıkar. Ve sonra Sonra ne olur?

Sinekler de ölür.

– Konuş.

– İbranice. İbranice mi?

Okusana.

Bu felaketler Tanrı'nın işidir.

Ve daha henüz bitmediler. Daha da kötü olacak.

İki tarafın da yararına anlaşmaya varmamız gerekli. Demek Tanrı'nın işi.

Alın size benim anlaşmam. Çalışma kotaları ikiye katlanacak ve tuğlalarınızı yapmak için hasır almayacaksınız. Belki tanrınız bunu sizler için temin eder.

******

İlk başta etkilenmiştim. Artık değilim. Bu herkesi etkiliyor.

Kimi cezalandırıyorsun ki?

**

Neyi var?

Hasta. Ne bu?

– Sen mi yaptın bunu?

– Ben yapmadım.

– Sen mi?

– Hayır, hayır. Ne oldu ona?

Tıpta büyük gelişme gösterdik. Yine de hala tam olarak anlayamadığımız birkaç tane gizli hastalık var. Hayvanlar da istisna değiller ve bazı tahminler var. Bu illetler en küçük canlılardan geçiyor olabilir.

– Tıpkı – Sinek gibi. Son zamanlarda hiç nehirden çıktın mı?

Kebechet'e ve altı tanrıya tekrar çağrıda bulundum.

**

Yazılar 338

Bu mudur yani?

İşini bitirdin mi?

Ben bitirdim. Yokluğunla bir şey mi demek istiyorsun?

Bunun anlamı beni aşağılamak mı?

Çünkü öyle olmayacak!

**

Evvelki raporlar 2 bin dönüm mahsulün kayıp olduğunu belirtiyor. İaşe zabiti, sivil ambarına ilave bölüştürme iadesi yapmamızı önerdi. Merhamet göstergesi olarak. Halkınız açlıktan ölüyor.

- Benim de ölmemi mi öneriyorsun?

- Hayır. Halkın epey suyu var. Dayanırlar. Hedef al! Atış! Hedef al! Atış! Sen misin?

**

Musa?

Kardeşim?

Pazarlık yapmaya mı geldin?

Çünkü sana bir teklifte bulunmaya hazırım. Bir şey daha olursa sana kendi vebamı getireceğim. Gördüğün gibi her İbrani çocuk, henüz yürümeyenler asla yürüyemeyecekler. Çünkü onları Nil'de boğacağım. Tıpkı senin boğulmuş olman gerektiği gibi. Buna senin sebep olmadığını mı söylüyorsun?

Tanrın mı sebep oldu?

Tanrı benim! Tanrı benim! Öldürme konusunda kim daha etkiliymiş görelim. Sen mi?

Bu Tanrı mı?

Yoksa ben mi?

**

– Gelmen iyi oldu.

– İstediğini verecek mi?

Henüz değil. Ama halkı ona sırtını dönüyor.

– Peki ya ordusu?

– Onlar da dönecek.

– Katılmıyorum.

– Daha kötü bir şey daha olmalı.

– Ben de buna katılmıyorum.

– Bundan daha kötüsü – Ne olur?

Ne söyleyecektin?

Acımasız mı?

İnsanlık dışı mı?

Beraber büyüdüğüm insanları bu kadar acı çekerken görmek kolay değil. Peki ya beraber büyümediğin insanlar?

Onlar için ne gibi bir fikrin vardı?

Hala onları senin olarak görmüyorsun değil mi?

Ramses'in arkasında bir ordu olduğu sürece bir şey değişmeyecek. Bundan daha ötesi intikam olur! İntikam mı?

400 yıllık gaddar zapt etmeden sonra mı?

Firavunlar kendilerini yaşayan tanrılar sanıyorlar, et ve kemikten fazlası değiller. Onları dizlerinin üzerlerinde "dursun" diye yalvarırken görmek istiyorum! Bir elçi ile konuşmaktan yoruldum!

General! Ramses'in son tehdidini duydum. Dur sana bundan sonra ne olacağını söyleyeyim. Hayır, olmaz. Bunu yapamazsın. Bunun bir parçası olmak istemiyorum!

**

Yazılar 340

- Dur! Bekle!

- Musa?

Bırakın.

- Khyan.

- Musa.

- Seni öldürebilirdim.

- Sanmıyorum. Bizzat kendin yapmadığın sürece elbette. Askerlerin içeri girmeme izin verdi.

- Artık pazarlık yapmayacağım.

- Pazarlık için burada değilim. Benim kontrolüm dışında bir şeyin olacağını söylemeye geldim. Binlerce sivili etkileyecek bir şey olacak. Senden istediğim şeyi kabul edip gün batımına kadar halka duyurmadığın sürece seni de kişisel olarak etkileyecek bir şey. Bana arkanı dönme sakın Ramses! Bunun senin ve benimle alakası yok. Bunun çok daha ötesinde. Bu Mısır'ın hayatta kalmasıyla ilgili. Anlıyor musun?

Gün batımı. Bundan sonrası çok geç olacak.

- Ne için çok geç?

- Çocuğunu koru.

- Bu gece çocuğunu koru.

- Çocuğumu mu?

Bu bir tehdit mi?

Bu bir tehdit mi Musa! Musa!

**

Herkese bu gece bir kuzu kesmelerini, kuzunun kanıyla kapılarını ve kapı sövelerini işaretlemelerini söyleyin.

- Neden?

- Yanılıyorsam kuzulara yazık olur. Haklıysam onları sonsuza kadar kutsayacağız.

**

Bennu?

Bennu?

Hayır! Ramses?

**

Ramses. Ramses.

Olamaz! Zechariah?

Zechariah?

**

Diz çökün!

– Defol!

– Katil! Çocuk katili! Çocukları dün gece öldü. Benimki de. Bu mu senin tanrın?

Çocuk katili mi?

Ne tür bir bağnaz böyle bir tanrıya tapar?

Dün gece hiçbir İbrani çocuk ölmedi.

Defol. Git. Hepiniz! Gidin!

İstediğiniz buysa Canaan'a gidin. Hayaliniz olan vatanınıza geri dönün. Ama gidin!

Sen nasıl emredersen.

**

Benim geldiğim yol bu. Buradan Kızıl Deniz'e doğru güneye gideceğiz. Boğazlar burada. Alçalma hareketinde yürüyerek karşıya geçebiliriz. Neden böyle güzel uyuyorsun biliyor musun evladım?

Çünkü sevildiğini biliyorsun. Saygısızlık olmasın ama eğer 400 bin köleyi yeniden ele geçireceksek üç bölükten daha fazlasına ihtiyacımız olabilir. Kimseyi yeniden ele geçirmeyeceğiz. İleri! Dinlenmeliyiz. Olmaz. Denizi geçene kadar güvende değiliz. Moshe! Ramses. 4 bin adam. Bin tane de atlı araba.

– Ne kadar gerimizdeler?

– 4 gün. Atları dinlendirmezlerse daha az.

Ramses! Ramses! Adamları ve atları dinlendirmeliyiz.

Boğazlar bu tarafta. En uzun, en kolay yol batı yakasının aşağısında. Ya da dağlara doğru gideriz. Dağlara mı?

Neden?

Neden bu yolu takip etmiyoruz?

Edebiliriz ama Ramses de edebilir. Dağ geçitleri tehlikeli. Ama Ramses'in atlıları için çok dar. Takip edemez. Bu bize zaman kazandırır. Tanrı sana ne diyor?

– Dağları.

– Başarabilir miyiz?

İleri!

**

Buradan sonra hangi yol?

Burada bekleyin.

Yardımına ihtiyacımız var. Nerede olduğumu bilmiyorum. Yardım etmeyecek misin?

Yardım etmeyeceksin.

Bu taraftan! Yürüyün!

Yazılar 342

Bu taraftan!

- Emin misin?

- Oldukça eminim. Teçhizatlarımız ve atlılarımızla oradan geçebileceğimize emin misin yani?

Onlar geçebileceklerini düşünmemişler. Onlar ne bilir ki?

Daha önce buraya hiç gelmediler. Musa gelmiş olabilir.

**

- Deniz kabarma mı alçalma mı hareketi?

- Önemi yok.

- Burası boğazlar değil değil mi?

- Değil.

- Nerede olduğumuzu biliyor musun bari?

- Evet! Önümüzde denizin, arkamızda bir ordunun bulunduğu dünya üzerinde bir noktadayız. Şimdi ne olacak?

Ordu olsun ya da olmasın dinlenmemiz gerek.

**

Hepsini yanılttım. Ailemi terk ettim. Seni başarısızlığa uğrattım. Olduğumu sandığım kişi değilim.

**

Sorun ne?

Akıntı. Çok güçlü. Buradan karşıya geçmemiz gerek. Hemen şimdi geçmeliyiz! Buradan geçeceğiz. Buradan geçeceğiz! Hazırlıklarınızı yapın! Buradan geçeceğiz. Git söyle onlara! Git hadi! Emirlerin Mısırlı kırbacının kamçısı gibi.

- Artık köle değiliz.

- Hal böyleyken özgür de değilsiniz. Canaan fikrini kayıp etmişsiniz. Atalarınızın topraklarının. Güveninizle beni onurlandırdınız. Ben de şimdi sizi inancımla onurlandıracağım. Beni takip edin ve özgür olun! Burada kalırsanız perişan olacaksınız. Korkmayın! Tanrı bizimle!

- Gidin ve hazırlanın!

- Gidin! Tanrı bizimle! Yayın bu kelamı! Buradan geçiyoruz! Olabildiğince çabuk eşyalarınızı toplayın ve gruplara ayrılın. Çabuk olun!

**

Hadi! Hazır olun! Sağa doğru, sağa doğru! Sıkı dur! Devam edin! Korkacak bir şey yok! Endişe etmeyin! Güvende olacaksınız! Sağa doğru devam et! Sağa doğru devam et! Ramses! Dur! Dur! Dur! Gidin. Sürmeye devam edin! İleri! Orada.

Joshua! Aaron! (Harun)

Kaçın!

– Herkes kaçsın! Yürüyün!

– Kıyıya koşun! Moshe. Gitmek zorundayız! Ramses! Ramses!

– Sür!

– Ramses dur! Hepiniz! Geri dönün!

– Geri dönün!

– Khyan! Gidin siz.

– Kardeşim – Hemen gidin. Bu bir emirdir! Gel hadi!

Asla başaramayacaksın! Yürü! Daha hızlı! Sadece ben varım burada. Otur.

– Ailem buradan uzakta değil.

– Ailen mi?

Diğer ailem. Karım ve oğlum. Düşünüyordum da belki onları ikna edebilirim. Bize katılmaya ikna edebilirim. Ama muhtemelen bu akıllıca olmaz. Elbette onlar da gelmeli. Gidecek daha çok yolumuz var. Pek çok şey olabilir. Ve sonra. Oraya ulaşacağız, oraya ulaşırsak. Canaan'a yerleşmemize izin vereceklerini sanmıyor musun?

Bizi istilacı olarak görecekler. Başka seçenekleri olmayacak. Biz de her kavim kadar büyüğüz. Bir ulus kavmi kadar büyük olmamız beni daha çok endişelendiriyor.

– Neden?

– Bu kadar çok insan var. Sormak zorunda mısın?

– Ama hepimizin amacı aynı.

– Şimdilik. Kaçmayı bıraktığımızda ne olacak?

Yüce Ramses. Teşekkürler. Gershom. Söylediğin şeyi yaptın mı?

Ne söylemiştim?

İnancını beni elimde tutmak için takas edeceğini. Hayır. Güzel. İnancına her zamankinden daha çok ihtiyacın olabilir. Kim bunlar?

Halkım. Seni kim mutlu eder?

Sen edersin. Hayatındaki en önemli şey ne?

– Sensin.

– Sensin. Seni ne zaman terk edeceğim?

Asla. Devam edebilir miyim?

Et. Sence bu ne?

Hemfikir olmasaydım yapmazdım. Doğru. Öyle olduğunu fark ettim. Her zaman benimle aynı fikirde olmuyorsun. Sen de öyle. Ben de fark ettim. Gene buradayız, hala konuşuyoruz.

Yazılar 344

Ama uzun süreliğine değil. Bir lider sendeleyebilir. Ama kaya dayanacaktır. Bu kurallar senin yerine onlara rehberlik edecek. Hemfikir değilsen çekici yere bırakmalısın.

KİMDEN YARDIM BULACAK GÜNAHKÂRLAR?

Nihayetinde şu son yıllarda beni motive eden, imanımdı. Allah'a ve ahirete inanıyorum, onun için ölümden korkmuyorum. Cennete gideceğimi ve o zaman başkaları için de Allah Teâlâ'dan şefaat dileyeceğimi biliyorum. Sadece bu kadar da değil: Yaklaşık beş milyon insan için şefaat dileyebileceğime inanıyorum.

Belki bunu yazmamaksın. Sonra yine felâket olur. Anlaşılmaz, ciddiye alınmaz.

Bunu söylediğinizde hepimizin güldüğünü ekleyeceğim, başta da bizzat sizin kahkahalar attığınızı.

Ama ben ciddiyim. Allah Teâlâ'nın her şeye kadir olanın adıyla, hissediyorum ki, tekrar dirildiğimizde O beni kendine çağıracak ve diyecek ki:

"Ey Nasr, Na'ime'nin oğlu," –annemin adı buydu– ***"yükümlülüklerini yerine getirdin mi?"***

"Allah'ım, çabaladım," diye cevap vereceğim. ***"Her şeyi yaptığımı iddia edemem. Çabaladım."***

"Hatalı hiçbir şey yapmadın mı?"

"Tabiî kusurlarım oldu. Kimin yok ki? Fakat Sen, Allah, bağışlayan ve esirgeyensin."

Allah Teâlâ, eziyet etmek için yaratmadı bizleri. Cehennem azabından bahseden tüm âyetler, sadece insanı eğitme maksadını güderler. Şarap şairi Ebu Nuvas der ki:

Ey Rabb! Eğer günahlarımın sayısı sonsuz ise,

Biliyorum ki, Senin merhametin onları aşar.

Eğer sadece doğru yapanlar sahipse,

Sana sığınma hakkına,

Kimden yardım bulacak günahkârlar?

Sh:203-204

**

DÜNYA HALİ

Nasıl bir kedisin sen,

Doğar doğmaz yavrularını yer,

Ondan sonra tekrar yavru istersin

Ahmed Şevki

Yazılar 346

Kaynak: İslâm'la Bir Yaşam, **Ein Leben mit dem İslam,** ANLATAN: Navid Kermani, Arapça'dan Almanca'ya Çeviren: Şerife Mecdi, trc: Celâdet Moralıgil, 1. BASKI 2004, İstanbul

OMG: Oh My God! (2012) "Aman Tanrım"

Din bezirganlarının din ve hayatını sömürmesi üzerine çekilmiş olan Amerikan yapımı olan THE MAN WHO SUED GOD (2001) İlâhi Dava filminin Bollywood versiyonu.

Dinden çok dini hayatın istismarının irdelenmesi üzerine kurgulanmıştır. Bu film sizdeki dini duyguları zayıflatma yerine ruhban sınıfının iktidarı karşısında alınması gereken tavrı ve düşünceyi öğretiyor.

Yönetmen: Umesh Shukla

Senaryo: Bhavesh Mandalia, Umesh Shukla

Ülke: Hindistan

Tür: Komedi, Dram

Rating: 8.1

Vizyon Tarihi: 28 Eylül 2012 (Hindistan)

Süre: 125 dakika

Dil: Hintçe

Müzik: Himesh Reshammiya

Oyuncular: Akshay Kumar, Paresh Rawal, Mithun Chakraborty, Om Puri, Apoorva Arora

Özet

Dükkanı deprem yüzünden yıkılan adam sigortadan parasını alamayınca Tanrıyı dava eder. Tanrının yeryüzündeki temsilcileri olan din adamlarıda davaya dahil olurlar. Davayı kazanabilmesi için Tanrı bu adama yardım edecektir..

Yorumlar Dinlerin, insanların çaresizliği üzerinden din insanlarınca pazarlandığı ve tanrının da bu süreçte markalaştığı üzerine kurulu film tüm dinlere eşit mesafede durmaya çalışırken, doğal olarak içinden çıktığı toplumun büyük bir kesiminin dini olan Hinduizmi ana hedefi haline getiriyor. Bunu yaparken de yer yer İslamiyet'e, yer yer Hıristiyanlık'a lafını söylüyor.

Filmin konusunun parlak bir çıkış noktası olmakla birlikte kurgu ve replikler o kadar sığ kalıyor ki, en basit din insanları, bir nevi dini ticaret işine çevirmiş olan en basit din tüccarları bile baş karakter "ateist" Kanji'yi rahatlıkla dillerine dolayabilir, rahatlıkla "madara" edebilirler. "Oh My God" çok zor bir konunun, binlerce yıldır birikerek, kirlenerek, yozlaşarak bugünkü haline evrilen kemikleşmiş bir olgunun-kurumun karşısında yer almayı misyon ediniyor. Maalesef film başından sonuna bu ağır misyonun altında eziliyor. Parlak sorular ortaya atamıyor, izleyeni düşüncelere gark edemiyor, sorgulatamıyor.

Görsel efektlerdeki başarısızlığı görmezden gelsek, Bollywood'un dans ve müziklerini hoş görsek dahi filmi iyi film olarak görmek mümkün olmuyor. Film ancak kuru sofuları çileden çıkartmaya ve onlara kendilerinin bilge olmadıklarını göstermeye yarayabilir. Başka da bir şeye yaraması mümkün görünmüyor. Belki kapanış cümlesinden Gorkivari bir çıkarım yapılabilir;

Yazılar 348

"İnsanlar Din için değil, Din insanlar için vardır" fikriyle ortaya çıkmış bir film... Hint çıkışlı olduğundan daha çok Hinduları eleştirse de diğer dinleride konunun içine katıyor.Açıkçası hem fikir olduğum bir konu, inancını kimseye kanıtlamak yada göstermek zorunda değilsin.

İnanıyorsan "bağış" yapmalısın fikrinden yola çıkan din temsilcilerin, yoldan çıktıklarını, gözlerini şan, şöhret ve para arzusu boyadığını; bu yüzden yapılan bağışların hayırlı işlerde kullanılmayıp kendi ihtiyaçlarını karşılamaya anca yetmeye başladığını anlatıyor.

"Ben inandığım için size bu kadar para ödediysem, tanrıdan gelen doğal efetler sigorta kapsamı dışındaysa zararımı, siz din temsilcileri ödemek zorundasınız." diyen Kanji, dava açıyor. bu dava sebebiyle toplumda dışlanan Kanji'nin yaşadığı olayları ve dava sürecinde din adamlarının gerçek yüzleri ortaya çıkıyor...

Filmden

Sen benim kalbimdesin.

İster alacakaranlıkta olsun, ister şafakta.

İster aydınlıkta ister Sen benim kalbimdesin.

İster alacakaranlıkta olsun, ister şafakta.

İster aydınlıkta ister karanlıkta olsun.

Sen hep yanımdasın.

**

Annemin son dileği tüm ailesiyle birlikte Bhajan Mandli grubunu Badrinath gezisine götürmekti. Lütfen gelin. Tabii ki. Lütfen bizimle geziye katılın ve annemin ruhuna dua edelim. Annem benim.

Neden ruhlar öldükten sonra rahatsız oluyorlar ki?

Yani, insan ölünce bütün sorunları sona erer. Huzursuzluk neden ki?

Öyle değil. Farz edelim ki ölen insanın yerine gelmemiş bir dileği var.

Ne olacak?

Oğlu dileğini yerine getirecek. Geziye gitmiyorsun. Anladın mı?

Annesi iki yıl boyunca hastanedeydi. Hiç mi aklına gelmedi. Amerika'da dolarları alıyordu. El aleme maskara olur. Annesinin ruhu için değil. Sakın agresif takılayım deme ha gitmek yok. Anladın mı?

**

- Alo.

- Alo, biz oruçluyduk. Sen bize içki mi verdin?

Oruçlulara içki serbesttir. O, şeker kamışından yapılıyor. Enerji verir, ve biraz da sersemletir.

- Seni alçak! Kapat şu telefonu!

- Sen hiç öğrenemeyeceksin. Shravan ayında küfür ediyor. Gördün mü?

Gerçekler içkiden bile acı.

Şakanın da bir sınırı var. Baba, lütfen. **Dünkü yaptıkların annemin inancına göre günah. Ve annem bugün kefaret ödemek için aç kalacak. Bilmek istiyorum. Aç kalarak benim günahımı nasıl ödeyecek?**

**

– Bu biblo nereden çıktı biliyor musun?

– Nereden?

Badrinath tapınağı inşa ederken. Ne diyorsun sen?

Dwarka'dan yaya olarak yola çıkar. Ve öğleden sonra, güneşin kavurucu sıcaklığında ona bir sürahi su verdim. Çok memnun kaldı. Ve o bana bu bibloyu verdi. Ve bu biblo bana iyi şans getirdi. Bunu, Bhooleshwar'da, 3 odalı bir evden almıştım. Teraslı.

Teraslı.

İnanılmaz!

Bay Kanji, bu bibloyu bana sat. Benim başım büyük bir belada.

Taptığım tanrımı satmayı düşünmek bile bana cehennem azabı getirecek.

Tanrımı satmak mı?

Baksana ne diyor. Seni yaramaz Tanrı.

– Dikkatle dinle.

– Evet. Flüt sesini bile duyabilirsin. Şimdi flüt çalma zamanı.

– Sen ne diyorsun?

– Özveriyle dinle. Dinle, Mathura'nın yankısını duyabilirsin. Rajastan, Om Sai Ram. Duydun mu?

– Duyuyor musun?

– Evet, evet.

– Şimdi bırak.

– Lütfen bu bibloyu bana sat, Bay, Kanji.

Bu bibloyu gözümün önünden ancak özel bir insan olunca ayıracağım. Seçilmiş biri. Kim o?

Bilge bir adam, bu biblo için Sai Rajasthan'dan büyük bir insan gelecek demişti.

– Bu inanılmaz.

– Ne?

– O benim.

– Hayır, hayır. Bak, işte arabam orada. RJ, Rajasthan. Üzerinde de`Om Sai` etiketi var. Bu doğru. Adın ne demiştin?

– Bhanwar Lal.

Yazılar 350

– Bhanwar – Mahadev bu o.

– Ne?

– Kim?

– Bu o.

– Ne oldu?

– Bilge adam senin adını yazmış.

Bak. Bhanwar Lal.

Ben burada yazılanların tek harfini bile okuyamıyorum. Madrasice yazılmış. O, Madrasiliydi, ve Dwarka yaşamış, ama bak

Bu inanılmaz. Bu biblo artık senindir.

Teşekkürler. Harika.

– Kanji para?

– Bhanwar Lal. Sen sadece dinliyorsun ama hiç anlamıyorsun. Ben, bu biblonun parasını kendim için istemiyorum. ama bilge adama ödeme yapmak zorundayım.

Evet, tabii ki. İşte, 100 rupi.

– 100 rupi mi?

– Mahadev, Mahadev. Bu bağlılıkla ilgili bir şey, hiç kimseyi zorlayamayız. O zaman ne kadar vardı biliyor musun?

Sadece 20 rupi. Sadece 20 rupi, hatırlıyor musun?

Peki ne yaptım biliyor musunuz?

Altın zincirim vardı, ben de çıkarıp ona verdim. Bu bir inanç meselesi. Ne versen azdır. Ne versen azdır.

Vay be, bu nasıl bir düşünce.

Ben sadece altın zinciri değil, altın yüzüğü de vereceğim. İşte bu.

– İşte, buyurun.

– Harika. Her şeyi alın.

– Her şeyi.

– Al bunu da. Vay, vay, vay. Tanrı seni korusun. Korusun.

**

Şimdiki biblo nereden olacak?

Mathura'dan, başka nereden olacak?

Sri Kanji Lalji Mehta yaşasın.

Yaşasın.

Bu insanlar bu gibi oyuncaklara inandığı sürece biz zengin oluruz. Kanji, bu tanrı biblosu, bu oyuncak değil.

- Tanrı, sadece bir yanılsama.

**

Gidilmeyen tek bir yer kaldı. Mishra. Bir gün beni Kashi'den ara ve bütün gün gezelim. Orası küçük bir yer. ***Sen onları kutsa ben de oylarını kapayım.***

– Yaşasın – Siddeshwar Maharaj. Bu ne coşku?

**

Sakin olun! Sakin olun! Sakin olun! Ne emriymiş?

Sri Siddeshwar Maharaj dedi ki Lord Krishna buradaki kalabalıktan Janmastami festivaline gelmesinden oldukça mutlu olmuş. Ve hayranlarından bugün süt ve tereyağı yemek istiyor. Evet, tereyağı ve süt. Ve Siddeshwar Maharaj böyle bir hayrın ancak bir saat içinde kabul olacağını söyledi. Sadece bir saat. Ve zamanınız başladı.

– Hadi.

- Kim bu taklitçi?

Alo. Çalın, çalın.

– Devam edin, besleyin onu.

**

– Herkes bekliyor. Siddeshwar Maharaj da gitmenizi istiyor. Gidin! Gidin! Gidin, gidin. Sen ne yaptın?

– Yapma, baba.

– Seni aptal, demek sınav zamanı testi kırmaya çıkarsın ha!

Durun, durun.

Gidin ve efendinize tereyağı yedirin. Bir dahaki sefere seni durdurmayacağım.

Aptal, dur! Bu günahından dolayı cezalandırılacaksın! O, bizzat kendisi seni cezalandıracak!

O, mu cezalandıracak?

Sakın beni Tanrı adıyla korkutmaya çalışma. Bakalım bana ne yapabilecek.

Hadi eve, yağmur yağacak. Sırılsıklam olursunuz.

Deprem oluyor. Swamiji yağmuru mu?

Yazılar 352

– Yağmur?

– Yağmur?

**

– Hatırladın mı?

– Ne depremi?

Hiç bir şey yerinden kımıldamadı. Baba. Bence senin anonsunu fazla ciddiye aldılar. Bu haber, Sri Krishna'nın tereyağı olayından çıktı.

– Tanrı tereyağı yiyor mu?

– Hayır. Rahip, tanrıya tereyağı yedirmeye çalışıyor. İnsanlar, Krishna'nın biblosuna süzme peynir ve tereyağı sunuyorlar.

– Aman Tanrım! Söylentiler çabuk yayıldı.

Lütfen ye.

Bu peynirde fazla kolesterol yok. Tanrı çok şanslı.

Bak, her şeyi var. Daha önce, insanlar kapakları kapalı tutuyorlardı. Ama şimdi onu besliyorlar.

Tadını çıkarsın.

Bu senin suçun.

Mumbai'da Richter ölçeği ile 3.5 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. Can kaybı olmadığı belirtildi.

Gördün mü, duydun mu?

Pazarda kapalı bir dükkanın çöktüğü ortaya çıktı.

Hacca giden Muhammed'in dükkanı olmalı.

Kaynaklarımıza göre dükkan Bay, Kanji Lalji Mehta adına kayıtlı. Bu gerçekten de şaşırtıcı, çünkü pazarda daha eski ve hala ayakta olan dükkanlar var. Ama Kanji Lalji Mehta'nın dükkanı mahvolmuş durumda. Ben Shweta ile Tiwari, kameraman Vaibhav Mishra, ABP Haberler. Kardeş, hemen ABP Haberleri aç.

Gördük. Eniştenin dükkanı gitmiş, tamamen çökmüş.

– Pravin! – Baba, sakinleş. Hayır, kardeşim, çocuklarla oraya gel.

– Ben de babam ve diğerlerini alıp, oraya gidiyorum.

– Tamam. Tamam, geliyoruz.

Geliyoruz. Tanrı bibloları yerle bir olmuş.

Dükkan tamamen harap olmuş. Sanki burada hiç dükkan yokmuş gibi duruyor.

Sen ne diyorsun?

**

Neden anlamıyorsun?

Eğer Tanrı hakkında öyle konuşmasaydın biz bu depremi yaşamazdık. Onun adaleti çok sessiz.

Lütfen nutuk vermeyi keser misin?

Ben onun hakkında kötü konuştum diye mi dükkânımın bu hale geldiğini söylemeye çalışıyorsunuz?

Yani kendini kanıtlamak için kızgınlığından benim dükkanımı yerle bir ediyor, öyle mi?

Ve ona inanmamaya devam edersem başıma daha fazla bela mı gelecek?

– Evet. Ne eveti ya?

Ben hala sana inanmıyorum. Duy! Benim hiç zararım yok. Bakın.

– Ne yapıyor?

– Ne?

Her şey bitti, Kanji. Geriye sadece kasa kaldı. Rolex.

– Rolex.

– Değil.

– Bay Dinesh, kolunuzdaki saat Rolex değil mi?

– Evet. 1.5-2 milyon değerinde olmalı. 10. Bay Kanji. Poliçeyi okumadan önce şartları okuduğunuzdan eminim.

Hiç de değil, efendim. Memurunuz imzalamam gereken yerleri gösterdi ve ben imzaladım. Ne kadar da sorumsuzca. Ne oldu, efendim?

Sizin sigorta poliçeniz hırsızlık, yangın, dolandırıcılık gibi kazalar için. Doğru, biz öyle istedik. Ama Tanrıdan geleni karşılamıyor.

Tanrıdan geleni mi?

Bakın, burada açıkça yazıyor. Koşullar.

– Gözlüğüm.

- Sigorta şirketi Tanrıdan kaynaklanabilecek herhangi bir maddi ya da manevi hiç bir hasarı ödeme yükümlülüğü yoktur.

Ve burada imzanız. Küçük harflerle yazılı. Onu hiç kimse okumaz ki. Peki Tanrıdan gelen dediğin nedir?

İnsan tarafından olmayan olaylardır.

– Örneğin?

– Deprem, Tsunami, Thunder gibi. Bu durumda sigorta hakkı iddia edemezsin. Çünkü bunlar doğal felaketler.

Ama ben Tanrıya inanmam ki. Söyle ona. İnanıp inanmadığınız umurumda değil. İmzanız orada.

Yazılar 354

Çok üzgünüm. Üzgünüm mü?

Ne için?

Efendim. Efendim, ben bütün yatırımımı o dükkana yapmıştım. Evim bile ipotekli. Ve sen üzgünüm mü diyorsun?

Biliyorum, ama para alamazsınız. Şimdi gidebilirsiniz. Hayır, efendim, para almadan gitmiyorum.

Güvenlik. Efendim.

Efendim, neden güvenliği arıyorsun?

**

- Bir dakika. Sadece bir dakika. Hadi. Siz sadece paramızı dolandırmayı bilirsiniz. Hey, dikkatli konuş. Siz dayağı hak ediyorsunuz. Atın onu! Çık dışarı! Çık dışarı! Bunu bit pazarında 2000 rupiye bulabilirsin. Anlamıyor musun?

Bu Tanrıdan gelen. Sen para istiyorsun, değil mi?

O halde git ve tanrıdan iste, götürün onu. Tanrıdan gelen. Bir saniye, bir saniye. Bırak. Tanrıdan gelen.

- Yani, sen tanrıya inanıyorsun, öyle mi?

- Evet. Her yeri tanrının yarattığına inanıyorsun. Onda, onda, bayanda, onda.

- Yani tanrı herkeste yaşıyor.

- Evet. Peki bende?

Bay Dinesh, sizce Tanrı bende de yaşıyor mu?

Evet. Teşekkürler.

Tanrıdan gelen, bunu ben yapmadım! Tanrı yaptı. Bu Tanrıdan gelen. Tanrı yine tokatladı. Ben yapmadım. Ve şimdi Tanrı seni vuracak ve sen öleceksin. Son kez soruyorum, paramı verecek misiniz yoksa bir Tanrıdan gelen de ben yapayım mı?

- Söyle.

- Hayır. Kanji, sen ne yapıyorsun?

Neden korkuyorsun?

Silahı alsana. Şimdi in aşağı, hadi.

**

- Kim?

- Kim Nimish?

- Emlakçı. Oh evet. Evet, Nimish, söyle. Aradığımız alıcıyı bulabildin mi?

Ne diyorsun sen?

Ne oldu?

Ne oldu?

Tanrının biblolarının kırıldığını ve bu yüzden uğursuzluk olduğunu söylüyor.

- Lanetli olmuş.

- Oh, Tanrım! Söylenti olan böyle bir yerden hiç kimsenin yer almayacağını söylüyor. Hey, Nimish, 100 yıl sonra toprak altındaki tanrı biblolar şimdikinden 4 kat daha değerli olacak. Dört katı. Ve insanlar oraya tapınaklar yapacaklar. Anladın mı?

Almak isteyen varsa alsın yoksa lanetleyeceğim. Şimdi ne olacak?

Bir fikrim var. Ne yapıyorsun, Kanji?

İntihar! Yenge, intihar ediyor! Baba! Bırak beni.

- Ne yapıyorsun?

- Baba. Ben bir korkak değilim. Dava açacağım.

Sen kafayı mı yedin?

Çıldırmış bu. Sigorta şirketine karşı 3 milyarlık dava mı açacaksın?

Öyle senin gibi sigorta şirketine karşı dava açan pek çok insan olduğundan eminim. Benim gibi pek çok kişinin dava açtığından eminim. Ama hiç kimse Kishan'a karşı dava açmadı. Ben senin tanrına karşı dava açacağım.

Ne yapıyorsun?

Bu dünyayı kim kontrol ediyor?

Gökyüzünün en üst tarafında kim oturuyor?

Neden bulutların arkasında saklıyorsun?

Neden görünmekten korkuyorsun?

- Kanji.

- Evet. Davayı nasıl sürdüreceksin?

Çok basit. Eğer senin tanrın, 9-12 ve 4-7'de tapınakta olursa, o zaman 12-4 arası özgür olur. Mahkemede zamanında görülür. "Yüksek mahkeme." Neye ihtiyacın var?

Söyle. Anlaşma, beyanname neye ihtiyacın varsa. Ben hallederim, benimle gel. Benim yüksek kişilerle bağlantılarım var. Neye ihtiyacın olduğunu söyle.

- Yüksek kişiler?

- Evet.

- Ben bir tebligat göndermek istiyorum.

- Buyur. Hadi. Peki tebligatı kime göndermek istiyorsun?

Bhagwan'a (Tanrı).

Pekala, Bay, Bhagwan. Soyadı?

Soyadı mı?

Bir soyadı olmalı. Sharma, Verma, Kapoor, Khanna, Desai, herhangi bir şey. Bilmiyorum, çünkü biz henüz tanışmadık. Anladım.

– Hayır.

– Tanışmadınız mı?

– Hayır.

– İyi. Peki suçu neydi?

Suçu. O, beni mahvetti. Ne?

Az önce henüz tanışmadığınızı söylemedin mi?

Bu Bay, Bhagwan, bir yerlerde yaşıyor olmalı.

- Yeri mi?

- Tebligatı kime göndereceksin?

İnsanlar, onun tapınakta yaşadığını söylüyorlar.

Anlıyorum Ne?

– Sen hangi Bhagwan'dan söz ediyorsun?

– Otur. Onun bir çok ismi var, hangisini söylememi istersin?

Krishna, Ram, Brahma, Vishnu, Mahesh.

– Sai Baba,

– Bu günah. Hanumanji, Balaji Bayanlar da. Durga, Saraswati, Parvati, Santoshi. Sen deli misin nesin?

Benim zamanımı çalıyorsun! Defol buradan, defol! Deli adam.

Sinir şey, hadi. Sakın başıma bela olma!

Git başımdan. Başkasına git. Affedersin.

Durun bir dakika, ben Hinduyum. Şimdi gittiğimiz çok ünlü bir avukat. Eğer evet derse, bizim işimiz tamamdır.

**

– Hadi. O, esprili biri, yalan satıyor. Kanji'nin akıllı olduğunu bilmeyen yok. O, esprili biri, yalan satıyor. Kanji'nin akıllı olduğunu bilmeyen yok. Kafayı tanrıya taktı. Ve sorunlara davetiye çıkardı. O, hep gerçekleri söyler. Onun dürüstlüğü benzersiz.

– Avukat bey.

– Evet. Dini.

– Kanji.

– Geri dön, yanlış yere geldik. Sen onunla mısın?

Dur, dur. Affedersiniz, acaba avukat Hanif Qureshi nerede yaşıyor?

(Hanif: Dini tevhidde olan olan Müslüman kişi demek. Qureshi: Kureyş: Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem telmih edilmiş.)

İleride.

– Hanif evde mi?

– Evet. Buyurun, babam içeride. Selam. Başın dertte gibi görünüyor. Son ayaklanmalarda bir kaç Hinduyu savunmuştum. Ve kendi halkım bana bunu yaptı. Babam yürüyemiyor. Ama sen, tüm topluluğu oluşturan biriyle mücadele etmeye çalışıyorsun. Kaçacak mısın?

Başka seçeneğim kalmadı. Kaçmak yok. Bak, bu durumda ben seni savunamam ama diğer avukatlar seni reddettiyse o zaman kendi davanda sen kendini savunacaksın.

– Bu mümkün mü?

– Evet, yasada var. Eğer istiyorsan sana gerekli dilekçeleri hazırlayayım. Sana minnettar kalırım,

Hanif. Hanif, sen Allah'a inanıyor musun?

Tabii ki. Tanrı, Allah, hepsi aynı.

Yani ben ona karşı mücadele edeceğim. Peki, sen neden bana yardım ediyorsun?

Sen sadece avukat değilsin. Herkes yapar. Bazıları ona yalvarır ve bazıları da karşı çıkar. Tebligatı nereye göndermek istersin?

Elimde onun adresi

– Hayır.

– O zaman?

Yargıç daha ilk duruşmada senin davanı kapatacaktır.

Yani, eğer adresi yoksa ama insanlar onu her yerde arıyorlar. Sen velinimetimiz, yardımcımız, arkadaşımızsın.

Koru bizi. Neden geleceği bilmediğini söyleyerek şu anımızı berbat ediyorsun?

Sen velinimetimiz, yardımcımız, arkadaşımızsın. Neden geleceği bilmediğini söyleyerek şu anımızı berbat ediyorsun?

Sana bir fiyat koydular. Bağlılığın yanında para nedir ki?

Hari Bol. Şimdi sırları dök ortaya. Konuş. Hari Bol. Şimdi sırları dök ortaya. Alo, sakin ol, sakin ol. Bit pazarında bir dükkanı olan bu adamın dükkanı yerle bir oldu. Bu dükkanın sahibi, Kanji Lalji Mehta. Ve tanrıya karşı dava açtı. İnsanların bu olaya karşı tepkileri çok fazla.

– Kahrolsun! – Kanji! Sakin ol. Mahkeme bu davayı kabul etmeyecektir. Güven bana. Bu işi bana bırak. Siz mahkemeye bile gelmeyeceksiniz. Sakin olun.

– Yaşasın – Leeladhar Maharaj!

– Yaşasın – Leeladhar Maharaj!

– Yaşasın – Leeladhar Maharaj!

– Yaşasın – Leeladhar Maharaj! – Yaşasın

– Leeladhar Maharaj! – Yaşasın

– Leeladhar Maharaj! – Yaşasın – Leeladhar Maharaj! – Yaşasın – Leeladhar Maharaj! Selamlar. Sanırım önce o kişiyle görüşmemiz gerekiyor. Ayrıca onu dinleyip anlamaya çalışmamız da gerekiyor. Ben Hepimiz toplumu farklı yerlerinden tutuyoruz. Ama Tanrımız bir. Daha sonra. Ve bugün, bir insan bizim tanrımızı suçluyor. Bu, kişisel bir savaş değil. Aslında bu, tanrıya inanan herkesin savaşı. Bu yüzden de ben, Siddeshwar Maharaj ve Gopi Maiyya ile birlikte mahkemeye gideceğiz. Bu utanmaz insana uygun olan cevabı vermek için.

– Kahrolsun

– Kanji! Evet, işte herkesin eşit haklara sahip olduğu demokrasi. ***Ve şimdi, Tanrı bile Tanrı bile Yüksek Mahkemede sanık kürsüsüne çıkmak zorunda. En tehlikeli suçluların çıktığı kürsüye. Garip, ama gerçek. Yine söylüyorum, bir kez daha düşün.***

Zaten düşündüm. Bugün ilk duruşma ve yargıç, böyle bir davanın kabul edilip edilmeyeceğine karar verecek. Bu iyiye alâmet. Gerçekten de güzel, gidelim. Adliye sarayının önündeki kalabalık Kanji aleyhine sloganlar atıyor.

– Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! Kanji'nin asılsız iddialarına gereken cevabı vermek için birçok Dharma guru'su mahkemeye geldi. Çok az insanın mahkeme salonuna girmesine izin verildi. Swami, kutsayın beni. Kenara çekilin, hiç kimse Swami'ye dokunmasın. Kenara çekilin, kenara çekilin.

– Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! – Kahrolsun – Kanji! – Sen buradasın ha?

– Evet, buradayım. Otur, otur. Hey sigortacı. Rolex'in ne durumda?

İyi çalışıyor mu?

Sakin ol. Sakin ol.

Tanrının tereyağı yediğini yayan kişi bu.

Herkes ayağa. Kanji, kalk.

– Bay, Kanji Lalji Mehta.

– Evet, efendim. Davanda kendi kendini savunacağını söyledin mi?

Evet. Başka seçeneğim yoktu, Sayın Yargıç. Avukatlar korkuyor. Böyle bir durumda, savunmayı ben yapmak zorunda kaldım Efendim, bu temelsiz bir itiraz. Sadece dikkat çekmek istiyor. Mahkemede ispatlanacak hiç bir şey yok. Bu yüzden önerim, hukuk mahkemeleri usul kanunun 7. maddesi ve 11. fıkrasına göre yasal nedenlerden dolayı davanın hemen düşürülmesi. Sayın Yargıç, İngilizcem peki iyi değildir ama anladığım kadarıyla davanın kapatılmasını istiyor. Değil mi?

Haklısın. Bu aşamada güçlük çıksın istemiyorum. Ben bir Gujarati, işadamı. Tanrı olsun ya da olmasın bu benim için hiç fark etmez. Sigortadakilerin söylediklerine göre benim dükkanımı

Tanrı mahvetmiş. Ya da dükkanın yıkımının arkasında olan oymuş. Ben de tamam dedim. O halde Tanrı benim zararlarımı telafi etsin. Ve dava kapansın.

Tanrı neden senin dükkanını yıksın ki?

Aptal! Lütfen. Lütfen tanık kürsüsüne gel ve orada konuş. Tanrı cahilliğini affetsin. Tanrı cahilliğini affetsin. Tanrı cahilliğini affetsin.

Neden Tanrı benim dükkanımı yıksın ki?

Kesinlikle, Tanrı neden benim dükkanımı yıktı ki?

Yapılacak pek çok önemli işleri olmalı. O halde sigorta şirketine söyleyin de benim zararımı ödesinler. Sorun da bitsin.

Sigorta şirketi neden ödeme yapacakmış?

Sigorta şirketiyle yaptığın sözleşmede sen bu şartları kabul ettin. Birinci bölümde, efendim. Doğru, o halde benim zararımı Tanrı ödemek zorunda. Her ne diyorsanız, Lord Ram, Shiva, Ganpati sizin için hangisi daha iyiyse.

– Hokus-pokus yapın, ya da

– Budala! Tanrıya ulaşmanın tek yolu teslimiyettir. Tanrı senin gibi sıradan bir insan için yeryüzüne inmez. Tabi inebiliyorsa. Sen milyonları kazandın ve burası küçük bir yer. Sadece evet de. Sana indirim bile yaparım, gerçekten de. İtiraz ediyorum, sayın Yargıç. Bay, Kanji Tanrının iş yaptığını söylüyor.

Tabii ki iş.

Herhangi bir dini yeri ziyaret edin. Önce otopark parası ödemek zorundasınız. Sonra da daha sıraya geçmek için para ödüyorsunuz. Sonra da, çiçekler, battaniye, mum. Ve putun yanında duran bağış kutusu. Hemen eğilip içine bir şeyler atmak zorundasınız. Ve Tanrıya tapma işlemleri. Müzedeki balmumu heykellerine tapar gibi. Benzer şekilde, taş heykellere tapmamızı istiyorlar. Ve rahipler, maaş alıyorlar. Kimi daha az kimi daha fazla. Gelir vergisi veriyorsunuz, öyle değil mi?

Değil mi?

Peki, hizmet nerede?

Ve, Sayın Yargıç, bu işte asla durgunluk olmuyor. Asla. Aslında, durgunluk döneminde daha iyi iş yapıyorlar. Oh, Tanrım! Aman Tanrım! Sakin ol. Bunun iş olduğunu farz et. Peki neden hala ondan tazminat istiyorsun?

Sen sigorta için ödeme yaptıysan o zaman onlardan para iste. Tapınak sana neden ödeme yapsın ki?

– Çünkü ben tapınakta ödeme yaptım.

– Ne?

Bu ne saçmalık?

Bana inanmayacağınızı biliyordum bu yüzden yanımda delillerimi de getirdim. Bakın, işte ödediğim primler. Ve 18 yıl boyunca ödedim. Eşimin tavsiyesi üzerine. Bakın. İlk primim 1501 rupiydi. Güney tapınağı olarak biliniyor, orada ödeme yaptım. Sonra her yıl, Lord

Yazılar 360

Ganesha'da 1000 rupi ödeme yaptım. Ona Mandap deniyor. Kaynanam hep hasta olurdu, efendim. Bu yüzden tapınak bizden, 11.000 rupi ödememizi istedi. Göster saygını, bekle mucizeyi dedi. Biz saygıyı gösterdik ve kaynanam vefat etti. Bu iyi bir şeydi, ama 11.000 rupim de gitmişti. Tek bir rupisini bile vermediler. **Ve sonra, camiye bağış tapınağa battaniye, kiliseye mum, dilenciye sadaka tütsü çubukları, Tanrıça'ya peçe tüm bu dükkanlar için 10 milyon ödemişimdir.** Yeter! Yeter! Sakın dükkan deme! Ona tapınak denir! Ve insanlar tapınaklara isteyerek bağış yapar. Ailelerin barış ve refahı için. Ben de o kadar parayı ailemin barışı ve refahı için vermiştim. Eğlence yapmak için değil. ***Ama senin Tanrın hayatımdaki tüm huzurumu çaldı. Çünkü depremleri sadece Tanrı yapar. İnsanlar yapamaz. Şimdi söylesene, sence Tanrıdan tazminat isteme hakkım yok mu?***

Bay, Kanji. Sen Tanrıya kızgınsın, öyle değil mi?

Peki neden doğrudan ondan istemiyorsun?

Neden tapınaklardan istiyorsun?

Evine elektriği sağlayan hangi şirket?

- Reliance.

- Reliance. Pekala, evinde bir elektrik sorunu olunca Reliance şirketini arıyorsun, öyle değil mi?

Doğrudan Anil Ambani'yi aramıyorsun, değil mi?

Bay, Anil, bizim bir elektrik sorunumuz var. Sessizlik. Ne demek istiyorsun?

Ne demek istiyorsun?

- Bu rahipler, azizler Tanrı'nın memurları mı?

- Hayır. Onlar memur değiller. Memurlar, eğitimli insanlardır. Bunlar Bunlar satıcı, Sayın Yargıç, satıcı. Bunlar toplama ajanlar çünkü kendi Tanrılarının ajansında çalışıyorlar. Sayın Yargıç. Bu adam bir ateist. Ve ne dediğini bilmiyor. Ama biz azizler biliyoruz. Biz onu affederiz. Ama dünya onun bu günahını asla bağışlamaz. Bir kelime daha edersen evinden dışarıya adımını bile atamazsın. Benim için endişe mi ediyorsunuz yoksa yargıcın önünde beni tehdit mi ediyorsunuz?

Biz endişe ediyoruz. O halde hemen parayı ödeyin ve konu kapansın. Efendim, bu kadarı yeter. Bağış makbuzları, evraklar. Müşterilerim ve Tanrı arasında hiç bir anlaşma yok. Kanji, asılsız şeyler söylüyor. Bu gibi küçük şeyler için Tanrıya karşı bir dava olmaz. Küçük şey mi?

Efendim, bu küçük bir sorun değil. O dükkan benim her şeyimdi. Benim kazanç kaynağımdı. Ailemi geçindirmemin tek yoluydu. O dükkanı bin bir zorluklarla kurmuştum. Şimdi ise sadece bir arsa olarak kaldı. Ve hiç kimse onu almak istemiyor. Bu insanlar, inançla bağış yap asla haksızlığa uğramazsın diyorlar. Ve sigortacılar, primleri zamanında öde sıkıntılı anlarınızda biz yanınızdayız diyorlar. Ben hem bağış yaptım hem de primlerimi ödedim. Ama bunların hiçbiri yardım etmek istemiyor. Ben sıradan bir insanım. Orta sınıf bir adam. Ailem, eşim ve çocuklarım sokaklarda yaşamak zorunda kalacaklar. Hayır, efendim. Davamda kendimi savunmam için bana bir şans vermelisiniz. Ve Hintliler adalette sesimi duyurmama yardım edecekler. Lütfen, efendim.

Orta sınıf bir iş adamı için 10 milyon büyük bir meblağ. Ve özellikle de, konu ölüm-kalım meselesiyse. Bu yüzden, mahkeme, Kanji Lalji Mehta'nın davasını kabul etmiştir. Sessizlik. Ve mahkeme, tüm delilleri inceledikten sonra Bay Kanji Lal'ın tazminat alıp alamayacağına karar verecektir. Eğer kazanırsa, kim ödeyecek?

Sigorta şirketi mi yoksa tapınak mı?

Mahkeme yarın devam edecek. Bekleyin, bekleyin. Eğer istiyorsanız saygınlığınızı sunabilirsiniz ve istediğiniz zaman çanlara vurabilirsiniz. Sizin Tanrınız benim dükkanımı mahvetti. Ben de onun tüm dükkanlarını mahvetmezsem bana da Kanji Lalji Mehta demesinler. Ve bu sizin için endişemden değil. Bu doğrudan uyarı.

Evet. Burada güvendesin, burası devlete ait. Peki onları nasıl atlatacaksın?

- Kahrolsun - Kanji! - Kahrolsun - Kanji! - Kahrolsun - Kanji! - Kahrolsun - Kanji! - Kahrolsun - Kanji! - Kahrolsun - Kanji! - Kahrolsun - Kanji! Efendim, dava kabul edildi.

Sushila ve çocukları düşünüyorum. Ben taksiye bineceğim, sen git. Ama seni nasıl tek başına bırakacağım?

Karakoldan koruma isteyeceğim.

Onu eve bırak, hadi. Dikkatli olun, canım. Gidin, gidin, gidin.

**

Avukatı Sardesai, dini kuruluşlar sigorta şirketleri arasında sıkışıp kaldı. Tanrı aşkına, Tanrı'nın var olduğunu kanıtla. Ve ve hepsini Tanrıya ödet! Tapınaklar, camiler, kiliseler, onlar, her şeyi ödeyecekler. Kanji. Tanrınla kavga mı ediyorsun?

- Sessizlik lütfen! - O halde beni neden çağırdınız?

Efendim, Tsunaminin ve depremin arkasında hangi dinin ya da hangi Tanrının olduğunu nasıl söyleyebilirim?

Bu sizin işiniz. Sayın Yargıç, Tanrı ile sürekli temas halinde olan onlar. Hep irtibat halindeler. Neden kimin sorumlu olduğunu söylemiyorsunuz?

Neden Tanrı dinle insanlara zarar versin ki?

Tanrı asla böyle bir şey yapmaz!

**

- Hayır. Mücadele edeceğiz. Beraber mücadele edeceğiz. **Ve bu yolda rehberimiz inancımızdır Ve saygılı Sri Siddeshwar Maharaj'a hızlı bir ölüm dileriz. O, açlık grevine girecek.**

- Yaşasın

- Siddeshwar Maharaj. Siddeshwar Maharaj'ın açlık grevinin 3. günü. Bir çok dini organizasyon ve kuruluş var. Ülkenin farklı yerlerinden destek sürüyor. Diğer taraftan, Kanji Lalji Mehta. Medyaya konuşmak istemedi. Bir yudum su bile istemiyor. Durmak istemiyor.

**

Çünkü Kanji Lalji Mehta nihayet tüm sorularınızı cevaplayacak. Çoğunuz onun çılgın ve alaycı olduğunu düşünüyorsunuzdur.

O Tanrıya karşı dava açan insan.

Kanji kardeş, şova hoş geldiniz.

İlk sorum neden dinlerin peşindesiniz?

Sen medya personelisin. Sesinde itham kokusu var. Bizi suçlu konumuna düşürmek istercesine. Ben tüm dinlere karşı saygılıyım, ama hiç birine inanmıyorum. Bu adam asla değişmeyecek. Ve eğer Tanrı varsa, çıksın benim sorularıma cevap versin. Sadece o değil, ayrıca mücadelemde bana destek olsun.

Nasıl?

Sen küçükken, küçük bir çocukken. Babana çikolata aldırmak için ne derdin?

Yani, onun adını nasıl söylerdin?

Baba, bana çikolata ver. Yoksa ona tütsü çubuklarıyla hürmetlerini sunarak mı giderdin?

– Yada çiçeklerle mi?

– Hayır, hiç birini yapmazdım.

– Doğrudan ona ne istediğimi söylerdim.

– Aynen öyle. Kesinlikle, ben de öyle yapıyorum. İnsanlar her zaman Tanrının bir baba gibi olduğunu söylerler.

Öyle mi?

Peki onu görmeden nasıl inanmamı beklersiniz?

Sen bir ateistsin, Tanrı sana nasıl gelsin?

Ye.

– Kanji, ben de Tanrının bir baba gibi olduğuna inanıyorum.

– Evet. Peki, bana görünür mü?

Peki sen tapınaklara inanıyor musun, putlara vesaire?

– Evet, inanıyorum.

– O zaman görünmeyecektir. Ama neden?

Çünkü sen onu tapınaklarda ve putlarda arıyorsun. O zaman sana gelmesine ne gerek var ki?

Hayır, bu yanlış. Tanrı var. Ben iki yıl boyunca düzgün bir iş bulamadım. İş bulursam, kafamı kazıtacağım dedim. Bakın, bir iş buldum.

Oh, her şeyi traş etmişsin. Şöyle düşün. Sabahleyin giyiniyorsun ve işe çıkıyorsun. Kapıyı açıyorsun ve saç yığını görüyorsun. Siyah saç, beyaz saç, kepekli saç. Hatta bit bile var. Her türlü saç var.

Peki, nasıl hissederdin?

Hiç birini istemem. Değil mi?

Öyleyse Tanrının ne kadar kötü hissedeceğini bir düşünsene. Tanrı kapıyı açıyor, ve her taraftaki saçları görüyor. Kanji'nin her zaman doğru bir mantığı vardır. Bütün bu saçlarla ne yapılır biliyor musun?

Satılıyor. Amerika'ya, Londra'ya, vs. Kısacası, inancınız satılıyor. O kadar. Doğru söylüyor. Adam haklı. Ama o paralar okullar, yetimhaneler hastaneler ve yardım vakıfları için kullanılıyor. Bu sizin için sorun mu?

Bu tıpkı kanserle mücadele hastanesi yaptırmak için sigara satmaya benziyor. Bunları yapmak zorundalar, hanımefendi. Çünkü bu paraların kaynağı açıklanamıyor. Sen eğer paranın yasal olduğunu ortaya dökemezsen anında maliyeden gelip seni parmaklıklar arkasına yollarlar. Ben onların parayı ortaya çıkarma şekillerini beğenmiyorum. Tıpkı bir mafyanın bizi silahla korkuttuğu gibi bu insanlar da bizi Tanrı adıyla korkutuyorlar. Bu çok iyiydi. Çocuğunun yıldızı elverişsiz. O, çok şansız. Burcunda bir uğursuzluk var. Satürn onun yıldızını etkiliyor.

Nedir bu ya?

Doğar doğmaz nefes mi aldırıyorlar?

O anda, dini sahtekarlıklar başlıyor. Sadece bu ömür boyu değil bir sonraki yaşamın için de korkutuyorlar, evet. Eğer bunu yapmazsan, şunu yapmazsan o zaman bir sonraki hayatında köpek olarak doğarsın. Ya da bunu yaparsan, dünyaya bir böcek olarak gelirsin ve cehenneme gidersin. Ve sonra, cehennemin bütün entrikaları başlar. Çivili bir yatağa yatırılacaksın. Yangın denizine atılacaksın. Sıcak yağda kızartılacaksın. Yahu ben insan mıyım yoksa patates miyim?

Harika, Kanji. Çok iyi. Peki, size göre dinin tanımı nasıl?

Benim inancıma göre dinin olduğu yerde dürüstlük yoktur. Ve dürüstlüğün olduğu yerde zaten dine ihtiyacımız olmaz. Kesinlikle haklı. Peki, dinin insanın hayatında rolü ne?

Sadece tek bir şey yapıyor, hanımefendi. İnsanı, ya çaresiz kılıyor ya da terörist yapıyor. O, çok iyi.

- Asla değişmeyecek.

- Kardeşim. Aman Tanrım. Aman Tanrım, Kanji.

Gerçekten de, sen benim Tanrı ile ilgili bildiklerimi değiştirdin. Gerçekten de. **Mahkeme kararı ne olursa olsun ama sadece bugünkü genç nesil değil aslında tüm nesillerin sizin gibi düşünmesi gerekiyor.** Sizi alkışlıyorum.

Hey, çocuklar, o benim babam.

**

Bir dakika, rahip. Bize bu ilahilerin anlamını açıklar mısınız?

Bunun için 500 rupi istiyorsun, değil mi?

Tamam, ödeyeceğiz. Açıkladığın her mantra için de fazladan 5 rupi ödeyeceğiz. Hadi gidelim. Anlaşılan bunlar Kanji'nin programını izlemişler.

– Hadi buradan gidelim.

– Rahip. Zeminin ortasına kocaman bir taş koymuşlar. Ve birkaç kişi o taşa kutsal yağ sürmüş. Ve çelenklerle süslemiş. Şimdi insanlar bu tapınağa Hanuman diyorlar. Ve çanları bağlayıp dua ediyorlar. Burası sıradan bir yer. Başka nerede oynayabiliriz?

Eğer BMC bir şey yapmazsa biz de Kanji ile konuşuruz.

– Evet, evet. Hayır, hayır, o adama gerek yok. Biz bu tapınağı başka yere götürürüz.

Yaşasın Krishna. Yaşasın Krishna. Yaşasın Krishna. Yaşasın Krishna. Yaşasın Krishna.

– Yaşasın Krishna.

– Mucize.

– Swami.

– Evet. Bu açlık grevini bitirmeme izin ver. Tuvalette börek yemek yemekten bıktım artık. Bir kaç gün daha dayan. Yoksa hayatının geri kalanını açlıkla geçirmek zorunda kalacaksın. Kocaman bir yer kiralamışsın. Ama buraya gelen yok. Burada biz ve ve onların sandalyeleri var. Korkarım ki insanlar Kanji'ye inanmaya başladı. ve bize inanmamaya başladı. Peki ya tapınağa gelmeyi bırakırlarsa?

**

Bu olmayacak. Bu ülkede, insanlar tapınağa okuldan daha çok gelirler. Yüksek Mahkeme 455 davayı kabul etti. Ama bekleyip, Kanji Lalji Mehta'nın davasının sonucunu göreceğiz. Yüksek Mahkeme. Siddeshwar Maharaj. Tapınağınızın büyüklüğü ne kadar?

22 dönüm. İçinde Tanrı'nın 322 küçük tapınağı var. Yani, içinde Tanrıların bütün alışveriş merkezleri var. Sessizlik. Bu tapınaklarda, Tanrıya hizmet eden 142 rahip var. Peki, tapınağın dışında kaç tane dilenci var biliyor musun?

– Ne?

– Dilenciler. 320 mekan ve 142 rahibi biliyorsun peki tapınağının dışında kaç tane dilenci var biliyor musun?

Sayın Yargıç, bunların tapınaklarının kapısındaki dilencilere girme izni var mı?

Hayır! Kavurucu sıcakta ya da yağmurlarda, dışarıda mahvoluyorlar. İçeriye adım atamıyorlar. Hayır deme. Tapınağınızdan bir rahip söyledi bana. Ayrıca şunu da söyledi. Kanji, eğer bu davayı kazanmak istiyorsan o zaman her pazartesi buraya gel, dedi. Ben, nereye geleyim dedim. Shiva'nın tapınağına gel biraz süt getir ve neler olacağını izle dedi. Ben de, tamam, deneyeyim dedim. Sayın Yargıç, Pazartesi günü oraya gittim bir kase süt aldım, ve uzun bir süre kuyrukta bekledim. Herkes elinde kaselerle bekliyordu. Ben, içeride süt içmek isteyen birileri olmalı dedim. Yoksa millet kaselerle öylesine bekleyecek kadar aptal değildir dedim. Sonra sıra bana geldi, Sayın Yargıç. İçeri girdim, ama orada hiç kimse yoktu. Süt içecek hiç kimse yoktu. O zaman siyah taşı fark ettim. Ona, Shiva'nın aleti deniyor, seni aptal! Evet, Shiva'nın aleti vardı. Ve o taş. O taş tamamen sütle kaplıydı. Ve aletin tam sağında küçük bir tahliye deliği vardı. Süt dışarıya gidiyordu. Ben, evet dışarıda birileri sütü içiyordur dedim. Ama dışarıda da hiç kimse yoktu. Bütün sütler kanalizasyona gidiyordu. Kanalizasyona. Tamamen ziyan. Ve kanalizasyonun yanında bir dilenci duruyordu. 4-5

gündür aç olmalıydı. Titriyordu. Belki de süt içmek istiyordu. Ama kanalizasyondan içemiyordu. Ben de o dilenciye elimdeki sütü verdim. Peki, sütü içtikten sonra ne dedi biliyor musunuz?

Tanrı senden razı olsun! Tapınağa gelen her kişi sütü muhtaç olan yere verse bu daha yararlı olmaz mı?

Değil mi?

Tapınakların yerine, zavallı bir dilenciye bir şeyler vermek Allah'ı daha mutlu edecektir. Ve kilisede yakılan mumun ışık olmayan zavallı bir insanın evinde yakılması çok daha iyidir.

**

- Sen Tanrıya inanıyor musun?

- Tanrı benim. Tabi ya, ben de Amitabh Bachchan'ım! Bak,

**

Kanji. Sunulan süt, mumlar, battaniye, bir gelenektir. Tanrıya ibadettir. Ama senin bu değeri bilmen imkansız çünkü sen bir ateistsin. Ve hala hayal dünyana sımsıkı bağlanmış durumdasın. Peki sen değil misin?

Yani, sen kurtuluşun eşiğindesin. Neden bu gelenek ve ayin adı altında yaptığın bu numaraları bırakmıyorsun?

Cumartesi günü Shani'nin putu için ne kadar boşa yağ yakıldı biliyor musun?

İnsanlar alnına böyle böyle para basıyorlar. Hanuman bu kadar değişikliği ne yapacak?

Kanji kesinlikle haklı. Sai Baba tüm hayatını yoksullar için yaşadı. Ve hayatta olduğu sürece gittiği her yerde yağ dağıttı. Ve bugün, o öldükten sonra tahtı milyonlar değerinde. Altın taç, ne için?

Söylesene Tanrıya inancı tam olan bir insan onun lütfüyle kutsanır öyle değil mi?

- Öyle mi değil mi?

- Evet. Peki söylesene, neden Amarnath ya da Vaishno gezisine giden otobüs, kaza geçirip mahvoluyor?

Onlar Tanrı'ya hizmet için gitmiyorlar mıydı?

Tam bir inançla, ilahiler söyleyerek gitmiyorlar mıydı?

Yoksa Tanrı onları doğrudan mı çağırdı?

Ve bana, kaza geçiren ve içinde, Tanrıyla ilgili bir şey olmayan ya da fotoğrafı olmayan bir araba göster.

- Hadi söyle!

- İtiraz ediyorum, **Sayın Yargıç. İlk günden beri bu adam durumu çarpıtmaya çalışıyor. Bay, Kanji, burada konu iyi ya da kötü değil. Bu bir mahkeme, ve biz sadece delillere inanırız. Ve bizim kanıtımız, sizin sigorta kağıtları üzerindeki imzalarınız. Ve yasal olarak sizin sigorta şirketinden herhangi bir tazminat istemeye hakkınız yok. Ve bildiğim kadarıyla bizimle de**

yok. Biz, sigorta poliçesinin koşullarına inanmayız. Depremi yaratanın, yargıç olduğunu söyleseler o zaman tazminatı yargıç mı ödeyecek?

Benzer şekilde, eğer poliçede Tanrının adı yazıyorsa bu, Tanrının ödeyeceği anlamına gelmez. Eğer tazminatını Tanrıdan istiyorsan o zaman depremi Tanrının yarattığını ispatla.

– O, yaptı.

– Ama, belgeli olarak. Elinde herhangi bir belge var mı?

Elinde var mı?

Herhangi bir kanıt?

– Sayın Yargıç.

– Bay, Kanji, hukuk mahkemesi sadece konuşmayla karar vermez. Senin konuşmaların sıradan insanlar için geçerli olabilir. Ama eğer kanıt olmazsa, hiç bir değeri olmaz. Elinde herhangi bir kanıt var mı?

– Hayır.

– Bu durumda, mahkeme sana son şans olarak beş ay veriyor. Bir sonraki duruşma günü, herhangi bir kanıtın olmazsa o zaman korkarım ki sen ve diğerlerinin davası düşecektir. Mahkeme o güne kadar ertelenmiştir. Sakin ol. Bu salonda seninle bir dahaki görüşmemizde seni dava edeceğim, ve sen kaybedeceksin. Ya da senden ne kalırsa. Sakin ol. Şimdi ne yapacaksın?

Şimdi mahkemeye nasıl kanıtlayacaksın?

Artık yalnızsınız, Bay Kanji. Bu trilyonlar meselesi. Birçok kişi sizden umutlu – Efendim, nasıl belgeleyeceksiniz?

– Efendim, şimdi ne olacak bu insanlar?

Bugün flüt çalmıyor musun?

Böyle sessizce oturmamı sevmiyor musun?

Hayır, çalabilirsin de. Teşekkürler.

– Endişeli görünüyorsun.

– Evet. Mahkeme belgeli bir kanıt istiyor. Nasıl kanıt bulabilirim?

Tam sağında danışman oturuyor, bana sorabilirisin. Bu konut kredisine benzemez. Bu bir dava. Büyük bir sorun. Benim bir önerim var. İçkiyi bana ver. Sütü sen iç. Sen karıştırmamı mı istiyorsun?

Hayır, hayır, sadece süt iç. Ve sana bir çözüm vereceğim. Biliyor musun, Kanji, tüm sorunların, problemlerin çözümü nerede biliyor musun?

– Nerede?

- Bu kitapta. Shrimad Bhagvad Gita.

– Hiç okudun mu?

– Bunu kim okur ki?

Böyle kalın bir kitabı. Bir tane resim bile yok. Bunu kim okur ki, hiç ilgi çekici değil. Dükkanımda vardı. Karı az olmalıydı. Artı, bit yapıyordu. Sorunlara neden olmuştu, ben de onu atmıştım.

– Attın mı?

– Evet, attım.

– Sen, Bhagwad Gita'yı attın mı?

– Evet.

– Vay! – Neden?

Kanji, Gita, İncil ve Kur'an insanların her sorununu çözer. Onlara inanmadığını biliyorum. Ama kendi iyiliğin için bir kez olsun oku. Ve sonucunu kendin gör. Ve eğer sonuç iyi olmazsa o zaman atabilirsin. Kanji bhai, bir kez oku, sonra da gör.

Ben insan değilim. Mağazalarda satılıyorum. Ben, dünyayı yarattım. Toprakla değil, duygularımla. Etrafta dolaşıyorum işaretlerimi görüyorum. İşaretlerim nerede?

Allah adına yalvarmayı bırak artık.

Dilenmeyi bırak ve biraz zor işler yapmaya başla.

İşaretlerim. İşaretlerim.

Hep gölgen gibi senin yanındaydım.

İşler kızışınca hep yanında bir gölge vardı.

Ben senin yol arkadaşındım.

Hala kafan karışık.

Hala sorunların cevabını arıyorsun.

Nereye kayboldun?

İşaretlerim nerede?

İşaretlerim nerede?

İşaretlerim. İşaretlerim. İşaretlerim. İşaretlerim. İşaretlerim.

– Terlik giymiyor musun?

– Oh. Hırsız. Bunlar, benim terliklerim. İşaretlerim nerede?

– Efendim, ayakkabı boyası.

– Hayır. Efendim, beni tanıdın mı, ben türbenin dışındaki dilenciyim. Dürüst çalışmanın iyi olacağını söylemiştin. El sıkışalım. İşaretlerim. İşaretlerim.

BUGÜN TANRIYA KARŞI AÇILAN DAVANIN SON CELSESİ. DAVA TUTARI, 4 TRİLYON. ACABA KANJİ BU DAVAYI KAZANABİLİR Mİ?

Yazılar 368

BEKLEYİP GÖRELİM. LÜTFEN DEVAM EDİN.

Sayın Yargıç, Acaba Bay Kanji yine izni olmadan Ona bir şey sormak istiyorum. Acaba, dükkanını Tanrının yıktığına dair bir kanıtı var mı?

Sayın Yargıç, bilge bir adamın dediği gibi son bir soru soracağım. İçinizden hanginiz buraya gelmeyi düşünür?

Lütfen buraya gelin. Lütfen otur. Gel. Bilgeler, hep kutsallık peşindeler vaazları hep öyle. Kutsal kitapta yazan her şey normal mi?

Kesinlikle. Herhangi bir yerde yazılı değil, sen öyle söylemiştin. Gita'da yazıyor. Öyle mi?

Peki Gita'da başka ne oluyor?

Bölüm dört, Gita kırkıncı bölüm.

- Anlamı?

- Bunun anlamı Gita ile şüphesi olan her kimse kaderinde ceza çekmek var. Cehenneme gidecek. Anlaşıldı mı?

İlginç bir karakter. Sen Gita'yı anlıyor musun, yoksa yazılanlar mı okuyorsun?

Yoksa körü körüne Leeladhar'in her dediğini mi yapıyorsun?

Sayın Yargıç, okulda küçük çocuklar dua diye bir şey bilmiyorlar. Sadece gözlerini kapatıp dudaklarını kımıldatırlar. Onlar dudaklarını kımıldatıyorlar, siz ise ellerinizi kımıldatıyorsunuz. Hey, Kanji! Sen bilge bir insana hakaret ettin.

- Yani?

- Sen cehennemde bile yer bulamayacaksın! Peki ne yapayım?

Senin orada yerin var zaten. Bu ne cüret! Bu ne cüret! Ateist!

- Sessizlik!

- Bırak beni! Bırak beni! Ne yapıyorsun?

Burası mahkeme, oturun. Ayrılın! Herkes yerine otursun. Bölüm 2, ayet 56. Anlamı, mutluluğu ve acıyı eşit gören korku ve öfkeden yoksun, sakin zihinli olan insana bilge insan denir. Bunlar mı bana Gita'yı öğretecekler?

Bunlar bana öğretecek durumda değiller, Sayın Yargıç. Bunların IQ'su oda sıcaklığından bile az. Birazcık tahrik ettim diye hemen bana saldırıyor musun?

Bu mu sizin başarınız, Siddeshwar?

Bay, Kanji, sorun onun başarısı değil. Buradaki sorun, senin dükkanını kimin yıktığı. Tanrı yaptı. Yani bir karar vardın. Ama bu yargıcın görevi. Depremi Tanrının yaptığını kanıtlamak zorundasın. Evet, bunu yapman da imkansız. Sakin ol, sakin ol, sakin ol. İmkansız diye bir şey yok. Söylesene.

- Tanrı, Bhagvad Gita'dan söz ediyor, değil mi?

- Evet. Ve Bhagvad Gita'dan bahsedilen her şey doğru, öyle değil mi?

Kesinlikle. Çok önemli bir nokta,

Sayın Yargıç. Söylesene, neden Tanrı, 8. surenin, 9. ayetinde Gita, ben tüm evreni yarattım ve onun yıkımı benim elimden olacaktır, diyor?

Tüm kainat benim emrime bağlı. Yaratılışından ve yıkımından ancak, ve ancak ben sorumluyum diyor. Ve bakın. Sayın Yargıç, ayrıca, İncilin 54. sure ve 16. ayetinde de belirtiyor. Bakın, ateşlerde dövülüp silah yapılan demiri yaratan benim. Amacına uygun olarak üretilen. Ayrıca yıkımı da yaratan benim. Bir de buna bakın. Ayrıca Kur'an-ı Kerim'de de var. Zelzele suresinin, 108. ayetinde Yeryüzü dehşetle sarsılacak ve yeryüzü tüm yükünü kusacak. Ve insanoğlu, neler oluyor diyecek. İşte o gün yer yüzü cevap verecek. Bunu yapmamı, rabbim emretti diyecek. Rabbim! Bütün bunların anlamı benim dükkanım yerle bir oldu nedeni ise Tanrının yarattığı deprem. Yani, Tanrıdan-gelen. Bunu o yaptı. Ve zarara uğrayan tüm bunların zararlarını Tanrının ödemesi gerekiyor. Ya da ajanları. Sayın Yargıç, Bay Kanji, sözleriyle Leeladhar'ı karıştırmaya çalışıyor. Bay Sardesai. Ne yapıyorsun?

Bırak konuşsun. Eğer Tanrı'nın yaptığı kanıtlanırsa o zaman biz ödemek zorunda kalmayız. Anladım! - Demek tüm suçu bizim üstümüze atmaya çalışıyorsun ha?

- Sessiz ol.

- Kendi günahlarını gizlemek için suçu Tanrı'ya atamazsın! - Sessiz ol. Çünkü Tanrının üzerinde sadece bizim telif hakkımız var! Telif hakkı mı?

- Bir kaç tapınak yaptınız diye mi?

- Sessiz olun! Tanrı size mi ait yani?

Dikkatli ol! Bizim elimizden kurtulamazsın!

- Ne diyor bu?

- Sessizlik! Sakin ol. Bugüne kadar, Tanrıya saygı ibadet, dua edildiğini duymuştum şimdi de Tanrı'nın telif hakkını da duydum. Tanrı'nın telif hakkı mı?

Bu insanlar Tanrıyı bir markaya dönüştürdüler. Şimdi Tanrı'nın olmadığından emin oldum. Kesinlikle yok. Mümkün değil. Çünkü eğer gerçekten de olsaydı bence sizin gibi sahtekarlardan kurtulmak isterdi. Ben istediğim şeyi kanıtladım, Sayın Yargıç.

Şimdi kararı Bay Kanji, sen iyi misin?

Bay Kanji, sen iyi misin?

Bay Kanji. Kanji bhai! Kanji bhai! Kanji bhai! Kanji bhai! Kardeşimin nesi var?

Su getirin. Kanji bhai! Kanji bhai! - Teşekkürler.

- Ambulans çağırın. Lütfen ambulans çağırın! Evet, o burada.

- Affedersiniz.

- Bir dakika, bir dakika. Geçmemize izin verin lütfen.

- İçeriye giremezsiniz.

- Hayır, hayır, hayır.

- Lütfen, size giremezsiniz dedim.

Yazılar 370

– Ama o benim kocam. Onu görmek istiyorum! Doktor, o iyi mi?

Çok şiddetli bir felç geçiriyor. Ve şimdi komaya girdi. Solunum cihazına bağlı ve onu ancak Tanrı kurtarabilir.

TANRIDAN-GELEN OLAYLARINA KARŞILIK 4 TRİLYON RUPİ MAĞDURLARA ÖDENMESİNE KARAR VERİLDİ. TANRI BÜYÜK. NEREDEYİM BEN?

Sakın bunu söyleme. Yoğun bakımdasın. Karın ve çocukların dışarıda. İçeriye hiç kimse giremiyor. Peki sen nasıl girdin?

Ben seni uyandırmaya geldim. Artık kalkma zamanın geldi. Sen Tanrıya kalbinden, isteyerek kötü konuştun. Peki kalp nerede?

Sol tarafta. Ve Tanrı tüm sol tarafını felç etti. Bunu söyleyen ben değilim bunu söyleyen dışarıdaki medya. İstersen seni iyileştirebilirim. Şimdi de doktor oldun, öyle mi?

Ben, hepsi bir aradayım. Mucize görmek ister misin?

Etrafta motosikletle dolaşmak mucize değil. Öyle mi?

İşte başlıyoruz. Gokul'dan Krishna Vasudev Yadav. Şimdi inanıyor musun?

Sen benim annemsin, sen benim babamsın. Sen benim arkadaşım, ve ortağımsın. Televizyonlarda, takvimlerde ve filmlerdeki gösterilen halime büründüm. Hep böyle görünüyordum. Ve şu anda karşına böyle çıktım. Ama Kanji bhai, ben böyle değilim. Sen gerçeksin affet beni, affet beni. Nasıl inançlı bir insan Tanrı olmadan eksik olursa benzer şekilde Tanrı da inançlı insan olmadan eksik olur. Neden bana daha önce mucize göstermedin?

Sorun da bu zaten. Dost. Ben Krishna'yım, bu yüzden de mucizeler yaratırım. Mucize yaratmak için Krishna değilim.

Yani sen gerçeksin.

Tanrı var. Ve Tanrı bir baba değil, Tanrı bir dost. Ben herkesin dostuyum, ama beni anlayan yok. İnsanlar seni yükseklere koyuyor. Ve sen her yerdesin. Evet, ama ben insanların beni düşündüğü gibi değilim. Benim sağduyum var. İnsanların ne sunduğu benim için önemli değil. Onları yoksullara dağıtsınlar. Benim tek önemsediğim, onların inançları, sevgileri ve güvenmeleri.

Bir dakika. İnanç mı?

Ama ben sana hiç inanmadım ki**. Ben, bir ateisttim. Neden kendini sadece bana gösterdin?**

Kanji bhai, otur. Ateist ne demek biliyor musun?

Birileri araştırıp, düşününce yanlış olduğunu söylerler. Ama Tanrı yok. Ateist odur. Bu yüzden senin karşına çıktım. Çünkü sen gerçek bir ateist gibi davranıyordun. Ve gerçek bir ateist gerçek inançlı bir insan olabilir. İnsanlar bana kendi öz çıkarları için geliyorlar. Farklı farklı şeyler sunarak geliyorlar.

Farklı şeyler mi?

Tanrım, eğer SSC sınavından geçersem 5 Salı boyunca Siddhivinayak'a yürüyerek gideceğim. Eğer Dominic benimle evlenirse tapınakta 11 tane mum yakacağım. Eğer karım hamile kalırsa o zaman sana battaniye getireceğim. Farklı teklifler. Ve bunun için hiç kimse beni suçlayamaz. Biz oraya gidemiyoruz çünkü Tanrı daha beni çağırmadı diyorlar. Tanrı çağırmadı mı?

Yazılar 372

Davetiye mi istiyorlar?

Davetiye de ister misin?

Benim yapacak başka işim yok mu?

Ve zaten, Kanji bhai, ben, her elementin içindeyim. İstediğim yerde olabilirim. Eğer sen her yerdeysen o zaman bunca tapınak neden?

Benim kendi evim var. Ben dört duvar içinde yaşatılmak istemiyorum. O halde neden bu kadar din yarattın?

Hayır, ben sadece insan oğlunu yarattım. Ve dini insanoğlu yarattı. Ve bu yıllardır devam ediyor. Çünkü buna ihtiyacınız vardı. Ama böyle bir dini hiç kimse istememeli. İnsanlardan dini alayım deme. Eğer bunu onlardan alırsan, o zaman sana taparlar. Buna inanmıyorsun, değil mi?

Sen bir aydır komadasın. Sana, son bir ay içinde neler olduğunu göstereyim mi?

Kanji Prabhu dün beni rüyamda ziyaret etti. Ve 11. Tanrı Vishnu'nun bedende olduğunu söyledi. Neler oluyor?

Kanji Prabhu dört kolluydu. Topuz, çan vardı. Tüm dünyadaki insanlar Kanji'nin Tanrısal formunun işaretlerini görmeye başladı. Dün gece nöbetteydim. Gözlerim kapalıydı. Ve biri beni tokatladı. Ve şöyle bir ses duydum, "Sakın nöbette uyuma!" Piyasada bir kaç Kanji'nin mucize hikayesi yaymak insanların çok ilgisini çekerek. Ben Kanji Prabhu'yu motosikletine binip, uçarken gördüm. Aniden ortaya çıktı. 20 metre, 45 metre, 60 metre. Kardeş Kanji, bir Tanrı. O bir Tanrı. \`Dharma guruları\` Kanji bhai'ın tanrısallığını kabul etti ve özür dileyip 4 trilyonu ödemeyi kabul etti. O bizim ödememizi isterdi, biz de ödeyeceğiz. Ama neden onu Tanrı yapıyorsunuz?

Onun Tanrı olduğunu kim söyledi?

Siz ne zaman öleceğinizi biliyor musunuz?

- Biliyor musunuz?

- Hayır. Ben de bilmiyorum. Ama o ölüm gününe karar verdi. 16 Aralık'ta solunum cihazını kapatacağız. Ve Kanji'nin hikayesi bitecek. Ama bu kez büyük kayıplara uğradık. Sigorta için 4 trilyon. Doktor için 1 trilyon. Ve tapınak inşa giderleri. Bir kerelik yatırım, Bay Mishra. Bir yılda telafi ederiz. Yine de yeni Tanrıyı uzun süre göremedik. Yaşasın Tanrı Kanji Wala. Yaşasın Tanrı Kanji Wala. Om Tanrı Kanji Wala. Şekeri yüksek, nefessiz de.

- Domuz gribi gibi.

- Domuz gribi gibi.

- Ben gidiyorum.

- Mahadev, bekle. Neden bu kadar çabuk gidiyorsun?

Öfkeni bastır. Kanji bhai'ın yanındaki yatak boş. Orayı sana ayarlamamı ister misin?

Vücudunu doğum gününde bırakacak. Türbesi dükkanın olduğu yerde olacak. Sadece bu değil, şimdi bunu izle. Kanji Bhai'ın mezarını taşıma hazırlığı tamamlandı. Sen onların elindeki işi alınca seni iş edindiler. Evet. Kanji bhai, senin tapınağından tahminen 4,5 trilyon rupi kazanıldı. Sen Tanrısın, senin onları durdurman gerekiyordu. Dostum, istesem Mahabharat'taki savaşı bir saniyede sona erdiririm. Ama bu benim işim değil. Benim işim insanlara doğruyu ve yanlışı göstermek. İşte senin tapınağın, işte senin savaşın. Ne yapacağına sen karar ver. İster savaş, ister sessiz kal. Lütfen onu kurtarın, Doktor. Artık hiç bir şey yapamayız. Ve zaten, bu onun son arzusuydu. O, Tanrı. Bir dakika. Burada bekle, biz cesedi çıkarırız. Mahadev, hoş geldiniz, hoş geldiniz. Swami, işte bizim Mahadeveshwar. Buna kader denir. Kanji'nin bölümü biterken başlıyor. Kanji bhai'ın cesedi hastanede kayboldu. Hastane yönetimi hiç bir açıklama yapmıyor. Kanji nereye kayboldu?

Bay Mishra'yı çağır. Orada. O, Örümcek Adam değil ya, bulun onu. Bulacağım, endişe etmeyin. Ben buradayım, bir şeyler yapacağım. İnebilirsin. Sri Kanji Prabhu'nun fotoğrafı. Kanji Prabhu'nun otobiyografisi. Sen bir aptalsın. Size onu aramaya başlayın demiştim. Kim o sence?

Hadi hemen sessizce buradan çıkalım, yoksa insanlar bizi linç ederler. Hadi. Kanji hayatta. Evet, ben yaşıyorum. Siz neye bakıyorsunuz?

Ben, sizin Tanrıya dönüştürdüğünüz aynı Kanji'yim. Siz dahi misiniz yoksa aptal mısınız bilmiyorum. Ben size, dini işe dönüştürmeyin diyorum ama siz onu Tanrı yapıp iş mi ediniyorsunuz?

Söylesenize dünya çok güzel, peki neden Tanrı sadece tapınakta yaşasın ki?

Ben, ona inanıyorum. Ona tüm kalbinizle inanın inanın ki onu bulun. İnsanlardaki Tanrıyı bulduğunuz anda Tanrıyı da bulursunuz. Onu insanlarda bulabilirsiniz. O putlarda değil. Bu putlarda değil. Onlar bizim duygularıyla oynadılar.

Elimizden kurtulamazlar! Elimizden kurtulamazlar!

Senin öldüğünü yaydılar! Hepsi düzenbaz! Dinleyin. Bu ikisini öldürseniz geriye daha 200 daha çıkar. Siz hiç televizyon izlemiyor musunuz?

Onların için gerçek ceza onlara saygı göstermemektir. Pahalı arabalarından insinler. Ve hiç kimse tapınaklara gidip, ayaklarına kapanmasın. Anladınız mı?

Onlar için gerçek ceza bu olacaktır.

Lütfen gidin.

İnanç ve itikat bağımlılık yapar, Kanji. Bir kez başlayınca asla bırakamazsın. Burada gördüğün tüm insanlar bunlar Tanrıyı seven değil, Tanrıdan korkan insanlar. Er ya da geç, onların inzivalara çekildiğini sen de göreceksin. Korkusuz ol!

Sen gitmiyor musun?

Hadi, kır şu putu.

- Baba.

- Nerede?

O nerede?

Size söz veriyorum, artık hiç kimse, din için tek kuruş para vermeyecek.

Neye bakıyorsunuz?

Kırsanıza şunları!

- Gel, buraya gel.

- Gelin de sizi Krishna ile tanıştırayım.

- Ne?

- Şöyle gelin. Kanji bhai, bak, heykeli kırıyorlar. Tam da istediğin gibi. Bak Kimi arıyordun, Kanji?

Ben sana ben her yerdeyim dememiş miydim?

Yağmur damlalarında bile ben varım. Kuşlarla yuvayı yapan da benim. Yerdeki karıncalar ile yemek yiyen de benim.

- Sen iyi misin?

- Baba. Evet, iyiyim. Bizi kiminle tanıştırmak istiyordun?

Hiç kimseyle. Hiç kimseyle. Ne yapıyorsun, Kanji?

Sakın onu tılsım diye boynuna takma. Sonunda insanlara böyle şeylerin yanlış olduğunu anlatmayı başardın. At onu. At onu.

"Korkudan özgür ol. Tanrıya olan inancın korkusuzca olsun."

THE MAN WHO SUED GOD (2001) İlâhi Dava

RIZIK KAPISINI ARALAMAK İÇİN

Rızık açılması için yapılan birçok dualar ve usuller bulunur. Ancak bunların içinde biri vardır ki, bu durum gözden ırak kalmıştır. Bu usul hakkındaki delilimiz için en güzel örnek Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin hayatıdır. Efendimizin rızık konusunda açılan penceresi Hz. Hatice radiyallâhü anha validemiz cephesinden olmuştur. Bu nedenle ümmet-i Muhammedin rızık kapısı da kadınların gönül penceresinden bakıldığında zuhur eder. Kur'ân-ı Kerim'de **"Sizden bekâr/dul olanları, kölelerinizden ve cariyelerinizden (evlenmesi) uygun olanları evlendirin. (Evlenmeye niyeti olanlar) yoksul iseler, Allah onları lütfuyla destekleyecektir. Allah, lütfu ve ihsanı geniş olandır, O, (her şeyi) bilendir."** Nûr, 32

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin başından geçmiş olan hatırat ümmetin üzerinde zuhur edecek hallerin beyanıdır. Bu nedenle sâdık ve sıddîk makamı üzere olup niyeti halis olanlar için Allah Teâlâ zenginliğin kapısını aralayacaktır, denilmiştir. Önümüzdeki yılların bir geçim darlığı sezonu başlatacağı işaretleri belirginleşmeden fakirliği üzerinde hissedenler ve olanların kendilerine örnek olarak Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi almaları önemi haiz bir meseledir.

Bu meyanda evli olup rızkı dara düşen erkeklerimizin bir sırrı da zina iptilasına düşmeleri işareti de vardır ***(Günah işlemek, rızıktan mahrum kalmaya sebep olur.)*** [İbni Mace], ***(Zina, fakirliğe yol açar.)*** [Beyhekî] ***(Yalan söylemek rızkı azaltır.)*** [İsfehanî]

Denilirse ki benim hiç kötü bir halim yoktur fakat rızık konusunda bir genişlik zuhur etmiyor, bunu aşmak için ne yapmak gereklidir. İşte bunun sırlar barındıran çözümü şu şekildedir.

Gecenin ağırlaştığı, kalplerin sustuğu, dedikoduların bittiği sadece aşıkların uyanık olduğu vakit olan teheccüt vaktinde, karı koca birkaç rekat namaz kıldıktan sonra; hanımefendinin sırtı kıbleye gelecek şekilde kocası ile dizdize yapışık olarak otururlar. İkisi Allah Teâlâ'ya gönüllerini ve ellerini açarak dua ederler. Öyle bir dua ki erkeğin gözleri hanıma müteveccih, hanımın ki erine çevrilmiştir. Kalplerde ikisinin varlığı biribirileriyle dolar. Bir an sonra, bir şua-i mânevi zuhur eder/etmiş gibi gönüllerinden göğe doğru bir şelâle-i mâi akmaya başlar. Gören olur veya olmaz. Fakat içlerinde bir ürperti ile kalpleri titreye titreye Hakk'ın kapısında bir nuru mânevi deprenir. Gözler nemlenir, gönüller yufkalaşır. Elân bir bir vahdet (birlik) hali zuhur eder. Bu halin devamında kalpler Yüce Yaratıcının rızık kaderindeki silinmeyen yazıları **"Allah Teâlâ dilediğini siler, dilediğini bırakır. Ana Kitap O'nun yanındadır."** [Râd, 39] mahvına hükümü ilâhi tecelli eder. Kalplerindeki korkuları biter. **"Ey cin ve insan toplulukları! Göklerin ve yerin çerçevesinden çıkıp gitmeye gücünüz yetiyorsa geçin. Ancak büyük bir güçle çıkıp gidebilirsiniz."** [Rahman 33] kaderdeki değişim tecelli rızkı engelleyen sorunların herbirini Allah Teâlâ **"Ey insanlar ve cinler! Üzerinize dumansız bir alev ve ateşsiz bir duman gönderilir de kurtulamazsınız."** [Rahman, 35] ayeti sırrınca hüküm tamam olur. (Bu usulu, 1, 3, 7 kere yapabilirsiniz.)

Hükmü sabit Vâsi ismine göre tecelli eder. Gönülleri perişan eden sorunlar birer birer ortadan kalkar.

Unutmayalım ki eşini sevenlerin rızık darlıklarını kaldırmak Allah Teâlâ'nın kendine borç yazdığı hususlardandır. Allah Teâlâ borcunu ödeyenlerin en hayırlısıdır. (Hanımıyla [iyi geçinip] **şakalaşanın, rızkı artar.)** [İ. Lâl]

Yazılar 376

Hulâsa-i kelam "Şayet onlar da, sizin inandığınız gibi inanırlarsa, kuşkusuz doğru yolu bulmuş olurlar; yok eğer yüz çevirirlerse, onlar elbette bir (çelişki ve) aykırılık içindedirler. Sana onlara karşı Allah yeter. O, işitendir, bilendir." [Bakara, 137]

فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Eğer ki eşler birbirini Allah Teâlâ için sever ve noksanlarına sabrederse kapalı kapılar açılır ve rızık darlığı diye bir husus zuhur etmez. Bu bir hak sözdür. İşte bu kadar sırra vakıf olup fakir kalanların kendilerini uyandırmaları gerekir. Meleğini gökten inderemeyenlere, bir meleğe sahip olup onu incitenlere bir sözümüz yoktur.

(Allahümme ekfinî bihelâlike an haramike ve ağnini bi fadlike ammen sivâke) [Tirmizi] [Ya Rabbi! Beni helâl ile yetinip, haramdan sakınan kullarından eyle ve fazlınla senden başkasına muhtaç etme!] (Mektubât-ı Rabbani)

İhramcızâde İsmail Hakkı

DİYARBAKIRLI ERMENİLER KONUŞUYOR -SESSİZLİĞİN SESİ - II

Önsöz/ ALİ BAYRAMOĞLU

Elinizdeki kitap, Hrant Dink Vakfı'nın sözlü tarih çalışmalarının ikinci ayağını oluşturuyor.

İlk çalışma Türkiye merkezliydi; Türkiye'de yaşayan Ermenilerin ve Ermeni toplumunun taşıdığı siyasi ve kültürel belleğin izlerini sürmüştü. Bir sözlü tarih çalışması kapsamında. Ermeni kimliğine mensup kişilerin kendilerini ve 'öteki" olarak gördüklerini nasıl algıladığını anlamak ve Türkiye'de halen yaşamakta olan Ermenilerin içinde bulundukları 'gerçekliği' siyasi, kültürel ve tarihsel boyutlarıyla ortaya koymak amacını taşıyordu.

Bu ilk çalışmanın takdiminde şu ifadeler yer alıyordu:

"Bizim için bellek önemli meseledir. Çünkü bu toplumun derinlerinde kan var. On binlerce insan, gayrimüslim, bu topraklardan kovulmuş, giderken mal, mülk ve can bırakmış; dahası, on binlerce gayrimüslim, özellikle Ermeni kimliklerinden ötürü kırılmış.

Kıran taraf bilmek, hatırlamak istemez. Bu tür öyküler barındıran yeni uluslar, unutarak ulus olmaya çalışılar. Politikaları, devlet yapıları, eğitimleri, söylenceleri, masalları bu yüzden **'seçmeci' ve 'amnezik'** olur. Bizim ülkede toplumsal varoluş bu yüzen tümüyle amneziktir ve bu yüzden, vicdan ve demokrasi kavgasının kesiştiği ana kavşak 'hatırlama, bilme, yüzleşme ve arınma' dörtlüsüdür."

İkinci çalışma bu hatta yapıldı. **Türkiye'de, Ermenistan'da ve Diasporada yaşayan Diyarbakırlı Ermenilerin izlerini süren bu çalışma kapsamında, 22'si İstanbul'da, 16'sı Diyarbakır'da, dokuzu Lübnan'da, dokuzu New York'ta, yedisi Montreal'de, dördü Toronto'da, dördü Los Angeles'ta, dördü Yerevan'da, üçü de New Jersey'de olmak üzere, toplam 81 kişiyle görüşüldü.** Görüşülen kişilerin 41'i kadın, 40'ı erkekti. **Bunlar arasında Ermeni kimliğiyle yaşayanlar da var, Müslümanlaştıktan sonra Ermeni kimliğine dönen ya da dönmeye çalışanlar veya kendini hem Müslüman hem Ermeni olarak tanımlayanlar da...**

Bu kitapta, bu görüşmelerden 16'sı yer alıyor. Görüşmecilerden sekizi kadın, sekizi erkek. Altısı, halen Diyarbakır'da yaşayan, aileleri 1915 ve sonrasında Müslümanlaştıktan sonra Ermeni kimliğine dönen ya da dönmeye çalışan kişiler; beşi ise, İstanbul'da Ermeni kimliğiyle yaşıyor. Geriye kalanların ikisi Lübnan'da, biri Yerevan'da, biri Los Angeles'ta, biri New York'ta, biri de Toronto'da yaşıyor. Türkiye dışından görüşülen kişilerin bir kısmı Diyarbakır'da doğup büyüdükten sonra yurtdışına gitmiş; bazılarının ise aileleri Diyarbakırlı, kendileri yurtdışında doğup büyümüş.

Mülakatların ortak noktası şu:

Konuşulan Ermenice lehçesi, örf ve âdetler, mutfak kültürü, **'Diyarbakır Ermeniliği'** olarak tanımlanan bir olguya işaret ediyor. Diasporada yaşayan Diyarbakırlı Ermenilerin, kendilerine özgü gelenek ve görenekleri, bulundukları ülkede yaşatmaya çalıştıkları ve bunda belli ölçüde de olsa başarılı oldukları ortaya çıkıyor.

Görüşülen kişilerin Kürtlere ve tarih içinde Kürt-Ermeni ilişkilerine dair kanaatleri söz konusu olduğunda, halen Diyarbakır'da yaşayan ve kendini Ermeni olarak tanımlayan kişiler ile, İstanbul'da ya da Diaspora'da yaşayanlar arasında belirgin bir farklılık görülüyor. Halen Diyarbakır'da yaşayanlar kendilerini Kürtlere daha yakın hissediyorlar. **İstanbul'da ya da Diaspora'da yaşayanlar ise Kürtlere daha mesafeliler ve Kürtlerin 1915 ve sonrasında yaşanan**

olumsuzluklarla ilgili rolüne daha çok vurgu yapıyorlar.

Çalışma, Müslümanlaşan ancak Ermeni kimliğine dönmek isteyen insanların ne tür sorunlar yaşadığına dair verilerde içeriyor. Ermeni kimliğine dönme çabası içinde olan kişiler, çocuklarını Ermeni okullarına göndermekte sıkıntı yaşıyorlar. Ayrıca, Ermenice öğrenme isteği taşıyan yetişkinler de bu taleplerine cevap verecek eğitim kurumlan bulmakta güçlük çekiyorlar.

Bu bulguların ötesinde, bu çalışma, aynı zamanda, Diyarbakır'daki Ermenilerin kültürel varlığını yeniden tasavvur etme, bir tür kurma girişimidir. Kentin, 1980 li yıllara kadar kullanılan, ancak daha sonra cemaatsizlik nedeniyle hızla harabe halini alan Surp Giragos Ermeni Kilisesi'nin, yakın tarihte, Diyarbakır Belediyesi ve Ermeni kurumlarının işbirliğiyle restore edilerek yeniden ibadete açılmış olması, bu tasavvur ve yeniden kurma girişimleri açısından büyük bir önem taşıyor. Bu kitap da, bu anlamda, yitik bellek denizini oluşturan damlalardan biridir.

Sh: 1-3

İSTANBUL'DA DA, KANADA'DA DA ERMENİLER BİZİ SICAK KARŞILAMADI

1915'de Diyarbakır'da doğdum. Benim annem de, babam da Diyarbakır'da doğmuş. Tek fark, ben Diyarbakır merkezde doğdum, onlar Diyarbakır'ın Eğil denen bir kazasında. İki tarafın ailesi de yine Diyarbakırlı.

1915'ten sonra, zavallı ninem, babamla birlikte Diyarbakır'a gitmiş. Dedemi de zaten yolda öldürmüşler. Kalmış ninemle babam yalnız. Yokluk içindeler. Orada çok meşhur bir zurna-kaval ustasıyla tanışıyor, ninem babamı onun yanına çırak vermiş. Kendisi de naturalık yapmış; yani hamama giden kadınların hamamda kullandıkları eşyaları, yedikleri yemekleri taşıyormuş, onlar da bunun karşılığında ona bir miktar para veriyorlarmış. Babam bayağı kabiliyetli bir çırak oluyor. Sonra ustası diyor ki birgün, **"Oğlum, ben dayanamıyorum artık, Beyrut'a gideceğim. Dükkânı da sana bırakacağım."** Adam zaten yaşadıklarından dolayı esrar bağımlısıymış. Her akşam işler bitince, babama esrar, bir de sonrasında yemek için baklava aldırırmış hep. Neyse, adam gidiyor, babam da çok namlı bir usta oluyor. Uluslararası bir ünü vardı. Mesela her sene Ermenistan'a iki-üç tane kaval veya zurna yollardı. Suriye'ye de yollardı. Bizde var babamın yaptığı kavallar ve zurnalar. **Diyarbakır'daki kilisede babamın ve -o zaman pek çoğu Ermeni olan- Diyarbakır esnafından insanların bu eserlerini sergileyeceğiz.** Tabii, babam sadece zurna ve kaval yapmıyor orada; marangozluk, tornayla ilgili ne varsa yapıyor - kazma sapından tut, çekiç vs. Üç kız, üç erkek, altı çocuğunu bu işle geçindirdi. **Çalışıp çabalayıp aldığı üç evi vardı, 1915'ten sonra bir de Varlık Vergisi yaşandığı için, iki tanesine el koymuşlar, bir de babamı askere almışlar.** Annem bir başına, o iki evi satmış o zaman, vergiyi ödemek için. Babam da askerden kaçıp gizli gizli çalışarak bakmış bize.

"Saldırırlarsa çocuklarımı kendi ellerimle öldüreceğim"

Ben annem ve babamla aynı odada yatardım. Hiç unutmam, annem bir gün bana dedi ki **"Git, babandan bizim delici bıçaklarımız var, onları al gel."** Aldım geldim bıçakları. Gece yatarken konuşuyorlar sessizce, ama ben duyuyorum. Annem dedi ki "Saldırırlarsa ben çocuklarımı kendi ellerimle öldüreceğim' Yani, nasıl korkunç şeyler varsa kafasında geçmişe dair; başımıza o tür şeyler geleceğine, bizi o öldürecek... Annem çok cesur bir kadındı. Bu arada,

aslında çok varlıklı bir ailenin kızı. Babamla aralarında sınıf ve kültür farkı var. Annemin babası semerciler loncasının başındaymış. Oradaki Ermenilerin yüzde 93'ünü katletmişler ama bunlara bir şekilde dokunmamışlar, annemin babası çok faal bir adam diye. Bu dedem, şartlar kötü olduğundan, aradaki farka bakmadan, babamla annemi evlendirmiş. **O dönem köle gibi satılan pekçok Ermeni çocuğu da toplamış civar yerlerden. Ermenilik yok olmasın diye onları birbirleriyle evlendirmiş hep.**

Evimiz çok güzeldi. Geniş bir bahçesi, içinde tulumbası vardı. Babam 1971'e kadar Diyarbakır'da yaşadı. Ben İstanbul Teknik Üniversitesine gittim. O dönem Diyarbakır'dan korkunç bir göç başladı. Her yaz gidiyordum Diyarbakır'a. Bir gidişimde baktım ki babam rahatsız. Babamızı o yıllarda İstanbul'a aldık, sonra da evimizi satılığa çıkardık. Bizim ev Gâvur Mahallesi'nde değildi. Etrafımızda akrabalarımız vardı. Bir de işte, Diyarbakırlı dönmeler... Aramız onlarla pek iyi değildi. Döndüler diye, onlara iyi gözle bakmazdık, onlarda bize iyi bakmazdı. Birde, kendilerini ispatlamak için koyu dindar olmuşlardı. Neyse; bizim ev bir türlü satılmıyor. **"Önce komşulara söylemek lazım, âdettir"** dedi babam, ama satılmıyor. Sonra bu dönme komşulardan bir kadın bana geldi, **"Biliyor musunuz, sizin niye eviniz satılmıyor? Mahallede toplantı yaptılar. 'Bırakın, kimse almayınca fiyatı çok düşürürler, o zaman alırız, zaten adam da çok hasta' diye karar aldılar"** dedi. Ben bunu duyunca çok büyük bir hayal kırıklığına uğradım. Komşularımız, ki bir yere giderken kızlarını bize emanet ederlerdi, o kadar severlerdi bizi eee? Menfaat bu kadar mı önemli yani? Neyse, babam ünlü bir kaval ustası olduğu için müşterileri de genellikle Kürtlerdi. Kaval çalan adamlar bunlar, köyden geliyorlar. Babam bunlara diyor ki, **"Ne alacaksanız alın. Ben gidiyorum, evimi de satıyorum."** Bunlardan biri gelmiş, demiş **"Ben senin evini alıyorum."** Babamın istediğinin birazcık altına oldu ama o adam verdi bize parayı, o parayla İstanbul'a geldik hep birlikte.

Sol içinde de Ermenileri aşağılama vardı

Liseye kadar Diyarbakır'da okudum. İlkokuldayken, hatırlıyorum, bizim evde babamlar kendi yaşıtlarıyla toplanırlardı ve Diyarbakır Ermenicesi konuşulurdu. Katliamda milleti nasıl toplamışlar, nereye götürmüşler, kim ne yapmış, isim vererek, yer göstererek anlatırlardı. Ben o küçücük halimle bunları duyduğumda içimde isyan olurdu. Onlardan duyduğum şeylerle benim ruhum biçimlenmiştir. Nasıl? Okula giderdim, zaman zaman millet bize, nereden anlıyorlarsa, **"gâvur oğlu gâvur"** falan derdi. "Nereden anlıyorsunuz?" deyince de, **"Ulan, sizin suratınız değişik"** derlerdi. Teyzemin kızıyla birlikte giderdim okula. Bazen saldırırlardı bize. Teyzemin kızının tırnakları uzundu, milletin suratını çizerdi. Ben de, babamın verdiği bavul gibi büyük bir çantam vardı, onula vururdum. Aynı şekilde, cenazelerimizi kiliseden mezarlığa götürürken de taş atarlardı. Papazımız sakalını kesmek zorunda kalırdı. Öyle zor günlerimiz oldu... Fakat benim için asıl kabullenmesi zor olan, bizimkileri götürüp öldürmüşler ve bizimkiler de bir şey yapmamış ya, budur. Söyleyemiyorum, konuşamıyorum kimseyle o zaman. Ama okulda bazen gelip saldıran çocuklar olurdu; kim ki bana saldırmaya kalksın, hiç korkmadan, dövmeye kalkardım., Kavga ettim, ağzımı burnumu da kırdılar ama pes etmedim. Sonra iki-üç kişi gelip beni döverlerdi ama ben de o adamı dövmüş olurdum. İki-üç sefer böyle oldu ilkokulda, ortaokulda ve lisede. Baktılar ki korkmuyorum, dövüyorum, sonra bana kimse kolay kolay karışmadı.

1960'larda bize bakış değişti. Mesela Diyarbakır'da her yerde 'Ziya Gökalp' vardır okul ismi, o ismi, şu ismi... Bunlar tartışılmaya başladı o dönem. Adam Türkçülüğün mimarı, ama

Kürt'müş. O dönem öğrendik hep bunları. Ailesi, Ermeni Soykırımında büyük zulüm yapan ailelerden... İşte bunlar konuşulmaya başladı, bir şeyler değişti. Seni hep kötü gören insanlar, bu sefer başka türlü oldu. Sol akımlar Diyarbakır'ı çok etkiledi. Diyarbakır bölgesel olarak geri kalmış bir yerdi. İnsanlar bu geri kalmışlığın sebeplerini araştırdıklarında kendi etnik yapılarının farkına vardılar. Yani o dönemde büyük resme bakabildiler. Bir kitapçı, bir de terzi vardı, yanlarına giderdik. Bir tek ben vardım aralarında Ermeni; hepsi Kürt... Mehdi Zana bu terzinin çırağıydı. O terzi derdi ki "Asıl önemli olan ırk değil oğlum. En önemli şey sosyalizmdir, sınıftır, ezilenler ve ezenlerdir." Bu değişim, tabii, adamların bize bakışını da değiştirdi. Eskiden aşağılayarak bakarlardı, hakaret ederlerdi. Bunlar değişmeye başladı o dönemde.

Ben sonra Teknik Üniversitedeyken de sol hareketlerin içinde oldum, ama eleştireldim hep. Mesela bunların Ortadoğu'dan anladıkları bir tek Filistin meselesidir. Bir gün bir toplantıda dedim ki **"Eğer Türkiye Ortadoğu meselesini tartışacaksa, önce Ermeni ve Kürt sorununu çözecek.'"** Ama bir şey ifade etmedi onlara. Sovyetçi gelenek bana cazip geliyordu, Ermenistan orada diye. Fakat sol içinde de bizi aşağılama vardı. Neymiş, **Ermeniler emperyalizmin işbirlikçisiymiş...** Şimdi yani, öyle mi o mesele? Eleştirmemin bir nedeni de, Ermenistan'dan insanlarla konuşunca, yaşadıkları sosyalizmin bizim sosyalizm diye öğrendiğimiz şeyle hiç de ilgisi olmadığını görmemdi. Ben sola saygı duyarım, ezilenlerin yanında olduğu için, ve ben de ezilenlerden olduğum için. Fakat işte, o zaman tarihimizi çok da iyi bilmiyorduk. **İttihat ve Terakki nasıl Ermenileri kullandıysa, sol da bizim zamanımızda Ermenileri kullanmaya çalıştı. Sonra çıktım solun içinden, hiç de pişman olmadım.**

Niye bu kadar içiyordu Diyarbakırlılar?

Biz çocukken çok içe kapalıydık, izoleydik. Ermeni çocukları olarak biz bize oynardık. Kilisede toplanırdık. Avlu çok genişti, orada top oynardık, çember çevirirdik. Birlikte pikniğe giderdik. Zaten çok çocukludur bizimkiler. ıgıs'teki kıyımdan sonra zaten kilisede falan da söylenmiş, **"Çok kıyıma uğradık, en az altı çocuk yapın"** diye. Ben çocukken, kiliseye kafaları tıraşlı insanlar gelirdi. Anlardık ki askerdi bunlar. İşte Sivaslı, Kayserili, İstanbullu... Kökenlerinde Ermenilik var ya, kiliseye gelirlerdi hemen. Liseye geçtikten sonra benim Müslüman ve Türk arkadaşlarım da oldu. Onlarla birlikte yürüyüşe çıkardık. Dicle Nehri'nin kenarına gider, oturur sohbet ederdik. Bir de, Diyarbakır'da bir musiki ortamı vardı. Bizim Ermeniler çok iyiydi o konuda. Bir-iki Kürt arkadaş hariç, enstrüman çalanların hepsi Ermeni'ydi neredeyse. Düğünlerde genellikle bunlar çalıp söylerlerdi. Diyarbakırlılar çok fazla içki içerdi. Niye? Bir travma mıydı yani, neydi? Bu kadar niye içiyorlardı ki o sıcak havada? Bir de, çok sinirli insanlardı Diyarbakırlılar.

Mühendis olduktan sonra bir mevzu için Türkiye'ye döndüm. Teyzemin oğlu evlenecek. Kız da Ermeni ama evrakı yok. Ermeni olarak kilisede evlenmek istiyor fakat babası alamıyor evrakı. Nüfus dairesinden ben alacağım teyzeoğlunun evrakı. Ben gittim daireye, dilekçemi verdim. "Ağabey, böyle bir kimse yok" dedi bana adam. "Nasıl yok?" dedim, **"Sen şu karşındaki adamı görmüyor musun? Ben burada doğdum. Bizim defterimizin numarası 84. Defterimizi nereye koydunuz?"** Bağırarak konuşuyordum. Müdür geldi, "Burası devlet dairesi beyefendi, nasıl bağırıyorsunuz?" dedi. "Valla beyefendi" dedim, "Sen bana 'yoksun' diyorsun. Dua et, sadece bağırıyorum. Şimdi daha çok bağıracağım." Sonra bu adam bir şekilde benim işimi halletti. Para teklif ettim, çünkü orada işler öyle yürüyor. "Yok" dedi. "E gel bari bir

yemeğimi ye akşam" dedim. "Yok" dedi fakat geldi. Oturduk; konuşmaya başlayınca adam dayanamadı, kendisinin dönme olduğunu, amcalarının Suriye'de bilmem nerede olduğunu anlatmaya, isimlerini falan söylemeye başladı. İşte bu sinirin, terlemenin ardında hep bu travmalar var.

Fakat ben Diyarbakır'da yaşarken bu meselenin tarihini çok iyi bilmiyordum. Çocukken ve sonrasında duyduğum hikâyeleri anlamam zaman aldı. Ne zaman ki Toronto'ya geldim, orada kütüphaneye girip çeşitli kitapları okudum, o zaman anladım. **Diyarbakır'ın merkezinde o zaman 53 bin Ermeni yaşıyormuş. Bunların yüzde 93'ünü öldürüyorlar.** Kasabalarda da bir dolu insan var, onlar da öldürülüyor feci şekilde.

Yani öyle sade öldürmek değil, bin bir türlü acıyla, işkenceyle... Ben bu yüzden Kürtçe öğrenmeyi reddettim mesela. Annem de, babam da Kürtçe bilirdi ama ben o zulmü öğrenince kabul edemedim bunu. Süryanilerle de hep mesafeli olduk. Çünkü onların bazı papazları Soykırım zamanında bizim evlerimizi gösterdiler, biz bunu biliyoruz. Tabii, bir milleti böyle yargılamak yanlış ama Diyarbakırlı olunca ve geçmişi öğrenince insan çok objektif bakamıyor. Yani, bir insanın bir insana bu kadar ızdırap çektirmesinin altında ne var, nasıl bir şey var? Bu soruların cevaplarını bulmak benim hayatımı aldı. İşte bugüne kadar da, hâlâ araştırıyorum.

Bu adamlar öldü, ruhları bir yere gitmedi

Diyarbakır'daki kilisenin açılışına gittik. İnkâr etmeyeceğim, bize çok büyük ilgi gösterdiler. Fakat çok enteresandır, kiliseye gidinceye kadar içimde bir sıkıntı, bir gerginlik vardı. Ayin başladı, içeri girdim, haçımı çıkardım, mumumu yakıp dışarı çıktım, hafifledim. Dışarıda duruyorum. Şimdi New Jersey'de yaşayan bir ağabeyim var, onu gördüm. "Ağabey, ben hafifledim kiliseye gelince, size de aynı şey oldu mu?" dedim. "Bir enerji mi var içeride, nedir" dedi o da, "ben de hafifledim..." Kendi kendime dedim ki "Bu adamlar öldü, ruhları bir yere gitmedi." Bu belki bilimsel değil ama benim kendi açıklamam böyle. Oradaki insanlar bizi çağırıyorlar, "Bizi bırakmayın, gitmeyin, nereye gidiyorsunuz?" diyorlardı. O eseri ortaya çıkarıp orada onlar için dua edince bir nevi borçlarımızı ödemiş olduk. Mezarlığımıza da gidip dua ettik. Rahatladık. Yani, tam bir rahatlık değil ama görece daha iyi hissediyorsun. Demokrat Parti döneminde de bir onarım olmuştu. Seçimlerden önce **Demokrat Parti** "Bize oy verirseniz kilisenizi vereceğiz" demişti. Seçim sandığı kilisenin içine kurulmuştu hatta, hiç unutmam. Bizimkiler sözünü tuttu, oylar Demokrat Parti'ye çıktı. Kiliseyi de verdiler, ama nasıl yıkık dökük... Hep kadınlar temizledi. Babam direklerini yaptı. Biz çocuklar da annelerimize su taşırdık.

Bu son açılışa gidince aklıma bir sürü şey geldi. Mesela, biz Diyarbakır'da yaşarken okulda bir kız vardı. Aynı sınıftaydık. Ailesi epey zengindi. O zaman öyle herkeste çikolata olmazdı, bu kızın cebinde her zaman bir çikolata olurdu. Yere otururdu, yarısını da bana verirdi çikolatanın. Ben de yerdim. Bu katliamı işleyen aileler var Diyarbakır'da, bir sürü insan var. O zamanın ileri gelenleri Soykırımca dahil olmuşlar. Mallarımızı, eşlerimizi, kızlarımızı almışlar. O kız, Soykrım'a katılan sülalelerden birinin kızı. "Biliyor muydu acaba?" diye düşünüyorum şimdi. Sonra, başka bir kız daha vardı. Çok güzeldi, asılıyorlar falan diye ben korumak zorunda kalırdım. Yanında otururdum – ki o zaman Diyarbakır'da bir kızla bir erkek yanyana oturamazdı. Ben çalışkan bir talebeydim. Bir gün birlikte onlara ders çalışmaya gittik. Bir şeyler ikram ediyorlar. Kız dedi ki **"Bayzar, dondurma getir."** Benim annemin ismi de

Bayzar'dı. "Kim bu Bayzar?" diye sordum; "Annem" dedi kız. "Sen falan hanımın kızı değil misin, kaç tane annen var?" dedim. İki-üç tane annesi varmış, biri de Ermeni'ymiş işte...

Unutamadığım bir şey daha var. Bir aile vardı, bana anormal ilgi gösteriyorlardı. Evlerine giderdim. Ailenin iki kızı, iki de oğlu vardı. Anneleri diyordu ki "Keşke Müslüman olsan da sana şu küçük kızımı versem." Bir de yaşlı bir kadın vardı evde. Gözleri görmüyordu, devamlı namaz kılıyordu. Ben üniversite için İstanbul'a gitmeden önce bana dediler ki "Gel, bize bir şarkı söyle, bir şiir oku, teybe kaydedelim. Biz senin sesini her gün duymak zorundayız." Allah Allah, garip geliyor ama yapıyorum bunları biryandan da. Sonra ben de dedim ki, "Bir hatıra getireyim, beni onunla hatırlayın." Babam bir soğan tahtası yaptı. Aldım tahtayı, gittim kapılarını çaldım. Açan yok. Bir daha vurdum kapıya; bu sefer "Dur oğlum, geliyorum" diye seslendi o gözleri görmeyen nine. "Soğan tahtası getirdim, onu bırakıp gideyim" dedim. "Yok, gitme" dedi. O nine bana bir sarıldı, başladı ağlamaya. "Nine, ne oldu?" dedim. "Oğlum" dedi, "Ben Ermeni'yim." "Nine, sen nasıl Ermeni'sin? Günde beş vakit namaz kılıyorsun?" dedim. Üç aylıkken almışlar bunu bu aileye. "Nasıl hatırlıyorsun peki?" dedim. "Her gün hatırlattılar oğlum" dedi. Yani, aynı o **Fethiye Çetin**'in kitabındaki gibi, **o kadına da her kızdıklarında "kılıç artığı", "gâvur artığı" demişler.** Kadın Hıristiyan olduğunu da unutmamış. O zamanın parasıyla bana 12 lira verdi. Dedi ki, "İstanbul'a gidersen Meryem Ana Kilisesi'ne gidip mum yakacaksın benim için." Ben İstanbul'a geldim ama Meryem Ana Kilisesi nerede bilmiyorum tabii. Sonradan anladım ki Patrikhane'nin kilisesi. Gittim oraya, onun namına 12 liralık mum aldım, duamı ettim, çıktım. O evin bir oğlu hâlâ arkadaşımdır, görüşürüz. Kadın ona bile söylememiş bunu.

Lisanımızı konuşamıyoruz ama biz de varız

1960lı yıllarda kimse kalmadı oralarda. Bizim Diyarbakır'da kilisemiz, kilisemize ait evlerimiz vardı. Durumu iyi olmayanlara veriyorduk bu evleri. Kasabalarda çok az Ermeni kalmıştı. Kimi hayatını Müslüman olarak devam ettiriyordu. O yıllarda Diyarbakır'a gittiğimizde kilisenin bahçesinde toplandık. Bir sürü Diyarbakırlı geldi; kadınlı erkekli, büyük bir grup... **Hepsi bize dedi ki "Bizim ninelerimiz Ermeni." Ama işte, "Siz de dönün" falan diyorlar bize. Kraldan çok kralcıydılar yani.** Biz de onlara mesafe aldık, dışladık onları. Şimdi bunu çok yanlış buluyorum ben. O insanlarla ilişkilerimizi koparmayabilirdik aslında.

İstanbul'a gelmek bir yandan iyi oldu ama bir yandan da, bir çeşit hiyerarşi vardı orada. Mesela bize "Siz neden Diyarbakırlısınız?" diye sorarlardı. Sanki bir tek İstanbul'da Ermeniler var gibi bir algı vardı. Diyarbakır'da oralı olmayan biri kiliseye gittiğinde kimse onu ayırmazdı, bilakis daha çok ilgi olurdu. Mesela Diyarbakır'a askerlik için gelenleri nereye koyacağımızı bilemezdik; onlara evci kâğıdı alırdık, bizim Ermenilerin evinde kalırlardı. Düğün olurdu, götürürdük, yedirirdik, içirirdik. İç çamaşırlarını bile yıkardık. İstanbul'da hayret ediyorduk **"Siz niye Diyarbakır'dansınız? Biz zannediyoruz ki bir tek biz varız"** gibi laflara. Evet, belki Ermeni kültürü İstanbul'da daha yaygın, ama biz de varız. Tabii, İstanbul'da işler daha bilinçli yürümüş hep. Bize katliamdan sonra kimse fazla bir şey anlatamadı. Kendi lisanımızı konuşamıyoruz, yazamıyoruz, okuyamıyoruz. Yani bu büyük bir travma yaşadık İstanbul'a ilk geldiğimizde. Sonraları, Diyarbakır'dan gelenler İstanbul'da eski cemaat bağlarını yitirdi. Herkes başka bir semte yerleşti, uzaklaştı birbirinden. İstanbul Ermeniliğine devam edildi ama Diyarbakır'daki kimliğimizi sürdüremedik.

Ne yapacaksak, Türkiye'de yapacağız

Kanada'ya 1983'ten sonra geldim. Ağabeyim bir Ermeni okulunda yöneticiydi; o dönem tutuklandı ve 19 gün işkence gördü. Bu olay benim için dönüm noktası oldu. "Ben mi kurtaracağım dünyayı!" deyip gittim. Ama tabii, zor oldu, hiç kolay değildi. Bir kere, kültür şoku yaşadık. Burası tamamen değişik bir yer, Türkiye ile hiç ilgisi olmayan bir toplum. Buna alışmak lazımdı. Bunun için de biraz efor sarf ettik. Mesela ben mühendisim ama burada 2000'lere kadar kuyumculuk yaptım.

Kanada'daki Ermeniler de bizi çok sıcak karşılamadı. Aynı İstanbul'da olduğu gibi, bir mesafe, kopukluk... Seni başka türlü görüyorlar, bakışlarında bir çarpıklık... Bir gün oradaki Ermenilerden biriyle tartıştım. Dedim ki **"Sen ne kadar Ermeni'sin ki benim yanımda? Ben bütün ömrüm boyunca orada çarpıştım, sen hiçbir şey yapmamışsın. Siz burada oturun, mutluluğunuzu sürdürün. Konuşun konuşabildiğiniz kadar."** Sonra, "İki şey yapabiliriz" dedim, **"Ya Türkiye'ye, ya Ermenistan'a gideceğiz."** Ama bana kalırsa, ne yapacaksak Türkiye'de yapacağız. Yani Kanada'da evimiz var, arabamız var, işimiz var ama Ermeniler için ne yapıyoruz? Bu kilise projesini desteklediysek, bu bize bir fırsat verdi. **"Biz varız, Anadolu'da vardık, şimdi de varız"** dedik bir nevi. Bu adamlara da dedim, "Gelin, niye gelmiyorsunuz?"

Diyarbakır'daki açılışa çok kararlı geldim. Yalnız, açılıştan sonra dedim ki "Keşke burada kalsaydık. Çok işler yapabilirdik." Yani, Türkiye'de kalsaydım daha faydalı olabilirdim belki de. Ama zamanı da geriye çeviremem. Hayat bizi buraya itti. Bir yandan şuna da inanıyorum; Eğer köklerini unutmazsan, kimlik problemin olmazsa, her yerde bir şeyler yapabilirsin. Şimdi ben Türkiye'de kalsaydım belki daha iyi bir durumda olurdum, daha güzel şeyler yapabilirdim ama Toronto'da da kendi çapımda bir şeyler yapmaya çalışıyorum.

Diyaloga girersen aşama aşama değişir bir şeyler

Agos gazetesi kurulduğu zaman, bir Agos satmak için 60 kilometre yol yapardım. Yıllarca Agos'u destekledik, Hrant'ı destekledik. Her konuda aynı fikirde miydik? Yok, bir sürü fikir ayrılığımız olmuştur. Yani Türkiye'deki bütün Ermeniler aynı şeyleri düşünmüyor, homojen bir grup değiller. **Mesela İstanbul Ermenileri Ermenice bilir ama Türkçe konuşur. Tabii, adam Türkiye'de yaşıyor, başka türlü bakıyor Suriye'dekin den, Mısır'dakinden. Politiktirler.** Biz çok politik olmadığımız için biraz kopukluk vardır mesela arada. Ama Hrant bize karşı çok saygılıydı. Allah gani gani rahmet eylesin. Ondan sonra buradaki Ermeniler de çok değişti. Bence yeni bir vizyona ihtiyaç var. Her zaman fikir ayrılıkları oldu, olacak da. Yani hâlâ Türklerle 1915 konusunda aynı fikirde değiliz ama şimdi 24 Nisan'ı Ermeniler ve Türkler birlikte anıyor. Ben tarihimize saygı duyuyorum ve sahip çıkıyorum. **Fakat aynı zamanda diyaloga da ihtiyaç var. Türklerle, Kürtlerle, Diaspora'yla, Ermenistan'la ilişkiler açısından eski alışkanları gözden geçirecek yeni bir bakış açısına ihtiyaç var. Çözüm için bu şart.**

Şimdi sınır açılmıyor mesela, çünkü Azerbaycan istemiyor. Aslında Türkiye istiyor, çünkü hem Türkiye hem de Ermenistan kazanacak bu işten. Ama Azerbaycan baskı yapıyor. Biryandan, sınır açılırsa Türklük ya da Ermenilik elden gider diye düşünenler de var. Bu yersiz önyargılar ancak diyalogla çözülür. Türkiye'de insanlar kişisel olarak diyelim ki sınırın açılmasını istiyor ama bunu açıkça söyleyemiyor toplum içinde. Ama sen diyaloğa girersen, aşama aşama da olsa değişir bir şeyler. Aksi takdirde her şey aynı kalır. Bugün Türkiye'de üç büyük partinin de bu sorunu çözmek için bir vizyonu ya da programı olduğunu

düşünmüyorum. İnsanların bir araya gelmesi ve bir çeşit beyin fırtınası yapması lazım. Eskiden Türkiye'de kimse bu meseleleri konuşmuyordu ama şimdi açık açık konuşuyor. Bir değişim var. 'Ne yapılmalı'yı tüm taraflar bir araya gelip konuşmalı, tartışmalı. "Ben kazanacağım – sen kaybedeceksin" mantığı yok burada.

Diaspora da tanımıyor Türkiye'yi. Gelmemiş, bilmiyor. Uzaktan anlamaya çalışıyor ama olmuyor tabii. Ben bile Türkiye'yi tanımıyorum ki... Çünkü Türkiye'den ayrılmamın üzerinden geçen yıllar içinde Türkiye değişti. İnanması güç ama değişti. **Hrant Dink'in cenazesine 200 bin kişi katıldı, düşünün... Kaçı Ermeni'ydi? Ancak 10 bini. Şimdi insanlar açık konuşuyorlar.** Kürt halkı mesela; bizim soykırımımıza katıldılar, biliyorlar. Açıkça konuşuyoruz, açık bir şekilde itiraf ediyorlar. Diyarbakır'a kilisenin açılış törenine gittiğimde gördüm bunu. "Diyarbakır'a hoş geldiniz, burası sizin eviniz" diye karşılandık. Diyarbakır benim evim tabii, bunu hissediyorum. Kahveye gidip oturdum mesela, biri geldi çay söyledi, öteki geldi, ben kahve söyledim. **Kürtçe müzik çalıyordu, onu durdurup Ermeni müziği koydular.** Bana hiçbir şey söylemediler. Şahsım adına, bu değişikliği görünce çok iyi hissediyorum. Hem şimdi medya da çok güçlü, sosyal medya var. Tüm olup bitenleri, konuşulanları takip etmek mümkün.

Sh: 167-177

DEDEM "KİMSE BİLMESİN KILIÇ ARTIĞI OLDUĞUMUZU" DERDİ

Ben Diyarbakır-Kulpluyum. Diyarbakır'da mali müşavirlik yapıyorum. Ermeni bir ailenin torunuyum. Çocukluğum, gençliğim hep Diyarbakır'da geçti. İşim de hâlâ Diyarbakır'da. Biz aslında 1980 sonrasında geldik Diyarbakır'a; daha önce Kulp'taydık. Yaşadığımız köy, Kulp'un en modern, çağdaş, okuma düzeyi en yüksek köylerinden biriydi. Tabii, köyün üç tane ismi vardı: Zazaca 'Ağdeges' derlerdi, Kürtçe Tiyatz', Türkçe 'Narlıca'. 'Ağdeges', yanılmıyorsam aslında Ermenice. Çocukluğumuz orada geçti. İlkokulu orada okuduk, sonra şehre geldik.

1996'da evlendim. Eşimin ailesi zaten biliyordu biz kimiz, neyiz... Şimdi iki kızım, bir oğlum var. Çocuklarımın hepsi geçmişimizi, hikâyemizi biliyor. İlginçtir, daha tam olarak anlatmamıştım onlara; oğlum dördüncü sınıftaydı, bir gün geldi, dedi ki "Baba, ben bugün okulda 'Andımız'ı okumadım." "Niye?" dedim. "Sözlerine bakıyorum, bize hakaret ediliyor" dedi. "Niye, bunu nereden çıkardın?" dedim. "Ben Türk değilim ki, neden varlığım Türklere armağan olsun. 'Ne mutlu Türk'üm diyene'... Biz Türk değilsek mutlu değil miyiz?" gibi bir cevap verdi bana. "Peki nesin sen?" diye sordum bu sefer. "Ya baba, ne olduğumuzu bilmiyor musun sanki... Ben Ermeni'yim ya" dedi. Çocuklarımda bu bilinç var yani. **"Evet, biz Ermeni'yiz. Babam Ermeni, annem Kürt'tür"** hep söylerler böyle. Korkmuyorum. Bana bir şey olmadı, onlara da olmaz.

Ancak biz, ailemizin yaşayışına bakıp, araştırıp sonradan öğrenmeye çalıştık Ermeniliğimizi. Dedem 14-16 yaşlarındaymış olaylara tanık olduğunda, ailesini kaybetmiş. İyi hatırlarım, 1980li yıllarda, rahmetli, bize **"Oğlum sakın ha, Ermeni olduğumuzu, dönme, kılıç artığı olduğumuzu kimse bilmesin, söylemeyin"** derdi. Gençlik yıllarında ailesini kaybedişini, o manzaraları hep hatırladığından, bu korku hep vardı dedemde, 1990lı yılların başına kadar. Gerçek ismi Domingo'ymuş, babasınınki de Kaspar'mış yanılmıyorsam. Sonradan ismini Mehmet koymuşlar.

Ermeni olduğumuzu öğrendiğimde günlerce ağladım.

Ben Ermeni olduğumuzu öğrendiğimde ilkokuldaydım. Günlerce ağlamıştım, hiç unutmuyorum. Bir kapı komşumuz vardı, Allah rahmet eylesin, bir gün bahçesinde domates çapalıyordu; ben de bizim evde su yok diye çeşmeden su almaya gitmiştim. Elimde bir bidon vardı. Çeşmeden doldurdum, getirdim, o da beni çağırdı. Benden suyu alacağını düşünerek, "Gelmiyorum" dedim. "Niye?" dedi. "Sen benim suyumu alacaksın. Suyumuz yok, bu suyu eve götürmem lazım" dedim. Kalktı, "Gel lan, sana diyorum!" falan... Ben de elimde bidonumla küçük küçük kaçıyorum. "Gel, Ermeni oğlu Ermeni!", şu bu... Annem de bizi izliyor. Eve gittim, annem "Oğlum, al bu suyu götür, amcaya ver" dedi. Dedim "Vermiyorum." "Niye?" dedi. Dedim, "Bana 'Ermeni' dedi." Ama annem anlatmadı bana. Ablam vardı, "Sen bu suyu götür ver, ben sana dönünce bir şeyler anlatacağım" dedi. Götürdüm, verdim suyu. Vatandaş içti, sonra da bir tane tokat vurdu enseme. Hiç unutmam ben bunu. Geldim ablama. Sağlık Meslek Lisesi'nde okuyor o zaman. Anlattı bana, "Biz böyle böyleyiz. Buradan gelmeyiz, şuradan gelmeyiz" diye. Tabii, ilk başlarda kabullenemedim. Sonra birazcık büyüyünce bazı şeylerin farkına vardım.

Hakikaten, kendini inkâr etmek doğru değil. Biz buyuz. Aşağılık bir toplum da olsa, hikmetli bir toplum da olsa, neyin parçasıysak onun parçasıyız yani. **Kürt olmak, Türk olmak kutsallık değildir.** O zaman çocuktum, çok ağlamıştım, çünkü ne anlama geldiğini bilmiyordum Ermeniliğin. Bizde Ermenilik bir inanç biçimi olarak bilinirdi. Şimdi de biraz öyle. Mesela ben bir meslek odasının ikinci başkanlığını yaptım dört yıl boyunca. Bir gün oda başkanıyla Adıyaman'a gidiyoruz. Bu **"Senin baban Müslüman'dır, nasıl Ermeni oluyorsunuz?'"** gibi sorular sordu. Dedim ki **"Babam Müslüman olabilir. Dinini değiştirmiştir. Bu en doğal hakkıdır. İnancını orada görmüş." Hoş, onun tercihi de değilmiş yani de... Dedim, "Babamın inancı ile onun Ermeni oluşu arasında nasıl bir ilişki var?"** Türkiye'nin en seçkin üniversitelerinin birinden mezun, akademik eğitim almış bu kıymetli arkadaşıma, Ermeniliğin bir inanç biçimi olmadığını, bir ırk olduğunu anlatıncaya kadar göbeğim çatladı.

Tabii, biz de böyle bir kültürle büyüdük. Hakaret için söylendiğini biliyorduk bazı şeylerin. Ermeni olduğumuz için hep aşağılandık, hor görüldük. Biri bizim başarımızı gördükleri zaman "Bu Ermeni'dir, Fılla'dır, bu yapar" derlerdi. Başarısızlığımızda da yine **"Ermeni'dir, Fılla'dır, yapamaz"** derlerdi. Bunları hep aşağılamak için söylerlerdi. Bizim durumumuz da bir garipti. Bazen erkek kardeşimle gider, bağomuza (dedemize bağo derdik), **"Bizim eskiden kalma antikamız mantikamız yok mu?"** diye sorardık. Çünkü bizde de Ermenilerin hep çok zengin olduğu kanısı vardı. Dedem bize "Oğlum, ben çok yoksul, annesiz babasız büyüdüm. Millete uşaklık ettim. Ben böyle antika falan bilmiyorum. Bilseydim dahi gidip çıkartmazdım, karışmazdım onlara. Ben asla öyle bir şey bilmiyorum. Sormayın bana böyle şeyler" derdi.

Bazen de "Anneni, babanı, arkadaşlarını, kardeşlerini nasıl kaybettin?" diye sorardık. **"Nasıl böyle bir olay oldu, durup dururken niye böyle bir şey oldu? Bu insanları nasıl öldürdüler, kim öldürdü?"** falan derdik. Hiç unutmuyorum; bir yanında ben, bir yanında kardeşim, öyle dinlerdik anlattıklarını. Dedemiz de olanı biteni, hatırlayabildiği, ağlamadan ifade edebildiği kadarıyla anlatırdı. Kısım kısım anlatırdı bazen. Bir gün bir şey anlatırdı, bir ay sonra bir şey daha anlatırdı. Dedemizden bunları öğrendik. Ama asıl meseleyi büyüdükten sonra kavradık. Dedemin anlattıklarıyla birleştirmeye çalışıyorduk, sonradan öğrendiklerimizi.

Güzergâhlar belli, olanlar sistematikti

Dedem aslen Sason bölgesine bağlı Ermenilerden. Kulp'un Yaylak köyünde yaşamış. Kulp Sason üçgeninde, Dorşin tepesinde hâlâ bir kiliseleri var. Yani, yıkık dökük ama kalıntıları orada. Yaşamlarını, Türkçe 'Yaylak', Ermenice 'Eskar' dedikleri bir köyde geçirmişler. **Bizim buradaki Ermeniler Kürtçe konuşur; dedemler de o zaman Kürtçe konuşurlarmış.** Olaylar başladığında bir telaş başlamış köyde. Herkes malını mülkünü bırakıp dağlara çıkmış. "Böyle dağıldık biz" diye anlatırdı. Tabii, o zaman yaşı küçük olduğundan ne olduğunu tam anlayamamış dedem. İlk baskını Eskar'da, Smetağtz denen köylerinde yemişler. Zaten bütün köy akraba, aile. Köydekilerin bir kısmı kumaş dokurmuş, ipek ve ipekböcekçiliğiyle uğraşırmış. Bir kısmı da kasabanın demir, doğrama, nalcılık dediğimiz nalburiye işlerini yaparlarmış. O bölgenin bu türlü ihtiyaçlarını bizimkiler karşılarmış.

Köy meydanında toplamışlar herkesi. Dedemin gözlerinin önünde, annesini oracıkta süngüleyip öldürmüşler. Amcasını, amca çocuklarından birkaç kişiyi de... Sonra bir kargaşa çıkmış, o arada dedemin de içinde olduğu bir grup genç dağa kaçabilmiş. Bir kısım insan ise orada rehin kalmış. Dedemin, biri kız, dokuz kardeşinden iki ağabeyi de varmış yanında, dağa kaçarken. Dağda iki-üç gün boyunca aç kalmışlar. Sonra açlığa dayanamayıp, ceviz ağaçlarının olduğu, kanyon gibi bir yere gitmişler. Ağabeyleri ağaca çıkmış, dedem aşağıda kalmış, ona cevizleri atıyorlar. Karınlarını doyurmak için ceviz yiyecekler. Birden, ağabeyleri dedeme "Sen kaç git!" demişler. **Meğer Hamidiye Alaylarının askerleri gelmiş. Yakalanmışlar.** Ekmek su vermişler bizimkilere, sonra da demişler ki "Sizin çok değerli yataklarınız varmış, bize onları verirseniz sizi öldürmeyiz." Bu arada, bunu diyen adam da dedemlerin kapı komşusuymuş... "Bizim ipek tezgâhlarımız, değerli eşyalarımız bir mağarada, oraya gidelim, size verelim eşyaları" demiş bizimkiler. Mağaraya gitmişler. Sarp bir yerde, üstten girişi varmış mağaranın. Bizimkileri oradan iple sarkıtmışlar aşağıya. Bizimkiler de ipleri kesmiş tabii içeri girince, böylece askerler dışarda kalmışlar. Onlar girişe tırmanamamışlar ama bir taş yuvarlayıp kapatmışlar o girişi ki, bizimkiler içeride ölsün. Dedemler mağaranın içine bir bakmışlar ki onların köyünden pek çok insan orada. Millet oraya sığınmış. Dedem diğer kardeşlerini, babasını, kuzenlerini falan görmüş orada. Mağaranın ikinci bir çıkışı varmış bizimkilerin bildiği, oradan çıkmışlar dışarı. Kaçacaklar, akıllarında bu var...

Palu'ya doğru gitmek istemişler, çünkü orası da Ermeni bölgesi. Zaten en büyük kıyımlardan biri orada oldu; bir de Sason var öyle. Fakat yolda yine yakalanmışlar **Hamidiye Alayları**'na. Bunların ellerini bağlamışlar askerler. **İslamköy denen biryervar, oraya götürmüşler.** "Oradazaten bir karargâh kurulmuştu" derdi dedem. Bunları toplamışlar yine meydana. Bir grubu da alıp götürmüşler, dedem de var içlerinde. Maksat, grubu ikiye bölüp öyle katletmek. Bu geride kalanları, Gavgas denen bir dağ var, orada öldürmüşler. Dedem böylece kaybetmiş ağabeylerini, babasını, kuzenlerini. Kendi bulunduğu 63 kişilik grupla epey biryol gitmişler. En son Kaynak köyüne gelmişler. Burada bir efendinin, havlı denen küçükbaş hayvan barınağına koymuşlar bunları. (Bizim orada, 'efendi', köyde devlet adına yöneticilik yapan, devlete uşaklık edenler için, aşağılamayla kullanılır.) Sabah havlıdan çıkarılırlarken, bu efendi tutmuş dedemi, "Ben bunu gavan (yani çoban) yapacağım" diye istemiş komutandan. Komutan demiş, "Emin misin, bak Ermeni'dir, şöyledir, böyledir..." "Yok" demiş adam, "ben bunu gavan olarak yetiştireceğim." Birkaç gün sonra dedemi başka bir asker grubu almaya gelmiş. O zaman da bu adam, dedemi bir hasır sepetin altına saklamış. Diyarbakır'da o zaman köylerde, yoğurt, süt gibi şeyleri saklamak için ters sepetler örülürmüş, üstlerine de taş konurmuş. O köyün efendisi dedemi koymuş bunlardan birinin altına, öyle kurtulmuş

dedem. Grubun diğer üyeleri, çoluk çocuk, **Hartz Deresi** dedikleri bir yerde katledilmiş. Dedemler büyüdükçe bu katliamların belli bir mantığa göre yapıldığını anlamışlar. Bir köyü bir bölük alıyormuş mesela, bölüyorlarmış grubu, yürütüyorlarmış, başka bölüğe teslim ediyorlarmış, sonra onlar da bu grubu başka bir yere götürüp orada katlediyormuş. Güzergâhlar belli, olanlar sistematik yani.

"Öyle bir şey oldu ki, biz anne baba sevgisi falan, hepsini unuttuk"

Dedem aslında bize bunları daha önce anlatabilirdi. Ama dedim ya, korkuyordu. O vahşeti bir daha yaşayabileceğimiz korkusuyla, bizden hep gizlerdi bunları. "Aman ha, bizim Ermeni soyundan geldiğimizi anlatmayın kimseye" der dururdu. Artık biz biraz büyüdük, "Bak, anlat olanları" diyerek baskı kurduk resmen dedemize, öyle anlattırdık. Herhalde biraz da güven duydu, "Gerçekten dünya artık değişmiş herhalde" dedi kendine, artık bilmiyorum... Sonra akademik eğitim almış aile bireyleri bu meseleyi kurcalamaya başladı. Mesela babam **"Yok ya, ben Ermeni değilim"** falan der sorunca. Çok trajik, 100 yıllık bir acımız var ama dedemin korkusu geçmişti babama. Babam evin erkek olarak en büyüğü, ve sürekli dedemin yanında kalmış, dedemin o telkinleriyle büyümüş. Ben babamı da, dedemi de, amcamı da hiçbir zaman yadırgamadım, çünkü biliyorum onların yaşadığı şeyi. **Yakın tarihte Kürtlere de yaptılar, onlara da tanık olduk. Emin olun ki, Kürtlere yapılan, Ermenilere yapılanın binde biri bile değil; o ayrı... Kürtlerin de malına canına yapıldı ama en azından karşılıklı cephe var, karşılıklı savaşıyor bu insanlar. Kayıplar bu açıdan olağan.** Ama Ermenilerde öyle bir şey yok. Düşün, kadının karnını deşip, karnındaki çocuğu süngüleyip çıkaran bir zihniyet var; böyle bir kin ve nefret... Onun için dedemi ve babamı hiçbir zaman yadırgamadım, ve gerçekten de, ben böyle bir dedenin torunu olmaktan da çok gurur duyuyorum. Bir kere, çok zeki bir adamdı, hayatımda tanıdığım en zeki insanlardan biriydi. "Keşke dedemin o zekâsından biraz alabilseydik, biz anne tarafına çekmişiz" diyorum. Keşke alabilseydik...

Dedem bize bunları anlatınca "Peki, sen nasıl geldin Narlıca'ya, anne baba sevgisi olmadan nasıl büyüdün?" diye sorardık bu kez. Dedem "Öyle bir şey oldu ki, biz anne baba sevgisi falan, hepsini unuttuk" derdi. Can derdine düşmüşler. O efendi onu Kaynak'a geçiriyor, sonra oradan kaçarak kurtuluyor dedem. Dedemin, onları bu ilk topladıkları İslamköy'de onun gibi bir arkadaşı varmış. Onu bulurum umuduyla ilk oraya gitmiş, bakmış kimse yok. Sonra tanımışlar dedemi köyde, asker peşine düşmüş falan, ama kaçmış dedem. Sonra da Narlıca'ya gelmiş. Narlıca'da Ermenilerle Zazalar iç içe yaşarmış daha önce. Sonra oradaki Ermeniler sürülüyor. Hâlâ o köyde bir mahalle var, **'Ermeni Mahallesi'** derler. Ama kimse yok tabii. Kiminin malına, kiminin eşine ya da kızına el konmuş. Dedem ilk önce köyün içine de girememiş zaten; Meloli diye bir tepesi var, o civara gitmiş. Oradayken bir evden bir çocuğun ağlama sesini duymuş. Çocuk susmayınca, sonunda girmiş bakmış ki bir kadın, Narlıca'nın Ermenilerinden, öldürülmüş, yatıyor. Çocuk da başında ağlıyor, küçük bir kız çocuğu. Dedem "Alıp kaçayım" diye düşünmüş ama civarda hep nöbetteymiş askerler, pusu olur diye cesaret edememiş. Sonra üç gün boyunca o evde o kız çocuğunu izlemiş dedem. Çocuk akşama doğru acıkır, gider annesinin memesini emermiş. Üçüncü günün sonunda oda ölmüş.

Dedemi Müslüman yapmışlar

Sonra dedem bir kere daha yakalanmış. O zamanın varlıklı bir Kürt ailesine... Ağlamış, başına gelenleri anlatmış bunlara, Kürtçe. Dedem ağladıkça bunlar anlamış onu. Fakat bu sefer de köyde **"Kürt aile Ermeni çocuk besliyor"** diye duyulmuş. Evin etrafını askerler sarmış. Dedemi

samanlığa saklamışlar. Ev aranmış, sonra samanlığı da süngülerle şişleyerek aramışlar. Dedem yüzüne kesik almış ama ses etmemiş. O iz dururdu dedemin yüzünde, hatırlıyorum. Kimseyi bulamayınca evi yakmayı da düşünmüşler ama bu aile varlıklı olduğundan vazgeçmişler. Sonra da bu aile dedemi büyütmüş. ***Müslüman yapmışlar tabii. Dedem sonradan kendi de iyi bir Müslüman olmuş. İlk birkaç sene kendi Incil'i varmış, onu okurmuş gizliden gizliye ama sonra Müslüman olmaya karar vermiş hakikaten. İlginçtir, namazdayken öldü. 100 yaşını devirmişti öldüğünde. Ben sorardım, "Memnun musun?" diye. "İyi ki Müslüman olmuşum" derdi.*** İnsan birtakım şeylere yenik düşüyor tabii; toplumun birey üstündeki etkisi dediğimiz şey... Ben onu hiç yargılamıyorum. Tam da şekil verileceği bir yaşta Müslüman yapılmış zaten. Bir de, toplumda yer edinmek istiyorsun, çok doğal. Başka bir yaşta olsaydı, **"İnsan inandığı şeyler için ölür bile"** derdim ama çok da küçükmüş. Adını Mehmet koymuşlar, zamanı gelince evlendirmişler.

Dedem Kürt bir ailenin kızına âşık olmuş. Zaten o köyde sadece dedem, bir de Abdullah diye biri varmış Ermeni olarak. Önce kızı vermek istememişler dedeme, Ermeni diye. O da kaçırmış kızı. Nenem 40 yaşlarında ölmüş. Bir daha evlenmemiş dedem, o derece âşıkmış karısına. Ama nenem de çok sahip çıkmış dedeme, kendi ailesine karşı, herkese karşı. Altı çocukları oluyor. Bir oğulları 19'unda ölüyor, bir kızları 2i'indeyken veremden ölüyor. Nenem de çocuklarından sonra ölüyor. Şimdi babam 80 yaşında, amcam 78 yaşında. Dedem 60 yıl evlenmedi bir daha, Havva neneme kavuşmayı hayal etti hep. Öldüğünde babam başındaymış dedemin. Namazda düşmüş dedem, yatağa almışlar. Artık ölüm rüyaları görmeye, eşiyle diyalog kurmaya başlamış. İşte o gençlik evresinde birbirlerine anlattıklarını konuşmaya başlamış. Böyle gitti.

Merkezdeki Ermeniler taşradakileri yalnız bıraktı

Neyse... Köydeki diğer Ermeni olan Abdullah demircilik yaparmış. Dedem bir süre onun yanında çalışmış. Sonra, köyün Ermenilerinden kalan bir dokuma tezgâhı bulmuş. İpekböceği işçiliğiyle, ipekle uğraşmış. Hayatını böyle kazanmış. Evlendikten sonra eşinin tarafı da çok sahip çıkmış, bir daha biri de laf edememiş dedeme, **"Bu Ermeni'dir"** diye. Çalıştıkça, zamanla, o yokluktan, köyün en zengin yaşayan ailesi konumuna gelmişler. Dedem "Tamam, doğrudur, bizim malımız mülkümüz yoktu ama herkesten daha zengin yaşıyorduk. Herkesin yiyemediğini biz yiyorduk, herkesin giyemediğini biz giyiyorduk" derdi. Ermenilikte şöyle bir kültür vardır: İnsan kendine hizmet eder. Öyle yaşam sürmüşler hep. Mesela Ermeniler en güzel hayvanını kendisi için ayırır, kendisi için keser. "Biz mutlaka ayda bir tane keçi keserdik. Diğer Kürtler yılda bir sefer keserlerdi, o da kavurma için" derdi dedem.

Ölene kadar Narlıca'da yaşadı. Biz 1980 sonrasında Diyarbakır'a geldik. Diyarbakır'daki Ermenilerin varlığından haberdardı dedem ama ulaşabildi mi onlara, hiç bilmiyoruz. Zaten şunu söylemek lazım: **Taşra kesimindekiler, merkezdeki Ermeniler tarafından biraz yalnız bırakıldı. Bu çok ciddi bir sıkıntı.** Zaten Soykırım 1915 olaylarıyla başlamıyor aslında, daha öncesi var bunun. Büyük Diyarbakır yangınında Diyarbakır'daki Ermenilerin çoğu buradan gidiyor. Aslında Diyarbakır Ermenileri, Lice'deki, Sason'daki, Kulp'taki diğer yerleşim yerlerine, sahip çıkabilirlerdi. Yani, iletişime geçmek gibi, ne bileyim...

" Zo"ları bitirdik, sıra "lo"larda"

Dedemin hayatını Kürt bir aile kurtarmış da, öyle babacanlıktan falan değil... Hizmet temelinde kurtarılıyor, hizmet ediyor dedem onlara. **Kürtler için "Lav Kurmanç kavma**

kevun" derdi dedem. "O ne demek?" deyince anlatırdı: "Kendi Kürt dostlarımdan, arkadaşlarımdan özür diliyorum ama öyle çok şey gördüm, yaşadım ki... Kürtler keklik soyundan gelen insanlardır. Kendi ırkına ihanet eden tek bir hayvan vardır, o da kekliktir. Çıkar, dağlarda kayalarda öter, kavmini bir tane kalleş avcının tuzağına düşürmek için. O 'kakıbı kakıbı kakıbo' der, çağırır, 'gelin, burada ucuz yem var, birlikte yiyelim' diye. Halbuki öyle bir şey yok. Kavmini kalleş avcının tuzağına düşürür, sonra belki o avcının çektiği tetikle kendi de ölür. Onun hesabını da yapmaz. İşte Kürt milleti böyle bir millettir." Sonra ben bu tabiri, "kurman kavma kevun" diye, Musa Anter'in kitabında okudum. Yani "Biz Kürtler keklik soyundan gelmeyiz" diyordu, rahmetli Musa Anter.

Dedem hiç Ermenice bilmezdi. O zaman, yanılmıyorsam, sadece kilisedekiler bilirmiş Ermeniceyi. Tamamı Kürtçe bilir tabii. Özellikle Sason, Kulp, Muş, Lice bölgesi; buralardaki Ermenilerin geneli Kürtçe bilir, Ermenice bilmez. O yüzden bizim de anadilimiz Ermenice değil Kürtçe oldu. **Kürtlerde lo' vardır, Ermenilerde 'zo'. Mehmet Uzun bir kitabında iki subayın kendi aralarındaki konuşmasını aktarır. Subaylar "Zo'ları bitirdik, sıra 'lo'larda" diyorlarmış.** Tarihçilerin bu işleri incelemesi lazım aslında. Türkiye'nin Ermenilerle yaptığı o kirli savaş, bana göre hakikaten bir katliamdır. Orada, o dönem uygulanan metotların aynısı günümüzde başka halklar üzerinde uygulanıyor. **Bu çok acı. Mesela 1990'larda uygulanmaya başlayan koruculuk sistemi, Hamidiye Alayları modelidir. O zaman Hamidiye Alayları'nın yüzde 70'i, 80'i Kürt. Şimdi korucuların yüzde 100'Ü Kürt. Ya da 'bölge valiliği' kavramını, katil denen Çerkeş Doktor Reşit getiriyor o dönemde. Ermenilerin aydınlarını öldürdüler, aynı şekilde 1980 sonrası süreçte Kürt aydınları da öldürüldü.** Bu tarz modellerin 2000'li yılların Türkiye'sine taşınması bence çok vahim. Fakat geçmişte Ermenilerin yaşadıkları gerçekten ciddi bir kıyım, ciddi bir vahşet, ve bunun adı da soykırımdır. Aslında bu tarihçilerin işi.

Şimdi ben 90 yaşındaki dedemin ifadelerinden varıyorum bu sonuca, ama bunlar da ne kadar sağlıklı, bunu sormak lazım. Belki az ya da abartılı anlatıyor. O yüzden bunları tarihçiler çalışmalı. Günümüz dünyasında, Türkiye'nin geçmişiyle mutlak surette yüzleşmesi gerekiyor. Ben iktisatçıyım ve şunu görebiliyorum verilerden de: **Ne zaman ki Süryaniler, Ermeniler, diğer bir ifadeyle gayrimüslimler bu bölgeden göç etmek zorunda kalmış, bölge ekonomik gücünü, huzurunu yitirmiş, adeta lanetlenmiş.** Dikkat edin, 1923'te Cumhuriyet'in kuruluşundan bugüne kadar bu bölgede savaş var, kavga var, kardeş kanı dökmek var.

Diyarbakır merkezde Ermenilerin bir halk olduğu bilinir

1980lerde Diyarbakır'a taşındık. Buradakilere Ermeni olduğumuzu söylüyorduk. Mesela birlikte siyaset yaptığımız, partiden bazı arkadaşlarımız ya da vatandaş bana soruyor. Ben de espri yapıyorum, gülerek **"Ya, bana ne Kürtlerden falan"** diyorum. Bu sefer diyor **"Niye?"** Ben de **"Ben Ermeni'yim, ne işim olur sizle!"** diyorum mesela. Latife yapıyoruz yani, ama işte böyle böyle, kendimiz söyledik Ermeni olduğumuzu.

Ortaokula burada başladım. Kulp ile Diyarbakır arasında, bu meseleler açısından en büyük fark şu: Diyarbakır'da Ermenilerin bir halk olduğu bilinci vardır. Ama Narlıca'da Ermenilik bir inanç biçimidir. Bu coğrafyadaki en büyük sıkıntılardan biri, zamanında Kürtlere "Ermenilik bir halk değildir, bir inanç biçimidir" fikri verilmiş olması. İşte, "Kâfirdir Ermeni. Kim bir Ermeni öldürürse, kâfir öldürür, sevaptır" şeklinde söylenmiş. İki kâfir öldürürsen, daha çok sevap... Ama bu dönem artık bitti. Türkiye'de son süreçte düşünce özgürlüğü adına ciddi mesafe alındı. Sonra diasporadaki Ermeniler konuştukça, buradakiler de konuştukça... Genç jenerasyon bu mantalitenin hâkim olduğu siyaseti bitirdi.

Biz 1989-1994 arasında burada üniversiteydik. Bölge gergindi o dönem ama Diyarbakır merkezde, üniversitede bir şey yoktu. Basına yansıdığı gibi değildi yani. Sonra siyasete girdik. **Hak-Par** üyesiyim. Üniversite yıllarında partiyle çok yoğun ilgilendik. Halen de kurucu üyesiyim partinin. PKK çizgisinden ayrılan arkadaşlarımızla beraber, silahlı mücadelenin olmayacağı, insan öldürerek bir yere varılamayacağı, kan üzerinden siyaset yapılamayacağı gerçeğini her iki tarafa da söyledik. Biz **1978 sonrası Kemal Burkay**'ın çizgisini devam ettirmeye çalıştık. Benden önce bu Hak-Par içine girmiş birkaç Ermeni arkadaşım daha vardı. Ben hep Diyarbakır'da yaşadım, okudum ama çeşitli sivil toplum kuruluşlarındaki, derneklerdeki çalışmalarımdan dolayı her zaman İstanbul, Ankara, İzmir'le diyaloğum vardı.

Hrant'ın bu ülkeye, bu ülkenin Hrant'a ihtiyacı vardı

Hrant Dink'i basından, çok yakından takip ediyorduk. Çok kıymet verdiğimiz gazetecilerimizdendi. Yani sadece biz değil, Türkiye'nin geneli bunu biliyordu. Kürtler içerisinde de çok değer verilen, düşüncelerine çok saygı duyulan bir insandı, bir düşünürdü. Hani, bilinsin isterim,

Hrant Dink ölümünden önce de biliniyordu burada. Bugün bir Ahmet Türk, bir Leyla Zana Kürtler içinde nasıl biliniyorsa, Hrant Dink de öyle biliniyordu. Nihayetinde bu bölgenin insanıydı.

O öldürüldüğünde hissettiklerimi ifade etmem güç. Çünkü ben Hrant Dink'e gerçekten çok kıymet veren, düşüncelerini takip eden biriydim. Çok kıymetli, cesur yürekli insanımızı kaybettik. Emin olun ki, bir yerde, Türk olması, Kürt olması, Ermeni olması bir şey ifade etmiyor. Önemli olan, kıymetli binlerinin kaybedilmesi. Fakat bir Ermeni olarak Hrant'ı kaybetmek daha derinden etkiliyor, daha çok acı veriyor. İnsanı öfkelendiren, çileden çıkaran, bazen insanda kin uyandıran bir şey oldu onun öldürülmesi. Diyarbakır'dan, ülkenin doğu yakasından bakıldığı zaman da, insanlar çok etkilendi. Zaten Türkiye'de genel olarak, azılı milliyetçilerin dışında herkes çok etkilendi Hrant'ın ölümünden. Türk arkadaşlarımız da öyle. Hrant'ın bu ülkeye, bu ülkenin Hrant'a ihtiyacı vardı. O bu ülkenin demokratikleşmesi için, kardeş kavgasının sonlanması, aradaki sorunların çözülmesi için uğraşıyordu.

Kürtler o soykırımda yer almasalardı…

Bu konuda Türk cephesinden çok ümitli değilim. Kürtlerin baskısıyla, dayatmasıyla belki bir şeyler yapılabilir. Türklerde halen şey var… **Mesela Kars, Erzurum, Ardahan bölgesine bir gidin, nasıl bir kin ve nefret hâkim…** Bir toplantı için Kars'a gittim. Orada Ermenilere duyulan kin ve nefretin boyutunu görünce resmen korktum. **"Hâlâ böyle bir şey var mı?"** diye şaştım kaldım. Diyarbakır'da bu yoktur mesela. Diyarbakırlıyı Diyarbakırlı kılan da budur, Diyarbakır'ın farklılığıdır. Yani Çingeneleri, Süryanileri, Türkleri, Kürtleri, Ermenileri, bu kadar halkı kendi içinde barındıran tek bir il var, o da Diyarbakır. Bir de İstanbul var. **Geçmişte Diyarbakır nüfusunun sadece yüzde 20'lik kısmı Kürt'müş.** Büyük kısmı gayrimüslimmiş, gayrimüslimlerin büyük bir kısmı da Ermeni'ymiş. Yani geçmişte Diyarbakır bir Ermeni kentiymiş aslında.

Türkiye'de proje 1800'lerin sonlarından itibaren Ermenilermiş, sonra da Kürtler olmuş. Metot aynı. Ermenileri yok etmeyi başardılar ama Kürtlerde başaramadılar bunu, çünkü başta Kürtleri kullandıkları için Kürtler asli unsur gibi hissetmiş, davanın bir parçası gibi görmeye başlamış kendini. Bugün Kürtler üzerine yürütülen metotlar geçmişte

Ermenilere yapılanların aynısı. Ermeni olayı bittikten sonra Kürtlere yöneldiler ama tabii, Ermenileri kıyıma uğratmak, Kürtleri uğratmaktan daha kolaydır. **Bence "Ermenilere yapılanı Kürtlere de yaparız"** diye düşünülmesi yanlış. Zaten Kürtlerle olan kavganın bu kadar uzun sürmesinin en büyük sebeplerinden biri, Kürdistan coğrafyasında güçlü bir Kürt toplumu olmasıdır. Yani bugün kendi milisini, gerillasını kendi besliyor, silahını kendi temin ediyor, cebine parasını koyuyor... Baskıya karşı kendi çoluğuyla çocuğuyla, annesiyle, dik duran bir Kürt toplumu var. Onun için, aynı metotlar uygulanıyor ama başarı getirmez. Ama şunu söyleyeyim: Kürt sorununun da başlangıç noktası, Ermeni Soykırımında aldıkları roldür. Çok yazıktır ki Ermeniler de, Kürtler de bu yüzden acı çekti, çekiyor. O gün Kürtler o soykırımda yer almasalardı, ne soykırım yaşanırdı, ne de bugünkü durumlar.

En başta özür dilenmeli

Bence Türklerin ve Kürtlerin her şeyden önce geçmişte yaptıklarıyla, tarihleriyle yüzleşmeleri gerekiyor. Bu yüzleşme özür boyutunda mı yapılır, başka türlü mü yapılır bilmiyorum ama Ermenilerin davası tazmin davası değildir. Bu, Uludere'de yaşanan gibi 'ölüm parası' falan değil yani... Dünya kamuoyunun önünde, "Geçmişte bir halk böyle acı çekti" diye deklare edilmesi gerekiyor bence. İkincisi, bu insanların geri dönüşü ile ilgili bir altyapı oluşturulmalı. Bu vatandaşların kayıpları mutlak surette giderilmeli diye düşünüyorum. Bir kere, ben bir Ermeni olarak, geçmişte ne kadardık, kaç kişiydi benim ailem, bunu bilmek istiyorum. Bu çok kıymetli benim için. Atalarımın yerleşim yerlerini bilmek istiyorum. Bugün Soykırım'dan dolayı Amerika'da, Fransa'da ve diğer Avrupa ülkelerinde yaşayan insanların bu ülkeye gelişini sağlamamız gerekiyor. Biz şimdi bu toprakların insanları olarak, başka memleketlerde yaşayan insanlara buraları gezdiriyoruz. Yani devlet özür dilemiyor ama biz diliyoruz. Hani, "Evidir, gelsin görsün" diyerek... Bu çok önemli, ama en başta özür dilenmeli.

Öte taraftan, Erivan'la bir köprü mutlaka kurulmalı diye de düşünüyorum. Türkiye Ermenistan sınırı açılmalı, çünkü hapsedilmiş durumda orada insanlar. Bir taraftan Azerbaycan, bir taraftan Türkiye, hapis altında Ermenistan. Bu iki kardeş halk yıllar boyu burada kardeşçe yaşamış; bunun tekrar sağlanması gerekiyor. Buradaki yıkılmış, harabeye dönmüş, terk edilmiş ibadethaneler, kiminin değeridir. O kiliselerde anıları, acıları, kederleri vardır. Bu yapıların mutlaka restore edilip, tekrar kendilerine teslim edilmesi gerekir. Bunlar ilk etapta yapılması gerekenler bana göre. Sonra, yitirilen insanların bir envanterinin oluşturulması gerekir. Yani en azından isim olarak bilinirse bu insanlar, kim kimin neyiydi anlayabiliriz. Mesela ben **Aram Dikran**'ın bizimkilerle akraba olduğunu bilmiyordum. Anneannesi tarafından bizimkilerin akrabasıymış... Anlatabiliyor muyum? Bu tarz verilerin artık gün yüzüne çıkması gerekir.

<u>Sonra, dil meselesi var bir de. Nihayetinde biz Ermeniler bu bölgenin asli unsurlarıyız, Kürtler ve Türkler gibi. Ben bir Ermeni'yim ve gerçekten Ermenice öğrenmek istiyorum.</u> Ermeni alfabesini öğrenmek, Ermenilerle dostane ilişkiler kurmak istiyorum. Kendimizi yalnız hissediyoruz şu anda Diyarbakır'da. Yani "Evet, bu Ermeni soydaşımdır, gidip kapısını çalayım" diyebileceğim, gidebileceğim çok az insan var. Ermenicenin yasal bir şekilde yaşatılması, yaygınlaştırılması için Milli Eğitim müfredatına alınmasını ya da bu konuyla ilgili özel teşebbüsler olması gerektiğine inanıyorum. Bütün bunları milliyetçi duygularla söylemiyorum; gayet insani gerekçelerle, bunların Türkiyelilik çerçevesinde yapılmasını istiyorum. **Ben bu coğrafyayı gerçekten çok seviyorum, Türkiyeli olmaktan çok gurur duyuyorum.** Bunu bir Ermeni olarak söylüyorum. Etkin, zengin, yaşanabilir bir Türkiye

yaratmak temelinde, biz Ermeniler oyunbozanlık yapan taraf olarak lanse edilmeyelim; öyle değiliz. Ama, bu coğrafyanın en fazla acı çekmiş insanlarıyız; onu da biliyoruz. Ona rağmen, bizim bu ülkenin biraz daha demokratikleşmesi, daha ileriye gitmesi, temel hak ve özgürlüklere saygı duyan, insanların düşüncesine önem veren bir ülke olması temelinde etkin bir rol oynayabileceğimizi düşünüyorum. İnançlarımız, yaşam kültürümüz farklı olabilir, hiç önemli değil. Birlikte yaşamak tamamen bizim elimizdedir.

Sh: 47-59

ERMENİ OLDUĞUM KADAR KÜRT, KÜRT OLDUĞUM KADAR ERMENİ'YİM

Doğum yerim Diyarbakır. 1979'da doğdum. 1994'e kadar Maden'de yaşadık. Orada geçti çocukluğum. İki kardeştik. Babam 1978'de Diyarbakır'da öldürülmüş, faili meçhul. Annem Etibank'ta, bakır madenlerinde çalışıyordu. Sabah kilitlerdi kapıyı, akşam gelir açardı. Yarı hapis bir çocukluk geçirdim. Mecburiyetti onunki. Dul bir kadındı, ben de dul bir kadının kızıydım. Kitaplarla büyüdüm. 9-10 yaşından sonra dış dünyayı tanımaya başladım. Sonra annemle dostluk başladı. Anne-kız gibi değil, iki arkadaş gibi olduk. Her şeyi konuşabiliriz. Politiktir. Çocukluğumda her şeyi konuşabildiğimiz için çabuk politize oldum. Annem çok yönlendiriyordu beni.

“Siz Kürt'sünüz' diye ev vermediler”

1994'te Elazığ'daki bakır madenleri özelleştirilince annem Bursa'ya tayin oldu, Bursa'ya taşındıktan iki yıl sonra da emekli oldu. Orada çok sıkıntı yaşadık. "Siz Kürt'sünüz" diye ev vermediler bize, "Biz sadece soydaşlarımıza ev veriyoruz" dediler. Sonra benim üniversite maceram başladı. Annem Bursa'da kaldı. Bir yıl sonra, 1995'te üniversiteyi kazandım. Üç üniversite değiştirdim. 1999'da Ankara'yı kazandım, sosyal antropolojiyi. Çok da severek okudum. 2004'te mezun oldum.

ODTÜ'de yüksek lisans yaptım. Orası bitince Belediye’den teklif aldım. Ben Diyarbakır'a gelince annem de geldi. Kürt gibi yaşıyoruz. Çok uzun süredir Kürt hareketindeyim. Belediyece beni önermişler. Mezun olur olmaz burada çalışmaya başladım. Altı yıldır burada yaşıyorum. Şanslıydım biraz.

Annemin sandığından çıkanlar

Ailem "Kürdüz" diyordu ama kültür çok farklıydı. O kadar farklıydı ki, gözümüze batıyordu. Mesela annemin sandığından çıkan objeler... Kundak elbisesinin üstünde melekler işliydi. Ona kundak elbisesi dediler. Aslında vaftiz elbisesidir. Bu bölgede kimsede yoktur. İşte bunun gibi farklılıklar... Kimse oruç tutmaz bizde. Gizli bir kültür vardır. Çekirdek ailemde Müslümanlığa dair hiçbir şey yoktur. Annem "Ben dinlere inanmam" der. Komünisttir. 68 kuşağından bir insandır. Politiktir. Dini inançları çok zayıftır. Bir tek bayram temizliği yapılırdı bizde, o da misafir gelecek diye. Ocak'ın ilk haftası aşure kesinlikle pişerdi bizde. Bunlar annelerinden kalan, hafızaya kazınmış şeyler. O da neden yaptığını bitmiyor ama değişmek çok zor.

Diyarbakır'a taşındığımızda hem Süryani hem de Protestan kilisesi ile bağlantım vardı. Protestan kilisesindekilerle tanışıyordum. Surp Giragos yıkıktı. Elazığ'dan tanıdığımız Diyarbakır'da yaşayan Ermeniler vardı. Diyarbakırlı diğer Ermenilerle tanışmam Meryem Ana Süryani Kilisesi aracılığıyla ile oldu. Buradaki Ermenilerin Kilise'yle pek bağları yok. Ben daha inançlı biriyim. Bayramlarda falan görünce **"Sen de mi Ermeni'sin?"** diyorlardı. Kiliseye gidip

geldikçe yavaş yavaş tanışmaya başladık. Diyarbakırlı Ermenilerle diğerleri arasında kültürel farklılıklar var. Elazığlılar Türklerle yaşıyor, buradakiler Kürtlerle. Buradakiler Kürtçe biliyor, Kürtler gibi düşünüyor.

Antropoloji okuyor olmam beni kökenimi araştırma konusunda tetikledi. Alan araştırmalarında karşılaştığımız hikâyeler ilgimi çekiyordu. Annemlerin gündelik dilde kullandığı Ermenice kelimeler vardı. Bunların izini sürmeye başladım.

Deli Haçik'in torunları olduğumuzu öğrendik

Antropoloji okurken bir gün anneme "Nerden geldik?" diye sordum. Anne tarafımın yarısı Zaho'dan, diğer yarısı 'Gümüş Madeni' diye bir yerden gelmiş onun da Gümüşhane olduğunu anladık. **'Deli Haçik'** denen birinin torunları olduğumuzu öğrendik. Yıllardır arkadaşım olan biriyle aslında kuzen olduğumuzu öğrendim. O kadar ilginç bir tesadüftü ki, annesine hikâyeyi anlattığımızda kalp krizi geçirecekti. Yemek masasında sohbet ediyorduk. "Gümüş Madeni" dedim, bunları anlattım. "Deli Haçik" deyince, kadın şok oldu. "Emin misin?" dedi. Abisini aradı. Ondan birkaç isim aldık, gittikleri yön hakkında bilgi almaya çalıştık. Güneye doğru inmişler. Bir kısmı Karabağ'a, diğerleri güneye gitmiş. Güney derken, Erzincan'a kadar gittiklerini biliyoruz ama ondan sonra nereye gittiler, neler yaşadılar bilmiyoruz. O Haçik bu Haçik değilse bile, biz birbirimizi akraba kabul ediyoruz.

Ailemin geçmişine dair yazılı hiçbir kaynak yok, hep sözlü... Teyzemin kayınvalidesi Diyarbakır'ın Eğil ilçesi Ermenilerinden. Eğil'e yerleştirilmiş Türkmenler var. 1915 olaylarında, bunlar **"Öleceksiniz zaten, bebeklerinizi bize verin"** demişler. Teyzemin kayınvalidesi de o bebeklerdendir. Çok dindar, İslam'a bağlı biriydi, sürekli dua ederdi. Çok sevimli, kendi halinde bir kadındı. Komşuları bir şey olduğunda hemen "gâvur" derlerdi. **Ne kadar namaz kılarsan kıl...**

Teyzemin çocukları da benimkine benzer bir süreç yaşadı. Dört kardeşler, onların da üçü yeniden Hıristiyan olmuş. Annem 63 yaşında, komünisttir. Hacettepe'den atılmadır. Her şeyden önce eşitlik, kardeşlik bildik. Hiç kimseye kin tutmadık. Türk arkadaşlarım vardı; annem ayrım yapmadığım için çok sevinirdi.

Yazlıktaki komşularımızın hepsinde çift isim vardı. Çocukluğum onlarla geçti. Ağızlarından hiç "Ermeni'yiz" lafı çıkmadı. Onlar da benzer kelimler kullanıyordu. **Ben de onlardan birine, bir abiye sordum, on yıl kadar önce. "Hay mısınız?" dedim. Şok oldu, "Ermeni demek başka, Hay demek başka. Kim söyledi?" dedi. Birinin bana hakaret olsun diye söylediğini sandılar. "Kimse söylemedi" dedim. "Neden söylemiyorsunuz?" diye sordum.** Geçen sene kilise açıldığında gelip canla başla çalıştılar. 10 sene önce bunları yapamıyorlardı. O zamanki durumlarının korkudan olduğunu düşünüyorum.

Annem, Hrant Dink'in katledilmesinden sonra kendine gelemedi. Sabah akşam doktor geliyordu eve, sakinleştirici iğne yapıyordu. Benim durumumdan da etkilendi. Arkasından Hrant Dink ve Malatya katliamı geldi. Malatya'da katledilenleri de tanıyorduk. Bütün bunlar üst üste gelince annem çok korktu.

Her şeye rağmen burada kalmayı tercih ettim. Bu benim Kürt kimliğimle, radikal ideolojimle ilgili. Ben dışarda biri Kürtlere laf etse kavga çıkarırım. İstanbul'da, Ankara'da kendimi rahat hissetmiyorum.

Ben bile fuzuliydim ama o çok gerekliydi

Hrant Dink cinayeti bana daha dün olmuş gibi geliyor. İşyerindeydim. Arkadaşım **"Hrant Dink'i öldürmüşler!"** diye bağırdı. Durmadan telefonunu arıyordum. Sadece yaralı olabileceğini düşünüyordum. Biri açacak diye bekliyordum. Sonra Sarkis Amca'yı aradım. O da bir kere açtı, cevap veremez haldeydi. "Doğru mu?" dedim, "Doğru" dedi. Çok kötüydü. Kendimi kaybetmiştim. Sonra acaba duydu mu diye annemi aradım. Televizyon izlemiyormuş, duymamıştı. Eve gidene kadar söylemedim. Akşam telefon geldi. Söyleyince annem şok oldu. Televizyonu açtı. O gece fenalaştı. Doktor geldi. Sakinleştirici yapıldı. Çok severdik onu. Hep söylüyorum, onun gibiler gerekiyor bu dünyaya. İsteselerdi ben canımı verirdim. Ben bile fuzuliydim ama o çok gerekliydi. Gitmemesi gerekliydi. Sonra cenazesine gittik işte... Ben hâlâ inanamıyorum. Sürekli yanına giderdim, sohbet ederdik. Bana çok şey öğretti. Hatta o yaz geleceklerdi, birlikte gezecektik.

Hrant Dink'in arkasından Zirve katliamı oldu, "Tamam, sıra bize geldi" dedik. Uzun süre bu psikolojiyle yaşadık. Buradan Protestan cemaatiyle birlikte Malatya'ya, cenazeye gittik. Öldürülenlerden Alman Tilman Geske'nin evine gittik, başsağlığına. Eşi çok rahattı. Cemaatten bir abimiz çok şaşırmıştı. Döndü bana, "Aramızdaki farkı görüyor musun? Onlar Batılı, onlar doğuştan Hıristiyan" dedi. Kadın kocasının cennete gideceğine o kadar inanıyor ki, rahat... Bizimse ağlamaktan gözlerimiz şişmiş. Hem kültür, hem inanç farkı... Ben cenazelerde sakin olmayı başaramam. Direkt cennete gitmek beni sarmıyor. Ben daha Doğuluyum.

Diyarbakır'a çok bağlandım

O sıralar Hıristiyan olduğumu, Ermeni olduğumu bilmeyen kimse yoktu. "Yapabileceğimiz bir şey var mı?" diye soruyordu insanlar. "Biz arkanızdayız, kimse bir şey yapamaz size" dediler. "Benden uzak dur" diyen kimse olmadı. Belki de bu yüzden Diyarbakır'a daha çok bağlandım. Herkes "Geri gelin" diyor.

Hıristiyan Ermeni biriyle evlenmek istiyorum. Öyle biriyle de birlikteyim. İstanbul'da yaşıyor. Sason'un Haylarından (Erm. 'Ermenilerinden') o da. Ortak arkadaşlarımız tanıştırdı bizi. Ben İstanbul'da yaşayamam. Turist olarak gitmek çok güzel; git, gez, alışveriş yap gel ama ötesi yok. Arkadaşım için hiçbir sorun yok, burada, Diyarbakır'da yaşamak istiyor ama buralarda mesleğiyle ilgili iş bulamaz. Kuyumcu ustası, sadekâr. Burada o işi yapacağı yer yok. Ne yapacağız, karar verebilmiş değiliz.

Ermeni olduğum kadar Kürt, Kürt olduğum kadar Ermeni'yim. Öyle tanımlıyorum kendimi. Bu kültürün içine doğdum. Kendimi Kürt de hissediyorum. Ama evlenirsem düğünüm kesinlikle kilisede olmalı. Başka bir seçenek yok. Çocuklarımın Ermeni okulunda okumasını çok isterim. İstanbul'da yaşayacaksam eğer, tek sebebi çocuklarımın Ermeni okulunda okuması olur.

Türklere tepkim var ama Kürtlere yok

Geçmiş beni ilgilendirmiyor. Türklere tepkim var ama Kürtlere yok. Onlar hatalarını fark etti. Özür dileyecek kadar olgunlaştılar. Türkler için algı değişikliği yok. Ermeniler onların gözünde hâlâ vatan haini. Uzun süredir Kürt hareketinin içindeyim. Hiç gizlemedim Ermeniliğimi. Bu kimliğimle, Ermeni kimliğimle kabul edildim.

Süryanilerle ilişkilerim çok iyi. Bazı yerlerde açık Ermeni kilisesi olmadığı için Süryanilerle Ermenilerin dini ilişkileri var. Okulun son yılında Deyrulzafaran Manastırı'nda bir yıl Süryanilerle birlikte yaşadım. 10-12 yıldır Süryanilerle iç içeyiz. Diyarbakır'da Süryani olmak

da, Ermeni olmak da, ikisi de rahattır.

İstanbullu Ermeni gençler bizi çok köylü buluyor

Buradakilerden çok İstanbul'daki Sasonlularla aram iyidir. Bunun nedeni sosyalist bir çevreden geliyor olmaları. Bir de, onlar İstanbul'a en son gidenler olduğu için kendimi onlara yakın hissediyorum. İstanbul'daki Hay gençler ile hiç işim olmaz. Yaşam tarzlarımız çok farklı. Onlar bizi çok köylü buluyor, biz de onları çok yoz buluyoruz. Bu yüzden Adıyamanlı ve Sasonlu Hayları daha çok seviyorum. Onlar daha az bozulmuşlar.

Ermenistan benim için hiçbir şey ifade etmiyor, hiçbir organik bağım yok orayla. Kürdistan daha çok şey hissettiriyor bana. Suriye nasılsa Ermenistan da öyle benim için.

İstanbullu Ermeniler gibi diaspora Ermenileri de uzaktan ahkâm kesiyorlar. Biraz da paranız varsa, buradaki ne yaşıyor, ne sıkıntısı var, hiçbir şey bilemezsiniz. Mesela, benim bir vaftiz kızım var. Siverekli bir Ermeni kızı, benden iki yaş küçük. Buradaki Süryani papaz **"Siz dönmesiniz, vaftiz olamazsınız"** dedi. Kız da **"Protestan değilim, Protestan kilisesinde vaftiz olmak istemiyorum"** dedi. Götürdük, Metropolit tarafından vaftiz edildi. Böylece Ermeni kız Süryani nüfusuna geçti. Benim için de aynı şey geçerli.

Bulgar kilisesinde vaftiz oldum

Benim vaftizim Şişli Bulgar Kilisesi'nde oldu. O başka bir hikâye zaten. İstanbul'da bir Süryani rahibe var. Onun erkek kardeşi, Süryanilikten dönme Müslüman bir kızla evlenmek istedi. Ailesi Müslüman kimliği taşıyor. Kız "Ben Hıristiyan'ım" dedi. Evlenmek için vaftiz olması gerekiyordu. Süryaniler kabul etmedi. Bulgaristan'dan bir papaz gelmişti İstanbul'a. Duymuş böyle bir sıkıntı yaşandığını. Demiş ki, "Hıristiyan'ım diyen herkes kabulümdür. Çağırın, ben vaftiz de edeceğim, nikâh da yapacağım. Benim için İman ediyorum' demesi yeter." Cennetlik bir adam... Arkadaşım aradı, "Vaftiz oluyorum. Nikah da kıyılacak. İstersen gel, sen de vaftiz ol" dedi. O zaman Ankara'daydım. 23 yaşındaydım. Apar topar, Bulgar kilisesinde Ortodoks olarak vaftiz oldum.

Ermeni Patrikhanesine başvurmadım, çünkü reddedileceğimi biliyordum. Daha önce bunu yaşayan pek çok kişi tanıyorum. Vaftiz olmak istemişler, olamamışlar. Birçoğu Protestan kilisesine gitmek zorunda kalmış. Reddedilmek beni ve inancımı çok yıpratırdı, bu yüzden göze alamadım. Önemli olan vaftiz olabilmekti zaten. Benim için hiçbir fark yok. **Milli kiliselere karşıyım.**

Annem ve çevremdekiler ben vaftiz olunca önce şaşırdılar ama sonra unuttular. Çevremdeki herkes duydu. Çok uzun zaman önce Hıristiyanlığı kabul ettim. Her 24 Nisan'da kiliseye gider, mum yakarım. Ama mutlaka bir Ermeni kilisesinde...

Sh: 129-135

NİNNİLERİMİZ HEM ERMENİCEYDİ, HEM KÜRTÇE

Ben 1928'de, Lice'de doğdum. Mamamın ikinci çocuğuyum. Babamlar Liceliydi, anne tarafım Palu'dan gelmiş Lice'ye. Mamam 12-13 çocuk doğurmuş. Bir abim 17 yaşındaydı, öldü. İki de kız öldü. Yedi kardeş sağız.

Çocukluğum Lice'de, çok güzel geçti. O zamanlar başkaydı. Dereye gidip su getirirdik. Yan yana oturup konuşurduk. Yemek yapardık, çörek yapıp yağda kızartırdık. İp atlardık, top oynardık. Ermenice konuşurduk, Türkçe yoktu. İçerde de, dışarda da Ermenice konuşurduk.

Onun için "gâvur" diyorlardı bize. Lice merkezde 20-25 ev vardı, geri kalanı Kürt'tü. Zaza yoktu hiç. Bizim Kürt komşu vardı, bırakmıyordu sinek konsun bizim üstümüze. Sahip çıkıyordu bize. Komşularla Kürtçe konuşuyorduk, biz bize Ermenice.

Pazar günleri Surp Harut Kilisesi'ne gidiyorduk. Yıkıktı ama mum yakıp dua ediyorduk. Bizim zamanımızda Lice'deki bütün kiliseler yıkıktı. Dört kilise vardı; Surp Agop vardı, Surp Sarkis vardı... Cenaze [dualarını] okuyan vardı Lice'de. Babam okuyordu, basmacı Agop da okuyordu.

Lice'de Ermeni olmak zor değildi

Annem Lice'deyken köylere terzilik yapardı. Biz üç kız kardeş de ona yardım ederdik. Babam da ayakkabı dikerdi. Oralarda babamın diktiği ayakkabılara 'yemeni' derlerdi. Kayınbabamın bağı vardı, üzüm toplardık. Salça yaparlardı, dolma kuruturlardı, tarhana yaparlardı. Pekmezden sucuğa kadar her şeyi yapardık. Lice'de Ermeni olmak hiç zor değildi. Çok kıymetliydik biz. İş yapanlar kıymetliydi. Demirci, ayakkabıcı, kalaycı çok vardı. Liceli Ermenilerin yarısı dikiş dikerdi. Toprakla uğraşanımız yoktu. Kürtleri çok tanımazdık, daha çok birbirimize gidip gelirdik ama bir Kürt komşumuz vardı, Hamit; onlar Ermenilere sahip çıkıyordu, değer veriyordu.

Zadig olduğunda yıkıkda olsa Surp Harut'a giderdik. Herkes, Lice'deki bütün Ermeniler giderdi. Dua ediyorduk orada. Küçük-büyük, 50 gün oruç tutardık. Sonra üç gün Zadig kutlardık. Erkekler de dükkânları kapatıyordu. Gelen misafirlere rakı veriyorduk, şeker veriyorduk.

'Allah sizin hakkınızı onlardan alsın"

Dedem öldüğünde babam mamasının karnındaymış. Bir kilisenin yanında kolej varmış, babam orada okumuş. Sonra bir Kürt aldı, ev yaptı orayı ama sabaha kadar evden ses geliyordu. O yüzden Kürt, evi bırakıp kaçtı. Sonra orası askerlik şubesi oldu. 1915'ten önce Lice'de çok Ermeni varmış.

Babam on iki, mamam altı yaşındayken kesmişler Ermenileri. Babamı, yayamı, amcamı, amcamın kızını bir ağa kurtarmış. Diğer yayamı, amcamı, amcamın oğlunu öldürmüşler. Ağa onları koruyamamış. Çok asker gelmiş. Ağayı da şikâyet etmişler, Ermenileri koruyor diye. Babam 1915'te canını kurtarmak için kaçmış, kaçmış, sonra bir Kürt'ün evine sığınmış. Kürt ağlamış, babama "Allah sizin hakkınızı onlardan alsın" demiş. Babam o Kürt ağanın evinde büyüyor. Ama ağa, babamı Müslüman yapmıyor. Babamın amcasının kızını da kurtarmış. O da önce Suriye'ye, sonra Kanada'ya gitti, çocukları orada.

Annem de altı yaşındaymış. Onun ailesinden hayatta kalan bir yayası var. Yayamın üç yaşındaki kızını jandarma almış, tavuk keser gibi başını kesmiş. Anlatırken titrerdi. Üç kızı, bir de bir buçuk yaşında bir oğlu varmış. Yayamın Müslüman olmuş bir amcazadesi varmış, adı Mardo, onun yanına sığınmış. Üç ay orada kalmışlar. Mardo'nun kızları varmış, evlenmişler, ama oğlu yokmuş. Yayam, Hüseyin Ali diye bir Kürt'le evleniyor. Annemle teyzem de yayamla gidiyor ama oğlan Mardo'da kalıyor. Yayam ikinci karısı oluyor adamın. Ama bir süre sonra kuması istemiyor yayamı. Yayam da iki kızıyla, teyzemle ve mamamla Lice'de boş bir eve yerleşiyor. İki kızı almış, bir boş evde oturmuş, ne çul var ne yatak... "Akşam oldu, baktım birisi geldi, 'Bu yorgan, döşek sizindir' dedi" diye anlatırdı. Serip üçü yatmışlar. Sonra birisi kaşık vermiş, birisi tabak, birisi tencere vermiş. Boş evde oturuyorlar.

Herkes bir şey veriyor. Derken mamam biraz büyümüş, yayam gitmiş çamaşır yıkamış, buğday yıkamış, böyle böyle kızlarını büyütmüş.

Annemle babam Lice'de evleniyorlar. Agop Basmacıyan vardı, o dua okumuş, kıymış nikâhlarını. O zaman Protestan kilisesinde kalan Ermeniler var. Annemle babama da orada bir oda veriyorlar ama yatak yok. Bir komşu, yorgan, yastık, bir de çul getiriyor. Karı-koca, bunları serip yatmışlar.

Rakımızı, şarabımızı kendimiz yapardık

Lice'de Beyler Mahallesi'ne okula gidilirdi. Sadece erkekler giderdi, kızlar gitmezdi, çünkü o mahalledekiler "gâvur" deyip bizi taşlarlardı. Çocukların kafaları kırılırdı. Beyler Mahallesi'nde hiç Ermeni yoktu, hepsi Kürt'tü. Bizi hiç sevmezlerdi. Sonra bizim mahalleye de okul yapıldı da biz kızlar da okula gitmeye başladık. O dönemler bolluk vardı. Bir tarafta ekmek vardı, bir tarafta kavurma, pekmez, bal... Babam da çalışıyordu. Rakımızı da, şarabımızı da kendimiz yapardık. Şarap, zengin-fakir, herkesin evinde olurdu. Yayam da, babam da şarap yapmasını bilirdi. Akşamları evlerde toplanırdık. Hep birlikte oturup yemek yerdik. Adetleri, Paskalya'yı, her şeyi kutluyorduk.

Papazın kızı hoca nikâhıyla evlenmiş

17 yaşında evlendim. Lice'ye çok yakın olan bir köye gelin gittim. Lice'ye atla 10 dakika mesafedeydi. Kocamın ailesi gelip istedi beni. Nişan yaptılar. Kına da yaptılar bana. Yayam yemek yaptı. Elime kına yaktılar, sonra kırmızı bezle bağladılar. Kırmızı gelinlik giydim. O zamanlar hep kırmızı gelinlik giyilirdi. İkinci gün beni götürdüler. Belki vardı 50 kişi, atla geldiler. Atla gelin gittim. Bir sene o köyde kaldık, sonra Lice'ye taşındık. O köyde iki hane Hay vardı. Gerisini hep kesmişler.

Kaynanamın gözü görmüyordu. Onu da kesimden bir Kürt kurtarmış. Babası papazmış. Kurtarmışlar ama sokaklarda kalmış. Babasını, kardeşlerini öldürmüşler, bir kaynanam kalmış hayatta. Kayınbabam da **"Bu papazın kızıdır, sahipsizdir"** diye evlenmiş onunla. Evlenmiş evlenmesine ama nikâhlarını hocaya kıydırmışlar, mecburen. Papazın kızı hoca nikâhıyla evlenmiş, ne yapsın...

Ben kaynanamın ikinci geliniydim. Evlerine gittim ki kaynım, eltim, iki görümcem, kayınbabam, kaynanam, hep bir evde yaşıyorduk. Bir görümcemi kaçırdılar. 20 yaşında vardı. Komşuları kaçırdı aslında, başka köyden de yardım ettiler. Yazdı, balkonda yatıyorduk. Kocam köylerde çalışmaya gitmişti. Kaynım da askerdeydi. Evde bir erkek kayınbabam vardı, o da yaşlıydı. Dört kişiydiler. Önce beni kaçırmaya kalktılar. **"Ben gebeyim, karıyım"** deyince beni bıraktılar. Görümcemi gece gece götürdüler. Korkudan Diyarbakır'da başına menenjit vurdu o görümcemin, öldü. Bir de oğlu olmuştu. Diğer görümcem Lice'de evlendi.

Varto'da dönme Ermeni çoktu

Ben çocuklarımın hepsini Lice'de doğurdum. Sonra, orada iş olmadığı için Varto'ya taşındık. Varto, Lice'den daha güzeldi aslında. Varto'da dönme Ermeni çoktu, o yüzden bizi çok seviyorlardı. Kürtler kızınca dönmelere de "gâvur" derlerdi ama onlar hâlâ Varto'da yaşıyorlar. Onların malı mülkü çok...

Varto'da Aleviler ve bir de Kürtler vardı ama ayrı ayrılardı. Evde Ermenice konuşuyorduk. Diyarbakır'a sık sık gidip gelirdik. Kocam ayakkabı, şeker, pirinç satıyordu, 11 yıl orada yaşadık. Depreme yedi cenaze verdik. 1966 yılıydı, hiç unutmam. Kaynanam, görümcem,

kaynımın kızı, benim kızım gitti. Cenazeler Diyarbakır Surp Giragos'tan kaldırıldı.

Depremden sonra hemen İstanbul'a gitmedik. Önce Diyarbakır'a gittik, sonra Lice'de annemlerle vedalaşıp İstanbul'a geldik. Bu arada babamlar Diyarbakır'a taşındılar, babam orada öldü. Dokuz sene sonra, 1975'te Lice'ye gittim. Baktım ki Lice yıkılmamış, ayaktaydı o zaman.

Geçti artık

O zamanlar Ermeniliği İstanbul'daki gibi oralarda da yaşıyorduk. Herkes bilirdi Ermeni olduğumuzu. İsimlerimiz de Ermeniceydi. Âdetimizi, bayramımızı orada da yapıyorduk. Kim karışıyordu ki... Ninnilerimiz hem Ermeniceydi, hem de Kürtçe. Ama hiç aklımda kalmadı. "Bu yaşında Lice'ye dönüp orada yaşar mısın?'' dersen, bizim evler yıkılmış, nerde yaşayacağız ki? Şimdi gidiyor akrabalar Lice'ye. Pek kıymetli olmuşuz oralarda. "Gelin" diyorlarmış, "Evinizi yapalım, kilisenizi yapalım'' diyorlarmış. Ama geçti artık. Biz buralara yerleştik, bir daha dönülmez oralara. Keşke o zamanlar böyle yapmasalardı. Kardeş gibi geçinir giderdik Kürtlerle, ne var ki?

Sh: 149-153

DİNİM MÜSLÜMAN OLSA DA KENDİMİ ERMENİ HİSSEDİYORUM

Diyarbakırlıyım. 37 yaşındayım. Babamın altıncı çocuğuyum. Yedi kardeşiz; beş oğlan, iki kız... İlkokulu şehir içinde okudum. Okulda Suna diye bir arkadaşım vardı. Ermeni olmak o kadar gizlenirdi ki, sonradan öğrendim onların Ermeni olduğunu. Orta ikiden terkim. İnsanın içinde ukde kalıyor okuyamamak. Bazıları okuyamadığım için bende bir eksiklik görüyor. Bu yüzden inat ettim, "Okuyacağım" dedim. Ortaokulu, liseyi dışarıdan okudum. İki yıllık üniversite kazandım. Bilgisayar okudum. "Okuyabiliyorum" demek istedim. Babamdan da marangozluk, ağaç işleri öğrendim.

Elektroniğe, bilgisayara da merakım var ama ağaç işlerinde daha başarılıyım. Dükkânım var. Sanayide kullanılan kesici aletleri köreldikten sonra keskinleştiriyoruz. Şu anda mermer tezgâhları ile ilgili bir makine projem var. Kısmet olursa kredi alıp onu yapacağım. Maddi durumum yerinde.

2000'de halamın torunuyla evlendim. İki çocuğum var, biri kız, diğeri erkek. Eşim Ermenilik mevzularına girmeyi pek doğru bulmuyor. Daha doğrusu, biraz kararsız. Babam da, ben de, **Müslüman'dan daha Müslüman'ız. Göstermelik değil. Babam sabah namazını kılar, kimse de bilmez. Topluma da uymuş oluyoruz ama inanıyoruz da...**

Cami ile kilise arasında

14 yaşında filandım. Annem biraz bahsetti. Babamı sıkıştırdım. Hiç unutmam, bizim arka odada "Baba, biz neyiz ya?" dedim. Şimdi İstanbul'da olan ablamla beraber konuştuk. Babam lafı dolandıra dolandıra **"Evet, Ermeni'yiz"** dedi. Öyle bir sevindik ki o akşam... Sonunda öğrenmiştik nereden geldiğimizi, kim olduğumuzu.

Hrant Dink'in bir sözü vardı, "Su çatlağını bulur" diye; bizimki de öyle olduğu için bu söz hoşumuza gitti. Zaten Ermeniliğimizi duymadan önce de babam hiçbir zaman kiliseye karşı ters bir şey söylemezdi. Halen de öyledir. Kilisenin bir parçasına zarar gelsin istemez.

Çocukken Meryem Ana Kilisesi'nin önünden geçerken **"Bu gâvurlar çocukları iğneli beşiğe yatırıp öldürür, sonra da kanlarını içerler. Çağırırlarsa sakın gitmeyin"** derlerdi bize. Ergenlik

çağma girince aştık böyle şeyleri. 14 yaşından beri beş vakit namazımı kılarım, hiç kaçırmadım. Askerde bile, çok zor durumda kalmama rağmen kıldım. Ondan bundan değil, Allah'a olan inancımdan namazımı kılarım. Bir laf vardır, cami ile kilise arasında kalmak diye; bizimki de böyle bir karmaşa işte.

Var olduğumuzu, yaşadığımızı göstermeliyiz

2005'te askere gittim. Önce İsparta, sonra Kıbrıs... Hayatımın en zor günleriydi. 24 saat dayak yedim, dişlerim kırılana kadar. **Bölükte Kürtler vardı. Bana casusluk teklif ettiler, kabul etmeyince de sürekli dövdüler.** Acaba Ermeni olduğumu biliyorlardı da, o yüzden mi dövüyorlardı? Kendi kendime onu düşünüyorum ama... Düşün, 140 kişinin içinde bir tek beni döverlerdi. Beni "terörist" diye çağırırlardı. Halbuki benim hiç öyle şeyim yoktur. Ben Kürtçe bile bilmem. Anlıyorum, zorlaşan konuşurum çat pat ama, belki ilgi de duymadığım için çok bilmem. **Biraz da, Kürtlere soğuk bakıyorum, herhalde ondan. Onları 1915'te celladın yardımcısı olarak görüyorum.**

Askerde çok ezildim ama sivil hayatta bunun çok faydası oldu; hayatta bir daha ezilmemek için belli bir seviyeye gelmeyi kafama koydum. Askerden dönünce, önce babamın marangoz atölyesinde bir süre çalıştım. Daha sonra babam beni abimle beraber İstanbul'a gönderdi. Orada birkaç ay çalıştım ama İstanbul kafama yatmadı. Biraz da para kazanma hırsı var... 1999'da burada dükkân açtım. 2001'e kadar işler hızlandı. Şu anda bulunduğum küçük dükkânı, oturduğumuz evi aldım. Sonra babamla beraber bir dükkân aldık. 2008'e kadar ağaç işi yaptım.

Bugün Diyarbakır'da, benim yaşlarımda olup benden daha iyi ağaç işi yapabilecek kimse yok. Babamla abim de çok iyidir ama ağaç işi tükendi artık. Geçen yıl, annem vefat etmeden önce bir ev daha aldım. Hayat standardımı oturttum. Artık Ermeniler için bir şeyler yapmak istiyorum. Bu konunun aydınlanmasını istiyorum.

O korku var ya...

Babam kendisinden ayrılıp dükkân açmamı istememişti. Hep o korku var ya... O kalıcı korku yüzünden de hâlâ çalışıyor. Bende babamdaki korku yok. O kadar insan ölmüş, sırf Ermeni olduğu için. Ben onlardan daha mı kıymetliyim? Var olduğumuzu, yaşadığımızı göstermeliyiz, bana kalırsa. Beni dinleseler, bütün ailemi alır **"Ermeni'yiz"** derim. Ama işte, dışlanırız, başımıza türlü işler gelir diye korkuyorlar. Ablalarım falan kızıyorlar bana. Bunları anlattığımı duysa, büyük ablam beni parçalar. Tabii, benim onları dinlemediğimi biliyorlar. İnsanlar kendini o kadar dine kaptırmış ki, Ermeni olduklarını hatırlamak bile istemiyorlar. Ölmemek için, hayatta kalmak için bazı şeyleri kabul ediyorlar.

Bir amcam var İzmir'de. Kendisi de, bütün ailesi de MHP'li. Bir ara Muş'ta bir arazi konusu çıkmıştı. Hemen telefon etti. Adam oradaki üç-beş tarlanın peşinde... Amcamın tutumuna çok öfkelendim. Biz bir aileyiz. Bakıyorsun, bazıları başka saflara geçiyor ama mal-mülk olunca peşinden koşuyorlar.

Ninemin fotoğrafını görseniz...

Altı yıl önce babamı aldım, Muş'a, ninemin memleketine götürdüm. Orayı görünce, yaşananları daha bir sahipleniyorsun. Ninemin fotoğrafını görseniz, yüzünden anlarsınız neler yaşadığını. Hayattan bıkmış, suyun akışına bırakmış kendini. Kesimden sonra Derikli bir Kürt sahiplenmiş onu. Sonra da onu dedemle evlendirmiş. Ama dedem üç çocuktan sonra

onları bırakıp Amerika'ya gitmiş. Nineme para gönderirmiş. Ninem de kendini sağlama almak için o paralarla ev almış, Bismil'e yerleşmiş. Sonra Bismil'den Diyarbakır'a gelmişler, babam yedi-sekiz yaşındayken. Babam askere gidip geldikten sonra kimsesiz kalmasın diye annemle evlendirmişler. Annemler Türkmen'dir.

Çok seviyordum annemi. Onu Ankara'ya götürdüm, gezdirdim. Bir beyin hastalığına tutuldu. Hastalıktan küçüldü. Onu kucağımda görsen, sanki bebek gibi... Ölürken elimizin içinden kayıp giden sabuna benzettim biraz. Sekiz ay oldu öleli. Bu Perşembe gittim mezarına. Baktım, mermeryapmışlar. Öyle bir ağırıma gitti ki... O toprağın kenarı mermer oldu ya, sanki kayboldu annemin mezarı. Çok üzüldüm. Ağlamadım ama çok kötü oldum, iştahım bile kesildi.

Babam ölünce onu da Müslüman mezarlığına gömeceğiz tabii. Ne yapalım, Müslüman olarak yaşamış... Benim için o da önemli değil. İnsan neye inanırsa inansın, Allah'ın huzurunda, yaptıklarıyla yargılanır. Ben öyle inanıyorum.

Hepsi sessiz, çünkü susturulmuşlar

Askerden döndükten sonra bütün kiliselere gittim. Surp Giragos'a gittiğimde yıkıntıydı; hiç unutmam, çok etkilenmiştim. Burada bir hayat var. **Diyarbakır'daki evlerin çoğu Ermenilere ait. Diyarbakır Suriçi'nde bir sürü Ermeni vardı. Hepsi sessiz, çünkü hepsi susturulmuş.**

Surp Giragos'un tadilattan sonraki halini hiç görmedim. Bana göre, evet, kilise yapıldı ama insanlar oraya dönmedi. Açılış gününde iş için İstanbul'daydım zaten. Bir sürü Ermeni gelmiş de, ne yapayım, geldikten sonra da geri dönmüşler. Bence kilise bina değil sadece, cemaat olmak lazım. Bunun için çalışmak lazım. Geçmişi geri getiremeyiz ama bir şeyler yapalım istiyorum. Önce bir Ermeni tabanı oluşması lazım Diyarbakır'da ama öyle bir şey yok.

Geçen yıl Diyarbakır'daki kitap fuarında Agos gazetesine abone oldum. Agos'u Hrant Dink öldürüldüğünde öğrenmiştim. Kitap fuarından kitaplar da aldım. Bir şeyler yapmak istiyorum, öğrenmek istiyorum. Bazı şeyleri okurken geçiyorum, bildik şeyler... Farklı bir şeyler arıyorum.

Ermenice öğrenmeyi çok isterdim ama Sur Belediyesi'nin açtığı kursu kaçırdım, geç kaldım kursa. Sonra da gidip tanışmadım. Kim bilir, belki ben de korkuyorumdur.

Böyle kader olmaz

Protestanlarla görüşüyorum. Onlar da kendi derdinde. "Ne yapalım, kaderdir, olmuş" diyorlar. Böyle kader olmaz arkadaş! 1915 ufak bir olay değil ki... Organize; her şey planlanmış. Unutulacak bir şey değil. Protestanlarla bu yüzden anlaşamıyorum.

Kürt arkadaşlarım var elbette ama bir yere kadar samimi olurum, güvenmem. Yani "Arkadaşım, ben Ermeni'yim" dedikten sonra bir ihanetle karşılaşıp karşılaşmayacağımı bilemem. Ama Ermenilere güvenirim. Bir Ermeni bana kötülük ederse kendi cemaatine zarar vermiş olur. O yüzden, kötülük yapmadan önce bir düşünür. Ben Ermenileri bir aile olarak görüyorum; birbirlerinden uzak olsalar da, geniş ve büyük bir aile...

Ermenistan'a gitmek istiyordum, gidemedim. Kıbrıs'a gittim. Türk kesiminde kaldım bir süre. Rum kesimine gitmeyi düşünüyordum, belki orada birileriyle tanışırım diye. Orada Ermenilerin köyleri var. Çalıştığım işyerinde, patron "Ermenilerin köyüne gidip hepsini yakalayacağız" dedi. Çok zoruma gitti, işi bıraktım.

Benim çocuklarım Ermeni'dir

Hıristiyan olmayı çok düşündüm ama karar veremedim. Allah'a "Bana bir sebep göster, kısmi bir mucize olsun ki ben de doğruyu bulayım" dedim. Allah'a inanıyorum, çok seviyorum fakat doğru olanı İslam, 1915'te yaşananları bir dine mal etmek doğru değil. Bu olayları yapanların ideolojisi böyledir. Dinim Müslüman olsa da kendimi Ermeni hissediyorum. Benim çocuklarım da bence Ermeni'dir, ama sonrasını kendileri bilir. Onlara "Ben buyum, siz bilirsiniz" diyeceğim.

Şimdi biri 11, diğeri altı yaşında. Daha küçükler, dışarıda çok konuşmasınlar diye şimdilik anlatmıyorum ama zamanı gelince anlatacağım. Bir arkadaşım var, Ermeni olduğumuzu biliyor. Bana kırıldığı zaman hemen Ermeni olduğumuzu millete anlatır. Açığını yakalamış ya, seni hançerlemek istiyor. Çocuklarım bunları küçükken yaşamasın istiyorum, o yüzden şimdilik anlatmıyorum. **Babam da Ermeni olduğunu açık etseydi Diyarbakır'da barınamazdı. Bunu biliyordu, bu yüzden bize bile söylemek istemedi.**

Annem de pek istemezdi bu konuları konuşmamızı ama beni engellemezdi de. "Eğer doğruysa yap ama çevrene zarar verme" derdi. Çevreme zarar vermek istemiyorum elbette ama bu konuların takipçisi olacağım. Neticede bu bizim geçmişimiz, bilmeye hakkım var.

Sh: 157-162

DİNİNDEN DÖNDÜRMÜŞLER, NÜFUS KÂĞIDINA DA 'MÜHTEDİ' YAZMIŞLAR

Diyarbakır-Ergani'de doğdum. Babam, annem, iki kız kardeşim ve erkek kardeşimle birlikte büyüdüm. Altı yaşına kadar güzel günlerim oldu. Ben altı yaşındayken babam vefat etti. Annemle, ailemle babamın vefatından sonra zor günler yaşadık. Annemin kardeşleri vardı; biri Konya'da, diğeri Diyarbakır Maden'de. Onlar, tabii, bizi devamlı kolluyorlardı. Bir süre sonra hep birlikte İstanbul'a yerleşmeye karar verdik. İstanbul'a önce amcamlar yerleşti, sonra bizi de aldırdılar. Amcamlarım amacı fabrika kurmaktı, çünkü dede mesleğimiz iplik imalatı ve iplik boyamaydı. Küçük dayım da okudu, kimyager oldu. Hep birlikte fabrika açtılar.

Şeyh Sait, dedemin komşusuymuş

Annemin babası Diyarbakır'a yakın bir köydenmiş. Ben o köyü hiç görmedim. Dedem iplikçiymiş. Orada bu işi yapan tek kişiymiş, bütün köy ona gelirmiş. Dedem bu iplik işiyle uğraşırken **Kürt isyanı oluyor, Şeyh Sait İsyanı patlıyor. Şeyh Sait, dedemin komşusuymuş. Bitişik otururlarmış, çok da samimilermiş.** Dedemin siyasetle hiç ilgisi yok... Mesleği dışında, hobi olarak da avcılık yaparmış. Orman içinde bir kulübede silahları varmış, boş zamanlarında keklik vururmuş. Hâlâ keklik tüyleri vardır bendeki yastıklarda. Dedemi çekemeyenler "Şeyh Sait'e silah veriyor" diye onu ihbar ediyorlar. Dedem ne söylerse söylesin, suçsuzluğunu ispat edemiyor. Karakolda falakaya yatırıyorlar, döve döve öldürüyorlar. Evde Şeyh Sait'i yayamdan duyardım, kim olduğunu İstanbul'a gelince öğrendim.

Dedemin mesleğini kimse yapamıyor ama yayam öğrenmiş. Dedem kadar olmasa da, daha ufak çaplı sürdürmüş bu işi. Benim hatırladığım, yayam Maden'de kalıyor büyük dayımla. Annem en büyükleri, sonra büyük dayım, kimyager olan küçük dayım, en küçük de kız kardeşleri... Annem dahil, dört kardeşin hepsi İstanbul'da öldü.

Anadolu'da kumalık yaygın

Benim yayam, dedemin ikinci eşi oluyor. Daha önce başka bir kadınla evliymiş dedem. O ilk karısıyla evliyken kesim oluyor. Kesim mi, isyan mı, onu tam olarak bilmiyorum ama, dedemle haberleşiyorlar, **"Birbirimizi kaybedersek ve hayatta kalırsak yine beraber olalım"** diyorlar. Ne kadar ağır bir travma geçiriyorlarsa, birbirlerini kaybedeceklerini biliyorlar ve kaybediyorlar da.

Olaylar bittikten sonra dedem kaç zaman bekâr kalıyor, bilmiyorum. Sonra benim yayamla evleniyor. Yayamla evlendikten beş-altı ay sonra, eski karısı, sora sora dedemin evini buluyor. Kapıyı dayayam açıyor. Bakıyor, bir yabancı kadın, dedemi soruyor. O zaman dedem çıkıyor kapıya, hemen sarılıyorlar. **"Biz sözleşmiştik, bu olaylardan sonra sağ kalırsak birleşelim diye. Benim artık gidecek yerim yok, sizinle yaşayacağım"** diyor ve dedemlerle beraber kalıyor. Biz o yayamı çok severdik, çünkü bize çok ihtimam gösterirdi, çok severdi bizi. Benim öz yayam da onu sahipleniyor, abla-kardeş gibi anlaşıyorlar. Onun hiç çocuğu olmamış. Anadolu'da zaten kumalık yaygın. Hatta, dedemin mesleği de boyacılık ve iplikçilik olduğu için ikisi beraber evde çalışıyorlar.

Babamın ailesinin tamamı kesimde ölmüş

Babamın ailesi ise Dicle'nin bir köyünden. Ailesinin tamamı kesimde öldüğü için babam tek başına kalıyor. Altı kardeşlermiş, bir tek babam sağ kalmış. Onu da bir komşuları kurtarmış. Babam, annemin babasının uzaktan akrabası oluyor galiba. Dedem onu yalnız bırakmıyor, yanına alıyor. Hem mesleği öğretiyor, hem de oğlu gibi yetiştiriyor. Askere gönderiyor, askerden geldikten sonra tekrar yanına alıyor. Bu arada benim annem 15 yaşına geliyor. Dedem onu babamla evlendiriyor. **Annem yedi yaşındayken Kürt isyanı başlıyor.** Kaçarlarken teyzem altı aylıkmış; dedem onu taşıyamıyor ve mağara gibi bir yere bırakıyor. Annem de acıyor, kardeşi tabii, dayanamıyor ve kendisi kucaklıyor. (Kürt isyanı zamanı galiba kesimle isyanı karıştırıyorum.) Annem yaşasa şimdi 95 veya 100 yaşında olacaktı.

Ergani'de bayram yaptığımızı hatırlamıyorum

Ergani'de çok az Ermeni olduğu ve onlar da Müslüman gibi yaşadıkları için orada hiç yumurta boyadığımızı, kiliseye gittiğimizi, bayram yaptığımızı hatırlamıyorum. Diyarbakır'daki akrabalarımız yaparlarmış fakat bunu sonradan duydum. Kiliseye giderken güzel giyindikleri zaman Müslüman komşuları onları rahatsız ederlermiş. Gelenekleri yayamlar biliyordu ama yapamıyorlardı. Diyarbakır'daki Ermeniler yapıyorlardı mutlaka.

Yayam perdeleri çekerek ibadet ederdi Ergani'de, çünkü haç çıkarırdı. Bize Ermenice dualar öğretmediler. Ablam Kuran okurdu. Arapçayı öğrenmişti. Mahallede arkadaşları Kuran kursuna gidiyor diye heveslenmiş, annem de göndermiş... Ben de ilkokula Ergani'de başladım ama birinci sınıftayken babam vefat etti. Orada Müslüman mezarlığında yatıyor, çünkü Ermeni mezarlığı yoktu.

Bizimkiler Diyarbakır'a mecbur kalmadıkça gitmezlermiş. Ergani'de kilise olmadığı için (ya da vardı ama yıkıktı) ben de, ablamlar da Diyarbakır'da, Surp Giragos Kilisesi'nde vaftiz olmuşuz. Mamamla babamın düğünü de Dicle'de olmuş. Kesimden sonra olduğu için, kilisede değil kendi aralarında yapmışlardır. Diyarbakır Kilisesi'ni hatırlıyorum. Kocaman bir kapısı vardı. Oraya bakan yaşlı kadın, kocaman bir anahtarla açardı kapıyı. Dua eder, çıkardık.

Biz İstanbul'a gelmeden önce küçük dayım kimyager çıktı. Konya'da çalışırken yengemle

tanışıyor. Yengem Müslüman'dır ama anlaşıp evleniyorlar. Fakat dayım yayama Müslüman bir kızla evlendiğini söylemiyor, çünkü yayam çok dindar bir kadındı, istemezdi. Biz de söylemedik. Dayımın iki çocuğu olduktan sonra Diyarbakır'a getiriyor yengemi, ailesiyle tanıştırmaya. Yayamlar, mamamlar (Erm. anne), "gelinimiz" diye çok güzel karşılıyorlar. Dayım evlendiği için bir şey diyemiyorlar, seviyorlar da yengemi. Ama yengem yayamın ibadetini görünce **"Aaa, bunlar gâvur"** diyor ve ayrılmaya kalkıyor ama sonra barışıyorlar. Kuzenlerimle kardeş gibi büyüdük ama dayımın kendi dinini bilmemesinden, yengemin de Müslüman olmasından dolayı onlar da Müslüman gibi büyüdüler, Müslümanlarla evlendiler.

Ermeni okullarına gidemedikleri için...

Ben altı yaşında İstanbul'a geldiğim için Diyarbakır'a dair çok az şey hatırlıyorum. Oturduğumuz muhitte Hıristiyan olan ama Müslüman gibi yaşayan birkaç kişi daha vardı. Korkudan isimlerini değiştirmişler. **Hatta bize bile Müslüman isimleri konmuş. Erkekler askerde zorluk çekmesin diye böyle olmuş. Dayılarımın nüfusu, annemin nüfusu hep 'mühtedi' olarak çıkmıştı. Mühtedi, 'dönme' demek.** Yani dininden döndürmüşler, Müslüman yapmışlar, nüfus kâğıdına da 'mühtedi' yazmışlar. O zaman bilmezdik ne demek olduğunu, sonra anladık ki dönme olunca böyle yazılırmış.

İstanbul'a gelince, yayam nüfus kâğıtlarını değiştirmek için Patrikhane'ye götürmüş. Dayımların kini de götürmek istemiş ama dayımlar fabrika kurmaya çalıştıkları için demişler ki **"Şimdi nüfusumuzu çevirirsen bizim hükümetle işlerimiz zorlaşır."** Gitmiş yayam, geri almış Patrikhane'den nüfusları. Yine Müslüman olarak kalmışlar. Böyle olunca da, Ermeni okullarında okuyamadıkları için Müslüman gibi büyümüşler. Babam ise nüfusta Hıristiyan olarak çıktı. O sayede bizim nüfusumuz da Hıristiyan.

İstanbul'a gelince Avrupa'ya gelmiş gibi olduk

İstanbul'a gelince hayatımız tamamen değişti. Sanki Avrupa'ya gelmiş gibi olduk. Daha serbestti burası. Gedikpaşa'da oturmaya başladık. Kilise yakınımızdaydı, yayam her gün giderdi. Çok seviniyordu kiliseye gittiği için. Ermeni komşuları vardı. Rahatlıkla ibadet ediyor, rahatlıkla bayramını kutluyordu. Annem, yayam, biz, tamamen Ermeni âdetlerini yaşamaya, uygulamaya başladık.

Babamın nüfusu Hıristiyan olduğu için, ben de Bezciyan Okulu'na gittim. İlk zamanlar okulda biraz zorlandım ama zamanla alıştım. Ermenice duaları ve Ermenice okuma yazmayı öğrendim. **Bezciyan'da okumak beni daha çok adapte etti Ermeni kimliğime. Abim burada Türk okuluna gitti. Onu Ermeni okuluna koymadılar, çünkü Ergani'de Türk okulunda başlamıştı. Liseye devam etti, bitirdi.**

12 Mart ihtilali olduğu zaman Bezciyan'a gidiyordum. Bizi sokağa çıkarmadılar darbenin olduğu gün. **"Evlerinize gitmeyin, grup halinde göndereceğiz sizi"** dediler. Darbenin ne olduğunu da bilmiyorduk. Gedikpaşa'da oturduğumuz için üniversitedeki olayların içerisindeydik her zaman. Cuma günleri sık sık öğrenci olayları olurdu. 1980 darbesinde benim yakın akrabalarım, genç çocuklar olayların içindeydi. O zaman farkındaydık olayların ama bilemiyorduk, sağcı, solcu... Dayımın oğlu burada üniversitede okurken, çatışmalardan dolayı okulu bırakıp Almanya'ya gitti, oradan mezun olup geri geldi.

Ermeni okulundan sonra Türk okulunda kurslara gittim. Akşam Sanat Okulu'nun tüm kurslarına devam ettim. Hem Türk arkadaşlarım oldu, hem de Ermeni arkadaşlarım. Türk

arkadaşlarımla da güzel anlaşıyorduk. Aydın insanlar oldukları için hiç dışlanmadım. Hatta benden, benim kültürümden bir şeyler öğrenmek için bana daha çok yaklaşmaya çalışıyorlardı.

Akşam Sanat'ı bitirdikten sonra ablamla beraber evde çalıştık. Dikiş dikerdik. İki ablam da bekârdı, çalışıyorlardı. ıg68'de Almanya'ya işçi olarak gittiler. Dört sene orada yaşadılar; geldiler, burada evlendiler. İkisinin de düğünü Feriköy'de, kilisede oldu. Küçük ablam bir yıllık evliyken vefat etti. Büyük ablamın da bir kızı oldu. O da Hıristiyan'la evlendi. İki çocuğu var. Onlar da Hıristiyan ortamında büyüyorlar.

Annem torununu vaftiz ettiremedi

En küçük kız olduğum için ben aslında evlenmeyi düşünmüyordum. Fakat ablamlar Almanya'ya giderken "Bizi bekleme, istediğin zaman evlenebilirsin" dediler. Abim de o sıralar okulu bitirmişti, muhasebecilik yapıyordu. Müslüman bir kızı sevdi, evlendi. Bir de oğlu oldu. Her bayram gelirler, ben de onların bayramını kutlarım. Karısıyla abim beş-altı yıl iş için Almanya'da yaşadılar. Oğullarını hem ben büyüttüm, hem de anneannesi. Bende kaldığı zamanlarda kiliseye götürdüm çocuğu. O zamanlar annem de hayattaydı. Torununu vaftiz ettirmek istedi ama çocuğun annesi Müslüman olduğu için yasakmış meğer yaptıramadık. Babası kütükte Hıristiyan olmasına rağmen, çocuğu nüfusa Müslüman olarak geçirdiler. Aramız bozulmasın diye bir şey diyemedik. Oğlan bana çok düşkündür. Gelinimiz "İsterse sizden birini alabilir" dedi ama cesaret edemedim, "Kimi tercih ederse" dedim. O da Müslüman bir kız seçti.

Eşimle görücü usulüyle tanıştım. İki yıl nişanlı kaldık. Kayserilidir. Eşimin Diyarbakırlı olup olmaması fark etmezdi benim için. Problem çıkmadı. Eşim de Kayserili biriyle evlenmek istememiş, akraba olmasın istemiş. Eşimin sülalesi çok geniş. Hepsiyle görüşürüm. İki kızımız oldu, ikisini de Hıristiyan okuluna gönderdim, ikisi de Hıristiyan'la evlendi. Bir Müslüman'la evlenmek istemezdim. Kızlarımın da Müslüman'la evlenmesini istemezdim. Mesela abimin çocuğunu vaftiz bile yapamadık. Öte yandan, bir ablam Hıristiyan'la evlendi ama adam alkolik çıktı. Ablam ondan çok çekti ve erken öldü. Ablam öleceğine, kocası alkolik bir Hıristiyan değil de iyi bir Müslüman olsaydı.

Diyarbakırlı Ermeni olmak farklı bir şey

Mıgırdiç Margosyan anne tarafımdan akrabamdır. Annemle kuzen oluyorlar. Hatta Mıgırdiç talebeyken gelir bizde kalırdı, yayası da bizde kalırdı. Onun **'Gâvur Mahallesi'** kitabını okuyunca Diyarbakır'ı daha iyi tanıdım. Diyarbakırlı Ermeni olmak farklı bir şey.

Elimden geldiğince oradaki âdetleri sürdürmeye çalışıyorum. Mesela, İstanbul'a küçükken geldiğim için buranın çöreklerini yapıyorum ama akrabalarımdan Diyarbakır çöreklerinin nasıl yapıldığını da öğreniyorum. İçli köftemiz de meşhur; onu annemden öğrendim, çocuklarıma da öğrettim.

Kızlarıma Diyarbakır'la ilgili bildiğim her şeyi, her fırsatta anlatıyorum. Oraya altı yaşından sonra bir daha gitmedim ama ilk fırsatta gideceğim. Surp Giragos Kilisesi'ni onardıklarına çok sevindim, çok memnun oldum, çünkü perişan halde olduğuna çok üzülüyordum.

Her şeye rağmen yurtdışına gitmek istemedim

Her kötü şeyi Ermenilere yüklemeye çalışıyorlar. Fırsat buldukça gerçekleri, Ermeniliğin kötü

bir şey olmadığını anlatmak lazım ki, Ermenileri yanlış tanımasınlar. Büyük kızımın yurtdışında devlet dairelerinde işi oluyor. Bir Türk memur Ermeniler hakkında çok yanlış şeyler söylemiş. Kızım da adamla soğukkanlı bir şekilde tartışmış. Kızım Ermenilerle ilgili **"Ruslarla işbirliği yapıp, ihanet ettiler"** gibi çok sık tekrarlanan sözlerin doğru olmadığını o memura anlatmış. O memur eve gidince kızımın söylediklerini karısına da anlatmış. Kızım tekrar o devlet dairesine gittiğinde adamın bakışının değişmiş olduğunu görmüş. Ben de bir gün pasaport için karakola gittim. Kapıdaki çocukla sohbet etmeye başladık. O da Malatyalıymış; başladı bana tanıdığı Ermenileri anlatmaya, methetmeye. Ben de iyi şeyler anlattım ki, kötü bir intiba varsa değişsin.

Çocuklarıma geçmişte yaşananları anlattım, hâlâ da anlatırım. İkisini de Ermeni okuluna gönderdim, kimliklerini bilsinler, öğrensinler diye. Agos kurulduktan sonra daha çok konuşulur, anlatılır oldu her şey. Hepimiz daha çok cesaret bulduk. Sevag Balıkçı askerde öldüğünde inanmak istemedim. "Hrant'tan sonra böyle bir şey artık olmaz" diyordum. Demek ki olabiliyormuş.

New York'ta ve Kanada'da akrabalarım var. 25 yıl önce gitmişler. Biz Diyarbakır'dayken annemin bir akrabası bizi de Amerika'ya götürmeye çalışmış ama yayam gitmek istememiş, "Ben gurbetlik çekmek istemiyorum, burada yaşamak istiyorum" demiş. Ben de, her şeye rağmen, hiç yurtdışına gitmek istemedim. Büyük kızım ve damadım yurtdışında. Senede iki defa geliyorlar. Buranın her şeyini özlüyorlar. Ben yurtdışına sadece gezmek için gitmek isterim. Diyarbakır'dan da küçükken ayrıldığım için, İstanbul'dan başka bir yerde yaşayamam. Ermenistan'a da gittim; hoşuma gitti tabii Ermenice sokak isimleri filan, ama orası "Bir gün gidip yaşayabilirim" diyeceğim bir yer değil. Ben orada doğmadım ki...

Sh: 63-69

DİYARBAKIR'IN SIRLARI, SURLARI, SORULARI

SONSÖZ /ARZU ÖZTÜRKMEN

Diyarbakır Ermenileri Konuşuyor'da yer alan anlatıları okurken, sözlü tarihin türlü cilvelerini düşünmeden edemedim. Bunlarar asında, hayat hikâyelerinin dinleyicisini 'hakikate çağrısı', farklı iktidar katmanlarının duygular ekseninden ifadesi, ve belki de bu kadim şehrin, herkesin, her şeyin üstünden bizlere müstehzi bakışı var. 'Sessizliğin sesi' kadar, Diyarbakır'ın bize yüklediği duygusal ağırlığı da hissetmemek mümkün değil bu anlatılarda. Bugünün çok-yerli yerelliği içinde bile hâlâ kendisi olmayı sürdürebilen şehirlerimiz var. Diyarbakır Ermenileri konuşurken, insan ister istemez, yılların sırlarının şehrin surlarından çıkıp bize sorduğu yeni sorular üzerine tefekkür ediyor.

Sözlü tarih anlatıları, bizlere bir yandan yazılı kaynaklarda bulunamayan farklı bilgilere ulaşmanın bir yolunu sunarken, diğer yandan da yazılı kaynakların 'iktidarı'nın ötesindeki bilgilere ulaşmamızı sağlar. Böylelikle, tarih disiplininin tam da kendisine eleştirel yaklaşabilir ve tarihçinin tarihi yazma iktidarını sorgularken, arşiv tarihçiliğinin bilimselliğine de meydan okumuş olur. Sözlü anlatıyla elde edilen bilginin bilimselliği konusundaki kuşkular, sözlü tarihe yöneltilen en temel eleştiridir. Bugün, "Söze nasıl güvenilir?" sorusuna, pek çok sözlü tarihçi "Pekiyi, ya yazıya?" diye cevap vermekte. Polise verdiğimiz ifade resmi belge olarak kayda geçiyor, ama dili, anlatımı, anlatanın özünden sözünden çok daha farklı bir biçimde yazıya aktarılıyor. Belki bundan da önemlisi, sözlü tarihle gelen bilginin, izlenimci bir bilgi olması. **Alessandro Portelli'nin deyimiyle, sözlü tarih "olaylardan çok,**

onların anlamlarını aydınlatıyor.

> [Sözlü anlatının tarihçilikteki meşruiyeti hakkında bkz. Alessandro Portelli, 1998, , What Makes Oral History Different", The Oral History Reader, der. Robert Perks & Alistair Thomson, Londra: Routledge, s. 63-74.]

Geçmişten gelen sözlü birikimin araştırılmasından söz açılmışken, folklorun tarihle olan ilişkisine de değinelim. Folklorcular uzun yıllar sözün yazıya geçirilmesi zanaatıyla uğraştılar; topluluklar ve onların ürettiği sanatsal türlere odaklandılar. Folklor, tarihçiler için, epik gelenekler, halk hikâyeleri ve efsaneler gibi anlatı türleriyle, her zaman ilgi çekici bir kaynak oluşturdu. Ne var ki, sanatsal ifade geçmişe dair bilgileri derlemenin önemli bir yolu olsa da, tek yolu değildi elbette. Anlatılmamış olanlar, bir anlatı halinde billurlaşmamış metinler de tarihçilerin araştırmalarına kaynak oluşturabilirdi. Yaşamöyküleri, kuşkusuz, bunlar arasındaki en önemli anlatı türünü oluşturur. Sözlü tarih, biraz da, yazılı kaynakların araştırmacılar için yetersiz kaldığı belli tarihsel dönemlerin ve dönüşümlerin, bunları bizzat yaşamış kişilerin yaşamöykülerinden yola çıkılarak araştırılması ve incelenmesiyle başladı. Diğer bir deyişle, sözlü tarih, kendi bilgisini, belli temalar etrafında derlenen yaşamöykülerinden üretti.

2000 li yıllarda, yeni bir araştırmacı kuşağının Osmanlı dünyasının Ermeni aydınlarını inceleyen çalışmaları, Osmanlı çalışmalarına yeni bir soluk getirdi. Osmanlı düşünce tarihine farklı etnik topluluklar üzerinden bakan bu yeni yaklaşım, özellikle biyografik çalışmalarla ivme kazandı. Birkaç örnek vermek gerekirse; **Melissa Bilal, Lerna Ekmekçioğlu ve Belinda Mumcu**'nun, Hayganuş Mark'ın (1885-1966) hayat hikâyesi ve feminizm anlayışı üzerine yaptıkları çalışmadan başlayabiliriz. Bu, Ermeni kadınların birinci dalga Osmanlı feminist hareketi içindeki duruşlarını ilk kez gösteren, öncü bir çalışma olmuştur. Rober Koptaş'ın çalışması ise, Jön Türk döneminin en önemli Ermeni figürlerinden biri olan Krikor Zohrab'a (1861-1915) odaklanır. Ohannes Kılıçdağı'nın, 1908 Devrimi sonrasında canlanan Osmanlıcılık tartışmaları içerisinde Ermeni aydınların kendi kamuoylarını nasıl oluşturdukları konusuna farklı bir perspektif getiren çalışması da, bu açıdan önem taşır. Kılıçdağı, Osmanlı'nın son zamanlarındaki kritik ve kaotik döneminde, özellikle Anadolu Ermenileri arasında yaygın olan 'Osmanlıcı' söylemi ele alır. Ermeni aydınların kendi Osmanlı kimliklerini, kendi dillerinde ve kendi cemaatleri içerisinde tartışma biçimlerini inceleyen Kılıçdağı, bu tartışmaların diğer Osmanlı aydınlarının söylemleriyle nasıl örtüştüğünü gösterirken, dönemin Osmanlı-Türk entelektüellerinin bu tartışmalardan pek de haberdar olmadıklarını ortaya koyar.

Osmanlı Türk ve Ermeni aydınlarının nasıl bir etkileşim içinde olduklarıyla ilgili çalışmalar, esasında Ermeni kültürü ve tarihini konu alan, daha geniş çaplı bir araştırmalar bütününün parçasıdır. 2000 yılından bu yana, yeni araştırmaların, hatırat ya da yabancı dillerden çeviri biçiminde yayımlanan çalışmaların sayısında dikkate değer bir artış oldu. Bunların bir kısmı Ermeni mitolojisi, resim, müzik, sanat, halk kültürü ve ritüeller gibi, özellikle kültürel meselelere odaklanmaktadır. Bir başka önemli yayın alanı ise, Osmanlı geçmişinin farklı cephelerine ışık tutan anı literatürü olmuştur.

Bunlardan bazıları kişisel deneyimler olarak kaleme alınmıştı; diğerleri ise, 'Ermeni Olayları' olarak adlandırılan tarihi süreci yorumlayan üst düzey Osmanlı bürokratlarına aitti. Sözlü tarih ve toplumsal hafıza çalışmalarının da, 2000'li yıllarda önemli araştırma alanları olarak karşımıza çıktıkları görülür.

Ermeni kültürü ve tarihi üzerine yapılan Türkçe araştırmaların toplu bir değerlendirmesi, kimi önemli yapısal özellikleri de ortaya koyar. Cumhuriyet döneminin ilk altmış yılında, araştırmalar hem oldukça kısıtlı, hem de sadece konuyla gerçekten ilgilenen bir grup okuyucuya hizmet eder nitelikteydi. 1980'li yıllarla beraber, her iki tarafta da, soykırım meselesi üzerine yapılan araştırmalarda bir artış yaşandı. 1990'larda ve 2000'lerde ise, farklılaşan paradigmayla beraber, Ermeni kültür mirası üzerine hem yeni araştırmalar yapılmaya başlandı, hem de mevcut çalışmalar görünürlük kazandı. Bu üç aşamaya 'duygular tarihi' bağlamından bakacak olursak, ilk dönemlerin temkinli sessizliğini, soykırım literatürünün farklı katmanlarıyla dışa vurulan öfkesini, ve son olarak da daha fazla duymaya ve duyulmaya yönelik bir merakı görürüz.

Mıgırdiç Margosyan'ın Gâvur Mahallesi adlı kitabının yayımlandığı 1992 yılındaki toplumsal etkiyi ve duyguyu hâlâ kuvvetle hatırlarım. Kendi hayat hikâyesiyle o dönemin meraklı okuyucusuna 'ilk ses' olan bu kitap, Margosyan'ın, bir Ermeni okulunda eğitim almak için çocuk yaşta Diyarbakır'dan İstanbul'a gelişini ve hem Ermeni, hem de 'Doğulu' olarak Türkiye'de maruz kaldığı çifte ayrımcılığın hikâyesini anlatıyordu. Kitabın İnsan Hakları Derneği'nde yapılan, ilk tanıtım toplantılarından birinde, salondaki kalabalığın tedirginliğini, hatta o salonda kahramanca duruşlarım da bugün hâlâ hatırlarım. Hrant Dink'i ilk olarak o gün görmüştüm. Provokatif birkaç laf atıp kalabalığın arasından hızla çıkan iki kişinin arkasından **"Niye gidiyorsunuz? Kalın da konuşalım. Bu kadar insan buraya bunun için toplanmadık mı?"** diye seslenmişti.

Diyarbakırlı Ermeniler Konuşuyor' da yer alan hayat hikâyelerine verilen üst başlıklar, yakın dönemimizin duygusal tarihine ışık tutmuyor mu?

Peş peşe okuyalım: "Müslüman da olsan senin kemiklerin haramdır", "Ermenilerin göçmesi Diyarbakır'ın ruhunu almış", "Ermeni tarihini Los Angeles'ta öğrendim", "Dedem 'Kimse bilmesin kılıç artığı olduğumuzu' derdi", "Dininden döndürmüşler, nüfus kâğıdına da 'mühtedi' yazmışlar", "Özür dilerlerse affedebilirsin belki ama unutamazsın", "Müslümanlaşmış akrabalarımız 1915'i bizden daha iyi biliyor", "Bir insan kendini Ermeni olarak hissediyorsa Ermeni'dir", "Ermenilerin Diyarbakır'da yaşamış olduklarını unutturmamak istiyoruz", "Ermeni olduğum kadar Kürt, Kürt olduğum kadar Ermeni'yim", "Türkiye'yi göreceksem Diyarbakır'dan başlamak isterim", "Ninnilerimiz hem Ermeniceydi, hem Kürtçe", "Dinim Müslüman olsa da kendimi Ermeni hissediyorum", "İstanbul'da da, Kanada'da da Ermeniler bizi sıcak karşılamadı", "Annem 'kılıç artığı, Moskof' derdi babama"... Bu başlıkların duygusal yükü, bize, sözlü tarihin asıl katkısının, toplanan bilgilerin doğruluğu veya yanlışlığı olmaktan öte, bu bilgilerin hafızada nasıl kaydedildiği olduğunu bir kez daha hatırlatmıyor mu?

Sh: 193-197

Kaynak: DİYARBAKIRLI ERMENİLER KONUŞUYOR -SESSİZLİĞİN SESİ - II, Hrant Dink Vakfı Yayınları, Derleyen: Ferda Balancar, Yayına Hazırlayan: Altuğ Yılmaz Aralık 2012 , İstanbul

PK (2014) PEEKAY [MECZUB]

Sitemizde daha önce yayınlanan "'STRANGER İN STRANGER LAND' YABAN DİYARLARDAKİ YABANCI" başlığındaki yazı ile bu filmi birleştirmeniz dileğiyle.

İnanç/din ister insanın bir zayıflığı veya kuvveti olsun, bazı istismarcılar, iktidar sahipleri bunu emelleri için kullanmaktan çekinmez.

İnsanın dine olan ihtiyacı ile dinin insana olan ihtiyacı bir tahterevalli nin iki kefesi gibidir. Biri yükselince diğeri aşağılanır.

Dinlerin kabul veya inkarı arasındaki sorun filmdede geçen şu sözde aranabilir. *Sizin dünyanızda iki tane yaratıcı var. biricisi sizi yaratan yaratıcı, ikincisi sizin uydurduğunuz yaratıcı.*

Önemli olan inancın neresinde olduğumuzdan çok onu nasıl değerlendirip emellerimize alet edip etmediğimizdedir. Sonu ölüm olan bir hayat yaşıyorsak eğer, öldükten sonra karşılaşağımızdan bahsedilenlere karşı oluşan bir duyarlılığı olan kişinin inancında sorgulayacağı tek şey vardır. Ben neyim/nereden geldim/niçin böyle..., ile başlayan birçok sorunun karşına koyduğumuz cevaptadır. Bu soruların cevabının doğru olup olmamasının başkaları için olan öneminden çok kendimizin verdiği/kabul ettiğidir. Ki bunun doğruluğunu hayatta iken anlayamaycak olsak bile ölünce bir şekilde anlayacağız/anlatacaklar.

Benim bulduğumu sizde bulun, diyenlerden çok, siz bir şeyler bulmaya kendiniz çalışın. Ancak bulduklarınız sizden önce bulmuşların bir tarafı ile uyuşur. Bu ise insan olmamızın neticesidir.

Sonuçta "Senin dinin sana, benim dinim bana" ayetini her sabah namazın sünnetinde okumayı adet edinen Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin "dinde zorlama yoktur" ile buluştuğu yerde durmak gerekir.

Üstad Necip Fazıl buyurdu ki: **"Fazla ciddiye almayın bu hayatı nasıl olsa içinden canlı çıkamayacaksınız."**

İhramcızâde İsmail Hakkı

Yönetmen: Rajkumar Hirani

Senaryo: Rajkumar Hirani, Abhijit Joshi, Sreerag Nambiar

Ülke: Hindistan

Tür: Komedi, Dram, Fantastik, Gizem, Romantik

Rating: 8.5

Vizyon Tarihi: 19 Aralık 2014 (Hindistan)

Süre: 153 dakika

Dil: Hintçe

Müzik: Atul Gogavale, Shantanu Moitra

Nam-ı Diğer: Peekay

Oyuncular: Aamir Khan, Anushka Sharma, Sanjay Dutt, Boman Irani, Saurabh Shukla

Özet

PEEKAY: Yerel dilde kim olduğunu unutacak kadar zil zurna sarhoş olanlara söylenen lakap gibi bir şeymiş.

P.K. bi şehirdeki yabancının düşünceler komedisidir. P.K.(Aamir Khan) Daha önce kimsenin sormadığı sorular sorar. Bunlar masum, çocuk gibi sorulardır ama cevapları enteresandır. P.K.'in masum gözlerini gören insanlar kendi monoton hayatlarını gözden geçirirler.P.K.'in sadık arkadaşları ve dostları olur. Kırık kalpleri düzeltir öfkeleri dindirir. P.K.'in çocuksu merakı kendisi ve milyonlarca insan için manevi bir yolculuğa dönüşür.Film karmaşık felsefelerin iddialı ve benzersiz yönlerini orijinal bi şekilde ortaya koyuyor. Ayrıca basit, kahkaha dolu, insani bir aşk masalı da süregidiyor. Sonuç olarak ayrı dünyalardan gelen yabancılar arasında dostluk destanı işlenmiş diyebiliriz. - Gönderen: SonNefesim

Filmden

Gökyüzünde bir sürü yıldız vardır. Daha önce saymayı denediniz mi hiç?

Şimdi oturup saymaya kalksanız sadece kendi galaksimizdekileri saymanız bile 6,000 yılınızı alacaktır.

Ayrıca bunun gibi daha bir sürü galaksi vardır.

Bilim adamları 2 milyardan fazla olduğunu söylüyorlar.

Bu durumda, o kadar galaksi içinden sadece bizim gezegenimizde hayat olması imkânsız değil midir?

Tıpkı bizim, onları kanıtlamak için Ay'a veya Mars'a gitmemiz gibi onlar da buraya varlığımızı kanıtlamaya gelebilirler.

Hırsızın çaldığı o şey, uzak gemisini çağırmaya yarayan bir kontrol cihazıydı.

Kontrol cihazı olmadan evine dönemezdi.

Ne dilimizi biliyordu ne de bir arkadaşı vardı.

Yalnız ve korkmuş bir biçimde, sadece tek bir şeyi düşünüyordu.

Evine nasıl geri döneceğini.

**

Geçmiş hep acılarla doludur. Neden? Oysaki gelecek bizim ellerimizdedir.

Yazılar 410

Hayatımıza bakmalıyız biz. Ben de birkaç satır karalıyorum arada. Gerçekten mi? Devamını da söylesene. Hayır, söylemesem iyi olur. Devamını söylersem, bitince evlenirsin benimle. - Kafadan çatlak mısın nesin? - Hayır, hayır. En sevdiğin şair Harivansh Rai Bachchan öyle yapmış. Bir sabah kadının birine şiirlerinden bir tanesini okumuş. Akşamına kadınla evlenmiş hemen. - Bir yerde okumuştum. - Gerçekten mi? 12 ay sonra ise bir efsane olan Amitabh Bachchan dünyaya gelmiş.

- Jaggu.

- Jaggu mu? İsmim yani. Babam daha tuhaf bir isim vermişti Jagat Janani. Okuldaki herkes dalga geçerdi benimle. Bende kısalttım o yüzden. Jaggu. Mumbai'li misin? Hayır, Delhi. Burada bir TV şirketinde çalışıyorum. Peki ya sen

Benim adım da Sarfaraz. Mimarlık okuyorum burada. Part-time işlerde çalışıyorum.

- Şu anda Pakistan elçiliğindeyim.

- Niye Pakistan elçiliği?

Pakistan'lıyım da ondan. Hindistan elçiliğinde çalışacak değilim ya.

- Ne oldu?

- Hayır, bir şey olmadı. Pakistanlı olduğumu söyleyince yüzündeki gülümseme birden gitti. Görüşmek üzere o zaman.

Benliklerimizi ve geleneklerimizi koyalım bir kenara

Yürüyüp gidelim öylece yan yana

Benliklerimizi ve geleneklerimizi koyalım bir kenara

Yürüyüp gidelim öylece yan yana

Veremeyiz birbirimize ellerimizden başka

Gel hadi gel Öylece yürüyelim yan yana

Veremeyiz birbirimize ellerimizden başka

Gel hadi gel Öylece yürüyelim yan yana

Güneş yakarsa diye gölge olayım sana

Korkutursa gecenin karanlığı, getireyim Ay'ı baş ucuna

Kaplarsa içini hüzün, yapayım birkaç komiklik sana

Ver elini ver bana gülelim yan yana

Tanıştım ya seninle korkutamaz artık beni dünya

Öylece değil yürüyelim ölene dek yan yana

Veremeyiz birbirimize ellerimizden başka

Gel hadi gel yürüyelim hep yan yana

**

Teşekkür ederiz.

- Anne, baba! Kızınız aşık olmuş! - Aşık mı olmuş?

Oğlan çok şeker bir şey. Hadi, başka fotoğraflar göster. Ne iş yapıyor?

Umarım fakir bir aileden gelmiyordur.

- Sakin olun, her şeyi anlatacağım.

- Adını söyle önce.

- Sarfaraz.

- Müslüman mı?

Evet baba. Burada mimarlık okuyor. Ailesi Pakistan'da ama. Pakistan mı?

Hangi Pakistan?

Anne, dünyada sadece bir tane Pakistan var. Ne diyorsun sen?

Eşarp takıp, namaz mı kılacaksın yani?

Delirdin mi sen?

Sakın kapatma Jaggu. Bir yere gitme. Arabaya gideceğim. Başımıza bir felaket geldi. Bize yardım et sevgili Guruji.

Babamın nereye gittiğini biliyordum.

Çocukluğumdan beri Tapasvi'nin yüzünü bizimkilerden daha çok görmüşümdür. Güle güle anne.

Okul çantasından tut, banyo duvarına kadar.

Bay Tapasvi evin her yerindeydi.

Babam, Guru'dan hayırlı bir tavsiye almadan dişçiye bile gitmezdi.

Tapasvi, içinde, her bir iş için farklı Tanrılar bulunan bir kutu hediye etmişti.

Borsa işlerini yaparken, bilgisayar ekranına Laxmi'yi gösterirdi.

Sıradan işlerini yaparken yanında hep Hanuman'ı bulundururdu.

İnternetten dua, hayırlı öğütler, kuryeyle kutsanmış yiyecek gönderme...

Hepsi Tapasvi'nin fikirleriydi. Jaggu, ayaklarına dokun ve duanı et. Neden Jagat Janani?

Neden kendini öldürmek istiyorsun?

Eline bir kağıt kalem al, yazmaya başla. Tanrım. Sen bana yolu göster.

Evet.

Evet. Sen nasıl dersen Tanrım. Geleceğin öngörüldü Jagat Janani. Adı Sarfaraz olan Pakistanlı çocuk seni aldatacak. Sarfaraz beni asla aldatmaz. Geçmişine bakarsan insanların dürüst olmadığını görürsün. Senden birlikte olacaktır ama asla seninle evlenmeyecektir. Hatta yakında terk bile edecektir. Jaggu hemen Hindistan'a dönüyorsun. Bir gün daha orada kalırsan sana kızım demem artık. Sahni, izin ver kızınla ben konuşayım. Evlat, silme tuşuna bas ve hayatından çıkar o kişiyi. Selam. Ne oldu?

- Beni seviyor musun?

– Tabii ki de seviyorum. Ne oldu ki?

Benimle evlenir misin?

– Tamam da, ne oldu?

– Evet veya hayır de, Sarfaraz?

– Evet ama...

– Yarın evlenelim.

– Yarın mı?

– Evet, yarın evlenelim. Tapasvi'nin öngörüsü yanlış. Bunu ispatlayacağım.

Tebrikler.

Bay James Herrick ve Bayan Oprah Brown, sıra sizde.

– James daha gelmedi.

– Nikâh memuruna söyleyin.

– Şunu biraz tutabilir misiniz?

– Elbette. Merhaba.

– Bu size.

– Bana mı?

– Evet.

– Sağ ol.

Mektup Sarfaraz'dan gelmişti.

İki farklı aile arasında evliliğin olamayacağını yazmıştı.

Ülkemiz, insanlarımız, inancımız her şeyimiz farklı.

Ailelerimizi mutsuz ederek kendimiz mutlu olamayız.

Bir daha beni arama.

Özür dilerim.

– Nereye gideceksiniz bayan?

– Yeni Delhi'ye.

**

YENİ DELHİ 6 AY SONRA

Şehrime geri dönmüştüm. **Ama babam evde kalmama izin vermemişti.**

Başka bir haber kanalında işe girmiştim. Patron, haber yapmak için kötü bir köpek bulup getirmemizi istemiş. Bazen haber olacak şeyler bulurduk bazen de haberleri biz oluştururduk.

Kayıp aranıyor. Kayıp. Görürseniz PK'ye haber verin. Haberimi buldum ben.

- Sen ofise git. Ben sonra gelirim.

- Geç kalma. Bakar mısınız?

Neden bu broşürleri dağıtıyorsunuz?

Tanrının halletmediği bir sorunum var. Ya sorunu çözmek istemiyor ya da onu bulmamı. Hayatım mahvedildi. Nerede olduğunu bilmiyorum. Sen nerede olduğunu biliyor musun?

Hayır.

- Neden o kaskı takıyorsun?

- Taksilerden öğrendim. Karman çorman bir trafiğin içinde bile sarı renkli oldukları için görülebiliyorlar.

- Yani?

- Tanrı beni herkesin içinde görebilsin diye işte. Yoksa o kadar insanın içinden beni nasıl görebilecek!

Evet, biraz daha sola kay. Mükemmel.

Arka planı ver.

Sendeyiz Jaggu.

Kim demiş hayvanlar intihar etmez diye?

Ramesh Nagar, Delhi'den Dr. Sweetie Singh'in köpeği Nikku.

Geçen ay içinde, tam 3 kez intihara kalkışmış.

Çatıdan atlamaya, uyku haplarını yutmaya ve kendisi şömineye atmaya çalışmıştır.

Nikku neden böyle şeyler yapsın ki?

Ruhsal bozukluklar mı yaşıyor acaba?

Yoksa... Ne oldu Jaggu?

Bu saçmalık nedir böyle, Nitu?

Kısa bir aradan sonra, ünlü iş adamı Bay Ratan Atarival ile konuşmaya devam edeceğiz. Kahve ister misiniz?

Birisi beyefendiye kahve getirsin. Jerry. Bu köpekte depresyon, anksiyete bozukluğu şizofreni veya dikkat eksiliği olması hakkında ne düşünüyorsun?

Neyi varsa var, bana ne ki bundan?

Kesinlikle. İnsanlar da neden umursasın ki?

Madem böyle neden böyle aptal bir haberi kanalda gösteriyoruz ki?

- Sen ne göstermek istiyorsun peki?

- Şunu biraz tutabilir misin?

Yazılar 414

Şuna bak. Broşür dağıtıp Tanrı'yı arayan bir adamla tanıştım bugün.

- Bulmuş mu ya?

- Hayır. Tanrı'yı aramak inanca girer. Tanrı'yı bulmak ise habere.

- Tanrı'yı bulursa, getir buraya çıkartayım haberlere.

– Ama?

Şirket politikasını biliyorsun. Ne dinle ne de Tanrı ile ilgili haber yapmıyoruz. Bitmiştir. Neyin var senin böyle?

İçindeki o mücadeleci insana ne oldu?

Mücadeleci insanı mı görmek istiyorsun?

Buyur bak. Tam üç tane izi var. Gördün mü?

Doğum lekesi falan da değil. Babanın çok sevdiği arkadaşı Tapasvi var ya?

Adama karşı haber yaptım diye müritleri Trishul ile yaptı. Evet, kıçıma soktular resmen. O gün karar verdim. Ülkede kalmak istiyorsam bir daha dinle ilgili haber yapmayacağım. Bu kadar! Sunmam gereken bir program var. Gidebilirsin. Güle güle.

Herkese tekrardan merhabalar. Sayın iş adamı ile olan konuşmamıza...

Patron bu haberin peşinden koşmama izin vermemişti.

Ama iki hafta sonra, haberime yine yolda rastlamıştım.

Hırsız! Hırsız! Hırsız! Biri yakalasın şunu!

Yardım kutusundan para çalıyor. Dur bakalım, nereye gidiyorsun?

Yakalayın! Çekilin yoldan! Aptal herif. Tanrı'nın cebine elini sokmaya ne cüret edersin?

Pandit, o hırsız değil. Para atmaya çalışırken cüzdanım içine düşmüştü. Sadece çıkarmama yardım ediyordu. Doğruyu söylüyorum. Kontrol edebilirsiniz. İçinde 5,000 rupi vardı. Bakabilirsiniz. Pandit ama o benim param. ***Bir kez bağış edilen bir daha geri alınamaz. Para artık Tanrı'nın.***

Bırakın gitsinler. Hey.

- Orada ne işler karıştırıyordun?

- Paramı geri alıyordum.

- Tanrı paramı aldı ama istediğimi yapmadı.

– Bekle bir dakika. Önce parayı aldığını sonra geri koyduğunu gördüm. Buradaki tapınağa sadece 200 rupi yatırmıştım. Fazlasını geri koydum ben de.

Boynunda neden bu kadar çok muska ve tılsım var?

Reddedildim. Bundan sonra takmayacağım. Yüzünde niye böyle Tanrı çıkartması var peki?

Kendimi korumak için. İnsanlar kimse duvarlara işemesin diye Tanrı'nın resimlerini koyuyor. Kimse bana vurmasın diye yüzüme yapıştırdım ben de.

Nitu, neredesin?

Gelip beni alabilir misin?

Yanımda hiç para yok eve gitmek için. Olanları sonra anlatırım. Mudrika'daki büyük tapınağın karşısındayım. Geç kalma. Teşekkür ederim. Görüşürüz. Al bunu. Senin olsun.

– Ne için bu?

– Taksi için. Binip evine gidebilirsin. Evine gidemeyen birini gördüğümde kendimi iyi hissetmiyorum.

– Beni dinle.

– Başka param yok. Hepsi o. Hayır, hayır. Bunu alamam ben.

– Neden?

– Senin de evine gitmen gerekmiyor mu?

Hem başka paran da yokmuş. Param olsa bile yine de evime gidemem. Niye?

Nerede yaşıyorsun ki?

Aslında Agrasen ki Baoli'de kalıyorum. **Ama bugünlerde otel fiyatları biraz yüksek. Karakollarda kalmak zorunda kalıyorum ben de.**

Karakol mu?

– Polis karakolunda mı yani?

– Evet, Delhi'de 122 tane var.

– Beleş yemek de veriyorlar.

– Sen de otelmiş gibi oralarda mı kalıyorsun?

Gel nasıl yaptığımı göstereyim.

Buraya işemek yasaktır.

Burada dur. Hey, buraya bak aptal!

Sen görürsün şimdi! Jaggu.

– Arkaya geç. Şu arabayı takip etmeliyiz.

– Arabada kim var ki?

– Haberimiz. Çabuk ol. Bana biraz para ver. Hadisene Nitu. Sağ ol. Görüşürüz. Bakar mısınız?

– Evet.

– İçeri girmek istiyorum.

– Sebep?

O adamla tanışmak istiyorum. Orası istediğiniz gibi girip oturabileceğiniz bir okul kantini değildir bayan. Orası bir nezarethanedir. Nezarethane! Sadece suç işleyenler girebilir, anladınız mı?

Yazılar 416

Rüşvet vermek bir suçtur bayan. Suç olduğu için verdim zaten.

- Sizi içeriye atabilirim.

- Atın lütfen.

- Teşekkür ederim Bay Pandey.

- Bir saatin var. Merhaba. Hikâyeni öğrenmek istiyorum. Bana anlatabilir misin?

Neden?

Ben bir televizyon muhabiriyim. İşim bu benim.

- Ne istiyorsan sorabilirsin.

- Mükemmel.

- İlk önce, adın nedir?

- Bir adım yok. Ama herkesin neden bana PK dediğini bilmiyorum. Ne iş yapıyorsun?

Astronotum. Astronot mu?

Şu Ay'a gidenler gibi mi?

Bir keresinde gitmiştim oraya. Çok sıkıcı bir yer. Anlıyorum. En sevdiğin gezegen hangisi peki?

- Kendi gezegenim.

- Hayır, hayır. Dünya dışında yani?

Hayır hayır, Dünya'nın işi bitik. Kendi gezegenim dedim ya. Gece olunca görülebiliyor. Buradan yuvamı görebiliyorum. Bizimki gibi, üzerinde canlıların yaşadığı bir gezegen bulduğumuzda çok şaşırmıştık. Beni buraya araştırma yapmam için gönderdiler. Ama gelir gelmez, adamın biri uzay gemimin kontrol cihazını çaldı. Kontrol cihazı olmadan da evime sinyal gönderemem. Sinyal gönderemezsem de kimse gelip beni almaz. Böyle olursa da, buranın tehlikeli bir gezegen olduğunu ve benim burada öldüğümü düşüneceklerdir. Merhaba, bakar mısınız?

- Ne var?

- Kapıyı açın, evime gitmek istiyorum. Bunu içeriye düşmeden önce düşünecektiniz bayan.

- Ben hırsız değilim ama.

- Bütün hırsızlar aynı şeyi söyler.

- Bay Pandey nerede?

Onu çağırın lütfen.

- Pandey burada değil. Bay Pandey! - Pandey.

- Kes sesini kızım. Yoksa seni... Deli olduğumu ve saçmaladığımı düşünüyorsun değil mi?

Tabii ki de. Yoksa senin gezegeninde de mi Hintçe konuşuluyor?

Bizim dünyamızda dil yoktur. Herkes zihin yoluyla konuşur. Karışıklığa mahal verilmez. Burada ise bir şey söylüyorlar ama farklı bir anlama geliyor. Bir cümleden 4 farklı anlam çıkıyor. Kafanı böyle sallayıp "Gerçekten mi" deyince her şey yolunda demek oluyor. Gözlerini böyle açıp kısa bir şekilde "Gerçekten mi?

" dediğinde şoktasın demek oluyor.

"Annen kaza geçirmiş."

- Gerçekten mi?

Sinirliyken, insanın sesi biraz daha yükseliyor.

Yazılar 418

Gerçekten mi?

Bana mı öğretiyorsun aklınca?

Gerçekten mi?

Düşünceliyken, uzun uzun söyleniyor.

Gerçeeekten mi?

Kelimelerle beraber anlatım şeklini de öğrenmelisin. Çok kafa karıştırıcı yeminle. 6 saatimi almıştı Hintçe'yi öğrenmem. Bütün dili öğrenmek 6 saatini mi aldı yani?

Kimse elini tutmama izin vermiyordu ki. Sonra bana yardım eden bir kadın buldum. Ellerini tutup bütün dili kendime aktardım. Yeter bu kadar saçmalık. Biraz usturuplu salla istersen. Ellerin USB kablo mu ki, bilgisayardan bir şey alırmış gibi bilgi aktarabilesin?

Peki ya kıyafetlerin?

Sizin gezegende de mi kot pantolon giyiyorlar?

Hayır, hayır. Bizde kimse kıyafet giymez. Geldiğim zaman, ilk başta insanların derilerinin, farklı olduğunu sanmıştım.

Kimileri parlak kimileri siyah tenliydi.

Kimileri renkli kimileri tamamen beyazdı.

Kimileri dar kimileri ise oldukça boldu.

Sonra bir gün bir araba gördüm.

Dans eden bir araba.

Ondan sonra insanların derilerinin de bizim gibi olduğunu anlamıştım.

Kıyafet diye adlandırdıkları şeyler giyiyorlarmış sadece.

Sizin gezegeninizden insanlarla tanışabilirdim artık.

Ama niye bana güldüklerini anlamamıştım.

Erkeklerle kadınların, farklı kıyafetler giydiklerini anlamam biraz zaman almıştı.

Gündüz giydikleri farklı gece giydikleri farklıydı.

Spor kıyafetleri farklı yemek kıyafetleri farklıydı.

Bir kıyafetin içinde, resme benzer bir şeyler bulmuştum.

O resimli şeyin, gezegende hayatta kalmak için önem teşkil ettiğini anlamam yine biraz zaman almıştı.

Resim karşılığında yemek alabiliyordum.

Sonrasında o yaşlı adamın bütün resimlerini toplamaya başlamıştım. Ne istiyorsun?

Neden bunları bana veriyorsun?

Neden bu ıvır zıvırları veriyorsun dedim?

İşte şimdi oldu. Al bakalım havuçlarını.

O resimlerin sadece tek bir kağıtta işe yaradığını anlamıştım sonra.

Diğer kağıttaki resimlerin hiçbir değeri yoktu.

Artık ihtiyacım olan parayı ve kıyafetleri, dans arabalarından alıyordum. Hem bankam hem de kıyafet dükkanlarım olmuşlardı.

Bir keresinde öyle güzel bir kıyafet bulmuştum ki yiyecek almak için resim göstermeme gerek kalmıyordu.

Yemek kendiliğinden ayağıma geliyordu. Alın bunu efendim.

Kumanda cihazımı bulmak için gezegenin dilini öğrenmem gerekiyordu artık.

Dil olmadan hiçbir şeyin mümkünatı yoktu.

Mesela bir beyefendinin kıyafetinde birkaç kusur gördüm.

Sonra kıyafetini bozduğumu sandım.

O yüzden tekrar eski haline getirdim. Onu yolda buldum. Şerefsizin biri vurup kaçmıştı. İyi görünüyor ama hiçbir soruya cevap vermiyor. Sağır olmuştur belki de. Hey sağır! Duyuyor ama cevap vermiyor. Şoka girip hafızasını kaybetmiş galiba. Sana kimin vurduğunu hatırlıyor musun?

Plakasını falan hatırlıyor musun?

Gidelim. Gel benimle. Hafızan yerine gelene kadar misafirim olacaksın. Kafanı bir yerlere çarp hep. Hafızanı kaybetmene neden olduğu gibi geri gelmesine de neden olabilir. Bir filmde görmüştüm.

Dediklerini anlamam için ellerini tutup, dilini aktarmam gerekiyordu.

Bir hafıza kaybıyla, kadınla erkek arasındaki farkı unuttun mu hemen?

Dur bir dakika. Ehliyetime bak hele. Cinsiyet: Erkek. Bay. Sap. Boru. Tek Tabanca. Eve dönmek istiyorsam, öncelikle mutlaka birilerinin elini tutmam gerekiyordu.

Geliyor işte kadın erkeği birbirinden ayıramayan

Kaygısız mı kaygısız biricik misafirimiz

Geliyor işte kadın erkeği birbirinden ayıramayan

Yazılar 420

Kaygısız mı kaygısız biricik misafirimiz

Çıkartıyorsun bize zorluk ama

Yapma, yapma, yapma, yapma

Hovarda çocuk oldu misafir bana

Hovarda çocuk oldu misafir bana

Giyiyorsun renkli kıyafetler nerelisin böyle

Nedir derdin nedir sorunun söylesene bize

Giyiyorsun renkli kıyafetler nerelisin böyle

Nedir derdin nedir sorunun söylesene bize

Adın Shakespeare falan mı söylesene bize

Shakespeare okulundan mısın bu ne hal böyle

Adın Shakespeare falan mı söylesene bize

Shakespeare okulundan mısın bu ne hal böyle

Ne bir adres ne de bir isim vardı üzerinde

Gökten mi düştün söylesene bize

Çıkartıyorsun bize zorluk ama

Yapma, yapma, yapma, yapma

Hovarda çocuk oldu misafir bana

Hovarda çocuk oldu misafir bana

Hafızanı kaybettin tamam Meselemiz bu değil ama

Hafızanı kaybettin tamam Meselemiz bu değil ama

Kimse hiç ilgi göstermedi mi sana

Çok sevimlisin oysa Çok da masumsun aynı zamanda

Yapma, yapma, yapma, yapma

Hovarda çocuk oldu misafir bana

Hovarda çocuk oldu misafir bana

Herkesin eline atlayan

Renkli misafirim geldi sonunda

Herkesin eline atlayan

Renkli misafirim geldi sonunda

Hovarda çocuk gerçekten oldu misafir bana

Hovarda çocuk gerçekten oldu misafir bana

Hovarda çocuk gerçekten oldu misafir bana

Derdini anlıyorum ama burada öyle herkesin elini tutma. Bazen şansın yaver gidebilir ama hayatını tehlikeye sokabilirsin. Üzülme böyle. Gel benimle. Burada ister elini tut ister ayağını. Kimse sana karışmayacaktır. Gel hadi.

Cennet gibi bir yerdi. Herkes çok güzel ve arkadaş canlısıydı.

Hepsi de elimi tutup beni odalarına götürmek istiyordu.

Sonrasında adı Phuljhariya olan kibar ve sakin bir bayanla tanışmıştım. Phuljaria, bunu balayı odasına götür.

6 saat boyunca, dili aktarma yaparken Phuljaria inanılmaz bir sabır göstermişti. 1, 2, 3... X, Y, Z... Bütün her şeyi aktarmıştım. İlk defa mı bu işi yapıyorsun?

Yoksa başlamadan önce böyle şeyler mi yapıyorsun?

Evet. Nereden geliyorsun?

Çok uzaklardan geliyorum bayan.

- Adını bile duymamışsındır muhtemelen.

- Ama bizim gibi konuşuyorsun. Senden öyle öğrendiğim için kardeşim. Kardeş senin anandır. Defol buradan. Kardeşim. Kardeşim, uyan! Kardeşim, uyan!

- Konuşmaya başlamışsın kardeşim.

- Bana yardım etmen gerekiyor kardeşim. Phuljaria neler yapmış sana böyle?

Hemen benimle gel. Hafıza ile seks arasında bir bağlantı varmış demek. Bunu hemen doktora söylemeliyiz. Zevk en iyi tedavi yöntemiymiş. Bu çok önemli bir mesele kardeşim. Hemen benimle gel. Burada dur. Burada dur. Hırsız kolyeyi boynumdan tam burada almıştı kardeşim. O kolyeye ihtiyacım var kardeşim. O kolyeye ihtiyacım var.

- Pahalı bir şey miydi?

- Çok pahalı hem de. Beni iyi dinle kardeşim. Hırsız bizim köyümüzden olmalı. Ama burada çok çabuk yakalanabilir. O yüzden Delhi'ye götürüp satmış olmalı.

- O zaman gitmeliyim kardeşim.

- Nereye?

Delhi'ye.

Yazılar 422

- Memur bey?

- Ne var?

- Kumanda cihazım benden çalındı. Peekay misin sen?

TV kumandanı bulmak polisin işi midir?

- Televizyon için değil.

- Ne için ya?

Bunu size söyleyemem. Ama çok pahalı bir kolyedir.

- Nerede çaldırdın?

- Rajasthan, Mandava'da. Salak herif. Mandava'da çalınan şeyi Delhi'de mi arıyorsun?

- Evet, hırsız Delhi'ye gelmiş olmalı.

- Eee?

Eee işte hırsızı burada bulabilirsiniz. Mankafa. Burada neredeyse 2 milyon insan yaşıyor. Polis de bir insan, Tanrı değil. Sana sadece Tanrı yardım edebilir. İki ayaklı Tanrı'ya git. Sana yardım edebilecek tek kişi odur. Sadece Tanrı bilebilir. Biz nereden bilelim?

Tanrı nerede olduğunu biliyordur. Git başımdan. Biraz Tanrı'ya inancın olsun evlat.

Kimmiş bu herkesin dilinden düşürmediği bana yardım edebilecek Tanrı.

Gördüklerimden sonra korkmuştum.

Dünya'nın insanları gezegenlerini kimin yarattığını biliyordu.

Aslına bakarsan kendisi insanların içinde yaşıyordu.

Bütün caddelerde onun evi vardı.

Milyonlarca insan küçük bir ücret karşılığında onun evine gidiyor O da insanların sorunlarını hallediyordu.

Böyle bir sihir ve mucize benim gezegenimde yoktu.

İnanamamıştım ama yine de bir deneyeyim dedim. Bana bir tane Tanrı verebilir misin?

Hangisini istiyorsun?

Bu 20, bu 50, bu 100 bu da 500 rupi. 20'lik ile 500'lük arasındaki fark nedir?

Sadece boyutu farklı. Geri kalan her şey aynı.

- 20'lik de işimi görür değil mi?

Tamam sana 15 olsun. Al git hadi.

Açlıktan ölüyorum Tanrı. Bana yiyecek bir şeyler ver!

Kafayı yiyecektim resmen. Tanrı işe yarıyordu.

Evime dönebilirdim artık. Biri benim kontrol cihazımı çaldı Tanrı. Lütfen onu bana geri getir. Evime gitmek istiyorum. Bu Tanrı'nın pili falan mı bitti?

İlk işe yaradı ama sonra bir şey olmadı.

- Ne demek istiyorsun?

- Yeni bir pil tak yani.

- Pille çalışmıyor o.

- Niye çalışmıyor ya?

- İmalat hatası falan mı var acaba?

- Hatalı ürün yapmayız biz.

- Bu Tanrı'yı sen mi yaptın?

- Evet, kendi ellerimle. **Sen mi Tanrı'yı yaptın yoksa Tanrı mı seni yaptı?**

Tabii ki de Tanrı bizleri yaptı. Biz sadece onun heykellerini yapıyoruz.

- Neden yapıyorsunuz heykellerini?

- Dua edip dertlerimizi anlatabilelim diye.

Bu bir çeşit verici falan mı yoksa?

Mesajlarınız Tanrı'ya nasıl gidiyor ki?

Tanrı'nın vericiye ihtiyacı falan olmaz. Bizzat kendisi bizi duyar. Madem kendisi bizzat duyuyor, bunlara ne hacet o zaman?

Neyi var be bu adamın?

Dükkanımı kapattırmak mı istiyorsun?

Derdin ne senin?

Kontrol cihazım çalındı. Nerede olduğunu Tanrı'ya soruyorum ama bana hiçbir şey söylemiyor.

- Peekay falan mısın oğlum sen?

- Ne demek oluyor o?

O Tanrı'ya neden bu kadar yükleniyorsun?

Küçücük ayaklarıyla nasıl hırsızın peşinden koşsun he?

Tapınağa git. Orada daha büyük bir Tanrı var. Hem daha hızlı koşacaktır hem de işini daha çabuk halledecektir. Bu hindistan cevizini ve biraz para ver. Hemen isteğini yerine getirecektir. 200 rupi de bana ateşle.

Herkes elinde hindistan cevizi ve parayla işleri hallolsun diye sırada bekliyordu.

2 saat sonra sıra bana gelmişti. Tanrı! Tanrı, lütfen kontrol cihazımı bana geri getir.

- Nerede hani?

- Bekleme yapma.

- Ama istediğim olmadı. Bayım, Tanrı işimi halletmiyor. Parasını vermiştim ama.

- Halledecektir.

- Ne zaman?

Ben nereden bilebilirim bunu! Halledecektir. Biraz sabırlı ol.

- Bekleme yapmasana be.

- Eşyamı ne zaman alacağım yahu?

- Sırayı tıkama. Devam et hadi?

- Ya benim yerime başkası alırsa?

- Peekay misin sen?

- Bayan bekleyin biraz. Ne yapıyorsunuz?

- Eşyamı nereden alacağım ben?

- Tımarhaneden. Nasıl yani?

Parayı burada veriyoruz, tımarhaneden mi teslim alıyoruz?

- Çıkarın şunu buradan.

- En azından fişimi ver bari. Fişini versin ama. Tımarhanede biri sorarsa ne diyeceğim ben?

- Yürü hadi. Yürü hadi.

- Ama ya kontrol cihazım?

- Terliklerimi bulamıyorum.

- Birisi almış olmalı. Sen de başkasınınkini al. Tapınaklarda olur böyle şeyler. Paramı aldılar ama işimi halletmediler. Adını söyle.

- Bhagwan.

- Tam adını söyle. Tam adını bilmiyorum.

- Nerede oturuyor?

- Tapınağın yanında.

- Parayı eline mi verdin?

- Hayır, kutuya bıraktım.

- İşini yapacağını söyledi mi?

- Sorun da bu ya. Konuşmuyor.

- Niye?

Dilsiz falan mı?

- Olabilir.

- Gerçekten mi?

Nasıl bir görünüşü vardı?

Tıpkı bunun gibi görünüyordu. Ama biraz daha büyükçe. Buraya gel. Buraya gel. Peekay misin sen?

- Evet ama herkes bunu nereden biliyor?

- Beni salak mı sandın?

20 yıldan beri polisim ben. Kimin peekay olup olmadığını hemen anlayabilirim. Kripal singh. Ara şunun üzerini. Kimliğini ver hele. Dr. D'Mello. Dinini unutacak kadar niye sarhoş oldun böyle Doktor?

Neden kiliseye gideceğine tapınağa gittin?

Ortalığı karıştırmak mı istiyorsun?

Kiliseye, kendi Tanrı'na gitmelisin. Kilise mi?

- Defol buradan.

- Ama kontrol cihazım?

Kes sesini. Defol buradan. Sizlerin yüzünden, Tanrı çarmıha gerildi. Ne?

Çarmıha mı?

Tanrı mı?

- Ne zaman?

- 2000 yıl önce. Senin günahların yüzünden. Ama ben ne yaptım ki?

Daha yeni geldim ben?

Peekay misin sen?

- Evet.

- Tanrı'nın gözü senin üzerinde. Yaptıklarını izliyor. Tanrı?

Tanrı?

Nerede hani?

- Ne var o kadehin içinde?

- Şarap. Şarap demek.

O an Tanrı'nın, hindistan cevizinden sıkıldığını anlamıştım.

Şaraptan hoşnut olmaya başlamıştı ve aynı zamanda pahalıydı da.

Gidip para toplamaya başlamıştım.

Birazını dans arabalarından birazını da, köprüde durup insanlara istediği kadar para veren cömert bir adamdan bulmuştum.

- Bayım, bu yakınlarda Tanrı evi var mıdır?

- Evet, hemen burada.

- Dur bakalım, nedir o elindeki?

- Şarap. Tanrı'ya getirdim. Nerede o?

Kadının biri çok üzgün görünüyordu.

Sebebini öğrenmek için elini tutayım dedim ben de. Dul bir kadını nasıl rahatsız edersin şerefsiz?

Dul olduğunu nereden biliyorsun?

Giydiği beyaz sariyi görmüyor musun?

Her şey yolunda mı?

- Kocanız öldüğü için çok üzgünüm bayan.

- Ne?

- Ne zaman öldü?

Ben nereden bileyim! Beyaz elbise giyen sensin.

- Evlenen bütün kadınlar beyaz giyer.

- Hayır, kocası ölenler giyer. Hayır onlar siyah giyer aptal. Defol buradan! Üçünüzün de kocası mı öldü?

Ben daha yaşıyorum lan!

Bir sürü tekme tokattan sonra, insanların tek Tanrı'sının değil bir çok Tanrı'sının olduğunu fark etmiştim.

Her Tanrı'nın kendi kuralları vardı.

Her Tanrı kendi topluluğunu oluşturmuştu.

İnsanlar buna "din" diyordu.

Her dinin farklı bir yöneticisi vardı.

Dünyadaki her insan bir tek dine, yani tek bir topluluğa bağlıydı.

Ve o insanlar sadece o topluluğun yöneticisinin dediğini yerine getiriyordu.

Şimdi ben hangi topluluğun üyesi olacaktım?

Hangi Tanrı'ya dua edecektim?

Kontrol cihazımı geri almak için, bu durum çok önem teşkil ediyordu.

- Ne yapıyorsun?

- İşaretleri nerede?

- Ne işaretleri?

- Din işaretleri tabii ki. Hangi topluluğa ait olduğunu nereden öğreneceğim?

Tanrı işaretleri nereye koyuyor?

Güvenlik!

Hangi dine ait olduğumu bulmak çok zormuş meğerse.

Sadece tek bir yol kalmıştı.

Bütün dinlerin Tanrı'larına dua etmeye başlayacaktım. İçlerinden birisi benim Tanrı'm çıkmalıydı. Söylediklerimi dinleyecekti. Kafam çok karıştı Tanrı. Bir şeyleri yanlış yapmış olmalıyım. Bir türlü beni duymuyorsun. Sorunlarıma cevap ver. Hiç olmazsa bana bir yol göster. Lütfen! Ellerimi böyle mi yapmalıyım yoksa ayaklarına mı kapanmalıyım?

Dikkatini çekmek için çan mı çalayım yoksa hoparlör ile mi konuşayım?

Gita'ya mı, Kur'an'a mı yoksa İncil'e mi uyayım?

Yazılar 428

Her bir yöneticin farklı şeyler söylüyor. Birisi pazartesi oruç tut diyor diğeri salı. Birisi güneş doğmadan önce yemek ye diyor, diğeri güneş battıktan sonra. Birisi ineğe dua et diyor diğeri onu kurban et. Birisi Tanrı'nın evine ayakkabı ile giremezsin diyor diğeri ise girebilirsin. Birisi diyor sağ diğeri diyor sol. Şaştım kaldım aralarında. Durum artık sinir bozucu olmaya başladı. Evime gitmek istiyorum sadece. Ne dersen yapacağım söz. Yeter ki beni evime gönder. Lütfen!

Bir şeyler söyle! İçinizden biri cevap versin, ne olur! Lütfen! Ne olur!

- Kapıyı neden kilitledin?

- Bugün bir yere gitmene izin vermeyeceğim. Kapıyı aç, gösteriye çıkmam gerekiyor. Şiva. Günah def eden, hiçbir şeyden korkmayan. Güvenlik!

- Kimsin sen?

- Beni tanımadın mı?

- Ben Peekay'im.

- Güvenlik! Dışarıda kimse var mı?

Burada sarhoş biri var. Zorla beni tuvalette tutuyor.

- Hemen kapıyı aç.

- İlk önce bana kontrol cihazımı bul.

- Hangi kontrol cihazı?

- Uzay gemimin kontrol cihazı. Uzay gemin mi?

Unuttun mu yoksa?

O kadar da söylemiştim sana. Ben bu gezegenden değilim. Çok uzak bir yerden geliyorum. Bana kontrol cihazımı bul ki evime geri dönebileyim. Kardeşim lütfen bırak beni. Küçük çocuklarım var benim.

- Evet, biliyorum. Ganesh ve Kartik. O kadar da küçük değiller hem. Başlarının çaresine bakabilirler. Bana kontrol cihazımı bulduktan sonra yanlarına gidebilirsin. Tanrım kurtar beni! Senden üstün Tanrı da mı var?

Nerede hani?

Şimdi ise Şiva dansı başlıyor!

- Korkusuz olanın dansı!

- İmdat! İmdat! İmdat!

Himalaya Dağları'nda meditasyon yaparken birden bire bir ışık gördüm. Yerdeki küçük bir objeden geliyordu. Hemen gözlerimi kapatıp Tanrı'yı düşündüm. Sonra birden aydınlandım. Soğuk mu soğuk kış gecesinde bile o şey oldukça sıcaktı. Sonra Tanrı seslendi: "O Şiva'nın ufak davulunun kopan bir parçası. Al eline! Al ve tapınağa götür. Onun kutsal ışığı insanları belalardan uzak tutacaktır. Şiva'nın davulunun parçasını görmek ister misiniz?

Tanrı Şiva'ya şükürler olsun. Şiva'ya şükürler olsun!

Teşekkür ederim Tanrı. Karışmayın, bırakın gelsin. Çok heyecanlanmış durumda. Gel evladım, gel. Oraya değil evlat, buraya gel. Ne söylemek istiyorsan buna söyle. Sana şükürler olsun Şiva.

Teşekkür ederim.

Nereye saklandın Tanrı?

Çık ortaya. Şükranlarımı kabul et. Şu anda aramızda. Tuvalette buldum onu. Cihazımı sorunca kaçmaya başladı. Benden kaçtığını sanıyordum. Meğerse beni buraya cihazıma getiriyormuş. Şükürler olsun sana. O şey Şiva'nın değil, benim. Yanlış teslimat yapılmış olmalı. Sizinki de başka yere gitmiştir kesin. Sorun isterseniz. Burada şu an. Çık ortaya Tanrı. Neyse, ben gidip cihazımı alayım. O benim ama! Ne zamandan beri, başka gezegenden olduğunu sanıyorsun?

Beni dinle. Bir psikiyatriste falan görünmelisin. Akıl hastalarına bakan kişiye yani. Artık gidebilirsiniz hanımefendi.

- 500 rupilik cezanız sona erdi.

– Bir dakika. Bu kartım. İstersen sana bir psikiyatrist ayarlayabilirim. İstediğin zaman arayabilirsin. Tamam mı?

Teşekkür ederim Bay Pandey. Anlattıklarımın yalan olduğunu mu düşünüyorsun?

Gidip intihar etmek isteyen köpeklerin haberini yap öyleyse.

**

Nikku!?

Senin kaderinde buymuş! Pandey, Pandey. İki dakikalığına daha içeri girmek istiyorum. Neler oluyor ya, bir girip bir çıkıyorsun! 500 rupi daha ver adamı vereyim sana ben.

– Sana Nikku'dan bahsettiğimi hatırlamıyorum.

– Bahsetmedin çünkü. Nereden biliyorsun ya?

Ellerimi tuttuğunda zihnini okuyup öğrenmiştim. Benim hikayemi saçma bulduğuna göre Nikku'yu haber yapmak zorundaydın.

Yalan söyleme. Sana söylemiş olmalıyım. Doğruyu söyle çabuk. Yalan söyleyemem ben. Yalan sadece ağızla söylenir. Ben iletişim kurmak için aklımı kullanırım. Bizim dünyamızda el ele tutuşurlar.

– Göstereyim sana.

– Hayatta olmaz! Uzatsana ellerini! Bana yardım et oğlum. Karım hastanede yatıyor. Çok hasta. Ücret 10,000 rupi tuttu. 500 rupi çıkışmadı ama.

– Eğer 500 rupi verirsen, karıma...

– Olur, veririm.

– Buyur.

– Bana adresini ver. Sana paranı geri yollayacağım. Sen parayı, benim evime gönderemezsin amcacığım. Senin olsun.

– Teşekkür ederim oğlum.

– Amca?

Al 100 rupi daha vereyim. Bahşiş verirsin sonra. Tanrı seni korusun oğlum. Gerek kalmadı. Sen kimsenin aklını falan okuyamazsın. Anlamadın mı?

Adam seni kandırdı.

– Bu yakınlarda hiç hastane yok.

- Biliyorum. Karısını iyi olsun diye 5 yıldızlı bir otele götürmüş. Bugün karısının 75. doğum günü. Ama kadın daha önce hiç 5 yıldızlı otele gitmemiş. Adam yıllarca emeklilik maaşıyla para biriktirmiş bunun için. Karısı extradan dondurma sipariş edince adamın parası yetmemiş. Tuvalet bahanesiyle de çıkıp buraya gelmiş işte. İyi salladın! İnan veya inanma, bizim dünyamızda asla yalan söylemezler.

Durun bir saniye. Bunu da sen ver. Ne de olsa bugün senin doğum günün. Eğlenmene bak. Bizde kimse yalan söylemez demiştim. Kimseye–

– Kimseye uzaylı olduğunu söyledin mi?

** Hayır, hayır. Yoksa şimdiye laboratuvarda üzerimde deney yapıyor olurlardı. Bana ne için güvendin ya?

Buraya geldiğim günden beri herkes benden para almıştı. Sen benim için bağış kutusuna para atan ilk kişiydin. Güvenilir bir beyefendi olduğunu düşünmüştüm.

– Kontrol cihazını senin için geri alacağım PK.

– Nasıl?

Nasıl ben de bilmiyorum ama evine döneceksin sonunda. Sana söz veriyorum. Nereye bakıyorsun öyle?

**

Sana bakıyorum. Her gün evime uzaylı gelmiyor sonuçta. Gezegeninizdeki herkesin kulağı böyle tuhaf mı?

– Hemen hemen.

– Herkes çıplak mı dolanıyor peki?

Garibinize gitmiyor mu?

Şu karga da çıplak geziyor. Sana tuhaf geliyor mu?

Tutup da bir kravat giyse, o zaman tuhaf gelirdi işte. Bütün gece uyumadan, Tapasvi'den, kontrol cihazını nasıl alırız diye düşündüm PK.

– Alo?

– Alo. 4 numaradaki Balbir Singh'e bağlar mısınız?

– Yanlış numara.

– Orası hastane değil mi?

Dünden beri aynı şeyi söylüyorum sana. Yanlış numara!

Nasıl yanlış olabilir ya?

Numarayı bizzat ben kaydettim telefona. Neler düşündün peki?

Alo. 4 numaradaki Balbir Singh'e bağlar mısınız?

Geç kaldınız maalesef.

– Balbir Singh bu sabah vefat etti.

– Ne?

Bir insan hemoroid ameliyatından nasıl ölebilir ki?

Tuhaf değil mi?

Ama endişelenmeyin ölüm raporuna kalp krizi yazarız biz. Böylelikle ailenizin itibarı zedelenmez.

– Ne bekliyorsunuz, gelip cesedi alın hadi.

– Tamam ama...

– Görüşürüz. Neden böyle söyledin?

Mutlu ettim adamı resmen. Hastaneye gidip arkadaşının yaşadığını öğrenince havalara uçacaktır şimdi. Sürekli yanlış aramasında bıktım artık. Kandırayım dedim biraz.

– Kandırmak mı?

- Dalga geçtim sadece PK. Olayı daha iyi anlıyorum artık. Birileri milleti kandırıyor. Derdi olup, Tapasvi yoluyla Tanrı'yı arayanlar, Tanrı'ya ulaşamıyorlar. Çünkü birisi herkesi kandırıyor. Tapasvi de burada, herkese yanlış numarayı veren kandırılmış birisi. Telefonun ucunda oturan kişi ise Tanrı değil. İnsanları kandırıyor sadece. Yoksa Tanrı ne diye kontrol cihazıma sahip çıksın?

Anlaşılan bu gezegendeki Tanrı ile insanlar arasındaki iletişim sistemi çökertirilmiş. Herkes yanlış numarayı çeviriyor.

- Nasıl yani?

- Bu yüzden sorunuma mantıksız çözümler üretiliyormuş hep. Bir keresinde, ona ulaşmak için yolda yuvarlanarak git demişlerdi bana. Hepimiz Tanrı'nın çocuklarıyız değil mi?

Hangi anne-baba çocuğuna böyle tuhaf şeyler yaptırır ki?

Baban sana "Yeni bir kıyafet istiyorsan yerde yuvarlan." dedi mi hiç?

Bana her gün inek sütü ile duş al diyorlardı. Mantık bunun neresinde he?

Eğer bu aramalar doğru kişiye ulaşsaydı Tanrı ne derdi sence PK?

"He gün Delhi sokaklarında binlerce aç çocuk yatıyor. Verin onlara, onlar içsin. Ben sütü ne yapacağım?

" derdi. Birilerinin, senin telefonda yaptığın gibi herkesle dalga geçtiğine adım gibi eminim.

PK, Tapasvi'nin dürüst bir adam olduğunu sanıyordu.

Şimdilik kafasını karıştıracak hiçbir şey söylememiştim ona.

Çünkü aklımda, PK'yi kontrol cihazına kavuşturacak başka bir fikir vardı.

**

– Kimmiş bu PK?

– Kimdir, nedir hiçbir fikrim yok. Ama bizimkine nazaran benzersiz bir dünya görüşü var.

– Nasıl yani?

– Nasıl mı?

Mesela, seni sigara içerken görse hemen polisi arayıp birinin intihar ettiğini ihbar eder.

– Sebep?

– Çünkü paketlerin üzerinde "Sigara Öldürür." yazıyor. Ne yapmak istiyorsun peki?

Savaş. Tapasvi ile PK'yi aynı televizyona çıkarmak istiyorum. Bire bir fikir tartışması yapacaklar. İnsanlara bazı şeyleri sorgulatacaktır. Jaggu, zaten sağ yanağıma 3 darbe yedim. İlla sol tarafa da mı aynısından yiyeyim istiyorsun?

Hayır Jerry. Tartışmanın odak noktası PK'yi, Tapasvi ile çarpıştırmak değil. Herkese güzelce, dini inançlarının yanlış numara olduğunu açıklayacak. Tapasvi karşısında apışıp kalacaktır. Jerry, Jerry. Dışarıda bekliyor. Tanış, anlarsın beni. Bahse giriyorum, karşısında tıkanıp kalacaksın. Güven bana. Ne olur!

- Bayım sigaranızı düşürdünüz.

- Teşekkür ederim. Benim değil o. Kamasutra, çilek esintisi. Ben çilekten nefret ederim. Başkasına sor. Benim değil o.

- Sizin midir bayan?

- Nasıl sorarsın bana bunu?

Cüzdanınıza bakın. Belki siz düşürmüşsünüzdür. Kimsin sen be?

Gerizekalı.

- Senin mi yoksa amca?

- Hayır benim değil. PK, bunun bunun. Ne istiyorsan gelip sorabilirsin. Gel hadi. Nedir bu?

Prezervatif.

- Ne işe yarıyor?

- Nüfusu kontrol altına almaya.

- Nasıl?

- Seks sırasında üzerine geçirerek. Bunu üzerine geçirerek nüfusu nasıl kontrol ediyorsun?

Benim geçirmemle değil.

- Milyonlarca insanın geçirmesi ile oluyor.

- Herkese sen mi veriyorsun?

Herkes de var zaten.

- Bir sorum daha olacak.

- Sorabilirsin PK. Yere biri para düşürdüğünde, herkes benim diye öne atılıyor. Ama biri prezervatif düşürünce, "Benim değil" diye kaçışıyorlar.

- Seks kişisel bir konudur dostum.

- Sebep?

Kimse "Bugün seks yapacağım" diye sağa sola bağırmaz çünkü. Niye o zaman düğünlerde çalgılı çengili, havai fişekli parti yapıyorlar?

O da bir yerde "Bugün seks yapacağım" demek oluyor. Ne oldu?

Bu soruna verecek bir cevabım yok. Ama sana verecek bir işim var. Fikrini değiştirmeden önce gidelim hadi. Kıçını kollasan iyi edersin Tapasvi. Sıra bana geldi. Tapasvi her gün müritleri ile burada toplanıyor. İnsanların dileklerini Tanrı'ya iletiyor. İçeri girip çevirdiği telefon numarasını takip edeceğiz. Ne zaman ki yanlış numarayı çevirdiğini görürsen hemen araya girip durumu açıklayacaksın. Bunu yapınca kontrol cihazımı alacağız değil mi?

Birilerinin onlarla dalga geçtiğini, o şeyin Tanrı'ya ait olmadığını anlayınca kendisi bize verecektir.

- Anlamasını sağlayayım o zaman. Birisine ev yaptırmak büyük bir erdemdir. Tanrı'nın evini yaptırmak ise daha büyük bir erdemdir. Gönlünüz bol olsun ki bütün dertlerinizden kurtulasınız. Söyle bakalım mümin kardeş. Seni rahatsız eden nedir?

Karım 6 aydır felç, Sayın Tapasvi. Doktorlar ne yapsa fayda etmiyor. Sizden onun için... Tanrım, bana doğru yolu göster. Evet. Söyle bana. Nereye?

Sen nasıl istersen Tanrım.

- Daha önce Rathong Buzulu'nu duydun mu hiç?

- Hayır. Himalaya'larda. Buradan trene bin, Siliguri'ye git. Oradan otobüsle Gangtok'a geç. Oradan sonra da yürüyerek devam et. 8 gün yol gideceksin. Kançencunga Dağı'nda büyük bir Tanrı tapınağı var. Oraya git. Duaların kabul olacaktır. Yanlış numara. Söylediğin yanlış numara.

- Ne dedin?

- Yanlış numara. Tanrı'ya ulaşmak için bozuk bir iletişim sistemi kullanıyorsun Tapasvi. Bütün çağrıların yanlış numaraya çıkıyor. Hattın ucunda, herkesi kandıran sahte bir Tanrı oturuyor. Ne demeye çalışıyorsun sen?

Açıklayayım hemen. Hepimiz Tanrı'nın çocuklarıyız değil mi?

- Evet, yani?

- Hasta çocuğun senden yardım istese ne derdin peki?

Onu iyileştirmeye mi çalışırdın, yoksa 2000 km ötede bir evim daha var. Oraya git hasta olduğunu bir de orada söyle" mi dersin?

Mantık bunun neresinde ha?

Gerçek Tanrı olsaydı, "Git karınla ilgilen. Ne diye onu bırakıp beni kovalıyorsun?

Ölünce zaten bana geleceksin. Zamanını karınla harca git." derdi, değil mi?

Birilerinin seni kandırdığını kanıtlayabilirim. Tapasvi, Tanrı'yı ara tekrar. Kadının iyileşmesine garanti veriyor muymuş bir sor. Amcacığım, ilk önce emin ol garanti verdiğinden. Hemen karını bırakma. Ara hemen, her şey ayyuka çıksın. Tapasvi'nin sessiz meditasyon zamanı geldi. O sahte Tanrı, kontrol cihazımı sana vermiş Tapasvi. Kendisi bir sahtekâr. Sahtekâr! Sahtekâr! Bugüne kadar kimse Tanrı'yı ne görmüştür ne de işitmiştir. İstediklerini bize yöneticileri aracılığıyla söylüyordu.

- PK ise aklımıza önemli bir soruyu getirdi.

- Neymiş o?

Bu yöneticiler gerçek Tanrı ile mi konuşuyordu?

- Hayır.

- Gelen bu cevapları Tanrı mı yoksa bir sahtekâr mı veriyordu?

- Hepsi yanlış numara.

- Evet PK, insanlara ne yapmasını önerirsin?

İletişim sorunu çözülene kadar, kendi aralarında konuşup birbirlerinin problemlerine çözüm üretsinler. PK doğruyu söylüyor. Yöneticiler bizi doğru Tanrı ile konuşturana kadar onlardan yardım almayalım. Birbirimizin sorunlarını halledelim. PK, tapınak yapılmasın diyor. Çünkü o obje ona aitmiş. Cebinde ne var?

Sigara içiyor musun?

- Evet.

- İçki de içiyor musun?

- Evet, arada sırada. **İkisinin de seni öldüreceğini bile bile yine de içiyorsun. Devlet izin veriyor fabrikalar da o zehri üretiyor. Bütün her yerde bu zehirli maddeler satılıyor ama kimse bu durumu sorgulamıyor. Ama ben Tanrı'nın insanları için sadece bir tane tapınak yapmak istediğimde herkes bunu sorgulamaya başlıyor.**

Soru sormak istiyorsanız gidip o tapınak yapılmasını istemeyen PK'ye sorun. Kimdir bu PK?

Pervez Khan olmadığı çok açık. Hele Pasha Kaman hiç değil. Bu soruları gidip PK'ye sorun. Dini neymiş onu sorun?

Mezhebi neymiş onu sorun?

Yıllar önce Gazneli Mahmut, gelip bu tapınağı yok etmek istemişti. Şimdi ise bir başkası aynı şeyi yapmak istiyor. Ama bizler-

- Tapasvi, Tanrı'nı ara hemen. Dinimi öğrenmek istiyordun değil mi?

Ama önce onu ara ve buradaki evlatlarının hangi dinden olduğunu sor.

- Ne haltlar karıştırıyorsun burada?

- Ara sor hadi. Ara sor hadi. Bunun için aramama gerek yok. Ben kendim bile cevap verebilirim buna. Bu Hindu, bu Hristiyan, bu Sikh, bu da Jains. Kız ise kendi milletinden biri. Beyler bayanlar, Tapasvi'ye kendinizi tanıtabilir misiniz?

Merhaba, adım Sukhwinder Singh. Sikh mezhebindenim. Selâmün aleyküm. Ben Abbas Ali Yaqub. Merhaba, ben Veer. Jain mezhebindenim. Merhaba, ben Christopher D. Souza. Ben de Jagat Janani. Sahni. Kafan karıştı değil mi?

Rastgele görünüşlerini değiştirdim. Din de her zaman görünüşle alâkalıdır zaten, değil mi?

Hemen göstereyim sana. Buraya gel. Bu kılıkla Sikh olarak görünüyor. Çıkar bakayım sarığını, al sana Hindu. Bıyığını çıkar. Aha da Müslüman oldu. Bütün bu farklılıklar yalancı Tanrı tarafından oluşturulmuş. Gerçek Tanrı olsaydı, vücudumuza işaretini koymuş olurdu değil mi?

Göster bize.

- Ben mi?

- Ne bakıyorsun öyle?

Çıkar kıyafetlerini bakalım. Neden utanıyorsun?

Hadi herkes kıyafetlerini çıkarıp Tapasvi'ye işaretlerini göstersin. Neden utanıyorsunuz?

Tamam önce ben çıkartayım. İyi bakın. Herhangi bir dini işaret görüyor musunuz?

Sen görüyor musun peki?

Dur bunu da çıkartayım. Güvenlik! Ne yapıyorsunuz?

Durun kanıtlayacağım. O şey Tanrı'nın eşyası değil.

**

Jaggu.

– Kes artık şu programı!

– Baba?

Tapasvi sana ismini verdiğinde daha 40 günlüktün. Sana isim verdiği gibi pekâlâ ismini rezil de edebilir. Bana zaten en kötü ismi vermiş baba. Jagat Janani.

– Kim böyle bir ismi ister ki?

– Sen!

– Ne kadar para istiyorsun söyle?

– Baba! Bütün her şeyi para için yapıyorsun, değil mi?

Hayır. Cehennemde yanacaksın. Hiç Tanrı korkusu yok mu sende?

Teşekkür ederim, baba. Teşekkür ederim. Bir türlü oturtamıyordum düşüncemi. **Artık anlıyorum her şeyi. Bütün her şey korku yüzünden. Yanlış numara meselesi sadece dalga geçmek için değilmiş. Korkularımızdan da faydalanmak içinmiş. Anladın mı?**

PK, bildiklerini babama da açıklayabilir misin?

Evet açıklayabilirim. Kanıtlarım hatta. Hadi gidelim. Böyle saçmalıklar için zamanım yok benim. Dediğin gibi saçma çıkarsa, programı durdururum baba. Bu üniversite çok tuhaf bir yer baba. Bütün öğrenciler korkmuş durumda. Korkularından para kazanmaya başlayacağım şimdi. Gel sana da göstereyim. Bu fabrikanın makinesi. Bu da yatırımımız. Bu da açılış kurdelesi. Şimdi bekleyelim. 15 dakika sonra yatırımımız iki katına çıkacak. Bak, bak. Tuzağa düştü.

Sıcak çay! Sıcak çay!

– Bak, bak. Çay satmak için daha çok yatırım yapmalısın. Bisiklet, bardak, çay, şeker, semaver... Giden parayı arttırıyor. Biz ise bir taş ve kırmızı boya kullanıyoruz sadece. Sıcak çay! Sıcak çay! Müşteri çekmek için bağırması gerekiyor sürekli. Biz de ise, müşteri kendisi geliyor. Bekleme yapmayın, başkaları da dua edecek. Adamın müşterinin önünde eğilmesi gerekiyor. Ama bizde müşteri kendisi eğiliyor. Bak, bak. Bu çok korkuyor anlaşılan. Kendisini yere kapakladı. Yanlış numaradaki Tanrı bunu işe çevirmiş. Korku işine. Korku duyanların tapınağa koşacağını biliyor. Sen de çok korkuyorsun gördüğüm kadarıyla. Çıkarsana şunları. Sakın ola benim imanımı sorgulama. Hepsi inançla alâkalı.

Tanrı soru sormamızı istemiyorsa gerçek yüzünün açığa çıkmasını istemiyor demektir. Din adamları sorulara cevap veremediği zaman, şiddet baş gösteriyordu hep. Hal böyle olunca insanlar korkuyor, çenelerini kapıyorlardı. Ama artık, kimse bizi susturamayacak. PK gibiler daha da çok artacak, daha da çok soru soracak artık. Size söylüyorum

arkadaşlar. Eğer birinin yanlış numarayı aradığını görürseniz kayda alıp bize gönderin. Burada, TV'de yayınlayalım.

Sorular sorun, farkındalık yaratın. Baba, Baba... Bir şey soracağım Baba. Madem yoktan altın yaratabiliyorsun neden ülkedeki yoksulluğa bir son vermiyorsun?

Cevap ver hadi. Söylesene, madem böyle bir hünerin var neden bizden bağış topluyorsun ha?

Yanlış numara! Yanlış numara! Jaggu gel benimle. Gel hadi. Gel, gel.

– Çalışıyorum ama...

– Gel dedim işte. Her yerden yanlış numara videosu geliyor.

– Ne?

– Müthiş bir iş çıkardınız. Kendin gör. İneği beslersen iş bulabilirsin diyorlar. Özgeçmişimi ineğe vereceğim, benim yerime o mu şirketleri gezecek yoksa ben mi online başvuru yapıp iş arayacağım?

– Yanlış numara.

– Dahası var. Hristiyan ol yoksa cehenneme gidersin diyor. Eğer Tanrı Hristiyan olmamı isteseydi, Hristiyan bir ailede doğardım. Ne diye şimdi dinimi değiştireyim ki?

Yanlış numara! Hepimiz burada okula gitmek istiyoruz. Ama okul giden kızları öldürün diye fetva verdiler. Bu kızlar bir şey öğrenirse Tanrı insanlara kızacak mı şimdi?

Yanlış numara!

– Aferin.

– Kitabımızda ne yazıyorsa odur. Tanrı bütün dünyayı bir düzen içinde yaratmıştır.

– Bunu kabullenmek zorundasınız.

– Dışarıda o kitabı 10 rupiye satıyorsun. 4 satırını okursan, bir çocuğun olur diyorsun. 10 rupilik bir kitabı al, 4 satır oku dünyanın bütün düzenini altüst et demek istiyorsun yani. PK, kampanyamız patladı resmen. Dünyanın her yerinden mesajlar geliyor. Bak bir tane daha geldi.

**

Ne oldu?

Babamdan geldi mesaj. Senden utanıyorum demiş. Küçük bir kızken, ilk şiirimi babama yazmıştım. Herkes anneme benzediğimi söylüyordu. Haklıydılar da. Ama ben yine de babamın kızıydım. Şiirimi okuduğumda herkes alkışlamıştı beni. Herkes alkış tutarken babam ıslık çalıyordu. Millet alkışı kestiğinde bile babam ıslık çalmaya devam etmişti. Benimle çok gurur duymuştu. Ama bugün senden utanıyorum dedi. Baban bir tür hayal görüyor olmalı. Doğru yolu bulana kadar bu yanlış numaraları gösterip duralım ona.

– O günü asla göremeyeceğiz PK.

– Kes artık ağlamayı. Gel sana gezegenimizde üzülenlerin ne yaptığını göstereyim.

– Ne var PK?

– Yaptıklarımı yap.

– Bataryaların otomatik şarj olacaktır.

– Ne?

– Yaptıklarımı yap.

– PK?

Ne yapıyorsun PK?

– Gözlerini kapat.

– Ne yaptığını nasıl göreceğim o zaman?

**

Tamam açık kalsın. Bağış kutularında paralardan çok soru mektupları var. Resimlerinizi, kitaplarınızı, yağlarınızı kimse almıyor artık. Facebook ve twitterdan sürekli kötü yorumlar alıyoruz.

- Sadece bunlar mı var?

- Bunlar sizi destekleyenler. Diğerlerinde sadece küfür yazıyor. Bir şeyler yapın. Daha fazla sessiz kalamayız. Arayın onu. Bana soracağı bir sürü soru varmış demek. Ben ise ona sadece tek bir soru soracağım.

**

– Jaggu?

– Efendim?

Ne oldu?

– Tapasvi programa çıkmak istiyor.

– Ne?

– PK ile konuşacakmış.

– Harika, PK onu alt edecektir.

– Mükemmel bir program olacak. Sen PK'yi hazırla sen de iyice bir reklâmını yap.

Sakın kaçırmayın! Tek Soru akşam 6'da başlıyor. Bizim oğlan ünlü olmuş. Hey, kardeşim ünlü olmuş. Daha dün ortalıkta çıplak geziyordu. Onu ben ünlü biri yaptım. O televizyonlara çıkıyor bense bu pis bataklıktaki kokuşmuş bir barda sizin gibi salaklarla iğrenç içkiler içiyorum. Ünlüymüş müş. Yesinler onun... PK, Bhairosingh diye biri seni arıyor.

– Kardeşim?

– O hatta bağladım.

– Kardeşim.

– Hovarda çocuk. Ünlü biri oldun demek?

– Neredesin kardeşim?

– Mandawa'dayım şu an. Ama yarın, yanımda bir hediyeyle yanına geliyorum. Senden cihazını çalan hırsızı yakaladım az önce. Tam 40,000 rupiye satmış.

– Bil bakalım kime?

– Kime?

Tapasvi'ye.

O Şiva'nın ufak davulunun kopan bir parçası. Al eline!

Al ve götür, onun hürmetine yeni bir tapınak inşa et! Hey, ne oldu?

– Kontrol cihazımı çalan hırsız yakalanmış.

– Ne?

– Gerçekten mi?

– Kardeşimin dediğine göre hırsız onu Tapasvi'ye satmış. Tapasvi'nin işi bitti demektir öyleyse. Hırsızı, Tapasvi'ye götürelim önce. Cihazı geri vermesini isteyelim. Vermezse de hırsızı televizyona çıkartırız. Tapasvi, kontrol cihazımı Himalayalarda bulmamış. Bu demek oluyor ki o da yalan söylüyor. Bu demek oluyor ki, yanlış numarayı yayan sahte Tanrı değil, Tapasvi. Bunu biliyor muydun Jaggu?

Bana ilk defa yanlış numaralardan bahsedişini hatırlıyor musun PK?

Derdi olup, Tapasvi yoluyla Tanrı'yı arayanlar, Tanrı'ya ulaşamıyorlar.

Daha o anda, olayı yanlış anladığını anlamıştım.

Yanlışını düzeltmek istemedim çünkü gidip Tapasvi'ye yalancı deseydin, müritleri mahvederdi seni.

İnsanlar daha yaratıcı çözümler istiyor PK.

Durun, yanlış numara!

Yanlış numara fikrin, insanların muazzam derecede ilgisini çekti.

– Bugün hepsi senin arkanda.

– Yanlış numara!

Planım işe yaradı PK. Kontrol cihazını almaya az kaldı. Yarın evine döneceksin dostum. Uçup gideceksin. Seni bir daha asla göremeyeceğim. Özleyeceğim seni. Gerçekten özleyeceğim. Kalmamı ister misin?

Kes şakayı. Ben ciddiyim. İşe girebilirim. Oturma izni alabilirim. Dünyaya yerleşirim. Sen de bana, vaktini benimle geçirecek birini bulursun ddeğil mi?

– Bakarsın evlenirim bile onunla.

– Kim evlenir ki seninle?

Niyeymiş o?

Karın seni biriyle tanıştırırken sorun yaşar hep. Bu kocam Peekay. Benim adım o değil. Herkes saçmalıyor sadece.

Yazılar 440

- Peekay!

- İsmimi değiştireceğim. Bana birkaç isim önersene.

- Herhangi bir şey olabilir.

- Tamam.

- İnsanın kişiliği ile isminin birbirine uyuşması gerekir.

- Kesinlikle.

- Nasılmış bakalım benim kişiliğim?

- Dur sana ufak bir gösteri yapayım. Kaka, ciddi bir şekilde demiş ki isim ile kişilik arasındaki fark-

- Şiir dinlemek istemiyorum. Başka bir şeyler söyle. İsim ile kişilik arasındaki fark... Nasıl anlamasını sağlayacağım ya bunun?

Farklıdır isimler. Farklıdır kişilikler. Üşümüştü ateş... Çok güzel şiirmiş. Bak burada bir sürü değişik ismi olan kart var. İçlerinden bana uygun bir isim seç.

- Tandlu Ram Chittey. Boş ver bunu.

- Başka bir tane söyle. Tuttari Singh. Sarfaraz... Ne oldu?

Daha bir sürü kart var orada. Ne oldu Jaggu?

Hiçbir şey. Kardeşim!

Saldırıyı üstlenen terörist grubu bir açıklama yaptı:

"Bu sadece sizin için küçük bir örnektir.

Dinimize laf edenlerin başına bunlar gelecektir.

Ölene kadar dinimizi koruyacağız. Nereye gidiyorsun PK?

- Programa.

- Hayır, gitmek zorunda değilsin. Artık gitmem daha da önemli. Tek Soru programına hoş geldiniz.

- Bugünkü konuklarımız arasında PK...

- Durun, durun. Getir. Sizce nedir bu?

Tanrı, Şiva'nın davulunun bir parçası olduğunu söylüyor. Ama kendisi ona ait olduğunu söylüyor. Tanrı diyor ki, bir tapınak inşa edin. Ama o sakın inşa etmeyin diyor. Kimi dinleyeceğiz peki şimdi biz?

Tanrı'yı mı yoksa onu mu?

Kafasına sarı bir kask takıp bunları dağıtan adamı mı?

Buyurun bakın. İlk önce Tanrı'nın kaybolduğunu öne sürüyor. Sonra Tanrı sahtekâr diyor. Bakarsınız yarın Tanrı öldü diyecektir. Neyin peşindesin ha evladım?

Tanrı'nın olmadığı bir dünyanın mı?

İnsanların çektiği sıkıntılara dair herhangi bir fikrin var mı?

Kimileri yiyecek bir lokma bir şey bulamıyor. Kimileri başına sokacak bir yuva bulamıyor. Kimisi dertleşecek bir arkadaş bile bulamıyor. Her gün ne kadar kişi kendini öldürüyor biliyor musun?

Bileklerini kesip, kendilerini asıyorlar. Neden mi?

Çünkü umut edecek bir şeyleri yok. Tanrı'ya tapınma, emirlerini yerine getirip dua etme bu insanlara umut veriyorsa sen kim oluyorsun da bu umudu onların elinden alıyorsun?

Madem insanları Tanrı'nın yolundan ayırmayı bu kadar istiyorsun bize onun yerini dolduracak ne vereceksin ha?

Sürekli diyorsun "Yanlış numara, yanlış numara." Söyle bakalım o zaman, nedir "Doğru numara." Sonuna kadar haklısın Tapasvi. Bir zamanlar yiyecek bir yemeğim yoktu. Kalacak bir evim yoktu. Durmadan ağlamıştım. Yanımda arkadaşlarım da yoktu. O zamanlar sahip olduğum tek bir şey vardı. Tanrı. Her gün, daha iyi olacağımı, Tanrı'nın bir çıkar yol göstereceğini sanıyordum. Kabul ediyorum Tanrı inancı insana umut veriyor. Bir kere umudun olunca zorluklar gidiyor, acıya dayanma gücü geliyordu. Ama bir sorum olacak. Hangi Tanrı'ya inanacağız?

Sürekli "Sadece bir Tanrı var." diyorsun. Bense hayır diyorum. İki Tanrı var. Biri bizi yaratan biri de sizlerin yarattığı. Bizi yaratan hakkında bir şey bilmiyorum ama ama sizin yarattığınız tıpkı sizin gibi. Küçük, yalancı, hastalıklı, boş vaatler veren zenginlere öncelik tanıyan, fakirleri sırada bekleten övgü aldığında mutlu olan, küçük şeylerle insanları korkutan. Doğru numara oldukça basit. Bizi yaratan Tanrı'ya inanın. Ona güvenin. Kendi yarattığınız sahte Tanrı'ları ise yok edin. Bizim de bu duruma öylece sessiz kalacağımızı mı sanıyorsun?

Biz Tanrı'mızı koruyacağız evlat. Siz mi koruyacaksınız?

Siz mi?

Bu gezegen o kadar küçük ki... Dışarıda daha büyük milyonlarca gezegen var. Sizse bu küçük gezegende, bu küçük şehirde, bu küçük odada oturup bütün evreni yaratan Tanrı'yı korumak mı istiyorsunuz?

Onun korumanıza ihtiyacı yok. O kendisini koruyabilir. Bugün bana yardım etmek isteyen bir arkadaşım öldü. Geriye sadece bu ayakkabısı kaldı. Tanrı'yı korumayı kesin artık. Yoksa dünyada, geriye ayakkabıdan başka hiçbir şey kalmayacak. Müslüman'ın biri bombayı patlatıyor Hindu bir din adamı burada ceremesini çekiyor. Hindu ya da Müslüman olduğunu belirten işaretin nerede ha?

Bu farklılık insanların eseri Tanrı'nın değil. Ve bu farklılık insanların ölmesine, birbirini yok etmesine sebep olan dünyanın en tehlikeli yanlış numarası. Tıpkı yalan söyleyip Jaggu'ya verdiğin Sarfaraz'dan ayrı düşmesine sebep olan yanlış numara gibi.

- Ne yanlış numarası?

- Sarfaraaz'ı sahtekâr gibi gösteren.

"Müslümanlar iki yüzlüdür." Kim söyledi bunu?

Kızı aldattı işte. Yalan bunun neresinde?

– Dur, dur.

– Neler oluyor?

– Bir şey sordum?

– Dur hele. Sarfaraz hakkındaki öngörümün yanlış olduğunu söylüyorsun, öyle mi?

Kelimesi kelimesine. Kanıtla o zaman. Öngörümün yanlış olduğunu göster. Kanıtlayamazsan ayaklarıma kapanıp, af dileyeceksin ve herkesin önünde bana iftira attığını kabul edeceksin.

– Kanıtlarsam ya?

– Yapma PK! O zaman bu şey senin olacaktır. Kabul ediyorum. Kameraları Jagat Janani'ye çevirin. Jagat Janani, umarım sorularıma dürüstçe cevap verirsin. Belçika'da, Pakistanlı bir adama aşık oldun mu?

Evet veya hayır de sadece. Neden kişisel hayatımı milyonların önünde tartışıyorsunuz?

Cuma günü saat 3:21'de çocuğun seni aldatacağını öngörmüştüm. Sonraki gün, nikah salonuna gittin ama çocuk gelmedi değil mi?

Evet mi hayır mı?

Evet, gelmedi. Keser misiniz artık şunu?

Şimdi sen mi ayaklarıma kapanırsın, yoksa ben mi ayaklarımı kafana koyayım?

Sarfaraz seni kandırmadı.

– Kapat artık şu konuyu PK. Lütfen!

– Hayır, o gün olanları herkese anlat.

– Ne olur PK!

– Hatırım için, bir kereliğine anlat. Nikâh salonundaydım.

– Sonra bir mektup geldi.

– Sarfaraz mı getirdi?

Hayır.

– Küçük bir çocuk getirmişti.

– Mektupta adı yazıyor muydu?

Hayır. Öyleyse Sarfaraz'dan geldiğini nereden biliyorsun?

Başka bir kadına yazılmış olamaz mıydı?

Başka kadın var mıydı orada?

Kucağında kedi olan bir kadın vardı değil mi?

Tutman için kediyi sana vermişti. Mektubu getiren çocuk seni tanıyor muydu?

– Hayır.

– Sen tanıyor muydun onu?

– Hayır.

– Madem öyle mektubun sana yazıldığını nereden biliyordu?

Belki de biri mektubu içerideki kedili bayana ver demişti. O da tuttu mektubu sana verdi. Sen de açıp okudun. Ama sonra Sarfaraz'ı aramadın. Sarfaraz'ın yazdığı fikrine nereden kapılmıştın?

Çünkü Tapasvi Müslümanlar iki yüzlü deyip yanlış numarayı vermişti sana. Sarfaraz seni kandırmadı Jaggu. Neler oluyor burada?

Yok kedi yok köpek bir şeyler uydurup duracaksın biz de seni dinleyeceğiz öyle mi?

Durun. Gerçeği öğreneceğiz şimdi. Jaggu telefonunu çıkar. Sarfaraz'ı ara. Çabuk olsana Jaggu.

Böyle bir numara bulunmamaktadır. Başka numara var mı?

Arkadaşı olur, iş yeri olur... Hadi Jaggu.

– Belçika Üniversitesi.

– İşte bu. Alo. Alo. Mezun olan öğrencilerinizden birine ulaşmaya çalışıyordum da.

– Sarfaraz Yusuf.

– Geçen sene Pakistan'a dönmüştü. Numara iste.

– Numarasını bıraktı mı?

– Üzgünüm, okul dışına bilgi vermeye yetkimiz yok.

– Bayan, bu çok önemli bir konu.

– İsteğinizi e-posta olarak atın. Öğrenci işlerine ulaşmasını sağlarım. İyi günler dilerim.

– Pakistan numarası, ev telefonu?

– Yok. İyice düşün Jaggu. Pakistan Elçiliği'nde part-time çalışıyorum. Pakistan Elçiliği'nde part-time çalışıyordu. Nitu, Belçika'daki Pakistan Elçiliğini ara.

– Hemen efendim.

– Sesi hoparlöre ver. Selâmün aleyküm. Pakistan Elçiliği. Alo. Lahor'lu çalışan bir öğrenciniz var mıydı?

– İsmi Sarfaraz Yusuf.

– İsminiz Jaggu mudur?

– Alo, isminiz Jaggu mu?

– Evet, nereden biliyorsunuz?

Telefon geldi sonunda. Delhi'li kız arıyor. Jaggu arıyor. Toplanın millet. Jaggu arıyor. Hindistan'dan telefon geldi sonunda. Toplanın hadi. Bayan, Sarfaraz Yusuf, her sabah saat 9'da, Lahore'dan arar ve sadece tek bir şey sorar. Hindistan'dan Jaggu diye biri beni aradı mı?

Yazılar 444

Biz hayır deyince telefonu kapatırdı. Herkesi delirtti burada resmen. Kapatmayın, sizi ona bağlayacağım. Alo.

– Sarfaraz Yusuf mu?

– Evet. Selâmun aleyküm.

– Şu anda neredesiniz?

– Lahore'dayım, ne oldu?

– Tam olarak şu anda neredesiniz yani?

– Evimdeyim, ne oldu ki?

Yakınınızda sandalye var mı?

Varsa oturun lütfen, birazdan şaşırıp düşebilirsiniz. Affedersiniz, söylediklerinizden bir şey anlamadım. Size Delhi'den bir telefon var. Buyurun, konuşun.

– Alo?

– Sarfaraz?

Jaggu... Alo. Alo, Jaggu iyi misin?

– Nikâh salonuna geldin mi?

– Evet geldim.

– Ama orada yoktun.

– Neden aramadın beni?

Nasıl arayabilirdim?

Bir daha beni arama diye mektup bırakmıştın. Ailenden baskı gördüğünü biliyordum. Nasıl, bilmiyorum ama beni arayacağına dair bir his vardı içimde hep. Çok ama çok geç kaldın Jaggu. Nasıl arayabilirdim ki?

Yanlış numaran vardı elimde. Doğru numarayı az önce bir arkadaştan aldım. Teşekkür ederim evlat. Şunu tutar mısın?

– PK, yanında bir çanta pil mi götüreceksin?

– Orada bulamam bunlardan ama. Tamam da ne yapacaksın bu kadar pili?

Kasetler sesleri kaydedebiliyor.

– Eve gidince bu sesleri dinlemek istiyorum.

– Ne sesiymiş onlar?

Dünyanın, hayvanların, insanların, trafiğin sesi. Trafiğin sesini mi dinleyeceksin?

Özlediğim zaman dinleyeceğim. Hey bekle! Bir çantam daha var. PK, bırak gitsin. Olmaz. Onun içinde de piller var. Duymuyor musun beni?

Duymuyor musun beni şoför?

Gezegeninizdeki herkesin kulağı böyle tuhaf mı?

Herkes çıplak mı dolanıyor peki?

Ne bakıyorsun?

Yüzümde bir şey mi var?

Küçük bir kızken, ilk şiirimi babama yazmıştım.

Herkes anneme benzediğimi söylüyordu. Haklıydılar da.

Şiir, daha az kelime ile daha çok anlamlı konuşmaktır.

Çok şekersin.

Bir arkadaşın şerefine...

Ne hayvan sesi ne insan sesi ne de trafik sesi vardı.

Bütün kasetlere sadece benim sesimi kaydetmişti. Yetiştim. Adi herif çok koşturdu ama. Kasetlere ne kaydettin PK?

Dedim ya, hayvan sesi, insan sesi, trafik sesi. Dünyanın etrafından geçişimde açıp dinleyeceğim. Size oradan el sallayacağım. Tıpkı bu şekilde. Günü gelecek oradan seni de göreceğim. Benim sesimi de kaydettin mi?

Senin sesin mi?

Kaydettim galiba. Şiir okuyordun evet. Kaydetmişim. Sadece bir şiir okurken mi?

Neden bütün hepsine seni kaydedeyim ki?

Sana aşık değilim ne de olsa!

Arkasına hiç bakmamıştı.

Belki de gözyaşlarını saklıyordu.

Hem bir şey öğrenmiş hem de bana bir şey öğretmişti.

Yalan söylemeyi öğrenmişti.

Öğrettiği şey ise aşkın gerçek anlamıydı.

Beni bırakabilecek kadar çok sevmişti. Tıpkı çocukların dünyaya gelişi gibi, o da Dünya'ya çıplak gelmişti. Tıpkı çocuklar gibi, o da sorular soruyordu. Sonra bir gün o da bu Dünya'dan gitti. Buradan tam 4 milyon km uzağa. Ardında bana iki güzel hediye bırakmıştı. Sarfaraz ve babam. Yaşadığım süre boyunca her gece yıldızlara bakıp ona el sallayacağım. Eminim o da aynısını bana yapacaktır. Onu özlüyorum.

BİR YIL SONRA

Kardeşlerim, bir saat sonra Dünya'ya inmiş olacağız.

Yazılar 446

Size öğrettiğim 4 şeyi unutmayın.

1: Dünya'da çıplak dolaşmak yasaktır.

2: Öpüşme ve çıplak yapılan işler burada gizli olarak yapılır. İşemek, dövüşmek, küfretmek serbesttir.

2: Dünya'daki en karmaşık şey konuşma dilidir.

Eğer, "Tavuk severim, balık severim." gibi bir şey duyarsanız sakın ha hayvanlara aşık olduklarını sanmayın.

Yemekte tavuk veya balık yemekten hoşlandıkları anlamına geliyor.

Konuştukları ile anlamları arasında neden fark vardır bunu araştırmaya geldik.

3: Kıyafetlerimizi, yere inince dans arabalarından alacağız.

Çaldıktan sonra, kontrol cihazlarınızı lütfen iç çamaşırlarınız içine saklayın.

Ne kadar içe saklarsanız, birinin çalması o kadar zorlaşacaktır.

4 ve en önemlisi:

Eğer birisi Tanrı'ya ulaşmanıza yardım edebileceğini söylerse araştırmanızı bırakıp, arkanızı dönüp olabildiğince hızlı bir şekilde kaçarak uzaklaşın oradan.

Gelin kardeşlerim Korkmayın, gelin. Nereye bakıyorsun öyle?

- Bir sorum olacak.

- Nedir?

Geçen sefer geldiğinde kaç sefer dayak yemiştin?

Ne için bunlar?

- Kendini korumak için.

- Hadi ya, güvenlik için yani?

- Hadi gidelim.

- Hadi. Nereye gidiyorsun?

Bu taraftan gideceğiz.

‘STRANGER İN STRANGER LAND’ YABAN DİYARLARDAKİ YABANCI”

İNSANA YÖN VEREN DEĞERLER

Hzl: Bayram KARAÇOR

İNSANIN İDEOLOJİSİ

İdeolojik aklın oluşumunda katkısı olan fikir adamlarından birisi de Hegel'dir. Marksist ve faşist ideolojiler ondan çok faydalandılar. Az gelişmiş ülkelerdeki solcular, ona sempatiyle bakarlar ve faşizme yaptığı katkıları bilmezler. Marx'ın Hegel'den söz etmesini ve adını anmasını değerli sayarlar. Diyalektik formülü, Marksizm'e uyarlamasından dolayı da "sol Hegelcilik" diye adlandırılır. Avrupa faşizminin Hegel'den faydalandığı yönüne de "sağ Hegelcilik" denilir. Faşizm de, Marksizm de iki ayrı Avrupa ideolojisi olarak, Darwin'in ve Hegel'in birlikte diktikleri ceketi giymişlerdir. Üzerlerindeki elbiselere bakınca hangi terziden giyindikleri bilinebilir. Oysa Darwin ve Hegel'in elbiselerinde; mahalle terzilerinin çoğunlukla yaptığı gibi büyük giysileri küçültüp bedene uydurmuşlar ya da eski elbiseye yeni yama yapmışlardır. Yani eski Yunan'dan ve yağmalanmış Endülüs kütüphanelerinden aşırılmış fikirlere kendi ters etiketlerini yapıştırdılar. Anlaşılan o ki, Batı cephesinde yeni bir şey yoktu, sadece eski teoriler kategorize edilerek adına; liberalizm, kapitalizm, Marksizm gibi,; olayların, şahısların ve düşüncelerin görüntüsüyle isimlendirildiler.

Filozoflar; hayatı anlamak, hakikati aramak ve huzuru bulmak adına insanlar için araştıran düşünürlerdir. Tarihsel olarak bu çalışmalar, Allah'ın mesajının unutulduğu veya etkisiz kılındığı zamanlarda artmıştır. Hegel'in, Darwin'in ve daha birçok düşünürün boy gösterdiği tabloda, gidişatı beğenmeyen bazı düşünürler; samimi din adamlarının sözlerinin dinlenilmediği, İncil'in okunmadığı, kilise ve bazı görevlilerin kirli işlere bulaştığı bir zamanda, kilise dışı çıkış arayışında idiler.

Çürümüş bir yapıda; Tanrı'nın, İncil'in, din adamlarının rolü bitmişti. Yeniden insana ve akla dönülmeliydi. Belki de bu bozulmuş görüntünün etkisiyle, Batı'daki hemen hemen tüm filozoflar; yaratan, büyüten, besleyen ve hesap gören bir Tanrı inancına yabancı kaldılar. Tanrı'yı tamamen de inkâr etmediler. İşlevsiz bir cevher olarak nitelediler. Onu alıp insana yerleştirdiler.

Hegel'e göre Tanrı insandır, insan Tanrıdır. Tanrı, insanda akıldır. Akıl; hem din, hem Tanrının yerine oturtuldu. Doğadaki değişim ve dönüşüm, akıl ile gerçekleştiğinden, durağan ve mistik kurumlara ihtiyaç yoktu. Yeni Avrupa, bu şekilde yol alamazdı. Ona, daha dinamik ve ilerlemeye uygun bir kimlik kazandırmalıydı. Aksi halde Machiavelli'nin 1500'lü yıllardaki kilise analizi sürüp gidebilirdi. Ahlâksız papazların; hem kendi halkını soyduğu, hem de emperyalist hareketlere cevaz verdiği günah süreci devam ederdi.

"Bu çağ, piçler ve maceracılar çağıdır. Bu toplum, sanki Aristoteles'in 'insan, yasa ve adaletten ayrıldığı zaman hayvanların en kötüsüdür' sözünü doğrulamaktadır. Papalar, aşağılık ve utanmaz işler yapmaktadır. İktidar ile kilise, zulüm, cinayet ve fuhuşla iç içedir. İyi niyet ve doğruluk, aydın kişilerin sözünü bile etmeyeceği çocuksu endişeler olmuştu." Siyasal amaçlar uğruna her yolu geçerli gören Machiavelli, ahlâkın yerlerde sürünmesine isyan etmiş ve Hıristiyan ahlâkını, öbür dünya ile ilgili olduğu için lanetlemiştir. (George Sabine, Siyasal Düşünceler Tarihi2, Ankara 1969 Sevinç Matbaası, s: 10)

Filozoflar; Avrupa insanını rahatsız eden din görünümlü uygulamalar için çözüm ararlarken; güçlü Avrupa'yı kurmayı kolaylaştıracak sömürgeleştirme faaliyetlerine hiç ses çıkarmadılar. Teorilerinde; kavramları bulanık halde bıraktılar, net tanımlar yapmadılar. Adalet, ahlâk, merhamet, iyilik gibi kavramlara ise dinselliği çağrıştırdığı için yer vermediler. Bu ikircikli tutum, düşüncenin namusunu kirletmiştir. J,J. Rousseau, aklın ve zekânın kurnaz yıkıcılığına karşı çıkmış ve onların karşısına toplumu yeniden düzenlemek için; ahlâk, saygı, inanç, din, yurtseverlik, erdem gibi kavramları koymuştur. Zeki insanların ahlâksız, ahlâklı insanların ise sayıca fazla halk topluluğu oluşu, Rousseau'yu halkın yanında olmaya yöneltmiştir. (George Sabine: 268)

Para ve kadın peşinden koşan çıkarcı kurnazların, toplumu bozmaya çalışmalarına isyan etmiştir. Bu nedenle bireysel ahlâka çok önem vermiştir. Hegel ise toplumun önüne görünür bir Tanrı koymak istiyordu. Görünmezlik ve uhrevilik; bugüne dair konuşmuyor, somut şeylerle ilgilenmiyordu. Göze; nesne, akla; işaretler gerekiyordu. O da, görünen insan ve içinde bulunduğu ortamdı. İnsan da tek başına bir varlık değildi. Bireysel oluşun bir anlamı yoktu. Ait olduğu ulus ve itaat etmek zorunda olduğu devletle değer kazanabilir, ancak. Bireyin dini, ahlâkı, sanatı, felsefesi devletle kaynaşmalıdır. Bireyden soyutlanarak devlete yüklenmiş olan bu değerler, güçlü devlet için gereklidir. Hukuk, adalet ve ahlâk devletin kendisidir. Haklıdır, sorgulanamaz. İnsan karşısında Tanrısal görüntüdür, devlet. Halkını köle gibi gören fonksiyonel güçlü devlet görüşü, faşistlerce benimsenmiş ve Hegel'in bu yönüne "Sağ Hegelcilik" denmiştir. Hegel'i ellerinden aldığımızı düşünen Marksist-Sosyalist taraftarlar kızarlar, onu Avrupa sağının teorisyen şeyhi ilan etmemize de sağcılar surat asarlar. Solun; sosyal adalet, halk, emek, halkların kardeşliği, evrensel bakış gibi söylemleri; güçlü devlet, devleti ebed müddet-ulusçuluk gibi sağ söylemlerle nasıl bağdaşır? Hegel ortak paydası, gönüllü bir birliktelik mi? Bugünleri görseydi Hegel, belki de şöyle diyecekti, **"Faşizmin ve Marksizm'in Avrupa topraklarında doğmuş olması, diyalektik teorinin bir sonucudur. Her tez, içerisinde antitezini de barındırır. Sentez, güçlü bir Avrupa birliği olarak doğmuştur."** Avrupa kendisini tez olarak görür. Hegel'e göre Avrupa dışı tüm uluslar, antitezdir. Antitezin tez içinde erimesi diyalektik yasanın gereğidir. Güçlü devlet için sömürü ve haksızlıklar normaldir. Hider'in, Musolini'nin, Franco gibi diktatörlerin Hegel'e mürit olmaları normal değil mi? İnsan, kazanımlarım devletle korur. Devlet olmazsa ne özgürlük olur, ne de ahlâk, sanat ve din olur. İnsan zayıf, yoksul olabilir, ama devlet güçlü ve zengin olmalıdır. Onun yargısına itiraz edilemez. Çünkü o; tezdir, tek gerçektir, efendidir, yurttaşlar ise köledir. Köle, koşulsuz itaat etmelidir. Köleleşmiş yurttaşın; arzuları, duyguları olamaz. Güçlü devlet amaç karşısında bireyin hiçbir değeri yoktur ve o, sadece araçtır. Hegel; Fransız İhtilaline, özgürlükleri dillendirdiği için karşı çıkmıştır. Avrupa devletleri; güçlenip zenginleştiler, bu zenginlikten halklarını faydalandırdılar. Çıkardıkları yasalarla da bireylerinin devlet karşısındaki konumlarım güçlendirdiler. Hak arama, özgürlükler ve sosyal olanakları güvence altına aldılar. Hegel'in güçlü devlet tezine sahip çıkarken, kendi yurttaşlarının silik birey görüntüsünü benimsemediler. Bu teori, diktatörlükle yönetilen bütün ülkelerde yürürlükte kalmaya devam etmektedir.

Yeraltı kaynaklarıyla güçlü bir hâzineye sahip ülkelerde birey, sadece cisim olarak vardır. Oysa her araç; öncelikle insanların güvenli, adil ve ihtiyaçlarını karşılayabilen ve huzurlu bir ortamı sağlamaya yönelik olmalıdır. Güçlü devlet teorisindeki güç; adil olmayan, hukuka

dayanmayan, yaptıklarından dolayı sorgulanamayan, silahlarıyla varlığını devam ettiren bir yapıyı hatırlatır.

Devlet denilen organizma; hukukun korunması, adaletin sağlanması, işlerin sistemli bir şekilde yürütülmesi, vergilerin toplanması, bilirkişilik ve hakemlik rolünün işler halde olması, güvenliğin yerine getirilmesi için vardır. O, bir leviathan (ejderha) olmamalıdır. Hiç kimse o gücü kullanarak; kendisine servet yapmamalı, baskı oluşturarak zulmetmemelidir. İnsanların huzur ve güven içinde olduğu bir iyilik ve adalet sığınağı olmalıdır. Devlet denilen kurumsal örgütlenmede işler, insanlar eliyle yürütülür. Bu nedenle; görev alacak kişilerin iyi eğitim almış, görevinin ehliyetine sahip, ahlâklı ve iradeli olmaları önemlidir.

Hegel'in devlet tanımında yönetici boş bir bardaktır. Kimliği ve kişiliğinden soyutlanıp, içerisine devlet erkinin karakteri konulur. Yüreğiyle devlet arasında kaldığında, seçimini devletin yüce çıkarları doğrultusunda kullanacaktır. İyi veya kötü, doğru veya yanlış tartışmasını kendi ahlâk düzleminde yapamaz. Oysa insanı önceleyen ve devletin araç oluğu yönetimlerde, yönetici dahil herkesin şikâyet etme, itiraz etme, yanlışı uygulamama sorumluluğu ve hakkı söz konusudur. İnsan hayân, değerlidir. Nefes alma hakkını ona, yaratıcısı vermiştir. Tarihsel anlamda devleti; Tanrısal bir yürüyüş olarak tanımlayan Hegel, bu değerli hayaü köleleştirmekten sakınca duymamıştır. Çünkü filozoflar, dengeli düşünme biçimini hiçbir zaman beceremediler. Hayatı, bir bütün olarak kavrayamadılar. Kısmî teoriler ürettiler. İnsan yaşantısının sadece bir veya iki yönüyle ilgili düşünceler geliştirdiler. Tezlerini; hakikat arayışlarını, insana ve evrene bakışlarını; yaratıcıyı dışlayan ve tesadüflere yaslanan fikirlerle açıklamaya çalıştılar. Şimdi, bütün filozoflar fikir müzesindeki yerlerinde beklemekteler. Bazı düşünceler değersiz bitpazarı eşyası gibi, bazıları da değerli antikalar gibi kullanıcısını gözlemekte... Batının siyasal aktörleri, çıkarları söz konusu olduğunda tozlu raflardan bir filozofu indirip önlerine katarak Afrika, Asya veya Ortadoğu'da yapacakları operasyonlar için fetva alırlar.

Darwin ve Hegel, son yüzyılda kendilerinden en çok fetva alınan ve teorileri namluya sürülmüş mermi görüntüsü veren şahıslar oldular.

Güç, üstün ırk, ulusçuluk, antitez denilen olumsuzlama ve ötekileştirme, insanları inim inim inletmektedir.

Hegel; bireye ait olan ahlâk, servet, arzu, özgürlük, din, sanat gibi değerleri, devletin değerleriyle örtüşürse ve onun gücüne katkı sağlarsa kabul edilebileceğini söyler. Güçlü devlet yoksa bunların da bir anlamı olmaz. **Bireyler gelir-gider. Devlet kalıcıdır. Birey kaderini bilmez, onu da belirleyen devlettir.** Devlet de kaderi, yurttaşın kişiliğine göre çizer. Bu noktada, Darwin devreye girer ve devlete yük olanları doğal kaderlerine terk eder.

Sh:282-286

DİYALEKTİK YÖNTEMLE ZULMETMEK

Hegel'in; güçlü devlet, realite, ulusçuluk gibi söylemlerinin yanında en önemli teorisi diyalektik yöntemdir. Geçmişte Aristoteles, Herakleitos ve kısmen de İbn'i Haldun'da izlerini bulduğumuz bu çatışma ve değişim teorisi; tez, antitez ve sentezden oluşur. Bir kavramı; kendi dünyası içinde, kendisini tanımladığı gibi tanımlamak gerekir. Bazı politikacıların yaptığı gibi; kavramları, tanımlanamaz ve lastik gibi her yana çekilebilir şekilde bırakmak doğru değildir. Evrensel kavramlar sözlüğü ve düşünce hayatına yapılmış en büyük

zulümlerden birisi de, dili bozmaktır. Dil bozulunca, kavramlar; içeriğine uygun olmayan tanımlamalar, amacına aykırı yorumlar, köküyle ilgisiz açıklamalarla kafa karıştırır ve teorik kaosu, fiili çatışmalara yönlendirir.

Hegel de kullandığı kavramları, geçmişten gelen ve reel olan Avrupa kültürü içindeki verilerle tanımlar. Olması gereken Avrupa gücü ve kibri ile bağımlı olarak düşünür. Diyalektik formülasyon içerisinde değişimcidir, çatışmacıdır. Onun, düşünceleri çarpıştırdığı alanda zemin kayar ve siyasal Hegelcilik, silahlı Hegelciliğe dönüşür. Çeşitli finansal araçlarla Batı kapitalizminin yolunu açmış olan diyalektik düşünüş biçimi, finansal gücü "tez" olarak yorumlamış ve bu duruma da "sayısal Hegelcilik" demeyi pratik olarak hak etmiştir.

Hegel düşüncesinde tez, olumlu olandır. Onun ölçüsü de kendi teorisi içinde Batı'nın çıkarlarına uygunluktur. Akıl, tezdir. O, insanın tanrısal yönüdür. Eski Yunan'daki Tanrı anlayışı ile Hıristiyanlıktaki Tanrı anlayışı benzerlikler taşır. Görünmeyen bir Tanrı'ya inanmayı akla aykırı gören bu itikat; şekil, sembol ve heykellerle aklı rahatlatır. Halkı, aldatma ve oyalamanın yöntemi gibi görülen bu şekilcilik, ateizmin de zeminini oluşturmuştur. Görünmeyene, onun eserlerini analiz ederek inanmak, düzenlenmiş İncil'de bile tavsiye edilir. Ama filozoflar görünenleri, dünyayı, canlıları tesadüflere ve insan emeğine ve aklına-sağladıkları için Hegel işin kolayını bulmuş ve Tanrı'yı insana yerleştirmiştir. Ateistler de bu mantığa dayanarak, **"o halde bana benzeyen bir varlığa neden inanayım?"** derler ve Tanrılarını çevrelerinde ararlar, sonunda Tanrı'yı akla mahkûm ederler. Batı aklı, kurgularını filozofların bilgi mirasları ve nesnel olanlarla dizayn eder. Böyle bir akıl, elbette metafizik-göksel-dini kavramları redde yatkındır. Aklın karşısında, hepsi antitezdir. Dinsel, ahlâki, duygusal olanlar akıl onay verdiği sürece senteze yol açacak karışımlara dahil olabilirler. Sanat ve din, aklın felsefeden önceki aşamalarıdır. Felsefe, aklın himalayasıdır. Dolayısıyla felsefe, tezdir. Aslında felsefe dışındaki her şey olumsuzdur, demektir.

Güç, tezdir. Gücü zaafa uğratacak olan tüm kavramlar, olgular antitezdir. Gücün kavramlarını ve bakış açılarını üretecek olan akıl da felsefi akıldır. 18. yy. felsefi aklın pragmatik yapısı; çıkarcıdır, sevgi ve merhametten uzaktır. Bu kavramlar dinsel kavramlardır ve güçlü ulus ile güçlü devletin oluşumuna engel olabilirler. Onun için; gücün adaletle değil, silahla örülmesi gerekir. Bu nedenle Batı gücü, her zaman endişe verici ve korkutucu olmuştur. Sevgi ve acıma söylemlerinin İncil'in her yerinde görünmesi, öncelikle Incil'i dışlamaya sebep olmuştur. Papazların boşluğunu filozoflarla doldurup güzel kavramların yerine de; birikim, hırs, faydacılık, acımasızlık içeren felsefe kitaplarını koydular. Çürümeye yüz yutan din görüntülü Hıristiyan düşüncesinin etkinliğini iyice azaltan filozoflardan birisidir Hegel. Güç teorisini güçlü bir Avrupa oluşturmak adına formüle eden Hegel'in; ezen, sömüren, dışlayan uygulamalarda defterine sürekli günah yazılmaktadır. Bu defter, dünyevi bir kayıttır.

Hegel gücün bireye verilmesinden yana değildir. Temelinde adalet, ahlâk ve iyilik olmayan birey gücü; kamuya zarar verir. Ya kişisel kötülükler işler ya da örgütlenerek daha yaygın suçların yolunu açar. Yurttaşların her biri enerjilerini birleştirerek devletin güçlü olmasına katkı sağlamalıdırlar. Ulusun mutluluğu, ancak bu sinerjiyle gerçekleşir. Faşizmin güçlü devlet isteği ve projesinin fikir babası Hegel'dir. Elbette, hiçbir yurttaş, devletinin veya ülkesinin zayıf olup başka ülkelerin silahlarına hedef olmasını arzu etmez. Sorun olan güç, her şeye rağmen istenen güçtür.

Hegel'e göre devlet tezdir. ***"Devlet, ilahi fiillerin yeryüzündeki şeklidir. Kutsaldır. Onun için tapmalıyız. Devlet, Tanrı'nın dünyadan geçmesidir. Devlet; hukukun, ahlâkın kendisidir."*** (Açık Toplum ve Düşmanları, K.R. Popper, Türk Siyasi İlimler Derg. Yay. c: 2, s: 32)

Güçlü devlet; gücün tez oluşundan ve gücün haklılığından dolayı, uygulamalarından sorgulanamaz, eleştirilemez. Devlet, kurumsal bir kişiliktir. Yönetenlerin hiyerarşik yapı içerisinde kullandıkları yasaklar da devletin kutsal yasalarıdır. Bu yasaların adalet ve ahlâk esaslarıyla yapılmaları gerekirken, güçle tanımlanmaları, yöneticinin dikta ve zulmünün yolunu açar. Hegel, devlet adına olduğu sürece bu zulme ses çıkarmaz. Güç tez olunca; zulüm sadece krallardan gelmez, silahlı demokratik ülkelerden de gelir. Çünkü güçlü devlet, diğerlerini antitezleştirip parçalayıp yiyecek kıvama getirir. Vatandaşlarına tek hedef gösterir; devletten yana ve onun için çalışmak... Devletin figüranlaştırdığı yurttaşlar, devleti baba gibi görürler. Babanın gücüyle kişilik sahibi olur ve başkalarına karşı küçümseyen-kibirli bir dil kullanırlar. Devletin verdiğine razı olur ve sahip olduklarından daha fazlasını istemezler. Devletin aldıkları, verdikleri ve yaptıklarında, "hikmet" ararlar. Hegel'e göre bireysel özgürlük, ona gücünün sınırlarını belirler ve insan, onu neyin güçlü kıldığını da bilir. Fransız ihtilaliyle oluşan havaya ve sonraları da liberalizme, bireylere özgürlük verip devleti zayıflattığı için karşı çıkar. Despot kralların ve kilisenin baskısından kurtulmaya çalışan insanları, yeniden devlet erkine kurban eder. Onun felsefesinde devlete inanmak ve itaat etmek esastır.

Hegel'e göre; Batılı ulusların ve onların kurdukları devletlerin güçlü olması adına ürettikleri tüm kültürel varlıklar tezdir. Felsefi, sosyolojik, siyasal, ekonomik, teoriler ve bunlardan kaynaklanan sistemler ve ideolojiler tez oldukları için olumludurlar. Diğer uluslar; Batının tezlerine inandıkları ölçüde olumsuz batıştan kurtulur, antitez olmaktan çıkarılırlar.

Antitez, Hegel teorisindeki denklemin ikinci ayağıdır. Olumsuz, negatif, değersiz, öteki, geri, zayıf gibi nitelemelerle değerlendirilir. İnsanları ve toplumları dar bir bakış açısıyla, tek yönlü ölçümlemek her zaman sorunlu olmuştur. Militarist Hegelcilik, silah gücüyle işgal etmiştir. Ekonomik Hegelcilik; tekellerin, tröstlerin, çok uluslu güçlü şirketlerin yolunu açmıştır. Siyasal Hegelcilik; güçlü olmanın, sistem ve ideoloji dayatmasını kolaylaştırmıştır.

Siyasal Hegelcilik, ayrışürmayı planlı ve kasıtlı bir niyetle yapmaktadır. Asırlardır, Hegel'den önce de kilisenin siyasal projeleri kapsamında olumsuzlama güçsüzleştirme, dışlama, sömürme-süregelmiştir. Asyalı, Afrikalı, Ortadoğulu ve Müslümanlar antiteze malzeme yapıldılar. Sentezler, hep güçlünün galibiyetiyle açığa çıkmıştır.

Sosyal Hegelcilik; bireylere kendini üstün, özel, ayrı görme kibrini aşılamıştır. Batı'nın gücü; sürekli eleştirilmiş ve sorgulanmış olmasına rağmen bugün, siyasal-ekonomik-askeri senaryoların altında imzaları vardır. Politik kurnazlıklar, kültürel reklamlar, finansal ve askeri güçler, Hegel'in ruhunu diri tutmaktadır.

Hegel'in tez-antitez ve sentez teorisi nötr bir teori gibi görülebilir, ama değildir. Herkes ve her toplum kendi inanç, kültür ve uygarlığını tez olarak görebilir. Bu formül, Batı için özel kurgulanmıştır. Hayata, insana ve tabiata bakışlarında adalet ve merhameti yaşatanların, bu tez içerisinde kendilerine yer aramaları gereksizdir. Çünkü ölçüler; Batı'ya göredir ve her toplum, Batı karşısında olumsuzdur antitezdir. Bu tavır da sadece düşmanlıklara neden olmuştur. Hegel'in görüşleri felsefi tartışmaların malzemesi olarak kalmamış, başkalarının

hayatlarına karışmak ve karıştırmaktan geri durmamıştır. Öz benliğini zayıf görerek güçlü sandıklarına ihtiyaçlarını arz edenler, hayat hikâyelerini kendileri yazamazlar.

Hegel'e göre tez ve antitez çarpışarak, kaynaşarak yeni bir durum meydana getirir. Bu bileşkenin adı, sentezdir. Fikirlerin konuşularak, tartışılarak saygılı bir şekilde orta noktada buluşmalarıyla çatışma son bulur, zannedilir. Bu teoriye öyle masum bir görüntü verilir ki, sadece düşünce sahasındaki hareketlilik gibi anlaşılır. Politikacılar onları atölyelerine getirerek biçim verirler. Bazen düşünürler bile, düşüncelerinin nasıl kullanıldığına şaşırabilirler. Uygulayıcılar, rollerini bir senaryodan yola çıkarak oynarlar. Siyasal yayılma ve ekonomik göz koymaların teorik alt yapısında, filozof ve fikir adamlarının emeği vardır. Araştırma, sorma, eleştirme gibi düşünsel faaliyetler duraklayınca, toplumsal gelişim ve değişim de yavaşlar. Hayat, hiç durmadan akan bir nehir gibidir. Yeryüzünde; bir saniye sonrası, bir saniye öncesinden farklıdır. Canlı ve cansız her alanda sürekli bir dinamizm yaşanmaktadır. O halde; her şeyde bir hareketlilik varken, okuma-öğrenme-düşünme ve tartışmayı uykuya yatırmak kabul edilebilir mi? Hızla giden bir arabayı aniden durdurmak veya geri vitese atmak zarar verici sonuçlar doğurur. Geri vitesten, geçmişin birikimlerinden faydalanmamak anlaşılmamalıdır. İlmi olan, doğru ve ahlâki olan; eski ve yeni zamanların yanlışlarına kurban edilmemelidir. Doğru bilginin zamanı ve vatanı olmaz. O, insanlığa aittir. "Hırsızlık kötüdür" sözü, değişimle birlikte değerini kaybetmez. Ama her yeni oluşuma da fikrimizin ve bakışımızın olduğunu bilmemiz gerekir. Başkaları, insanların hayatlarını yönlendirmeye çalışırken, iyi ve adil olanların da topluma göz-kulak olmaları gerekir. Akan zamandaki görevden hiç kimse kaçarak saklanarak kurtulamaz. Her insanın günlük hayatında bile düşünceleriyle baş başa kaldığı saatlerin yararlı olacağı unutulmamalıdır. Yeter ki; akıl kendisini kilitlemesin ve insan, aklına küsmesin.

Hegel diyalektiğinde, sistemin işlemesi için yalnızca akla-mantığa ihtiyaç vardır. Duyular, yanılabilir. Onun için din, sanat, estetik gibi değerler duygu yoğunluklu olarak senteze giden yolda işlev göremezler. İnsan hayatı ve çevresinde olup bitenlerin akla uygun açıklamaları olmalıdır. Düşünceler ve düşüncelerin yansıması olan nesneler arasındaki çatışma ve değişimi ancak akıl, açıklayabilir.

Diyalektik düşünce, Hegel'e kadar bir konuşma ve tartışma sanatı olarak geldi. Herakleitos'un sürekli değişim fikrini, Hegel de benimsedi. Olumlu ile olumsuzun neden olduğu çatışma, düşüncelerin ve nesnelerin içindeki çelişkilerden meydana gelir. Tomurcuğun çiçeğe, çiçeğin meyveye dönüşümü de değişim ve sentezle açıklanır. Hayat, antitez olarak ölümü nefsinde barındırır. Hiçbir şey yok olmaz, değişerek dönüşerek tarih devam eder. Tarihi yorumlayabilmek için tezi ve antitezi bilmek gerekir, der Hegel. Gerçekler, doğrular sabit değildir. Sürekli değişim olduğundan gerçekler de zamanla değişir. Tanımlar, zıtlıklarıyla yapılır. Zıtlar da dönüşerek, sentezin içinde yaşarlar. Yeni bir varlık oluşur. Efendi-köle, devlet-yurttaş, erkek-dişi, beyaz-siyah, ince-kalın, sert-yumuşak, kuzey-güney, hayat-ölüm, soğuk-sıcak, iyi-kötü, doğru-yanlış, ekşi-tatlı, eksi-artı... gibi farklılıklar, Hegel'de zıtlıklar olarak belirlenir.

Avrupa'da kralların ve papazların insafına terk edilmiş insanlar, güvenlik sorunu yaşıyorlardı. Engizisyon tehdidiyle, korkunun esiri olmuşlardı. Kilise, iktidara hizmet ediyor ve her şeyi bölüşüyorlardı. İncil okunmuyor, yol gösterici gücünü giderek kaybediyordu. Okumayı ve düşünmeyi terk etmiş zihinler durağanlaşmıştı. Bu durumu gören filozoflardan birisi de

Hegel'di. Tartışma ve yeniden düşünebilme boşluğunu doldurabilir niyetiyle diyalektik yöntemi, yönünü kaybetmiş topluma bir ilaç olarak sunuyordu. Tarihi ve toplumu; zıtlıklar teorisi ile yorumlasa bile, bu çelişki ve çatışmayı Avrupa topraklarından uzak tutmak istiyordu. Gücün egemenliğiyle, antitezler zayıflayacak ve sentezin içinde belirsiz hale geleceklerdi. Kabına sığmayan güç, sınır ötesi operasyonlarla potansiyel olumsuzlukları etkisizleştirecekti. Hegel'e göre hiçbir şey mutlak doğru değildir ve kalıcı olamaz. Diyalektik formül içerisinde güce sağlayacağı katkıyla değer kazanır ve değişim sürüp gider...

Gayemiz, geniş çaplı bir Hegel analizi yapmak değildir. Batı kültürünün öncülerini biraz olsun tanımak, teorilerinin nasıl sistemli bir ideolojiye dönüştürüldüğünü görmek ve insanların önüne konulan engelleri göstermektir. İçerisinde, biriki doğru cümleden dolayı bütününe sempati duymanın tuzağına işaret etmektir. Çelişki, çatışma, tez, antitez, sentez, güç, zıtlıklar, diyalektik, devlet gücü gibi kavramlarla ördüğü düşüncelerden inançlı ve ahlâklı insanların nasıl etkilendiğini anlayabilmektir.

Gücü ve sürekli değişimi, söylemlerinin merkezine almış olan filozoflar Herakleitos, Aristoteles, Nietzsche, Darwin, Hegel dünyanın her yerindeki insanları etkilemeye devam etmekteler... **Bunların fikirleri kültürel bir okuma ve tanıma olarak anlaşılabilir. İslam'la yüz yüze gelmiş insanlar; inançlarında neyi eksik görürler ki, bazı felsefi ekollerden medet umarlar?** Güç ve sürekli değişim pratik olarak, nasıl anlaşılmalıdır? Sermaye, silah ve insan gücü neden yoğun bir iştahla arzu edilir?

Sh:287-293

İNSANIN SEÇİMİ

İslam; hem aklın korunması ve temiz tutulması, hem de iyi işlerle birlikte uyumlu bir hayatı önerir. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde iyi, doğru ve adil ortamın kurulmasıyla, güvenilir bir kişilik inşa edilmesi çabalarını ödüllendirir. Bu nedenle Müslümanın bilincine ve onun ilahi mesajla terbiye edilip korunmasına çok önem verilir. Aklın bulanık, davranışların bulaşık olduğu bu çağda Müslüman ismi, iyilik ve güven beklentisi oluşturur. İnsanların bu beklentilerini boşa çıkarmak, ismimiz üzerinden İslam'a eleştiri getirmek ağır bir vebaldir.

Müslüman olmayı seçen insan; bundan sonraki hayatını, bakışını, duygu, düşünce ve ilişkilerini İslam'a göre düzenleyeceğine dair bir sözleşme yapmıştır. İman aracılığıyla insan, Allah'a söz vermiştir. Bu söz; Müslümanları, yeryüzünün görünmeyen, kaybolmuş insanları olmaktan kurtarmıştır. Kısa zaman dilimleri hariç, inziva denilen gözden ırak bir gizlenme istenmemiştir. Hayırlı işlere öncülük etmek, yarışmak ve her olumsuzlukta iyileştirici bir rol üstlenmek, cihadın genel çerçevesidir. Bilinmelidir ki; toplum Kur'an'dan söz eden insanın ahlâkını da gözetler. Yapısında hiçbir çelişki olmayan bir dinin izleyicileri olarak; inanç ve ilişkiler arasında aykırı bir hayat sürdürmeyi Müslümana yakıştırmaz.

Hegel teorisinin Batı siyasal düşüncesine yaptığı en büyük katkı; toplumları, inançları ve yaptıkları arasında çelişik bir duruma uğratarak etkisizleştirmek ve kendisine benzetmektir. Bu işlemi, değişim fikrinin önemi ve gereği üzerinde durarak gerçekleştirmeye çabalar. Çelişkileri derinleştirip kendi içinde çatıştırarak sürdürülebilir bir değişim dinamiği yakalamayı amaçlar.

İslam, kendisini Kur'an'la tanımlar. Kavramları, olayları, şahısları zıt veya antitez olarak adlandırmaz. Kültürlerine ve davranışlarına bakarak isim verir. Çoklu Tanrı inancı veya

Yazılar 454

Allah'a ait sıfatları başka varlıklara vermenin adına şirk, bu yolda olana da müşrik der. Aynı şekilde kâfir, münafık gibi etiketleri de kullanır.

Müslümanca bakış; değişimi, bireyselden başlayıp toplumsala doğru giden tümevarım yöntemiyle açıklar. Önce bilgilenecek kaynağı gösterir, sonra doğru düşünebilmenin yollarım öğretir. Akılda gerçekleşecek değişimi davranışlara yönlendirir. Sahih bir iman ve salih amel doğru ve güzel işler uyumlu değişimin iki ana sütunudur. Kur'an, Müslümanın hayatında ikisini bir arada ister. İslam; küfür veya şirk içinde kalarak hem kendi nefsine ve hem de hak-hukuk dinlemeden diğer insanlara yapılan zulmün terk edilmesini değerlendirir ve över. Şirkten pişmanlık ve tövbe ile ayrılıp, imana yönelmekle oluşan değişim, İslam açısından en yüce değişimdir. İnsan, bir durumdan başka bir konuma tövbeyle geçebilir ya da bulunduğu durumu inatla koruyup değişime direnir. Müslümanları, başka ideoloji ve yaşam biçimleriyle senteze zorlayanlar Müslümanın direncini, çağdışılık veya gericilik olarak anlatır ve suçlarlar. Onlar, kutsal bildikleri kilise-İncil egemenliğine doğrudan saldırdıkları ve filozoflar dünyasına kolaylıkla savruldukları için çağdaşlığı bir üstünlük veya yeni bir tez olarak savundular.

İnsan, Müslüman olmakla hakikati bulmuştur. Hayatında olan olumsuzlukları terk ederek yeni bir yola girmiştir. Çünkü iman, kişiyi değiştirir. Bir Müslüman için İslam, onun değişmezidir. Allah'ın yaratma ve yönetme yasası ile yargılama yasası da değişmez. Allah'ın görevlendirdiği elçilere, onlar aracılığıyla insanlara verilen mesajlara da değişmez bir şekilde inanılır. Onun yasalarında değişiklik görülmemesi,

"O, her an yeni bir iş üzerindedir." (Rahmân, 29) ayetiyle farklı görülse de bu ayet diyalektik teoriye malzeme yapılamaz. "O halde, boş kaldın mı kalk yorul" (yeni bir işe başla) (94/6) ayetini de sürekli değişim düşüncesiyle açıklamak, arızalı bir yorum sayılabilir. İnsan zihninde imana dönüşmüş olan İslam, ona yön veren ve davranışlarını kontrol eden bir yapıdır. İbadet denilen bilinçli iş görme hali, Müslümanı sürekli hayırlı ve faydalı işlerle ilgilendirir. Bebeklikten son nefese kadar giden çizgide elbette, hayatta birçok değişim yaşanılır. Bu değişimlerde, iyi ve kötü bilinerek ve daima iyi olan tercih edilerek yol alınır. Doğru olana çatışarak varmak, felsefi bir yöntemdir ve ulaşılan doğru da, her zaman değişebilecek olandır. Sürekli değişim; toplumsal hayatı zorlaştırır, yeni yasalar ve uygulamalarda sorunlar çıkarır.

Bazı filozoflar; nesneleri, olayları ve düşünceleri gördükleri gibi anlatırlar, bir sonraki aşamayı göremezler. Hegel gibi bazıları da her şeyi birkaç evreyle birlikte açıklarlar. Biri toprağa sadece toprak der. Diğeri toprağın içindeki metallerden ayrışarak çeşitli işlemlerden sonra başka başka bir nesneye dönüşünü anlatır ya da su ve samanla karıştırılarak bir yapı olarak ortaya çıkışını gösterir. Yolun başında durup son istasyonu işaret etmek gibi... Değişimlerin, insana ve toplumlara olabilecek maliyetini analiz ederler. Müslüman olmakla yaşanan dönüşümün kalıcılığını sağlamak için gerekli kuralları da öğretir. Böylece bilinç ve kişilik gelişerek toplum içindeki varlığı, aranılan ve sığınılacak bir kimlik haline gelir. Bu kimlikle hesap gününe hazırlanır. Kur'an; tıpkı nesnelerin başka bir nesneye dönüşümünü izleyen süreci insanda da izler. Kim, neye inanır, ölçüsü ne, nasıl yaşar? Bu sorulardan alacağı yanıtlara göre insanın, son halini belirler. İman ve iyilikle ona verilecek ödül, şirk ve kötülükle alacağı ceza, ona önceden söylenir. Yeryüzünde, ilahi olana sadakat göstermesi istenir. Beşeri olanı tanıyıp anlayabilecek basireti kazanması önerilir. Ancak bugün, geçmişin

putperest şirk kültüründen çok farklıdır. O günlerde şirki tanımak çok kolaydı. Şimdi, yaşam biçimleri üzerinden zihniyet değişimi hedeflenir. Müşrik olmadan da, ilahi olana ilgisiz bir tutum sergilenebilir. İnsana, evrene ve olaylara bakışı, inancından farklı olarak gösterebilir. Bunun için filozoflar eliyle şekil verilmiş ve politikacıların fırınında pişirilmiş ideolojiler, imanın yerini alabilecek bir forma sokulabilir. Tabiî veya sonradan olma farklılıkların varlığını ve özgürlüğünü, çatışmaya yol açmayacak yöntemlerle korumak gerekir. Oysa farklılığı; zıtlık veya çelişki olarak tanımlamak, çatışmanın kapısını aralar. Amaca ulaşmak için her aracı meşru kılmanın bir yolu da, işte bu farklılıkları çatıştıran politikadır. Din, dil, ırk, ideoloji ve çıkar hesaplarıyla Machiavelli ve Hegel birlikteliğini sağlayan Batı, kan ve sömürü çarkını çevirip durmaktadır... Öncesinde ise uzun yıllar sürmüş olan kültürel bozgunculuk, ideolojik propaganda, yeni alışkanlıklar, gelenekselin kırılması, istihbarat çalışmaları ve iyilik görüntülü sivil toplum kuruluşlarının yoğun faaliyetleri söz konusudur. Bu bağlamda, Marksist-Sosyalist söylemleri; sosyal adaleti sağlayacak, emeği değerlendirecek, yönetimi halka verecek ve her türlü emperyalist hareketlere karşı koyacak bir sistem olarak yüzyılın başlarında piyasaya sürdüler. Kendi ülkesindeki değerlere yabancılaşmış bazı aydınlar da (!) kurtuluşu; bazen tekil bir sosyalist savunmada, bazen de var olan kültüre, sisteme sosyalist eklemede buldular.

İslam; bölünmez, ekleme ve eksiltme kabul etmez, içinde çatışma tohumlarını yeşertecek çelişkiler taşımaz olduğu halde, "İslam Sosyalizmi" sevimli bir söyleyişle taraftarlar aradı. İnsanoğlu; adaletsiz bölüşümü, azgın ve şımarık yaşantıyı, israfı, lüksü ve karşısında yoksulluğu gördükçe kurtarıcı zannettiği ideolojilerin ardına düşmüştür. Marksizm, acımasız kapitalizmi ortadan kaldıracak ve içinde insancıl söylemleriyle halkların umudu olacak bir teoriyle dünyanın çeşitli coğrafyalarında izleyicilerine ulaşmıştır. Müslüman olduğunu söyleyenlerin, niye İslâm'ı seçtikleri ve ne yapmaları gerektiği konusunda bilgi sahibi oldukları kabul edilir. Kitabı okudukları, sahih iman ve salih davranışları hiçbir kuşkuya yer bırakmadan kavrayabildikleri beklentisi geçerli görülür. Her inanç, her ideoloji, hatta her meslek sahibinin kendisini ilgilendiren kuralları bildiğine inanılır. Henüz yolun başında ve yeni başlayanlara, acemi veya çırak sıfatı uygun görülür. Otuz-kırk yıl süresince Müslüman olduğunu söylediği halde, bu dinin acemisi veya çırağı kalmak uygun olabilir mi? Buna rağmen; çırak olarak kalmayı yeğleyenler bilmese ve tanımasa bile hayatlarına, bazı ideolojik, kültürel ve geleneksel görüş ve söylenceleri eklemekten kurtulamazlar. Darwin'i ve Hegel'i tanımamış, Marxizm'i ve sosyalizmi ayrıntılı incelememiş olabilirler ve reddederler. Ama kendi inançlarını iyice öğrenmedikleri için, bütün kültürel saldırıların açık hedefi haline gelebilirler. Aradan uzun zaman geçince de dine aitmiş gibi görülmeye başlanır ve ayıklamak zorlaşır. Bu etkilerden dolayıdır ki; Müslüman olduğunu söyleyen çoğunluğun, fikirlere ve olaylara Müslümanca bakmadığı anlaşılır.

Sh:301-305

İNSANIN YALNIZLIĞI

İnsan hayatında değişmez değerler vardır. Bunları korumak insanı ve toplumu güçlü kılar. Değerli olanları değersizleştirmek, inşam zayıf ve yalnız bırakır. Zayıf ve yalnız olan da ne özgürlüğüne ve ne de haklarına sahip çıkabilir.

Değerlere sahip çıkmak ve değersizliği yaşam biçimi yapmış olanları uyarmak adına;

Yazılar 456

"Arsız, densiz, ilkesiz, haddini bilmez, bayağı isen, yanımıza uğrama.

Küstah, mürai, tufeylî, zevzek, müptezel, basmakalıp isen kapımızı çalma.

Palavracı, korkak, kalleş, ahlâksız isen eşiğimizi geçme.

İçtenliksiz, sevgisiz, pespaye, paçoz isen evimize gelme.

Çilehanedir burası, hoşgörü dergâhı değil.

Ahde vefa bilmez, tövbe tutmaz isen sakın gelme."
(Alev Alatlı, Beyaz Türkler Küstüler, s: 455, Everest Yay. İst. 2013)

Yalnızlaşan insan; olabilecek krizleri düşünerek varlıklarını gizleyip korumakta, ihtiyaç duyulduğunda kendisine başvurulmaması için de yakınlarıyla bağlarını koparmaktadır. Kimileri pervasızca bütün varlığını gözler önüne sererek evini, arabasını, tatilini, akşam yemeğini ballandırarak anlatır. Kimileri de hayatlarının görülmesini ve bilinmesini istemedikleri için sofralarına yakınlarını ve yoksulları çağırmazlar. Birkaç gayrimenkulle garantiye (!) aldıkları geleceklerinde; eşinin, kucağında çocuğuyla dilenebileceği olasılığını hiç düşünmezler. Kimileri de;

"Sevdiğiniz şeylerden harcamadıkça asla iyiliğe eremezsiniz." (Âli İmran, 92)

"Göz yummadan alamayacağınız kötü şeyleri sadaka vermeye kalkmayın." (Bakara, 267) diyen Kur'an'a rağmen; içinde zaten fukaranın yediği birkaç gıda maddesi olan ve kendi evine bile götürmeyeceği ucuz ramazan paketleriyle ya da yakası yıpranmış gömleklerle hayır yaptığına inanır. Elbette, zerre kadar iyiliğin karşılığı vardır. Yalnızca küçük hayırların, kalıcı hayırları engellemeleri ve ertelenmesinden endişe edilir.

İşte liberalizm, insanı endişeli, korkak, bencil ve yalnızlaştırır. Yalnızlaşan insan, servetini kaybettiğinde de yalnız olarak bir köşede yitip gidecektir. Onun böyle davranmasına rağmen; toplumda insanlık amacını taşıyanlar varsa, onlar yardımlarını esirgemezler. Sorumsuz, şımarık, gösterişçi, sadece kendisini düşünenlerden elbette yardım ve merhamet beklenmez. Yardıma ihtiyacı olanlara kimse el uzatmazsa; **"yarın aynı durumda olduğumda da kimse bana yardım etmez"** diye düşünmek normal hale gelir ve liberalizmin arzu ettiği bireysellik gerçekleşir. İnsanlara iyilik yönünde hatırlatmalar ve kötülük konusunda uyarılar yapmayı aklın özgürlüğüne müdahale sayan liberalizm, bu konudaki çalışmaları da benimsemez.

Bireyin özgürce düşünüp davranmasını savunduğu için toplumsal grupların çıkarları söz konusu olduğunda da bireye öncelik verir. Bireyin kendisini sınırlayan geleneksel, kültürel veya inancıyla ilgili kurallarla özgürlük arasında kalındığında, seçimini özgürlükten yana kullanır.

Sh:347-348

İNSANIN BOZULAN İNANCI

Batı'da bireysel ve toplumsal gidişin azgın ve taşkın görüntüsünden rahatsız olan bazı ruhbanlar, toplumu ve bireyleri yeniden dine yönlendirme çalışmalarına başladılar.

"Din elden gidiyor" söyleminin en önemli temsilcilerinden birisi, Kardinal Ratzinger'dir. **"Avrupa, Tanrı'yı bir kenara itmemeli**" diyor. Ona göre; laiklik, artık tarafsız olmaktan,

herkese özgürlük alanı açmaktan çıkmış vaziyettedir. Katolik ya da Hıristiyan vizyonuna kamusal alanda yer bırakmıyor."

Ratzinger'in sızlanmasını anlamak güçtür. Belki vicdanının bir kenarındaki İsevî kırıntı onu rahatsız etmektedir.

"Tanrı'nın hakkı Tanrı'ya, Sezar'ın hakkı Sezar'a" söylemi, bir ayet gibi siyasal yapı tarafından kilise eliyle İncil'e yerleştirilmedi mi? Çünkü Batı'da senaryolar uzun vadeli düşünülerek çizilir. Liberalizmin ve laikliğin teorik alt yapısı, kiliseye hapsedilse de İncil'le oluşturuldu. Liberalizme aykırı olsa da inançla ilgili uygulamalar yapısal ve kurumsal anlamda kilisenin egemenliğine verildi. İnanç; politik organlar eliyle yasal ve kurumsal düzenlemelere terk edilirse, toplumda adaleti ve iyiliği yönlendirmesi zorlaşır. Kontrolüne girmiş olduğu siyasal sistemin uygulamalarını eleştiremez. Batı'da işini bitirmiş olan laiklik, başka inançlar üzerinde devlet kontrolü oluşturmaya çalışmaktadır. Liberalizme ve aklın özgürlüğüne önem verenlerin, siyasal gücün vesayetine ses çıkarmamaları büyük bir çelişki değil midir? Hristiyanlıktan kurtulmak için filozofların özgür aklı, siyasal ve ekonomik çıkar sahiplerinin üzerinde uzlaştıkları ortak akla dönüştürüldü. Kilise, bu çarpıtmaya ses etmedi.

İman ve akıl tanımlarında; ayrıştırarak, aklı merkeze alan ve imanı yenilmiş gibi gösteren analizlere de müdahale etmeyince, asıl yenilen Hıristiyanlık ve kilise oldu. Liberalizm; kaşıdı yorumlarla imanın, insan hayatıyla ilişkisini koparmak istedi. Laiklik, alan ayrımı yaparak, imanı bireysel seçimlik alana özgü kıldı ve kamusal alandaki rolünü etkisizleştirdi, siyasal arenada oyunlar bitmez ama esas tehlike, onlarla işbirliği yapan ve aklı doğru kullanmayan düşünürlerden gelir. Politik figürler, düşünürlerden aldıkları veya onlara yaptırdıkları tanımlamaları kullanırlar. Politikacılar, kendi üretimleri olan ve gündelik siyasete malzeme edilmiş adlandırmaların ve içeriksiz kavramların kalıcı olmayacağını bilirler. **Onun için her şeyi siyasallaştırırlar. Hıristiyanlık da belli bir aşamadan sonra Hristiyancılığa ve siyasal Hıristiyanlığa dönüştürüldü.** İnsanları kendi hedefleri doğrultusunda kullanmak ve onların sırtından geçinmek isteyenler, onların iradelerini diledikleri gibi yönlendirirler. Onlara; sadece bilmeleri gereken bilgiyi, her yöne çekilebilecek şekilde verirler. Dili bozarlar, yasaklarlar, kelimelerin içini gerektiğinde tekrar değiştirebilecek biçimde düzenlerler. Kilise; liberallerin ve laiklerin filozoflardan devşirdikleri anlam saptırmalarına, neden gerçeklerle karşı koymadı? Tuzağa mı düştü, yoksa İncil'in rafa kaldırılması için işbirliği mi yaptı? Allah'tan gelen mesajın Hz. İsa'nın diliyle insanlara iletilmesinde, kapalı ve karışık bir durum yoktur. Allah'ın insanlardan ne istediği anlaşılır ve açıktır. **Hz. İsa, Müslümandı ve O'na gelen dini adı İslam'dı.** Kilise ve papalık kurumu, inancı sulandırıp mesajları derleyip değiştirince Hıristiyanlık doğmuş oldu.

Aydınlanma düşüncesi Hıristiyanlığı; söylediği her şeyi akla uygun ve bilimsel bir şekilde delillendirmeye davet etti. Bir yandan liberal oluşumun cazibesi, diğer yandan Hıristiyanlığın çaresizliği, Hıristiyanlığı metafizik dogmalar dünyasına itti.

Hz. İsa'yı ve insanlara ilettiği vahyi etkisiz kılmanın bir yöntemi de, yeryüzünde görünür bir ilah yaratma fikri idi. Görünür olması, aklın kolay kabul edebileceği bir tasarı olarak sunuldu. Göklerde görülmeyen ilah ise ancak dogma ile açıklanabilirdi. Üzerinde düşünmek, varlığım kavramak ve tartışmanın gereği yoktu. Olsa bile ispatlamak mümkün değildi. Buradan harekede din ve onun inancı olan iman, "dogma" olarak etiketlendi. Dinin pabucu dama atılmış, filozoflarca kurgulanmış akıl ve deneylerle ortaya konulabilen bilimsel veriler,

"mutlak doğru" gibi teorilerde ve pratikte yerini almaya başladı. "Dogma"; bir görüşün ve düşüncenin sorgulanamaz, tartışılamaz olması ve mutlak kabul edilmesidir. Bağnazlık veya taassup; herhangi bir delile dayanmadan, akıl ve bilimsel yöntemlerle de ispat edilemeyen, değişime ve gelişime kapalı olan bütün inançları kapsar. Allah, cennet-cehennem, hesap günü, kulluk, iman gibi kavramlar kilisenin otoritesine terk edilmiş dogmalar olarak nitelendirildi. Kilise bu anlamda, tanımlamaları kendisine ait olmak üzere özgür bırakıldı. Yasal, siyasal ve ekonomik hayata müdahale etmesinin de önüne geçildi. Laiklik, böylelikle kurumsal bir yapıya kavuştu ve her iki alanın ideolojisi haline getirildi. Oysa Hz. İsa'ya gelen mesajlarda ve hatta insan eliyle düzenlenmiş İnciller de bile hayatın tümünü ilgilendiren bilgiler yok muydu? Bireysel ahlâka, aileye, ekonomiye, yönetime ve nasıl inanılacağına dair sözlere rağmen kilise, nasıl kısıtlanmış bir role razı oldu? İmanın dogmayla tanımlanması; ahlâkı, adaleti, merhameti, iyiliği ve bütünüyle ibadetleri hayattan dışlamaz mıydı? Dinin dogma olarak nitelendirilmesi; sorgulanamayan bir insanın kutsallaştırılmasına, siyasal sistem açısından diktatörlüğün, krallığın ve faşizmin yolunu açmaz mıydı? Dini, dogma olarak adlandıranlar ve onun kontrolü dışına çıkanlar, yeni dogmaların oluşmasına engel olabilirler miydi?

Yasaların içerisine; **"değiştirilemez, yok edilemez ve değiştirilmesi dahi teklif edilemez"** gibi maddelerin konulması, hayatın gerisine düşmesi halinde bile dokunulmaması aklın bir dogması değil midir? Bir şeyi dogma olarak ilan ederken, karşısına başka dogmalarla çıkılmamalıdır. Mademki dogmalar, değişime ve gelişime kapalıdır, o halde yeni dogmalar oluşturmak niye? Sorulamayan, sorgulanamayan ve eleştirilemeyen bir liderlik ve sistem anlayışı, siyasal bir dogma değil midir? Liberal düşünceyi ve laikliği, insanlığın geldiği son aşama gibi göstermek, değişim ve gelişmenin önünü tıkayan bir dogma değil midir? Bu, dine karşı din değil de nedir? Sorulamayan, sorgulanamayan ve eleştirilmeyen bir tarikat lideri ve onun yolu, dogmatizme zemin hazırlamaz mı?

Elemanlarının eleştirisi ve yeni düzenlemelerine kulak tıkayan bir patron, işini verimli tutabilir mi? Danışmanın, tartışmanın ve araştırmanın hor görüldüğü yapılar ve sistemler, uzun ömürlü olabilirler mi? İnsanı, "gassalin önündeki meyyit" gibi göstermek ve akletmeyenleri sadık müritler haline dönüştürmek, yaratılışa aykırı değil midir? Dogma tanımı, bir projedir ve insanı Tanrı karşısında; özgür, güçlü ve sorumsuz bir konuma yerleştiren felsefik bir kutsamadır. Bu kutsama; orada kalmaz ve sadece yasalarla yapılmış bazı sınırlamaların dışında, her istediğini rahatlıkla gerçekleştirebilen bir çıkar dünyasına sürükler. Yanlış tanımlar veya doğrulara yapılmış uydurma iliştirmeler, kafaları karıştırır. Bütünüyle yanlış olan bir düşünceyi sunmak kolay olmaz. Onu; doğrularla birlikte pazarlamak, en etkili yoldur. Bu nedenle geçmişte, yok etmek istekleri kişilerin balına zehir katarak ikram ederlerdi. **"Uyanık olun, zehri balla sunarlar"** sözü; Mao'ya ait veya önceleri muhtemelen başkaları tarafından söylenmiş olmasına rağmen, Mao da dahil bütün ideologlar kendilerini kutsallaştırdı ve ideolojilerini dogmatik hale getirmediler mi? Onlar da, karşı çıkanları usturuplu yöntemlerle ortadan kaldırmadılar mı? İtiraz edilemeyen ve karşı konulamayan kilise, engizisyonu zalimce kullanmadı mı?

İman, aklın ikna olduğu bilgidir. İlahi olanı, beşeri düşüncelerle karıştırıp dogmatik renge büründüren kilise-filozof ve politika üçlemesi, insanın sağlıklı bir iman tanımlamasına da engel oldu. İman; sorulamayan, üzerinde düşünülemeyen ve sonuçta kabul edilemeyen soyut bir kavram mıdır? Metafizik, göksel, bilgisi olmayan, bilimsel ve laboratuvar teknikleriyle

açıklanamayan, astrolojik tahminlere hapsedilmiş, yıldızlara bakarak üretilmiş bir sözcük müdür? Görülenler üzerinden fikir yürüten insanın, görünmeyen hakkında bilgisi ve inancı olamaz mı? Oysa ilk insandan beri, son elçiye verilmiş mesajlarda; görünmeyene olan inanç, görünür olanların bilgisiyle de sağlamlaştırılmıştır. Vahiyle bildirilmiş ve gözlemlerin etkisiyle imana ulaşılmıştır. Fıtratını bozmuş ve aklını perdelemiş olanlar; yanlış iliklenmiş ilk düğmenin, sonraki düğmeleri de yanlış ilikleyeceğini göremezler. İman, kör bir teslimiyet değildir. Öncelikle akletmek, araştırarak hakikate ulaşmak insani bir değerdir. Bilgi, imana ait bir cevherdir. Onun için atalardan görülmüş olması, taklit ve alışkanlık, değersiz bulunmuştur. Böyle olsa bile; araştırmak, öğrenmek, sormak, tartışmak, kıyaslamak değerli sayılmıştır. **"Babam Müslümandı, onun için ben de Müslümanım"** diyenin alışkanlığını ve taklidini, bilinçli bir tercihe çevirmek ve bilerek inanmak, insanı emniyetli kılar. Bu nedenle imanın akıldan ayrı soyutluğu söz konusu değildir. Bilgi; kaynağından alınmış, akılda işlenmiş ve doğru olduğu konusunda kalpte yerini bulmuşsa; sahibini imana ulaştırır. Bilgi ile iman arasında samimi gayretlere ihtiyaç vardır. Hakikati bulduğunda onu imanla taçlandırmamışsa; Kur'an'ın deyimiyle, "kitap yüklü eşek" olmaktan kurtulamaz ya da kütüphane bekçisi olmaktan ileri gidemez. Dogmatizmin uğraşı da bu değil miydi? Bilginin imanla ilişkisini koparmak... İmansız bilgi, kuru bir bilgidir. Böyle nitelikteki bilgi tehlikelidir. Çıkar amaçlı kullanılır veya yüreklere korku salmanın bin bir türünü icat etmeye yarar. Bilgisiz iman ise kapıları; hurafelere, efsanelere, uydurmalara, delilsizliğe ve kolayca aldatılmaya açık tutar.

Aklın tek şahidi göz değildir. Eğer verileri yalnızca gözden alsaydı, o zaman görünenlerle yetinebilirdi. Sağlam çalışan akıl, görmediği halde de ikna olabilir. Bilimsel gözlemlere, deneylere ve bilimin söz söylemesi için bir beklentiye de girmez.

İman, akıl işidir ve zihni kilitlemekle inanca ulaşılamayacağı bilinmelidir. Doğruları bildiren vahiyle ve hiç yalan söylememiş son elçinin dili; Allah, cennet-cehennem, görmediğimiz varlıklar ve hesap günü hakkında bize, bilgi ve inanç verir. Vahyin dili ile ona iman etmiş peygamberin dili yeterli kanıt olmasına rağmen; yine de gözlemlerimizle, aldın ikna kabiliyetine güç verecek verileri düşüncemize önerir. Müslümanları, "doğruyu araştırarak bulanlar" olarak nitelemesi, bu hakikatin dillendirilmesidir.

"Müslüman olanlar, doğru yolu araştırıp bulanlardır." (Cin, 4) İmanın körü körüne bir saplantı olmadığını ve Müslüman olmanın, araştırılmış incelenmiş bilgiyle gerçekleştirilmesi gereklidir. Bilenlerin, "tahkiki iman" ve "taklidi iman" tartışmalarında; doğruya hakikate ulaşmak için yapılan araştırmalardaki emeği, değerli bulduklarını okuruz.

Yaratılış ve yaşayışın sebep ve sonuçlarının bilinmesi ve iyi insan olunması için, kendisini koruyan ve diğer insanlara güven verecek bir imanla donanmak, Kur'an'ın metodunu kavramakla mümkündür. Kur'an; sorular soran, eleştiren, kıyaslayan bir yöntem kullanır. Hz. İbrahim'in gezegenlerle ilgili sorulan, göğün direksiz duruşu, devenin ve sivrisineğin yaratılışı; insanın oluşum, doğum ve büyüme süreci, mevsimler, yağmurlar, dağlar, denizler, çeşit çeşit bitkiler, rengarenk canlılar... Bir yaratıcının varlığına inanmayı gerektirmez mi?

"Nefsini bilen, Rabbini bilir" sözü, aklını kullanan için işarettir.

Bazı insanlar bir soruyla veya bir cevapla bu imana ulaşırken, bir kısmı da çoklu sorular ve kıyaslamalarla ulaşır. Bazıları da tembel zihinlerini harekete geçirmez, belirsiz bir güç veya tesadüflere teslim olup giderler.

Yazılar 460

İman; soran, analiz eden ve bilgilenerek ulaşılabilen bir sonuçla kıymet kazanır ve dogmatizmin kör kuyularını reddeder. Dogmacılık; kasıtlı ve kurnazca işlenmiş bir ideoloji olarak aslında, imanı kör kuyulara atıp, bir daha insanlığa yol göstermesini önlemek için tezgâha sürülmüştür. Vahyin kuşkusuz dili ve Resullerin yalansız dilini; önce inkâr etmeleri, sonra da dogmayla adlandırmaları sebepsiz değildir. Kendi kuşkularını, başka akıllara felsefi bir teori olarak sunanlar, kavramlarla oynayarak, aklın özgür çalışmasını engellemek isterler ve yönlendirirler. İmanlı bir aklın, liberal kapitalizmin tezgâhını bozacağını bilirler. Dogmatik söylemler bu anlamda, yanlış iliklenmiş bir düğme olarak liberalizmin gömleğine dikilmiştir. Birkaç kişinin kazdığı mezara insanlığı itenler, kurtulmak ve insanlarını, boylarını aşmış, gam kasavetten çıkarmak istiyorlarsa öncelikle, kavramlara doğru anlamlar yüklemelidirler.

Döndüm, iki kişi mezar eşiyor

Gam kasavet gelmiş, boydan aşıyor. (Ruhsati)

"İnanacaksanız, insanların (Müslümanların) inandığı gibi inanın" dense, "O Süfehanın (budala, aptal, akılsız, beyinsiz) inandığı gibi inanır mıyız?" derler. (Bakara, 13-14)

İnsanlar (müminler), gaybe (görünmeyene ve nasıl, ne zaman, nerede sorularına cevap verilemeyen, az bilgi veya hiç bilgi) inanırlar, "sana ve senden öncekilere indirilene" inanırlar, namaz kılar, infak ederler. Bunlardan dolayı karşılaşılacak sonucu da kabullenirler.

"Süfeha" olarak adlandırdıkları kimseleri, yeni felsefi terimle "dogmatikler" diye yaftalarlar. Aklını kullanmayan, ispat edilmesi mümkün olmayana inanıp saplanmakla suçlarlar. Yani değişen hiçbir şey yok... Kavramların adı değişse de, içeriği aynıdır. Ha beyinsiz denilmiş, ha dogma denilmiş. Müslümanlar gibi inanmayanların fesat (bozgunculuk) çıkardıkları söylenince de, "biz ıslah (iyileştirici) edicileriz derler." Fesat çıkardıkları halde, "iyileştiriciyiz" demeleri; zehri, balla sunmak değil midir?

Sh:372-378

Kaynak: Bayram KARAÇOR, İnsana Yön Veren Değerler, Beyan Yayınları, Ocak-2015, İstanbul

EZOTERİZM

Hzl: Cihangir GENER

Ezoterik - Bâtıni Doktrinler

İnsanoğlu, zekâ pırıltılarını ilk göstermeye başladığı günden bu yana nereden geldiğini, ne olduğunu ve nereye gideceğini sürekli düşünmüş, cevabı bulduğunu zannettiği anda, bulduğu bu kutsal cevap için, başka bir kutsal cevaba inananlarla savaşmış, onları öldürmekten çekinmemiştir. Kitleler bu kutsal cevaplara, diğer bir deyişle dinlere, konulan kurallar çerçevesinde bağnazca bağlanırken, kutsal cevabın gerçek anlamını kendilerine saklayan ilk Ezoterik öğretinin yaratıcısı rahipler, sıradan insanların yetersiz bilgileri ile bu cevabı anlayamayacaklarını düşünerek bir sırlar sistemi oluşturmuşlardır.

Ezoterik-Batıni sırların, sadece bu sırları elde etmeye hak kazanan belli bir zümreye verilmesi, bu doktrinin hem zayıf yanını hem de, bugüne kadar ulaşıp günümüz uygarlığının oluşmasında büyük rol oynamış güçlü yanını aynı anda içinde barındırır. Öğretilerin ancak belli bir eğitim ve bireysel gelişiminden sonra sırlarını ortaya koyması, kitlelerden kopuk doktrinler olarak kalmasına neden olmuştur. **Öte yandan, sırların semboller dili bünyesinde son derece iyi saklaması ve sembollere her çağda gelişen uygarlık doğrultusunda farklı anlamlar yüklenebilinmesi, tüm insanlık tarihi boyunca bu sırları saklayarak günümüze kadar ulaştıran kardeşlik örgütlerinin varolmasını mümkün kılmıştır.**

Bu sırlar nelerdir?

Günümüz uygarlığının oluşumunda büyük etkisi olan ve çağımızın laik bir akıl çağı olmasını sağlayan bu doktrinin içeriği nedir?

Ezoterik-Batını doktrinler felsefesi alanda Panteizm olarak ifade edilir. Tek tanrılı dinlerde yaradan-yaradılan ikilemi var-iken Panteizmde bu ikilem yoktur. Varolan herşey tanrıdan sudûr etmiştir ve onunla özdeştir.

Evren ve tanrı birdir. Tanrı yaradan değil, varolandır ve evrenin toplamıdır. Önsuz ve sonsuz olan tanrı, makrokozmos'da da, mikrokozmos'da da bulunur. Tanrısal nurun bir cüzü olan ruh hiçbir zaman, ölmez ve yegane amacı ayrıldığı ana kaynağa, yani tanrıya dönmektir. Bunun da tek yolu, evrensel bir yasa olan evrim, yani tekamüldür.;

Aslolan ruh ve ruhun tekâmülüdür. Madde onun kullanıp attığı, bir üst düzeye geçme aracı ve zaman içerisindeki varoluşunun ifadesidir. Tanrısal fışkırmanın neticesinde başlayan ve ancak ona dönüş ile son bulacak olan yaşamda insan, tanrısal varoluşun bilinen en üst düzeydeki ifadesidir. Ruh-can-beden üçlüsünü barındıran insan, mikrokozmosdur. Mikrokozmos, baba-ana ve oğul veya, öz-cevher ve hayat'ı kapsayan makrokozmos'un, yani tanrının özdeşidir.

Ruhun tekamülünü, yani çıktığı ana kaynağa dönmesini sağlayan evrensel yasa, **yeniden doğuş** yasasıdır. En alt düzeydeki, varoluşun ifadesi olan cansız varlıklardan, en üst düzeydeki Kamil İnsana kadar ruhun ulaşmasını sağlayan yeniden doğuş zinciri ancak ruhun mükemmelliğe ulaşması ve tanrıya, dönmesi ile kırılabilmektedir.

Evren tanrı ile özdeş olduğu ve tanrıdan başka hiçbir varoluş bulunmadığı için, iyilik ve kötülük kavramları da tanrının ifadeleridir. Ancak, aslolan sevgidir, iyiliktir. Tanrısal fışkırmanın bilmen en üst düzey ifadesi olan insan, iyi ve kötünün savaştığı alandır. Asıl olan

iyilik olduğu, evrenin tümü sevgi üzerine kurulu bulunduğu için, ancak iyi bir insanın ruhu, kâmil insana dönüşebilir ve tanrı ile bütünleşebilir. Yaşamı boyunca iyi olmayanlar bulundukları düzeyde yeniden doğarlar. Kötü davranan insan ise, yeniden doğuş yasası uyarınca tekâmülün insandan bir önceki aşaması olan hayvansal varlığa, geri döner. Ne tür bir hayvan olarak doğacağı, bir önceki yaşamındaki tavırlarına bağlıdır.

Tekâmül yasası nedir ve nasıl işler?

Tanrısal fışkırmanın, veya bilimsel deyimi ile büyük patlamanın (Big Bang) neticesinde, cansızlar âlemi meydana gelmiştir. Evrenin fiziki kuralları içerisinde zaman içinde güneş sistemleri oluşmuş ve en azından bir gezegende, bizim dünyamızda, yaşamın ortaya çıkması için gerekli koşullar bir araya gelmiştir. Bu başka sistemlerde, başka yaşam tarzlarının olmadığı anlamına gelmez. Zaten, tanrısal püskürmenin yegâne hedefinin sadece insanoğlunu meydana getirmek olduğunu iddia etmek, sadece insana has bencilliğin bir göstergesi olur. Bilim adamları da bugün, milyonlarca başka gezegende daha, başka canlıların bulunabileceklerini en azından teorik olarak kabul etmektedirler. **Ancak bugünkü teknolojimiz bu teoriyi doğrulamaya henüz yeterli değildir. Bu nedenle, ruhun tanrısal nura ulaşmasındaki son durağı kâmil insan mıdır, yoksa başka bir yerde daha üstün nitelikli ve tanrıya daha yakın başka varlıklar bulunmakta mıdır, bilemiyoruz.** Zaten, böyle varlıklar var ise, kamil insanın bunlardan biri halinde yeniden doğması doğaldır. Artık bundan sonrası da, o varlığı ilgilendiren bir meseledir. Bu nedenle kitabımız, kâmil insana kadarki tekamül ile sınırlı kalmak zorundadır.

Yapılan bilimsel araştırmalar, cansız varlıklar olarak kabul edilen kimyasal elemanların, uygun ortam bulduklarında hayatın yapı taşları olan "rna ve "dna" moleküllerine dönüştüklerini göstermiştir. Bu moleküller tek hücreli ilk canlıları, bu canlılar da zaman içerisinde, daha karmaşık yapılı diğer canlıları meydana getirmiştir. İlk kez Darwin ile bilimsel bir izaha kavuşan bu tekamül yasasının son aşamaları, memeli hayvanlar, maymun türleri ve son olarak da insandır.'

Peki, tanrının bu tekâmül yasasını harekete geçirmekteki amacı nedir?

Bu soruya tek tanrılı dinler Ezoterik doktrinler farklı cevaplar vermektedir. Tek tanrılı dinler, her şeyi bilen ve tek yaratıcı olan tanrının, kendisine tapınılması ihtiyacı içinde olduğu için evreni yarattığını iddia etmektedirler. Ancak, hiçbir şeye muhtaç olmayan tanrının niçin tapınılma ihtiyacı duyduğuna ve böyle bir ihtiyaç içinde olsa daha niçin sadece kendisine tapacak kulları değil de tüm evreni yaratmış olduğuna mantıklı bir cevap getirememektedirler. "

Ezoterik doktrinler ise, tanrının tek amacının kendisini daha iyi tanımak olduğunu öne sürmektedir. Tanrı, kendi bünyesinde ki sonsuz varlıkların varoluş ve yaşayış deneyimleri ile kendi niteliklerinin bilincine daha çok varmakta ve daha yüksek bir bilince ulaşmaktadır!' Tanrının kendini tanıma sureci içindeki birincil kaynağı engin tecrübesi ve düşünce kapasitesi ile, insanın en üst düzeydeki temsilcisi olan kâmil insandır.: **Bu aşamada şunu da belirtmekte fayda vardır; Tanrısal bir sudûr olan insan, dolayısıyla tanrının bir ifadesidir. Bu nedenle, insan tanrıdır, ya da.. "ben tanrıyım" demek doğrudur Ancak, tanrı insan değildir,**

Tanrı, tüm varlıkların, evrenin tümü olduğu için, insan tanrıdır demek ne denli doğru ise, tanrı insandır demek de o denli yanlıştır.

Ezoterik doktrinlere göre, tanrısal bilincin artmasının en öncelikli aracı kâmil insan olduğu için, yegane hedef kamil insanlar yetiştirmek olmalıdır. Kamil insanları yetiştirmek ise, ancak üst düzeyde bir öğretiyi algılayabilecek, seçilmiş insanların eğitilmesi ile mümkündür. İşte bu kâmil insanları yetiştirmek için binlerce yıldan bu yana çeşitli örgütler kurulmuş ve bir sırlar sistemi oluşturulmuştur.

Bu öğretinin kullandığı dil **"semboller dili"** olagelmiş ve bu sembollerin, simgesel anlatımlarından imkanlarından yararlanılarak hemen her kavimde, her millette, binlerce sene korunarak, uygarlıktan uygarlığa aktarılması mümkün olmuştur.

Sembollerin dili ile öğretisini inisiyelerine kuşaktan kuşağa aktaran, hakkında bilgi bulabildiğimiz ilk Kardeşlik örgütü **"Naacal kardeşliği"** dir. Bu örgüt, insanlığın ilk bilinen büyük uygarlığının beşiği olan ve günümüzden 12.000 yıl önce sulara gömülen pasifikteki (Mu) kıtasında kurulmuş bulunan yönetici rahipler örgütüdür. (1)

Kaynakça

1- Churchvvard James, The Children of MU (MU'nun Çocukları). Londra 1931.

Sh:11-14

HZ. MUSA ALEYHİSSELÂM VE YAHUDİ EZOTERİZMİ

Mısır'da büyük bir gizlilik perdesi altında saklanan tek tanrı öğretisi hiçbir zaman kitlelere mal olmamış ve sadece inisiye edilmiş rahiplerin tekelinde kalmıştır. [**İnisiyasyon** (**Süluk**) kimi ansiklopedilerde bireyin spiritüel gelişimi için, 'spiritüel tesir'i alıp aktarabilen bir üstadın sert ve sürekli kontrolü altında, bir düzen ve disiplin içinde, sınavlara dayalı tarzda, metodlu olarak eğitimi şeklinde tanımlanmaktadır. İnisiyasyon sözcüğünün kökeni, Latincede "bir yere girme, iştirak etme, kabul edilme, başlama" anlamındaki "initium" sözcüğüdür. Osmanlı tarikat geleneğinde bulunan "süluk" kelimesi de, "iplik, sıra, dizi, yol, meslek, tutulan yol" anlamlarındaki Arapça "silk" sözcüğünden gelmektedir. Bir inisiyasyonda üstad (inisiyatör, mürşid) tektir, öğrenci (inisiye adayı, mürit) ancak inisiyasyonu tamamladığı zaman inisiye olur. İnisiyasyonu tamamlamamış olanlara inisiye denmez.]

Bu durum, biraz öğretinin yapısından kaynaklanmışsa da, biraz da tarihi gelişmeler gizliliği zorunlu hale getirmiştir.

Milattan 4 bin yıl kadar önce, dünyanın hemen her yerinde dinlerde büyük bir yozlaşma olduğu ve birçok bölgede çok tanrılı dinlerin ortaya çıktığı, eski sembollerin her birinin putlaştırıldığı görülmektedir. Bu yozlaşmadan, kadim Uygur İmparatorluğunun önde gelen eğitim merkezlerinden Babil gibi, Mısır da kurtulamamıştır.

Babil'de gerileme doğaldı. Çünkü ana kaynak Mu'nun ışığı uzun zaman önce yok olmuştu ve rahipler, kitleler üzerindeki güçlerini daha da artırmak için dini yozlaşmaya çanak tutmuşlardı. Ancak durum Mısır'da daha farklıydı. Mısır'daki okul Mu'ya değil, Atlantis'e dayalıydı ve öğretiyi bu ülkeye, Naacallere kıyasla çok daha yeni olan Osiris'in bir müridi, Hermes getirmişti. Peki ama ne oldu? Hermes rahipleri ile tek tanrılı din öğretisinin hâkim olduğu Mısır'da bu ekol niçin geriledi? Bunun cevabını Mı ve Atlantis arasındaki savaşta aramak gerekiyor.

Tufandan uzun zaman önce Atlantis'liler Nil deltasında bir koloni kurunca, Mu'lular da bunu dengelemek ve stratejik önemi olan bu ülkenin tamamen Atlantis eline geçmesini engellemek için Güney Mısır'da bir başka koloni kurdular.

Tufan öncesinde bu iki koloni arasında savaş, taraflardan herhangi birinin üstünlüğü

olmaksızın devam etti. Ana kıtaların batmasına rağmen bu koloniler arasındaki savaş, bölgenin tufandan fazlaca etkilenmemesinden olacak, Firavun Menes (M.O. 5.000) dönemine kadar devam etti. Savaş, dini yozlaşmanın daha yoğun yaşandığı güneydeki krallığın galibiyeti ile sona erdi (1). Tanrı Ptah'a ve yanısıra pekçok ikincil tanrıya inanan Güney Mısır dini, tüm ülkenin resmi dini olarak kabul edildi. Hermes rahipleri yeraltına çekildiler ve öğretilerini de gizli olarak sürdürme kararı aldılar.

Herşeye rağmen Kuzey Mısır halkı, tanrı Osiris, İsis ve Horus üçlemesi ile Hermes'i unutmadı. Zaman içerisinde bunların her biri ayrı birer tanrı ya da tanrıça olarak Mısır tanrıları panteonundaki yerlerini aldılar. Yenilgiye kadar Kuzey Mısır'da yönetici firavunlara, Osiris'in oğlu Horus ünvanı sadece bir sembol olarak verilirken, bu dönemden sonra tüm Mısır firavunları kendilerinde bir ilahi güç görmeye, birer tanrı olduklarına inanmaya başladılar.

Bu düzene sadece bir tek firavun, gizli Osiris dini rahiplerince inisiye edilmiş olması kuvvetle muhtemel olan 4. Amenofis (M.Ö. 1353 – 1335) karşı çıktı. Amenofis, çok tanrılı dini kaldırmaya ve **"Aton Dini"** (2) adını verdiği tek tanrılı bir din oluşturmaya çalıştı. Ancak gücü, çok tanrılı dinin rahipler kastını yok etmeye yetmedi ve bu yobaz rahipler, içine cinler girdiği iddiasıyla firavunu beyninden ameliyat ettiler. Beyinciği çıkarılan Amenofis kısa süre sonra öldü. Firavunluğu döneminde nispeten ortaya çıkan Osiris rahiplerinin büyük bölümü de, çok tanrıcılar tarafından öldürüldü. Mısır'ın Babil ve Pers istilalarına uğraması da Osiris dinine ayrıca darbe vurdu ve kardeşlik örgütü faaliyetlerini büyük bir gizlilik altında yürütmek durumunda kaldı.

İşte Hz. Musa aleyhisselâm da, bu üç kat sır perdesinin altına saklanmış olan tek tanrıya inanan kardeşlik örgütünün inisiye bir üyesiydi (3). Hz. Musa aleyhisselâmın eski tek tanrılı inancı ihya etmesi ve meydana çıkardığı Musevi dininden, önce Hristiyanlık sonra da İslamiyet'in doğması ile dünya, anlatımları biraz daha karışık ve amaçları daha farklı da olsa, yeniden tek tanrılı dinlerin büyük çoğunlukça benimsendiği bir yer haline geldi.

Hz. Musa aleyhisselâmın ortaya koyduğu öğretinin en büyük özelliği, tanrı fikrini semboller vasıtasıyla değil, kitlelere doğrudan anlatmaya çalışmasıydı. Sombollerin cahil insanlar veya çıkara rahipler tarafından gerçek anlamlarından saptırıldığını ve putlaştırıldıklarını gören Hz. Musa aleyhisselâm, farklı bir yaklaşımı denemek istedi. **Soyut tanrı kavramına kitleleri inandırmak için Hz. Musa aleyhisselâm, insanların bu tanrıdan korkmalarını sağlamak zorundaydı.** Tek yaratıcıya inanan ve ibadet edenlerin ödüllendirileceğini, inanmayanların ve kötülük edenlerin ise cezalandırılacaklarını söyleyen Hz. Musa aleyhisselâm, tanrı eliyle cezalandırma yöntemini kendisi uyguladı. **Alıştıkları gibi bir sembol vasıtasıyla tanrıya tapımma geri dönmeye çalışan İbranileri Hz. Musa aleyhisselâm ve yandaşları tamamen kılıçtan geçirmekten çekinmediler.**

Hz. Musa aleyhisselâmın kimliğine ve öğretisinin Ezoterik yönüne göz atmadan önce, onun dinini kabul eden kavimin, İbranilerin nereden geldiklerini ve Hz. Musa aleyhisselâm ile yollarının nasıl kesiştiğini görmemiz gerekiyor (4).

İbraniler, Mezopotamya'da ve özellikle de Harran ovasında yaşayan bir kavimdi.

Göçebe krallıklar şeklinde örgütlenen ve Asur devletine bağımlı olan İbraniler, Saabi dinine bağlıydılar. Tek tanrılı inancın yozlaşmış bir biçimi olan bu din, kadim Babil okulu öğretisinin halk arasında yayılmış şeklinden başka bir- şey değildi.

İbranilerin bir bölümü, ülkelerinde yaşanan kuraklık ve diğer kavimlerin topraklarını istila etmeleri nedeniyle göç etmek zorunda kaldılar ve kralları İbrahim komutasında Mısır'a kadar gittiler. **İbrahim'in, yeni vatanının yöneticilerine hoş görünmek amacıyla oğullarına, tanrıça İsis'e ithafen "İshak" ve "İsmail" adları verdiği öne sürülmekte.**

Ayrıca, bir diğer İbrani büyüğü olan Yakub'un, üzerinde tanrı ile konuştuğunu iddia ettiği merdivenin, Babil'in ünlü kulesine ve "Ziggurat" adı verilen mabetlerine atıftan başka birşey olmadığı, bunun da İbranilerin, Asur kökenli olduklarının bir ispatı olduğu iddia edilmekte.

Bu bilgilere kısaca göz attıktan sonra, Saabi inancına ilerde değinmek üzere, Hz. Musa aleyhisselâma geri dönelim.

Tevrat'ın, bir Yahudi kadının oğlu olduğunu iddia ettiği, aslında Firavun 2. Ramses'in öz yeğeni olan Hz. Musa aleyhisselâm (5), Ezoterik öğretiyi ve tek tanrı inancını Osiris rahiplerinden almış bir üstaddı. Tek tanrı inancının geniş kitlelere benimsetilmesi yanlısı olan Hz. Musa aleyhisselâm, bunu denemiş olan 4. Amenofis'in başına gelenleri biliyordu. Çok tanrılı yaşama alışmış olan Mısır halkına ve çok tanrılı din sayesinde yaşamlarını sürdüren rahipler sınıfına fikirlerini kabul ettiremeyeceğinin bilincinde olan Hz. Musa aleyhisselâm, bu düşüncelerini yaşama geçirmek için en uygun halkın, o sıralar Mısır'da tuğlacılık ve taşçılık işleriyle uğraşan İbraniler olduğunu gördü. İbraniler, Mısır'a geldikten sonra, çeşitli mabet ve diğer yapıların inşasında çalıştırılmışlar ve zamanla taşçı ustâlarını barındıran Mısırlı loncalarda çoğunluğu ele geçirmişlerdi. Lonca sistemini İbraniler, göç ettikleri ülkelere de götürdüler ve ortadoğuda bu sistemin yayılmasında etken oldular.

Son derece iyi yetişmiş olması ve Osiris rahiplerince kabul edilecek nitelikte bir kişiliğe sahip bulunması Hz. Musa aleyhisselâmın güçlü bir aristokrat soydan geldiğinin göstergesidir. Osiris rahiplerinin, firavunun yeğeni olan Hz. Musa aleyhisselâm'yı inisiye ederek yönetim çevresinde güçlenmeye çalıştıkları tahmin edilmektedir. Nitekim Hz. Musa aleyhisselâm, firavuna yakınlığı sebebiyle, kısa sayılabilecek bir sürede, oldukça önemli bir görev olan, Osiris Mabedi Kutsal Yazı Katipliği' ne getirilmiştir (6).

Hz. Musa aleyhisselâma verilen bu görev onun ancak Başrahiplerin elde edebileceği sırlara ulaşmasını sağlamıştır. Bu görevini yürütürken, bir yandan da İbraniler ile diyalogunu güçlendiren Hz. Musa aleyhisselâmın bu kavimle olan yakınlığı firavunu korkutmuştur. Hz. Musa aleyhisselâmın kendisine İbranilerden bir ordu kuracağı ve tahtta hak iddia edeceği kuşkusuna kapılan 2. Ramses, Hz. Musa aleyhisselâm İbraniler'le birlikte Sina'ya çekilmek üzere harekete geçtiği zaman arkalarından askerlerini bu sebeple göndermiştir. **Halbuki, Hz. Musa aleyhisselâm ve yandaşlarım Mısır'dan kaçmaya zorlayan sebep, Hz. Musa aleyhisselâmın tahta göz dikmesi değil, bambaşka bir olaydı.**

İbranileri hemen her ortamda Mısırlılara karşı elinden geldiğince koruyan Hz. Musa aleyhisselâm, bir gün, bir İbrani'nin Mısır'lı bir görevli tarafından dövüldüğünü görünce olaya müdahale etmiş ve itiş— kakış sırasında Hz. Musa aleyhisselâm, Mısır'lı görevliyi öldürmüştü (7). **Osiris yasaları çok açıktı. Bir insan öldüren kişi, kim olursa olsun mabetten kovulur ve yargılanırdı.**

Mısır'da kendisine bir gelecek kalmadığını gören Hz. Musa aleyhisselâm, yandaşı İbranilere birlikte Sina'ya çekildi. Hz. Musa aleyhisselâm burada, Saabi "Elohim" inancı ile Osiris dinini birleştirerek, "On Emir" ismi altında kendi öğretisinin temellerini attı. **Ancak, on temel başlık**

altında yazılan bu eserde Hz. Musa aleyhisselâmın kullandığı dil, Osiris mabedinde öğrendiği sembolleri içeren Hiyoroglif dildi.

Hz. Musa aleyhisselâmın kullandığı bu dili İbraniler'in çok büyük bir bölümü bilmemektedir. Musevi dininin handikapı da burada başlar. Çünkü, anlatımda ve yazımda muazzam bir kısalık ve kolaylık getiren bu dilin gerçek anlamını sadece inisiye edilmiş özel yol mensupları bilebilir ve Hz. Musa aleyhisselâmın yandaşları arasındaki bu kişilerin sayıları son derece azdır. Bu anlatım tarzı, sıradan insanlar için hiçbir ifade taşımamaktadır. **Örneğin, Musevilerin tanrıya verdikleri ad olan "Yehova", köken olarak "Y", "H" ve "V" harflerinden meydana gelmektedir ve Ezoterik doktrindeki, tanrının eril ifadesi olan "Yod" ile dişil ifadesi olan "Eve"in yani Osiris ile İsis'in birleşimidir** (8). Bu durum, ileriki yüzyıllarda Museviliğin biçim değiştirmesine ve dinin içine birçok efsanenin karışmasına yol açmıştır.

Hz. Musa aleyhisselâm, aldığı eğitim nedeniyle başka türlü yazamazdı. Bu dili de, sadece inisiye edilmişler anlayabilirdi. **Nitekim, Hz. Musa aleyhisselâma inananlar arasında çok küçük bir azınlık olan inisiye edilmişler, diğerlerinden farklı bir yol izlediler ve Tevrat'ın Ezoterik yorumu "Kabbala" üzerinde çalışarak, diğer Yahudi gruplarından ayrıldılar.**

Öte yandan, Kral Süleyman döneminde Fenike diline tercüme edilen Tekvin, ilk anlatımından büyük ölçüde saptı. Yahudilerin Babil tutsaklığı sırasında Arami dilinde yeniden derlenen Tevrat'da orijinale biraz daha yaklaşıldıysa da, yer yer anlaşılmayan bölümlerin yerine, farklı inançlardan gelen kimi efsaneler yerleştirildi. Tevrat'ın yeniden derlenmesi zarureti, Yahudi rahiplerinin Babil tutsaklığı sırasında "Caldi" adı verilen Babil Ezoterik okulunda inisiye edilmeleri ve bu inisiasyon sayesinde rahiplerin, Hz. Musa aleyhisselâmın gerçek öğretisi hakkında daha gerçekçi görüşlere sahip olmaları neticesinde ortaya çıkmıştı.

Ancak Hz. Musa aleyhisselâmın kullandığı dil Mısır Hiyoroglif diliydi ve İbraniler tarafından hiç bilinmiyordu.

Hz. Musa aleyhisselâm'dan 800 yıl sonra Tevrat'ı yeniden yazan kaideli rahiplerin başı Ezra, varoluşu dahi yanlış algılamış ve tanrının, kendisinden sudûr edilen değil, tüm âlemin yaratıcısı olduğu tezini savunmuş ve Tevrat'a da böylece geçirmiştir. Bunun neticesinde birlik ortadan kalkmış ve yaradan ve yaratılanın olduğu bir ikili sistem üzerine din oturtulmuştur. O güne kadar tanrının birliğini savunan tek tanrılı inanç temellerinden değişmiş ve amaç insanların tanrıya ulaşması çabasından, birer kul olan yaradılmışların ödül olarak cennete gitmelerine dönüşmüştür. **Benzeri bir yanlış yorumlama da tanrının cinsiyeti konusunda ortaya çıkmış, o güne kadar hem eril, hem de dişil yanlarının varlığı kabul edilen tanrıya Ezra tamamen eril bir görüntü vermeyi uygun bulmuştur.** Bunun neticesinde, hem Yahudilikte hem de onun etkisindeki İslamiyette kadın daima ikinci plana itilmiştir. **Ezra'nın Tevratı'ndaki, diğer birçok efsane gibi kitaba sonradan eklenmiş olan Adem ile Havva efsanesinde Havva'nın, Adem'in kaburga kemiğinden yaratılması, kadının doğrudan tanrıdan değil, tanrı tarafından topraktan yaratılmış erkekten geldiği düşüncesini doğurmuş ve kadınların toplum içinde tamimiyle ikinci sınıf yaratığa dönüşmeleri ve erkek tahakkümmüne girmeleri sağlanmıştır.**

Efsanelerin ve batıl inançların gerçek bilginin eksikliği yüzünden tek tanrılı dinlerin bünyelerine girmesi, bu öğretilerin doğmalaşmalarına, giderek son derece tutuculaşmalarına ve tamamiyle akılcılıktan uzaklaşmalarına yol açmıştır.

Tek tanrılı dinin gerçek anlamını bilen ve Ezoterik öğretiyi savunanlar ile daha sonra ortaya çıkan yaratancı dinlerin ortodoks inanırları arasındaki amansız çatışma da bu tarihten sonra başlamıştır. **Bu çatışma, Yahudilerin Kabbalacıları, Katolik kilisesinin Ezoterik inançlı Şövalyeleri, Sünni Müslümanların da Mutasavvıfları sapkın olarak nitelendirmelerine yol açmıştır.** Bu yöndeki tavır da, papalığın Templierleri yok etmesine, Masonluğu afarozuna, Sünni Müslümanların "Enel Hak" diyen Hallaç El Mansur'un derisini yüzmelerine, İsmaililer ve Babailer gibi Batıni görüşü savunanları daima ezmeye çalışmalarına neden olmuştur. Ancak bu konular, daha sonraki bölümlerin anlatıları olacağı için şimdi Yahudileri incelemeye devam edelim.

Hz. Musa aleyhisselâmdan sonra Yahudiler ancak Hz. Davud döneminde güçlü bir krallık kurabildiler. Mitolojide Hz. Davud'un dev Goliat'ı yenmesi şeklinde ifade edilen olay, Hz. Davud'un idaresindeki Yahudi kavminin, kendisinden sayıca çok daha fazla olan diğer kavimleri yenmesine ve vaadedilen topraklarda krallığım oluşturmasına bir atıfdır. Hz. Davud, krallığı ile birlikte, kendilerini bir arada tutan en önemli şey olan tek tanrılı din inancını da pekiştirmek istemiş ve başkenti Kudüs'de bu tek tanrı için çok görkemli bir mabed yapılmasını emretmişti (9).

Bu mabedi yaparken Yahudiler, Mısır'daki 400 yıllık yaşamları sırasında öğrenmiş oldukları taşçılık ve. duvarcılık sanatını konuşturdular. Bu denli büyük bir mabedin yapımı için zorunlu olan örgütlenmeyi de Mısır meslek loncalarını kopya ederek sağladılar. Mabedin yapımı için hazırlıklar hızla sürerken Hz. Davud öldü ve yerine oğlu Süleyman geçti. Kadın ve içkiye düşkünlüğüyle tanınan Hz. Süleyman (10), mabedin yapımıyla çok ilgili değildi. O nedenle de çevresinde inşaatın başına geçirilebilecek yetenekli bir insan aradı. Aradığı insanı da Sur kentinde buldu: "Hiram"...

Hiram'ın bir inisiye ya da tek tanrılı inancın bir müridi olduğu sanılmıyor. Ancak Hiram, son derece yetenekli bir örgütleyici ve bronz işçiliği konusunda bir deha idi. Mabedin yapımında binlerce kişi çalışıyordu. Çeşitli meslek dallarının loncaları, çıraklar, kalfalar ve ustalar şeklinde üç dereceli olarak örgütlenmişlerdi ve sorumluluk da ustalar arasında pay edilmişti. Her görevli derecesine göre ücret alıyordu. Binlerce insanın hangisinin hangi derecede olduğunun ezberlenmesi imkansızdı.

Yürürlükte olan lonca sistemine göre çıraklar ancak belli bir süre eğitildikten sonra kalfa olabiliyorlar ve sadece çok yeteneklileri ustalığa terfi edebiliyordu. **Hiram, bu sistemi biraz daha geliştirdi ve ücret dağıtımında kolaylık olması için, aynı mesleki sırları gibi, her derece salikinin hayatı pahasına saklayacağı birer parola verdi.** Bu sistem işlerin hızlanmasını sağladıysa da, Hiram'ın sonunu da hazırladı. Daha önce kendilerini usta gibi gösterip haksız yere yüksek ücret alanların bu yolu kapanmıştı. Haksız kazanca alışmışlardan bir grup kalfa Hiram'dan ustalık parolasını zorla almaya karar verdiler. **Ancak bunların çoğu korkup eylemden vazgeçti. İçlerinden sadece üçü Hiram'ı mabette sıkıştırıp parolayı zorla almaya çalıştılar. Hiram parolayı vermeyi reddedince de onu öldürdüler.**

İşler bir süre için aksadıysa da, Süleyman ölen Hiram'ın yerine başkasını buldu ve mabet bitirildi. Mabetin yapısı, burasının Mısır'daki tek tanrı mabetlerinin daha basit de olsa, bir benzeri olduğunu ortaya koymaktadır (11). Kapının girişinde iki sütun bulunması, içeride üçgen içinde göz, güneş, ay sembollerinin varlığı, yerin siyah ve beyaz taşlarla kaplanması, sunak ya da mikap taşının bulunması bu mabedin, Mısır'dakiler örnek alınarak yapıldığını

göstermektedir.

Dinle ve mabetle pek ilgisi olmayan Kral Süleyman, bir süre sonra tek bir tanrıya mı, yoksa birçok tanrıya mı inandığını dahi unuttu ve sefahat içinde yaşamını sürdürdü. Yahudi devleti de giderek zayıfladı ve Süleyman'ın ölümünden bir süre sonra, M.Ö. 587'de Babil kralı Nabukadnezar tarafından yıkıldı. Ülkede yaşayanların önemlice bir bölümü işgalciler tarafından köle olarak kullanılmak üzere Babil'e götürüldü. Tapınak işgalciler tarafından yıkıldı (12).

Yahudiler Babil'de 50 yıl yaşadılar. Babil'de Sümerlerden kalma Ezoterik inanışlar yozlaşmış biçimde süregeliyordu. Tek tanrılı din yerini çok tanrılı inanışa bırakmış, eski sembolik öğretilerin hepsi birer efsane haline gelmişti. Babil okulu, çok tanrılı dine, inisiasyon yöntemi ile "Caldi" rahibi yetiştiriyordu. Yahudi toplumuyla birlikte Babil'e getirilen Museviler inisiasyonun yabancısı değildiler. Lonca sistemleri tamamıyle inisiasyona dayalıydı. Bu nedenle ne Babil yöneticileri ne de Yahudilerin kendileri bu okula devam etmekte mahzur görmediler. Böylece Yahudi din adamları, ne denli yozlaşmış olursa olsun, Ezoterizmi ve Hz. Musa aleyhisselâmın Ezoterik öğretisinde ne demek istediğini daha iyi anladılar. Ancak Tevrat'a getirdikleri yeni yorumda pekçok efsanenin öğretiye karışmasına da neden oldular.

Yahudilerin Babil tutsaklığı, Pers kralı Kyros'un Babil'i işgali (M.Ö. 530) ile son buldu. Kyros Yahudilere, ülkelerine geri dönerek mabetlerini yeniden yapmaları için izin verdi. Bazı kaynaklar, Pers kralının, o dönemde oldukça yaygın okluğu anlaşılan inisiasyon yöntemlerini, Ezoterizmin Zerdüşt dinindeki yorumunu bildiğini ve bu nedenle mabetlerini yapmak için Yahudilere izin verdiğini belirtmektedirler.

Kudüs'e dönen Yahudiler, eskisi kadar görkemli olmasa da, Kyros'un sağladığı maddi katkı ile yeni bir mabetin yapımına başladılar. Mabed yapılırken Yahudi rahipleri, tüm kutsal metinlerin ve Hz. Musa aleyhisselâmın on emrinin yazılı hale getirilmesi gerektiğine, aksi takdirde yeni bir kölelik halinde tüm dinin yok olup gideceğine karar verdiler. Böylece Ezra ve arkadaşları, daha önce değindiğimiz Tevrat'ın yazımı işlemine başladılar. Kutsal kitaba Babil'de öğrenilen bir sürü efsanenin sokuşturulmasına çok küçük bir grup karşı çıktı ancak seslerini yeterince duyuramadılar. Bu grup Hz. Musa aleyhisselâmın eserini, Mısır hiyeroglif diliyle üç kat sır perdesi altında yazdığım ve öğretinin sırlarını da kendi seçtiği ve inisiye ettiği 70 kişilik bir gruba verdiğini açıkladı. "Kabbalacılar" denilen bu küçük grup ve onların inanırları bir şiire sonra Yahudi toplumundan tamamen tecrit edildiler ve sapkın olarak nitelendirildiler. Peki bu Kabbalacılar kimlerdi ve Hz. Musa aleyhisselâmın gerçek öğretisi neydi? (13).

Osiris Mabedinde inisiye edilmiş olan Hz. Musa aleyhisselâm, yeni dini de Osiris dini üzerine inşa etmiş, Saabi inançlarından da bir ölçüde faydalanmıştı. Ancak Osiris dininin gerçek sırları sadece inisiye edilen ve belli bir eğitimden geçen kişilerin anlayabileceği nitelikte olduğu için Hz. Musa aleyhisselâm da öğretisini müridlerine anlatabilmek maksadıyla nispeten basitleştirmiş, basitleştiremediğini de semboller kullanarak anlatmaya çalışmıştı. İşte Ezra'nın anlayamadığı ve değiştirerek Hz. Musa aleyhisselâm dininin bambaşka bir hüviyete dönüşmesine neden olduğu semboller bunlardı. Hz. Musa aleyhisselâm, öğretisinin yozlaşmaması ve sembollerin gerçek anlamlarının yok olup gitmemesi için eski bir yöntemi kullandı. **Müridleri arasından en uygun gördüğü 70 kişiyi seçti ve onları inisiye etti, zaman içerisinde eğitimlerini tamamladı ve sırların gerçek manalarını öğretti. Onlara, İbrani dilinde**

"kabul edilmişler" anlamında Kabbalacılar ismini verdi.

Kabbala öğretisini benimseyen ve zorunlu göçler sırasında Yahuda çölünde kalan grupa Esseniler adı verilir. Ancak bu konu ilerde inceleneceği için Kabbala öğretisine geri dönelim.

Oldukça uzun bir süre Hz. Musa aleyhisselâmın gerçek öğretisini inisiasyon yöntemi ile takipçileri arasında yayan Kabbalacılar, yaşadıkları yerlerin İsmaililer tarafından işgal edilmesinden sonra, daha özgür davranabileceklerini gördüler. Ezoterik içerikli sufi tarikatların ortaya çıktığı bu çağda Kabbalacılar da ortamın özgürlüğünden yararlanarak, öğretilerini basılı bale gelirdiler. **Kabbalaların en önemli iki eseri M.S. 1200'lerde İspanya'da yazıldı. Müslüman Endülüs devletinde ortaya çıkan bu eserler "Zohar" ve "Seferitsire" idi**. Bazı araştırmacılar İslami Tasavvuf hareketinin Kabbala'nın da kökeni olduğunu öne sürmektedir. Ancak tam aksine, İslami Tasavvufu yaratan kaynakların başında, Mısır Hermetik inançları, Yunan Pisagor-Eflatun felsefesi kadar, Kabbala felsefesi de gelmektedir.

Kabbala'nın önde gelen kitabı Seferitsire'ye (14) göre Evren, çeşitli elemanların aracılığıyla yüce bir varlıktan tezahür etmiştir. Bu elemanların ilki, tanrının ışıksal varlığı olan Ateş'dir. İkinci eleman bu yüce ışıktan çıkan Ruh'dur ve sembolü Hava'dır. Üçüncüsü Su'dur ve havadan doğan su Oksijen ve Hidrojen'in bileşimidir. Bu sembolün Ezoterik anlamı, suyun yaşamı bünyesinde barındırdığıdır. Dördüncü eleman ise, ateşin katılaşmış türevi olan Toprak'dır. Seferitsire, dünyanın oluşumunda bu dört temel elemanın yanısıra, altı yan gücün de kullanıldığından bahsetmektedir. Bunlar dört yön, yani kuzey, güney, doğu ve batı ile iki kutup, yani aşağı ve yukarı yönlerdir.

Tüm evren yüce varlıktan sudûr etmiştir, halen onun içinde yüzmektedir ve herşey sonunda ona geri dönecektir. İşte bu nedenle tüm varlıklar birdir ve tüm insanlar kardeştir.

Kabbalacılar tanrı için, insanın idrakinin dışında anlamına gelen **"En-Soph"** kelimesini kullanmışlardır. Tanrının önsüz ve sonrasız olduğunu ifade eden bu kelimenin Mısır kökenli olduğu ve Yunanca'da "akıl ve hikmet" anlamına gelen "Sophus" kelimesiyle aynı kökten geldiği sanılmaktadır.

Kabbalacıların diğer önemli eseri Zohar'da aynı Ezoterik anlatı daha da geliştirilmiştir. Zohar'a göre, yaşamın üzerine kurulu olduğu tüm sistemin amacı, tanrıdan bir parça olan ruhun tekamül ederek yine ona dönmesidir. Ancak kamil insanın, yani **"Adam Kamon"**un tanrıya ulaşması mümkündür. Her devirde mutlaka bir veya birkaç Adam Kamon bulunmuştur.

Adam Kamon olmak bireylerin sürdürdüğü yaşam tarzına bağlıdır. Evrende en güçlü yasa tekâmül yasasıdır. Ama bir diğer yasa daha vardır; o da varlıkların kendi iradeleri ile hareket edebilmeleri yasasıdır. Bu nedenle bir insanın Adam Kamon haline gelebilmesi kendisine bağlıdır. Ancak hiçkimse bir tek yaşam içinde kâmil insan olamaz. Ölümsüz olan ruh, bedenden bedene geçerek, mükemmeli arar. Mükemmeli, yani ilahi sırrı, ancak layık ise bulabilir.

Kabbalacılar, bir yandan İslam, diğer yandan da Hristiyan dünyasındaki Ezoterik öğreti ekollerini etkilemişlerdir. Avrupa Yahudileri arasında Kabbala inancı, Haddisimler ile su yüzüne çıkmıştır. **Halen günümüzde varlığını sürdüren Kabbalacılığın bu halka inmiş şeklinin din kitaplarında, Panteist inançlar açıkça gözlemlenebilmektedir.**

Yazılar 470

Kaynakça

1- SANTESSON Hans Stephan - "Batık Ülke MU Uygarlığı” - RM Yayınlan - İstanbul 1989 - Sf. 92

2- İNAN Afet - "Eski Mısır Tarihi" - İstanbul 1956 - Sf. 108

3- SCHURE Edouard - "Büyük İnisiyeler" - RM Yayınlan - İstanbul 1989 - Sf. 221

4- HOOKE Sanıuel Heiy - "Ortadoğu Mitolojisi" - İmge Yayınları Ankara 1991 - Sf. 122

5- SCHURE E. -İe- Sf. 229

6- SCHURE E. -İe-Sf. 233

7- SCHURE E. -İe- Sf. 235

8- SCHURE E. -İe- Sf. 246

9- Büyük Dinler ve Mezhepler Ansiklopedisi - İstanbul 1964 - Sf. 172

10- DE NERVAL Gerard - "Doğuya Seyahat" - Kültür ve Turizm Bakanlığı Ya-yınları - Ankara 1984 - Sf. 97

11- ÖRS Hayrullah - "Hz. Musa aleyhisselâm ve Yahudilik" - Remzi Kitabevi İstanbul 1966 - Sf. 232

12- ÖRS Hayrullah -İe- Sf. 265

13- ÖRS Hayrullah -İe- Sf. 338

14- Türk Mason Dergisi - Sayı 21 - İstanbul 1956 - Sf. 1095

Sh: 39-50

FARKLI BÎR İNİSİYE; İSA aleyhisselâm

İsâ aleyhisselâmın doğduğu sırada, o gün bilinen dünyanın büyük bir bölümü Roma İmparatorluğunun egemenliği altındaydı. Dinsel açıdan çok tanrılı inanç sistemini kabul eden Romalılar, kendi tanrılarına karşı hoş görülü olunması halinde, işgal ettikleri toprakların halklarının inancına karışmıyorlardı. Bu sistem, birbirinden farklı birçok inancı imparatorluk bünyesinde barındırmakta son derece faydalıydı. İnançlarında özgür bırakılan kavimler yönetimin başına büyük dertler açmıyorlardı. **Bir tek istisna dışında; Yahudiler.**

Yahudiler son derece katıydılar. Onlara göre bir tek tanrı vardı ve onun dışında başka tanrılar olduğunu söylemek en büyük günahtı. İşte bu tutum, Romalılarca kendi tanrılarının aşağılanması olarak görüldü ve büyük tepki doğurdu. Öyle ki, Roma yöneticileri Yahudileri dinsizlikle suçladılar ye imparator Septim Severus, Yahudiliği, yani kendilerince dinsizliği yasaklayan bir emir yayınladı. Roma lejyonları Yahudi halkın üzerine gönderildi. Baskı artırıldı. Yahudilik gibi daha sonraki yıllarda tek tanrı inancını savunan Hristiyanlık da aynı suçlamadan kurtulamadı. Ta ki, imparatorluğunu yıkılmaktan kurtarmak için Hrıstiyanlığı seçen Bizans imparatoru Constantin dönemine kadar.

İşte İsâ aleyhisselâm böyle bir ortamda dünyaya geldi. Roma baskılarından yılmış olan Yahudi halkı kurtuluşu mucizelerde arıyor ve kendilerine Tevrat'da geleceği bildirilen kurtarıcı Mesih'i dört gözle bekliyordu.

İsâ aleyhisselâm, Hz. Musa aleyhisselâmın öğretisinin Ezoterik yönünü yüzyıllardır bünyesinde barındıran Esenniler arasında dünyaya geldi. Yahudilikteki dinsel yozlaşmadan uzak kalabilmek için Esenniler Yehuda çölündeki Kumran'a çekilmişlerdi. İsâ aleyhisselâmın bir Esenni olduğu, doğduğu tarih olduğu iddia edilen 25 aralık gününden de bellidir. Bu tarih, Esennilerin Elohim adına düzenledikleri kutsal ayin günüdür.

Esenniler üç dereceli bir inisiasyon örgütü oluşturmuşlardı (1). Bu örgütün kurallarına göre Esenniler arasında doğan ya da dışardan Esenniler'e katılmak isteyen kişiler uzunca süre gözetim altında tutulurlar ve layık görülürlerse özel bir törenle örgüte alınırlardı. Toplulukta doğup layık görülmeyenler örgüte alınmazlar ve ancak topluluğun ayak işlerini yapmalarına izin verilirdi. Örgüte kabul edilen kişi iki yılını çömez olarak geçirirdi. İkinci derece'de de aynı süre geçerliydi. Müridin **"İsrail'in kutsal seçkini"** ya da **"Işığın oğlu"** adı verilen üçüncü dereceye geçmesi ancak bu sürelerin sonucunda göstereceği yeteneğe bağlıydı. İkinci derecede bekleme süresinin uzatılması mümkündü.

Esenniler, tarikat sırlarını açıklamamak üzere ketumiyet yemini ederlerdi. Ruhun ölümsüzlüğüne, insanın tekâmülüne, tüm insanların kardeşliğine ve iyilik yapmanın en önemli ilke olduğuna inanan Esenniler, günlük yaşam sırasında yemin etmeyi en büyük suç olarak görürlerdi. Ayinlerde temizlik esastı. İnsan sevgisinin ön plana çıkarılması, yalandan nefret edilmesi, mülkiyetin ortaklığı Esenniler'in başlıca özellikleriydi.

Kabul töreninde yeni üye, kendisine verilecek sırları ifşa etmeyeceğine dair ölümüne yemin ederdi. İşte Esenniler'in Hz. İsâ aleyhisselâmı reddetmelerinin arkasında, bu yemine uymamış olması yatmaktadır.

Esenni öğretisi, derecelerle ilintili olarak üç aşamalı verilirdi. Bu öğreti, Hz. Musa aleyhisselâmın Ezoterik doktrininden başka bir şey değildi. Esenniler genelde bekâr yaşayan

insanlardı ve İsâ aleyhisselâmda bu geleneği bozmadı. Esenniler arasında en üst dereceye kadar çıkan İsâ, kişiliği gereği bununla yetinmedi ve daha fazla şey öğrenmek istedi. Ancak Mısır Okulu artık yoktu. Bunun üzerine İsâ aleyhisselâm da, bilgisini artırmak için Ezoterik öğretinin bir başka kaynağına, Tibet'e yöneldi. Hindistan üzerinden **Tibet**'e giden İsâ aleyhisselâm, burada yaklaşık 10 yıl kaldı ve Ezoterik öğretinin yanısıra doğu bilimleri hakkında da en üst düzeyde bilgi sahibi oldu (2). İsâ bu bilgilerini, Hristiyan dünyasının mucize diye adlandırdığı olaylarda ortaya koydu.

James Churchward, İsâ aleyhisselâmın Tibet'te bulunduğu yıllar ile ilgili bilgiler veriyor. Kendisini Naacaller hakkında aydınlatan rahip Rishi, İsâ aleyhisselâmın Tibet rahipleri arasında da en üst dereceye kadar çıkmış olduğunu söyledi. ***Churchward'a göre İsâ, Tibet'te Naacal dilini öğrendi ve ilk tek tanrılı dini, Mu Dini'ni ana kaynağından gördü. İngiliz araştırmacı, İsâ aleyhisselâmın ölürken söylediği son sözlerinin Naacal dilini bildiğini ispat ettiğini öne sürüyor.*** **İsâ aleyhisselâmın son sözleri, "Eli, eli lama sabachtani" (allahım, allahım beni niçin bıraktın) olmuştu. Churchward bu sözlerin yanlış anlaşıldığını, İsâ aleyhisselâmın gerçekte, ortadoğuda hiçkimsenin anlamasına imkan olmayan Naacal dilinde, "Hele, hele lamat zabacta ni" (tükeniyorum, tükeniyorum yüzümü karanlıklar kaplıyor) dediğini iddia ediyor** (3). Churchward'a göre İsâ aleyhisselâmın öğretisine sembol olarak seçtiği Haç da Mu kökenlidir. Naacaller'in bu kutsal sembolünü İsâ da kullanmıştır.

Tibet'ten ülkesine dönen İsâ, öğretisinin geniş kitlelere ulaşmasını ve tüm Yahudi halkının kurtuluşunun bu yolla olmasını tasarlıyordu. Halkın mesih beklentisini değerlendiren İsâ aleyhisselâm, kendisini tanrının oğlu olarak tanıttı. **Ezoterik doktrin uyarınca İsâ aleyhisselâm, kamil bir insandı ve tanrıyla bir olmuştu. İşte onun kullandığı "Tanrının Oğlu" sembolü, bu gerçeğin ifadesiydi.**

İsâ aleyhisselâm, öğretisini cümleler haline getirilmiş sembollerle, mesellerle geniş halk kitlelerine sundu çünkü halkın bu öğretiyi başka türlü benimsemeyeceğini iyi biliyordu. Sevginin ve kardeşliğin ön plana çıkarıldığı İsâ öğretisindeki Ezoterik içerik, Yuanna İncili'nde de görülmektedir. ***"Kimse yeniden doğmadıkça tanrı katını göremez"*** veya, ***"herkes sudan ve ruhtan doğmuştur"*** gibi cümleler, Yuanna İncili'nin Ezoterik içerikli cümlelerinden sadece ikisidir. (Yuanna 3/2-5)

Sen Jan tarafından yazılan bu İncil, doktrinin iç yüzünü, Ezoterik yönünü ortaya koymaktadır. Bu nedenle Yuanna İncili, Ezoterik öğreti yanlısı şövalye tarikatlarınca kabul edilen yegane İncil olmuştur. Malta şövalyelerinin bir diğer adı, Sen Jan şövalyeleridir. Protestanlar'ın benimsediği, Mason olan Hrıstiyanların üzerine yemin ettikleri İncil hep Yuanna İncilidir (4).

Hristiyanlıktaki Baba-Oğul ve Kutsal Ruh üçlemesi, tanrının üçlü niteliğinden başka birşey değildir. Ancak, bu kutsal üçleme gibi birçok kavramın daha, cahil halkın anlayabilmesi için son derece basite indirgenmiş olması, öğretinin aslından çok şey yitirmesine ve zamanla da bünyesine birçok efsane ve hurafelerin girmesine neden olmuştur. İsâ öğretisinin Ezoterik içeriği bugün pekçok Hristiyan tarafından bilinmemektedir. Ancak, iyilik, doğruluk, güzellik gibi kavramlarla, insanların kardeşliği gibi duyguların geniş kitlelerce kabul görmesini sağlayarak Hrisliyanlık, Ezoterik öğretinin bu anlatılarının evrenselleşmesinde önemli bir rol oynamıştır.

İsâ aleyhisselâmın Yahudi ruhban sınıfınca sapkınlıkla suçlanması ve İsâ yandaşlarının gücünden çekinen Roma'nın bu durumu fırsat bilerek onu çarmıha gererek öldürülmesinden

sonra Hristiyanlık uzunca bir süre bocaladı. Yandaşları sürekli takip edildi ve öldürüldü.

İşte bu aşama'da Roma'lı Hristiyanlar, kendileri gibi kardeşlik, doğruluk, iyilik gibi mefhumları savunmakta olan Collegia mensupları ile karşılaştılar. Hristiyanlar, çok tanrıcı Collegia mensuplarının tanrılarını birer aziz olarak kabul ederken, Collegia üyeleri arasındaki kardeşlik bağlan da bu yeni gelenlerin birliklerinde getirdikleri inançlar doğrultusunda kuvvedendi. Hristiyanlar, Collegia'larda kendilerine sığınacak yerler buldular ve varlıklarını sürdürebildiler. Batı Roma imparatorluğu barbar akınları sonucunda yıkılınca, bu örgüt Doğu Roma imparatorluğunda varlığını sürdürdü. Bizans'da Collegialar'ın himayesinde varlığını devam ettiren Hristiyanlar, bu güçlü örgütlenme sayesinde dinlerini resmi devlet dini olarak kabul ettirebildiler. İmparator Constantin, aleyhinde girişimlerde bulunan çok tanrıcı unsurlara karşı denge sağlamak amacıyla Hristiyanları ve dolayısıyla Collegia örgütünü yanına çekmeye karar verdi. Constantin, M.S. 313 yılında Milan fermanını yayınlayarak, önce Hrisliyanların inançlarında özgür olduklarını kabul etli. Sonra da Hrisliyanlığı devlet dini olarak ilan etti ve çok tanrıcılığı yasakladı.

Collegia mensupları, Roma İmparatorluğu içinde, sanallarını rahatça ortaya koymaları için heryerde dolaşmalarına izin verilen hür insanlardı. Avrupa'nın, Roma imparatorluğu dışında kalan bölgelerinde dahi, yapı işleri için Collcgia'cılar özellikle aranıyorlardı. Ancak bir süre sonra Avrupa'da derebeylik sistemi ortaya çıktı ve bu hür sanatkârların dahi birer serf durumuna düşmeleri söz konusu oldu. İşte o zaman, Collegialar manastırlara iltihak ettiler ve din adamlarına tanınan haklardan faydalanabilmek için, inşaatçı rahiplerden kurulu olan manastır dernekleri "Gildeleri" oluşturdular (5). Ancak bu noktada tarihte geriye dönmek ve ortadoğuda çıkan yeni bir dinin, İslamiyet'in Ezoterik doktrin tarihi üzerindeki yerini incelemek gerekmektedir.

Kaynakça

1- SCHURE douard - "Büyük İnisiyeler" - RM Yayınlan - İstanbul 1989 - Sf. 605

2- SANTESSON Hans Stephan - "Batık Ülke Mu Uygarlığı" - RM Yayınları - İstanbul 1989- Sf. 187

3- Santesson H.S. -İe- Sf. 137

4- Nauodon Paul - "Tarihte ve Günümüzde Masonluk" - Varlık Yayınlan İstanbul 1968 - Sf. 122

5- Naudon Paul -İe- Sf. 28

Sh: 68-72

MUTASAVVIFLAR, ALEVİLER, BEKTAŞİLER...

Mutasavvıflar, bunların Türkler arasındaki temsilcileri ve Batıni doktrinin günümüz Türkleri arasındaki izleyicileri olan Aleviler ve Bektaşiler'e geçmeden önce, Orta Asya ile Anadoludaki inanç sistemlerini irdelememiz gerekmektedir.

İslamiyet'in yayılma yıllarında Anadolu'da ve Mezopotamya'da Batıni doktrinden kaynaklanan Saabilik inancı hüküm sürmekteydi (1). Anadolunun Bizans yönetimindeki topraklarında Hristiyanlık ön plandaysa da, özellikle Doğu Anadolu'da, Fırat çevresinde Saabiler çoğunluktaydı. Saabilik çok eskilere, kadim Uygur imparatorluğuna kadar dayanan Babil okulu öğretisinin halka malolmuş şekliydi. Tüm tek tanrılı dinlere şu ya da bu şekilde

kaynaklık etmiş olan Saabilik, Büyük İskender'in bu toprakları fethi sırasında Pisagorculukla tanışmış ve Saabi öğretisi yeni bir ivme kazanmıştı. Pisagoryen öğreti, Saabiler arasında zaten var olan Batıni inançların yenilenmesine ve her iki akımın birleşerek, İsmaililik denilen müessesenin oluşmasında rol oynamıştır.

Saabilik, ilerde inceleyeceğimiz Şamanizm gibi, ilk tek tanrılı din olan Mu dininin, yüce tanrının sembolü olarak kabul etliği Güneşi, tanrının kendisi yerine koymuş bir Güneş Kültüdür. Saabiler başta Güneş olmak üzere yedi yıldız'a tapınırlardı. Bunlar, en yüce tanrı olan Güneş tanrısı "Şamaş", onun eşi olarak kabul edilen Ay tanrıçası "Sin", Merkür tanrısı "Nabu", Venüs tanrıçası "İştar", Mars tanrısı "Nergal", Jüpiter tanrısı "Marduk" ve Satürn tanrıçası "Ninutra" idi.

Saabiler bu tanrı ve tanrıçaların yanısıra, Hermes'i Pisagor'u, Orfeyi de birer yarı tanrı olarak görüyorlardı (2).

Kuran'da tek tanrılı dinler arasında Saabilik de sayılmaktadır (3). Bunun nedeni, Kuranın birçok söyleminin ve tapınım tarzının Saabilikten geliyor olmasıdır. Namaz kılma, oruç tutma, kurban kesme ve kutsal yerleri ziyaret etme yani hac gibi ibadet tarzlarının yanısıra, her namaz öncesi abdest alma gibi adetler hep Saabi kökenlidir. Saabilikte, yedi gezegenin her biri için, günde yedi kez namaz kılınırken bu sayı İslamiyette beşe indirilmiştir. Ay görününce oruca başlanması ve izleyen ayın başında bitmesi geleneği İslamiyetten önce Saabiler arasında görülmektedir.

Halife Memun döneminde Müslüman işgalciler Harran'da Saabilerle karşılaşmışlar ancak, diğer güneş kültü inanırlarının hepsini putperest diye nitelendirerek, İslamiyeti kabule zorlamışlarken Saabilere, Hristiyan ve Yahudilere tanındığı gibi, belli bir miktar para vermeleri karşılığında kendi inanç sistemleri içinde kalmaları hakkı verilmiştir.

Saabilik'te, her gezegen için hergün namaz kılınmasının yanı- sıra, haftanın günlerinin herbiri, bir gezegene özel ayinler düzenlenmesi için ayrılmıştır. Pazar günleri Güneş ayinlerine, Pazartesi Ay ayinlerine, Salı Mars, Çarşamba Merkür, Perşembe Jüpiter, Cuma Venüs ve Cumartesileri de Satürn ayinlerine ayrılmıştır. Latince kaynaklı batı dillerinde günlerin isimleri, bu güneş kültünün günümüze yansımasından başka birşey değildir. **Örneğin Pazar "Sunday" Güneş günü, Pazartesi "Monday" Ay günü ve Cumartesi "Saturday" de Satürn günüdür.**

Bu tapınım şekli, İskender işgali döneminde Pisagoryen öğreti ile karşılaşılınca bir nebze değişmiş ve Saabilik, bir yüce varlık ve onun yönetimi altındaki altı yardımcısına inanmak şekline dönüşmüştür. Aynı dönemde hava, su, toprak, ateş gibi dört temel elemana, cansız varlıkların, bitkilerin ve hayvanların da ruhları bulunduğuna, yüce varlığa yalnız sevgi ile ulaşılabileceğine inanmak gibi Batıni inanç biçimleri de Saabiliğe yerleşmiştir. Saabiler için artık, Azimun, Hermes, Örfe ve Pisagor ulu tanrı ile bir olmayı başarmış yüce ruhlar, yarı tanrılardır.

Saabilik'te de, diğer Batıni ekollerde olduğu gibi sır saklamak esastır. Saabiler, kendilerinden olmayanlara sırlarını kesinlikle vermezler. **Saabiliğin yozlaşmış bir devamı niteliğinde olan günümüz Yezidiliğinde aynı sır saklama prensibi olduğu gibi korunmakta ve yabancılar topluluk içine kesinlikle alınmamaktadır.**

Saabilerin sır ayinleri, gezegenlere ithaf edilmiş mabetlerin altındaki salonlarda yapılırdı. Bu

salonlar, önce aslına tapınılan, Pisagoryen etkileşimden sonra birer sembol haline dönüşmüş olan gezegenlerin heykelleri ile doluydu. Saabiliğin bir kolu da Yemen'de bulunmaktaydı. Tarih içinde, İbrani Saabilerin Mısır'a göç etmeleri gibi, Saabilerin bir kolu da Yemen'e gitmişti. **Yahudi kralı Süleyman'ın karşılaştığı ve aşık olduğu Saba Melikesi Belkıs bu Yemen Saabilerinin kraliçelerinden birisiydi.** Ku-ran'da da bu Yemen inanışına değinilmekte ve onlardan **"Tek tanrı inanırları"** olarak bahsedilmektedir. İslamiyet üzerinde öğretileriyle etkili olan da büyük bir ihtimalle Saabiliğin bu koludur.

Bir yandan Mısır İskenderiye Okulu kökenli sufilerin görüşlerine, diğer yandan da Saabiliğe dayanan İsmailílik, Batıni inancın tüm İslam dünyasına yayılmasında etken olmuştur. İsmaililik Şamanist Türkler arasında çok daha çabuk yayılmıştır çünkü Şamanizm'de Batıni bir yön zaten vardır.

Türkistan'a ve Türk mutasavvıflarına geçmeden önce, İslam dünyasında büyük etkiler yapmış bazı sufileri incelemek gerekir.

Bu sufilerin başında "Enel Hak" (Ben Tanrıyım) diyen ve bu sözünden geri dönmediği için Sünni ortodoks yöneticiler tarafından derisi yüzülerek öldürülen Hallac-ı Mansur gelmektedir (4). M.S. 850'lerde dünyaya gelen Mansur, M.S. 922'de, Halife Muktedir'in emri ile Bağdat'da öldürüldü. Mansur, insan-tanrı-evren üçlemesini içeren varlık birliğini savunuyordu. Gençliğinde Kahire'de bulunan Mansur, burada İskenderiye okulu ardılları ile tanıştı ve onların görüşlerini benimsedi. Daha sonra tüm Türkistan'ı dolaştı ve buradaki Sufi tekkelerinde görüşlerini yaydı. Mansur'a göre, gerçek olan "Bir"di. Çokluk, bu "bir"in değişik biçim ve nitelikteki yansımalarıydı. Evren ve insan "bir" in dışında değil içindeydi ve onunla özdeşti. Bu nedenle insanın "Enel Hak" demesi doğruydu. İnsan tanrıydı, tanrıdan bir cüzdü. Ancak tanrı insan değildi, tüm evrenin bütünüydü. Mansur'a göre evren yaratılmamış, bir ışık ve sevgi yumağı olan tanrıdan fışkırmıştı. Onun kullandığı "Işk" kelimesi, hem tanrısal nuru hem de tanrısal sevgiyi birlikte içinde barındırmaktadır.

Tüm dinlerin ileri sürdüğü yaradılış, varoluşun yanlış yorumlanmış bir biçimidir. Gerçeği kavrama gücünden yoksun olanlar, tüm varlıkların tanrıdan ayrı birer birim olduğunu öne sürerler. Bunun bir yanılgı olduğunu anlamak ancak sezgi ile mümkündür ki, her birey kendi içine dönerek bu sezgi gücünü ortaya çıkarabilir. Bu içe kapanış sonucu önce tanrısal sevgi uyanır, sonra da gönülde tanrısal nur açık seçik görülür. İşte gerçek sır, tanrıyı gönülde görmektir.

"Kendini bilen tanrıyı bilir, kendini seven tanrıyı sever" diyen Mansur Sünni otoritelerce sapkın olarak tanımlanmış ve düşüncelerinden vazgeçmesi için önce kamçılanmış, sonra derisi yüzülmüş ve en sonunda da Sünni inanırlar tarafından taşlanarak öldürülmüştür.

Mansur'un inancı uğuruna ölümü seçmesi sufiler arasında derin izler bırakmış ve onun ölümü ile sufı akım içine kapanacağına, şahlanmıştır.

Özellikle Anadolu suflleri üzerindeki etkisi bakımından önemli olan bir başka İslam filozofu da Feriduddin Attar'dır (5).

M.S. 1119'da Nişapur'da doğan ve 1193'de aynı yerde ölen Attar'ın önemi, Batıni görüşleri içeren **"Mazhar'ül Acaib"** adlı bir eser bırakmış olmasıdır. Bu eseri nedeniyle dönemin yetkililerince putperestlikle suçlanan Attar, öldürülme tehlikesi altında ülkesinden bir süre için ayrıldı. Yöneticilerin değişmesinden faydalanan Attar Nişapur'a geri döndü ve öğretisini

yaymaya devam etti.

"Vahdet-i Vücud" (varlık birliği) kavramının sufiler arasında yaygınlaşmasında son derece etkili bir rol oynamış olan Attar'a göre varolmak, yüce bir nur olan tanrıdan fışkırmak, görüş alanına çıkmaktır. Oluş, tanrıdan çıkış ve yine ona dönüştür. Tanrısal ışık, en yüceden en aşağı kata doğru basamak basamak görüş alanına çıkar. Bu basamaklar değişik nitelikli varlık türlerini oluşturur. Varoluş, yoktan yaradılış anlamına gelmez. Görünme-yenden görünür duruma geçme eylemini belirtir. İnsan tanrı ile özdeştir, tanrısal bir varlıktır. Varlık türleri içinde tanrıya en yakın olanı insandır ve bu nitelikleriyle de varlık birliğinin, "Vahdet-i Vücud"un merkezidir. Bireysel irade, topyekün iradenin bir cüzüdür.

Ruh ölümsüzdür. Tanrıdan gelmiş ve ona geri dönecektir. Beden ise, ruhun yeryüzündeki aracı durumundadır. Ruh, tekamülü ve tanrıya ulaşması için ne kadar bedene ihtiyacı varsa, o kadarını eskitecektir.

Attar, ünlü eseri **Mazhar-ül Acaib**'de, **"tanrı görünmeyen durumda iken, kendisine olan sevgisi yüzünden görünür olmak istedi. Böylece tanrısal südur başladı ve tüm varlık türleri oluştu. Sevgi, bu oluşun kaynağıdır, ilk nedenidir"** demektedir.

Attar da, diğer Bâtıni doktrin yanlıları gibi, ruhun çeşitli aşamalardan geçerek olgunlaştığını ve en sonunda kâmil insan olarak tanrıya kavuştuğunu savunmaktadır. Attar'ın bu görüşleri Anadolu mutasavvıfları Yunus Emre ve Mevlana'yı derinden etkilemiştir.

Bâtıni görüşün geniş kitlelerce tanınmasına ve sevilmesine ön ayak olan bir başka sufı de, düşüncelerini şiire döken ve rubaileri nesilden nesile halen söylenmekte olan Ömer Hayyam' dır (6).

Hayyam, İran'ın o dönemde ışık kaynağı olan Nişapur'da M.S. 1050 yılında doğdu. Sanatkar ruhlu Hayyam, diğer sufilerden daha farklı bir yaşam seçti. Şaraba düşkünlüğüyle tanınan ve sufı tekkeleri yerine şaraphaneleri ziyaret eden Hayyam, Türk illerini, Semerkant ve İsfahan'ı gezdi. Hayyam'ın cebir dalında çalışmaları olduysa da görüşlerini günümüze şiirleri yani rubailer ile ulaştırdı.

Hayyam'ın dörtlükler şeklinde yazdığı bazı rubaileri peşpeşe sıralarsak başka söze gerek kalmayacak:

"Yaşamın sırlarını bileydin,

Ölümün sırlarını da çözerdin.

Bugün aklın var birşey bildiğin yok,

Yarın akılsız neyi bileceksin?

******

Bu dünyadan başka dünya yok, arama.

Senden benden başka düşünen yok, arama.

Vazgeç ötelerden, yorma kendini.

O var sandığın şey yok mu, o yok, arama.

******

Kimi dinde imanda buldu yolu,

Kimi akıl, bilim yolunu tuttu.

Derken bir ses geldi karanlıklardan;

"Gafiller, doğru yol ne odur ne bu"...

**

Hep arar dururdum dünyaya geleli,

Alın yazısını, cenneti, cehennemi.

Hocanı kesti attı sağlam bilgisiyle;

"Alın yazısı, cennet, cehennem sende" dedi.

**

Biz aşka tapanlarız, Müslüman değil,

Cılız karıncalarız, Süleyman değil.

Biz eskiler giyen benzi soluklarız,

Pazarda sırma salan bezirgân değil.

**

Ben kendiliğimden var değilim bu varlığımla,

Kendim çıkmış değilim elbet bu karanlık yola.

Bir başka varlıktan gelmiş bendeki varlık.

Ben dediğin kim ola, nerede, ne zaman var ola?

**

Güneşi balçıkla sıvamak elimde değil,

Erdiğim sırları söylemek elimde değil.

Aklım düşüncenin derin denizlerinden,

Bir inci çıkardı ki, delmek elimde değil.

**

Yetmişiki millet, bir o kadar da din.

Tek kaygısı seni sevmek benim milletimin.

Kafirlik, Müslümanlık neymiş, sevap, günah ne?

Maksat sensin, araya dolambaçlar girmesin.

**

Dün özledim de seni coştum birden bire,

Çıktını senin yerin dedikleri göklere.

Bir ses yükseldi ta yukardan, yıldızlardan;

"Gafil" dedi, "Bizde sandığın tanrı sende".

M.S. 1122'de ölen Hayyam'ın düşünceleri hakkında başka birşey söylemeye gerek yoktur.

Bkz: ÖMER HAYYAM-RUBAİYYAT

Sh:83-88

YESEVİLİK

Batıni doktrinler tarihi açısından önem taşıyan bir başka mutasavvıf, kendisinden sonrakilerin yönünü çizmiş olan Türk sufisi Ahmet Yesevi'dir. Yesevi'nin yaşamına ve görüşlerine geçmeden önce, Orta Asya Türklerinin, İslamiyetin yayılma yıllarındaki durumlarına ve inançlarına göz atmak gerekir.

Kadim Uygur imparatorluğunun mirasçıları olan Orta Asya Türkleri, bir Güneş Kültü olan Şaman dinine bağlıydılar (7). Naacal öğretisinin binlerce sene içindeki bozulmuş bir ifadesi olan Şaman dinine göre, Türkler, aynı tanrının eril ve dişil ifadeleri olan Güneş ve Ay'dan doğmuşlardır. Şamanizm'in rahipleri Şamanlar, Güneş ve Ay tapınım törenlerinde kırmızı külah giyerler, kopuz çalarlar ve dans ederlerdi. Benzeri uygulama, Şamanist Türklerin devamı olan Anadolu Alevilerinde ve ayrıca Mevlevilerde de görülmektedir.

Şaman olabilmek, uzun bir inisiyatik yolu takip etmeyi gerektirirdi. Şaman adayları özel törenlerle rahipliğe kabul edilir ve ancak göksel sırları aldıktan sonra Şaman sıfatını kazanabilirlerdi. Şamanizme göre evrende her şeyin bir ruhu, canı vardı. Dağlar, göller, ırmaklar ormanlar hep canlı olarak kabul edilir ve ağaçlara kutsallık yüklenirdi. Güneş ve Ay, onların ortaya çıkmasına sebep olan en büyük tanrının Kara Han'ın oğlu olan gök tanrı "Ülgen"in birer sembolüydü (8). Şamanlar, gök tanrı Ülgen'e ulaşabilmek için içlerine kapanır ve vecde ulaşmaya çalışırlardı. Şaman deyimi de rahiplerin bu hallerinden gelmekteydi ve **"kendinden geçmiş kişi"** anlamındaydı.

Gök tanrıyı akılla algılamak mümkün değildi. Onun için Güneş ve Ay'ın, tanrı Ülgen'in temsilcileri olarak saygı görmeleri, onlara tapınılması gerekliydi. İnsan ile doğa arasındaki ilişkilere, insan ile insan arasındaki ilişkiler kadar özen göstermek gerekirdi çünkü bir taş, ağaç ya da nehrin ruhu, bir insanın ruhundan daha aşağı değildi.

Eski bir Türk destanı olan "Oğuz Kaan Destanında, Türklerin doğuşu efsanesi şöyle anlatılmaktadır: (9)

"Oğuz Kaan, tanrı Ülgen'e yakarırken, gökten bir ışık belirdi. Bu göksel ışığın ortasında bir kız vardı. Bu kız Oğuz'a üç çocuk doğurdu. Adlarını Güneş, Ay ve Yıldız koydular." Bunlar, gökten yere inen ruhu remzetmek üzere, ucu aşağı dönük bir üçgenle sembolize edilmiştir.

"Daha sonra, Oğuz Kaan ormanda dolaşırken, bir ağaç kovuğundan bir başka kız çıktı. Bu kızdan da üç çocuğu oldu. Bunlara da gök, dağ ve deniz adlarını verdiler. Bu altı çocuktan Türk nesli doğdu". Destanın ikinci bölümünde yer alan ağaç kovuğundan çıkan kız doğanın, dolayısıyla evrenin sembolüdür. Ondan doğan üç çocuk da, gök Havanın, dağ Toprağın ve deniz de Suyun sembolüdürler ve bu üç çocuğun simgesi de, ruhun gökyüzüne, yani tanrıya döneceğini gösteren ucu yukarı bakan üçgendir. Her iki üçgenin birleşimi, eski bir Mu simgesi olan altı köşeli yıldızı, tanrısal adalet yıldızını verir.

Tüm bu ipuçları, Orta Asya Türklerinin tek tanrılı bir inanış olarak kabul edilebilecek "Gök

Tanrı" dinine inandıklarını göstermektedir. Ülgen'in altındaki tanrılar ancak, ikincil dereceli tanrılardır. Buna karşın, bu tek tanrı inancı Müslümanları tatmin etmemiştir. Zaten İslam Peygamberi Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem, kendisi Türkleri tanımamasına rağmen, onları düşman ilan etmiştir. "Kıtal-üt Türk" başlığı taşıyan bir hadisinde Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem, Türklerle savaşmanın özel bir anlamı olduğunu, kıyametin ancak, Müslümanların Türkleri öldürmelerinden sonra kopabileceğini söylemiştir (40). Buhari'nin, "Es Sahih Kitabül Cihad" adını taşıyan, peygamber hadislerini derleyen eserinde Hz. Muhammed'in, **"geniş yüzlü, küçük gözlü, basık burunlu, yüzleri kalkan gibi Türklerle öldürüşmedikçe kıyamet kopmaz"** dediği belirtilmektedir. Bu hadis uyarınca Arap orduları Türk topraklarına girmiş ve kafir **"Türklerle öldürüşmüşlerdir".** Ancak, kıyamet kopmamış, netice Türklerin Müslümanlığı kabulü olmuştur.

Emeviler yönetimi sırasında Türkistan'a giren Arap orduları son derece ırkçı davranmışlar ve onların bu tutumu Türk halkının büyük tepkisine yol açmıştır (11). İki ulus arasında çok uzun süren kanlı savaşlar meydana gelmiştir. Kentlerde yaşayan Türk halkı, işgalci Arapların bazı vergi muhafiyetleri tanıması neticesinde ve yoğun baskılar altında daha çabuk İslamiyete geçerken, göçebelerin Şamanlıktan kopmaları ve Müslüman olmaları daha uzun bir süreç almıştır. Sonunda kabul ettikleri Müslümanlık da, sadece görünürde Müslümanlık olmuştur.

Arapların zengin Orta Asya kentlerini işgali M.S. 630'larda başladı. Özellikle Halife 2. Yezid döneminde Türk hakanı Su-Lu'nun Arap ordularına yenilmesi, Müslümanlığın Türk topraklarına bir daha çıkmamacasına yerleşmeye başlamasına yol açtı (12). Araplar, Orta Asya Türklerinden bir bölümünü, köle asker olarak kullanmak üzere ülkelerine götürdüler. Arapların bu tutumu hiç de ummadıkları bir neticeye yol açtı. Büyük bir Türk göçü başladı ve zaman içerisinde, Arap egemenliğindeki toprakların tamamı Türklerin yönetimine geçti. Araplar için geçen yüzyılın sonuna kadar bitmeyecek Türk egemenliği başlamış oldu.

Türklerin, Emevilerin getirdiği sömürgeci İslamiyete direnmeleri, iki ulus arasında kanlı savaşlara ve düşmanlığa yol açtı. **Bu kuvvetli direncin altında, eski inançlarını koruma isteğinin yanısıra, Emeviler'in aşırı Arap milliyetçiliği gütmeleri de yatıyordu.** Türkleri, yok edilmesi gereken ırk, kendilerini de üstün ırk olarak gören Emeviler, ırkçı politikalarını işgal ettikleri tüm Arap olmayan kentlerde sergilediler. **Bir İran veya Türkistan kentinde yerli halkın Arap işgalcilerle aynı kaldırımda yürümeleri bile yasaktı** (13). **Bir Arabın geldiğini gören yerli, kaldırım değiştirmek zorundaydı. Emeviler için kendileri efendi, diğer uluslar köleydi. Arap olmayanlar, Arap kadınları ile evlenemezdi. Aksine davrananların kellesi uçurulurdu.**

Emevi devletinin yıkılmasından sonra ortaya çıkan Abbasiler, Emevileri desteklemiş olan Arap unsurlara güvenemezlerdi. Onun için sırtlarını paralı Türk askerlerine dayamak zorunda kaldılar. Bu zorunluluk, Abbasiler'in, İslamiyeti kabul etmeleri koşuluyla tüm milletleri Araplara eşit saymaları ödününü getirdi.

Bu arada meydana gelen bir olay, Türk-Arap yakınlaşmasına ve daha çok sayıda Türk'ün İslamiyeti kabulüne yardımcı oldu. Orta Asya'da Çin-Türk rekabeti yüzyıllardır sürmekteydi ve M.S. 700'lerde Çin, Batı Türkistan'ın önemlice bir bölümünü ele geçirmişti. Aradan 50 yıl kadar geçtikten sonra Çinlilerin yeni bir saldırı başlatmaları üzerine Türkler, Abbasi'lerden yardım istediler. Arapların bölgedeki ordusunun yardımı ile Türk kuvvetleri Talas meydan savaşında Çin'lileri yendi ve Batı Türkistan Çin'in elinden kurtarıldı.

Abbasi Halifelerinin paralı Türk askerlerinden meydana getirdiği ordunun başarısı, Türklere

olan talebi artırdı ve bu talep önlenemeyen muazzam bir göçün başlangıcı oldu. 9. yüzyılda Türkler, Horasan ve civarında çoğunluğa ulaşmışlardı bile. Ancak Horasan'da hâkimiyet kurabilmek için bölgeye yerleşen Türkler, Müslümanlığa geçmek durumunda kaldılar. Çünkü, Müslümanlığı daha önce kabul etmiş bölge sakinleri, başka bir dinden olanları aralarına kabul etmiyorlardı. Türkler, kitleler halinde Müslümanlığa geçiyorlardı. **Ancak çoğunluğu, Müslümanlığın Şaman dinine çok daha yakın olan İsmaili mezhebini seçiyorlardı.** İsmaililer de bölgede son derece örgütlüydüler ve büyük bir güç halindeydiler.

Ahmet Yesevi, 12. yüzyılda böyle bir dönemde dünyaya geldi (14). Horasan ve civarında, İsmaili Dai'lerinin yanısıra, yine aynı mezhebe bağlı Fütüvvet örgütü de son derece yaygındı. Kendisi de, inisiye edilmiş bir İsmaili Dai'si olan Yesevi, Horasan İsmaili tekkesinin şeyhi konumuna yükseldi. Yesevi müridleri halk arasında Horasan erenleri ya da "Baba Erenler" olarak tanındılar (15). Diğer İsmaili dergâhlarında olduğu gibi Horasan tekkesinde de müridlerin, şeyhin emirlerine kesinlikle uymaları, sembolleri ve sırları anlayabilecek olgunluğa gelmek için öğreticilerini sabırla dinlemeleri, sözlerinde ve eylemlerinde kesinlikle doğru olmaları ve ser verip sır vermemeleri beklenirdi.

Ahmet Yesevi, her ne kadar bir İsmaili Daisi idiyse de, kendi tekkesinde bazı değişiklikler yaptı. Mesela, altı aşamalı olan öğretiyi, Fütüvvet teşkilatlarını örnek alarak, dokuz aşamaya çıkardı. Yesevi müridinin şeyh ünvanı alabilmesi için bu dokuz aşamayı geçmesi ve kurtuluşa ulaşması şarttı. Bu dokuz aşama şöyle sıralanıyordu:

1- Tövbe edenler,

2- -Bilginler,

3- Zahidler,

4- Sabirler (Sabredenler),

5- Salihler (Kurtulanlar),

6- Raziler,

7- Şakirdler (Öğrenciler),

8- Muhibler (İstekliler),

9- Arifler (Gönül Erenleri) (16).

Her biri birer derece niteliğinde olan bu aşamaların maliklerine verilen adlar dahi, Yesevi'nin aslen bir İsmaili olduğunun göstergesidir.

Yeseviliğin son basamağı olan Ariflerin hedefi, tanrısal gerçeğe ulaşmak, ruhun tekamülünü sağlayarak tanrı ile bir olmaktır. Yesevi'ye göre bunun yegâne yöntemi içe kapanmaktır. Yüce tanrıyı us ile anlamanın imkânı yoktur. Bunun için Arif kişi içine dönmeli ve sezgi gücüyle, kendinde var olan tanrıyı içinde aramalıdır.

İçe kapanış, kendi benliğini bir yana atmayı, tanrıdan başka bir varlık düşünmemeyi ve bu düşünce akışının mümkün olduğunca kesilmemesi için elden geldiğince azla yetinmeyi gerektirir. İçe kapanışla sağlanan derin sezgi, ruhu tanrıya ulaştıran sevginin uyanmasına olanak sağlar. İçe kapanan Arif (Kamil) kişi, üç aşamadan geçer: Kendini bilme; Gerçeği kavrama; Tanrıya ulaşma. İşte bu noktada kâmil insan artık tanrıyla bir olmuştur.

Yesevilik içe kapanma yöntemini Şamanist din adamlarından aldı ve bunu Batıniliğe uyguladı. Bu nedenle tarikat, Şamanizme bağlı geniş kitlelere hiç de yabancı gelmedi ve İslamın katı kurallarından kaçmak için çare arayan Türkler kurtuluşu Yesevilik'te buldular. Ancak göçebe halk, İsmaililik, Yesevilik ve Fütüvvet aracılığıyla Aleviliği seçerken, kentlerde bulunan yerleşik Türkler ve onların yöneticileri Sünni görüşü tercih ettiler. Türk yöneticilerin Sünniliği seçmelerindeki başlıca etken, bu mezhebin yöntemlerinin kitleleri yönlendirme açısından çok daha büyük imkânlar sağladığını görmeleriydi. Bu yöneticilerden, Sünniliğin kentli Türkler arasında tutulmasını ve kurumlaşmasını sağlayanların başında Selçuklular gelmektedir.

Daha önce de görüldüğü gibi Bağdat Hilafeti Mutezile ve İsmaili hareketlerinin baskısı altındaydı. Selçuklular güçlenip, Gazzelileri ve Bizans kuvvetlerini yenince Abbasi halifesi Kaim, İsmaili baskısından kurtulmak için Selçuklu Sultanı Tuğrul'a bir çağrı gönderdi. Tuğrul kumandasındaki Selçuklu kuvvetleri M.S. 1055'de Bağdat'a girdi. Ebu Hamid El Gazali gibi ünlü sufilerin de aralarında bulunduğu Bağdat kardeşliğine, Mütezile'ye büyük bir darbe indirildi. İsmaili Daileri ve Sufiler kenti terk etmeye zorlandı. Kadiri mezhebinin kurucusu Abdülkadir Geylâni kaddesellâhü sırrahu'l azîz de Bağdat'tan ayrılmak zorunda kalan sufilerdendir.

Bu arada, Türk illerinde başlayan Moğol akınları, Türklerin büyük dalgalar halinde batıya göç etmelerine neden oldu. Türkmenlerle birlikte, Türk illerinde yaygın olan İsmaili Daileri de batıya göç ettiler. Türkmenlerin büyük çoğunluğu Selçuklu yöneticiler tarafından, Bizans ordularının yenilmesinden sonra, iki ülke arasında tampon oluşturmaları için Anadolu topraklarına yerleştirildiler. Ancak, Sünni inançlı Selçuklular ile Alevi inançlı Türkmenler arasında hiçbir zaman yakınlık sağlanamadı. Bu Türk toplulukları her zaman Selçuklu yöneticileri için kuşku uyandıran, yer yer korkulan topluluklar oldu. Alevilerin doğal müttefiki İsmaililer ise, Selçuklu devletini yıkabilmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. İsmaililiğin son kalesi olan Alamut'tan Hasan Sabbah fedaileri, Selçuklu yöneticlerine ve dönemin diğer önde gelen Sünni liderlerine karşı suikastlerini sürdürüyorlardı (17). Alamut kalesi, 1256 yılına kadar Sünnilerin korkulu rüyası olmaya devam etti. Bu tarihte, Hülagü Han komutasındaki Moğol orduları kaleyi zaptetti ve fedailerin büyük bölümünü kılıçtan geçirdi. Bu katliamdan kaçabilen İsmaililer, Anadolu'daki yandaşlarının yanına sığındılar ve İsmaililik önemli bir güç olmaktan çıktı.

Türklerin Anadolu topraklarına yoğun biçimde ayak basmalarından sadece 45 yıl sonra tüm ülke neredeyse tamamen Türk kontrolü altına geçti. Anadolunun doğusundan batısına bu Türk istilası sırasında eski Anadolu halklarından en küçük bir tepki dahi doğmadı (18). Aksine eskiler, yeni gelenlere adeta yer gösterdi. Bu nasıl mümkün oldu?

Eskiler, Anadolu çok tanrıcılığı ve Apollon dini, Pisagor ve Saabilik öğretileriyle yoğrulmuştu. En büyük korkuları Sünni müslüman işgaliydi. Yeni gelenler de, her ne kadar Müslümanız diyorlardıysa da, İslamiyetle pek alakaları yoktu. Eski ve yeniler inanç bakımından birbirlerine oldukça yakındılar. Yerli halklar, Türkmenler ile uyuşabileceklerini gördüler. **Ayrıca bazı tarihçiler, Anadolu'da yaşamakta olanların arasında, çok önceleri bu topraklara gelmiş Türklerin de bulunduğunu belirtmektedirler. Türklerin bir kolu olan İskitlerin M.Ö. 4 binlerde Anadolu topraklarına yerleştikleri, ayrıca kadim Uygur imparatorluğunun bir kolu olan Sümerler'in de aslen Türk oldukları sanılmaktadır** (19). Bu eski Türk boylarının varlığı, yeni Türklerin kolayca kabulünde bir etken olmuştur. Nitekim aradan 100 yıl dahi geçmeden

Moğollar da, güçlü ordularının ardından Anadolu'ya girmelerine karşın, Anadolu halkları tarafından kesinlikle kabul görmemişler ve büyük bir kısmı geri dönmek zorunda kalırken, çok azı Türkmenler arasında asimile olarak bu topraklara yerleşebilmişlerdir.

Bu gelişmelerin sonucunda, haçlı seferleri ile birlikte Anadolunun adı "Turchia" (Türk eli) olarak telafuz edilmeye başlandı.

Türkmen göçerler özgürlüklerine son derece düşkündüler. Aralarında ayrılık yoktu. Kabile reisi ile basit bir çoban dahi eşit ve kardeşti. Kadınları, erkeklerin bulunduğu her ortamda yer alırlar, İslamın gerektirdiği örtünmeye de uymazlardı. Bu tutumu, bir Türkmen ozanı olan Künci şöyle dile getirmişti: **"Arifler namus-ı ırzın vermez; Tesettür ne demek akıl ermez"...**

Ancak, Selçukluların Türkmenlere geniş bir özgürlük tanımaya hiç niyetleri yoktu. Sünni yöneticiler, Türkmenlerin de aynı görüşe gelmelerini sağlamak için her türlü baskıyı uyguluyorlar, Aleviliği sapkınlık olarak nitelendiriyorlardı. Bu baskılardan bunalan Türkmenlerin karşısında, Moğol akınları sonucu yıkılmış Büyük Selçuklular yerine, daha zayıf olan Anadolu Selçukluları kalmıştı. Sürekli Moğol akınları şehirlerdeki ticari hayatı felce uğratmış, Türkistan'a yayılması ile Ahilik adını alan Fütüvvet kuruluşları için sıkıntılı günler başlamıştı. Ahi kelimesi, Arapça'da "Kardeş" anlamına gelmektedir.

İşte bu ortamda, 2. Gıyasettin Keykubat'ın sultanlığı sırasında Horasanlı Yesevi Şeyhi Baba İlyas, halkı sultana karşı isyana çağırdı (20). Horasan'dan Amasya'ya göç etmiş bulunan Baba İlyas'ın çağrısı kısa sürede göçebe Türkmenler arasında büyük bir yankı buldu.

Yesevi tarikatının en üst derecesi olan "Baba"lığa ulaşmış İlyas'a göre, gerçek olan bu dünyaydı. Yaşamdan sonra başka dünyalarda ödüllendirme ya da cezalandırma yoktu. **"Şeriat'ın saçma hükümlerine uymaya gerek yok"** diyen İlyas, toplumda kadın-erkek ayrımı gözetilemeyeceğini, bütün insanların eşit olduğunu ancak sultanların bu eşitliği kuvvete dayanarak bozduklarını söylüyordu.

Batıni doktrinin tüm kurumlarına, ruhun ölümsüzlüğüne ve tekamülüne, yeniden doğuşa ve son durağın tanrıyla birleşmek olduğuna inanan İlyas, "**Herkes eşittir. Ancak, ruhunu geliştirme yolundaki tarikat erenleri tanrıya daha yakındır"** demekteydi..

Baba İlyas'm isyan çağrısına koşan göçmenlerin başında, yine bir başka Yesevi Baba'sı olan, Baba İshak bulunuyordu. Baba İshak'ın çevresinde kısa sürede, Alevi Türkmenler, İsmaililer, Saabi inanırları ve Ahiler'den binlerce kişi toplandı. İshak komutasındaki bu kuvvet bir çok kere, üzerlerine gönderilen Selçuklu ordularını yendi. Baba İlyas bu sırada Amasya'da Selçukluların elinde tutsak bulunuyordu. İshak kuvvetleri onu kurtarmak üzere **Amasya'ya yönelince Selçuklular Baba İlyas'ı öldürdüler.** İlyas'ın ölümünden bir süre sonra da, Selçuklular yeni bir ordu kurarak, İshak kuvvetlerini yendiler ve neredeyse hepsini kılıçtan geçirdiler. Böylece, tarihe **"Babailer İsyanı"** olarak geçmiş olan halk ayaklanması bastırıldı (21).

Babailer İsyanı her ne kadar yenilgiyle sonuçlandıysa da, Aleviliğin bir kurum olarak Anadolu'da ne denli yaygın ve yerleşmiş olduğunu da ortaya koydu. Daha sonraki yüzyıllarda, Selçukluların devamı niteliğindeki **Osmanlılar, Yavuz Sultan Selim'in Hilafeti ele geçirmesi ile Sünni İslam dünyasının lideri konumuna yükseldiler.** Buna karşın Osmanlı İmparatorluğunda da Alevi isyanları hiç eksik olmadı. 1519'da Yozgat'daki Babai tekkesinin şeyhi Baba CelaPin ayaklanması ile başlayan Celali isyanları yüzyıllarca sürdü. Ünlü Şeyh

Bedrettin ayaklanması da Osmanlıları sarsan bir başka Batıni ayaklanmasıydı.

Babailer isyanının ardından, sağ kalabilen İsmaili ve Yesevi dervişlerinin büyük bölümü, Hacı Bektaşi Veli önderliğinde biraraya gelerek, Bektaşilik tarikatini kurdular. Bektaşilik böylece, Alevi inancın örgütlenmiş biçimi olarak ortaya çıktı (22).

Alevilik öğretisi dört ana başlık altında toplanabilir. Bunlardan ilki, tüm varlıkların tanrıdan südur ettiğine inanmak, İkincisi kamil insan teorisi, üçüncüsü Ali aşkı ve sonuncusu da Şeriatın reddidir (23).

Aleviler, **"Herşeyin tanrının bir parçası olduğunu bilirseniz, şeriat tarafından yasaklanan şeylerden vaz geçmeye, örneğin içki içme yasağına uymaya gerek yoktur"** derler. **Alevilere göre bugün kullanılan Kuran gerçek Kuran değildir. Hz. Muhammed'in Kuranı, Halife Osman döneminde Osman ve yandaşlarınca, kendi çıkarları doğrultusunda değiştirilmiştir.**

Anadolu Alevileri ile İran Şiileri, birbirlerinden çok farklı inanç sistemlerine sahip olan iki ayrı topluluktur. Her iki mezhebin Ali yandaşı olmaları, onların daima aynı kapta bulundukları iddiasıyla ele alınmalarına yol açmıştır. **Ancak, Zerdüşt dininin etkisinde kalan ve bu dinden bazı bölümleri İslami inanç sistemine sokan Şiilerin, zaman içinde şeriatın büyük bir bölümünü kabul etmiş olmalarına karşın, Batıni doktrin yanlısı Aleviler şeriatı hiçbir zaman kabul etmemişlerdir.**

Aleviler ve Bektaşiler Türkçeyi tapınım dili olarak kabul etmişler ve bu sayede Anadolu'da Türk dilinin kullanılmasını, bugünlere ulaşmasını sağlamışlardır. Alevilerin Türkçeye bağlı kalmaları sayesinde Anadolu Türk halkının Araplaşması ya da İranlılaşması da önlenmiştir.

Alevilik, Tanrı-Muhammed-Ali üçlemesine inanır. Bu inanış, tanrı-doğa-insan birliğini kapsayan üçlemenin bir tür devamıdır. Alevilikte kadın, Sünniliğin tam aksine, kesinlikle toplumdan tecrit edilmemiştir. O, toplumun eşit bir parçasıdır, dini törenlerde dahi başını örtmez. Bu törenlerde kadınlar ve erkekler birlikte dans ederler ve hatta, topluluğa saygı kuralını gözetmek koşuluyla içki dahi içebilirler.

Aleviler tanrısal vahiye inanmaz. Onlara göre tanrının en büyük vahiyi doğa ve düşünen insandır. Şimdiye kadar yazılmış her şey insanların eseridir. Özellikle kutsal kabul edilen metinlerin yazanları da, kamil insanlardır. Bu nedenle, bu metinlerin tanrısal kabul edilerek doğmalaştırılmasına, bazı parçalan alınarak, bunlarla zorunlu bir yaşam biçimi belirlenmesine kesinlikle karşıdırlar.

Aleviler tarihin her döneminde dünya üzerinde 300 dolayında kamil insanın yaşadığına, bugün de üç aşağı beş yukarı aynı sayıda kamil insanın yeryüzünde bulunduğuna inanmaktadırlar. Alevilikte en önemli Bâtıni inanç, sudûr teorisi ve kâmil insan inançlarıdır. Bu konular kitap boyunca birkaç kez ele alınmış olmasına rağmen, Alevilerin düşünce yapısını daha iyi anlayabilmek için, onların bu teorileri yorumlayış tarzını incelemek yararlı olacaktır.

Alevilere göre tanrısal südur şöyle gerçekleşmiştir:

"Tanrı ilk aşamada kendi bilincinde değildi. Kendisini seven ve bilme ihtiyacı içinde olan tanrı, üst düzeyde bir bilince ulaşmak için kendisiyle yabancılaştı. Özünden hiçbir şey kaybetmeksizin tüm evren, bir ışık ve sevgi yumağı olan tanrıdan fışkırdı.

İkinci aşamada tanrının kişiliğinin üç farklı yönü ortaya çıktı. Hermes rahipleri bu üçlemeye

Osiris, İsis ve Horus derken Hristiyanlar, Baba-Oğul ve Kutsal ruh olarak kabul ettiler. Aleviler ise, daha önce gördüğümüz gibi üçlemeyi Allah-Muhammed-Ali diye adlandırdılar.

Üçüncü aşamada Aklı Evvel ortaya çıktı. Aklı Evvel, tüm evreni ve bu arada dünyayı kaostan kurtarıp düzenli bir forma sokan kutsal güçler bütünüydü ve niteliğinden dolayı ona, "evreni inşa eden usta" da denilmekteydi.

Âdem, yeryüzünde vücut bulan tanrısal yansımaydı. Yani mikro kozmostu. Tanrının kendisini bilmesi için insana, özellikle de kâmil insana ihtiyacı vardı. Çünkü, tanrısal nur ile birleştiğinde deneyimlerinden, düşüncelerinden faydalanarak tanrısal bilincin artmasını sağlayacak yegane varlık kamil insandı.

Aleviler, kâmil insan hedefine ulaşmak için tanrıdan fışkıran ruhların gelişmek zorunda olduklarına inanmaktadırlar. Sudûrun ilk sonucu olarak mineraller oluşmuştur. Devrin ileriye doğru devam etmesi gerekmektedir. Minerallerden bitkiler, bitkilerden hayvanlar meydana çıkmış ve hayvanların en üst basamağındaki maymundan da insan türemiştir. Ruhun, kâmil insan hedefine ulaşana kadar devamlı beden değiştirdiğine, insanların yeryüzündeki yaşamlarının kamil insan hedefine ulaşmak için yegane yol olduğuna, bu nedenle de insanların iyi ve dürüst olmaları gerektiğine de inanılmaktadır.

Alevi inancına göre tanrısal nura ulaşmadan önce her ruh şu 14 aşamayı geçmek zorundadır:

1- Cansız maddelerin ruhu,

2- Bitkilerin ruhu,

3- Hayvanların ruhu,

4- Şeytanların ruhu,

5- Cinlerin ruhu,

6- İnanmayanların ruhu,

7- İnananların ruhu,

8- Dindarların ruhu,

9- Ermişlerin ruhu,

10- Evliyaların ruhu,

11- Peygamberlerin ruhu,

12- Meleklerin ruhu,

13- Evrensel ruh,

14- Evrensel Hikmet (24).

Alevilerin Ali ve 12 imam inancı konumuzun dışındadır. Ancak Alevilerin Ali'ye bir birey olarak değil, tanrısal kelam olarak inandıklarını belirtmekle yetinelim ve bu kurumun örgütlenmiş biçimi olan Bektaşiliği ve kurucusu Hacı Bektaşi Veli'yi inceleyelim.

Sh: 89-99

BEKTAŞİLİK

Hacı Bektaşi Veli, 1210 yılında Horasan'da doğdu (25). Burada Yesevi tarikatine katılan ve "Baba"lığa kadar yükselen Veli, 1240 yılında diğer Yesevi Babaları ve İsmaili Daileri ile birlikte Anadolu'ya geldi. Burada yakın dostu Baba İlyas'ın yanına gitti ve Amasya'ya yerleşti. Babailer isyasının arka plandaki örgütleyicilerinden olduğu sanılan Veli, fazla deşifre olmaması sayesinde büyük katliamdan kurtuldu. Anadolu'nun birçok yerini dolaşan Veli, sonunda Kırşehir'in Sulucakaracahöyük bucağına yerleşti ve Yeseviliğin devamı niteliğinde olan Bektaşîliği yaymaya başladı. Babailer isyanından sağ kurtulan Yeseviler ve İsmaililer kısa sürede Hacı Bektaş etrafında toplandılar. 1217'de aynı yerde öldüğünde çevresinde binlerce müridi vardı.

"Din ayrılığı gereksiz. Dinler insanlar arasında anlaşmazlıklara neden oluyorlar. Aslında tüm dinler dünyada barış ve kardeşliği sağlamak içindir" diyen Hacı Bektaşi Veli, bu görüşlerini Velayetname adlı eserinde ortaya koydu.

Bektaşîliğin öncelikli hedefi, temelini sevginin oluşturduğu "Evren-Tanrı-İnsan" birliğini kavramaktır. İnsan bir sevgi varlığıdır. İnsan tanrısal niteliklerle donatılmıştır. Başarının ilk basamağı kişinin kendisini tanıması ve sevmesidir. **"Kendini seven tanrıyı da sever"...**(26)

Bektaşîlikteki (Melâmilik) tanrı sevgisinin en güzel ifadelerinden birisi, şu ünlü dörtlükte ortaya konulmuştur:

"Şakirdleri taş yonarlar.

Yonup üstada sunarlar.

Çalabın adın anarlar

O taşın her paresinde"... (Hacı Bayram Veli)

Diğer Batıni ekollerde olduğu gibi Bektaşilikte de ruh ölümsüzdür. Ruh gövdeye sonradan girmiştir ve geldiği tanrısal kaynağa geri dönecektir. Ruh gövdeye sadece dirilik sağlamakla kalmaz, anlayış, hatırlama, bilme, tanıma, düşünme ve akıletme gibi yetilerin de kaynağıdır.

İnsan, yaşadığı ortamda bağımsız bir varlıktır. Onun görevi alçak gönüllü davranmak, özünü arındırmak, olgunlaşmak, gösterişten uzak durmak ve yüreğini doğa, insan ve tanrı sevgisiyle doldurmaktır. İnsani bedenler amaç için sadece birer vasıtadır. Bu nedenle insanları kadın-erkek diye ayırmak, ya da sosyal konumlarına veya ırklarına bakarak küçük görmek yapılabilecek en büyük yanlıştır. Kadın-erkek tüm insanlar eşittir. Tüm dinler insanları olgunlaştırmak, barış ve kardeşliği yaymak içindir. Oysa zamanla dinlerin bu anlamları değiştirilmiş, ve katı, çekilmez kurallar getirilerek insanların yaşamları kısıtlanmış, kendilerini geliştirme imkanlarının önüne set çekilmiştir. Gerçek yasaklar, şeriatın öngördükleri değil, tarikatın temel ilkelerine aykırı davranmaktır.

Bektaşilik, evrenin, tanrının sureti olduğunu, insanın da yeryüzünün tanrısı konumunda bulunduğunu kabul eder. Tanrı insanın içinde olduğundan, tanrısal özellikler olan düşünme yetisi, irade, eylem özgürlüğü de insanda mevcuttur. Gerçek ibadet, insanın düşüncelerini kendisi üzerinde yoğunlaştırmasıdır. İnsanın kendi dışındaki bir olguya ibadet etmesi gereksizdir. İnsanın kendi varlığını düşünmesi, ruhsal olarak gelişmesini sağlayacak ve birey, kâmil insan konumuna ulaşabilecektir. Kamil insanda tanrı, bu evrende kendi bilincine varmanın en üst noktasına ulaşır. Ancak kâmil insanlar tanrıya dönebilir ve onun tarafından öeümsenir.

Yazılar 486

Bektaşîlikte ketumiyet esastır. Bektaşilerin törenleri halka açık değildir. Gizli, özel ritüelleri vardır ve bunlardaki **"Bektaşi Sırrı"** büyük bir özenle korunur. Ritüeller açısından Vilayetname'nin özel önemi vardır. **Ancak Bektaşîliğin son biçimi ile kurumlaşması, M.S. 1500'lerde, dönemin bektaşi şeyhi Balım Sultan tarafından yapılan bazı düzenlemeler neticesinde mümkün olmuştur.**

Bir Bektaşi müridi öğretiyi ancak bir mürşidin yardımı ile anlayabilir. Mürşidin (rehberin) varlığı kesinlikle zorunludur. Bu nedenle yeni giren mürid'in mürşidine mutlak itaati, ona tamamiyle teslim olması son derece doğaldır. Tarikatin sembollerinin ve pratiklerinin anlaşılması ancak onunla mümkün olur.

Bektaşi öğretisi mürid'in yaşadığı toplum içinde öğrendikleriyle çok ters olduğu ve özellikle de şeriat öğretileriyle son derece uyumsuz bulunduğu için yeni gireni olası bir şoktan korumak amacıyla rehberlik sistemine büyük önem verilmiştir. Mürşid üç sıfat ile tanımlanabilir; Mürebbi, öğretmen ve eğitici. Diğer bir deyişle şeyhin temsilcisi, öğretmen üstad ve ruhsal yaşam sanatında örnek alınacak kişi. Mürşidin varlığı ile, Bektaşilik sırrı yaşanan bir olgu haline gelir. Müridden beklenen yegane şey zihnini sürekli açık tutarak, öğrenmesi ve öğrendiklerini en büyük sır olarak saklamasıdır.

Hacı Bektaş, tanrıdan varolan insanları dört grupta toplar. Bunlar tanrıya ulaşma konusunda farklı yöntemler uygulayan insanlardır. Birinci grupta, gerçeği tanrıya ibadette arayan sofu kişiler vardır ve dünya üzerindeki insanların oldukça önemli bir bölümü bu gruptandır.

İkinci grupla tarikatın yolunu uygulayan ancak sofuluktan kurtulamayanlar, üçüncü grupta tanrı hakkındaki sırları bilme ayrıcalığına sahip ermişler ve nihayet sonuncu grupta da tanrı ile birleşmiş olanlar yer alır. İşte Bektaşîlikteki bu dörtlü inanç biçimine, "Dört Kapı Öğretisi" denilmektedir. Bir Bektaşi, bu dört kapıdan geçmeden kâmil insan olamaz.

İlk kapı, ortodoks dinsel yasaların öğretildiği Şeriat Kapısı'dır. Bunu, tarikatın gizli pratik ve sembollerinin verildiği Tarikat Kapısı ve mistik tanrı biliminin öğretildiği Marifet Kapısı izler. Bektaşi için gerçek ancak dördüncü kapı olan Hakikat Kapısı ile gözler önüne serilir.

Dört kapının her biri on basamaktan oluşmaktadır ve kişi derviş olmak niyetindeyse, bu basamakları tırmanmak zorundadır.

Şeriat kapısında İslam dininin temel ilkeleri, Aleviliğin genel koşulları ile "Allah-Muhammed-Ali" üçlemesinin gizemi öğretilir. Bu kapının (derecenin) müridlerine "Beloğlu" ya da "Aşık" denir. Aşık henüz nasip almamış kişidir. Şeriat kapısının 10 basamağı şöyle sıralanır:

1- İman etmek,

2- Kuran öğrenmek,

3- Namaz, oruç, zekat, haç gibi zorunlu görevleri yerine getirmek (bu zorunluluklar bir sonraki kapıda kalkar)

4- Dürüst davranmak,

5- Evlenmek,

6- Cinsel yaşamdaki yasaklan bilmek,

7- Muhammed'e ve onun cemaatine uymak,

8- Herkese şevkatli davranmak,

9- Her türlü temizlik kaidesine uymak,

10- Emirler ve yasaklara itaat etmek.

Şeriat kapısı koşullarını tam olarak uygulayan ve mürşidinin de onayı ile ikinci dereceye, Tarikat Kapısı'na geçen müride verilen ünvan artık "Yol Oğlu" ya da seven bir dost anlamına gelen "Muhip"tir. Bir Muhip ilk iş olarak Pir'e bağlılık yemini etmek ve bundan önceki tüm günahları için tövbe etmek zorundadır. Bundan sonra Muhip, Mürşidi tarafından tarikat kuralları hakkında eğitilir ve bu kuralları anladığım, kabul ettiğini göstermek üzere saçlarını kestirerek, giysilerini sadeleştirir. Bu kapının dördüncü basamağını çok sıkı bir çalışma ve disiplin terbiyesi, beşinci basamağını da mürşide ve tüm kardeşlere hizmet oluşturur. Altıncı basamakta muhip alçak gönüllü davranmak ve tanrıdan korktuğunu ihsas etmek durumundadır. Yedinci basamakta, tanrı korkusundan ona sığınarak kurtulan muhip için daha sonraki aşama, dikkatli ve ölçülü davranmayı öğrenmektir. Dokuzuncu basamakta maneviyat ve sevgi üzerine, bilgisini yoğunlaştıran muhip son basamakta sevginin tanrısal yönünü tanımakta ve bir üst dereceye geçmeye hak kazanmaktadır. Görüldüğü gibi, İslam şeriatına uyma zorunluluğu daha ikinci derecede sona ermektedir. Kadın ve erkeklerin birlikte katıldıkları bu derecede yapılan törenlere "İkrar ayini" ya da "Ayin'i Cem" adı verilir.

Üçüncü derece, Marifet Kapısıdır. Derece saliklerine "Derviş" adı verilir. Marifet Kapısı töreninin adı "Vakfı Vücut" törenidir. Dereceyi almak için bazen on yıl dahi bekleyen Derviş'e bu törende tarikatın resmi tacı giydirilir.

Marifet kapısında insanın, tanrının, evrenin gizemleri, değerleri ve anlamları üzerinde durulur. Doktrinin önde gelen öğretisi olan "Birlik Yasası"nın gizemine varılır.

Dervişin bu kapıda aşması gereken on basamak şöyle sıralanır:

1- Ahlaki davranış disiplini,

2- Hoşgörülü ve alçak gönüllü olmak,

3- Kendini kontrol etmek ve sürekli özeleştiride bulunmak,

4- Sabırlı olmayı bilmek,

5- Cinsel yaşamda temiz ve disiplinli olmak,

6- Herkese karşı cömert davranmak,

7- Kibirli olmamak,

8- Batıni bilimin ayrıntılarını incelemek,

9- Batıni bilimi uygulama aşamasına sokmak,

10- Kendini tanımak ve bilmek.

Kendisini tanıyan ve kendisini, dolayısıyla da tanrıyı bilen kişi Bektaşi öğretisinin de son aşamasına geçmeye hak kazanmış kişidir. Bektaşîliğin son derecesi, Yesevilikte olduğu gibi, kâmil insan derecesi de denilebilecek, "Baba" unvanının elde edildiği "Hakikat Kapısı"dır. Hakikat Kapısı'na özel bir törenle eriştirilen Baba, mürşıd olma hakkını da elde eder. Bektaşi tekkelerinin yöneticileri Baba'lar arasından tayin edilir. Bektaşi Babaları'nın da on görevi

vardır:

1- Toprak ile bir olduğunu kavramak,

2- Diğer inanç biçimlerine hoşgörülü olmak,

3- Doğayı ve doğal dengeyi bozacak eylemlerden kaçınmak,

4- Dünyayı tanımak ve dünya ile varlık birliğini kavramak,

5- Tanrının yüceliği önünde eğilmek,

6- Dereceye ait sırları yalnızca diğer Baba'lar ile tartışmak ve dışarı sır vermemek,

7- Tanrıyı ruhsal varlığı içinde hissetmek,

8- Tanrısal nuru görmek,

9- Tanrıya, tanrısal nur içinde erimek amacıyla yakınlaşmak ve

10- Tanrıyla bir olmak. İşte bu aşamada Bektaşi Babası tanrısal bir varlıktır, kâmil insandır (27).

Bektaşilerin en önemli düsturu, **"Gelme gelme, gelir isen dönme"**dir. Bu düsturdan da anlaşılacağı gibi, tarikate girecek kişi son derece sıkı biçimde denetlenir. **Bir kez üye olundumu da tarikatten çıkmak söz konusu değildir.** Bektaşiler birbirlerini tanımak için özel cümleler, işaretler ve semboller kullanırlar.

Bektaşiler için Hallac-ı Mansur çok önemli bir kamil insandır. Enel Hak ilkesi için yaşamım feda etmekten çekinmeyen Mansur'a Bektaşiler borçlarını, törenlerin yapıldığı salonun tam ortasında bulunan bölüme "Dar-ı Mansur" adını vererek ödemeye çalışmışlardır.

Bektaşilik özellikle, yanına çekmeyi başardığı Yeniçerilerin askeri gücü sayesinde Sünni Osmanlı yönelimine dahi direnebilmiş, Yeniçerilerden çekinen Sünni Halifesi Osmanlı hükümdarları Bektaşi tekkelerine dokunamamışlardır (28).

Yeniçeriler, Osmanlılar tarafından işgal edilen Hristiyan topraklarından toplanan çocuklardan kurulu bir ordudur. Bu Hristiyan kökenleri nedeniyle, katı ortodoks Sünni inançlara bağlanmak yerine, Bektaşiler'in özgür inançlı ve sadece görünüşte Müslüman sistemini kabul etmişlerdir. Osmanlı ordusunun bel kemiğini oluşturan bu kuvvet sayesinde Bektaşiler, Sultan Yavuz Selim döneminde Osmanlılar'ın Sünni İslam dünyasının liderliğini ele geçirmiş olmalarına karşın, varlıklarını sürdürebilmişler ve yer yer de etkili olmayı başarmışlardır. **Yeniçeriliğin 1826'da kaldırılması ve tüm Yeniçerilerin öldürülmelerini takip eden dönemde Bektaşilere de büyük darbeler indirilmiş ve tarikat neredeyse Anadolu'dan tamamiyle silinmiştir** (29). **Sünnilerin bu yoketme dalgasından sadece, bir bakıma Osiris Mabedi ve İskenderiye Okulu'nun da devamı sayılabilecek, Mısır'daki "Kaygusuz Tekkesi" kurtulabildi.** O yıllarda Mısır'ın İstanbul'dan bağımsızlığını nispeten almış olması sayesinde Osmanlı yönetiminin şiddet kampanyacından kurtulan Kaygusuz Tekkesinde halen çok değerli tarihi eserler korunmaktadır.

Osmanlı topraklarındaki Bektaşiler, tekkelerinin büyük bölümü harap edilmiş olmasına karşın, iyi örgütlenmişlikleri ve toplum arasında kendilerini destekleyen önemli bir Alevi kitlesinin bulunması sayesinde çabuk toparlandılar ve çok daha zor koşullar altında da olsa faaliyetlerini sürdürdüler.

Yaklaşık 700 yıl Sünni yönetimin baskısı altında yaşayan Aleviler ve Bektaşiler, Mustafa Kemal ile birlikte bu baskılardan kurtulma şansı doğunca, buna dört elle sarıldılar. **Atatürk, Kurtuluş savaşı sırasında bir yandan İttihat ve Terakki cemiyetinin ardılları olan Türk subaylarınca, diğer yandan da Bektaşi ve Alevilerce desteklendi. Atatürk, milli mücadeleyi başlatmadan hemen önce, 1919 yılının 25 Aralık'ında Hacı Bektaş dergahını ziyaret ederek, Bektaşi ve Alevilerin desteğini istedi.** İnançları bakımından laik sisteme zaten yüzyıllardır yatkın olan Aleviler, Kuvayı Milliye'ye tam güçleri ile destek verdiler (30). Bunun da ötesinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde Atatürk'ün önde gelen destekleyicileri Alevi Milletvekilleriydi. Onların lehteki oyları sayesinde Hilafetin kaldırılması mümkün oldu.

Sh: 100-106

AHİLİK

Bâtıni doktrinin Anadolu'daki bir diğer kurumlaşması da Ahilik örgütü vasıtasıyla meydana gelmiştir. Daha önce görüldüğü gibi eski Mısır loncalarının devamı niteliğindeki İsmaili Fütüvvet örgütü Türkler arasında Orta Asya'da yaygınlaşmış ve "Ahilik" adını almıştı. Anadolu'ya Yesevi dervişleri ve İsmaili Dai'leri ile birlikte gelen Ahiler, meslek örgütü mensubu olmaları nedeniyle kırsal alanlardan ziyade, şehirlere yerleştiler. Ahilik, bir meslek örgütü olmanın yanısıra, giriş-davranış töreleri ve sırlan olan Batıni bir kuruluştur. Anadolu Ahilerinin örgütlü bir güç haline gelmelerini, Horasan erenlerinden olan Ahi Evren Veli sağlamıştır (31). Ahi Evren'in şeyhliği altında 13. yüzyıl başlarında Ankara'da yeniden yapılanan Ahilik teşkilatı kısa sürede tüm Selçuklu şehirlerine yayılmış ve Babailer İsyanı sırasında Batınilere elden gelen tüm yardımı yapmıştı. Ahiler, daha sonraki dönemlerde de kendilerine en yakın kişiler olarak Alevileri, Bektaşileri ve Mevlevileri gördüler. Osmanlı devletinin kuruluşunda Ahiler oldukça önemli bir rol oynadı. Bazı kaynaklar, devletin kurucusu olan Osman Gazi'nin, oğul Orhan Gazi'nin ve 3. Sultan Birinci Murad'ın Ahi teşkilatı üyesi olduklarını belirtmektedir. Ancak Osmanlı devleti genişlemeye ve imparatorluğa dönüşmeye başlayınca sultanlar, kendilerinden önceki Türk yöneticilerinin yolunu seçmiş ve kitleleri yönetmekte yöneticilere çok daha fazla imkân sağlayan Sünni tarikatlara girmişlerdir.

Ahilikte temel ilke, örgüte üye olanların kesin eşitliğidir. Üyelerin hepsi birbirinin kardeşidir. Ancak, aşama bakımından küçükten büyüğe doğru sonsuz bir saygı vardır. Ahiliğe girecek olanlarda belli nitelikler aranır. Üyelik için kişinin, örgüt bünyesinden birisi tarafından önerilmesi zorunludur. Küçültücü işlerle uğraşanlar, çevresinde iyi tanınmayanlar, örgüte kötü söz getirebileceği düşünülenler Ahi olamazlar. **Örneğin insan öldürenler, hayvan öldürenler (kasaplar), hırsızlar, zina ettiği ispatlananlar örgüte katılamaz. Kasapların insan öldürenler ile aynı kategoriye konulması Batıni inançtan kaynaklanmaktadır.**

Örgüte giriş, diğer Batıni tarikatler gibi, özel bir tören ile olur. Törende adaya kuşak bağlanır ve tüm insanlara karşı sevgi dolu, saygılı olması, doğruluk ve yiğitlikten ayrılmaması öğütlenir. **Üyelerden kesin bağlılık, sonsuz itaat ve ketumiyet istenir. Dinsizler örgüte kesin giremez ancak, sofuların da Ahiler arasında yeri yoktur.** Ahilik'te de bilgi edinme, sabır, ruhun arındırılması, sadakat, dostluk, hoşgörü, yasaklara uyma gibi vasıfların verildiği aşamalardan geçilir. Bu vasıflara sahip olmanın dışında Ahiliğin önde gelen altı ilkesi şunlardır:

1- Elini açık tut,

2- Sofranı açık tut,

3- Kapını açık tut,

4- Gözünü bağlı tut,

5- Beline sahip ol,

6- Diline sahip ol.

Ahilik'te üç aşamalı ve 9 dereceli bir inisiasyon sistemi uygulanır. Birinci aşama olan Şeriat kapısında müride mesleki bilgiler, Kuran bilgisi, okuma yazma, Türkçe, matematik ile örgütün anayasası niteliğinde olan Fütüvvetname öğretilir. İkinci aşama olan Tarikat kapısında mesleki bilgi en üst düzeye ulaştırılır, tasavvuf bilgisi, müzik, Arapça ve Farsça üzerine eğilim yapılır. Bu aşamada mürid ayrıca askeri eğitim de alır. Şeyh mertebesine erişilen üçüncü aşama, Marifet kapısıdır. Bu aşamada müridden tanrıya inanması, benliğini öldürmesi, ululara hizmet etmesi ve cehalet karşısında susması istenir. Ahilik anayasasına göre ancak bunların tamamlanmasından sonra Hakikale ulaşılması, insanın kemale ermesi mümkün olur. Takipçisi olduğu Fütüvvet gibi Ahilik dc 9 dereceli bir sisteme dayanır. Her kapı üç dereceyi içerir. Bu dereceler şöyle sıralanır:

1- Yiğit,

2- Yamak,

3- Çırak,

4- Kalfa,

5- Usta,

6- Ahi,

7- Halife,

8- Şeyh,

9- Şeyh ül Meşayıh.

Ahiler yalnızca ekonomik bir örgütlenmeyi değil, Ortaçağ Avrupasının şövalye tarikatleri gibi dini-askeri bir örgütlenmeyi de gerçekleştirmişlerdi. Örgüte kabul edilen müride, bir profesyonel asker kadar değilse bile, kendisini savunmayı bilecek kadar silah kullanma sanatı öğretiliyordu. Bu gelenek, Mısır'da ilk kurulan Fatimi Fütüvvet örgütünden bu yana devam etmekteydi.

Selçuklular döneminde, sultanların düzenli orduları dışında ülkedeki en güçlü silahlı örgüt, genç kalfa ve ustalardan oluşan Ahi müfrezeleriydi. Moğol istilaları sırasında sultan kuvvetlerinin yenilip kaçtığı sırada pekçok kenti Ahi müfrezeleri savunmuştu.

Kendilerini paralı askerler vasıtısıyla koruyan beyler, emirler bile Ahilerden çekinirlerdi. Moğolların kesin zaferinden sonra, valilerin ve beylerin kentlerden kaçmaları üzerine, onların görevlerini de Ahiler yürütmüşlerdi. Bu dönemde, Selçukluların güçlü veziri Pervane dahi, Ahilerin gücü karşısında boyun eğmiştir.

Sh: 106-108

MEVLANA kaddesellâhü sırrahu'l azîz

Varlığını ve ününü bir ölçüde Ahilerin destek ve yardımlarına borçlu olan, dönemin ünlü bir sufisi, Mevlana Celaleddin Rumi'dir (32). Celaleddin de diğer birçok Türk mutasavvıfı gibi Horasan'da doğdu ve Anadolu'ya göç etti. 1207'de Horasan'da doğdu, 1273'de Konya'da vefat etti. İlk derslerini, kendisine "bilginler sultanı" sıfatı layık görülen babası, ünlü mutasavvıf Bahaeddin Veled'den aldı.

İkinci hocası, babasından el almış olan Seyyid Burhaneddin Tirmızi oldu. Batıni doktrin ile iç içe büyüyen Celaleddin, bir İsmaili daisi ve Ahi yoldaşı olan Şems Tebrizi ile karşılaşınca, yavaş yavaş kendi ekolüyle ortaya çıktı (33).

Celaleddin Rumi'nin en önemli özelliği, onun bugün dahi birçok meslisde anılmasını sağlayan, Batıni doktrini şiirlerle anlatma yöntemidir. Şiirlerinin yer aldığı ünlü eseri Mesnevi'de Celaleddin tanrı, insan, evren, ruh, sevgi, ölüm ve ölümsüzlük gibi konulara sıkça yer vermiştir (34).

Mevlana Rumcayı çok iyi okuyup, yazabiliyordu. Eflatun'un tüm yapıtlarını kendi dilinde okudu. Ayrıca, Konya'daki Rum ortodoks kilisesi rahipleriyle, Eflatun ve görüşleri üzerine pek- çok tartışmada bulundu. Tasavvufun ve Batıni inancın Yunan kökeni hakkında böylesine derinlemesine inceleme yapan Celaleddin, şiirlerinde tasavvuf sanatının doruğuna ulaştı:

"Dalı öncesizliktedir aşkın, kökü sonrasızlıkta.

Bu ululuk, şu akla, ahlaka yakışır değil.

Yok ol, varlığından geç. Varlığın cinayettir.

Aşk doğru yolu buluştan başka birşey değildir"...(35)

Celaleddin tanrıya ulaşmak için insandaki en büyük gücün aşk olduğu fikrini daima savundu. Celaleddin'e göre varolan herşeyin kökeni aşktır. Bir bitki, bir hayvan da sevebilir. Ancak, hem bedeniyle, hem bilinciyle, hem düşüncesiyle, hem belleği ile sevebilen yegane varlık insandır. **Aşk, ışıktır, nurdur, "Işk"tır. O, bir kadına duyulan aşkı ulular. Çünkü, bir başkasını seven kişi kendisini, tüm insanlığı, evreni ve tanrıyı seviyor demektir.** İşte aşkların en güzeli bu bilince ulaşıldığı zaman başlayan "Hakikat Aşkı"dır. Mevlana'nın döne döne yaptığı raks, tüm dünya ile aşkta birleşmek, onun evrensel dönüşüne ayak uydurmaktır. Ellerinin birinin gökyüzüne dönük, diğerinin yeryüzüne bakar durumda olması da, tanrıdan aldığı aşkı tüm dünyaya sunmaktan başka birşey değildir.

Ruh tanrıdan fışkırmadır, ölümsüzdür. Gövdeden önce de vardı, gövdeden sonra da var olacaktır. Ruh ilk çıktığı kaynağa, tanrıya dönmenin özlemi içindedir. "Ney"den çıkan ses, ruhun acı dolu, yakınmalı özlemini ifade eden sestir. Ölüm, gövdeyi meydana getiren elemanların çözülmesi, ruhun kurtulmasıdır.

Dinler, içindeki çelişkiler ile tanrısal varlıkla bağdaşmayacak kurumlardır. Mevlana haç için;

"Ey Hacca gidenler, nereye böyle?

Tez gelin çöllerden döne döne,

Aradığınız sevgili burada,

Duvar bitişik komşunuz.

Durun, gönlünüzse suretsiz suretini onun,

Hacı da sizsiniz, Kabe de, Ev sahibi de" demekten kendini alamamıştır.

Tanrı önsüz sonsuzdur. Salt ışık, salt us, salt ruhtur. Mevlana için;

"Hep odur var olan da, yok olan da.

Odur kaynağı acının da, kıvancın da.

Yok görecek göz sende, yoksa görürdün.

Yalnız o var baştan aşağı senin varlığında"...

Evren, tanrının engin varlık alanıdır. Evreni yöneten sevgidir. Bu sevgiyi gönül gözü ile görebilen kişi kendini bilir, tanrıyı bilir "Hak ile hak olur". Onun dizeleriyle, **"Ey tanrıyı arayan, Aradığın sensin"...**

Celaleddin Rumi, bütün insanların kardeşliğine inanırdı. O ünlü çağrısı,

"Gel ne olursan ol, gel.

İster 'tanrı tanımaz, ister ateşe tapar,

İster bin kez tövbeni bozmuş ol.

Bizim dergahımız umutsuzluk dergahı değil,

Gel ne olursan ol, gel",

dizeleri kardeşlik inancının en güzel göstergesidir.

Dünya tüm insanların barış içinde yaşamaları gereken bir yerdir. Bütün insanlar özdeştir. Önemli olan insanların, insanlığın tekamülüdür. Celaleddin'in bu düşüncesinin insanları nasıl etkilediği ölümünde de görülmüş ve cenazesine Mevlevilerin ve Ahilerin yanısıra, Müslümanlar, Hristiyanlar ve Yahudiler de katılmıştır.

Mevlana, kadına büyük değer vermekteydi. Fihi Ma Fih adlı eserinde, sofu Müslümanlara bu konuda ders verirken, **"Sizler kadının kapanmasını istedikçe, herkeste onu görme isteğini kamçılamış olursunuz. Bir erkek gibi, bir kadının da yüreği iyiyse, sen hangi yasağı uygulasan da o iyilik yoluna gidecektir. Yüreği kötüyse, ne yaparsan yap, onu hiçbir şekilde etkileyemezsin.**

Kıskançlık denen şeyi bilme. Cahillerdir kadından üstün olduklarını sananlar. Cahiller kabadır. Sevgi ve güleryüz nedir bilmezler. Bunlar hayvani niteliklerdir. Ancak hayvan erkekler kadından üstündür. Seven erkek ise, kadınla eşittir" demektedir.

Mevlana Celaleddin Rumi'nin Şemsettin Tebrizi ile karşılaşması hayatında bir dönüm noktası oldu. Bir İsmaili Daisi iken, Moğol istilası ile İsmaililer'in dağılması üzerine İran'dan ayrılan ve Anadolu'ya, Ahiler'in yanına gelen ve bir Ahi yoldaşı olan Tebrizi, Ahiler arasında kendi engin bilgisini paylaşabilecek nitelikte kimseyi bulamayınca, çoktandır ününü duyduğu Mevlana Celaleddin'in yanına Konya'ya gitti (36).

Tebrizi'nin Batıni düşüncelerindeki berraklık ve dar kafalılığın her türlüsüne karşı çılgınca mücadele etme azmi Mevlana'yı etkilerken, Mevlana'nın tanrı ve insan sevgisi de Tebrizi'yi aynı oranda etkiledi. Hakikatin gerçek sırrına erebilen insanların az bulunabildiği bir ortamda iki kâmil insanın biraraya gelmesi, yüzyıllar boyunca sürecek bir Bâtıni ekolün de doğmasına yol açtı. Her ikisi de birbirlerinde kendilerini buldular. Karşısındakinin birer tanrısal sevgili

olduğunu gördüler. Ayrılmaz bir ikili oluşturmaları yobaz kafalarca maksatlı olarak yanlış yorumlandı. Yoğun dedikodular, üzerlerinde husumet bulutları toplanmasına neden oldu. Halkın tepkisinden korkan Tebrizi Konya'dan birkaç kez ayrıldıysa da, Mevlana'nın yoğun ısrarları üzerine geri dönmek zorunda kaldı. Tebrizi'nin korktuğu sonunda başına geldi ve fesat çevrelerince doldurulan Mevlana'nın küçük oğlu, Tebrizi'yi öldürdü.

Bu durum Mevlana'yı çok sarstı. Ancak bir süre sonra bir başka kamil insanla, Ahi şeyhi Sadreddin ile karşılaşınca kendini toplayabildi. Sadreddin kamil insan mevkiine Ahilik'de ulaşmıştı. Tebrizi gibi arkası zayıf birisi değildi. Selçuklu başkenti Konya Ahilerinin şeyhiydi. Selçuklu yönetimi dahi onun gücünden çekinirdi. Tebrizi hakkında çıkartılan dedikodular, Sadreddin hakkında çıkartılamadı. Celaleddin'in Sadreddin ile yakın dostluğu sayesinde bütün Ahi teşkilatı Mevlanayı izledi ve ona uydu.

Moğol istilaları döneminde,

"Senin küfrüne karşı iman da neymiş?

Zümrüdü Anka huzurunda bir sinek.

At için eğer neyse, O'dur din için de iman,

Ama neylesin alı, yolu Aşk olan" diyerek, gerçek gücün dinde değil halkın kendisinde olduğunu belirtti ve halka büyük moral kaynağı oldu.

Mevlana'nın öğrencilerine "Kitap-el Esrar" (Sır Katipleri) denirdi. Bu öğrenciler arasında her kesimden Müslümanlar, Yahudiler, Hristiyanlar, Rumlar, İranlılar, Araplar, Ermeniler, Türkler bulunmaktaydı. O güne kadar, bu denli farklı din ve milletten insanları mürid edinen bir başka ekol olmamıştı. Mevlana'nın şiirleri ve söylevleri işte bu öğrencileri, sır katipleri tarafından derlendi ve bugünlere ulaştırıldı.

Mevlana'nın kendi tekkesi dışında en huzur bulduğu ortam, Sille'deki **"Bilge Eflatun Manastırı"** ydı. Ünlü sufi bu manastırda bazen haftalarca kalırdı.

Celaleddin, kehanette bulunur gibi, **"Tanrı tanığımdır, şiirlerim doğudan batıya tüm dünyayı dolaşacak. Tapınaklarda, şölenlerde, toplantılarda her dilden okunacak, söylenecek"** demişti.

Celaleddin'in ölümünden sonra büyük oğlu Sultan Veled, babasının ekolünü kurumlaştırdı. Tarikat üyelerine, Mevlana'nın yazın dili olarak kullandığı Farsça'da "Dönen" anlamına gelen Mevlevi denildi. Ancak, kullanılan dilin Farsça, öğretinin de zor kavranır olması nedeniyle Mevlevilik hep aydın çevrelerinde sınırlı kaldı ve halka inemedi.

Sh: 108-112

YUNUS EMRE

Batıni doktrini halka kendi dilinde anlatan ve sevdiren, bu anlamda da Mevlana'nın gerçek varisi olduğu söylenebilecek kişi Yunus Emre oldu (37).

Baba İlyas, Hacı Bektaşi Veli, Ahi Evren, Celaleddin Rumi ve Yunus Emre'nin aynı dönemin, aynı koşulların insanları olmaları tesadüf değildir. Nitekim daha sonraki yüzyıllarda, ana kaynak değişmemesine rağmen düşünce yapısı değiştiği için Türkler arasından bu denli etkili düşünürler çıkmamıştır.

Hacı Bektaş'ın Baba İlyas'ı tanıdığı bilinmektedir. Yine Hacı Bektaş, Mevlana'yı yüz yüze

tanımamış olmasına rağmen düşüncelerini dikkatle izlemiştir. Bazı kaynaklar, Şemsettin Tebrizi'nin Konya'ya gitmeden önce bir süre Hacı Bektaş'ın yanında kaldığını ve onun bir müridi olduğunu öne sürmektedirler. Bu kaynaklara göre Tebrizi, Mevlana'nın düşüncelerini etkilemek üzere Hacı Bektaş tarafından görevlendirilmiş ve Konya'ya gönderilmiştir.

Aynı dönemin bir diğer dehası Yunus Emre de, Mevlana'nın ölümünden kısa bir süre önce Konya'ya gelmiş ve ondan ders almıştır. Yunus Emre;

"Mevlana sohbetinde,

Saz ile işaret oldu.

Arif maniye daldı,

Çünbiledür ferişte" Derken, Celaleddin Rumi'nin derslerine katıldığını belirtmektedir.

Ayrıca Yunus,

"Mevlana hiidavendigar bize nazar kılalı,

Anın görklü nazarı gönlümüz aynasıdır" diyerek, üstadına olan saygısını ve gönül birliğini dile getirmiştir.

Yunus Emre 1245 yılında Ankara yakınlarındaki Sarıköy'de doğdu. Yunus Emre Horasan'da doğmamıştı ama doğduğu köyde yaşayanların hepsi, Horasan'dan göç eden, Yesevi tarikatına bağlı kişilerdi. Bazı kaynaklar bu köyün **"Hacı İsmail Cemaati"** olduğunu, dolayısıyla köylülerin Türkmen İsmaililer olduğunu öne sürmektedir. Yunus Emre'nin babasının ismi olarak yakıştırılan İsmail adı da, İsmaili inancına bir atıf olarak verilmiş olabilir (38).

İsmaili olmasa dahi, Yesevi inançlarıyla büyüyen Yunus gençliğinde, tasavvuf ilmi öğrenmek amacıyla dönemin en ünlü sufi büyüğü Hacı Bektaş'm yanına gitti. Ancak çok yaşlanmış olan Hacı Bektaş, Yunus'u, kendisi gibi bir Yesevi Babası ve Bektaşi olan "Baba Tapduk"un, diğer adıyla Tapduk Emre'nin yanma gönderdi.

Baba Tapduk, Hacı Bektaş'm halifesi Sarı Saltuk'tan el almıştır. Sarı Saltuk yandaşları ile birlikte Dobruca'ya göç edince Anadolu'daki Bektaşi tekkelerinin şeyhliklerine Barak Baba ve Tapduk Emre getirilmişlerdir. Tapduk'un yanında 30 yıl geçiren Yunus, Hakikat Kapısından aynı dergahta geçtiğini şöyle dile getirmektedir:

"Vardığımız illere,

Şol safa gönüllere,

Baba Tapduk manasın,

Saçtık Elhamdülillah.

Tapduk'un tapısında,

Kul olduk kapısında.

Yunus miskin çiğ idik,

Pişdik Elhamdülillah "...

Yunus'un büyüklüğü, diğer Bektaşi erenleri gibi şiirlerinde Türkçeyi kullanması ancak bunu son derece maharetle, halkın anlayacağı kadar basit bir dille gerçekleştirmesindedir. Yunus

Emre, şiir dili kullanarak halka en derin felsefi konuları bile anlatabilmiş, felsefesinin yüzyıllar boyunca sevilmesini ve dilden dile söylenmesini sağlamış ve ayrıca, bu yolla ana dilinin, Türkçe'nin yok olup gitmesini engellemiştir. Onun şiiri Batıni doktrinin Öztürkçe ile anlatımıdır. Şiirleri ölümünden 70 yıl sonra derlenmiş ve "Divan" adı altında yayımlanmıştır. Ölümü konusunda bazı çelişkiler vardır. Kimileri onun doğal yoldan öldüğünü bildirirken, kimileri de, bir dini tartışma, hatta ayaklanma sırasında öldürüldüğünü iddia etmektedir.

Yunus, Tapduk Emre'nin yanında dört kapıdan geçerek, kamil bir insan haline geldi. Önce Şeriat kapısında tüm dinlerin içeriğini öğrendi. Yunus bunu, "Dört kitabın manasın, okudum hasıl ettim" şeklinde ifade eder.

Mantık, felsefe, Yunan filozoflarının yapıtları, Arapça ve Farsça, Tapduk tekkesinde öğrendiği diğer bilimlerdir. Yunus, devrinin mümkün olabilecek en iyi eğitimini almıştır. Onun, "ne elif okudum, ne cim" demesi, Bâtıni bilimin yanında zahiri olanlara değer vermemesinden kaynaklanmaktadır.

Yunus için Aşk, ya da onun tercih ettiği deyimle "Işk" herşeydir. Tanrı Işk'tır, Doğa Işk'tır. İnsan Işk'tır. Yaşam ve ölüm, yokluk ve varlık hep Işk'ın eserleridir (39).

"Kitap hod Işk kitabıdır,

Bu okunan varak nedir?" diye gerçek kitabın Işk olduğuna, diğer tüm kutsal kitapların gereksizliğine dikkat çeken Yunus, tanrıyı hem seven, hem sevilen hem de sevginin (Işk'ın) kendisi olarak görmektedir. Ona göre, kendisi Işk olan tanrı, aşık ve maşuk olması sıfatıyla tüm varlıkları, evreni ortaya çıkarmıştır. Bütün varlıklar gibi, insan benliği de tanrısal aşkın yansımasıdır. Varoluş, ilahi aşkın dalga dalga yayılıp, genişlemesinden başka birşey değildir ve sürgit devam etmektedir. Nitekim Astronomlar, evrenin devamlı büyümekte olduğunu günümüz teknolojisi ile de doğrulamaktadırlar.

Diğer sufıler gibi Yunus da, gerçek aşk sayesinde insanın giderek tanrıya yaklaştığını ve sonuçta tanrıyı kendi içinde bulacağını savunmaktadır. İnsan, tanrıyı kendi içinde görmesi ile tekamül etmiş olur. Ruhun ölmezliğine inanan Yunus, şu çok ünlü dizeleriyle ruhun daima çıktığı ana kaynağa dönme çabası için- de olduğunu dile getirmiştir.

"Işkın aldı benden beni,

Bana seni gerek seni.

Ben yananın dünü günü,

Bana seni gerek seni.

Ne varlığa sevinirim,

Ne yokluğa yerinirim.

Işkın ile avunurum.

Bana seni gerek seni.

Işkın aşıklar öldürür,

Işk denizine daldırır.

Tecelliyle doldurur.

Bana seni gerek seni.

Işkın şarabından içem,

Mecnun olup dağa düşem,

Şensin dün ü gün endişem.

Bana seni gerek seni.

Eğer beni öldüreler,

Külüm göğe savuralar,

Toprağını anda çağıra,

Bana seni gerek seni.

Yunus durur benim adını,

Gün geçtikçe artar oldum.

İki cihanda maksudum,

Bana seni gerek seni."

İnsan-evren-tanrı birliğine inanan ve var olanın yalnızca tanrı olduğunu söyleyen Yunus, çeşitliliğin sadece görüntüden ibaret olduğunu, tanrısal sudûr neticesinde ortaya çıkan evren ile insan'ın yapılarının, ilkelerinin özdeşliğini belirtir. Bu düşünce Yunus Emre'nin şu dizelerinde dile gelmiştir:

"Ay oldum aleme doğdum,

Bulut oldum göğe yağdım,

Yağmur olup yere yağdım,

Nur oldum güneşe geldim"...

"Nur olup güneşe (Işka) ulaşmak''... İşte Yunus'un da gerçek hedefi budur. Ölüm yoktur, yüce kaynağa dönüş vardır. Onun deyişi ile,

"İkiliği terk et,

Birlik makamın tut.

Canlar canın bulursun,

Birlik içinde"...

Yunus Emre, yetiştiği tekkenin öğretilerine uyarak, tanrısal imanda üç derece kabul eder. Bunlardan ilki ve en alt dereceli olanı "İlm-el Yakin İman"dır. Akıl ve ilim yoluyla oluşur. Bu tür imanın yeri akıldır ve âlimlerin imanı bu türdendir. İkinci derece iman, "Ayn-el Yakin İman"dır. Yeri kalptir. Hakikatin nurunu henüz görmemiş olan dervişler bu tür imana sahiptir.

Üçüncü ve en yüksek dereceli iman ise, "Hakk-el Yakin İman"dır. Ruhsal sezgi gücüyle elde edilir. Sadece Kamil insanlara has imandır. Dinin imanla hiç ilgisi yoktur Yunus için. O:

"Din ü millet sorar isen,

Aşıklara din ne hacet.

Aşık kişi harap olur,

Işk bilmez din, diyanet" der.

Yunus için dinsel ibadetler gereksizdir. Hatta, tanrıya ulaşmayı engelledikleri için zararlıdır bile;

Oruç, namaz, gusulü hac hicaptır aşıklara,

Aşık ondan münehhez halis heves içinde.

Ey aşıklar, ey aşıklar Işk mezhebi dindir bana,

Gördü gözüm dost yüzünü yas kamu düğündür bana.

Oruç, namaz, zekat, hacc cünnü cinayettir,

Fakir bundan azaddır, hassı heves içinde"...

Yunus Emre, gerçeğin dinde veya onun kurallarında değil insanın kendini bilmesinde yattığını savunur. O,

"İlim, ilim bilmektir,

İlim kendin bilmektir.

Sen kendini bilmez isen,

Ya nice okumaktır" diyerek, özellikle Kuran hıfzedenlere çatmıştır. Yunus,

"Dört kitabın manasın,

Okudum hasıl ettim.

Işka gelince gördüm,

Bir uzun hece imiş" diyerek, tüm dinlerin Bâtıni doktrin karşısında ne denli zayıf olduklarına işaret etmiştir.

Yunus Emre sadece bağnazlığa ve yobazlara karşı çıkmakla yetinmemiştir. O, tanrı tanımazları da Bâtıni doktrini öğrenmeye davet etmiştir:

"İnanmayan gel sineme,

Dost adını söyle, çağır.

Kefen donum pare kılıp,

Toprağımdan duru gelem" diyen Yunus, beden yok olsa dahi ruhun her seferinde geri geleceğini, doğru yoldaysa bu geri gelişlerin her seferinde ruhun daha da arınmış olacağını belirtmiştir (40).

Türk dilinin yanısıra, Türk şiir sanatı da, büyük ölçüde Alevi-Bektaşi ozanlar ile günümüze ulaşmıştır. Yunus ve Hacı Bek- taş gibi devlerin yanısıra, onların ardılları niteliğinde olan Kara- coğlan, Pir Sultan Abdal gibi ozanların öz dillerine sıkıca sarılmaları sayesinde Türkçe günümüz Türkiye'sinin resmi dili olabilmiştir.

Bu kısa hatırlatmadan sonra Anadolu Batıniliğinin gelişimini noktalayalım ve bu doktrinin batı dünyasındaki yansımalarına göz atalım.

Kaynakça

1- Dursun Turan, "Din Bu" - Kaynak Yayınları - İstanbul 1991 Cilt 2 Sf. 125.

2- SEVER Erol, "Yezidilik ve Yezidilerin Kökeni" - Berfin Yayınları - İstanbul 1993 - Sf. 33

3- Dursun T. -ie- Cilt 2, Sf. 23

4- EYÜBOĞLU İsmet Zeki - "Tasavvuf - Tarikatlar - Mezhepler Tarihi" - Der Yayınları - İstanbul 1990- Sf. 116

5- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 130

6- Eyüboğlu Sebahattin - "Hayyam - Bütün Dörtlükler" - Cem Yayınevi - İstanbul 1991 - Sf. 73

7- Dursun T. -ie- Cilt 2 Sf. 17

8- URAZ Murat - "Türk Mitolojisi" - Mitologya Yayınları İstanbul 1992- Sf. 125

9- Uraz M. -ie- Sf. 298

10- Dursun T. -ie- Cilt 3, Sf. 101

11- ARSEL İlhan, - "Arap Milliyetçiliği ve Türkler" - İnkilap Yayınları- İstanbul 1990 - Sf. 62

12- KÖPRÜLÜ Fuad - "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar" Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlan - Ankara 1984 - Sf. 13

13- ARSEL İ. -ie- Sf. 64

14- KÖPRÜLÜ F. -ie- Sf. 61

15- OCAK Mehmet Yaşar - “Babailer İsyanı” - Dergah Yayınlan İstanbul 1980 Sf. 52

16- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 277

17- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 343

18- DİERL Anton Josef - "Anadolu Aleviliği” - Ant Yayınaları İstanbul 1991 Sf. 39

19- Uraz M. -ie- Sf. 13

20 Çamuroğlu Reha - "Tarih, Heterodoksi ve Babailer” - Metis Yayınları İstanbul 1990 - Sf. 153

21- Ocak A.Y.-ie-Sf. 133

22- BİRGE John Kingsley - "Bektaşilik Tarihi" - Ant Yayınları İstanbul 1991 - Sf. 48

23- ZELYUT Rıza - Öz Kaynaklarına Göre Alevilik" - Yön Yayıncılık - İstanbul 1992 - Sf. 27

24- Dierl AJ. -ie- Sf. 83

25- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 182

26- Birge J.K.-ie-Sf. 109

27- SEZGİN Abdülkadir - "Hacı Bektaş Veli ve Bektaşilik" Sezgin Neşriyat - İstanbul 1991 - Sf. 155

28- Birge J.K. -ie- Sf. 85

29- Birge J.K. -ie- Sf. 97

30- Şener Cemal - “Alevilik Olayı" - Yön Yayınları - İstanbul 1989 - Sf. 135

31- FİŞ Radi - "Bir Mutasavvıf, Bir Ahi Hümanisti, Celaleddin Rumi Mevlana" - Yön Yayınları - İstanbul 1990 - Sf. 218

32- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 240

33- Dierl A.J. -ie- Sf. 47

34- Mevlana Celaleddin Rumi - "Mesnevi" - Devlet Kitapları İstanbul 1973

35- Fiş R. -ie- Sf. 85

36- Fiş R. -ie- Sf. 178

37- GÖLPINARLI Abdülbaki - "Yunus Emre" - Varlık Yayınları İstanbul 1971 Sf. 8

38- ERGÜVEN Abdullah Rıza - "Yunus Emre" - Yaba Yayınları Ankara 1982 - Sf. 29

39- BAYRAKDAR Mehmet - "Yunus Emre ve Aşk Felsefesi” - Türkiye İş Bankası Yayınları - Ankara 1991 - Sf. 21

40- Bayrakdar M. -ie- Sf. 59

Sh: 113- 119

EZOTERİZMİN ZAFERİ: HÜMANİZM VE RÖNESANS

İtalya’da Eflatun Akademisinin önderliğindeki akademisyenlerin Yunan klasiklerini gün yüzüne çıkarması tüm yaşamda ve özellikle de bilim ve sanatda yeni bir atılımı beraberinde getirdi. **Önde gelen temsilcilerinden birisinin Dante olduğu Ezoterik öğreti, yepyeni bir dönemin başlamasını sağladı.** Bu dönem adını dahi Ezoterik öğretiden aldı; Rönesans. **"Yeniden Doğuş"** anlamına gelen Rönesans düşünürlerinin en büyük hedefi, Yunan- Roma uygarlığı ile Hristiyanlık arasında bir iletişim, bir ilişki kurmak ve iki uygarlığı aynı potada eriterek yepyeni bir dünya kurmaktı (1).

Bizans’dan İtalya’ya göç edenlerin beraberinde getirdikleri Yunanca eserler ile İtalyan manastırlarındaki Roma eserlerinin anlaşılır bir dille İtalyancaya çevrilmesi, ulusal bir edebiyat ve tarih anlayışının doğmasına yol açtı. Aynı dönemde Latince İncil de İtalyanca’ya çevrildi ve eski uygarlıklar ve Hristiyanlık arasında bir süreklilik olduğu ispat edilmeye çalışıldı. Bu arada matbaanın icad edilmiş olması, kitapların çok daha fazla sayıda basılmasını ve daha çok kişinin bunları okumasını sağladı. Böylece yeni düşünceler pekçok ortamda tartışılmaya başlandı ve bu tartışmalar sonucunda da yeni fikirlerin doğmasına imkân yaratıldı. Toplumdan ziyade birey ön plana çıktı ve giderek insani değerler, bütün diğer değerlerin üstünde tutulmaya başlandı.

Ezoterik doktrinin binlerce yıldan bu yana savunageldiği bu görüşleri kapsayan felsefi akıma "Hümanizm" adı verildi. Petrarca ve Boccaccio gibi Ezoterik düşünürler insanın evrenin merkezinde bulunduğunu, dünyanın insan ruhunu geliştirmek için bir araç olduğunu, ruhun hedefinin tanrıya ulaşmak olduğunu, kısacası Ezoterik öğretinin içeriğini kapsayan eserler yazdılar. Aynı konulan, kimisi Eflatun Akademisinin, kimisi diğer kardeş akademilerin üyeleri

olan, Manetti, Erasmus, Mirandola, Monteign gibi düşünürler de işlediler. İnsanın üstünlüğü ve saygınlığı üzerine çeşitli yapıtlar ortaya koyan bu filozoflar, insanın yeryüzünde ve daha sonraki yaşamında kaderini belirleyecek yegâne şeyin tanrısal aşk olduğunu, insan ile tanrı arasında bozulmaz bir birlik olduğunu ifade etmekten kaçınmadılar.

Ezoterik doktrinin böyle açıkça ortaya konulması, Rönesans şiir ve sanat eserlerini yaratan hayal gücünün de aynı biçimde serbestçe kendisine yol bulmasını sağladı. Boccaccio, şiir ve dinin birbirlerini tamamladıkları iddiasıyla, kutsal kitabın aslında şiirsel bir dille ele alınmış olduğunu öne sürdü. Bu ve benzeri girişimler neticesinde, din dışı konuları işleyen şair ve yazarlar da, yaratıcılık vasıfları nedeniyle kutsal bir saygınlık kazandılar ve diledikleri konularda daha rahat çalışma olanağı buldular.

Hümanizm akımı ile insana, insan olmaktan gurur duyması öğretildi. Bu düşünce tarzı, Ezoterik öğretiyi bünyesinde barındıran Masonluk ile tüm Avrupa'ya kısa sürede yayıldı. Öğretinin güzellik arayışı tüm sanat dallarına yayıldı ve mükemmelliklerine bugün dahi ulaşılamayan yüzlerce eser doğdu. Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rafaello gibi üstadlarla Rönesans doruk noktasına ulaştı.

Tüm bu gelişmelerin neticesinde ortaçağın durağan düşünce sistemi yıkıldı. Yerine, akılcılığı ön plana çıkaran pozitif düşünce geldi. Rönesans felsefi bakımdan akılla inancı uzlaştıran bir sentez oldu.

Hümanizm ve Rönesans'ın etkileri, 15. yüzyıldan itibaren, genişleyerek 18. yüzyıla kadar devam etti. Bu akımların giderek kendi çıkarlarını zedelediğini ve kurulu düzene darbe indirdiğini gören Papalık, 18. yüzyıldan itibaren özgür düşünceye karşı savaş açtı. Bilime büyük darbeler indirildi. Galile Galileo, "yazılı hükümlere aykırı bir öğretiden yana çok etkili kanıtlar taşıyan bir kitap yazdığı" için Engizisyon mahkemesinde yargılandı ve sapkınlık içinde olduğu gerekçesiyle afaroz ve hapis edildi.

Fransa'da Protestanların Katolikler ile barış içinde yaşamalarını öngören Nantes Fermam yürürlülükten kaldırıldı. 1757'de yayınlanan bir kraliyet fermanı ile dine saldıran, otoriteye karşı gelen tüm yazar ve yayıncıların ölüm cezasına çarptırılacakları duyuruldu (2).

Bu karardan on yıl sonra, sadece dini hoşgörüyü savunan Marmontel, **"deizm ve ateizm gibi her çeşit suçu kışkırtıcı öğretilerin yansıra, Katolik kilisesinin temellerini sarsabilecek her türlü akımın bastırılması"** gerekçesiyle ölüme mahkum edildi. Bu karar özellikle Ezoterik doktrini mahkum etmek için alınmış bir karardı. Ancak Ortaçağ artık bitmişti ve kilisenin karşısında suskun kitleler değil, dev düşünürler vardı. Protestan liderler Calas ve Sirven'in Papalıkça mahkum edilmeleri üzerine Voltaire, kilisenin adaletsizliğine karşı büyük bir kampanya başlattı. Toplumda derin yankılar uyandıran kampanya sonucunda Katolik kilisesi Protestan liderleri serbest bıraktı ve Protestanlara eski itibarları iade edildi.

Buna karşılık Papalık, Denis Diderot'un, adaleti doğruda, güzelde ve iyide arayan Ezoterik eseri Ansiklopedi'nin yakılmasına karar verdi. Voltaire Bastil'de kapatıldı. Hakkında tutuklama kararı çıkan Rousseau kurtuluşu kaçmakta buldu. Holbach'ın "L'esprif'i (ruh), Felsefe Sözlüğü de yakılan eserler arasındaydı.

Engizisyon, karşısındaki filozofları sindirmek için sık sık şiddete başvurdu. Şövalye La Barre'in, ayin alayını selamlamamak ve Felsefe Sözlüğü gibi sakıncalı eserleri okumakla suçlanıp ölüme mahkûm edilmesi, dilinin koparılarak başının kesilmesi, cesedinin yakılması

umulanın tam aksine filozofların birlik oluşturarak tepkilerini göstermelerine yol açtı. Voltaire, Papa için "**ezelim alçağı**" derken, Montesquieu gibi ağırbaşlılığıyla ünlü bir adam dahi, **"Papa, alışıldığı için karşısında boyun kırılan, modası geçmiş bir puttur"** demekten kendisini alamadı (3).

1738'de Papalığın Masonları afaroz etmesi üzerine Voltaire, 80 yaşında olmasına karşın, kilise aleyhtarı kampanyalarda kendisine büyük destek sağlayan ve kendisiyle aynı inançları paylaşan bu insanlara bu kez kendisi destek vermek için Masonluğa girdi.

Voltaire, **"Hoşgörü üstüne"** adlı yapıtında, tüm insan haklarını ve bunun uzantısı olan hoşgörme hakkını savunurken, herkesin inançlarında özgür olduğunu, tüm insanların dinleri ne olursan olsun, kardeş olduklarını savundu. **"Bir Türk, bir Çinli, bir Yahudi kardeşim mi oluyor böylece?"** diye soran Voltaire, kendi sorusuna kendisi cevap veriyordu; **"Elbette. Hepimiz aynı babanın, tanrının çocukları değil miyiz?"...**

Voltaire gibi Diderot, Montesquieu, Lafayette, Boucher, Danton ve Pastoren de dönemin ünlü Masonlarıydı. Bu kadar ünlü filozof ve bilimadamının bir çatı altında biraraya gelmiş olmaları, Masonluğun dine karşı laik akımı ne denli desteklediğinin bir göstergesidir. Masonluğun, Papalığa karşı olan tutumu, Roma kilisesinin de Kardeşlik örgütü üyelerini mahkum etmesine neden oldu. Masonluğu mahkûm eden ilk emir Papa 12. Clemens tarafından 1738'de yayınlandı. Bu tarihten itibaren 13 değişik papa, 1884'e kadar, Masonları afaroz eden ve Masonluğu yasaklayan emirnameler yayınladılar. Papa 12. Clemens, 28 Nisan 1738 tarihli emrinde, hiçkimsenin Masonluğa veya benzeri bir örgüte üye olmamasını duyurdu ve üyelerin afaroz edileceğini açıkladı. Ardından gelen Papalar da, 13. Leo'ya kadar Masonluğu lanetleyen ve üyeler üzerindeki afarozu her seferinde yineleyen emirnamelerini yayınlamayı sürdürdüler (4).

Papa Clemens, Masonluğu mahkum ederken, bu müessesenin tüm dünyaya fenalıklar getireceği gibi anlamsız suçlamaların yanısıra, değişik din ve mezheplerdeki kişilerin biraraya gelmelerinin önüne geçilmez tehlikeler doğuracağı gibi ancak bağnaz bir kafa yapısının ürünleri olabilecek suçlamalarda bulunuyordu. Clemens'in en önemli gerekçesi de, **"kendilerince malum olan doğru ve makul sebepler**" idi.

Papalar ve Katolik devletlerin kralları, Masonların birbirlerine ketumiyet yemini ile bağlı olmalarından ve toplantılarının gizli yapılmasından endişe duyuyorlardı. Bu endişelerinin yersiz olmadığını tarihi gelişmeler ortaya koydu.

Fransa'da büyük devrimin gerçekleştirilmesi ve sistemin giderek laikleştirilmesinde, İtalya'da Papalığın etkinliğine son verilmesi, milli birliğin sağlanması ve yine sistemin laikleştirilmesinde hep Masonlar en önemli rolü oynadı.

Devlet yönetiminin Papalığın ve Katolik kilisesinin etkisi altından çıkartılmasında dönüm noktası olan kararlardan birisi 1714 yılında İngiltere'de alındı. Bir yasa çıkartılarak, herhangi bir Katolik hükümdarın İngiltere tahtına çıkması yasaklandı. Böylece İngiltere, Roma'nın yoğun baskılarından kurtulmayı başardı. Yeni kanunla ortaya çıkan bu özgür ortam Masonların kendilerini güvencede hissetmelerini sağladı ve onlar da dış dünyaya kapılarını daha çok açtılar. Bu tarihte Templierler ve diğer şövalye örgütü üyeleri, Rose Croix'lar, Royal Society yandaşları Mason localarına üye bulunuyorlardı. Bunlara, asli meslekleri Duvarcılık olmadığı ve örgüte sonradan katıldıkları için "Kabul Edilmiş Mason" (Accepted Mason)

denilmekteydi.

Öte yandan dünyadaki teknolojik gelişmeler Masonluğun Operatif kolunu olumsuz etkilemekteydi. İnşaat yapımı ile ilgili daha önce birer sır olarak saklanan bilgiler, giderek sır olmaktan çıktılar ve okullarda okutulan bilim dallarının konuları haline geldiler. Bu durum, adlarına sonradan **"Operatif Mason"** denilen inşaat ustalarına, okul mezunu ve örgüt üyesi olmayan yeni rakiplerin çıkmasına neden oldu. Zamanla bu ustalar iş bulmakta zorlanır oldular. Operatif Masonların son büyük faaliyetleri Londra'da oldu. **1666 yılında Londra'da meydana gelen büyük yangın sonrası inşaat sektörünün canlanması ile tüm Avrupa kıtasındaki Mason ustalara iş bulma imkanı doğdu.** Ancak şehrin yeniden imarından sonra yine yapılacak iş kalmadı ve Masonluğun el emeğine dayalı Operatif kolu giderek yok olmaya başladı. Bu aşamada devreye Kabul Edilmiş Masonlar girdi. Locaların fikri çalışmalarına katılan bu Masonlar önceleri azınlıktaydılarsa da, giderek sayıca çoğaldılar. Mesailerinin kol işçiliğine değil, kafa işçiliğine yani fikri çalışmaya dayanması nedeniyle kendilerine **"Spekülatif Masonlar"** adını uygun gören Kabul Edilmiş Masonlar, 1703 yılında bir karar yayınlayarak, bundan böyle Masonluk ayrıcalıklarının yalnızca yapı işçilerine özgü olmayacağını, dileyen herkesin localara üye olarak bu ayrıcalıklardan yararlanabileceğini duyurdular.

İngiltere'de Protestanlığın ağır basması ve Katolik kilisesinin baskılarının yok olmasından sonra Anglikan Masonlar, locaların düzenliliği hakkında karar verebilecek ve yeni localar açabilecek yüksek bir merci kurmaya karar verdiler. Böylece 1717 yılında dört Londra locası, İngiltere Büyük Locası'nı kurdular (5).

Büyük Loca'nın yeni yasasım, bir Protestan rahibi olan James Anderson yazdı. Bu yasanın yazılmasına bir başka Protestan rahip, Desagulier de yardımcı oldu. Royal Society üyesi olan bu rahip, ünlü bilgin Newton ile de yakm arkadaştı. Anderson Yasaları adıyla anılan bu yasanın ilk bölümünde, **"Bir Mason, taşıdığı sıfatlar nedeniyle ahlak kurallarına boyun eğmek zorundadır ve hiçbir zaman bir Tanrıtanımaz (Ateist) ya da Dinsiz (Deist) olamaz"** denilmektedir.

1815 yılında İngiltere'de yeni bir Büyük Loca Yasası yayınlandı ve tanrı ve din hakkındaki ilk bölüm şöyle değiştirildi;

"Sıfatı dolayısıyla bir Mason ahlak kurallarına uymakla görevlidir. Eğer mesleği iyi anlamışsa, hiçbir zaman bir tanrıtanımaz ya da dinsiz olmayacaktır. Tanrının herşeyi insanlardan daha başka türlü gördüğünü o, herkesten daha iyi anlamak durumundadır. Çünkü insan dış görünüşü görür, tanrı ise gönülleri. Bir insan, dini tapınış tarzı ne olursa olsun tarikatten çıkarılmaz. Yeter ki, yerle göğün yüce mimarına inansın ve ahlakın kutsal görevlerini yerine getirsin" (6).

Bu yasa ile, Hristiyanların yanısıra Yahudi ve Müslümanların da örgüte katılmaları mümkün oldu. Böylece Masonluk, özgür düşüncenin filizlendiği her ülkede varlığını gösterdi ve tüm dünyaya yayıldı.

17. yüzyılda Masonluk, Fransa, İtalya, İspanya ve Almanya'da Katolik kilisesinin yoğun baskıları ile teknolojik ilerlemenin getirdiği işsizlik gibi nedenlerle son derece zayıflamış bulunuyordu. İngiltere ve İskoçya'da ise durum daha farklıydı. Her iki ülkede de Kabul Edilmiş Masonların fazlalığı örgütün varlığını ve gücünü sürdürmesini sağlamıştı. 1649

yılında İngiltere kralı I. Charles'ın kafasının kesilerek idam edilmesinden sonra, dul eşi kraliçe Henrietta doğduğu ülke olan Fransa'ya döndü. Kısa bir süre sonra çok sayıda İskoç soylusu da onun yanına geldi. Bu soyluların büyük bölümü Kabul Edilmiş Masondu (7). Bunlar, Stuart hanedanının İngiltere tahtını yeniden eline geçirmesi için faaliyetlerini, Fransa'da kurdukları Mason localarında gerçekleştirdiler. Bu locaların bir kısmı askeri nitelikliydi ve Stuartların İngiltere tahtına dönüş şansı kalmayınca bu askeri localar Fransız ordusuna katıldılar. Böylece Fransız ordusunda Masonluk yayılmaya başladı. Askeri İskoç localarının yanısıra sivil localar da, Fransa'da önceden varolan localar ile birleşerek, mesleğin tüm ülkede yayılmasını sağladılar. Eski geleneklere ve yüzlerce yıldır uygulanagelen ritüellere dayanan bu Masonluğa, Avrupa kıtasındaki yeni yayıcılarına atfen, "İskoç Masonluğu" denildi. İngiltere'de 1717'den itibaren uygulanmaya başlanan Masonluk üç derece üzerinden çalışmaktaydı. Buna karşılık İskoç Masonluğunda derece sayısı 25'di. Bir diğer farklılık da, İngiliz Masonluğu yanlısı localar, İngiltere Büyük Locasından berat alarak, düzen içinde kurulurken, İskoç locaları eski gelenekler uyarınca, herhangi bir merciye dayanmadan, kendiliğinden kuruluyorlardı.

İngiltere Büyük Locası'na karşılık Fransız locaları aynı statüde bir merciye kavuşmak için 1736 yılında Fransız Büyük Locası ayarında**, "Grand Orient"** adını verdikleri bir üst kuruluş oluşturdular. Fransa'da, bu bağımsız Fransız kuruluşunun yanısıra, İngiltere Büyük Locası'ndan berat alan bir Fransız Büyük Locası da kuruldu.

İskoç Masonluğu 1761 yılında Amerika'da yayılmaya başladı. Bu kıtada İskoç Riti'ne sekiz derece daha ilave edildi ve tüm dünyanın da kabulü ile İskoç Riti Masonluğu 33 derece olarak benimsendi (8).

O dönemde, Masonluğun kökenleri hakkında en önemli konuşma, Şövalye Ramsay tarafından gerçekleştirildi. Bir İskoç soylusu olan ve Stuartlarla birlikte Fransa'ya geçen Ramsay, 1737 yılında Grand Orient'de, Masonluğun geçmişi hakkında aydınlatıcı bir konuşma yaptı. Masonluğun Templierler'e dayandığını ve onların sayesinde kardeşlik örgütünün tüm Avrupa'ya yayılmış olduğunu söyleyen Ramsay, **"Tarikatımızın kökleri, Kudüs Sen Jan Şovalyelerindedir. O gün bu gündür localarımız Sen Jan Locaları adını taşırlar"** dedi. Ramsay, ünlü konuşması sırasında, birçok Avrupa ülkesinde gerilemiş olan Masonluğun, Templierler sayesinde İskoçya'da canlılığını korumuş olduğunu da hatırlattı.

Fransız devrimi öncesi Masonluk bu ülkede son derece yaygınlaşmış durumdaydı. Birçok aristokratın yanısıra, burjuva önde gelenleri ve fikir adamları da locaları devam etmekteydiler. Localarda yürütülen fikri çalışmalar sayesinde, Masonluğun temel ilkeleri olan insanların özgürlüğü, kardeşliği ve eşitliği, Fransız ihtilalinin de bayrağı haline geldiler. Devrimin fikir babaları Bailly, Talleyrand, Brissot, La Fayette, Mirabeau, Condorcet birer Masondular. Bazı kaynaklar Danton ve Robespier'in de Mason olduklarını savunmaktadır. 1789 ihtilalinde Masonluğun örgüt olarak bir etkinliği görülmediyse de, ihtilalin oluşumu için ana kadrolar dahi localarda hazırlanmıştı (9). Devrimciler, locaların gizliliği içinde biraraya gelerek, ihtilalin alt yapısını oluşturdular. Ayrıca, localarda yapılan aralıksız laiklik propagandası da, insanları dini her türlü reformu gerçekleştirmeye hazırladı. Nitekim 1793'de, ülkedeki tüm kilise ve tapınakların kapatılması, bütün dini inançların önlenmesi gibi aşırı bir karar dahi alınabildi. Kilise açılmasını isteyenlerin tutuklanması, rahiplerin her türlü kamu görev ve haklarından men edilmesi öngörüldüyse de, Danton ve Robespier'in

girişimleri ile bu sert tedbirlerden vaz geçildi. İnanç özgürlüğüne karşı her türlü şiddet hareketinin ve baskının yasaklanması ile yetinildi. 1794'de devrim konvansiyonu devletle kiliseyi ayırdı. Bir yıl sonra, isteyenlerin kiliselerden fayadalanabilmeleri, dileyenlerin de her türlü dini ibadetten uzak yaşayabilmelerini öngören inanç özgürlüğü kanuna bağlandı.

Fransa'da Katolik kilisesi karşıtı güçlü lobi, devrim sonrasında gelen direktuvarlık dönemi boyunca da etkinliğini sürdürdü. Bu dönemde Jakobinler'in kiliseye ağır bastıkları görüldü. Napolyon'un gelişi ile durum tersine döndü. Katolikler imparatorluk süresince ağırlıklarını hissettirdiler. İmparatorluk sonrasında ise, taraflar arasındaki mücadele, herhangi birisinin kesin üstünlüğü olmaksızın sürüp gitti. Bu arada Mason localarındaki Katoliklerin sayısı giderek azaldı. 1877 yılında Grand Orient, locaların **"Evrenin Ulu Mimarı"** onuruna çalışmaları zorunluluğunu kaldırdığını açıkladı. Bu karar üzerine İngiltere Büyük Locası, Fransız Grand Orient'i ile tüm ilişkilerini derhal kesti ve bu kuruluşu düzenli olarak tanımadığını dünyaya duyurdu. Böylece Fransız Masonluğu, evrensel Mason topluluğu ile ayrı düşmüş oldu (10).

Fransız Masonluğunun 1877 kararında, 1848 devriminin etkisi büyük olmuştur. 3. Napolyon'un düşüşünden sonra kurulan üçüncü cumhuriyette ülkeyi yönelenlerin büyük çoğunluğu Masondur ve Katolik kilisesinin baskılarından bıkıp usanmış durumdadırlar. Fransa'da basın özgürlüğü Masonlar sayesinde mümkün olur. Victor Hugo, cumhuriyet parlementosunda verdiği ünlü söylevinde tüm gücüyle ruhban smfına yüklenir ve, **"Yıldızların düşmediğini söylediği için Prinelli'yi dövdürten, kanın vücutta dolaştığım ispatladığı için Harvey'e işkence eden onlardır. Galile'yi, Kristof Colomb'u zindana attıran, Pascal'ı, Monteigne'i, Molier'i din ve ahlak adına afaroz eden onlardır. Fransa'nın üçyüz yıldır yaydığı büyük ışık onları rahatsız ediyor. O ışık akıldan müteşekkildir. Gerçek mümin benim ey rahipler, sizler dinsizsiniz"** der.

İşte Fransız Masonları, bu ruh hali içinde, aralarına Deisl inançta olanların da katılmasını sağlamak amacıyla, Evrenin Ulu Mimarı'na inanma zaruretini kaldıran bir kararı onaylamışlar ve Ezoterik öğretiye ters düşmüşlerdir.

Tüm bu çabalara karşın Fransa'da ilköğretimin laikleştirilmesi ancak 1879'da mümkün oldu. Kilise'nin öğretim yapması 1904'de yasaklandı ve devlet ile din işleri de 1905'de ayrılabildi. Nihayet 1907'de de laik yasaların dokunulmazlığı kanuna bağlandı.

İtalya'da Masonluk, Fransa'dakine benzer bir yol izledi. Dante'nin, Boccacio'nun ve diğer Ezoterik doktrin yanlısı düşünürlerin yurdu İtalya'da, sırlar öğretisi, bir geleneksel miras olarak Pisagor'dan bu yana varlığını sürdürüyordu. Ancak, Katolik kilisesinin merkezinin Roma olması dolayısıyla Papalığın yoğun baskıları kendisini en çok İtalya'da hissettirdi. Rönesans'ın beşiği olan bu ülkede 17. yüzyıla gelindiğinde Masonluk neredeyse tamamen silinmiş durumdaydı. Masonluğun canlanışı, Fransa'da olduğu gibi İtalya'da da Stuart hanedanı yandaşlarının bu ülkeye gelmeleri ile başladı. İskoç Ritme bağlı ilk loca bu yüzyılın ikinci yarısı içinde kuruldu. Geleneksel alt yapısı hazır olan

Masonluk İtalya'da hızla yayıldı ve Katolik kilisesinin karşısındaki doğal yerini aldı (11).

İtalya üzerinde 1713 yılına kadar süren İspanyol egemenliği Katolik kilisesinin güçlenmesini, Engizisyonun kurumlaşmasını ve Rönesans'ın hızını yitirmesini sağlamıştı. Avusturya ve Fransa hakimiyetlerinin ardından 1814 yılında, Napolyon'un devrilmesi üzerine İtalyan devletleri yeniden ortaya çıktılar. Napoli krallığı, Sardunya krallığı ve Papalık devleti

bağımsızlaştı. Ancak Toscana, Parma ve Modena Avusturya'ya bağlı hanedanlar tarafından, Lombardia-Venedik krallığı da doğrudan Avusturya tarafından yönetiliyordu. Trentino, İstria ve Trieste gibi İtalyan topraklan ise, Avusturya İmparatorluğu topraklarına dahil edilmişti.

Avusturya işgaline ve müdahalesine karşı İtalyan aydınlarının kurduğu Carboneria teşkilatı ile ülkede oldukça güçlenmiş bulunan Masonlar bir ittifak meydana getirdiler ve İtalya'nın birliği ve bağımsızlığı için mücadeleye başladılar. Bu mücadele 1848 yılına kadar sürdü. Papalık, karşısındakilerin özgür düşünceli ve laik olduklarının, kendi emirlerini kesinlikle dinlemeyeceklerinin bilinciyle İtalyan Birliği fikrinin karşısında yer aldı. Papaların en büyük korkusu, egemenlikleri altında bulunan son toprakların da ellerinden gitmesiydi.

Papalığın yoğun baskılarının yanısıra, Avusturya orduları ile yapılan savaşlar neticesinde Carboneria teşkilatı giderek zayıfladı ve 1831 yılında yokoldu. Örgüt mensuplarından hayatta kalanlar, dava arkadaşları olan Masonlara katıldılar ve bundan sonra birlik için kiliseye karşı mücadeleyi tek başına Masonlar verdi.

1848'de Paris'deki Şubat devrimi, yine aynı yıl Viyana'daki Mart devrimi İtalya'da da ulusal birlik devriminin başlamasına yol açtı. Birlik için savaşlar 1861 yılma kadar devam etti. Bu tarihte, Fransa himayesindeki Roma-Papa devleti toprakları hariç tüm İtalyan devletleri birleştirildi ve İtalya krallığı doğdu.

Garibaldi, Cavour, Emanuel I, Mazzini gibi birlik için savaşan liderler hep Mason'dular. Bu aydınlar, birleşmeye karşı çıkan kilisenin karşısına Masonluk ilkeleri ile çıktılar. 1786'da, Papanın da desteği ile Avusturya kraliçesi Maria Teresa İtalya'da Masonluğu yasaklamaya kalkıştı. Ancak bu ülkede Masonluk geleneğinin temelleri çok derindeydi. Pisagor Akademisi, Roma Collegiaları, Gilde'ler, ilk Mason locaları, Eflatun Akademisi, Rönesans hep bu topraklarda doğmuştu. Bu nedenle Masonluk, Katoliklerin yoğunluğuna rağmen halk arasında da belli bir sempatiyle karşılanıyor ve milli duygulara hitap etmeleri yüzünden de büyük destek buluyordu. Fransız Masonlarının da yardımı ile Avusturya kraliçesinin girişimi başarısız kaldı.

1848 yılında Papa 9. Pius, İtalya'nın bağımsızlığı için Avusturya'ya-savaş ilanını reddedince, Masonlar Roma'da bir ayaklanma başlattılar. Papa Roma'dan kaçmak zorunda kaldı. Ancak Fransız kuvvetlerinin Roma'yı ele geçirmelerinden sonra Pius kente geri dönebildi. 1870 yılında Fransa, Almanya ile savaşa girişince Fransız kuvvetleri Roma'dan çekildi. O tarihte kurulmuş bulunan İtalyan krallığına ait birlikler kente girdi. Roma'nın kraliyet birliklerince alınması üzerine Papa Vatikan şehri surlarının arkasına çekildi ancak, yenilgiyi içine sindiremedi ve Masonluğu lanetleme kampanyasını sürdürdü. Pius'dan sonra Papalığa gelen 10. Leo da, yeni rejimi onaylamadığını göstermek için İtalya Katoliklerine kraliyet parlamentosu seçimlerine katılmalarım yasakladı. Ancak, bu karar neticesinde Katoliklerin politik zeminde hiçbir etkinlikleri kalmamış oldu.

İtalyan birliğini sağlayan ve iktidarı ellerine alan Masonlar, başta laik bir devlet sistemi olmak üzere birçok alanda Masonik inançları yaşama uyguladılar. **Örneğin, ilk demokratik ceza kanunu olarak kabul edilen İtalyan Ceza Kanunu'nu hazırlayan Zanardelli bir Masondu ve hayata geçirdiği kanun birçok Masonik ilkeyi kapsıyordu.** Zanardelli, bu kanunla dinler arasında hiçbir ayrım gözetmeyerek din özgürlüğünü kabul etmesinin yanısıra, bu özgürlüğe karşı çıkacakların da cezalandırılmalarım öngörmüştür.

Yazılar 506

Amerika Birleşik Devletleri'nde Masonluk, kuruluş gününden itibaren etkili olmuştur. Bağımsızlık için mücadele eden liderlerin ve Amerika anayasasına imza atanların neredeyse tamamı Masondur. Bugüne kadar işbaşına gelen Başkanların büyük çoğunluğu da Masondur ve Mason olmak büyük bir onur ve sorumluluğu da beraberinde getirmektedir. Bu ülkede halen, her eyalette birer tane olmak üzere 50 Büyük Loca ve 4 milyona yakın Mason bulunmaktadır. Masonluk bu ülkede o denli yaygındır ki, Iowa eyaletinde bir kentin adı dahi "Mason City" dir. Bu ülkeyle ilgili bir diğer ilginç Masonik bilgi de, astronot Edwin Aldrin'in Ay'a bir Masonik plaket yerleştirmiş olmasıdır. Aldrin 1969 yılında, Masonluğun evrenselliğinin sembolü olarak, Teksas Büyük Locası tarafından hazırlanmış ve Ay'ın bu locanın Juridiksiyonu içine alındığını belirten bir levhayı dünyanın uydusuna bırakmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda da Masonlar oldukça önemli rol oynamışlardır.

Osmanlı İmparatorluğu topraklarında ilk Mason locasının kuruluş yılı olarak 1738 tarihi verilmektedir. Bu tarihten, ilk ulusal Yüksek Şura'nın kuruluş yılı olan 1909'a kadar Osmanlı topraklarında yabancı Büyük Loca veya Yüksek Şura'lara bağlı 23 locanın çeşitli dönemlerde faaliyette bulundukları bilinmektedir. Yabancı obediyanslara bağlı bu localarda, başta Sultan 5. Murat olmak üzere, şehzade Nurettin ve Kemalettin efendiler, **Namık Kemal, Mithat Paşa, Fuat Paşa, Talat Paşa, Ahmet Vefik Paşa** gibi ünlü kişiler ve sadrazamlar Masonluğa katılmışlardır (12). **Başta Mithat Paşa olmak üzere bu kişilerin yoğun çabalan sonucunda 1876'da Meşruti idare kurulmuştur.** Ancak Sultan Abdülhamid, iki yıl sonra, 1878 yılında meclisi feshederek Meşrutiyeti yürürlülükten kaldırmış, önde gelen liderlerini, bu arada Mason ileri gelenlerini sürgün etmiştir.

Padişahın mutlak egemenliğine karşı çıkan aydınlar, 1899 yılından itibaren yurt içinde ve yurt dışında örgütlenerek, Jön Türkler adı altında muhalefete başladılar. **Masonların gücünü arkasına alarak tahta çıkmış olan Abdülhamid, tüm yetkileri eline almasının hemen ardından tam bir Mason düşmanı kesildi.** Masonları dinsizlik ve tanrıtanımazlıkla suçlama konusunda Katolik kilisesi ile özdeşleşen Abdülhamid yine de yönetimi süresinde Mason localarının faaliyet göstermelerine ses çıkartmadı. Bunda iki neden etken olmuştu. Öncelikle Sultan Abdülhamid çok kuşkucu ve kurnaz bir kişiliğe sahipti ve Mason localarını kapatması halinde tüm Masonların yeraltına çekilerek, kendisi aleyhinde daha yoğun çaba harcayabileceklerini hesaplamıştı. Bunun yerine locaların açık kalmasını ve hafiyeleri vasıtasıyla sürekli denetim altında olmalarını sağladı. Abdülhamid'in bu yöntemi özellikle İstanbul'da son derece etkili oldu ve İstanbul Masonları istibdat dönemi boyunca hiçbir varlık gösteremediler. İkincil olarak Osmanlı yönelimi ekonomik açıdan dışa tamamıyla bağımlı hale gelmişti. Abdülhamid, Mason localarını kapatması halinde, yabancı ülkeler Masonlarının büyük baskıları altında kalabileceğini, bunun da alınacak ekonomik yardımları etkileyeceğini hesaplamıştı (13).

İstanbul Masonlarının pasifliğine karşın, Balkan yarımadasında ve özellikle de Makedonya'da Mason locaları son derece etkili bir konumdaydılar.

Balkanlar'daki karışık durum ve ulusal nitelikli ayaklanmalar nedeniyle Sultan'ın hükmü Makedonya'da geçmiyordu. **İttihat ve Terakki Cemiyeti** adı altında Makedonya'da biraraya gelen Jön Türkler, Fransız devrimcileri ve İtalyan birlikçilerini örnek alarak, toplantılarını Mason localarında yapmayı, gizliliklerinin korunması açısından daha uygun buldular. İttihat ve Terakki'nin öngördüğü program ile Masonik ilkeler arasında bir noktaya kadar uyum olması, birleşmeyi daha kolaylaştırdı. İttihat Terakki'nin önde gelenleri, başta Talat Paşa

olmak üzere localarda örgütlendiler ve yönetime karşı yürütecekleri stratejiyi sapladılar (14).

İttihat ve Terakki liderlerinin en yoğun biçimde üyesi oldukları loca, Selanik'te çalışmakta olan, İtalyan Obediyansına bağlı Makedonya Rizorta (Yeniden Doğan Makedonya) locasıydı. **Kurucusu, Voltaire'ci, özgür düşünceli bir Yahudi olan Baruh Kohen'di. Yahudiler, diğer Balkan milletlerinin aksine, Osmanlı uyruğunda kalmayı kendi çıkarları açısından daha uygun buldukları için, Türk aydınları ile birlikte çalışıyorlardı.** Bu nedenle de, Makedonya Rizorta locasında İttihat Terakki üyelerinin yanısıra, çok sayıda Yahudi de vardı.

Yahudi Masonların İttihat Terakki'çilerle bu denli yakın olmaları, dinci çevrelerin tepkisine yol açtı ve Masonluğun Yahudi amaçlarına hizmet etmekte olduğu gibi ciddiyetten uzak bir iddia öne sürüldü. Musevi dininde kullanılan bazı sembollerin, aynı kökenden alınmış olması sebebiyle Masonlukta'da kullanılıyor olması, bu çevreler için yeterli bir kanıttı.

Böylece, İslamiyet'in Sünni kolu ile Hristiyan Katolikleri Masonluğu suçlama kampanyasında aynı noktaya gelmiş oldular.

Osmanlı Masonları ile Batıni doktrinlerin bir diğer savunucuları olan Bektaşiler arasında Abdülhamid döneminde gözle görülür bir dayanışma vardı. Selanik'teki Masonlar toplantıları için Bektaşi tekkelerinden yararlanırlarken, **Tevfik Bey gibi bir Bektaşi Babası da Masonluğa katılarak, iki örgüt arasındaki iletişimi sağladı** (15).

İttihat ve Terakki, ordu subayları arasında hızla yaygınlaştı. **İttihatçılarla yakın temas içinde olan Mustafa Kemal'in de Selanik'te bir Mason locasına katılmış olduğu ancak, devamsızlık nedeniyle bir süre sonra üyelikten çıktığı sanılmaktadır.** İttihat Terakki'nin yoğun çabaları neticesinde Sultan Abdülhamid, 1908 yılında Meşrutiyeti yeniden ilan etmek zorunda kaldı. Cemiyet, aynı yıl yapılan seçimlerde mecliste büyük çoğunluğu sağladı. Buna karşılık dinciler bir yıl sonra, 1909'da İstanbul'da bir ayaklanma başlattılar. Ayaklanmayı bastırmak için Selanik Hareket Ordusu birlikleri İstanbul'a girdi ve dinci çevrelerle sıkı ilişkide bulunan Abdülhamid tahttan indirildi. Bu arada, aynı yıl ilk ulusal Mason Yüksek Şurası kuruldu ve ülkedeki bütün localar bu Yüksek Şuıa'ya bağlandı (16).

1. Dünya Savaşı sonrasında imparatorluğun dağılma süreci içerisinde Mustafa Kemal Paşa tarafından başlatılan Kurtuluş savaşında İttihat Terakkicilerin, cemiyet olarak önemli bir fonksiyonları olmadı. Ancak, savaşın başındaki Kuvayı Milliyeci lider kadro, İttihat Terakki ve Mason ocaklarında yetişmiş kişilerdi ve aynı inancı paylaşıyorlardı; Özgürlük.

Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi ilk Başbakanı Rauf Orbay, yine Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk başbakanlarından Ali Fethi Okyar, General Kazım Karabekir, General Kazım Özalp, Cumhuriyet Halk Partisi genel sekreteri Şükrü Kaya, ilk hükümetin İçişleri Bakanı General Refet Bele, yine Atatürk dönemi Dışişleri bakanı Tevfik Rüştü Aras, bir diğer İçişleri bakanı Mehmet Cemil Uybadın, Türkiye'nin ilk Washington Büyükelçisi Muhtar Tahsin ve Atatürk'ün yakın çalışma arkadaşlarından Milletvekili Cevat Abbas Gürür'ün birer Mason olmaları, Masonik inançların Kurtuluş savaşı ve sonrasında kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde ne denli etkin olduğunu göstermektedir. Atatürk ve kadrosu, Rönesans ve Reform neticesinde Hristiyan dünyasında gerçekleştirilen aydınlanmayı bir Müslüman ülkede, Türkiye'de gerçekleştiren ve laik sistemi başarıyla uygulamaya koyan ilk kadro olmuşlardır. Saltanat ve Hilafet kaldırılmış, Türkiye çağdaş uygarlığı ve gerçek demokrasiyi yakalayabilen yegâne Müslüman ülke konumuna ulaşmıştır. **Masonluk bugün, özgür düşünceye dayalı diğer**

demokrasilerde olduğu gibi Türkiye'de de laik ve demokratik sistemi korumak için üzerine düşeni yapmaktadır.

Kaynakça

1- BAYET Albert - "Dine Karşı Düşünce Tarihi" - Broy Yayınları İstanbul 1991 - Sf. 45

2- Bayet A. -ie- Sf. 74

3- Bayet A. -ie- Sf. 65

4- ÜLKÜ Faruk, YAZICIOĞLU A. Semih - "Dünyada ve Türkiye'de Masonluk" - Başak Yayınevi - İstanbul 1965 - Sf. 55

5- NAUDON Paul - "Tarihte ve Günümüzde Masonluk" - Varlık Yayınları - İstanbul 1968 - Sf. 50

6- Naudon P. -ie- Sf. 52

7- BOUCHER Jules, NAUDON Paul - "Masonluk Bu Meçhul" - Okat Yayınevi - İstanbul 1966 - Sf. 21

8- Naudon P. -ie- Sf. 76

9- Ülkü F. -Yazıcıoğlu A.S. -ie- Sf. 47

10- Naudon P. -ie- Sf. 95

11- Ülkü F. - Yazıcıoğlu A.S. -ie- Sf. 43

12- SOYSAL İlhami - "Türkiye'de ve Dünyada Masonluk ve Masonlar" - Der Yayınları - İstanbul 1978 - Sf. 382

13- KOLOĞLU Orhan - "İttihatçılar ve Masonlar" - Gür Yayınları İstanbul 1991 - Sf. 72

14- Koloğlu O. -ie- Sf. 26

15- Koloğlu O. -ie- Sf. 41

16- Ülkü F. - Yazıcıoğlu A.S. -ie- Sf. 294

Sh: 139-153

MASONLUK VE EZOTERİZM

Ezoterik doktrin Masonluk'da daha 1. derece olan Çırak derecesinde inisiyelere verilmeye başlanır. Locanın yöneticisi olan Üstadı Muhterem toplantıyı açarken, **"Bir Mason arasıra günlük hayatın kaygılarından uzaklaşmalı ve düşünceye dalmalıdır. İşte o zaman düşüncelerimiz, Evrenin Ulu Mimarı dediğimiz Yüce Varlığa doğru yükselmeye başlar. Dileriz ki, o Yüce Varlıkla aramızdaki mesafeyi daha çabuk aşabilmek için ortak çalışmalarımız bize yeni kuvvetler versin"** der. Bu açıklamadan da görüldüğü gibi Masonlukta hedef hakikate varmak, Yüce Varlığa erişmektir.

Locanın doğusunda, Üstadı Muhterem kürsüsü arkasında bir Güneş, bir Ay ve her ikisinin ortasında da Üçgen içinde bir Göz sembolü bulunmaktadır. Naacal ve Hermes öğretilerinde gördüğümüz gibi Güneş, tanrının eril sembolü, Ay da dişil sembolüdür. Üçgen içindeki göz ise, tanrının gözünün daima insanlar üzerinde olduğunu remzetmektedir. Diğer Ezoterik

ekollerde olduğu gibi Masonlukta da başkan, yani Üstadı Muhterem, tanrısal iradenin loca içerisindeki ifadesidir. Bu nedenle kendisine mutlak itaat zaruridir. Üstadı Muhterem, güneşin doğuşuna atfen, doğuda oturur. Bir loca sembolik olarak, güneşin ilk ışıklarının ortaya çıktığı, yani tanrısal aydınlanmanın var olabildiği anda çalışmalarına başlar.

Masonlar, tüm insanlık için bir ülkü mabedi yapmak amacıyla çalışırlar. Masonluğun bu görevi ancak tüm insanların mükemmele ulaşmaları ile son bulacaktır. Masonlara göre tanrının insanlara verdiği en büyük vasıf Akıldır. İnsanlar akıllarını kullanarak İyiyi, Doğruyu ve Güzeli aramakla yükümlüdür. **Mason mabedi üç sütun üzerinde ayakta durmaktadır. Bunlar, Akıl, Kuvvet ve Güzelliktir.** Çalışmalar sona erdirilirken kardeşlerin en büyük dileği Kardeşlik Sevgisi'nin tüm dünyaya yayılmasıdır.

Masonluğa giriş töreni de, Ezoterik doktrin yanlılarının kendi örgütlerine girişte asırlardan bu yana kullandıkları yöntemlerin- bir sentezi durumundadır. Aday önce hertarafı kapalı bir hücreye alınmakta ve düşünceleriyle başbaşa bırakılmaktadır. Bu odada, eski Simyacıların ve Şövalyelerin kullandıkları **"Vitriol"** kelimesi dikkati çeker (1).

Aday daha sonra, gözleri bağlanarak törenin yapılacağı mabede götürülür ve burada Dante'nin İlahi Komedisinde anlattığı gibi üç sembolik yolculuk yaptırılır (2). Yolculuk başlamadan önce adaya tanrıya inanıp inanmadığı sorulur. Aday ancak tanrıya olan inancını teyid ederse törene devam edebilir. Aksi halde, geri çevrilir. Zaten adayın tanrıya inancı, kabulü için doldurduğu istek formunda da araştırılmış ve tanrıya inanan bir insan olduğunun görülmesi üzerine merasime davet edilmiştir.

Mabetdeki ilk yolculuk oldukça zordur ve sonunda aday Su sınavına tabi tutulur. Daha kolay olan ikinci yolculuğun sonunda Ateş sınavı, çok kolay olan üçüncü yolculuğun sonunda da Toprak sınavı vardır. Eski çağlarda son derece çetin olan bu sınavlar, uygarlığın gelişimi doğrultusunda giderek kolaylaşmış ve günümüzde sembolik birer konuma gelmişlerdir. Yolculuklardan sonra adaya, yok olmak veya ölümün ötesine geçmenin ken-di elinde olduğu hatırlatılır ve kendisine verilecek tüm sırları saklı tutacağına dair yemin ettirilir. Ketumiyet yemini her derecede yinelenmektedir. **Yemin, Evrenin Ulu Mimarı'nın adını anarak ve Kutsal Kitaplar üzerine el konularak yapılır.** Daha sonra adayın gözlerindeki bağ açılır ve hakikatin nurunu görür. O artık bir Çırak Masondur.

Mabedin ortasında bulunan yemin kürsüsünün üzerinde her üç semavi dinin, Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlığın Kutsal Kitapları bulunur. Her üç kitabın varlığı, Masonluk için dinler arasındaki ikincil farklılıkların öneminin olmadığını, yegane gerçeğin tanrının varlığına inanmak olduğunu gösterir. Kitaplar çalışma sırasınca açık tutulur. Bu da, tüm dinlere karşı Masonluğun hoşgörüsünün ifadesidir. Üstadı Muhterem, çalışma başlarken, Hakikatin Nurunun çalışmaları aydınladığını ifade eder.

Kutsal kitapların varlığı, hangi dinden olurlarsa olsunlar Masonların tek tanrıya inandıklarını gösterir (3).

Locanın görevlilerinden Hatip, yeni Çırağa hitaben yaptığı ilk konuşmada, görevinin her türlü noksanlık ve kusurlardan kurtulmak olduğunu, bunu başarmak için Masonluğun kendisine yardımcı olacağını belirtir. Birey daima kendini kontrol etmeli ve bu sayede doğruya, iyiye ve güzele yönelerek sürekli tekâmül etmelidir.

İnisiasyon töreninin amacı yeni üyede içsel sezgiyi uyandırmak ve bilgilenmek için çaba

harcaması gerektiğini göstermektir. A. Makey'in belirttiği gibi, Masonluk üyelerinin zihinlerinde var olan ışığı ortaya çıkarmak amacındadır. Bu nedenle Masonlar kendilerini, **"Işığın Çocukları"** olarak da nitelendirirler (4).

Yeni Çırağa adım adım verilen öğretide Semboller Dili kullanılır. Bu çok eski ve evrensel öğretim yöntemi sayesinde, sembollere her çağda, çağın gerektirdiği anlamların yüklenebilmesi ile Ezoterik doktrin hiçbir zaman çağdaşlıktan ve akılcılıktan uzaklaşmamıştır.

inisiasyon töreni Masonun tanrıya ulaşmasındaki ilk adımdır. Masonluğun hedefi üyelerini tekâmül ettirmektir. Ancak bu tekamül, her bireyin kendi kapasitesi ile sınırlıdır. Eski bir deyişle, Masonluk bir denizdir ancak her Mason ondan, kendi elindeki kabın büyüklüğü kadar su alabilir.

Sen Jan, **"Tanrı senin içindedir"** der. Nitekim Hristiyan Masonlar yeminlerini Sen Jan'ın İncili Yoanna üzerine yaparlar. Hristiyan dünyasında ayrıca, ilk üç derece localarına "Sen Jan locaları" da denilmektedir. 1742 yılında yayınlanan bir kitapta, yabancı bir Masonu tanımak için sorulan "Nereden geliyorsun?" sorusuna verilen cevabın, "Sen Jan Locasından" şeklinde olduğu görülmektedir. Daha önce ifade edildiği gibi Yoanna İncili İsâ aleyhisselâmın öğretisinin Ezoterik yönünü bünyesinde barındırmaktadır (5). Masonluk da, Hristiyan Ezoterizminde belirtildiği gibi, tanrının insanın içinde bulunduğuna inanmaktadır. İnsanın tanrıyla özdeşliğin savunan Masonluk, insan, tanrı, evren birliğine de inanmaktadır ve bu inancı doğrultusunda Masonluğun evrensel olduğu belirtilmektedir. Bireyin tüm insanlıkla ve evrenle kaynaşması, aralarındaki ortak bağı, sevgi bağını bulmasını sağlar ve bu sevgi, Evrenin Ulu Mimarına ulaşmanın yegâne yoludur. Kendisi de bir Mason olan Goethe, bu duyguyu şöyle dile getir-mektedir:

"Gönlünü, ne kadar büyük olursa olsun,

O görünmez nesneyle doldur.

Yüreğin mutluluktan dolup taşınca,

Ona istediğin adı ver;

Mutluluk, Sevgi, Gönül, Tanrı...

İsim gürültüden başka birşey değildir.

Göklerin ihtişamını bizden gizleyen bir sistir"...

Masonlukta üstün tutulan, Tanrının Yüceliği ilkesidir. Bu nedenle insanlar arasında din farkı gözetilmez. Yüce varlığa inanmak ancak dinlerin bünyelerindeki her türlü doğmadan uzak kalmak, Mason olmak için aranan şartlardandır.

1924 yılında New York'da yapılan bir Büyük Loca toplantısında, tanrının tekliği ve tüm insanların tanrısı olduğu, kutsal kitapların Masonlar için sadece birer ışık olduğu açıklanmıştır. Ruhun ölmezliği inancının vurgulandığı bu açıklamada, bir Masonun en önemli görevinin tanrıyı ve insanı sevmek olduğu belirtilmiştir. Masonluk, bedenin ölüp, ruhun canlı kaldığı inancını savunmaktadır ve Mason olmak isteyenlere, tıpkı tanrıya olan inancı gibi, Ruhun Ölmezliğine inanıp inanmadığı da sorulur. Bu inançta olmayanlar da derneğe alınmaz.

1875 yılında Lozan'da yapılan bir Uluslararası Masonik toplantıda, Masonik doktrinin bir üstün kuvvetin varlığını tanımayı kapsadığı, bu varlığın "Evrenin Ulu Mimarı" adı altında ilan

edildiği ve ayrıca Masonluğun bir Kardeşlik Örgütü olduğu duyurulmuştur.

Evrenin Ulu Mimarı adının ikinci derecede, yani Kalfalıkta kullanılan ifadesi, "Evrenin Ulu Geometri Üstadı"dır; Bu ifade tarzı da Ezoterik öğreti yanlılarının binlerce yıldan bu yana kullandıkları tanrısal "Geometri Üstadlığı" vasfı ile uyum içerisindedir.

Çıraklıktan Kalfalığa geçiş töreninde Kalfa adayından, tam ve kusursuz bir eser yaratması istenir. Üstadı Muhterem, **"Bu öyle bir eser olsun ki, adalet ve sevginin timsali olsun. Tüm insanlık ona sığınabilsin"** der. Şaşıran kalfa adayına bu eserin kendisi, yani insan olduğu öğretilir. Bu ifade, tanrının insanın içinde var olduğunun anlatımından başka bir şey değildir.

Masonluğun en önemli sembollerinden birisi, beş köşeli yıldızdır. Naacallerden bu yana Hermes ve Pisagor'un da kullandığını gördüğümüz bu sembolün Masonluktaki remzi de insandır. Ancak Masonluk bu yıldızın ortasına "G" harfi ilave etmiştir. Yıldız, insanın kendisini, **"G"** harfi ise, ilahi prensibi yani tanrıyı simgeler. Diğer bir deyişle tanrı insanın içindedir. Yıldız içerisine ilk kez Birleşik Amerika'da yerleştirilen **"G"** harfinin, İngilizce'de tanrı anlamına gelen **"God"**dan ya da **"Yüce Geometri Üstadı**"ndan türetildiği sanılmaktadır. Ortasında "G" harfi bulunan bir diğer sembol de, belki de dünyada en çok tanınmış Masonik sembol olan **Gönye ve Pergel**'dir. Gönye Tanrısal adaleti, Pergel ise sonsuzu kavrayabilecek açı olanağı ile evreni simgelemektedir. İkisinin birlikteliği aynı zamanda Kamil İnsan'ı da remzeder.

Üçüncü derece olan Üstadlığa yükseliş töreni, ruhun ölümsüzlüğüne olan inanca ayrılmıştır. Bu törende sembol olarak, Süleyman Mabedi'ni inşa eden büyük mimar Hiram kullanılır. Hiram bir Yahudi değildir. Yani dinin doğmatik yönünden uzaktır. Ancak, Yüce bir varlığa da inanmakta ve onun adına mabet inşa etmektedir. Hiram'ın Üstadlık sırlarını vermemek uğruna ölümü tercih etmesi, ketumiyet yemininin ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Bu derecedeki törende adayın sembolik olarak ölümü ve yeniden doğuşu canlandırılır ve bireysel çalışmaların insan ömrü ile sınırlı olduğuna, tüm insanların ortak çabası olan düşüncelerin ise ölümsüzlüğüne dikkat çekilir. Bu derecede tanrının ifadesi **"Yücelerin Yücesi"** şeklindedir. Bu deyimi tanrıyı anarken kullanan Pisagor, kemale ermiş birçok Yüce insanın bulunduğunu, bu nedenle tanrının ancak, "Yücelerin Yücesi" olarak adlandırılabileceğini savunmuştu. Bu ifade tara dahi, Pisagor'un Ezoterik öğretisi ile Masonik Ezoterik öğreti arasındaki yakın ilişkiyi, bağlantıyı ispatlamaktadır.

Masonluğa göre, doğumdan ölüme uzanan yolculuğun amacı Tekamül olmalıdır. Tekamül yolunda bilmin akıl ve hikmete destek olduğu, bu nedenle de Masonluğun daima akılcılık ve bilimsellikten yana olduğu da vurgulanır.

Daha yukarı derecelerde Ezoterik öğretinin inisiyeye adım adım verilmesine devam edilir. Ünlü Mason yazar Paul Naudon, Masonik dereceleri şöyle sınıflandırır: İlk üç derecede inisiyelere Ezoterik ilk adımlar attırılır ve ayrıca kendilerine hakim olmaları öğretilir. 4. dereceden 18. dereceye kadar olan derecelerde üyeler Evreni tanır ve sevgi yoluyla evrenselleşme hedefi kendilerine gösterilir. 19. dereceden 30. dereceye kadar ise, insanın önce evrenle, sonra tanrı ile özdeşleşmesi yolları öğretilir. Bundan sonraki üç derece, sadece idari derecelerdir (6).

Tekâmül ya da olgunlaşma dereceleri adı verilen ilk üç derecenin üzerindeki yukarı derecelere devam edip etmemek her Masonun özgür iradesine bağlıdır. İlk üç derecede

öğretinin genel bir özeti verildiği için Tekâmül derecelerine, doktrini daha yakından tanımak isteyen Masonlar devam etmektedir.

Masonluk, tabiat üstü kuvvetleri ve mucizeleri reddeder, aklın uygun koşullar altında, dışardan gelecek her türlü engellemeye karşın Tekâmül edeceğini savunur. Akıl, tekâmülün birincil aracıdır. Tekâmülün amacı ise, hakikati aramaktır. İnsanoğlunun bulabileceği en son hakikat evrenin varoluşu ve yaşamın sırlarının açılımıdır. Ancak, bu sırlara ulaşabilmek için sadece akıl yeterli değildir. Akıl insanı bir noktaya kadar olgunlaştırabilir. Bu noktadan itibaren, sezgi işe başlar çünkü bazı şeyleri izahta akıl yetersiz kalmıştır. Böylece, diyebiliriz ki, ruhun gerçek tekâmülünün ve tanrıya ulaşabilmesinin en önemli aracı, Aklın rehberliğindeki Sezgi gücüdür. İnsan, tanrıya ulaşma yolunda büyük bir aleve dönüşebilecek kıvılcımı kendi varlığı içinde saklamaktadır. Önemli olan bu kıvılcımın ortaya çıkartılmasıdır. Bu da ancak, uygun yönde verilecek bir eğitimin yanısıra, sezgi gücüyle mümkündür.

Masonluk, eski çağlardan bu yana dini ve siyasi her türlü yobazlığa, putlara karşı çıkmıştır ve her türlü doğmayı yıkmak en önemli görevleri arasındadır. Dar görüşlü yobaz insanlar evrensel zekâya ancak tanrının sahip olduğu inancındadırlar. Bu zekânın aslında, insanlık tarihi boyunca tek tek bütün insanların zekâlarının birleşmesiyle üretildiğini anlayamazlar. Masonluğun doğmalara karşı çıkmakta kullandığı en güçlü silahlar, bilimin rehberliğinde akılcılık ile fikir ve inanç hürriyeti ve hoşgörüdür. Masonluk, tüm dinlere karşı hoşgörülü davranırken, üyelerinin fikir ve inanç hürriyetlerini kısıtlamamak ve hiçbir yere ulaşmayacak gereksiz tartışmalardan kaçınmak için localarda dini ve siyasi tartışmalar yapılmasını yasaklamıştır.

Masonik düşünceye göre evrende hiçbir şeyin sonu veya başlangıcı yoktur. Herşey sürekli bir gelişme ve değişim içindedir. Bu durum evrene hakim olan evrim ve hareket kanunları ile açıklanabilir. Evren, bu kanunlar çerçevesinde sürekli bir devinim ve büyüme içerisindedir. İnsan Evrenin bir parçasıdır ve sadece onda hakikati kavrayacak yetenek vardır. **Masonluk, yoktan var edici tanrı fikrini kabul etmez. Tanrı, Nur'dur, Ruh'dur, Hakikat'tir, Adalet'tir, Çalışma'dır ve Aşk'tır.** **Tanrı önsüz ve sonsuzdur. Hakikatin merkezidir ve kendisinden çıkmış olan tüm ruhların çekim kaynağıdır.** Bütün ruhlar ölümsüzdür ve tanrıya ulaşmak için sürekli gayret içindedir. Çevremizi saran uzayın, zamanın ve yaşamın sonsuzluğu ile tanrının sonsuzluğu aslında aynı şeylerdir.

Evren, tanrı ile özdeştir. Mikrokozmosta da, Makrokozmosta da o vardır. İnsanoğlu, ulaşabildiği en küçükte de, en büyükte de daima onu görmektedir. Cansız varlıklar, belirli koşulların biraraya gelmesi ile canlı varlıklara dönüşür. Mikroorganizmalar basit hayvanlara, bu hayvanlar daha gelişmişlere ve memelilere, son aşamalar olarak maymun türlerine ve nihayet zincirin son halkası olan İnsan'a ulaşır. Yaşamın en belirgin özelliği olan Zeka, en basit hayvanlarda bile görünse dahi, en üst düzeydeki ifadesine insan ile ulaşır. İnsan, düşünebilen ve belli sonuçlara ulaşarak, ulaştığı bu sonuçları kendisinden sonraki nesillere aktarabilen yegâne yaratıktır. Çevresindeki olağanüstü düzenin bir tesadüf olamayacağını düşünen insan, aklının ve sezgisinin yardımı ile tanrının varlığını kavrayabilmiştir.

Ancak, tanrı kavramı çoğu zaman yozlaştırılmış, tanrının sevgi olduğu unutularak, ona korkuyla yaklaşılması öğretilmiştir. Tanrı ile alışverişte bulunduklarını iddia edenler tarafından o, korkulacak bir varlık haline getirilmiştir. Bu yöndeki öğretiler, birçok doğmanın oluşmasına, akıl ve hikmetin yerini yobazlık ve karanlığa bırakmasına neden olmuştur. **İşte**

bu nedenle Masonların önemli görevlerinden birisi de, felsefe ve dinler tarihini incelemek ve hakikatin kendisinde olduğu iddiasında olanlara karşı, gerçek hakikati ortaya koymaktır. Varlık sebeplerini mucizeler üzerine kuranlara karşı Masonluk, dinler tarihinin aslında insanlık tarihi olduğunu, her dinin kendisinden öncekilerden etkilendiğini ve hepsinin ortak bir temele dayandığını savunur (7).
Kendisinden önceki tüm Ezoterik ekoller gibi Masonluk da, evreni oluşturan dört temel elemanın Ateş, Su, Hava ve Toprak olduğu görüşünü benimser. Masonluk için, zaman içindeki kuvvet, zaman dışındaki tanrının ispatıdır. Evrende her an kuvvetten madde doğduğu gibi, madde de kuvvete, yani enerjiye dönüşmektedir. Doğa, ateşle kıvamlaşmakta ve olgunlaşmaktadır.

Yedi sayısının Masonlukta özel bir önemi vardır. Pisagor ekolünde olduğu gibi, Masonlukta da, yedi kollu şamdanla sembolize edilen bu sayı, yedi gezegeni veya evrenin yedi temel unsurunu remzetmektedir.

Yedi gezegenin herbirine Masonluk simgesel birer anlam yüklemiştir. Gezegenlerin herbiri, tanrısal inancın, umudun, şefkatin, iradenin, ihtiyatın, namusun ve adaletin sembolüdür. Ayrıca, 7 sayısının, yedi doğal renk ve yedi nota ile ilahi iradenin de ifadesi olduğu belirtilmektedir.

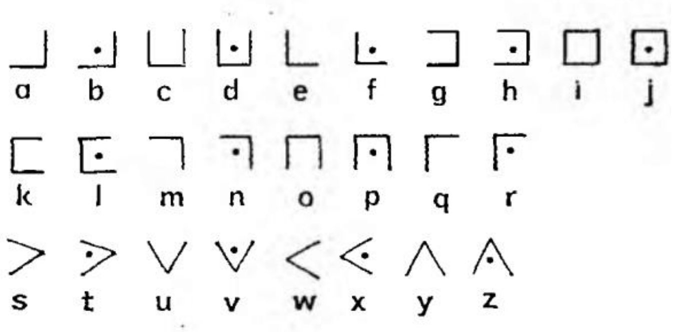
Bir diğer Masonik sembol 3 sayısı ve üçlemelerdir. Masonluk'ta herşey adeta 3 sayısı ve üçlemeler üzerine inşa edilmiş gibidir. Masonluk için 3. derece olan Üstad derecesi en önemli derecedir ve öğretinin bütün sırları bu derecede gizlidir. Bu nedenle Üstadlığa ulaşan bir Mason olgunluğa da ulaşmış demektir. Daha önce de belirtildiği gibi, sadece daha ayrıntılı bir inceleme yapmak ve öğretiyi daha derinlemesine incelemek isteyen Masonlar yukarı derecelere devam edebilirler. Bu bir zorunluluk değildir.

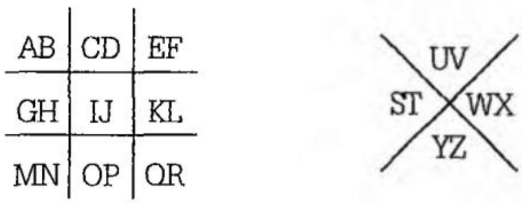
Bir loca üç temel sütun üzerinde yükselir. Bunlar, güzellik, kuvvet ve akıl sütunlarıdır. Yemin masasının üstünde Gönye, Pergel ve Kutsal Kitaplar bir üçleme oluşturur. Locayı Üstadı Muhterem ve onun iki yardımcısı, yani üç kişi yönetir. Locada mutlak iradeyi temsil eden Üstadı Muhteremin sembolü, hemen arkasındaki üçlü ışıktır. Yine doğuda, ay, güneş ve üçgen içindeki göz sembolleri de bir diğer üçlemeyi oluşturur.

Pisagor öğretisinde 10 sayısı mükemmelliğin, yani tanrı ile özdeşleşmiş Kamil İnsan'ın sembolüdür. Masonlukta da, inisiyeyi mükemmelliğe ulaştıran, öğretinin en üst düzey sırları üçün on katı olan 30. derecede verilir. Ayrıca Masonluktaki en üst derece 33. derecedir ve her Yüksek Şura'da sadece 33 kişiye bu derece verilmektedir.

3 sayısı ve üçleme, Masonlukta daha birçok yerde kullanılmaktadır. Buna bir örnek olarak Masonik Alfabeyi verebiliriz. Alfabe ve anahtarı şöyledir: (8)

Yazılar 514

ABD Güney Jüridiksiyonu Yüksek Şurası Hakim Büyük Amirlerinden Albert Pike, **"Masonluğun bütün savı, ruhun sonsuz tanrı varlığının bir kıvılcımı olduğu ve onun yüzünden insanın ölümsüz olduğudur. İnsanda, tanrısal nesnenin insani nesne ile birleşmiş olduğu söylenebilir"** demektedir. Hermes de binlerce yıl önce, **"İnsan varoluşun aynası ve özetidir. Aşağıda olan da yukarıda olan gibidir. Evren ise, büyük çapta bir insandır. İşle birlik mucizesi budur"** dememiş miydi?

Kaynakça

1- BOUCHER Jules - Naudon Paul - "Masonluk Bu Meçhul" - Okat Yayınevi - İstanbul 1966 - Sf. 123

2- ERMAN Sahir- "Dante ve İlahi Komedyanın Ezoterik Yorumu" Yenilik Basımevi - İstanbul 1977 - Sf. 11

3- ÜLKÜ Faruk, YAZICIOĞLU A. Semih - "Dünyada ve Türkiye'de Masonluk" - Başak Yayınevi - İstanbul 1965 - Sf. 129

4- NAUDON Paul - "Tarihte ve Günümüzde Masonluk" - Varlık Yayınları - İstanbul 1968 - Sf. 139

5- Naudon P. -ie- Sf. 121

6- Ülkü F. - Yazıcıoğlu A.S. -ie- Sf. 190

7- Naudon P. -ie- Sf. 150

8- Boucher J. - Naudon P. -ie- Sf. 170

Sh: 154-163

Kaynak: Cihangir GENER, Ezoterik-Batıni Doktrinler, Tarihî Gece Yayınları, Birinci Baskı: Haziran 1994, Ankara

O APÓSTOLO (2012) Havariler

Yönetmen: Fernando Cortizo

Senaryo: Fernando Cortizo

Ülke: İspanya

Tür: Animasyon, Korku

Rating: 7.0

Vizyon Tarihi: 05 Aralık 2012 (ABD)

Süre: 80 dakika

Dil: İspanyolca, Gallegan

Müzik: Xavier Font, Philip Glass, Arturo Vaquero

Nam-ı Diğer: The Apostle

Web Sitesi: Official site

Oyuncular Carlos Blanco , Xosé Manuel Olveira 'Pico', Paul Naschy, Jorge Sanz, Celso Bugallo

Özet:

Cezaevinden kaçan iki mahkûmun hikayesi. İki mahkumda Ramon ve Xavier kaçarlar, yaptığı hırsızlığın mallarını Xanas köyündeki Bayan Luisa'nın evine saklamıştır. Mahkumlardan Ramon hacı kimliği ile bu ganimeti almak için yola düşer. Bahsedilen köye [Santiago] giderken bir yolcu ile karşılaşır yönünü Kutsal Kafilenin kontrolü altındaki başka bir köye yönlendirilirr. Ramon eğer kendini koruyamazsa üç gün sonra öleceğini başka bir tutsaktan öğrenir.

Bu arada Santiago de Compostela Başpiskoposu, ziyaretine gelen turistler ormanda kaybolunca onları aramak için orman köyüne gelir. İşler karışsa da mutlu bir son vardır.

Filmden

Bir sonraki devriye birazdan geçecek, bekleyelim. Pekâlâ. Payına düşen mücevherlerle ne yapacaksın?

Kendi payımla mı?

Tabii ya doğru, kendi payım. Bilmiyorum. Bir parti veririm sanırım. İstediğim tek şey buradan kurtulup başka bir ülkeye gidip huzur dolu bir yer bularak ineklerimle, domuzumla ve kedimle basit bir hayat sürmek. Bütün ömrüm batakhanelere gire çıka geçti dostum. Yapamam. Artık buna dayanamam. O mücevherler, bambaşka bir hayat için biletim. Ramon. ***Bizim gibi hırsız olarak doğanlar hırsız gibi ölürler. Babam hep bunu söylerdi. Kendisi de bir hırsızdı.***

**

Ben, Salustiano, Salustiano Briones. Bakın, dün, geç bir saatti. Sonra dağda o ışığı gördüm. Işığın olduğu yere vardığımda bunun bir kafile olduğunu gördüm. Ne kafilesi?

Sen neden bahsediyorsun?

Buradan nasıl kaçabileceğimi biliyor musunuz?

Çok üzüldüm. Seni diğer tarafa geçirecek tek kişi benim. Kutsal Kafile'nin bir tutsağısın artık. Bu Kutsal Kafile de nedir?

Bekle! Bu cehennem çukurundan nasıl kaçabileceğimi biliyor musun?

Sana neler olduğunu bilmiyorsun. Can kulağı ile dinle beni. **Kutsal Kafile, Istırap çeken ruhlar kafilesidir. Diyar diyar gezip, kendi günahlarının kefaretini ödemek için, yeni ölenlerin ruhlarını ararlar. Onlar ölümün habercileridir.** Derler ki, ölüm zamanı gelenleri tehdit ederlermiş. Ancak, yaşayan biri yollarına korunmasız olarak çıkacak olursa o kasvetli gece yürüyüşlerine katılmaya mahkûm edilirmiş. Yaşayan biri mi?

İyi de neden ben?

İşte bu yüzden buradayım. Çok üzgünüm, lütfen anlayın. Bir ailem var benim. Bu ya sen olacaktın ya da ben.

Dinle beni.

Yaşayan ruhların olduğu diğer tarafa geçene kadar üç gecen var. Üç gece mi?

Peki ya yapmazsam ne olur?

Bu durumda her geçen gün daha da zayıf düşersin. Uyuyamaz ve yemek yiyemez bir hâle gelirsin. Nihayetinde de ölürsün.

**

- Kafile! Kutsal Kafile!

- Bekle! Lütfen gitme! Bu lanet olası ormandan neden çıkamıyorum?

Neden dönüp dolaşıp bu aynı kahrolası yere düşüyorum?

Gitme! Sebebi bu haç! Gitmene izin vermeyecek!

Sadece iki gecen kaldı! Kurtul ondan! Haç nerede?

Haç! Kafam bir türlü almıyor. Tüm araziyi taradık, burada kayboldular, tam burada. Fakat orada hiç bir şey yok. Sadece ağaçlar ve daha çok ağaç.

**

Ramon, Büyü Kitabında şu şiirsel hikâyeyi okumaya başladı

25 Aralık 1948

Melun bir hacının getirdiği korkunç illetle hastalandığımızdan beri 3 ay geçmişti.

Buna **"Kara Ölüm"** diyorlardı.

Yazılar 518

Uzun zaman önce,

Hac yolundan aşağıya doğru yürüdüm.

Karım Dorina ile,

Bir çare bulmak için

Yürüdüm durdum.

Kasabaya vardığımda,

Durumum daha da kötüleşti.

Ve ruhum düştü.

Oradaki herkes izledi.

Korku içerisinde, hastalığımı

Beni hayata döndürmek için yollar aradılar.

Gökyüzüne haykırdım

Sonra Tanrı'ya dua ettim

Fakat birden bire kayboldu.

Şimdi zamanın olmadığı bir yerde,

Kapana kısıldım.

Lutfun ve bağışlanmanın olmadığı bir yer.

Şimdi Xanas lanetlenecek

Bir sis ile boğulacak

Yazgısına hüküm verilene dek.

Zamanı geldiğinde,

Borçlar ödenmeli.

Bundan kaçış yok.

Zekânla atlatmayı deneyebilirsin,

Zamanı kandırmayı.

Fakat başaramayacaksın.

Ve ben, benim iradem sebatkâr.

Kayalıklara çarpan dalgalar gibi.

Asırlar boyunca.

Sonrasında boyun eğmeye çalışacaksın,

Bağışlanmak şöyle dursun,

Kabullenebilecek misin?

Zamanı geldiğinde,

Borçlar ödenmeli.

Bundan kaçış yok.

**